Euroopan unionin neuvosto

Bryssel, 3 marraskuuta 2023
(OR. en)

11670/23

Toimielinten välinen asia:
2023/0257 (NLE)
2023/0260 (NLE)

LIMITE

COLAC 92
POLCOM 160
SERVICES 37
FDI 24

SÄÄDÖKSET JA MUUT VÄLINEET

Asia:	Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan laajennettu puitesopimus

EUROOPAN UNIONIN
JA SEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ
CHILEN TASAVALLAN
LAAJENNETTU PUITESOPIMUS

JOHDANTO

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

BULGARIAN TASAVALTA,

TŠEKIN TASAVALTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

VIRON TASAVALTA,

IRLANTI,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

KROATIAN TASAVALTA,

ITALIAN TASAVALTA,

KYPROKSEN TASAVALTA,

LATVIAN TASAVALTA,

LIETTUAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

UNKARI,

MALTAN TASAVALTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen sopimuspuolet, jäljempänä ’jäsenvaltiot’,

ja

EUROOPAN UNIONI,

sekä

CHILEN TASAVALTA, jäljempänä ’Chile’,

jäljempänä yhdessä ’osapuolet’, jotka

OTTAVAT HUOMIOON niitä yhdistävät vahvat kulttuuriset, poliittiset, taloudelliset ja yhteistyön siteet,

VAHVISTAVAT sitoutumisensa demokratian periaatteisiin, ihmisoikeuksiin ja perusvapauksiin, oikeusvaltioperiaatteeseen ja hyvään hallintotapaan sekä kestävän kehityksen saavuttamiseen ja ilmastonmuutoksen torjumiseen, jotka muodostavat perustan niiden kumppanuudelle ja yhteistyölle,

JAKAVAT näkemyksen, että joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviäminen niin valtiollisille kuin valtioista riippumattomille toimijoille on yksi vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä,

PITÄVÄT MIELESSÄ Brysselissä 18 päivänä marraskuuta 2002 allekirjoitetun Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ’assosiaatiosopimus’, merkittävästä roolista kyseisten siteiden lujittajana,

KOROSTAVAT suhteidensa laaja-alaisuutta ja sitä, että on tärkeää luoda yhtenäinen kehys suhteiden edelleen kehittämiselle,

OTTAVAT HUOMIOON sitoumuksensa päivittää voimassa olevaa assosiaatiosopimusta vastaamaan uusia poliittisia ja taloudellisia realiteetteja ja kumppanuutensa kehitystä,

TUNNUSTAVAT kansainväliseen oikeuteen perustuvan vahvan ja tehokkaan monenvälisen järjestelmän merkityksen rauhan säilyttämisessä, konfliktien ehkäisemisessä, kansainvälisen turvallisuuden parantamisessa ja yhteisten haasteiden ratkaisemisessa,

VAHVISTAVAT sitoumuksensa lujittaa yhteistyötä yhteistä etua koskevissa kahdenvälisissä, alueellisissa ja maailmanlaajuisissa kysymyksissä ja käyttää kaikkia käytettävissä olevia välineitä edistääkseen toimia, joiden tarkoituksena on kehittää aktiivista ja vastavuoroista kansainvälistä yhteistyötä,

OVAT TYYTYVÄISIÄ Sendaissa järjestetyssä YK:n kolmannessa maailmankonferenssissa 18 päivänä maaliskuuta 2015 hyväksyttyyn Sendain kehykseen katastrofiriskien vähentämiseksi 2015–2030, Addis Abebassa 13–16 päivänä heinäkuuta 2015 järjestetyssä kolmannessa kehitysrahoituskonferenssissa hyväksyttyyn Addis Abeban toimintaohjelmaan, Yhdistyneiden kansakuntien (YK) yleiskokouksen 25 päivänä syyskuuta 2015 antamaan päätöslauselmaan 70/1, joka sisältää päätösasiakirjan *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development and the 17 Sustainable Development Goals*, jäljempänä ’Agenda 2030 -toimintaohjelma’, Pariisissa 12 päivänä joulukuuta 2015 tehtyyn ilmastonmuutosta koskevaan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimukseen, jäljempänä ’Pariisin sopimus’, Quitossa järjestetyssä asumista ja kestävää kaupunkikehitystä käsittelevässä YK:n konferenssissa (Habitat III) 20 päivänä lokakuuta 2016 hyväksyttyyn uuteen kaupunkikehitysohjelmaan, jäljempänä ’uusi kaupunkikehitysohjelma’, sekä Istanbulissa 23 ja 24 päivänä toukokuuta 2016 järjestetyssä Maailman humanitaarisessa huippukokouksessa annettuihin humanitaarisiin sitoumuksiin ja kehottavat panemaan ne täytäntöön,

VAHVISTAVAT sitoumuksensa edistää kestävää kehitystä sen taloudellisessa, sosiaalisessa ja ympäristöulottuvuudessa, sitoutumisensa kansainvälisen kaupan kehittämiseen siten, että edistetään kestävää kehitystä kyseisissä kolmessa ulottuvuudessa, jotka tunnustetaan tiiviisti toisiinsa liittyviksi ja toisiaan vahvistaviksi, sekä sitoumuksensa edistää Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteiden saavuttamista,

VAHVISTAVAT sitoumuksensa laajentaa ja monipuolistaa kauppasuhteitaan Maailman kauppajärjestön perustamisesta Marrakeshissa 15 päivänä huhtikuuta 1994 tehdyn Marrakeshin sopimuksen ja erityisesti sen III osan erityistavoitteiden ja määräysten mukaisesti,

HALUAVAT lujittaa taloussuhteitaan, erityisesti kauppa- ja investointisuhteitaan, lisäämällä ja parantamalla markkinoille pääsyä ja edistämällä talouskasvua pitäen samalla mielessä tarpeen lisätä tietoisuutta ympäristövahinkojen taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista, kestämättömistä tuotanto- ja kulutusmalleista ja niiden vaikutuksista ihmisten hyvinvointiin,

OVAT VAKUUTTUNEITA siitä, että tämä sopimus luo niiden välisten kestävien taloussuhteiden kasvua edistävän ilmapiirin erityisesti kaupan ja sijoitusten aloilla, jotka ovat keskeisiä talouden ja yhteiskunnan kehityksen sekä teknologian innovaatioiden ja nykyaikaistamisen kannalta,

TUNNUSTAVAT, että tämän sopimuksen määräyksillä suojellaan sijoituksia ja sijoittajia ja että niillä on tarkoitus edistää kumpaakin osapuolta hyödyttävää yritystoimintaa heikentämättä niiden oikeutta yleisen edun mukaiseen sääntelyyn omilla alueillaan,

TUNNUSTAVAT innovoinnin ja kaupan välisen tiiviin suhteen sekä innovoinnin merkityksen talouskasvulle ja sosiaaliselle kehitykselle sekä vahvistavat kiinnostuksensa edistää tiiviimpää yhteistyötä innovoinnin, tutkimuksen, tieteen, teknologian ja liikenteen aloilla ja muilla niihin liittyvillä aloilla sekä edistää julkisen ja yksityisen sektorin osallistumista,

VAHVISTAVAT sitoutumisensa yhteistyön tiivistämiseen oikeuden, vapauden ja turvallisuuden alalla,

TUNNUSTAVAT tiiviimmän yhteistyön molemminpuoliset hyödyt koulutuksen, ympäristöasioiden, kulttuurin, tutkimuksen ja innovoinnin, työ- ja sosiaaliasioiden ja terveyden aloilla sekä muilla yhteisen edun mukaisilla aloilla,

ILMAISEVAT päättäväisyytensä jatkaa suhteidensa lujittamista uusilla yhteistyösopimuksilla sekä päättäväisyytensä toteuttaa tällaista yhteistyötä kolmansien maiden hyväksi, kuten osapuolten vuonna 2015 allekirjoittamassa kansainvälistä yhteistyötä koskevassa yhteisymmärryspöytäkirjassa todetaan, ja Chilen jatkuvalla osallistumisella Euroopan unionin alueellisiin ohjelmiin,

PALAUTTAVAT MIELEEN niiden Euroopan unionin ja Chilen allekirjoittamien eri sopimusten merkityksen, jotka ovat edistäneet poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä osapuolten välisten suhteiden eri aloilla sekä lisänneet kauppaa ja investointeja,

PANEVAT MERKILLE, että jos osapuolet päättävät tehdä tämän sopimuksen puitteissa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevia erillissopimuksia, joita Euroopan unioni voi tehdä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) kolmannen osan V osaston nojalla, tällaisten tulevaisuudessa tehtävien sopimusten määräykset eivät sido Irlantia, ellei Euroopan unioni samanaikaisesti Irlannin kanssa ilmoita Chilelle niiden aiempien kahdenvälisten suhteiden osalta, että tällaiset sopimukset sitovat Irlantia unionin osana Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen (SEU), ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyn pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Myöskään tämän sopimuksen täytäntöönpanemiseksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston nojalla myöhemmin toteutettavat Euroopan unionin sisäiset toimenpiteet eivät sido Irlantia, jos se ei ole ilmoittanut haluavansa osallistua tällaisiin toimenpiteisiin tai hyväksyä ne pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Osapuolet panevat merkille myös sen, että tällaiset tulevaisuudessa tehtävät sopimukset tai myöhemmin toteutettavat Euroopan unionin sisäiset toimenpiteet kuuluvat Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Tanskan asemaa koskevan pöytäkirjan N:o 22 soveltamisalaan,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I OSA

YLEISET PERIAATTEET JA TAVOITTEET

1 LUKU

TAVOITTEET, YLEISET PERIAATTEET JA MÄÄRITELMÄT

1.1 ARTIKLA

Tämän sopimuksen tavoitteet

Tämän sopimuksen tavoitteena on

a) vahvistaa osapuolten välinen assosiaatio, joka perustuu lujitettuun kumppanuuteen, vahvistettuun poliittiseen vuoropuheluun ja tehostettuun yhteistyöhön yhteistä etua koskevissa kysymyksissä, mukaan lukien innovointi kaikilla soveltuvilla aloilla;

b) lisätä kauppaa ja sijoituksia osapuolten välillä laajentamalla ja monipuolistamalla niiden kauppasuhteita, minkä voi odottaa lisäävän talouskasvua ja parantavan elämänlaatua; ja

c) lujittaa osapuolten nykyisiä yhteistyösuhteita, mukaan lukien kestävää kehitystä edistävä kansainvälinen yhteistyö, ja edistää yhteistyötä Agenda 2030 -toimintaohjelman täytäntöönpanon edistämiseksi.

1.2 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

1. Osapuolet vahvistavat voimakkaan tukensa Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteille.

2. YK:n yleiskokouksen 10 päivänä joulukuuta 1948 hyväksymässä ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa, joiden sopimuspuolia osapuolet ovat, vahvistettujen demokratian periaatteiden, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä oikeusvaltioperiaatteen ja hyvän hallintotavan kunnioittaminen ovat kummankin osapuolen sisäisten ja kansainvälisten politiikkojen perusta ja tämän sopimuksen olennainen osa.

3. Osapuolet ovat samaa mieltä siitä, että joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviäminen niin valtiollisille kuin muillekin toimijoille on yksi vakavimmista kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden uhkatekijöistä.

4. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa edistää edelleen kestävää kehitystä sen kaikissa ulottuvuuksissa, mikä edistää kansainvälisesti sovittujen kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista, muun muassa tekemällä yhteistyötä globaaleihin ympäristöhaasteisiin vastaamiseksi.

5. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamiseen sekä naisten ja tyttöjen voimaannuttamiseen.

6. Osapuolet vahvistavat tukevansa 13 päivänä syyskuuta 2007 hyväksyttyä Yhdistyneiden kansakuntien julistusta alkuperäiskansojen oikeuksista ja sitoumuksiaan kunnioittaa kulttuurista monimuotoisuutta ja suojella alkuperäiskansojen oikeuksia.

7. Osapuolet panevat tämän sopimuksen täytäntöön tavalla, joka perustuu yhteisiin arvoihin, mukaan lukien vuoropuhelun, keskinäisen kunnioituksen, tasavertaisen kumppanuuden, monenvälisyyden, yhteisymmärryksen ja kansainvälisen oikeuden noudattamisen periaatteet.

1.3 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan:

a) ’assosiaatiosopimuksella’ Brysselissä 18 päivänä marraskuuta 2002 allekirjoitettua sopimusta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välisestä assosiaatiosta;

b) ’väliaikaisella kauppasopimuksella’ Euroopan unionin ja Chilen tasavallan välillä tehtävää kauppaa koskevaa väliaikaista sopimusta;

c) ’kolmannella maalla’ maata tai aluetta tämän sopimuksen alueellisen soveltamisalan, joka määritellään 41.2 artiklassa, ulkopuolella; ja

d) ’valtiosopimusoikeutta koskevalla Wienin yleissopimuksella’ Wienissä 23 päivänä toukokuuta 1969 tehtyä valtiosopimusoikeutta koskevaa Wienin yleissopimusta.

II OSA

POLIITTINEN VUOROPUHELU JA YHTEISTYÖ

2 LUKU

POLIITTINEN VUOROPUHELU, ULKOPOLITIIKKA, KANSAINVÄLINEN RAUHA JA TURVALLISUUS, HALLINTOTAPA JA IHMISOIKEUDET

2.1 ARTIKLA

Poliittinen vuoropuhelu

1. Osapuolet lisäävät poliittista vuoropuheluaan ja yhteistyötään kaikilla tasoilla vaihtamalla näkemyksiä ja keskustelemalla kahdenvälisistä, alueellisista, kansainvälisistä ja monenvälisistä kysymyksistä tehostetun kumppanuutensa lujittamiseksi.

2. Poliittisella vuoropuhelulla pyritään

a) edistämään kahdenvälisten suhteiden edelleen kehittämistä ja lujittamaan osapuolten kumppanuutta;

b) tehostamaan alueellisiin ja kansainvälisiin haasteisiin ja kysymyksiin liittyvää yhteistyötä;

c) vahvistamaan osapuolten institutionaalisia valmiuksia muun muassa valtion nykyaikaistamisen, hallinnon hajauttamisen ja instituutioiden välisen yhteistyön edistämisen osalta.

3. Osapuolten poliittista vuoropuhelua voidaan käydä seuraavissa yhteisesti sovituissa muodoissa:

a) neuvottelut, kokoukset ja vierailut huippukokoustasolla;

b) neuvottelut, kokoukset ja vierailut ministeritasolla;

c) ylemmän virkamiestason säännölliset kokoukset, mukaan lukien korkean tason poliittinen vuoropuhelu;

d) alakohtaiset vuoropuhelut, mukaan lukien vierailut ja asiantuntijavaihto yhteistä etua koskevissa kysymyksissä;

e) valtuuskuntien vierailut ja muu yhteydenpito Chilen kansalliskongressin ja Euroopan parlamentin välillä.

2.2 ARTIKLA

Joukkotuhoaseiden leviämisen ehkäiseminen

1. Osapuolet katsovat, että joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviäminen niin valtiollisille kuin valtioista riippumattomille toimijoille on yksi vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä. Tämän vuoksi osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja osallistuvansa joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämiseen noudattamalla kaikilta osin kansainvälisistä aseidenriisunta- ja asesulkusopimuksista johtuvia velvoitteitaan ja muita asiaa koskevia kansainvälisiä velvoitteitaan ja huolehtimalla niiden kansallisesta täytäntöönpanosta. Osapuolet sopivat, että tämä kohta on tämän sopimuksen olennainen osa.

2. Lisäksi osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja osallistuvansa joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämiseen

a) toteuttamalla toimia kaikkien muiden asiaa koskevien kansainvälisten välineiden allekirjoittamiseksi, ratifioimiseksi tai niihin liittymiseksi tapauksen mukaan ja niiden panemiseksi kaikilta osin täytäntöön;

b) luomalla tehokkaan kansallisen vientivalvontajärjestelmän, jolla valvotaan joukkotuhoaseisiin liittyvien tavaroiden vientiä ja kauttakulkua, mukaan lukien kaksikäyttöteknologian loppukäytön valvonta ja tehokkaat seuraamukset vientivalvonnan laiminlyömisestä.

2.3 ARTIKLA

Ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate ja hyvä hallintotapa

1. Osapuolet edistävät säännöllistä, merkityksellistä ja laajapohjaista vuoropuhelua ihmisoikeuksista.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi, myös kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ratifioinnin ja täytäntöönpanon osalta, sekä demokratian periaatteiden ja oikeusvaltioperiaatteen lujittamiseksi, sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ja kaikenlaisista syistä johtuvan syrjinnän torjumiseksi kaikissa muodoissaan.

3. Tällaisen yhteistyön puitteissa voidaan

a) tukea ihmisoikeuksia koskevien toimintasuunnitelmien laatimista ja täytäntöönpanoa;

b) edistää ihmisoikeuksia muun muassa koulutuksen ja median avulla;

c) lujittaa ihmisoikeuksiin, oikeusvaltioon ja hyvään hallintotapaan liittyviä kansallisia ja alueellisia instituutioita;

d) tehostaa yhteistyötä YK:n ihmisoikeussopimuselimissä ja ihmisoikeusneuvoston erityismenettelyissä ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti;

e) tehostaa koordinointia ja yhteistyötä ihmisoikeuksiin liittyvissä YK:n elimissä ja aiheeseen liittyvillä alueellisilla ja monenvälisillä foorumeilla;

f) vahvistaa kansallisia, alueellisia ja hajautettuja valmiuksia soveltaa demokraattisia periaatteita ja käytäntöjä, mukaan lukien kansainvälisten demokraattisten normien mukaisten vaaliprosessien edistäminen;

g) vahvistaa hyvää, riippumatonta ja avointa hallintotapaa paikallisella, kansallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla, edistää instituutioiden vastuuvelvollisuutta ja avoimuutta sekä tukea kansalaisten osallistumista ja kansalaisyhteiskunnan osallistamista;

h) tehdä yhteistyötä ja koordinoida toimia tarpeen mukaan, myös kolmansissa maissa, demokratian periaatteiden, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen lujittamiseksi, mukaan lukien riippumattoman oikeusjärjestelmän olemassaolo, yhdenvertaisuus lain edessä, kansalaisten mahdollisuus tehokkaaseen oikeusapuun sekä oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, asianmukaiseen menettelyyn ja oikeussuojan saatavuuteen;

i) edistää kansainvälisten ihmisoikeussopimusten yleismaailmallisuutta ja kannustaa kolmansia osapuolia täyttämään niistä johtuvat velvoitteensa;

j) pyrkiä varmistamaan vastuuvelvollisuus ihmisoikeusloukkauksista ja -rikkomuksista ja tällaisten loukkausten ja rikkomusten uhrien oikeussuojakeinot.

2.4 ARTIKLA

Sukupuolten tasa-arvo ja naisten ja tyttöjen voimaannuttaminen

1. Osapuolet edistävät sukupuolten tasa-arvoa, kaikkien naisten ja tyttöjen kaikkien ihmisoikeuksien täysimääräistä toteutumista ja heidän voimaannuttamistaan. Ne tunnustavat sukupuolten tasa-arvon ja kaikkien naisten ja tyttöjen voimaannuttamisen välttämättömyyden sekä omana tavoitteenaan että demokratian, kestävän ja osallistavan kehityksen, rauhan ja turvallisuuden edistäjänä. Osapuolet jakavat parhaita käytäntöjä ja selvittävät mahdollisuuksia uusiin yhteistyöjärjestelyihin ja mahdollisiin synergioihin omien aloitteidensa, kuten politiikkojen ja ohjelmien, välillä, noudattaen kansainvälisiä normeja ja sitoumuksia, kuten YK:n yleiskokouksen 18 päivänä joulukuuta 1979 hyväksymää kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaa yleissopimusta (CEDAW), naisten syrjinnän poistamista käsittelevän YK:n komitean antamia yleisiä suosituksia, Pekingissä 4–15 päivänä syyskuuta 1995 pidetyssä neljännessä naisten maailmankonferenssissa hyväksyttyä Pekingin julistusta ja toimintaohjelmaa, Kairossa 5–13 päivänä syyskuuta 1994 pidetyssä kansainvälisessä väestö- ja kehityskonferenssissa hyväksyttyä toimintaohjelmaa ja sen seurantakokouksien tuloksia, Agenda 2030 -toimintaohjelmaa, YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1325 (2000) ja sen myöhempiä päätöslauselmia naisista, rauhasta ja turvallisuudesta sekä muita sukupuolten tasa-arvoa ja naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksia koskevia kansainvälisiä sopimuksia, joiden osapuolia ne ovat.

2. Tällaisen yhteistyön puitteissa voidaan

a) tehdä yhteistyötä kaikkien kestävän kehityksen tavoitteiden, erityisesti tavoitteen 5 ja sen alatavoitteiden, saavuttamiseksi;

b) edistää, suojella ja toteuttaa kaikkien naisten ja tyttöjen kaikkia ihmisoikeuksia, ehkäistä ja torjua kaikenlaista naisiin ja tyttöihin sekä julkisella että yksityisellä tasolla kohdistuvaa väkivaltaa, syrjintää ja häirintää ja nostaa niistä syytteitä sekä edistää aktiivisesti naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksia asiaa koskevien kansainvälisten puitteiden mukaisesti;

c) edistää aktiivisesti sukupuolinäkökulman järjestelmällistä valtavirtaistamista; lisätä vuoropuhelua ja yhteistyötä sukupuolten tasa-arvon ja syrjimättömyyden, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun, suojelun ja osallisuuden, ihmisarvoisen työn ja työllisyyspolitiikan edistämiseksi;

d) tukea YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1325 (2000) koskevan kansallisen toimintasuunnitelman laatimista ja täytäntöönpanoa sekä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (2000) ja sen myöhempien päätöslauselmien muodostaman YK:n naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan toimintaohjelman täytäntöönpanoa;

e) edistää naisten poliittista osallistumista ja johtajuutta sekä pääsyä laadukkaaseen koulutukseen, taloudellista voimaannuttamista ja johtajuutta sekä lisätä naisten osallistumista kaikilla elämänaloilla, myös politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla sekä sosiaalisilla aloilla;

f) vahvistaa kansallisia ja alueellisia instituutioita erityistoimenpiteillä, joilla ratkotaan naisiin ja tyttöihin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä kysymyksiä, mukaan lukien kaikenlaisen seksuaalisen ja sukupuolittuneen väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niiltä suojelu, tutkinta- ja vastuuvelvollisuusmekanismien avulla, tarjoamalla uhreille hoitoa ja tukea sekä edistämällä naisille ja tytöille turvallisia olosuhteita;

g) varmistaa käytännössä, että naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksia edistetään, kunnioitetaan ja suojellaan, torjua kaikenlaista heihin kohdistuvaa syrjintää ja väkivaltaa, mukaan lukien naisihmisoikeuksien puolustajiin kohdistuva väkivalta, varmistaa oikeussuojan saatavuus ja toteuttaa tarvittavat toimet rankaisemattomuuden lopettamiseksi;

h) tehostaa yhteistyötä asiaankuuluvien YK:n elinten ja muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa;

i) edistää aktiivisesti tasa-arvoselvitysten tekemistä ja sukupuolinäkökulman järjestelmällistä huomioon ottamista kaikissa rauhaan ja turvallisuuteen liittyvissä asioissa niin, että samalla varmistetaan naisten johtajuus ja mielekäs osallistuminen rauhanprosesseihin, rauhanvälitykseen, konfliktinratkaisuun, rauhanrakentamiseen sekä siviili- ja sotilasoperaatioihin.

2.5 ARTIKLA

Kansainvälinen turvallisuus ja kybertoimintaympäristö

Osapuolet lisäävät yhteistyötään kyberturvallisuuden alalla sekä koskien tieto- ja viestintätekniikan käyttöä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden puitteissa, mukaan lukien normit, valtioiden vastuullista käyttäytymistä koskevat periaatteet, voimassa olevan kansainvälisen oikeuden noudattaminen kybertoimintaympäristössä, luottamusta lisäävien toimenpiteiden kehittäminen ja valmiuksien kehittäminen, ja lisäävät näkemysten vaihtoa kyseisistä kysymyksistä.

2.6 ARTIKLA

Terrorismin torjunta

1. Osapuolet vahvistavat terrorismin torjunnan tärkeyden ja tekevät yhteistyötä terroritekojen ehkäisemiseksi ja tukahduttamiseksi kansainvälisen oikeuden, oman lainsäädäntönsä ja oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti. Yhteistyötä tehdään erityisesti

a) kaikkien asiaa koskevien YK:n turvallisuusneuvoston ja yleiskokouksen päätöslauselmien, kansainvälisten sopimusten ja välineiden täysimääräisen täytäntöönpanon puitteissa;

b) edistämällä YK:n jäsenvaltioiden keskinäistä yhteistyötä, jotta YK:n yleiskokouksen 8 päivänä syyskuuta 2006 hyväksymä YK:n maailmanlaajuinen terrorisminvastainen strategia pantaisiin tehokkaasti täytäntöön;

c) vaihtamalla parhaita käytäntöjä väkivaltaisiin ääriliikkeisiin johtavan radikalisoitumisen ehkäisemiseksi ja terrorismin torjumiseksi;

d) vaihtamalla tietoja terroristiryhmistä ja niiden tukiverkostoista kansallisen ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja tukemalla mahdollisuuksien mukaan alueellisia lainvalvontayhteistyön aloitteita terrorismin torjunnassa kunnioittaen kaikilta osin ihmisoikeuksia, oikeutta yksityisyyteen ja oikeusvaltioperiaatetta.

2.7 ARTIKLA

Kansalaisten turvallisuus

1. Osapuolet tekevät kansalaisten turvallisuutta edistävää yhteistyötä. Ne toteavat, että kansalaisten turvallisuus ylittää kansalliset ja alueelliset rajat ja edellyttää laajempaa vuoropuhelua ja yhteistyötä sekä alueellisesti että osapuolten alueiden välillä.

Osapuolet tunnustavat järjestäytyneen rikollisuuden ja huumekaupan torjunnan tärkeyden kansalaisten turvallisuuden parantamisessa. Ne sitoutuvat tukemaan kansalaisten turvallisuutta edistävää vuoropuhelua ja yhteistyötä alueidensa välillä.

2. Osapuolet voivat vaihtaa näyttöön perustuvia kokemuksia ja parhaita käytäntöjä väkivallan ja rikollisuuden ehkäisemiseen liittyvien toimintapolitiikkojen suunnittelusta ja täytäntöönpanosta sekä järjestelmistä, joilla mitataan ja arvioidaan väkivaltaa, rikollisuutta ja turvattomuutta.

Osapuolet voivat vaihtaa kansalaisten turvallisuuden varmistamiseksi näyttöön perustuvia parhaita käytäntöjä, jotka koskevat rikosten uhrien suojelua.

3. Ennaltaehkäisyn osalta osapuolet voivat edistää väkivallan ehkäisemiseen tähtäävää julkista politiikkaa kiinnittäen erityistä huomiota nuoriin ja sukupuolinäkökulmaan.

4. Osapuolet voivat vaihtaa kokemuksia ja parhaita käytäntöjä sellaisilla aloilla kuin rauhaa ja väkivallattomuutta edistävän kulttuurin edistäminen, lakien noudattaminen, kuntoutustoiminta, yhteiskuntaan sopeuttaminen ja korjaava oikeus. Vankeinhoitojärjestelmiä koskevassa osapuolten lainsäädännössä olisi otettava huomioon kansainväliset standardit ja normit.

2.8 ARTIKLA

Pienaseet ja kevyet aseet sekä muut tavanomaiset aseet

1. Osapuolet toteavat, että pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä muiden tavanomaisten aseiden ja niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laiton tuotanto, siirto ja liikkuminen sekä niiden liiallinen keskittyminen, huono hallinnointi ja valvomaton leviäminen sekä riittämättömästi turvatut varastot ovat edelleenkin vakava uhka rauhalle ja kansainväliselle turvallisuudelle.

2. Osapuolet sopivat panevansa täytäntöön voimassa olevien kansainvälisten sopimusten, YK:n päätöslauselmalla 55/255 31 päivänä toukokuuta 2001 hyväksytyn ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja laittoman kaupan torjuntaa koskevan lisäpöytäkirjan ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien mukaiset velvoitteensa pienaseiden ja kevyiden aseiden ja muiden tavanomaisten aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laittoman kaupan torjumiseksi sekä muiden tämän alan kansainvälisten asiakirjojen, kuten 20 päivänä heinäkuuta 2001 hyväksytyn pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevan YK:n toimintaohjelman, puitteissa antamansa sitoumukset.

3. Osapuolet tunnustavat sisäisten valvontajärjestelmien merkityksen kansainvälisten vaatimusten ja määräysten mukaisesti tapahtuvissa tavanomaisten aseiden siirroissa. Osapuolet toteavat, että on tärkeää soveltaa tällaisia valvontatoimia vastuullisesti, koska siten voidaan edistää kansainvälistä ja alueellista rauhaa, turvallisuutta ja vakautta, vähentää inhimillistä kärsimystä ja estää tavanomaisten aseiden tarkoituksenvastaisia siirtoja.

4. Osapuolet sitoutuvat tältä osin panemaan New Yorkissa 2 päivänä huhtikuuta 2013 hyväksytyn asekauppasopimuksen kaikilta osin täytäntöön ja tekemään mainitun sopimuksen puitteissa toistensa kanssa yhteistyötä, myös edistämällä kyseisen sopimuksen yleismaailmallisuutta ja sen täytäntöönpanoa kaikilta osin kaikissa YK:n jäsenvaltioissa.

5. Osapuolet sitoutuvat sen vuoksi tekemään yhteistyötä ja varmistamaan toimiensa koordinoinnin, täydentävyyden ja synergian, jotta voidaan säännellä tavanomaisten aseiden kansainvälisen kauppaa tai parantaa tätä sääntelyä sekä ehkäistä, torjua ja poistaa aseiden laiton kauppa.

2.9 ARTIKLA

Kansainvälinen rikostuomioistuin

1. Osapuolet ovat sitä mieltä, että vakavimmat kansainvälistä yhteisöä koskettavat rikokset eivät saa jäädä rankaisematta, ja ne pyrkivät varmistamaan, että kyseiset rikokset tutkitaan tehokkaasti ja että niistä nostetaan syyte, toteuttamalla kansallisen tason toimenpiteitä ja tehostamalla kansainvälistä yhteistyötä, myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) kanssa.

2. Osapuolet edistävät ICC:n Rooman perussäännön, jäljempänä ’Rooman perussäännön’, yleismaailmallista ratifiointia tai siihen liittymistä ja pyrkivät siihen, Rooman perussäännön sopimusvaltiot panevat Rooman perussäännön tehokkaasti täytäntöön. Osapuolet vaihtavat tarvittaessa lainsäädäntönsä antamista koskevia parhaita käytäntöjä ja toteuttavat toimenpiteitä Rooman perussäännön loukkaamattomuuden turvaamiseksi.

2.10 ARTIKLA

Yhteistyö kansainvälisessä kriisinhallinnassa

1. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa tehdä yhteistyötä rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden edistämiseksi, mukaan lukien yhteistyö sukupuolinäkökulman kehittämiseksi kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden alalla.

2. Osapuolet koordinoivat kriisinhallintatoimia, mukaan lukien yhteistyö kriisinhallintaoperaatioissa.

3. Osapuolet tekevät työtä puitteiden luomisesta Chilen tasavallan osallistumiselle Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioihin Brysselissä 30 päivänä tammikuuta 2014 allekirjoitetun Euroopan unionin ja Chilen tasavallan välisen sopimuksen täytäntöönpanemiseksi.

3 LUKU

OIKEUS, VAPAUS JA TURVALLISUUS

3.1 ARTIKLA

Oikeudellinen yhteistyö

1. Osapuolet tehostavat keskinäistä oikeusapua ja rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa nykyistä yhteistyötä asiaa koskevien kansainvälisten sopimusten pohjalta. Osapuolet vahvistavat nykyisiä mekanismeja ja harkitsevat tarvittaessa uusien mekanismien kehittämistä helpottamaan tämän alan kansainvälistä yhteistyötä. Tällaiseen yhteistyöhön kuuluu tarpeen mukaan liittyminen asiaa koskeviin kansainvälisiin välineisiin ja niiden täytäntöönpano sekä läheisempi yhteistyö muiden asiaan liittyvien kansainvälisen oikeudellisen yhteistyön verkostojen kanssa.

2. Osapuolet kehittävät siviili- ja kauppaoikeuden alan yhteistyötä erityisesti siviilioikeudellista yhteistyötä koskevien monenvälisten yleissopimusten neuvottelemisen, ratifioinnin ja täytäntöönpanon osalta, mukaan lukien kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevän Haagin konferenssin yleissopimukset kansainvälisen oikeudellisen yhteistyön ja kansainvälisten oikeudenkäyntien alalla sekä lastensuojelun alalla.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen tarpeen mukaan sähköisten välineiden käyttöä asiakirjojen lähettämisessä sekä korkeita henkilötietojen suojaa koskevia vaatimuksia kansainvälisessä oikeudellisessa yhteistyössä.

3.2 ARTIKLA

Maailman huumeongelma

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen yhdennetyn, tasapainoisen ja näyttöön perustuvan lähestymistavan huumausainekysymyksiin voidakseen

a) toteuttaa kysynnän vähentämiseen tähtääviä aloitteita ja niihin liittyviä toimenpiteitä, mukaan lukien ennaltaehkäisy ja hoito, yhteiskuntaan sopeuttaminen ja muut terveyteen liittyvät kysymykset;

b) varmistaa valvottavien aineiden käytettävissä olon ja saatavuuden yksinomaan lääketieteellisiin ja tieteellisiin tarkoituksiin samalla, kun estetään niiden kulkeutuminen muualle;

c) toteuttaa tarjonnan vähentämiseen tähtääviä aloitteita ja niihin liittyviä toimenpiteitä, kuten tehokas lainvalvonta ja huumerikollisuuden torjunta, rahanpesun ja laittoman huumausainekaupan torjunta, mukaan lukien internetin välityksellä toteutettu huumausainekauppa, ja edistää oikeudellista yhteistyötä;

d) kiinnittää huomiota monialaisiin kysymyksiin kuten huumeet ja ihmisoikeudet, nuoriso, lapset, sukupuoli, naiset ja yhteisöt, mukaan lukien yhteistyötoimet, joilla edistetään koulutus- ja sopeuttamisohjelmien ja -toimien kehittämistä, jotta voidaan vähentää huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden kysyntää;

e) vaihtaa tietoja ja parhaita käytäntöjä, jotka koskevat muuttuvia realiteetteja, suuntauksia ja vallitsevia olosuhteita, esiin nousevia ja jatkuvia haasteita ja uhkia, mukaan lukien uudet psykoaktiiviset aineet; tähän voi sisältyä huumeiden kysynnän vähentäminen ja materiaalin, kuten takavarikoitujen huumausaineiden lähtöaineiden, rikostekninen analyysi;

f) vahvistaa kansainvälistä yhteistyötä, jotta voidaan muun muassa puuttua huumausaineiden, psykotrooppisten aineiden ja uusien psykoaktiivisten aineiden laittomassa tuotannossa käytettävien lähtöaineiden, välttämättömien kemikaalien ja niitä sisältävien tuotteiden tai valmisteiden kulkeutumiseen laittomiin tarkoituksiin;

g) vahvistaa vaihtoehtoista kehitystä sekä alueellista, alueiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä tasapainoisen ja kehitykseen suuntautuvan huumausainevalvontapolitiikan alalla.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi muun muassa kannustamalla mahdollisuuksien mukaan kolmansia maita ratifioimaan ja panemaan täytäntöön sellaiset huumausainevalvontaa koskevat kansainväliset yleissopimukset ja pöytäkirjat, joiden osapuolia ne ovat, jos ne eivät ole sitä vielä tehneet. Osapuolet perustavat toimensa sovellettaviin lakeihinsa ja asetuksiinsa, huumausainevalvontaa koskevien YK:n yleissopimusten mukaisiin yleisesti hyväksyttyihin periaatteisiin sekä suosituksiin, jotka esitetään vuonna 2016 pidetyn YK:n yleiskokouksen maailman huumeongelmaa käsitelleen erityisistunnon päätösasiakirjassa ”Our joint commitment to effective addressing and countering the world drug problem”, jossa esitetään viimeisin kansainvälinen konsensus maailman huumausainepolitiikasta, arvioidakseen maailman huumeongelman ratkaisemiseksi ja torjumiseksi yhdessä annettujen sitoumusten täytäntöönpanoa.

3.3 ARTIKLA

Kansainvälinen muuttoliike ja turvapaikka-asiat

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä ja vaihtavat näkemyksiä omien lakiensa, asetustensa ja toimivaltansa puitteissa muuttoliikeasioissa, mukaan lukien laillinen ja sääntöjenvastainen muuttoliike, ihmiskauppa ja muuttajien salakuljetus, muuttoliike ja kehitys, turvapaikka-asiat ja kansainvälinen suojelu, palauttaminen, takaisinotto, kotouttaminen sekä viisumit ja rajaturvallisuus.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä, mahdollisesti myös teknistä yhteistyötä, vaihtaakseen tietoja ja hyviä käytäntöjä, jotka liittyvät politiikkoihin, sääntelyyn, instituutioihin ja kansalaisyhteiskuntaan, sekä jakaakseen muuttoliikettä koskevia tietoja ja tilastoja.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä estääkseen sääntöjenvastaisen muuttoliikkeen ja torjuakseen muuttajien salakuljetusta. Tätä varten

a) Chile ottaa takaisin kaikki jonkin jäsenvaltion alueella laittomasti oleskelevat kansalaisensa asianomaisen jäsenvaltion pyynnöstä ja, ellei erityisellä sopimuksella ole toisin määrätty, ilman muita muodollisuuksia;

b) jokainen jäsenvaltio ottaa takaisin kaikki Chilen alueella laittomasti oleskelevat kansalaisensa Chilen pyynnöstä ja, ellei erityisellä sopimuksella ole toisin määrätty, ilman muita muodollisuuksia;

c) jäsenvaltiot ja Chile antavat kansalaisilleen asianmukaiset matkustusasiakirjat a ja b alakohdassa mainittuja tarkoituksia varten tai hyväksyvät eurooppalaisten matkustusasiakirjojen käytön palauttamista varten;

d) osapuolet sopivat neuvottelevansa erillissopimuksen, jossa määritellään takaisinottoa koskevat velvoitteet, mukaan lukien kansalaisuuden todistamistavat; kyseiseen sopimukseen voi myös sisältyä velvoite ottaa takaisin kolmansien maiden kansalaisia, osapuolten sovellettavan lainsäädännön mukaisesti.

4. Osapuolet sitoutuvat tehostamaan muuttoliikettä koskevaa kansainvälistä yhteistyötä sen kaikissa ulottuvuuksissa, myös YK:n puitteissa, erityisesti sääntöjenvastaisen muuttoliikkeen ja pakkomuuton perimmäisiin syihin puuttumiseksi kansallista toimivaltaa kunnioittaen.

3.4 ARTIKLA

Konsuliviranomaisten antama suojelu

Chilessä edustettuina olevien jäsenvaltioiden diplomaatti- ja konsuliviranomaiset antavat suojelua myös sellaisten jäsenvaltioiden kansalaisille, joilla ei ole Chilessä pysyvää edustustoa, jos ne pystyvät määrätyssä tapauksessa antamaan tosiasiallista konsulisuojelua, samoin edellytyksin kuin kyseisen edustettuna olevan jäsenvaltion omille kansalaisille.

3.5 ARTIKLA

Rahanpesu ja terrorismin rahoitus

Osapuolet tekevät yhteistyötä ehkäistäkseen ja torjuakseen rahoituslaitostensa ja nimettyjen rahoitusalan ulkopuolisten yritysten ja ammatinharjoittajien käyttöä terrorismin rahoittamiseen ja rikoksen tuottaman hyödyn pesemiseen. Ne vaihtavat tätä varten tietoja lainsäädäntönsä puitteissa ja tekevät yhteistyötä varmistaakseen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän (FATF) antamien suositusten tehokkaan ja täydellisen täytäntöönpanon. Tällaiseen yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa rikoshyötyyn liittyvien varojen takaisinperintä, takavarikointi, menetetyksi tuomitseminen, jäljittäminen, tunnistaminen ja palauttaminen.

3.6 ARTIKLA

Lainvalvonta sekä korruption ja kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjunta

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä ja vaihtavat näkemyksiä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden, talousrikollisuuden, huumekaupan ja laittomien huumausaineiden, ihmiskaupan ja muiden siihen liittyvien hyväksikäytön muotojen, korruption, väärentämisen, salakuljetuksen ja laittomien liiketoimien torjunnassa noudattamalla kansainvälisiä velvoitteitaan tällä alalla, mukaan lukien keskinäinen oikeusapu ja tehokas yhteistyö rikoksella saatujen varojen takaisin perimiseksi.

2. Osapuolet vaihtavat näyttöön perustuvia kokemuksia ja parhaita käytäntöjä korruption ja kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvien politiikkojen suunnittelusta ja täytäntöönpanosta.

3. Osapuolet kehittävät lainvalvonta-alan vuoropuhelua ja yhteistyötä, myös jatkamalla Europolin kanssa tehtävää strategista yhteistyötä, sekä strategista oikeudellista yhteistyötä, myös Eurojustin kautta.

4. Osapuolet pyrkivät tarpeen mukaan tekemään yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla edistääkseen liittymistä 15 päivänä marraskuuta 2000 YK:n päätöslauselmalla 55/25 hyväksyttyyn kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaiseen YK:n yleissopimukseen ja sen pöytäkirjoihin ja edistääkseen niiden täytäntöönpanoa.

5. Osapuolet edistävät 31 päivänä lokakuuta 2003 YK:n päätöslauselmalla 58/4 hyväksytyn korruption vastaisen YK:n yleissopimuksen ja Dohassa 9–13 päivänä marraskuuta 2009 järjestetyssä korruption vastaisen YK:n yleissopimuksen sopimusvaltioiden konferenssissa perustetun korruption vastaisen YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanon tarkastelumekanismin, jäljempänä ’täytäntöönpanon tarkastelumekanismi’, täytäntöönpanoa, muun muassa noudattamalla periaatteita, jotka koskevat läpinäkyvyyttä ja kansalaisyhteiskunnan osallistumista täytäntöönpanon tarkastelumekanismiin.

6. Osapuolet tunnustavat korruption torjunnan tärkeyden kansainvälisessä kaupassa ja sijoitustoiminnassa ja sopivat siksi tätä varten yksityiskohtaisemmista määräyksistä, jotka vahvistetaan tämän sopimuksen korruption ehkäisemistä ja torjuntaa koskevassa pöytäkirjassa.

7. Korruption torjunnan osalta osapuolet sopivat erityisesti

a) vaihtavansa asiaa koskevia tietoja ja parhaita käytäntöjä sellaisissa asioissa kuten lahjomattomuus, julkinen avoimuus ja korruption torjunta;

b) vaihtavansa tietoja ja parhaita käytäntöjä, mukaan lukien korruption torjuntaa koskevat tiedotuskampanjat ja koulutusmenetelmät.

3.7 ARTIKLA

Kyberrikollisuus

1. Osapuolet toteavat, että kyberrikollisuus on maailmanlaajuinen ongelma, joka edellyttää maailmanlaajuisia ratkaisuja.

2. Osapuolet vahvistavat yhteistyötään kyberrikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Ne vaihtavat tätä varten tietoja ja parhaita käytäntöjä omien lakiensa ja kansainvälisten sitoumustensa, kuten Budapestissa 23 päivänä marraskuuta 2001 tehdyn tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen, jäljempänä ’Budapestin yleissopimus’, mukaisesti ihmisoikeuksia kaikilta osin kunnioittaen ja vastuunsa rajoissa.

3. Osapuolet vaihtavat tietoja tietokonerikollisuuteen ja digitaalinen forensiikkaan erikoistuneiden tutkijoiden ja muiden ammattilaisten tai syyttäjien koulutuksesta, ja ne voivat toteuttaa yhteisiä koulutustoimia molempien osapuolten tai kolmansien osapuolten hyväksi.

4. Osapuolet pyrkivät tekemään tarpeen mukaan yhteistyötä avustaakseen ja tukeakseen muita valtioita sellaisten asianmukaisten lakien, politiikkojen, käytäntöjen ja koulutuksen kehittämisessä, jotka ovat linjassa Budapestin yleissopimuksen kanssa ja joissa se tunnustetaan kansainväliseksi standardiksi kyberrikollisuuden ehkäisemisessä ja torjunnassa.

3.8 ARTIKLA

Henkilötietojen suoja

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää suojella yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa koskevia perusoikeuksia. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen kyseisten perusoikeuksien kunnioittamisen myös lainvalvonnassa sekä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemisessä ja torjunnassa.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen henkilötietojen suojan korkeaa tasoa. Kahden- ja monenväliseen yhteistyöhön voi sisältyä valmiuksien kehittämistä, teknistä apua, tietojen ja asiantuntemuksen vaihtoa sekä sääntelyviranomaisten kautta kansainvälisissä elimissä tapahtuvaa yhteistyötä osapuolten yhdessä sopimalla tavalla.

4 LUKU

KESTÄVÄ KEHITYS

4.1 ARTIKLA

Kestävä kehitys

1. Osapuolet edistävät kestävää kehitystä sen kolmessa ulottuvuudessa, jotka ovat sosiaalinen, taloudellinen ja ympäristöä koskeva ulottuvuus, osallistavalla ja tasapainoisella tavalla vuoropuhelun, yhteisten toimien, parhaiden käytäntöjen jakamisen, kaikkien hallintotasojen hyvän hallintotavan, yhtenäisten kansallisten kestävän kehityksen strategioiden ja rahoitusvarojen käyttöönoton avulla hyödyntäen parhaalla mahdollisella tavalla nykyisiä ja tulevia välineitä.

2. Osapuolet vastaavat YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden, jäljempänä ’kestävän kehityksen tavoitteet’, saavuttamiseen liittyviin haasteisiin asettamalla etusijalle kunkin osapuolen tarpeet ja kansallisen sitoutuneisuuden, ottamalla huomioon alueellisen ja paikallisen kontekstin sekä luomalla synergioita ja kumppanuuksia kyseisen alan eri asiaankuuluvien sidosryhmien, myös kansalaisyhteiskunnan, paikallishallinnon, yksityisen sektorin, voittoa tavoittelemattomien järjestöjen ja tiedemaailman, kanssa. Vaikka osapuolet tunnustavat hallitusten keskeisen roolin kehityksen edistämisessä, ne tekevät myös yhteistyötä kannustaakseen yksityistä sektoria, erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä, ottamaan kestävän kehityksen huomioon käytännöissään.

3. Osapuolet toteavat, että täytäntöönpanokeinot, mukaan lukien rahoitus, teknologian siirto, tekninen yhteistyö ja valmiuksien kehittäminen, ovat tärkeitä eri sidosryhmien, myös hallitusten, kansalaisyhteiskunnan, yksityisen sektorin ja muiden toimijoiden, toteuttaessa ja seuratessa Agenda 2030 -toimintaohjelmaa. Tältä osin ne sitoutuvat jatkamaan työtä kansainvälisen yhteistyön lujittamiseksi muun muassa edistämällä innovatiivisten välineiden käyttöä kestävän kehityksen saavuttamiseksi.

4. Osapuolet tekevät yhteistyötä kulutus- ja tuotantomallien kestävyyden parantamiseksi ja pyrkivät toteuttamaan toimia, joilla pyritään irrottamaan talouskasvu ympäristön pilaantumisesta, muun muassa kiertotalouden, julkisten politiikkojen ja liiketoimintastrategioiden avulla.

5. Osapuolet pyrkivät edistämään luonnonvarojen vastuullista, kestävää ja tehokasta käyttöä.

6. Osapuolet pyrkivät lisäämään tietoisuutta ympäristövahinkojen taloudellisista ja sosiaalisista kustannuksista ja niiden vaikutuksista ihmisten hyvinvointiin muun muassa hyödyntämällä tieteeseen perustuvaa näyttöä.

7. Osapuolet käyvät säännöllistä jäsenneltyä politiikkavuoropuhelua kestävästä kehityksestä ja kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisesta parantaakseen politiikan koordinointia yhteistä etua koskevissa kysymyksissä sekä kyseisen koordinoinnin laatua ja vaikuttavuutta.

8. Osapuolet tekevät yhteistyötä sukupuolinäkökohtien valtavirtaistamiseksi kaikissa politiikoissa ja välineissä.

9. Kehitysyhteistyössä noudatetaan kansainvälisesti sovittuja asiaankuuluvia periaatteita ja politiikkoja, joihin molemmat osapuolet ovat sitoutuneet.

4.2 ARTIKLA

Kansainvälinen yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat kansainvälisen yhteistyön molempia osapuolia hyödyttävän luonteen ja sen arvon kestävän kehityksen prosessien edistämisessä.

2. Osapuolet kannustavat kolmenväliseen yhteistyöhön kolmansien maiden kanssa yhteistä etua koskevissa asioissa siten, että kunnioitetaan kaikilta osin edunsaajien strategioita ja painopisteitä. Ne edistävät alueellisen yhdentymisen lisäämistä Latinalaisessa Amerikassa ja Karibian alueella ja tunnustavat osapuolten alueiden välisen osallistavan yhteistyön strategisen merkityksen.

4.3 ARTIKLA

Ympäristö

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä tarpeesta suojella ympäristöä sekä säilyttää ja ennallistaa luonnonvaroja ja hoitaa niitä kestävällä tavalla.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä erityisesti sellaisissa asioissa kuin tiedon- ja oikeudensaantioikeudet ympäristöasioissa, luonnon monimuotoisuus ja suojelualueet, maa ja maaperä, vesi, ilmanlaatu, ympäristön seuranta, ympäristövaikutusten arviointi, jätehuolto, laajennettu tuottajavastuu, kierrätys ja kemiallisten aineiden käsittely sekä kuljetusvaikutusten arviointi ja hallinta.

3. Osapuolet tunnustavat maailmanlaajuisen ympäristöhallinnon merkityksen, mukaan lukien niiden monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpano, joiden osapuolia ne ovat, ja tarpeen mukaan Yhdistyneiden kansakuntien ympäristökokouksen ja muiden asiaan liittyvien foorumien päätöslauselmien täytäntöönpano kumpaakin osapuolta koskevien ympäristöhaasteiden ratkaisemiseksi. Kumpikin osapuoli vahvistaa sitoumuksensa panna täytäntöön monenväliset ympäristösopimukset, joiden osapuoli se on.

4. Osapuolet vahvistavat yhteistyötään ympäristön ja ihmisten terveyden suojelemiseksi sekä ympäristönäkökohtien valtavirtaistamiseksi tarpeen mukaan kaikilla yhteistyön aloilla ja erityisesti

a) hyvän ympäristöhallinnon edistämiseksi yhdessä sovituilla ensisijaisilla aloilla;

b) tietojen, teknisen asiantuntemuksen ja parhaiden käytäntöjen vaihdon tukemiseksi muun muassa seuraavilla aloilla:

   i) vihreä ja kiertotalous sekä parhaat saatavilla olevat tekniikat;

ii) luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden säilyttäminen ja kestävä käyttö, mukaan lukien ekosysteemien ja ekosysteemipalvelujen kartoitus ja arviointi, niiden arvottaminen ja kyseisten tavoitteiden valtavirtaistaminen muilla asiaan liittyvillä politiikan aloilla;

iii) metsien suojelu ja kestävä hoito;

iv) luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjunta, mukaan lukien puutavara ja muut biologiset resurssit;

v) järkevä kemikaalien käsittely ja jätehuolto;

vi) vesivaroja, maaperää ja maankäyttöä koskeva toimintapolitiikka;

vii) ilmansaasteet ja lyhytvaikutteisten saasteiden vähentäminen;

viii) rannikko- ja meriympäristön säilyttäminen ja hoito;

ix) ympäristön pilaantumisen sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset;

x) taloudellisen toiminnan ympäristövaikutukset ja yritysten viherryttämismahdollisuudet;

xi) tiedon ja oikeuden saanti ympäristöasioissa ja mahdollisuus osallistua ympäristöasioihin;

xii) yhteinen akateeminen ympäristöalan tutkimustyö.

4.4 ARTIKLA

Ilmastonmuutos

1. Osapuolet toteavat, että ilmastonmuutoksen välitön uhka edellyttää yhteisiä toimia vähäpäästöisen ja ilmastonmuutoksen kestävän kehityksen edistämiseksi.

2. Osapuolet tunnustavat ilmastonmuutosta koskevien kansainvälisten sääntöjen ja sopimusten, erityisesti New Yorkissa 9 päivänä toukokuuta 1992 tehdyn ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen (UNFCCC), Pariisin sopimuksen ja Kiotossa 11 päivänä joulukuuta 1997 tehdyn ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen Kioton pöytäkirjan tärkeyden.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä vahvistaakseen UNFCCC:n mukaista yhteistyötään ja pannakseen täytäntöön Pariisin sopimuksen ja kyseisen sopimuksen mukaiset kansallisesti määritellyt panoksensa.

4. Tällaiseen yhteistyöhön voi kuulua

a) yhteistyö vuotta 2020 edeltäneiden sitoumusten toteuttamiseksi ja osapuolten keskinäistä luottamusta rakentavat toimet;

b) osapuolten kansallisten keskustelujen ja politiikka-analyysien ohjaamien osapuolten jatkotoimien helpottaminen;

c) vähän kasvihuonekaasupäästöjä tuottavan talouskehityksen tukeminen Pariisin sopimuksen mukaisesti;

d) tuki kaikille UNFCCC:n puitteissa käytäville rakentaville vuoropuheluille ja sitoumuksille ja erityisesti niille, joilla on tarkoitus arvioida yhteistä edistymistä Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa, kuten maailmanlaajuinen tilannekatsaus;

e) politiikkaa koskevan vuoropuhelun ja yhteistyön kehittäminen Pariisin sopimuksella perustetun tehostetun avoimuuskehyksen täytäntöönpanossa yhteisesti sovituilla painopistealoilla, mukaan lukien kansallisten valmiuksien parantaminen avoimuuden lisäämiseksi;

f) kahdenvälisen vuoropuhelun ja yhteisen edun mukaisen yhteistyön edistäminen, jotta voidaan tarpeen mukaan tukea monenvälisiä prosesseja, joilla voi olla merkittävä vaikutus kansainvälisen meriliikenteen ja ilmailun kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen, erityisesti Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä ja Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä;

g) sellaisten kansallisten ilmastopolitiikkojen ja -ohjelmien edistäminen, joilla tuetaan rahoitusvirtojen hillitsemistä, sopeutumista ja ohjaamista koskevia Pariisin sopimuksen tavoitteita, myös osapuolten kyseisen sopimuksen mukaisiin kansallisesti määriteltyihin panoksiin sisältyvien tavoitteiden ja toimien avulla;

h) sellaisten toimien tukeminen, joilla rahoitusvirrat ohjataan kasvihuonekaasupäästöjä vähentävään suuntaan ja ilmastonmuutoksen kestävään kehitykseen painottaen osallistavaa ilmastorahoitusta, joka kohdistetaan köyhimmille ja ilmastonmuutoksen haittavaikutuksille erityisen haavoittuville ryhmille, kuten naisille ja tytöille;

i) sopeutumispolitiikkojen ja -toimien, mukaan lukien sopeutumisen rahoitus, tulosten arviointi ja sopeutumiskyky, parantamista koskevan vuoropuhelun edistäminen;

j) ilmastotoimien alan synergioiden edistäminen kaikilla tasoilla julkishallinnon, kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja yksityisten yritysten välillä ja yksityisen sektorin kannustaminen osallistumaan vähän kasvihuonekaasupäästöjä tuottavan ja ilmastonmuutosta kestävän talouden edistämiseksi;

k) ilmastonmuutostoimia koskevien talouspoliittisten välineiden, kuten hiilen hinnoittelu, markkinapohjaiset välineet ja hiiliverot, edistäminen tarpeen mukaan;

l) kaupallisesti kannattavien, vähäpäästöisten ja muiden ilmastoystävällisten teknologioiden kehittämisen ja käyttöönoton tehostaminen;

m) tuhlailevaan kulutukseen kannustavien tehottomien fossiilisten polttoaineiden tukien järkeistämiseen ja asteittaiseen poistamiseen tähtäävien maailmanlaajuisten pyrkimysten edistäminen ottaen täysin huomioon kehitysmaiden erityistarpeet ja -olosuhteet ja minimoiden niiden kehitykseen mahdollisesti kohdistuvat kielteiset vaikutukset tavalla, joka suojelee köyhiä ja vaikutusten kohteena olevia yhteisöjä;

n) kahdenvälisen vuoropuhelun lisääminen muista mahdollisesti esiin nousevista ilmastopolitiikan aloista ja Pariisin sopimuksen ja Agenda 2030 -toimintaohjelman monialaisten lähestymistapojen mielessä pitäminen.

4.5 ARTIKLA

Kestävä energia

1. Osapuolet tunnustavat energia-alan tärkeyden taloudellisen vaurauden sekä kansainvälisen rauhan ja vakauden kannalta ja korostavat, että energia-alan muutos on avainasemassa Pariisin sopimuksessa ja Agenda 2030 -toimintaohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ne ovat yhtä mieltä tarpeesta parantaa ja monipuolistaa energiahuoltoa, edistää innovointia ja lisätä energiatehokkuutta turvallisen, kestävän, ympäristöä säästävän ja kohtuuhintaisen energian saatavuuden varmistamiseksi. Osapuolet toteavat, että energiasiirtymä aiheuttaa alueilla lisäkustannuksia, ja ne tukevat oikeudenmukaista siirtymää. Osapuolet tekevät työtä kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Osapuolet vaihtavat tietoja energia-asioista ja tekevät kahdenvälistä, alueellista ja monenvälistä yhteistyötä edistääkseen avoimia ja kilpailukykyisiä markkinoita, jakaakseen parhaita käytäntöjä, edistääkseen tieteeseen perustuvaa ja läpinäkyvää sääntelyä ja keskustellakseen energiaa koskevista yhteistyöaloista.

3. Tämän artiklan mukaisessa osapuolten yhteistyössä otetaan synergioiden varmistamiseksi asianmukaisesti huomioon 15.14 artikla.

4.6 ARTIKLA

Valtamerten hallinnointi

1. Osapuolet toteavat valtamerten ja muiden merten kestävän hoidon tärkeyden, myös meriympäristön suojelun ja säilyttämisen, valtamerten ja ilmaston välisen yhteyden sekä kalastuksen, vesiviljelyn ja muiden merielinkeinojen suojelemisen, kestävyyden ja vastuullisuuden tärkeyden, ja niiden merkityksen ympäristöön liittyvien, taloudellisten ja sosiaalisten mahdollisuuksien tarjoamisessa nykyisille ja tuleville sukupolville.

2. Tätä varten osapuolet sitoutuvat kansainvälisen oikeuden ja erityisesti Montego Bayssa 10 päivänä joulukuuta 1982 tehtyjen Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimusten mukaisten velvoitteidensa mukaisesti:

a) edistämään, että valtiot, jotka pystyvät siihen, allekirjoittavat, ratifioivat ja panevat täytäntöön New Yorkissa 19 päivänä kesäkuuta 2023 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen mukaisen merten biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla koskevan sopimuksen;

b) tekemään yhteistyötä kestävän kehityksen tavoitteen 14 ja siihen liittyvien alatavoitteiden saavuttamiseksi, myös sopivissa alueellisissa ja monenvälisissä elimissä ja prosesseissa;

c) edistämään kansainvälisen valtamerten hallinnoinnin lujittamista muun muassa korjaamalla sääntelyn ja täytäntöönpanon puutteita;

d) edistämään parempaa yhteistyötä ja neuvotteluja toimivaltaisissa kansainvälisissä järjestöissä, välineissä ja elimissä ja niiden välillä valtamerten hallinnoinnin lujittamiseksi ja tehokkaan täytäntöönpanon edistämiseksi;

e) edistämään ja käytännössä toteuttamaan seuranta-, valvonta- ja tarkkailutoimenpiteitä, kuten tarkkailijajärjestelmiä, alusten seurantajärjestelmiä, uudelleenlastauksen valvontaa, merellä tehtäviä tarkastuksia ja satamavaltiovalvontaa ja niihin liittyviä seuraamuksia noudattaen osapuolten lakeja ja asetuksia, joiden tarkoituksena on suojella kalakantoja ja torjua liikakalastusta;

f) pitämään voimassa tai ottamaan käyttöön toimia ja tekemään yhteistyötä laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen, jäljempänä ’LIS-kalastus’, torjumiseksi, tarvittaessa myös vaihtamalla tietoja LIS-toiminnasta osapuolten vesillä sekä täytäntöönpanemalla toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä LIS-tuotteiden sulkemiseksi pois kauppavirroista ja kalankasvatustoiminnasta;

g) tekemään yhteistyötä sellaisten alueellisten kalastuksenhoitojärjestöjen kanssa ja tarvittaessa sisällä, joissa molemmat osapuolet ovat jäseniä, tarkkailijoita tai yhteistyökumppaneita olematta sopimuspuolia, hyvän hallintotavan aikaansaamiseksi;

h) vähentämään valtameriin kohdistuvia paineita torjumalla merten saastumista ja roskaantumista, myös maalta sijaitsevista lähteistä, muoveista ja mikromuoveista;

i) tekemään yhteistyötä kehittääkseen ekosysteemi- ja aluekohtaisia suojelu- ja hoitotoimenpiteitä, mukaan lukien suojellut merialueet, kunkin osapuolen lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja parhaan käytettävissä olevan tieteellisen tiedon pohjalta rannikko- ja merialueiden ja niiden luonnonvarojen suojelemiseksi ja ennallistamiseksi;

j) edistämään valtamerten turvallisuuden parantamista jakamalla rannikkovartiostojen tehtäviä ja merivalvontaa koskevia parhaita käytäntöjä, myös tehostamalla alan viranomaisten välistä yhteistyötä;

k) edistämään aluekohtaisia välineitä, kuten ekosysteemeihin perustuvaa merten aluesuunnittelua ja rannikkoalueiden yhdennettyä käyttöä ja hoitoa, jotta mereen liittyvää toimintaa voidaan hallinnoida ja kehittää kestävästi;

l) tekemään yhteistyötä valtameritutkimuksen ja tiedonkeruun tukemiseksi;

m) tukemaan merentutkimusta ja tieteeseen perustuvia päätöksiä kalastuksenhoidossa ja muussa meren luonnonvarojen hyödyntämisessä;

n) tekemään yhteistyötä ilmastonmuutoksen haittavaikutusten minimoimiseksi valtamerissä, rannikoilla ja ekosysteemeissä, muun muassa vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä ja erityisesti hiilidioksidipäästöjä, ja tehokkaiden sopeutumistoimien toteuttamiseksi ja asiaan liittyvien kansainvälisten sopimusten ja kansainvälisten toimien täytäntöönpanon tukemiseksi;

o) edistämään kestävän ja vastuullisen vesiviljelyn kehittämistä, mukaan lukien YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön 31 päivänä lokakuuta 1995 Roomassa, Italiassa, hyväksymän vastuullisen kalastuksen säännöstön tavoitteiden ja periaatteiden täytäntöönpano;

p) jakamaan valikoitujen, osapuolille tärkeiden merellisten taloudellisten toimintojen kestävää kehitystä koskevia parhaita käytäntöjä.

4.7 ARTIKLA

Katastrofiriskin vähentäminen

1. Osapuolet tunnustavat tarpeen hallita sekä omaan alueeseensa että muuhun maailmaan kohdistuvia luonnonkatastrofien ja ihmisen aiheuttamien katastrofien riskejä.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä parantaakseen katastrofien ehkäisyä ja lieventämistä, niihin varautumista ja reagointia sekä niistä toipumista koskevia toimenpiteitä katastrofiriskien vähentämiseksi, ennaltaehkäisevän toimintakulttuurin edistämiseksi ja yhteiskuntiensa, ekosysteemiensä ja infrastruktuurinsa selviytymiskyvyn parantamiseksi, ja ne toimivat tarpeen mukaan kahdenvälisellä, alueellisella ja monenvälisellä poliittisella tasolla maailmanlaajuisten katastrofiriskien vähentämiseksi.

3. Osapuolet sitoutuvat edistämään YK:n kolmannessa maailmankonferenssissa Sendaissa, Japanissa, 18 päivänä maaliskuuta 2015 hyväksytyn katastrofiriskien vähentämistä koskevan Sendain kehyksen 2015–2030 täytäntöönpanoa ja seurantaa ja erityisesti riskien arviointia, katastrofiriskien vähentämissuunnitelmien täytäntöönpanoa kaikilla tasoilla sekä katastrofitilastojen ja vahinkotietojen keräämistä ja käyttöä, mukaan lukien katastrofien taloudellinen arviointi, koskevien tietojen ja hyvien käytäntöjen vaihtoa alueellisten ja maailmanlaajuisten yhteistyöfoorumien kautta.

4.8 ARTIKLA

Kaupunkipolitiikan kehittäminen

1. Osapuolet tunnustavat kestävän kaupunkikehityksen edistämiseen tähtäävien politiikkojen merkityksen keinona edistää tuloksellisella tavalla Agenda 2030 -toimintaohjelman ja uuden kaupunkikehitysohjelman tavoitteiden toteutumista.

2. Osapuolet edistävät yhteistyötä ja kumppanuutta, johon osallistuvat kaikki kaupunkien kestävän kehityksen keskeiset toimijat ja jolla pyritään erityisesti vastaamaan kaupunkeihin liittyviin haasteisiin yhtenäisellä ja kokonaisvaltaisella tavalla.

3. Osapuolet kehittävät mahdollisuuksien mukaan konkreettisia mahdollisuuksia kaupunkien keskinäiselle yhteistyölle kestävien ratkaisujen löytämiseksi kaupunkeihin liittyviin haasteisiin sekä valmiuksien edelleen kehittämiseksi kokemuksia ja käytäntöjä jakamalla sekä vastavuoroisen oppimisen avulla.

4.9 ARTIKLA

Maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeva yhteistyö[1]

1. Osapuolet tekevät maatalouden ja maaseudun kehittämisen alalla yhteistyötä, jonka yhteisenä tavoitteena on tukea elintarviketuotannon häiriönsietokykyä ja kestävyyttä, kestävää maataloutta ja luonnonvarojen hoitoa, kuten veteen ja ilmastoon liittyviä toimia, kiertoon perustuvia elintarvikejärjestelmiä, mukaan lukien ruokahävikin ja -jätteen ehkäiseminen ja vähentäminen, tuottajaorganisaatioiden edistämistä, maantieteellisiä merkintöjä, tutkimusta ja innovointia, maaseudun kehittämispolitiikkaa ja maatalousmarkkinoiden näkymiä.

2. Osapuolet toteavat, että kansainvälisillä foorumeilla on toteutettu toimia maailman ruokaturvan ja ravitsemuksen sekä kestävän maatalouden parantamiseksi ja sitoutuvat osallistumaan aktiivisesti yhteistyöhön kyseisillä foorumeilla nälän ja kaikenlaisen aliravitsemuksen poistamiseksi vuoteen 2030 mennessä.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen Agenda 2030 -toimintaohjelman toteuttamista maatalouselintarvikealalla ja erityisesti kestävän kehityksen tavoitteiden 1, 2, 12, 15 ja 17 ja muiden asiaan liittyvien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista.

[1] Siltä osin kuin tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvat asiat kuuluvat myös 14 luvun soveltamisalaan, tässä artiklassa tarkoitettua yhteistyötä toteutetaan kyseisen luvun mukaisesti.

4. Osapuolet kannustavat ja edistävät tehokkaita julkisen sektorin, julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan kumppanuuksia kestävän kehityksen tavoitteessa 17 tarkoitettujen kumppanuuksien kokemusten ja resursointistrategioiden pohjalta. Osapuolet pyrkivät tämän vuoksi tehostamaan maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen liittyvää kahdenvälistä yhteistyötä ja koordinointia Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelmassa, Euroopan unionin Pellolta pöytään -strategiassa ja Euroopan unionin biodiversiteettistrategiassa sekä Chilen maatalouselintarvikkeiden kestävyyttä koskevissa aloitteissa tarkoitettujen pitkän aikavälin kestävyystavoitteidensa pohjalta.

5 LUKU

TALOUDELLINEN, SOSIAALINEN JA KULTTUURINEN KUMPPANUUS

5.1 ARTIKLA

Yritykset ja teollisuus

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen pienten ja keskisuurten yritysten, jäljempänä ’pk-yritykset’, kehitykselle ja kilpailukyvyn parantamiselle suotuisaa toimintaympäristöä sekä tarpeen mukaan yhteistyötä teollisuuspolitiikan alalla. Tällaisen yhteistyön puitteissa voidaan

a) edistää talouden toimijoiden välisiä yhteyksiä ja yhteisiä investointeja ja perustaa yhteisyrityksiä ja yhteisiä tietoverkkoja käynnissä olevien horisontaalisten ohjelmien puitteissa;

b) vaihtaa tietoja ja kokemuksia pk-yritysten kilpailukykyä parantavien toimintaedellytysten luomisesta ja pk-yritysten perustamismenettelyistä;

c) helpottaa osapuolten pk-yritysten toimintaa;

d) edistää yritysten yhteiskuntavastuuta, vastuuvelvollisuutta ja vastuullisia liiketoimintakäytäntöjä, mukaan lukien kestävä kulutus ja tuotanto.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä helpottaakseen asiaan liittyviä yksityisen sektorin yhteistyötoimia.

5.2 ARTIKLA

Raaka-aineet

1. Osapuolet tunnustavat, että avoin ja markkinaperusteinen lähestymistapa on paras tapa luoda suotuisa ympäristö raaka-ainealan investoinneille.

2. Osapuolet edistävät yhteisen edun pohjalta raaka-aineisiin liittyviä kysymyksiä koskevaa yhteistyötä asiaan liittyvissä alueellisissa tai monenvälisissä yhteyksissä tai jommankumman osapuolen pyynnöstä kahdenvälisellä vuoropuhelulla. Kyseisellä yhteistyöllä pyritään edistämään avoimuutta raaka-aineiden maailmanmarkkinoilla ja tukemaan kestävää kehitystä.

3. Tämän artiklan mukaisessa osapuolten yhteistyössä otetaan synergioiden varmistamiseksi asianmukaisesti huomioon 15.14 artikla.

5.3 ARTIKLA

Vastuullinen liiketoiminta sekä ihmisoikeudet liiketoiminnan yhteydessä

1. Osapuolet tukevat liiketoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien kansallisten toimintasuunnitelmien laatimista ja täytäntöönpanoa varmistaen, että kyseisissä suunnitelmissa viitataan tehokkaisiin ihmisoikeuksia koskeviin huolellisuusvelvoitemääräyksiin ja niitä kannustetaan niihin.

2. Ottaen huomioon, että valtioiden velvollisuutena on suojella ihmisoikeuksia alueellaan liiketoiminnan yhteydessä, osapuolet edistävät vastuullista liiketoimintaa sellaisten kansainvälisten normien mukaisesti, jotka osapuolet ovat hyväksyneet tai joita ne tukevat yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n ohjaavien periaatteiden, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) monikansallisille yrityksille antamien toimintaohjeiden, vastuullista liiketoimintaa koskevien OECD:n yleisten due diligence -ohjeiden, monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskevan Kansainvälisen työjärjestön (ILO) kolmikantaisen periaatejulistuksen ja Agenda 2030 -toimintaohjelman puitteissa.

5.4 ARTIKLA

Työllisyys ja sosiaaliasiat

1. Osapuolet tunnustavat Agenda 2030 -toimintaohjelman mukaisesti, että köyhyyden, myös äärimmäisen köyhyyden, poistaminen sen kaikissa muodoissa ja ulottuvuuksissa on maailman suurin haaste ja kestävän kehityksen välttämätön edellytys. Tältä osin ne sopivat vaihtavansa tietoja köyhyyden mittausmenetelmistä näyttöön perustuvien politiikkojen tueksi.

2. Osapuolet toteavat, että työllisyys- ja sosiaalipolitiikkojen ytimeen olisi kuuluttava elintason parantaminen, laadukkaiden työpaikkojen luominen ja sosiaalisen suojelun edistäminen sekä ihmisarvoisten työolojen luominen kaikille, niin naisille kuin miehille.

3. Osapuolet kunnioittavat, edistävät ja toteuttavat Genevessä 18 päivänä kesäkuuta 1998 hyväksytyssä ILOn julistuksessa työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista ja sen seurannassa, 10 päivänä kesäkuuta 2008 hyväksytyssä ILOn julistuksessa sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta sekä vastaavissa ILOn keskeisissä yleissopimuksissa vahvistettuja työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia.

4. Osapuolet tehostavat yhteistyötä työ- ja sosiaaliasioiden alalla, myös työmarkkinaosapuolten välillä, ja edistävät työllisyyttä, työterveyttä ja -turvallisuutta, työsuojelutarkastuksia, pimeää työtä, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua sekä sosiaalista ja työsuojelua koskevien parhaiden käytäntöjen vaihtoa, mukaan lukien epävirallisen talouden vaikutusten arviointi sekä työelämän siirtymien hallinta.

5. Osapuolet sopivat aloittavansa säännöllisen vuoropuhelun tukeakseen ja tarkastellakseen työn edistymistä kyseisillä yhteistä etua koskevilla aloilla sekä näiden alojen politiikkojensa suunnittelua ja vaikuttavuutta.

5.5 ARTIKLA

Ikääntyneet ja vammaiset henkilöt

1. Osapuolet sitoutuvat edistämään yhteiskuntiensa haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien sekä niiden, joilla on esteitä osallistua yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa, erityisesti ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden, hyvinvointia, ihmisarvoa ja tosiasiallista osallisuutta yhteiskunnissaan.

2. Osapuolet toteavat, että on tärkeää edistää myönteistä ikääntymistä ja esteettömyyttä kaikilla tasoilla koko elämän ajan. Osapuolet tunnustavat myös, että on tärkeää noudattaa vammaisten henkilöiden oikeuksista 13 päivänä joulukuuta 2006 tehdyn YK:n yleissopimuksen mukaisia esteettömyysvelvoitteita.

3. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä

a) edistääkseen ja kehittääkseen toimia, joilla tuetaan tai lisätään ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden työmarkkinamahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta;

b) taatakseen osallistavan koulutuksen ja elinikäisen oppimisen tarjonnan vammaisille henkilöille, erityisesti lapsille ja nuorille, sekä ikääntyneille;

c) edistääkseen kohdennettuja toimia, joissa keskitytään henkisistä ja älyllisistä vammoista ja mielenterveysongelmista kärsivien henkilöiden osallistamiseen ja kuntouttamiseen;

d) yksilöidäkseen ja jakaakseen hyviä käytäntöjä, jotka koskevat apuvälineitä, joita käytetään muun muassa itsenäisen asumisen edistämiseen tarkoitetun hoidon tarjonnassa ja joita voidaan käyttää sekä ikääntyneiden että vammaisten henkilöiden osalta, myös riippuvuustilanteissa;

e) parantaakseen tuotteiden ja palvelujen esteettömyyttä johdonmukaisella tavalla, jotta voidaan varmistaa esteettömyys yhdenvertaisesti ja syrjimättä vammaisia tai ikääntyneitä henkilöitä.

5.6 ARTIKLA

Nuoriso

1. Osapuolet toteavat nuorison tärkeyden kasvun ja vaurauden edistäjänä. Tältä osin osapuolet korostavat, että on tärkeää luoda työllisyyttä ja ihmisarvoisia työpaikkoja nuorille sekä kehittää hankkeita, joilla pyritään lisäämään nuorten kansalaisvaikuttamista.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä, jonka tarkoituksena on

a) helpottaa kaikkien nuorten aktiivista yhteiskuntaan osallistumista;

b) lisätä vuorovaikutusta nuorisopolitiikan sekä nuorille ja nuorisotyöntekijöille tarkoitetun epävirallisen koulutuksen aloilla;

c) edistää kestävää ja osallistavaa kehitystä käynnistämällä vuoropuhelu nuorille suunnattujen ihmisoikeuksia ja syrjimättömyyttä koskevien tiedotuskampanjoiden tueksi.

3. Osapuolet tekevät tässä yhteydessä yhteistyötä torjuakseen kiusaamista ja väkivaltaa oppilaitoksissa.

5.7 ARTIKLA

Kulttuuri

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä asiaankuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestössä (Unesco), saavuttaakseen yhteiset tavoitteet ja tukeakseen kulttuurista moninaisuutta muun muassa panemalla täytäntöön Pariisissa 20 päivänä lokakuuta 2005 tehdyn Unescon yleissopimuksen kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä.

2. Osapuolet edistävät tiiviimpää vuoropuhelua ja yhteistyötä kulttuurialalla ja luovilla toimialoilla, myös kehittyvien ja uusien teknologioiden sekä audiovisuaalisen median osalta, pitäen mielessä Chilen ja jäsenvaltioiden välillä tehdyt nykyiset kahdenväliset sopimukset, muun muassa lisätäkseen keskinäistä ymmärtämystä ja tietämystä toistensa kulttuureista sekä alan vuorovaikutusta.

3. Osapuolet pyrkivät toteuttamaan asianmukaisia toimenpiteitä edistääkseen kulttuurivaihtoa ja toteuttaakseen yhteisiä aloitteita kulttuurin eri aloilla, mukaan lukien yhteistuotanto media-, elokuva- ja televisioteollisuudessa, käyttäen käytettävissä olevia yhteistyövälineitä ja -puitteita.

4. Osapuolet kannustavat kulttuurienväliseen vuoropuheluun osapuolten kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden välillä ja yksityishenkilöiden välillä.

5.8 ARTIKLA

Tutkimus ja innovointi

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä tieteellisen tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovoinnin aloilla yhteisen edun ja hyödyn pohjalta ja omia sääntöjään ja määräyksiään noudattaen. Kyseisen yhteistyön tavoitteena on edistää yhteiskunnallista ja taloudellista kehitystä, vastata globaaleihin yhteiskunnallisiin haasteisiin, synnyttää tieteellistä huippuosaamista, parantaa alueellista kilpailukykyä sekä lujittaa osapuolten välisiä suhteita tavalla, joka johtaa pitkäkestoiseen kumppanuuteen. Osapuolet edistävät politiikasta käytävää vuoropuhelua ja käyttävät eri välineitään, kuten Brysselissä 23 päivänä syyskuuta 2002 tehtyä sopimusta Euroopan yhteisön ja Chilen tasavallan tiede- ja teknologiayhteistyöstä, toisiaan täydentävällä tavalla.

2. Osapuolet pyrkivät

a) parantamaan edellytyksiä tutkijoiden, tieteenharjoittajien, asiantuntijoiden, opiskelijoiden ja yrittäjien liikkuvuudelle sekä materiaalin ja laitteiden liikkumiselle rajojen yli;

b) helpottamaan vastavuoroista pääsyä toistensa tiede-, teknologia- ja innovointiohjelmiin, tutkimusinfrastruktuuriin ja -laitoksiin, julkaisuihin ja tieteellisiin tietoihin;

c) lisäämään yhteistyötä esinormatiivisessa tutkimuksessa ja standardoinnissa;

d) edistämään yhteisiä periaatteita oikeudenmukaisesta ja tasapuolisesta suhtautumisesta teollis- ja tekijänoikeuksiin tutkimus- ja innovointihankkeissa;

e) edistämään innovaatiopolitiikkaa koskevaa vuoropuhelua, joka on suunnattu erityisesti pk-yrityksille, uusien tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi sekä teknologisen innovoinnin ja yrittäjyyden edistämiseksi;

f) lisäämään sellaisten yhteisten soveltavan tutkimus- ja kehitystoiminnan hankkeiden määrää, joilla pyritään löytämään innovatiivisia ratkaisuja yhteisiin ongelmiin ja haasteisiin;

g) edistämään tutkimus- ja innovointilaitosten, kuten yliopistojen, tutkimuskeskusten ja yritysten, välisiä verkostoja ja yhteyksiä osapuolten alueilla markkinaläheisen toiminnan kehittämiseksi;

h) tukemaan sosiaalisia ja julkisia innovaatio-ohjelmia, joilla pyritään parantamaan alueiden sosiaalista kehitystä ja erityisesti kansalaisten elämänlaatua;

i) edistämään yhteistyötä ja parhaiden käytäntöjen, politiikkojen ja strategioiden vaihtoa, myös maailmanlaajuisten haasteiden osalta, poliittisten päättäjien, innovaatiokeskusten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien välillä.

3. Osapuolet edistävät seuraavia toimia, joihin osallistuu valtion organisaatioita, julkisia ja yksityisiä tutkimuskeskuksia, korkea-asteen oppilaitoksia, innovaatiokeskuksia ja -verkostoja sekä muita sidosryhmiä, mukaan lukien pk-yritykset:

a) yhteisaloitteet tietoisuuden lisäämiseksi tiede-, teknologia- ja innovointiohjelmista ja valmiuksien kehittämisohjelmista sekä mahdollisuuksista osallistua toistensa ohjelmiin;

b) yhteiset kokoukset ja työpajat, joiden tarkoituksena on vaihtaa tietoja ja parhaita käytäntöjä ja kartoittaa yhteisiä tutkimusaloja;

c) yhteiset ja yhteisrahoitetut tutkimus- ja innovointitoimet, mukaan lukien aihepiirikohtaiset verkostot, yhteistä etua koskevilla aloilla;

d) molemminpuolisesti tunnustettu tiede- ja innovaatioyhteistyön arviointi ja tulosten levittäminen.

5.9 ARTIKLA

Napa-aluetta koskeva yhteistyö

Osapuolet tunnustavat kahden- ja monenvälisen vuoropuhelun ja yhteistyön tärkeyden napa-aluetta koskevissa asioissa. Tällainen yhteistyö tapahtuu asiantuntijavuoropuhelun ja parhaiden käytäntöjen vaihdon avulla, myös Etelämantereen meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistä käsittelevän toimikunnan puitteissa.

5.10 ARTIKLA

Digitaalipolitiikka

1. Osapuolet tunnustavat, että tieto- ja viestintätekniikka edistää taloudellista, koulutuksellista ja sosiaalista kehitystä. Osapuolet vaihtavat näkemyksiä tämän alan politiikoistaan.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä tieto- ja viestintätekniikan politiikkojen alalla. Tällaisen yhteistyön puitteissa voidaan

a) vaihtaa näkemyksiä Euroopan unionin digitaalisten sisämarkkinoiden strategian eri näkökohdista, erityisesti sähköisen viestinnän politiikoista ja sääntelystä, mukaan lukien laajakaistapalvelujen saatavuus, yksityisyyden ja henkilötietojen suoja, tietovirrat, datan säilytyspaikkaa koskevat vaatimukset, sähköinen hallinto, avoin hallinto, avoin data, internetin turvallisuus, sähköiset terveyspalvelut ja sääntelyviranomaisten riippumattomuus;

b) vaihtaa näkemyksiä verkon neutraaliudesta periaatteena edistää vapaata ja avointa internetiä sekä verkkopalvelujen ja -sovellusten luomista ja saatavuutta kaikkien kansalaisten hyödyksi;

c) edistää tieto- ja viestintätekniikkaa sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen kehityksen, sosiaalisen ja digitaalisen osallisuuden ja kulttuurisen monimuotoisuuden välineenä sekä keskeisenä välineenä, jolla edistetään koulujen yhteyksiä ja kehitetään tutkimus- ja tiedeverkostoja;

d) kehittää tutkimusverkostojen sekä tietojenkäsittelyyn ja tieteelliseen tietoon liittyvien infrastruktuurien ja palvelujen yhteenliitettävyyttä ja -toimivuutta ja edistää tällaista kehittämistä alueellisessa toimintaympäristössään;

e) tehdä yhteistyötä sähköisen hallinnon ja luottamuspalvelujen, kuten sähköisen allekirjoituksen ja tunnistamisen, aloilla niin, että painopisteenä on toimintaperiaatteiden, tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtaminen siitä, miten tieto- ja viestintätekniikkaa voidaan käyttää julkishallinnon nykyaikaistamiseen, korkealaatuisten julkisten palvelujen edistämiseen ja julkisen varainhoidon läpinäkyvyyden lisäämiseen;

f) vaihtaa tietoja standardeista, vaatimustenmukaisuuden arvioinnista ja tyyppihyväksynnistä muun muassa kaupankäynnin helpottamiseksi;

g) edistää asiantuntijoiden, erityisesti nuorten ammattilaisten ja naisten, vaihtotoimintaa ja koulutusta;

h) edistää digitaalitaitoja.

5.11 ARTIKLA

Yleissivistävä koulutus ja korkeakoulutus

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä koulutuksen alalla tukeakseen inhimillisen pääoman kehittämistä erityisesti korkea-asteen koulutuksen tasolla.

2. Korkea-asteen koulutusjärjestelmien laadun ja nykyaikaistamisen tukemiseksi osapuolet

a) edistävät opiskelijoiden, tutkijoiden ja hallintohenkilöstön liikkuvuutta nykyisten tai uusien ohjelmien avulla;

b) edistävät korkea-asteen oppilaitosten valmiuksien kehittämistä;

c) parantavat ulkomailla suoritettujen tutkintojen ja opintojaksojen tunnustamismekanismeja kummankin osapuolen lainsäädännön mukaisesti.

5.12 ARTIKLA

Siviilisatelliittinavigointi, maan havainnointi ja muu avaruustoiminta

1. Osapuolet tunnustavat, että avaruustoiminnalla on myönteinen vaikutus taloudelliseen, sosiaaliseen ja ympäristön kannalta kestävään kehitykseen ja teollisuuden kilpailukykyyn.

2. Osapuolet tekevät kansainvälisten yleissopimusten ja oman lainsäädäntönsä mukaisesti yhteistyötä yhteistä etua koskevissa kysymyksissä avaruusalan siviilitoiminnan alalla, kuten:

a) avaruustutkimus, mukaan lukien satelliittinavigointi ja maan havainnointi Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan osallistumisen kautta;

b) yhteistyö maailmanlaajuisten satelliittinavigointijärjestelmien sovellusten ja palvelujen alalla, mukaan lukien erityisesti tieteellinen tutkimus, teollinen yhteistyö, kauppa ja markkinoiden kehittäminen, sovellusstandardit, sertifiointi ja sääntelytoimenpiteet;

c) satelliitteihin perustuvien tarkennusjärjestelmien kehittäminen erityisesti lentoliikennettä tai tarkennusjärjestelmiä varten, satelliittinavigointijärjestelmien infrastruktuurin vastavuoroinen suojaaminen sekä yhteentoimivuutta, yhteensopivuutta ja taajuuksien käyttöä koskeva yhteistyö;

d) maan havainnointi ja geotiede, mukaan lukien yhteistyö monenvälisillä foorumeilla ja erityisesti maapallon tilan seurantaa käsittelevässä ryhmässä (GEO) ja kaukokartoitussatelliitteja käsittelevässä komiteassa (CEOS) yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamiseksi ja maan havainnointiin liittyvien liiketoiminta- ja innovointikumppanuuksien helpottamiseksi unionin avaruusohjelman Copernicus-osion puitteissa määrittämällä yhteisen edun mukaisia aloja;

e) satelliittiviestintä.

5.13 ARTIKLA

Matkailu

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä matkailun alalla tavoitteena parantaa tietojen vaihtoa ja kehittää parhaita käytäntöjä matkailun tasapainoisen ja kestävän kehityksen varmistamiseksi sekä työpaikkojen luomisen, talouskehityksen ja elämänlaadun kohenemisen tukemiseksi.

2. Osapuolet keskittyvät erityisesti seuraaviin:

a) luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelu ja niiden tarjoamien mahdollisuuksien maksimointi;

b) paikallisyhteisöjen loukkaamattomuuden ja intressien kunnioittaminen;

c) osapuolten alueiden sekä naapurimaiden alueiden ja kuntien välisen yhteistyön edistäminen;

d) tiedonvaihdon ja yhteistyön edistäminen matkailuun liittyvillä luovilla aloilla ja matkailualan innovoinnissa.

5.14 ARTIKLA

Tilastot

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä tilastoinnin alalla.

2. Tällaisen yhteistyön puitteissa voidaan

a) edistää tilastomenetelmien yhdenmukaistamista datan vertailukelpoisuuden parantamiseksi;

b) tuottaa ja levittää virallisia tilastoja ja kehittää indikaattoreita;

c) vaihtaa tietoja ja hyviä käytäntöjä tilastoasioista ja -menettelyistä vastaavien Chilen virallisten laitosten ja Euroopan unionin vastaavien elinten välillä.

5.15 ARTIKLA

Liikenne

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä asiaankuuluvilla liikennepolitiikan aloilla, mukaan lukien yhdennetty liikennepolitiikka, kehittääkseen ja tukeakseen tehokasta, kestävää, turvallista, varmaa ja ympäristöystävällistä liikennejärjestelmää sekä matkustajia että tavaroita varten.

2. Tällaisella yhteistyöllä pyritään edistämään

a) tietojen vaihtoa osapuolten liikennepolitiikoista, vaatimuksista ja parhaista käytännöistä sekä muista molempia osapuolia kiinnostavista aiheista;

b) verkkojen yhteenliitettävyyttä ja -toimivuutta;

c) multimodaalisen liikennejärjestelmän mallia;

d) investoinneille suotuisaa toimintaympäristöä;

e) liikennejärjestelmien turvallisuutta;

f) liikennealan ympäristöasioita;

g) vähähiilisiä tai hiilettömiä liikenneratkaisuja, tutkimusta ja innovointia sekä älykkäitä ja digitaalisia ratkaisuja;

h) asiantuntijoiden vuoropuhelua ja yhteistyötä liikennealan kansainvälisillä foorumeilla;

i) kestäviä liikenneratkaisuja, myös kaupunkiliikenteessä; ja

j) kaupan helpottamista ja liikenne- ja logistiikkatoimintojen tehostamista ja optimointia digitalisoimalla ja yksinkertaistamalla kaikkien liikennemuotojen raportointivaatimuksia.

6 LUKU

MUUT ALAT

6.1 ARTIKLA

Makrotalouspolitiikat

Osapuolet tekevät makrotalouspolitiikkaa ja makrotalouden suuntauksia koskevaa yhteistyötä ja edistävät sitä koskevaa tietojen ja näkemysten vaihtoa.

6.2 ARTIKLA

Veroasiat

Osapuolet tunnustavat verotusalan hyvän hallintotavan periaatteet, muun muassa läpinäkyvyyttä koskevat globaalit standardit, tietojenvaihto ja veropohjan rapautumisen ja voitonsiirtojen (BEPS) torjumista koskevat vähimmäisstandardit, ja sitoutuvat noudattamaan niitä, sekä sitoutuvat haitallisten verokäytäntöjen poistamiseen. Osapuolet edistävät tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja pyrkivät parantamaan kansainvälistä yhteistyötä verotuksen alalla veronkierron ja veropetosten estämiseksi.

6.3 ARTIKLA

Kuluttajapolitiikka

Osapuolet toteavat, että on tärkeää varmistaa kuluttajansuojan korkea taso, ja pyrkivät sen vuoksi tekemään yhteistyötä kuluttajapolitiikan alalla. Osapuolet sopivat, että tällainen yhteistyö voi sisältää mahdollisuuksien mukaan

a) tietojen vaihtoa osapuolten kuluttajansuojakehyksistä, myös kuluttajalainsäädännöstä, kulutustavaroiden turvallisuudesta, kuluttajien oikeussuojakeinoista ja kuluttajalainsäädännön valvonnasta;

b) kannustusta riippumattomien kuluttajajärjestöjen perustamiseen ja kuluttajien edustajien välisen yhteydenpidon kehittämiseen.

6.4 ARTIKLA

Kansanterveys

Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kansanterveysasioissa, erityisesti tartuntatautien ehkäisyn ja valvonnan, korkeapatogeenisten tautien taudinpurkausten torjuntavalmiuden, Maailman terveyskokouksen 23 päivänä toukokuuta 2005 hyväksymän kansainvälisen terveyssäännöstön (2005) täytäntöönpanon ja mikrobilääkeresistenssin torjunnan osalta.

6.5 ARTIKLA

Yhteistyö urheilun ja liikunnan alalla

Osapuolet tekevät yhteistyötä urheilun ja liikunnan alalla keinona edistää aktiivisten ja terveellisten elämäntapojen omaksumista, mukaan lukien terveyttä tukeva liikunnan edistäminen kaikissa ikäryhmissä, urheilun yhteiskunnallisen roolin ja kasvatuksellisten arvojen edistäminen sekä urheiluun kohdistuvien uhkien, kuten dopingin, urheilutulosten manipuloinnin, rasismin ja väkivallan, torjunta.

7 LUKU

VALTION JA JULKISHALLINNON NYKYAIKAISTAMINEN, HALLINNON HAJAUTTAMINEN, ALUEPOLITIIKKA JA INSTITUUTIOIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

7.1 ARTIKLA

Valtion nykyaikaistaminen

Osapuolet pyrkivät poliittisen vuoropuhelunsa ja yhteistyönsä puitteissa vaihtamaan kokemuksia asioista, jotka liittyvät valtion ja julkishallinnon nykyaikaistamiseen ja hallinnon hajauttamiseen, hyödyntäen osapuolten parhaista käytännöistä saatuja kokemuksia organisaatioiden yleisestä tehokkuudesta sekä voimassa olevasta lainsäädännöstä ja institutionaalisesta kehyksestä hyvän hallintotavan saavuttamiseksi, mukaan lukien seuraavat:

a) ylimpien tarkastuselinten riippumattomuuden ja roolin tunnustaminen hyvän hallintotavan edistämisessä kaikilla tasoilla varmistamalla tehokkuus, vastuuvelvollisuus, vaikuttavuus ja läpinäkyvyys;

b) julkisen politiikan ja päätöksenteon avoimuus ja vastuuvelvollisuus kansalaisia kohtaan sekä kansalaisyhteiskunnan tähän liittyvän roolin vahvistaminen;

c) koko yhteiskunnan kattavan lahjomattomuuden ja rehellisyyden kulttuurin edistäminen julkishallinnossa yhteistyössä yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan kanssa;

d) innovoinnin edistäminen, tukeminen ja kannustaminen julkisella sektorilla, jotta saadaan ratkaisuja sen eri tasojen ja toiminta-alojen ongelmiin ja haasteisiin siten, että ne tuottavat julkista arvoa innovaatioekosysteemissä ja yhteiskunnassa.

7.2 ARTIKLA

Aluepolitiikka ja hajauttaminen

1. Osapuolet toteavat tasapainoisen ja kestävän alueellisen kehityksen edistämiseen tähtäävien politiikkojen tärkeyden. Osapuolet tunnustavat alueiden tärkeyden ja valtiotasoa alempien hallintotasojen kanssa tehtävän yhteistyön merkityksen sekä sen, miten ne voivat lisätä tärkeää tietoa julkisista politiikoista Chilen tulevan hallinnollisen hajauttamisen edellyttämällä tavalla.

2. Osapuolet tekevät mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä hallintojärjestelmien parantamiseksi eri tasoilla sekä valmiuksien kehittämiseksi vaihtamalla kokemuksia ja käytäntöjä ja oppimalla toisiltaan kestävistä ratkaisuista alueellisiin kehityshaasteisiin, sosiaalisen, taloudellisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämiseen tähtäävistä politiikoista, mukaan lukien rajatylittävä yhteistyö, aluepolitiikan laatimisesta ja toteuttamisesta ja aluekehitysstrategioista, kumppanuuteen liittyvistä kysymyksistä, suunnittelu- ja arviointimenettelyistä ja -menetelmistä sekä alueellisen innovoinnin ja älykkään erikoistumisen politiikoista.

3. Osapuolet sitoutuvat mahdollisuuksien mukaan vahvistamaan ja laajentamaan Euroopan unionin alueiden ja Chilen alueiden välisen yhteistyön dynamiikkaa ja mahdollisuuksia suunnittelemalla ja toteuttamalla yhteisiä ohjelmia ja hankkeita, joiden tavoitteena on muun muassa alueellisen kehityksen edistäminen.

4. Osapuolet pyrkivät jakamaan kokemuksia ja hyviä käytäntöjä hallinnon hajauttamisen ja aluepolitiikan täytäntöönpanon suhteuttamisesta toisiinsa.

7.3 ARTIKLA

Instituutioiden välinen yhteistyö

1. Osapuolet sitoutuvat edistämään ja helpottamaan tiiviimpää vuoropuhelua ja yhteistyötä asianomaisten instituutioiden välillä millä tahansa tämän sopimuksen kattamalla alalla. Osapuolet tukevat tämän vuoksi Chilen hallituksen instituutioiden ja Chilen julkisen sektorin ja muiden asiaan liittyvien instituutioiden sekä Euroopan unionissa toimivien vastaavien elinten välistä yhteydenpitoa pyrkimyksenä mahdollisimman laaja alakohtainen yhteistyö, johon voi sisältyä

a) korruption ehkäiseminen ja torjunta;

b) organisaatiota koskeva koulutus ja tuki;

c) tekninen apu Chilen instituutioille, jotka vastaavat julkisen politiikan laatimisesta, toteuttamisesta ja arvioinnista sekä tällaisia politiikkoja koskevasta tiedottamisesta, mukaan lukien Euroopan unionin instituutioiden henkilöstön kokoukset Chilen vastaavien elinten kanssa;

d) säännöllinen tietojenvaihto asianmukaisin väliajoin, mukaan lukien tieto- ja viestintätekniikan avulla, ja tietoverkkojen kehittäminen niin, että samalla turvataan henkilötietojen suoja kaikilla aloilla, joilla tietojenvaihtoa tarvitaan;

e) kansalaisille tarjottaviin palveluihin liittyvien valtion menettelyjen digitalisointia koskevien tietojen ja hyvien käytäntöjen vaihto;

f) erikoisosaamisen siirto;

g) alustavat tutkimukset ja sellaisten hankkeiden yhteistoteutus, joita osapuolet rahoittavat sopivassa suhteessa;

h) toimintasuunnitelmien laatiminen, mukaan lukien yhteyspisteet, aikataulut ja arviointimekanismit;

i) julkisen innovoinnin alan valmiuksien, osaamisen ja taitojen luomisen edistäminen.

2. Osapuolet voivat yhteisestä sopimuksesta lisätä muita toiminnan aloja 1 kohdassa tarkoitettuihin aloihin.

III OSA

KAUPPA JA KAUPAN LIITÄNNÄISTOIMENPITEET

8 LUKU

YLEISET JA INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

A JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

8.1 ARTIKLA

Vapaakauppa-alueen perustaminen

Osapuolet perustavat vapaakauppa-alueen, joka on GATT 1994 -sopimuksen XXIV artiklan ja GATS-sopimuksen V artiklan mukainen.

8.2 ARTIKLA

Tavoitteet

Tämän sopimuksen osan tavoitteena on

a) osapuolten välisen tavarakaupan laajentaminen ja monipuolistaminen GATT 1994 -sopimuksen XXIV artiklan mukaisesti vähentämällä tai poistamalla tulliesteitä ja tullien ulkopuolisia kaupan esteitä;

b) tavarakaupan helpottaminen erityisesti tulliasioita ja kaupan helpottamista, standardeja, teknisiä määräyksiä, vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä sekä terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevilla määräyksillä siten, että kumpikin osapuoli säilyttää oikeuden toteuttaa sääntelyä yleisten edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi;

c) palvelukaupan vapauttaminen GATS-sopimuksen V artiklan mukaisesti;

d) sijoitusvirtojen kasvua edistävän taloudellisen ilmapiirin kehittäminen, sijoittautumisedellytysten parantaminen syrjimättömyyden periaatteen pohjalta siten, että samalla säilytetään kummankin osapuolen oikeus hyväksyä ja panna täytäntöön toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen oikeutettujen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi;

e) kaupan ja sijoitusten helpottaminen osapuolten välillä muun muassa maksujen ja pääomien vapaan siirrettävyyden avulla;

f) sijoituksille suotuisan ympäristön kehittäminen tarjoamalla läpinäkyvät, vakaat ja ennakoitavissa olevat säännöt, joilla taataan sijoittajien oikeudenmukainen kohtelu ja perustetaan tuomioistuinjärjestelmä, jolla voidaan ratkaista sijoittajien ja valtion väliset riidat tehokkaasti, oikeudenmukaisesti ja ennakoitavasti;

g) osapuolten julkisten hankintojen markkinoiden avaaminen tehokkaasti ja vastavuoroisesti;

h) innovoinnin ja luovuuden edistäminen varmistamalla teollis- ja tekijänoikeuksien asianmukainen ja tehokas suoja osapuolten välillä sovellettavien kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti;

i) vääristymätöntä kilpailua tukevien olosuhteiden edistäminen erityisesti osapuolten välisen kaupan ja sijoitusten osalta;

j) kansainvälisen kaupan kehittäminen tavalla, joka tukee kestävää kehitystä taloudelliselta, sosiaaliselta sekä ympäristön kannalta; ja

k) tehokkaan, oikeudenmukaisen ja ennakoitavan riitojenratkaisumekanismin perustaminen tämän sopimuksen tämän osan tulkintaa ja soveltamista koskevien riitojen ratkaisemiseksi.

8.3 ARTIKLA

Yleisesti sovellettavat määritelmät

Tämän sopimuksen tässä osassa ja liitteissä 9, 10-A–10-E, 13-A–13-H, 15-A, 15-B, 16-A. 16-B, 16-C, 17-A–17-I, 19-A, 19-B, 19-C, 21-A, 21-B, 25, 28-A, 28-B, 29, 32-A, 32-B, 32-C, 38-A ja 38-B sekä tämän sopimuksen pöytäkirjoissa tarkoitetaan:

a) ’maataloussopimuksella’ WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevaa sopimusta maataloudesta;

b) ’polkumyynnin vastaisella sopimuksella’ WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevaa sopimusta tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen VI artiklan soveltamisesta;

c) ’tullilla’ mitä tahansa tullia tai maksua, joka kannetaan tavaran tuonnista tai sen yhteydessä, lukuun ottamatta mitään seuraavista:

   i) tämän sopimuksen 9.4 artiklan mukaista sisäistä veroa vastaava maksu;

   ii) tapauksen mukaan GATT 1994 - sopimuksen, polkumyynnin vastaisen sopimuksen, maataloussopimuksen, tukisopimuksen ja suojalausekesopimuksen mukaisesti sovelletut polkumyyntitullit, erityiset suojatoimet, tasoitustullit tai muut suojatullit; ja

   iii) tuonnista tai sen yhteydessä kannetut maksut, jotka on määrältään rajattu tarjottujen palvelujen likimääräisiin kustannuksiin;

d) ’CPC:llä’ yhteistä tavaraluokitusta (Statistical Papers Series M No. 77, taloudellisten ja sosiaalisten asiain osasto, Yhdistyneiden kansakuntien tilastokomissio, New York, 1991);

e) ’päivillä’ kalenteripäiviä, mukaan lukien viikonloput ja vapaapäivät;

f) ’voimassa olevalla tai nykyisellä’ tämän sopimuksen voimaantullessa voimassa olevaa;

g) ’GATS-sopimuksella’ WTO-sopimuksen liitteessä 1B olevaa palvelukaupan yleissopimusta;

h) ’GATT 1994 -sopimuksella’ WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevaa tullitariffeja ja kauppaa koskevaa yleissopimusta 1994;

i) ’osapuolen tavaralla’ GATT 1994 -sopimuksessa tarkoitettua kotimarkkinatavaraa, mukaan lukien kyseisen osapuolen alkuperätavarat;

j) ’harmonoidulla järjestelmällä’ Maailman tullijärjestön laatimaa harmonoitua tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmää, mukaan lukien sen yleiset tulkintasäännöt sekä jakso-, ryhmä- ja alanimikehuomautukset;

k) ’nimikkeellä’ harmonoidun järjestelmän tariffiluokituksen neljää ensimmäistä numeroa;

l) ’oikeushenkilöllä’ sovellettavan lainsäädännön mukaan mitä tahansa joko voiton tavoittelemiseksi tai muuta tarkoitusta varten asianmukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeussubjektia, muun muassa yrityksiä, säätiöitä, henkilöyhtiöitä, yhteisyrityksiä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia tai yhdistyksiä;

m) ’toimenpiteellä’ mitä tahansa toimenpidettä säädöksen, määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen, hallinnollisen toimen, vaatimuksen tai käytännön muodossa tai missä tahansa muussa muodossa;

n) ’osapuolen toimenpiteellä’ toimenpidettä, jonka toteuttavat tai jota pitävät voimassa[1]

i) valtionhallinto ja viranomaiset kaikilla tasoilla;

ii) julkishallinnon ulkopuoliset elimet käyttäessään millä tahansa tasolla hallintoelinten tai viranomaisten niille siirtämiä valtuuksia[2]; tai

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että ’toimenpiteellä’ tarkoitetaan myös osapuolen sellaisten toimenpiteiden toteuttamatta jättämistä, jotka ovat tarpeen tämän sopimuksen mukaisten osapuolen velvollisuuksien täyttämiseksi.

[2] Selkeyden vuoksi todetaan, että tämän sopimuksen mukaisia osapuolen velvollisuuksia sovelletaan valtion omistamaan yritykseen tai toiseen henkilöön, kun se käyttää mitä tahansa kyseisen osapuolen sille siirtämiä sääntelyyn, hallintoon tai muuhun julkiseen valtaan liittyviä valtuuksia, kuten valtuudet pakkolunastaa, myöntää toimilupia, hyväksyä liiketoimia tai määrätä kiintiöitä, palkkioita tai muita maksuja.

iii) yhteisöt, jotka tosiasiallisesti toimivat toimenpiteen osalta osapuolen ohjeiden mukaisesti tai sen ohjauksessa tai määräysvallassa[1];

o) ’luonnollisella henkilöllä’

i) EU-osapuolen osalta jäsenvaltion kansalaista sen lainsäädännön mukaisesti[2]; ja

ii) Chilen osalta Chilen kansalaista sen lainsäädännön mukaisesti;

p) ’alkuperätavaralla’ tavaraa, joka on 10 luvussa vahvistettujen alkuperäsääntöjen vaatimusten mukainen;

q) ’henkilöllä’ luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä;

---

1 Selkeyden vuoksi todetaan, että jos osapuoli väittää, että yhteisö toimii iii alakohdassa tarkoitetulla tavalla, kyseisellä osapuolella on todistustaakka ja sen on ainakin esitettävä vankat aihetodisteet.

2 17–27 lukua tulkittaessa ’luonnollisen henkilön’ määritelmään sisältyvät myös Latvian tasavallassa pysyvästi asuvat luonnolliset henkilöt, jotka eivät ole Latvian tasavallan tai minkään muun valtion kansalaisia mutta joilla on Latvian tasavallan lainsäädännön nojalla oikeus saada kansalaisuudettoman henkilön passi (muukalaispassi).

r) ’henkilötiedoilla’ kaikenlaisia tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä koskevia tietoja;

s) ’suojalausekesopimuksella’ WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevaa suojalausekkeita koskevaa sopimusta;

t) ’terveys- tai kasvinsuojelutoimella’ terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen liitteessä A olevassa 1 kohdassa tarkoitettua toimenpidettä;

u) ’tukisopimuksella’ WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevaa tukia ja tasoitustulleja koskevaa sopimusta;

v) ’terveys- ja kasvinsuojelusopimuksella’ WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevaa sopimusta terveys- ja kasvinsuojelutoimista;

w) ’kaupan teknisiä esteitä koskevalla sopimuksella’ WTO-sopimuksen liitteessä 1 olevaa sopimusta kaupan teknisistä esteistä;

x) ’TRIPS-sopimuksella’ WTO-sopimuksen liitteessä 1C olevaa teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehtyä sopimusta; ja

y) ’WTO-sopimuksella’ Maailman kauppajärjestön perustamisesta 15 päivänä huhtikuuta 1994 Marrakeshissa tehtyä Marrakeshin sopimusta.

8.4 ARTIKLA

Suhde WTO-sopimukseen ja muihin voimassa oleviin sopimuksiin,
jotka kuuluvat tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan

1. Osapuolet vahvistavat WTO-sopimuksen ja muiden sellaisten voimassa olevien sopimusten, jotka kuuluvat tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan ja joiden osapuolia ne ovat, mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa toisiinsa nähden.

2. Tämän sopimuksen ei saa tulkita edellyttävän kummankaan osapuolen toimivan tavalla, joka olisi yhteensopimaton sen WTO-sopimuksen mukaisten velvollisuuksien kanssa.

3. Jos tämän sopimuksen ja jonkin muun voimassa olevan sopimuksen kuin WTO-sopimuksen välillä, jonka osapuoli kumpikin osapuoli on ja joka kuuluu tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan, on ristiriita, osapuolten on välittömästi neuvoteltava keskenään, jotta voidaan löytää kumpaakin osapuolta tyydyttävä ratkaisu.

B JAKSO

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

8.5 ARTIKLA

Kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston erityistehtävät

1. Kun 40.1 artiklan nojalla perustettu yhteisneuvosto käsittelee tämän sopimuksen tähän osaan[1] liittyviä kysymyksiä, se voi

a) tehdä päätöksiä, joilla muutetaan

i) lisäyksissä 9-1 ja 9-2 olevia tulliluetteloita tullien poiston nopeuttamiseksi;

ii) 10 lukua ja liitteitä 10-A–10-E;

iii) liitteitä 13-F ja 13-G sekä lisäystä 13-E-1;

iv) liiteitä 16-A, 16-D, 16-E ja liitteessä 16-B olevaa 1 kohtaa;

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että Chile panee kaikki kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston päätökset täytäntöön *acuerdos de ejecución* -välineillä (täytäntöönpanosopimuksilla) Chilen lainsäädännön mukaisesti.

v) liitettä 21-B;

vi) liitettä 29;

vii) 31.2 artiklan 1 kohdassa olevaa ’tuen’ määritelmää, siltä osin kuin se liittyy palveluja tarjoaviin yrityksiin, jotta voidaan ottaa huomioon WTO:ssa tai siihen liittyvillä monenvälisillä foorumeilla asiasta käytävien tulevien neuvottelujen tulokset;

viii) liitettä 32-A siltä osin kuin on kyse viittauksista osapuolissa sovellettavaan lainsäädäntöön;

ix) liitettä 32-B vastustamismenettelyyn sisällytettävien perusteiden osalta;

x) liitettä 32-C maantieteellisten merkintöjen osalta;

xi) liitteitä 38-A ja 38-B; ja

xii) kaikkia muita määräyksiä, liitteitä, lisäyksiä tai pöytäkirjoja, joiden muuttamisesta määrätään tämän sopimuksen tässä osassa;

b) tehdä tämän sopimuksen tämän osan määräysten tulkintaa koskevia päätöksiä, jotka sitovat osapuolia ja kaikkia tämän sopimuksen tämän osan nojalla perustettuja elimiä sekä 33 ja 38 luvussa tarkoitettuja paneeleja;

c) perustaa uusia alakomiteoita ja muita elimiä, jotka vastaavat tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvista asioista, 40.3 artiklan 3 kohdan nojalla; ja

d) jos se katsoo sen aiheelliseksi, vahvistaa 8.8 artiklan ja tämän kohdan c alakohdan nojalla perustettujen alakomiteoiden ja muiden elinten työjärjestyksen.

2. Tämän sopimuksen tämän osan koordinaattorit vahvistavat kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston kokouksen esityslistan 8.7 artiklan 2 kohdan nojalla.

8.6 ARTIKLA

Kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean erityistehtävät

1. Kun 40.2 artiklan nojalla perustettu sekakomitea käsittelee tämän sopimuksen tähän osaan[1] liittyviä kysymyksiä, se

a) avustaa yhteisneuvostoa sen kauppaa ja sijoituksia koskevien tehtävien hoitamisessa;

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että Chile panee kaikki kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean päätökset täytäntöön *acuerdos de ejecución* -välineillä (täytäntöönpanosopimuksilla) Chilen lainsäädännön mukaisesti.

b) vastaa tämän sopimuksen tämän osan asianmukaisesta täytäntöönpanosta; tältä osin, ja rajoittamatta 38 luvussa vahvistettuja oikeuksia, osapuoli voi saattaa tämän sopimuksen tämän osan soveltamiseen tai tulkintaan liittyvän minkä tahansa kysymyksen sekakomitean käsiteltäväksi;

c) seuraa tämän sopimuksen tämän osan määräysten kehittämistä edelleen ja arvioi sen soveltamisesta saatuja tuloksia;

d) etsii sopivia keinoja estää ja ratkaista ongelmia, joita muutoin voisi ilmetä tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvilla aloilla;

e) valvoo kaikkien 8.8 artiklan nojalla perustettujen alakomiteoiden työtä ja sellaisten 40.3 artiklan 3 kohdan nojalla perustettujen alakomiteoiden työtä, jotka toteuttavat tämän sopimuksen tähän osaan liittyviä tehtäviä; ja

f) tarkastelee uuden jäsenvaltion Euroopan unioniin liittymisen mahdollisia vaikutuksia tämän sopimuksen tähän osaan.

2. Kauppakomitean kokoonpanossa toimiva sekakomitea voi

a) perustaa uusia alakomiteoita ja muita elimiä, jotka vastaavat tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvista asioista, 40.3 artiklan 3 kohdan nojalla;

b) hyväksyä päätöksiä tämän sopimuksen tämän osan muuttamisesta 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla ja 8.5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen tulkintojen antamisesta yhteisneuvoston kokousten välillä, kun yhteisneuvosto ei voi kokoontua tai niin kuin tässä sopimuksessa muutoin määrätään; ja

c) vahvistaa 8.8 artiklan ja tämän kohdan a alakohdan nojalla perustettujen alakomiteoiden ja muiden elinten työjärjestyksen, jos se katsoo sen aiheelliseksi.

3. Tämän sopimuksen tämän osan koordinaattorit vahvistavat kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean kokouksen esityslistan 8.7 artiklan 2 kohdan nojalla.

8.7 ARTIKLA

Tämän sopimuksen tämän osan koordinaattorit

1. Kumpikin osapuoli nimeää tämän sopimuksen tämän osan koordinaattorin 60 päivän kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta ja ilmoittaa toiselle osapuolelle kyseisen koordinaattorin yhteystiedot.

2. Koordinaattorit laativat yhdessä esityslistan ja tekevät kaikki muut tarvittavat kokousten valmistelut yhteisneuvoston, sekakomitean sekä 8.8 artiklan nojalla perustettujen alakomiteoiden ja muiden elinten osalta tai sellaisten 40.3 artiklan 3 kohdan nojalla perustettujen alakomiteoiden ja muiden elinten osalta, jotka toteuttavat tämän sopimuksen tähän osaan liittyviä tehtäviä. Koordinaattorit toteuttavat tarvittaessa seurantatoimia, jotka koskevat kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean sekä 17.39 ja 25.20 artiklassa määrätyissä tapauksissa alakomiteoiden päätöksiä.

8.8 ARTIKLA

Tämän sopimuksen tähän osaan liittyvät alakomiteat ja muut elimet

1. Osapuolet perustavat seuraavat alakomiteat:

a) kaupan ja sijoitusten korruption torjuntaa käsittelevä alakomitea;

b) tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitea;

c) rahoituspalvelujen alakomitea;

d) teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitea;

e) julkisten hankintojen alakomitea;

f) terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevä alakomitea;

g) palveluita ja sijoituksia käsittelevä alakomitea;

h) kestäviä elintarvikejärjestelmiä käsittelevä alakomitea;

i) kaupan teknisten esteiden alakomitea;

j) tavarakaupan alakomitea; ja

k) kauppaa ja kestävää kehitystä käsittelevä alakomitea.

2. Tämän sopimuksen tämän osan koordinaattorit vahvistavat tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvia asioita käsittelevien alakomiteoiden ja muiden elinten kokousten esityslistat 8.7 artiklan 2 kohdan nojalla.

9 LUKU

TAVARAKAUPPA

9.1 ARTIKLA

Tavoite

Osapuolet vapauttavat tavarakaupan asteittain ja vastavuoroisesti tämän sopimuksen tämän osan mukaisesti.

9.2 ARTIKLA

Soveltamisala

Ellei tämän sopimuksen tässä osassa toisin määrätä, tätä lukua sovelletaan osapuolten väliseen tavarakauppaan.

9.3 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ja liitteessä 9 tarkoitetaan

a) ’tuontilisensioinnin menettelytavoista tehdyllä sopimuksella’ WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevaa sopimusta tuontilisensioinnin menettelytavoista;

b) ’konsulitoimilla’ menettelyä, jossa viejäosapuolen tai jonkin kolmannen maan alueella olevalta tuojaosapuolen konsulilta hankitaan konsulilasku tai konsuliviisumi kauppalaskulle, alkuperätodistukselle, tavaraluettelolle, laivaajan vienti-ilmoitukselle tai muille tulliasiakirjoille, joita vaaditaan tuonnin yhteydessä;

c) ’tullausarvoa koskevalla sopimuksella’ WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevaa sopimusta GATT 1994 -sopimuksen VII artiklan soveltamisesta;

d) ’vientilisensiointimenettelyllä’ hallinnollista menettelyä, joka edellyttää hakemuksen tai muiden kuin tulliselvitystarkoituksiin yleensä vaadittavien asiakirjojen esittämistä asiaankuuluvalle hallintoelimelle tai asiaankuuluville hallintoelimille ennakkoedellytyksenä viennille viejäosapuolen alueelta;

e) ’tuontilisensiointimenettelyllä’ hallinnollista menettelyä, joka edellyttää hakemuksen tai muiden kuin tulliselvitystarkoituksiin yleensä vaadittavien asiakirjojen esittämistä asiaankuuluvalle hallintoelimelle tai asiaankuuluville hallintoelimille ennakkoedellytyksenä tuonnille tuojaosapuolen alueelle;

f) ’uudelleenvalmistetulla tavaralla’ harmonoidun järjestelmän 84–90 ryhmään tai nimikkeeseen 94.02 luokiteltua tavaraa, lukuun ottamatta HS-nimikkeisiin 84.18, 85.09, 85.10, 85.16 ja 87.03 tai alanimikkeisiin 8414.51, 8450.11, 8450.12, 8508.1 ja 8517.11 luokiteltua tavaraa,

   i) joka koostuu kokonaan tai osittain käytetyistä tuotteista otetuista osista;

   ii) joka vastaa suoritus- ja toimintakyvyltään uutta tuotetta; ja

   iii) jolla on samanlainen takuu kuin uudella tuotteella;

g) ’korjaamisella’ kaikkea käsittelytoimintaa, joka tehdään tavaralle sen toiminnallisten puutteiden tai sille aiheutuneiden aineellisten vahinkojen korjaamiseksi ja joka merkitsee tavaran saattamista alkuperäiseen toimintaansa tai sen varmistamista, että tavara on sen käyttöä koskevien teknisten vaatimusten mukainen, ja jota ilman tavaraa ei voitaisi enää käyttää tavanomaisella tavalla siihen tarkoitukseen, johon se oli tarkoitettu; tavaran korjaamiseen sisältyy kunnostus ja ylläpito mutta ei toiminta tai prosessit, joilla

i) tuhotaan tavaran olennaiset ominaispiirteet tai luodaan uusi tai kaupallisesti erilainen tavara;

ii) muunnetaan puolivalmis tavara valmiiksi tavaraksi; tai

iii) parannetaan tai kohennetaan tavaran teknistä suorituskykyä;

h) ’vaiheluokalla’ tullien poistamiselle asetettua ajanjaksoa, joka vaihtelee nollasta seitsemään vuoteen ja jonka jälkeen tavara on tulliton, jollei liitteessä 9 olevissa luetteloissa toisin määrätä.

9.4 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu sisäisen verotuksen ja sääntelyn alalla

Osapuoli myöntää kansallisen kohtelun toisen osapuolen tavaroille GATT 1994 -sopimuksen III artiklan, myös sen huomautusten ja lisämääräysten, mukaisesti. Tätä varten GATT 1994 -sopimuksen III artikla ja sen huomautukset ja lisämääräykset sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin.

9.5 ARTIKLA

Tullien alentaminen tai poistaminen

1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, kumpikin osapuoli alentaa toisen osapuolen alkuperätavaroihin sovellettavia tulleja tai poistaa ne liitteessä 9 olevan luettelonsa mukaisesti.

2. Sovellettaessa 1 kohtaa tullin perustaso on liitteessä 9 olevissa luetteloissa kullekin tavaralle määritetty perustaso.

3. Jos osapuoli alentaa soveltamaansa suosituimmuustullia, alennettuihin tulleihin sovelletaan kyseisen osapuolen liitteessä 9 olevaa luetteloa. Jos osapuoli alentaa soveltamansa suosituimmuustullin tasolle, joka on tietyn tullinimikkeen perustullia alhaisempi, kyseinen osapuoli laskee sovellettavan etuustullin, jolla saadaan aikaan tullinalennus sovellettavaan alennettuun suosituimmuustulliin ja säilytetään kyseisen tullinimikkeen suhteellinen etuusmarginaali, niin kauan kuin sovellettava suosituimmuustulli on perustullia alhaisempi. Tietyn tullinimikkeen suhteellinen etuusmarginaali kussakin vaiheessa vastaa kyseisen osapuolen liitteessä 9 olevassa taulukossa vahvistetun perustullin ja kyseiseen tullinimikkeeseen kyseisen luettelon mukaisesti sovellettavan tullin erotusta jaettuna kyseisellä perustullilla ja prosentteina ilmaistuna.

4. Osapuolen pyynnöstä osapuolet neuvottelevat keskenään tarkastellakseen liitteessä 9 olevissa luetteloissa esitettyjen tullien alentamisen tai poistamisen nopeuttamista. Tällaiset neuvottelut huomioon ottaen yhteisneuvosto voi tehdä päätöksen liitteen 9 muuttamisesta tullien alentamisen tai poistamisen nopeuttamiseksi.

9.6 ARTIKLA

Uusien rajoitusten asettamiskielto

1. Ellei tämän sopimuksen tässä osassa toisin määrätä, osapuoli ei voi nostaa liitteessä 9 vahvistettuja tullin perustasoja tai ottaa käyttöön uusia tulleja toisen osapuolen alkuperätavaroiden osalta.

2. Selkeyden vuoksi todetaan, että osapuoli voi korottaa tullin liitteessä 9 kyseistä vaihetta varten vahvistetulle tasolle yksipuolisen alennuksen jälkeen.

9.7 ARTIKLA

Vientitullit, -verot ja muut maksut

1. Osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa mitään tulleja, veroja tai muita maksuja, joita kannetaan tavaroiden viennistä toisen osapuolen alueelle tai tällaisen viennin yhteydessä, tai mitään sisäisiä veroja tai muita maksuja, joita sovelletaan toisen osapuolen alueelle vietäviin tavaroihin ja jotka ovat suurempia kuin osapuolen sisäisen kulutukseen tarkoitetuista samankaltaisista tavaroista kannettavat verot tai muut maksut.

2. Tämän artiklan määräykset eivät estä osapuolta määräämästä tavaran viennille 9.8 artiklan nojalla sallittua maksua tai palkkiota.

9.8 ARTIKLA

Maksut ja muodollisuudet

1. Osapuolen toisen osapuolen tavaran tuonnista tai viennistä tai niiden yhteydessä kantamien maksujen määrä on rajoitettava tarjottujen palvelujen likimääräisiin kustannuksiin, eivätkä ne saa merkitä osapuolen omien tavaroiden välillistä suojelua taikka tuonnin tai viennin verotusta.

2. Osapuoli ei saa kantaa arvon perusteella laskettuja maksuja tuonnista tai viennistä tai niiden yhteydessä.

3. Kumpikin osapuoli voi määrätä maksuja tai periä kustannuksia ainoastaan, jos tarjotaan tiettyjä palveluja, mukaan lukien seuraavat:

a) tullin henkilökunnan palvelut, jotka on pyynnöstä suoritettu virallisen virka-ajan ulkopuolella tai muualla kuin tullin tiloissa;

b) suoritetut tavaroiden analyysit tai asiantuntija-arviot sekä postimaksut tavaroiden palauttamisesta hakijalle, erityisesti sitovaa tietoa koskevien päätösten tai tullilainsäädännön soveltamista koskevien tietojen toimittamisen osalta;

c) annettujen tietojen varmistamiseksi tehtävä tavaroiden tarkastus tai näytteenotto tai tavaroiden hävittäminen, kun siihen liittyy muita kuin tullin henkilökunnan käyttämisestä johtuvia kustannuksia; tai

d) poikkeukselliset tarkastustoimenpiteet, jos tällaisia toimia tarvitaan tavaroiden luonteen tai mahdollisen riskin vuoksi.

4. Kumpikin osapuoli julkaisee viipymättä kaikki tuonnin tai viennin yhteydessä kannettavat maksut siten, että viranomaiset, talouden toimijat ja muut asianosaiset osapuolet voivat tutustua niihin.

5. Osapuoli ei saa edellyttää konsulitoimia, mukaan lukien niihin liittyvät maksut, toisen osapuolen tavaroiden tuonnin yhteydessä.

9.9 ARTIKLA

Korjatut tavarat

1. Tavaran alkuperästä riippumatta osapuoli ei saa kantaa tullia sellaisesta tavarasta, joka palautuu osapuolen tullialueelle, kun kyseinen tavara on ensin tilapäisesti viety sen tullialueelta toisen osapuolen tullialueelle korjausta varten.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta tavaraan, joka on tuotu tullivarastoon, vapaakauppa-alueille tai vastaavaan asemaan ja joka tämän jälkeen viedään korjausta varten eikä tuoda uudelleen tullivarastoon, vapaakauppa-alueille tai vastaavaan asemaan.

3. Tavaran alkuperästä riippumatta osapuoli ei saa kantaa tullia tavarasta, joka on tuotu tilapäisesti toisen osapuolen tullialueelta korjausta varten[1].

[1] EU-osapuolen osalta tämän kohdan soveltamiseksi käytetään unionin tullikoodeksista 9 päivänä lokakuuta 2013 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 952/2013 (EUVL L 269, 10.10.2013, s. 1) säädettyä sisäistä jalostusmenettelyä.

9.10 ARTIKLA

Uudelleenvalmistetut tavarat

1. Ellei tämän sopimuksen tässä osassa toisin määrätä, osapuoli ei saa kohdella toisen osapuolen uudelleenvalmistettuja tavaroita vähemmän suotuisasti kuin vastaavia uusia tavaroita.

2. Selkeyden vuoksi todetaan, että 9.11 artiklaa sovelletaan uudelleenvalmistettujen tavaroiden tuontia ja vientiä koskeviin kieltoihin tai rajoituksiin. Jos osapuoli ottaa käyttöön tai ylläpitää käytettyjen tavaroiden tuontia ja vientiä koskevia kieltoja tai rajoituksia, se ei saa soveltaa kyseisiä toimenpiteitä uudelleenvalmistettuihin tavaroihin.

3. Osapuoli voi edellyttää, että uudelleenvalmistetut tavarat nimetään sellaisiksi sen alueella tapahtuvaa jakelua tai myyntiä varten ja että tällaiset tavarat täyttävät kaikki sovellettavat, vastaavia uusia tavaroita koskevat tekniset vaatimukset.

9.11 ARTIKLA

Tuonti- ja vientirajoitukset

GATT 1994 -sopimuksen XI artikla ja sen huomautukset ja lisämääräykset sisällytetään tämän sopimuksen tähän osaan ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin. Näin ollen osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa kieltoja tai rajoituksia, joita sovelletaan toisen osapuolen jonkin tavaran tuontiin tai toisen osapuolen tullialueelle tarkoitetun jonkin tavaran vientiin tai vientimyyntiin, paitsi jos ne ovat GATT 1994 -sopimuksen XI artiklan, mukaan lukien sen huomautukset ja lisämääräykset, mukaisia.

9.12 ARTIKLA

Alkuperämerkintä

Jos Chile soveltaa EU-osapuolen tavaroihin pakollisia alkuperämaan merkintävaatimuksia, sekakomitea voi päättää, että merkinnällä ”Made in EU” tai paikallisella kielellä tehdyllä vastaavalla merkinnällä varustetut tavarat täyttävät tällaiset vaatimukset Chileen suuntautuvassa tuonnissa. Tämä artikla ei vaikuta kummankaan osapuolen oikeuteen määritellä tuotetyypit, joissa alkuperämaan merkintävaatimus on pakollinen. Tähän artiklaan ei sovelleta 10 lukua.

9.13 ARTIKLA

Tuontilisensiointimenettelyt

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että kaikkia osapuolten väliseen kauppaan sovellettavia tuontilisensiointimenettelyjä sovelletaan puolueettomasti ja että kyseisiä tuontilisensiointimenettelyjä hallinnoidaan oikeudenmukaisella, tasapuolisella, syrjimättömällä ja läpinäkyvällä tavalla.

2. Osapuoli saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa tuontilisensointimenettelyjä sen alueelle toisen osapuolen alueelta tapahtuvan tuonnin edellytyksenä ainoastaan, jos mikään muu asianmukainen menettely jonkin hallinnollisen päämäärän saavuttamiseksi ei ole kohtuudella käytettävissä.

3. Osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa harkinnanvaraista tuontilisensiointimenettelyä sen alueelle toisen osapuolen alueelta tapahtuvan tuonnin edellytyksenä, ellei se ole tarpeen tämän sopimuksen tämän osan kanssa yhdenmukaisen toimenpiteen täytäntöönpanoa varten. Tällaisen harkinnanvaraisen tuontilisensiointimenettelyn käyttöön ottava osapuoli ilmoittaa selkeästi toiselle osapuolelle toimenpiteen, joka kyseisellä menettelyllä pannaan täytäntöön.

4. Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön ja hallinnoi tuontilisensiointimenettelyjä tuontilisensioinnin menettelytavoista tehdyn sopimuksen 1, 2 ja 3 artiklan mukaisesti. Tätä varten kyseisen sopimuksen 1, 2 ja 3 artikla sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin.

5. Osapuolen, joka ottaa käyttöön uusia tuontilisensiointimenettelyjä tai tekee muutoksia voimassa oleviin tuontilisensiointimenettelyihin, on ilmoitettava tästä toiselle osapuolelle 60 päivän kuluessa tällaisen uuden tuontilisensiointimenettelyn tai voimassa olevan tuontilisensiointimenettelyn muutoksen julkaisemisesta. Ilmoituksen on sisällettävä edellä tämän artiklan 3 kohdassa ja tuontilisensioinnin menettelytavoista tehdyn sopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa täsmennetyt tiedot. Osapuolen katsotaan noudattavan tätä määräystä, jos se ilmoittaa uudesta tuontilisensiointimenettelystä tai voimassa olevan tuontilisensiointimenettelyn muutoksesta tuontilisensioinnin menettelytavoista tehdyn sopimuksen 4 artiklan mukaisesti perustetulle tuontilisensiointikomitealle, mukaan lukien kyseisen sopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa täsmennetyt tiedot.

6. Osapuolen pyynnöstä toinen osapuoli toimittaa viipymättä kaikki asiaankuuluvat tiedot, mukaan lukien tuontilisensioinnin menettelytavoista tehdyn sopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa täsmennetyt tiedot, kaikista tuontilisensiointimenettelyistä, jotka se aikoo ottaa käyttöön tai on ottanut käyttöön tai pitää voimassa, sekä kaikista voimassa oleviin tuontilisensiointimenettelyihin tehtävistä muutoksista.

9.14 ARTIKLA

Vientilisensiointimenettelyt

1. Kumpikin osapuoli julkaisee kaikki uudet vientilisensiointimenettelyt tai olemassa olevan vientilisensiointimenettelyn muutokset siten, että viranomaiset, talouden toimijat ja muut asianosaiset osapuolet voivat tutustua niihin. Tällainen julkaisu on mahdollisuuksien mukaan tehtävä 30 päivää ennen menettelyn tai muutoksen voimaantuloa ja joka tapauksessa viimeistään päivänä, jona tällainen menettely tai sen muutos tulee voimaan.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että vientilisensiointimenettelyjen julkaisu sisältää seuraavat tiedot:

a) sen vientilisensiointimenettelyjen tai sen kyseisiin menettelyihin tekemien muutosten tekstit;

b) kunkin vientilisensiointimenettelyn kohteena olevat tavarat;

c) kuvaus kuhunkin vientilisensiointimenettelyyn liittyvästä vientilisenssin hakuprosessista ja mahdollisista kriteereistä, jotka hakijan on täytettävä voidakseen hakea vientilisenssiä, kuten vaatimus toimiluvasta, sijoituksen tekeminen tai ylläpitäminen tai tietty sijoittautumismuoto toiminnan harjoittamista varten osapuolen alueella;

d) yksi tai useampi yhteyspiste, josta henkilöt, joiden etua asia koskee, voivat saada lisätietoja edellytyksistä vientilisenssin saamiseksi;

e) hallintoelin tai -elimet, joille hakemus tai muu asiaan liittyvä asiakirja-aineisto on toimitettava;

f) kuvaus mahdollisesta toimenpiteestä tai mahdollisista toimenpiteistä, jotka vientilisensiointimenettelyllä pannaan täytäntöön;

g) kunkin vientilisensiointimenettelyn voimassaoloaika, ellei menettely jää voimaan, kunnes se lakkautetaan tai sitä tarkistetaan uudella julkaisulla;

h) jos osapuoli aikoo käyttää vientilisensiointimenettelyä jonkin vientikiintiön hallinnoimiseen, kiintiön kokonaismäärä ja, soveltuvissa tapauksissa, arvo sekä kiintiön alkamis- ja päättymispäivät; ja

i) mahdolliset vapautukset tai poikkeukset vientilisenssin hankkimisvaatimuksesta, tiedot tällaisten vapautusten tai poikkeusten hakemisesta tai käytöstä ja niiden myöntämiskriteerit.

3. Kumpikin osapuoli ilmoittaa olemassa olevat vientilisensiointimenettelynsä toiselle osapuolelle 30 päivän kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä. Osapuolen, joka ottaa käyttöön uusia vientilisensiointimenettelyjä tai tekee muutoksia voimassa oleviin vientilisensiointimenettelyihin, on ilmoitettava tästä toiselle osapuolelle 60 päivän kuluessa kyseisten uusien vientilisensiointimenettelyjen tai voimassa olevien vientilisensiointimenettelyjen muutosten julkaisemisesta. Ilmoituksessa on mainittava sen lähteen tai niiden lähteiden viitetiedot, joissa 2 kohdan nojalla vaadittavat tiedot on julkaistu, ja siihen on soveltuvissa tapauksissa sisällyttävä asiaankuuluvien valtionhallinnon internetsivustojen osoite.

4. Selkeyden vuoksi todetaan, että minkään tässä artiklassa ei saa tulkita edellyttävän osapuolelta vientilisenssin myöntämistä tai estävän osapuolta toteuttamasta YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien tai monenvälisten asesulkujärjestelmien ja vientivalvontajärjestelyjen mukaisia velvollisuuksiaan tai sitoumuksiaan.

9.15 ARTIKLA

Tullausarvon määrittäminen

Kumpikin osapuoli määrittää sen alueelle tuotavien toisen osapuolen tavaroiden arvon GATT 1994 -sopimuksen VII artiklan ja tullausarvoa koskevan sopimuksen mukaisesti. Tätä varten GATT 1994 -sopimuksen VII artikla, sen huomautukset ja lisämääräykset mukaan lukien, ja tullausarvoa koskevan sopimuksen 1–17 artikla, sen tulkintaan liittyvät huomautukset mukaan lukien, sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin.

9.16 ARTIKLA

Etuuksien käyttö

1. Tämän sopimuksen tämän osan toiminnan seurantaa varten ja etuuksien käytön laskemiseksi osapuolet vaihtavat vuosittain tuontitilastotietoja ajanjaksolta, joka alkaa vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta ja päättyy kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun tullien poistaminen on kaikkien tavaroiden osalta saatettu päätökseen liitteessä 9 olevien luetteloiden mukaisesti. Ellei sekakomitea toisin päätä, kyseistä ajanjaksoa jatketaan ilman eri toimenpiteitä viidellä vuodella. Sekakomitea voi päättää sen jatkamisesta edelleen.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tuontitilastotietojen vaihto kattaa viimeisimmän saatavilla olevan vuoden tullinimiketason tiedot toisen osapuolen tavaroiden sellaisesta tuonnista, mukaan lukien arvo ja soveltuvissa tapauksissa määrä, johon on sovellettu tämän sopimuksen tämän osan mukaista tullietuuskohtelua, sekä tavaroiden sellaisesta tuonnista, johon ei ole sovellettu etuuskohtelua.

9.17 ARTIKLA

Tullietuuskohtelun hallinnointia koskevat erityistoimenpiteet

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä ehkäistäkseen, havaitakseen ja torjuakseen tämän luvun nojalla myönnettyyn etuuskohteluun liittyvän tullilainsäädännön rikkomisia 10 luvussa ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyssä tämän sopimuksen pöytäkirjassa vahvistettujen velvollisuuksiensa mukaisesti.

2. Osapuoli voi 3 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen keskeyttää väliaikaisesti asianomaisten tavaroiden asiaankuuluvan etuuskohtelun, jos kyseinen osapuoli on puolueettomien, pakottavien ja todennettavissa olevien tietojen perusteella todennut, että toinen osapuoli on syyllistynyt laajamittaisiin ja järjestelmällisiin tullilainsäädännön rikkomisiin saadakseen tämän luvun mukaisesti myönnetyn etuuskohtelun, sekä tehnyt seuraavat havainnot:

a) toisen osapuolen toiminnan järjestelmällinen puuttuminen tai riittämättömyys tavaroiden alkuperäaseman todentamisessa ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn tämän sopimuksen pöytäkirjan muiden vaatimusten täyttämisessä, kun kyseessä on alkuperäsääntöjen rikkomisen havaitseminen tai ehkäiseminen;

b) toisen osapuolen järjestelmällinen kieltäytyminen alkuperäselvityksen jälkitarkastusten suorittamisesta osapuolen pyynnöstä tai niiden tulosten ilmoittamisesta ajoissa tai tarpeeton viivyttely tällaisen tarkastuksen tai tiedoksiannon suorittamisessa; tai

c) toisen osapuolen järjestelmällinen kieltäytyminen yhteistyöstä tai avunannosta keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn tämän sopimukseen pöytäkirjan mukaisten velvollisuuksiensa täyttämiseksi tai tällaisen yhteistyön ja avunannon laiminlyönti etuuskohtelun osalta.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitetun havainnon tehnyt osapuoli ilmoittaa havainnosta viipymättä sekakomitealle ja aloittaa toisen osapuolen kanssa neuvottelut sekakomiteassa kumpaakin osapuolta tyydyttävään ratkaisuun pääsemiseksi.

Jos osapuolet eivät ole kolmen kuukauden kuluessa ilmoituspäivästä päässeet molemmille osapuolille hyväksyttävään ratkaisuun, havainnon tehnyt osapuoli voi päättää keskeyttää asiaankuuluvan etuuskohtelun väliaikaisesti asianomaisten tavaroiden osalta. Kyseinen osapuoli ilmoittaa väliaikaisesta keskeyttämisestä viipymättä sekakomitealle.

Väliaikaisia keskeytyksiä sovelletaan ainoastaan sen ajan, joka on tarpeen asianomaisen osapuolen taloudellisten etujen suojaamiseksi, ja enintään kuusi kuukautta. Jos kuitenkin ensimmäiseen keskeyttämiseen johtaneet olosuhteet jatkuvat kuuden kuukauden määräajan päättyessä, asianomainen osapuoli voi päättää jatkaa keskeyttämistä. Kaikista väliaikaisista keskeytyksistä on neuvoteltava sekakomiteassa määräajoin.

4. Kumpikin osapuoli julkaisee sisäisten menettelyidensä mukaisesti tuojille ilmoituksen kaikista tiedoksiannoista tai päätöksistä, jotka koskevat 3 kohdassa tarkoitettuja väliaikaisia keskeytyksiä.

9.18 ARTIKLA

Tavarakaupan alakomitea

Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu tavarakaupan alakomitea

a) valvoo tämän luvun ja liitteen 9 täytäntöönpanoa ja hallinnointia;

b) edistää osapuolten välistä tavarakauppaa muun muassa neuvottelemalla markkinoillepääsyä koskevan tullikohtelun parantamisesta 9.5 artiklan 4 kohdan nojalla ja tarvittaessa muista kysymyksistä;

c) tarjoaa foorumin, jolla voidaan keskustella kaikista tähän lukuun liittyvistä kysymyksistä ja ratkaista ne;

d) puuttuu viipymättä osapuolten välisen tavarakaupan esteisiin, erityisesti muiden kuin tariffitoimenpiteiden soveltamiseen liittyviin esteisiin, ja tarvittaessa saattaa tällaiset asiat sekakomitean käsiteltäviksi;

e) suosittelee osapuolille muutoksia tai lisäyksiä tähän lukuun;

f) koordinoi tullietuuksien käyttöä koskevien tietojen tai minkä tahansa muun sellaisen tavarakauppaa koskevan tiedon vaihtoa osapuolten välillä;

g) tarkastelee harmonoituun järjestelmään mahdollisesti tehtäviä muutoksia sen varmistamiseksi, että kummallekin osapuolelle tämän sopimuksen tämän osan nojalla kuuluvia velvollisuuksia ei muuteta, ja neuvottelee asiaan mahdollisesti liittyvien ristiriitojen ratkaisemiseksi;

h) suorittaa 15.17 artiklassa määrätyt tehtävät.

10 LUKU

ALKUPERÄSÄÄNNÖT JA ALKUPERÄMENETTELYT

A JAKSO

ALKUPERÄSÄÄNNÖT

10.1 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ja liitteissä 10-A–10-E tarkoitetaan

a) ’luokittelulla’ tuotteen tai aineksen luokittelua harmonoidun järjestelmän tiettyyn ryhmään, nimikkeeseen tai alanimikkeeseen;

b) ’lähetyksellä’ tuotteita, jotka lähetetään samanaikaisesti yhdeltä viejältä yhdelle vastaanottajalle tai kuljetetaan yhdellä kuljetusasiakirjalla taikka, jos tällaista asiakirjaa ei ole, yhdellä kauppalaskulla viejältä vastaanottajalle;

c) ’tulliviranomaisella’

   i) Chilen osalta Chilen kansallista tullilaitosta; ja

ii) EU-osapuolen osalta tulliasioista vastaavia Euroopan komission yksiköitä sekä jäsenvaltioiden tullihallintoja ja kaikkia muita jäsenvaltioiden viranomaisia, jotka ovat vastuussa tullilainsäädännön soveltamisesta ja sen täytäntöönpanon valvonnasta;

d) ’viejällä’ osapuolen alueella olevaa henkilöä, joka kyseisen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti vie tai tuottaa alkuperätuotteen ja laatii alkuperävakuutuksen;

e) ’samanlaisilla tuotteilla’ tuotteita, jotka vastaavat kaikilta osin tuotteen kuvauksessa kuvattuja tuotteita; kaupallisessa asiakirjassa annetun tuotekuvauksen, jota käytetään alkuperävakuutuksen laatimiseen useita lähetyksiä varten, on oltava riittävän täsmällinen, jotta voidaan tunnistaa selvästi kyseinen tuote ja lisäksi myös samanlaiset tuotteet, jotka tuodaan myöhemmin kyseisen vakuutuksen perusteella;

f) ’tuojalla’ henkilöä, joka tuo alkuperätuotteen ja vaatii sille tullietuuskohtelua;

g) ’aineksella’ kaikkia aineita, joita käytetään tuotteen tuotannossa, mukaan lukien aineosat, raaka-aineet, komponentit tai osat;

h) ’tuotteella’ tuotannon tulosta, vaikka se olisi tarkoitettu käytettäväksi myöhemmin aineksena toisen tuotteen tuotannossa; ja

i) ’tuotannolla’ kaikenlaista valmistusta tai käsittelyä, myös kokoamista.

10.2 ARTIKLA

Yleiset vaatimukset

1. Jotta osapuoli voi soveltaa tullietuuskohtelua toisen osapuolen alkuperätavaraan tämän sopimuksen tämän osan mukaisesti, seuraavia tuotteita on pidettävä toisen osapuolen alkuperätuotteina, edellyttäen että tuote täyttää kaikki muut tässä luvussa vahvistetut sovellettavat vaatimukset:

a) kyseisessä osapuolessa 10.4 artiklan mukaisesti kokonaan tuotetut tuotteet;

b) kokonaan kyseisen osapuolen alkuperäaineksista tuotetut tuotteet; ja

c) kyseisessä osapuolessa tuotetut tuotteet, joihin on käytetty ei-alkuperäaineksia, sillä edellytyksellä, että ne täyttävät liitteessä 10-B vahvistetut vaatimukset.

2. Jos tuote on saanut alkuperäaseman 1 kohdan mukaisesti, kyseisen tuotteen tuotannossa käytettyjä ei-alkuperäaineksia ei pidetä ei-alkuperätuotteina, kun kyseistä tuotetta käytetään aineksena toiseen tuotteeseen.

3. Alkuperäaseman saamista koskevien edellytysten on täytyttävä keskeytyksettä osapuolen alueella.

10.3 ARTIKLA

Alkuperäkumulaatio

1. Osapuolen alkuperätuotetta pidetään toisen osapuolen alkuperätuotteena, jos sitä käytetään aineksena toisen tuotteen tuotannossa kyseisessä toisessa osapuolessa sillä edellytyksellä, että sitä on valmistettu tai käsitelty yhtä tai useampaa 10.6 artiklassa tarkoitettua toimea enemmän.

2. Harmonoidun järjestelmän 3 ryhmään luokiteltuja aineksia, jotka ovat 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen maiden alkuperätuotteita ja joita käytetään harmonoidun järjestelmän alanimikkeeseen 1604.14 luokiteltujen tonnikalasäilykkeiden tuotantoon, voidaan pitää osapuolen alkuperätuotteina sillä edellytyksellä, että 3 kohdan a–e alakohdan edellytykset täyttyvät ja että kyseinen osapuoli lähettää ilmoituksen 10.31 artiklassa tarkoitetun alakomitean tarkasteltavaksi.

3. Sekakomitea voi 10.31 artiklassa tarkoitetun alakomitean suosituksesta päättää, että tiettyjä tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen kolmansien maiden[1] alkuperäaineksia voidaan pitää osapuolen alkuperäaineksina, jos niitä käytetään jonkin tuotteen tuotannossa kyseisessä osapuolessa sillä edellytyksellä, että

a) kummallakin osapuolella on voimassa kauppasopimus, jolla muodostetaan vapaakauppa-alue kyseisen kolmannen maan kanssa GATT 1994 -sopimuksen XXIV artiklan mukaisesti;

[1] ’Kolmas maa’ määritellään 1.3 artiklan c alakohdassa.

b) tässä kohdassa tarkoitettujen ainesten alkuperä määritetään niiden alkuperäsääntöjen mukaisesti, joita sovelletaan seuraavien nojalla:

i) vapaakauppa-alueen muodostava EU-osapuolen ja kyseisen kolmannen maan välinen kauppasopimus, jos kyseistä ainesta käytetään tuotteen tuotannossa Chilessä; ja

ii) vapaakauppa-alueen muodostava Chilen ja kyseisen kolmannen maan välinen kauppasopimus, jos kyseistä ainesta käytetään tuotteen tuotannossa EU-osapuolessa;

c) kyseisen osapuolen ja kyseisen kolmannen maan välillä on voimassa riittävää hallinnollista yhteistyötä koskeva järjestely, jolla varmistetaan tämän luvun täysimääräinen täytäntöönpano, mukaan lukien määräykset ainesten alkuperää koskevien asianmukaisten asiakirjojen käytöstä, ja kyseinen osapuoli ilmoittaa kyseisestä järjestelystä toiselle osapuolelle;

d) aineksia valmistetaan tai käsitellään kyseisessä osapuolessa yhtä tai useampaa 10.6 artiklassa tarkoitettua toimea enemmän; ja

e) osapuolet sopivat mahdollisista muista sovellettavista edellytyksistä.

4. Edellä 3 kohdassa tarkoitetut kolmannet maat ovat:

a) Keski-Amerikan maat Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua ja Panama; ja

b) Andien maat Kolumbia, Ecuador ja Peru.

10.4 ARTIKLA

Kokonaan tuotetut tuotteet

1. Seuraavia tuotteita pidetään osapuolessa kokonaan tuotettuina:

a) siellä kasvatetut tai korjatut kasvit ja kasvituotteet;

b) siellä syntyneet ja kasvatetut elävät eläimet;

c) siellä kasvatetuista elävistä eläimistä saadut tuotteet;

d) sieltä, mutta ei kyseisen osapuolen aluemeren ulkorajojen ulkopuolelta, metsästämällä, ansapyynnillä, kalastamalla, keräämällä tai vangitsemalla saadut tuotteet;

e) siellä syntyneistä ja kasvatetuista teurastetuista eläimistä saadut tuotteet;

f) sieltä vesiviljelystä saadut tuotteet, jos vesieliöt, mukaan lukien kalat, nilviäiset, äyriäiset ja muut vesiselkärangattomat sekä vesikasvit, ovat syntyneet tai on viljelty siemenkannasta, kuten munista, mädistä, maidista, kalanpoikasista tai toukista, osallistumalla kasvatus- tai kasvuprosesseihin tuotannon lisäämiseksi tehtävillä toimilla, kuten säännöllisellä kannan täydentämisellä, ruokinnalla tai petoeläimiltä suojelulla;

g) siellä kaivetut tai sieltä otetut mineraalit tai luonnollisesti esiintyvät aineet, jotka eivät sisälly a–f alakohtaan;

h) kyseisen osapuolen aluksen aluemerten ulkopuolelta pyytämät merikalastustuotteet ja muut kyseisen osapuolen aluksen aluemerten ulkopuolelta saamat tuotteet;

i) kyseisen osapuolen tehdasaluksella ainoastaan h alakohdassa tarkoitetuista tuotteista valmistetut tuotteet;

j) tuotteet, jotka osapuoli tai kyseisen osapuolen henkilö on louhinut merenpohjasta tai merenpohjan alaisista kerrostumista aluemerten ulkopuolelta, sillä edellytyksellä, että niillä on oikeus hyödyntää kyseistä merenpohjaa tai sen alaisia kerrostumia;

k) siellä tapahtuvasta tuotannosta tai sieltä kerätyistä käytetyistä tuotteista peräisin oleva jäte tai romu sillä edellytyksellä, että kyseiset tuotteet soveltuvat ainoastaan raaka-aineiden talteenottoon; ja

l) siellä yksinomaan a–k alakohdassa tarkoitetuista tuotteista valmistetut tuotteet.

2. Edellä olevan 1 kohdan ensimmäisen kohdan h ja i alakohdan käsitteillä ’osapuolen alus’ ja ’osapuolen tehdasalus’ tarkoitetaan alusta ja tehdasalusta, joka

a) on rekisteröity jossakin jäsenvaltiossa tai Chilessä;

b) purjehtii jonkin jäsenvaltion tai Chilen lipun alla; ja

c) täyttää jonkin seuraavista vaatimuksista:

i) on yli 50-prosenttisesti jonkin jäsenvaltion tai Chilen luonnollisten henkilöiden omistuksessa; tai

ii) on sellaisen oikeushenkilön omistuksessa, jonka

A) kotipaikka ja päätoimipaikka on jossakin jäsenvaltiossa tai Chilessä; ja

B) on yli 50-prosenttisesti jommankumman kyseisen osapuolen henkilöiden omistuksessa.

10.5 ARTIKLA

Toleranssit

1. Jos tuotteen valmistuksessa käytetyt ei-alkuperäainekset eivät täytä liitteessä 10-B vahvistettuja edellytyksiä, kyseisen tuotteen katsotaan olevan osapuolen alkuperätuote sillä edellytyksellä, että

a) kaikkien tuotteiden[1], lukuun ottamatta harmonoidun järjestelmän 50–63 ryhmään luokiteltuja tuotteita, ei-alkuperäainesten yhteisarvo on enintään 10 prosenttia tuotteen noudettuna-hinnasta;

[1] Harmonoidun järjestelmän 1–24 ryhmä liitteessä 10-A olevan huomautuksen 9 mukaisesti.

b) harmonoidun järjestelmän ryhmiin 50–63 luokiteltujen tuotteiden osalta sovelletaan liitteessä 10-A olevissa huomautuksissa 6–8 vahvistettuja toleransseja.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta, jos tuotteen tuotannossa käytettyjen ei-alkuperäainesten arvo tai paino ylittää jonkin ei-alkuperäisainesten arvolle tai painolle liitteessä 10-B vahvistettujen vaatimusten mukaisen enimmäisprosenttiosuuden.

3. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta tuotteisiin, jotka on tuotettu kokonaan osapuolessa 10.4 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Jos liitteen 10-B nojalla edellytetään, että tuotteen tuotannossa käytetyt ainekset ovat kokonaan tuotettuja, sovelletaan tämän artiklan 1 ja 2 kohtaa.

10.6 ARTIKLA

Riittämätön valmistus tai käsittely

1. Sen estämättä, mitä 10.2 artiklan 1 kohdan c alakohdassa määrätään, tuotetta ei pidetä osapuolen alkuperätuotteena, jos kyseisessä osapuolessa suoritetaan ei-alkuperäaineksille ainoastaan yksi tai useampi seuraavista toimista:

a) säilytystoimet, kuten kuivaaminen, pakastaminen, säilyttäminen suolavedessä tai muut vastaavat toimet, jos niiden ainoana tarkoituksena on tuotteiden kunnon säilymisen varmistaminen kuljetuksen ja varastoinnin aikana;

b) pakkausten jakaminen ja yhdistäminen;

c) pesu, puhdistus, pölyn, oksidin, öljyn, maalin tai muun peiteaineen poistaminen;

d) tekstiilien tai tekstiilitavaroiden silitys tai prässäys;

e) pelkät maalaus- ja kiillotustoimet;

f) riisin esikuorinta ja hiominen osittain tai kokonaan; viljan ja riisin kiillotus ja lasitus;

g) toimet sokerin värjäämiseksi tai maustamiseksi taikka sokeripalojen muodostamiseksi; kiinteässä muodossa olevan kidesokerin hienontaminen osittain tai kokonaan;

h) hedelmien, pähkinöiden ja vihannesten kuoriminen ja kivien poisto;

i) teroitus, pelkkä hiominen tai pelkkä leikkaaminen;

j) seulonta, lajittelu, luokittelu, ryhmittely tai yhteensovitus;

k) pelkkä pullotus, tölkitys, pussitus, koteloihin tai rasioihin pakkaaminen, kartongille tai levyille kiinnittäminen ja kaikki muut yksinkertaiset pakkaustoimenpiteet;

l) merkkien, nimilappujen, logojen ja muiden niiden kaltaisten tunnusten kiinnittäminen tai painaminen tuotteisiin tai niiden pakkauksiin;

m) erilaistenkin tuotteiden yksinkertainen sekoittaminen, myös sokerin sekoittaminen muiden ainesten kanssa;

n) pelkkä osien yhdistäminen kokonaiseksi tuotteeksi tai tuotteiden purkaminen osiin;

o) pelkkä veden lisääminen taikka tuotteiden laimentaminen, dehydratointi tai denaturointi; tai

p) eläinten teurastus.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovellettaessa toimea on pidettävä yksinkertaisena, jos sen suorittamiseksi ei tarvita erityistaitoja tai nimenomaisesti kyseistä toimea varten tuotettuja tai asennettuja koneita, laitteita tai välineitä.

10.7 ARTIKLA

Kelpuuttamisen yksikkö

1. Tätä lukua sovellettaessa kelpuuttamisen yksikkö on se tuote, jota pidetään perusyksikkönä luokiteltaessa tuote harmonoidun järjestelmän mukaan.

2. Jos lähetys koostuu useista samanlaisista tuotteista, jotka luokitellaan samaan harmonoidun järjestelmän nimikkeeseen, kukin yksittäinen tuote on otettava huomioon tätä lukua sovellettaessa.

10.8 ARTIKLA

Tarvikkeet, varaosat ja työkalut

1. Tarvikkeiden, varaosien ja työkalujen, jotka toimitetaan yhdessä laitteiston, koneen, laitteen tai ajoneuvon kanssa, jotka kuuluvat tavanomaisena varustuksena tähän laitteistoon, koneeseen, laitteeseen tai ajoneuvoon ja jotka sisältyvät sen hintaan tai joita ei laskuteta erikseen, on katsottava muodostavan kyseisen laitteiston, koneen, laitteen tai ajoneuvon kanssa yhden kokonaisuuden.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja tarvikkeita, varaosia ja työkaluja ei oteta huomioon tuotteen alkuperää määritettäessä, paitsi laskettaessa ei-alkuperäainesten enimmäisarvoa, jos tuotteeseen sovelletaan ei-alkuperäainesten enimmäisarvoa liitteen 10-B mukaisesti.

10.9 ARTIKLA

Sarjat

Harmonoidun järjestelmän yleisen tulkintasäännön 3 mukaiset sarjat katsotaan osapuolen alkuperätuotteiksi, jos kaikki niiden osat ovat alkuperätuotteita. Jos sarja koostuu sekä alkuperätuotteista että ei-alkuperätuotteista, sitä on kokonaisuutena pidettävä osapuolen alkuperätuotteena, jos ei-alkuperätuotteiden arvo on enintään 15 prosenttia sarjan noudettuna-hinnasta.

10.10 ARTIKLA

Neutraalit tekijät

Määritettäessä, onko jokin tuote osapuolen alkuperätuote, ei ole tarpeen määrittää sen tuotannossa mahdollisesti käytettyjen seuraavien tekijöiden alkuperää:

a) polttoaine, energia, katalyytit ja liuottimet;

b) tuotteen testauksessa tai tarkastamisessa käytettävät laitteistot, laitteet ja tarvikkeet;

c) koneet, työkalut, meistit ja muotit;

d) laitteistojen ja rakennusten ylläpidossa käytettävät varaosat ja ainekset;

e) laitteistojen ja rakennusten tuotannossa tai käytössä käytettävät voiteluaineet, rasvat, ainesyhdistelmät ja muut ainekset;

f) hansikkaat, lasit, jalkineet, vaatteet, turvalaitteet ja -tarvikkeet;

g) kaikki muut ainekset, joita ei ole sisällytetty tuotteeseen mutta joiden käytön voidaan osoittaa olevan osa tuotteen tuotantoa.

10.11 ARTIKLA

Pakkaukset ja pakkausmateriaalit ja säiliöt

1. Jos pakkausmateriaalit ja säiliöt, joihin tuote on pakattu vähittäismyyntiä varten, luokitellaan harmonoidun järjestelmän yleisen tulkintasäännön 5 mukaisesti yhdessä tuotteen kanssa, kyseisiä pakkausmateriaaleja ja säiliöitä ei oteta huomioon määritettäessä tuotteen alkuperää, paitsi laskettaessa ei-alkuperäainesten enimmäisarvoa, jos tuotteelle on määritetty ei-alkuperäainesten enimmäisarvo liitteen 10-B mukaisesti.

2. Pakkausmateriaaleja ja säiliöitä, joita käytetään tuotteen suojaamiseen kuljetuksen aikana, ei oteta huomioon määritettäessä, onko tuote alkuperätuote.

10.12 ARTIKLA

Keskenään korvattavissa olevien ainesten kirjanpidollinen erottelu

1. Keskenään korvattavissa olevat alkuperä- ja ei-alkuperäainekset on erotettava fyysisesti toisistaan varastoinnin aikana, jotta ne säilyttävät, tapauksen mukaan, alkuperä- tai ei-alkuperäasemansa. Keskenään korvattavissa olevia alkuperä- ja ei-alkuperäaineksia voidaan käyttää tuotteen tuotannossa ilman, että ne erotellaan fyysisesti toisistaan varastoinnin aikana sillä edellytyksellä, että käytetään kirjanpidollisen erottelun menetelmää.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua kirjanpidollisen erottelun menetelmää sovelletaan osapuolessa yleisesti hyväksyttyjen kirjanpitoperiaatteiden mukaisen varastonhallintamenetelmän vaatimuksia noudattaen. Kirjanpidollisen erottelun menetelmällä on varmistettava, että niiden tuotteiden määrä, joita voidaan pitää osapuolen alkuperätuotteina, ei missään vaiheessa ylitä määrää, joka olisi saatu erottamalla varastot fyysisesti toisistaan varastoinnin aikana.

3. Edellä olevaa 1 kohtaa sovellettaessa ’keskenään korvattavissa olevilla aineksilla’ tarkoitetaan samanlaisia aineksia, jotka ovat samaa kaupallista laatua, joiden tekniset ja fyysiset ominaisuudet ovat samat ja joita ei voida erottaa toisistaan sen jälkeen, kun ne on käytetty valmiin tuotteen valmistukseen.

10.13 ARTIKLA

Palautetut tuotteet

Jos osapuolen alueelta kolmanteen maahan viety kyseisen osapuolen alkuperätuote palautetaan kyseisen osapuolen alueelle, sitä on pidettävä ei-alkuperätuotteena, jollei kyseisen osapuolen tulliviranomaista tyydyttävällä tavalla voida osoittaa, että

a) palautettu tuote on sama kuin viety tuote; ja

b) sille ei ole suoritettu kolmannessa maassa tai viennin aikana muita kuin sen kunnon säilyttämiseksi tarvittavia toimenpiteitä.

10.14 ARTIKLA

Muuttumattomuus

1. Tuojaosapuolen alueella kulutukseen luovutettua alkuperätuotetta ei saa viennin jälkeen ja ennen kulutukseen luovuttamista muuttaa tai muuntaa millään tavoin eikä siihen saa kohdistaa muita toimia kuin toimia sen kunnon säilyttämiseksi tai merkintöjen, etikettien, sinettien tai muun asiakirja-aineiston lisääminen tai kiinnittäminen tuojaosapuolen erityisten sisäisten vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi.

2. Tuotteen varastointi tai esittely voi tapahtua kolmannessa maassa sillä edellytyksellä, että tuote pysyy tullivalvonnassa kyseisessä kolmannessa maassa.

3. Rajoittamatta B jakson määräysten soveltamista lähetys voidaan jakaa kolmannen maan alueella, jos jakamisen toteuttaa viejä tai se tehdään viejän vastuulla ja sillä edellytyksellä, että tällaiset lähetykset pysyvät tullivalvonnassa kyseisessä kolmannessa maassa.

4. Jos on epäselvää, täyttyvätkö 1–3 kohdassa määrätyt edellytykset, tuojaosapuolen tulliviranomainen voi pyytää tuojaa esittämään näyttöä vaatimusten noudattamisesta. Tällainen näyttö voidaan antaa millä tahansa tavalla, myös sopimusperusteisilla kuljetusasiakirjoilla, kuten konossementeilla, tai tosiasiallisella tai konkreettisella näytöllä, joka perustuu pakkausten merkitsemiseen tai numerointiin, tai jollakin varsinaiseen tuotteeseen liittyvällä näytöllä.

10.15 ARTIKLA

Näyttelyt

1. Kolmannessa massa pidettävään näyttelyyn lähetettyihin alkuperätuotteisiin, jotka myydään näyttelyn jälkeen osapuoleen tuotaviksi, sovelletaan tuonnissa tämän sopimuksen tätä osaa sillä edellytyksellä, että tulliviranomaisten hyväksymällä tavalla voidaan osoittaa, että

a) viejä on lähettänyt kyseiset tuotteet osapuolesta maahan, jossa näyttely järjestettiin, ja pitänyt niitä näytteillä siellä;

b) kyseinen viejä on myynyt tai muuten luovuttanut tuotteet osapuolessa olevalle henkilölle;

c) tuotteet on lähetetty näyttelyn aikana tai välittömästi sen jälkeen siinä tilassa, jossa ne lähetettiin näyttelyyn; ja

d) tuotteita ei ole niiden näyttelyyn lähettämisen jälkeen käytetty muihin tarkoituksiin kuin näyttelyssä esittelyyn.

2. Alkuperävakuutus on laadittava B jakson mukaisesti ja esitettävä tulliviranomaisille tuojaosapuolen tullimenettelyjen mukaisesti. Siinä on ilmoitettava näyttelyn nimi ja osoite.

3. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan kaikkiin kaupan, teollisuuden, maatalouden ja käsiteollisuuden näyttelyihin, messuihin tai niiden kaltaisiin julkisiin esittelytilaisuuksiin, joita ei ole järjestetty yksityisiin tarkoituksiin kaupoissa tai liiketiloissa ulkomaisten tuotteiden myymiseksi ja joiden aikana tuotteet pysyvät tullivalvonnassa.

4. Tuojaosapuolen tulliviranomaiset voivat vaatia näyttöä siitä, että tuotteet ovat pysyneet tullivalvonnassa näyttelymaassa, sekä lisäasiakirjoja näytöksi olosuhteista, joissa niitä on pidetty näytteillä.

B JAKSO

ALKUPERÄMENETTELYT

10.16 ARTIKLA

Tullietuuskohtelun hakeminen

1. Tuojaosapuoli myöntää tullietuuskohtelun tämän luvun mukaiselle toisen osapuolen alkuperätuotteelle tuojan esittämän tullietuuskohtelua koskevan hakemuksen perusteella. Tuoja on vastuussa tullietuuskohtelua koskevan hakemuksen oikeellisuudesta ja tässä luvussa vahvistettujen vaatimusten noudattamisesta.

2. Tullietuuskohtelua koskevan hakemuksen on perustuttava johonkin seuraavista:

a) viejän 10.17 artiklan mukaisesti laatimaan alkuperävakuutukseen;

b) tuojan tietoon 10.19 artiklassa vahvistetuin edellytyksin.

3. Tullietuuskohtelua koskeva hakemus ja sen 2 kohdassa tarkoitettu peruste on sisällytettävä tulli-ilmoitukseen tuojaosapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti.

4. Tuojan, joka esittää tullietuuskohtelua koskevan hakemuksen 2 kohdan a alakohdan mukaisesti alkuperävakuutuksen perusteella, on säilytettävä alkuperävakuutus ja pyynnöstä esitettävä se tuojaosapuolen tulliviranomaiselle.

10.17 ARTIKLA

Alkuperävakuutus

1. Viejän on annettava tuotteen alkuperävakuutus sellaisten tietojen pohjalta, jotka osoittavat, että kyseessä on alkuperätuote, mukaan lukien, tapauksen mukaan, tiedot tuotteen tuotannossa käytettyjen ainesten alkuperäasemasta.

2. Viejä on vastuussa esitetyn alkuperävakuutuksen ja 1 kohdan nojalla annettujen tietojen oikeellisuudesta. Jos viejällä on syytä uskoa, että alkuperävakuutus sisältää virheellisiä tietoja tai perustuu virheellisiin tietoihin, viejän on välittömästi ilmoitettava tuojalle tuotteen alkuperäasemaan mahdollisesti vaikuttavaista muutoksista. Tuojan on tällöin oikaistava tuonti-ilmoitus ja maksettava kaikki kannettavat tullit.

3. Viejän on laadittava alkuperävakuutus jollakin liitteeseen 10-C sisältyvistä kielitoisinnoista kauppalaskuun tai muuhun kaupalliseen asiakirjaan, jossa alkuperätuote kuvataan riittävän yksityiskohtaisesti, jotta se voidaan tunnistaa harmonoidun järjestelmän nimikkeistössä. Tuojaosapuoli ei vaadi tuojalta alkuperävakuutuksen käännöksen esittämistä.

4. Alkuperävakuutus on voimassa vuoden ajan sen laatimispäivästä alkaen.

5. Alkuperävakuutus voi koskea

a) yhden tai useamman tuotteen lähetystä osapuoleen; tai

b) useita samanlaisen tuotteen lähetyksiä osapuoleen alkuperävakuutuksessa täsmennetyllä ajanjaksolla, joka on kestoltaan enintään 12 kuukautta.

6. Tuojaosapuoli sallii tuojan pyynnöstä ja tuojaosapuolen mahdollisesti asettamien vaatimusten mukaisesti yhden alkuperävakuutuksen käyttämisen harmonoidun järjestelmän XV–XXI jaksoon luokitelluille kokoamattomille tai osiin puretuille tuotteille harmonoidun järjestelmän yleisessä tulkintasäännössä 2 a tarkoitetulla tavalla, jos ne tuodaan osalähetyksinä.

10.18 ARTIKLA

Vähäiset poikkeamat ja vähäiset virheet

Tuojaosapuolen tulliviranomainen ei saa hylätä tullietuuskohtelua koskevaa hakemusta alkuperävakuutuksen ja tullitoimipaikkaan toimitettujen asiakirjojen välisten vähäisten poikkeamien taikka alkuperävakuutuksen vähäisten virheiden vuoksi.

10.19 ARTIKLA

Tuojan tieto

1. Tuojaosapuoli voi säädöksissään ja määräyksissään vahvistaa edellytyksiä sen määrittämiseksi, mitkä tuojat voivat perustaa tullietuuskohtelua koskevan hakemuksensa tuojan tietoon.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, tuojan tiedon siitä, että kyseessä on alkuperätuote, on perustettava tietoihin, jotka osoittavat, että tuote tosiasiallisesti täyttää alkuperätuotteen edellytykset ja tässä luvussa alkuperäaseman saamiselle asetetut vaatimukset.

10.20 ARTIKLA

Tietojen säilyttämistä koskevat vaatimukset

1. Tuojan, joka hakee tullietuuskohtelua osapuolen alueelle tuodulle tuotteelle, on

a) säilytettävä viejän laatima alkuperävakuutus vähintään kolmen vuoden ajan tuotteen etuushakemuksen päivämäärästä, jos etuuskohtelua koskeva hakemus perustuu alkuperävakuutukseen; ja

b) säilytettävä tiedot, jotka osoittavat, että tuote täyttää tässä luvussa vahvistetut alkuperäaseman saamista koskevat vaatimukset, vähintään kolmen vuoden ajan etuuskohtelua koskevan hakemuksen päivämäärästä, jos etuuskohtelua koskeva hakemus perustuu tuojan tietoon.

2. Viejän, joka on laatinut alkuperävakuutuksen, on vähintään neljän vuoden ajan alkuperävakuutuksen laadinnasta säilytettävä alkuperävakuutuksen kopiot ja kaikki muut tiedot, joilla osoitetaan, että tuote täyttää tässä luvussa vahvistetut alkuperäaseman saamista koskevat vaatimukset.

3. Tämän artiklan mukaisesti säilytettävät tiedot voidaan tuoja- tai viejäosapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti tarvittaessa säilyttää sähköisessä muodossa.

10.21 ARTIKLA

Vapautukset alkuperävakuutuksia koskevista vaatimuksista

1. Yksityishenkilöiden yksityishenkilöille lähetyksinä lähettämät tuotteet ja matkustajien henkilökohtaisiin matkatavaroihin sisältyvät tuotteet voidaan tuoda alkuperätuotteina ilman, että alkuperäilmoituksen antamista vaaditaan, jos kyseessä ei ole kaupallinen tuonti ja tällasiten tuotteiden on ilmoitettu täyttävän tässä luvussa määrätyt vaatimukset eikä ole syytä epäillä kyseisen ilmoituksen todenmukaisuutta.

2. Satunnaista tuontia, joka koostuu yksinomaan vastaanottajien tai matkustajien tai heidän perheidensä henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetuista tuotteista, ei pidetä kaupallisena tuontina, jos tuotteiden luonne tai määrä ei viittaa mihinkään kaupalliseen tarkoitukseen, sillä edellytyksellä, että tuonti ei ole osa tuontitapahtumien sarjaa, jonka voidaan kohtuudella katsoa tapahtuneen erillisinä osina alkuperävakuutusta koskevan vaatimuksen välttämiseksi.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden yhteisarvo saa olla enintään 500 euroa tai sitä vastaava määrä osapuolen valuutassa pakettien osalta ja enintään 1 200 euroa tai sitä vastaava määrä osapuolen valuutassa matkustajien henkilökohtaisiin matkatavaroihin sisältyvien tuotteiden osalta.

10.22 ARTIKLA

Tarkastus

1. Tuojaosapuolen tulliviranomainen voi tarkastaa tuotteen alkuperäaseman tai sen, että muut tässä luvussa vahvistetut vaatimukset täyttyvät, riskinarviointimenetelmien pohjalta, joihin voi sisältyä sattumanvarainen valinta. Tällaista tarkastusta varten tuojaosapuolen tulliviranomainen voi lähettää tietopyynnön tuojalle, joka on esittänyt etuuskohtelua koskevan hakemuksen 10.16 artiklan mukaisesti.

2. Tuojaosapuolen tulliviranomainen, joka lähettää pyynnön 1 kohdan mukaisesti, ei saa pyytää enempää kuin seuraavat tuotteen alkuperää koskevat tiedot:

a) alkuperävakuutus, jos etuuskohtelua koskeva hakemus perustui alkuperävakuutukseen; ja

b) alkuperäperusteiden täyttymistä koskevat tiedot, eli

i) jos alkuperäperusteena on ”kokonaan tuotettu”, soveltuva luokka (kuten sadonkorjuu, kaivostoiminta, kalastus) sekä tuotantopaikka;

ii) jos alkuperäperuste pohjautuu tariffiluokituksen muutokseen, luettelo kaikista ei-alkuperäaineksista, mukaan lukien niiden tariffiluokitus (kaksi-, neli- tai kuusinumeroisena alkuperäperusteen mukaisesti);

iii) jos alkuperäperuste pohjautuu arvomenetelmään, lopputuotteen arvo ja kaikkien tuotannossa käytettyjen ei-alkuperäainesten arvo;

iv) jos alkuperäperuste pohjautuu painoon, lopputuotteen paino ja lopputuotteeseen käytettyjen merkityksellisten ei-alkuperäainesten paino; ja

v) jos alkuperäperuste pohjautuu erityiseen tuotantoprosessiin, kyseisen tuotantoprosessin tarkka kuvaus.

3. Toimittaessaan vaadittuja tietoja tuoja voi lisätä niihin muita tietoja, jotka se katsoo merkityksellisiksi tarkastuksen kannalta.

4. Jos tullietuuskohtelua koskeva hakemus perustuu viejän antamaan alkuperävakuutukseen 10.16 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti, tuojan on esitettävä kyseinen alkuperävakuutus, mutta se voi vastata tuojaosapuolen tulliviranomaisille ilmoittaen, että tämän artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja tietoja ei voida antaa.

5. Jos tullietuuskohtelua koskeva hakemus perustuu 10.16 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti tuojan tietoon, tarkastuksen toteuttava tuojaosapuolen tulliviranomainen voi pyydettyään ensin tietoja tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti esittää tuojalle tietoja koskevan lisäpyynnön, jos kyseinen tulliviranomainen katsoo, että lisätiedot ovat tarpeen tuotteen alkuperäaseman tai tämän luvun muiden vaatimusten täyttymisen tarkastamiseksi. Tuojaosapuolen tulliviranomainen voi tarvittaessa pyytää tuojalta erityisiä asiakirjoja ja tietoja.

6. Jos tuojaosapuolen tulliviranomainen päättää keskeyttää tullietuuskohtelun myöntämisen asianomaisille tuotteille tarkastuksen tuloksia odotettaessa, se voi tarjota tuojalle mahdollisuuden tuotteiden luovuttamiseen. Tällaisen luovutuksen edellytyksenä tuojaosapuoli voi vaatia takuuta tai muuta asianmukaista varotoimenpidettä. Tullietuuskohtelun keskeyttäminen on lopetettava mahdollisimman pian sen jälkeen, kun tuojaosapuolen tulliviranomainen on varmistanut asianomaisten tuotteiden alkuperäaseman tai sen, että tämän luvun muut vaatimukset ovat täyttyneet.

10.23 ARTIKLA

Hallinnollinen yhteistyö

1. Tämän luvun asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi osapuolet tekevät yhteistyötä tulliviranomaistensa välityksellä tarkastaakseen tuotteen alkuperäaseman tai sen, ovatko muut tässä luvussa asetetut vaatimukset täyttyneet.

2. Jos tullietuuskohtelua koskeva hakemus perustuu 10.16 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti alkuperävakuutukseen, tarkastuksen toteuttava tuojaosapuolen tulliviranomainen voi pyydettyään ensin tuojalta tietoja 10.22 artiklan 1 kohdan mukaisesti esittää viejäosapuolen tulliviranomaiselle tietopyynnön kahden vuoden kuluessa etuuskohtelua koskevan hakemuksen päivämäärästä, jos tuojaosapuolen tulliviranomainen katsoo, että lisätiedot ovat tarpeen tuotteen alkuperäaseman tai tämän luvun muiden vaatimusten täyttymisen tarkastamiseksi. Tuojaosapuolen tulliviranomainen voi tarvittaessa pyytää viejäosapuolen tulliviranomaiselta erityisiä asiakirjoja ja tietoja.

3. Tuojaosapuolen tulliviranomaisen on sisällytettävä 2 kohdassa tarkoitettuun pyyntöön seuraavat tiedot:

a) alkuperävakuutus tai sen jäljennös;

b) pyynnön esittävän tulliviranomaisen tunnistetiedot;

c) tarkastettavan viejän nimi;

d) tarkastuksen kohde ja laajuus; ja

e) tarvittaessa muut asiaa koskevat asiakirjat.

4. Viejäosapuolen tulliviranomainen voi kyseisen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti tehdä tarkastuksensa pyytämällä viejältä asiakirjoja ja pyytämällä mahdollisia todisteita tai käymällä viejän tiloissa tutustuakseen kirjattuihin tietoihin ja tehdäkseen havaintoja tuotteen tuotannossa käytettävistä laitteistoista.

5. Saatuaan edellä 2 kohdassa tarkoitetun pyynnön viejäosapuolen tulliviranomaisen on toimitettava tuojaosapuolen tulliviranomaiselle seuraavat tiedot:

a) pyydetyt asiakirjat, jos ne ovat saatavilla;

b) lausunto tuotteen alkuperäasemasta;

c) tarkastuksen kohteena olevan tuotteen kuvaus sekä alkuperäsääntöjen soveltamisen kannalta merkityksellinen tariffiluokitus;

d) tuotantoprosessin kuvaus ja selitys, jotka tukevat tuotteen alkuperäasemaa;

e) tiedot tavasta, jolla tuotteen alkuperäaseman tarkastus toteutettiin 4 kohdan nojalla; ja

f) tausta-asiakirjat, jos aiheellista.

6. Viejäosapuolen tulliviranomainen ei saa välittää 5 kohdan a tai f alakohdassa tarkoitettuja tietoja tuojaosapuolen tulliviranomaiselle ilman viejän suostumusta.

7. Kaikki pyydetyt tiedot, mukaan lukien täydentävät asiakirjat ja kaikki muut tarkastukseen liittyvät tiedot, olisi mieluiten vaihdettava sähköisesti osapuolten tulliviranomaisten välillä.

8. Osapuolet toimittavat toisilleen tulliviranomaistensa yhteystiedot ja niihin mahdollisesti tehdyt muutokset tämän sopimuksen tämän osan mukaisesti nimettyjen koordinaattoreiden välityksellä 30 päivän kuluessa tällaisesta muutoksesta.

10.24 ARTIKLA

Keskinäinen avunanto petosten torjunnassa

Jos epäillään tämän luvun määräysten rikkomista, osapuolet antavat toisilleen keskinäistä apua keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn tämän sopimuksen pöytäkirjan mukaisesti.

10.25 ARTIKLA

Tullietuuskohtelua koskevien hakemusten epääminen

1. Rajoittamatta 3–5 kohdassa vahvistettuja vaatimuksia tuojaosapuolen tulliviranomainen voi evätä tullietuuskohtelua koskevan hakemuksen, jos

a) kolmen kuukauden kuluessa 10.22 artiklan 1 kohdan mukaisesta tietopyynnöstä:

i) tuoja ei anna vastausta;

ii) alkuperävakuutusta ei ole annettu, kun tullietuuskohtelua koskeva hakemus perustuu 10.16 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti alkuperävakuutukseen; tai

iii) tuojan toimittamat tiedot ovat riittämättömiä, jotta tuote voitaisiin vahvistaa alkuperätuotteeksi, kun tullietuuskohtelua koskeva hakemus perustuu 10.16 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti tuojan tietoon;

b) kolmen kuukauden kuluessa 10.22 artiklan 5 kohdan mukaisesta lisätietoja koskevasta pyynnöstä:

i) tuoja ei anna vastausta; tai

ii) tuojan toimittamat tiedot ovat riittämättömiä, jotta tuote voitaisiin vahvistaa alkuperätuotteeksi;

c) kymmenen kuukauden kuluessa 10.23 artiklan 2 kohdan mukaisesta tietopyynnöstä:

i) viejäosapuolen tulliviranomainen ei ole antanut vastausta; tai

ii) viejäosapuolen tulliviranomaisen toimittamat tiedot ovat riittämättömiä, jotta tuote voitaisiin vahvistaa alkuperätuotteeksi.

2. Tuojaosapuolen tulliviranomainen voi evätä tullietuuskohtelua koskevan hakemuksen, jos kyseisen hakemuksen esittänyt tuoja ei noudata muita tässä luvussa vahvistettuja vaatimuksia kuin tuotteiden alkuperäasemaa koskevia vaatimuksia.

3. Jos tuojaosapuolen tulliviranomaisella on riittävä peruste evätä tullietuuskohtelua koskeva hakemus tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti ja kun viejäosapuolen tulliviranomainen on 10.23 artiklan 5 kohdan b alakohdan nojalla antanut lausunnon, joka vahvistaa tuotteiden alkuperäaseman, tuojaosapuolen tulliviranomaisen on ilmoitettava viejäosapuolen tulliviranomaiselle aikeestaan evätä tullietuuskohtelua koskeva hakemus kahden kuukauden kuluessa kyseisen lausunnon vastaanottamisesta.

4. Jos 3 kohdassa tarkoitettu ilmoitus annetaan, jommankumman osapuolen pyynnöstä järjestetään neuvottelut kolmen kuukauden kuluessa kyseisen ilmoituksen päivämäärästä. Neuvottelujen määräaikaa voidaan jatkaa tapauskohtaisesti osapuolten tulliviranomaisten yhteisellä sopimuksella. Neuvottelut voidaan järjestää 10.31 artiklassa tarkoitetun alakomitean vahvistaman menettelyn mukaisesti.

5. Neuvottelujen määräajan päätyttyä tuojaosapuolen tulliviranomainen voi evätä tullietuuskohtelua koskevan hakemuksen ainoastaan, jos se ei pysty vahvistamaan tuotteen alkuperäasemaa, ja annettuaan tuojalle oikeuden tulla kuulluksi.

10.26 ARTIKLA

Luottamuksellisuus

1. Kumpikin osapuoli säilyttää säädöstensä ja määräystensä mukaisesti toisen osapuolen tämän luvun nojalla sille toimittamien tietojen luottamuksellisuuden ja suojaa kyseiset tiedot julkistamiselta.

2. Tuojaosapuolen viranomaisten saamia tietoja saavat käyttää ainoastaan kyseiset viranomaiset tämän luvun mukaisiin tarkoituksiin.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa että tämän luvun nojalla kerättyjä luottamuksellisia tietoja ei käytetä muihin tarkoituksiin kuin tuotteiden alkuperän määrittämistä ja tulliasioita koskevien päätösten ja määrittelyjen hallinnointiin ja niiden täytäntöönpanon valvontaan, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tähän on saatu luottamukselliset tiedot toimittaneen henkilön tai osapuolen lupa.

4. Sen estämättä, mitä 3 kohdassa määrätään, osapuoli voi sallia tämän luvun nojalla kerätyn tiedon käyttämisen hallinnollisessa menettelyssä, tuomioistuinmenettelyssä tai tuomioistuintyyppisessä menettelyssä, joka on pantu vireille tämän luvun täytäntöönpanemisessa sovellettavien tulliasioihin liittyvien säädösten ja määräysten rikkomisen vuoksi. Osapuoli ilmoittaa etukäteen tietojen tällaisesta käytöstä asianomaiset tiedot toimittaneelle henkilölle tai osapuolelle.

10.27 ARTIKLA

Tullietuuskohtelua koskevat palautukset ja hakemukset tuonnin jälkeen

1. Kumpikin osapuoli säätää, että tuoja voi tuonnin jälkeen hakea tullietuuskohtelua ja tuotteesta mahdollisesti maksettujen ylimääräisten tullien palauttamista, jos

a) tuoja ei ole hakenut tullietuuskohtelua tuontihetkellä;

b) hakemus esitetään viimeistään kahden vuoden kuluttua tuontipäivästä; ja

c) kyseinen tuote oli oikeutettu tullietuuskohteluun, kun se tuotiin osapuolen alueelle.

2. Edellytyksenä 1 kohdan nojalla tehdyn hakemuksen perusteella myönnettävälle tullietuuskohtelulle tuojaosapuoli voi vaatia, että tuoja

a) esittää tullietuuskohtelua koskevan hakemuksen tuojaosapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti;

b) antaa tarvittaessa alkuperävakuutuksen; ja

c) täyttää kaikki muut tässä luvussa säädetyt sovellettavat vaatimukset samalla tavalla kuin jos tullietuuskohtelua olisi haettu tuontihetkellä.

10.28 ARTIKLA

Hallinnolliset toimenpiteet ja seuraamukset

1. Osapuoli määrää tarvittaessa säädöstensä ja määräystensä mukaisesti hallinnollisia toimenpiteitä ja seuraamuksia henkilölle, joka laatii tai teettää asiakirjan, joka sisältää virheellisiä tietoja tullietuuskohtelun saamiseksi jollekin tuotteelle tai joka ei täytä seuraavissa vahvistettuja vaatimuksia:

a) 10.20 artikla;

b) 10.23 artiklan 4 kohta, kun henkilö ei esitä todisteita tai kieltää käynnin; tai

c) 10.17 artiklan 2 kohta, kun henkilö ei korjaa tulli-ilmoituksessa tehtyä tullietuuskohtelua koskevaa hakemusta eikä tarvittaessa maksa tullia, jos alkuperäinen etuushakemus perustui virheellisiin tietoihin.

2. Osapuolen ottaa huomioon WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevan kaupan helpottamisesta tehdyn sopimuksen 6 artiklan 3.6 kohdan tapauksissa, joissa tuoja ilmoittaa vapaaehtoisesti oikaisun etuuskohtelua koskevaan hakemukseen ennen tarkastuspyynnön vastaanottamista kyseisen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti.

C JAKSO

LOPPUMÄÄRÄYKSET

10.29 ARTIKLA

Ceuta ja Melilla

1. Tätä lukua sovellettaessa EU-osapuolen osalta käsitteeseen ’osapuoli’ eivät sisälly Ceuta ja Melilla.

2. Ceutaan ja Melillaan tuotaville Chilen alkuperätuotteille myönnetään kaikilta osin tämän sopimuksen tämän osan nojalla sama tullikohtelu, joka myönnetään Euroopan unionin tullialueen alkuperätuotteille Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan Euroopan unioniin liittymisestä tehdyn asiakirjan pöytäkirjan n:o 2 mukaisesti. Chile soveltaa tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvien sellaisten tuotteiden tuontiin, jotka ovat Ceutan ja Melillan alkuperätuotteita, samaa tullikohtelua kuin EU-osapuolesta tuotaviin EU-osapuolen alkuperätuotteisiin.

3. Tämän luvun alkuperäsääntöjä ja alkuperämenettelyjä sovelletaan soveltuvin osin Chilestä Ceutaan ja Melillaan vietäviin tuotteisiin sekä Ceutasta ja Melillasta Chileen vietäviin tuotteisiin.

4. Ceutaa ja Melillaa pidetään yhtenä alueena.

5. EU-osapuolen, Chilen sekä Ceutan ja Melillan väliseen tuotteiden tuontiin ja vientiin sovelletaan 10.3 artiklaa.

6. Viejän on tehtävä liitteessä 10-C olevan alkuperävakuutuksen tekstin kenttään 3 merkintä ”Chile” tai ”Ceuta ja Melilla” tuotteen alkuperän mukaan.

7. Espanjan kuningaskunnan tulliviranomainen vastaa tämän artiklan soveltamisesta Ceutassa ja Melillassa.

10.30 ARTIKLA

Muutokset

Yhteisneuvosto voi tehdä päätöksiä tämän luvun ja liitteiden 10-A–10-E muuttamisesta 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla.

10.31 ARTIKLA

Tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitea

1. Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitea, jäljempänä ’alakomitea’, koostuu tulliasioista vastaavista osapuolten edustajista.

2. Alakomitea vastaa tämän luvun tehokkaasta täytäntöönpanosta ja soveltamisesta.

3. Tämän luvun soveltamiseksi alakomitealla on seuraavat tehtävät:

a) asianmukaisten suositusten tarkastelu ja antaminen tarvittaessa sekakomitealle seuraavista:

   i) tämän luvun täytäntöönpano ja soveltaminen; ja

   ii) osapuolen mahdollisesti ehdottamat muutokset tähän lukuun ja liitteisiin 10-A–10-E;

b) ehdotusten antaminen sekakomitealle selittävien huomautusten hyväksymisestä tämän luvun täytäntöönpanon helpottamiseksi; ja

c) kaikkien muiden tähän lukuun liittyvien seikkojen tarkasteleminen osapuolten sopimalla tavalla.

10.32 ARTIKLA

Kauttakuljetettavat tai varastoidut tuotteet

Osapuolet voivat soveltaa tämän sopimuksen tätä osaa tämän luvun mukaisiin tuotteisiin, jotka ovat tämän sopimuksen voimaantulopäivänä kuljetettavina tai väliaikaisesti varastoituina tullivarastossa tai vapaa-alueella EU-osapuolessa tai Chilessä sillä edellytyksellä, että tuojaosapuolen tulliviranomaisille esitetään alkuperävakuutus.

10.33 ARTIKLA

Selittävät huomautukset

Tämän luvun tulkintaa, soveltamista ja hallinnointia koskevat selittävät huomautukset esitetään liitteessä 10-E.

11 LUKU

TULLIASIAT JA KAUPAN HELPOTTAMINEN

11.1 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Osapuolet tunnustavat tulliasioiden ja kaupan helpottamisen merkityksen kehittyvän globaalin kaupankäyntiympäristön kannalta.

2. Osapuolet tunnustavat, että tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta koskevat vaatimukset ja menettelyt perustuvat kansainvälisen kaupan ja tullin välineisiin ja normeihin.

3. Osapuolet tunnustavat, että tullisäädösten ja -määräysten on oltava syrjimättömiä ja että tullimenettelyjen on perustuttava nykyaikaisten menetelmien ja tehokkaiden tarkastusten käyttöön petosten torjumiseksi, kuluttajien terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi sekä laillisen kaupan edistämiseksi. Kummankin osapuolen olisi säännöllisesti tarkasteltava tullia koskevia säädöksiään, määräyksiään ja menettelyjään uudelleen. Osapuolet tunnustavat myös, että niiden tullimenettelyt eivät saa olla hallinnollisesti raskaampia tai enemmän kauppaa rajoittavia kuin on tarpeen oikeutettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja että niitä on sovellettava ennakoitavalla, johdonmukaisella ja avoimella tavalla.

4. Osapuolet sopivat yhteistyönsä vahvistamisesta, jotta voidaan varmistaa, että asiaankuuluvat tullia koskevat säädökset, määräykset ja menettelyt sekä asiaankuuluvien viranomaisten hallinnolliset valmiudet vastaavat kaupan helpottamisen ja tehokkaan tullivalvonnan tavoitteita.

11.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ’tulliviranomaisella’ tarkoitetaan seuraavia:

a) Chilen osalta *Servicio Nacional de Aduanas* (kansallinen tullilaitos) tai sen seuraaja; ja

b) EU-osapuolen osalta tulliasioista vastaavat Euroopan komission yksiköt sekä jäsenvaltioiden tullihallinto ja kaikki muut viranomaiset, jotka ovat vastuussa tullisäädösten ja -määräysten soveltamisesta ja niiden täytäntöönpanon valvonnasta.

11.3 ARTIKLA

Tulliyhteistyö

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä tulliasioissa tulliviranomaistensa välityksellä, jotta varmistetaan 11.1 artiklassa vahvistettujen tavoitteiden saavuttaminen.

2. Osapuolet kehittävät yhteistyötä, johon kuuluvat muun muassa seuraavat:

a) tietojen vaihto tullisäädöksistä ja - määräyksistä ja niiden täytäntöönpanosta ja tullimenettelyistä erityisesti seuraavilla aloilla:

i) tullimenettelyjen yksinkertaistaminen ja nykyaikaistaminen;

ii) tulliviranomaisten suorittama teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen valvonta;

iii) passituksen ja uudelleenlastauksen helpottaminen;

iv) suhteet liike-elämään; ja

v) toimitusketjun turvallisuus ja riskinhallinta;

b) yhteistyö kansainvälisten toimitusketjujen turvaamisen ja helpottamisen tulliin liittyvissä näkökohdissa Maailman tullijärjestön, jäljempänä ’WCO’, kesäkuussa 2005 hyväksymän maailmanlaajuisen kaupan turvaamista ja helpottamista koskevan SAFE-normikehyksen mukaisesti;

c) tuontia, vientiä ja muita tullimenettelyjä koskevien yhteisten aloitteiden kehittämisen tarkastelu, mukaan lukien parhaiden käytäntöjen vaihto ja tekninen apu, sekä tehokkaiden palvelujen tarjonnan varmistaminen liike-elämälle; tällaiseen yhteistyöhön voi sisältyä tullilaboratorioiden välistä vaihtoa sekä tullivirkailijoiden koulutusta ja tullitarkastuksia ja -menettelyjä koskevaan uuteen teknologiaan liittyvää koulutusta;

d) yhteistyönsä vahvistaminen tullialalla toimivissa kansainvälisissä järjestöissä, kuten WTO:ssa ja WCO:ssa;

e) valtuutettujen talouden toimijoiden ohjelmien vastavuoroinen tunnustaminen tapauksen mukaan ja tarvittaessa, mukaan lukien niitä vastaavat kauppaa helpottavat toimenpiteet;

f) tietojen vaihto riskinhallintatekniikoista, riskistandardeista ja turvatarkastuksista, jotta voidaan mahdollisuuksien mukaan vahvistaa riskinhallintatekniikoita ja niihin liittyviä vaatimuksia ja ohjelmia koskevat vähimmäisvaatimukset;

g) pyrkimykset yhdenmukaistaa tuontia, vientiä ja muita tullimenettelyjä koskevat tietovaatimuksensa ottamalla käyttöön yhteiset standardit ja tietoelementit WCO:n tietomallin mukaisesti;

h) kokemuksiensa jakaminen keskitettyjen palvelupisteiden järjestelmien kehittämisestä ja käyttöönotosta ja tarvittaessa yhteisten tietokokonaisuuksien kehittäminen kyseisiä järjestelmiä varten;

i) toimintapoliittisten asiantuntijoidensa välisen vuoropuhelun ylläpitäminen ennakkopäätösten hyödyllisyyden, tehokkuuden ja sovellettavuuden edistämiseksi tulliviranomaisten ja kaupan alan toimijoiden kannalta; ja

j) tarvittaessa tiettyjen tulliin liittyvien tietojen vaihto tulliviranomaistensa välisen jäsennellyn ja säännöllisen viestinnän avulla erityisiin tarkoituksiin eli riskienhallinnan ja tullitarkastusten tehostamiseksi, toiminnan kohdistamiseksi perittävien varojen tai turvallisuuden osalta suuririskisiin tavaroihin ja laillisen kaupan helpottamiseksi; tällainen tietojenvaihto ei vaikuta tietojenvaihtoon, jota osapuolet voivat harjoittaa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn tämän sopimuksen pöytäkirjan nojalla.

3. Tämän luvun mukaiseen osapuolten väliseen tietojenvaihtoon sovelletaan soveltuvin osin keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn tämän sopimuksen pöytäkirjan 12 artiklassa vahvistettuja tietojen luottamuksellisuutta ja henkilötietojen suojaa koskevia vaatimuksia sekä osapuolten säädöksissä ja määräyksissä vahvistettuja luottamuksellisuutta ja yksityisyyttä koskevia vaatimuksia.

11.4 ARTIKLA

Keskinäinen hallinnollinen avunanto

Osapuolet antavat toisilleen tulliasioissa keskinäistä apua keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn tämän sopimuksen pöytäkirjan mukaisesti.

11.5 ARTIKLA

Tullisäädökset, -määräykset ja -menettelyt

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen tullisäädökset, -määräykset ja -menettelyt

a) perustuvat tullin ja kaupan alan kansainvälisiin välineisiin ja standardeihin, mukaan lukien Brysselissä 14 päivänä kesäkuuta 1983 tehty harmonoitua tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmää koskeva kansainvälinen yleissopimus, WCO:n maailmanlaajuisen kaupan turvaamista ja helpottamista koskeva SAFE-normikehys ja WCO:n tietomalli sekä tapauksen mukaan tullimenettelyjen yksinkertaistamisesta ja yhdenmukaistamisesta Kiotossa 18 päivänä toukokuuta 1973 tehdyn ja Maailman tullijärjestön neuvoston kesäkuussa 1999 hyväksymän tarkistetun Kioton yleissopimuksen olennaiset osat;

b) perustuvat laillisen kaupan suojeluun ja helpottamiseen valvomalla tehokkaasti lakisääteisten vaatimusten täytäntöönpanoa ja noudattamalla niitä; ja

c) ovat oikeasuhtaisia ja syrjimättömiä, jotta vältetään tarpeeton talouden toimijoihin kohdistuva rasitus, helpotetaan edelleen vaatimuksia hyvin noudattavien talouden toimijoiden kauppaa, mukaan lukien edullinen kohtelu tullivalvonnassa ennen tavaroiden luovutusta, ja varmistetaan suojautuminen petoksilta taikka laittomilta tai vahingollisilta toimilta.

2. Työskentelytapojen parantamiseksi sekä tullitoimintojen syrjimättömyyden, avoimuuden, tehokkuuden, rehellisyyden ja vastuullisuuden takaamiseksi kumpikin osapuoli

a) yksinkertaistaaja tarkastelee mahdollisuuksien mukaan vaatimuksia ja muodollisuuksia uudelleen tavaroiden nopean luovutuksen ja tulliselvityksen mahdollistamiseksi;

b) pyrkii edelleen yksinkertaistamaan ja standardoimaan tullin ja muiden virastojen edellyttämiä tietoja ja asiakirjoja, jotta voidaan keventää toimijoiden, myös pienten ja keskisuurten yritysten, aika- ja kustannusrasitusta; ja

c) varmistaa mahdollisimman korkeatasoisten rehellisyysvaatimusten noudattamisen soveltamalla tämän alan asiaankuuluviin kansainvälisiin sopimuksiin ja välineisiin sisältyvien periaatteiden mukaisia toimenpiteitä.

11.6 ARTIKLA

Tavaroiden luovutus

Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen tulliviranomaiset, rajaviranomaiset tai muut toimivaltaiset viranomaiset

a) määräävät tavaroiden nopeasta luovuttamisesta sellaisen ajan kuluessa, joka ei ole pidempi kuin osapuolen tullia koskevien ja muiden kauppaan liittyvien säädösten, määräysten ja muodollisuuksien noudattaminen edellyttää;

b) määräävät mahdollisuudesta toimittaa asiakirjoja ja muita vaadittavia tietoja etukäteen sähköisesti ennen tavaroiden saapumista;

c) mahdollistavat tavaroiden luovuttamisen ennen tullien, verojen, palkkioiden ja maksujen lopullista määrittämistä sillä edellytyksellä, että annetaan takuu, jos osapuolen säädöksissä ja määräyksissä sitä edellytetään, jotta voidaan varmistaa niiden lopullinen maksaminen; ja

d) asettavat pilaantuvat tavarat asianmukaisesti etusijalle suunnitellessaan ja tehdessään mahdollisesti vaadittavia tarkastuksia.

11.7 ARTIKLA

Yksinkertaistettu tullimenettely

Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä, joiden ansiosta toimijat, jotka täyttävät sen säädöksissä ja määräyksissä vahvistetut vaatimukset, voivat hyötyä tullimenettelyjen pidemmälle menevästä yksinkertaistamisesta. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla tulli-ilmoitukset, jotka sisältävät suppeampia tietokokonaisuuksia tai pienemmän määrän täydentäviä asiakirjoja, tai tullien ja verojen määrittämiseksi ja maksamiseksi annettavat määräaikaiset tulli-ilmoitukset, jotka kattavat useita tuontitavaroita tiettynä ajanjaksona kyseisten tuotujen tavaroiden luovutuksen jälkeen, tai muut menettelyt, jotka mahdollistavat tiettyjen lähetysten nopeutetun luovutuksen.

11.8 ARTIKLA

Valtuutetut talouden toimijat

1. Kumpikin osapuoli perustaa kaupan helpottamista koskevan kumppanuusohjelman tai pitää sitä yllä tietyt kriteerit täyttäviä talouden toimijoita varten, jäljempänä ’valtuutetut talouden toimijat’.

2. Täsmennettyjen kriteerien, joiden perusteella toimijaa pidetään valtuutettuna talouden toimijana, on liityttävä kummankin osapuolen säädöksissä, määräyksissä tai menettelyissä tarkemmin asetettujen perusteiden noudattamiseen tai niiden noudattamatta jättämisen riskiin. Erityiset perusteet on julkaistava, ja niihin voivat sisältyä seuraavat:

a) hakijalla ei ole vakavia tai toistuvia tullilainsäädännön tai verotussääntöjen rikkomisia eikä merkintöjä hakijan taloudelliseen toimintaan liittyvistä vakavista rikoksista;

b) hakijan osoitus toimintansa ja tavaravirtojen valvonnan korkeasta tasosta kaupallisten ja tarvittaessa kuljetustietojen hallintajärjestelmän avulla, mikä mahdollistaa asianmukaiset tullitarkastukset;

c) vakavaraisuus, joka katsotaan toteen näytetyksi, jos hakijan taloudellinen asema on hyvä ja riittää täyttämään tämän sitoumukset asianomaisen liiketoiminnan lajin ominaisuudet asiaankuuluvasti huomioon ottaen;

d) todistettu pätevyys tai ammattipätevyys, joka suoraan liittyy harjoitettuun toimintaan; ja

e) asianmukainen vaarattomuutta ja turvallisuutta koskeva vaatimustaso.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitettuja erityisiä perusteita ei pidä suunnitella tai soveltaa siten, että ne antavat mahdollisuuden harjoittaa tai aiheuttavat mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää samassa tilanteessa olevien talouden toimijoiden välillä, ja niiden on mahdollistettava pienten ja keskisuurten yritysten osallistuminen.

4. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu kaupan helpottamista koskeva kumppanuusohjelman on sisällettävä seuraavat edut:

a) vähäiset asiakirja- ja tietovaatimukset, tapauksen mukaan;

b) harvemmin suoritettavat tai fyysiset tarkastukset ja nopeutetut tutkimukset, tapauksen mukaan;

c) yksinkertaistetut luovutusmenettelyt ja nopea luovutusaika, tapauksen mukaan;

d) vakuuksien, mahdollisuuksien mukaan myös yleisvakuuksien tai alennettujen vakuuksien käyttö; ja

e) tavaroiden tarkastus valtuutetun talouden toimijan tiloissa tai muussa tulliviranomaisten hyväksymässä paikassa.

5. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu kaupan helpottamista koskeva kumppanuusohjelma voi sisältää myös seuraavat lisäedut:

a) lykätty tullien, verojen, maksujen ja palkkioiden maksu;

b) yksi tulli-ilmoitus kaikesta tuonnista tai viennistä tiettynä ajanjaksona; tai

c) erityinen yhteyspiste, joka tarjoaa apua tulliasioissa.

11.9 ARTIKLA

Tieto- ja asiakirjavaatimukset

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että tuonti-, vienti- ja kauttakulkumuodollisuudet sekä tieto- ja asiakirjavaatimukset

a) on hyväksytty ja niitä sovelletaan tavaroiden nopeaa luovutusta varten, sillä edellytyksellä, että luovutuksen edellytykset täyttyvät;

b) on hyväksytty ja niitä sovelletaan siten, että pyritään lyhentämään niiden noudattamiseen kuluvaa aikaa ja vähentämään siitä kauppiaille tai toimijoille aiheutuvia kustannuksia;

c) ovat vähiten kauppaa rajoittava vaihtoehto, jos kyseisen toimintapoliittisen tavoitteen tai tavoitteiden saavuttamiseksi on kohtuullisesti saatavilla kaksi tai useampia vaihtoehtoja; ja

d) tai niiden osat lakkaavat olemasta voimassa, jos niitä ei enää tarvita.

2. Kumpikin osapuoli soveltaa yhteisiä tullimenettelyjä ja käyttää yhtenäisiä tulliasiakirjoja tavaroiden luovuttamiseen koko tullialueellaan.

11.10 ARTIKLA

Tietotekniikan käyttö ja sähköiset maksut

1. Kumpikin osapuoli käyttää tietotekniikkaa, jolla nopeutetaan menettelyitä tavaroiden luovutusta varten, jotta helpotetaan osapuolten välistä kauppaa.

2. Kumpikin osapuoli

a) asettaa sähköisesti saataville tulli-ilmoituksen, jota tarvitaan tavaroiden tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta varten;

b) sallii tulli-ilmoituksen jättämisen sähköisessä muodossa;

c) luo välineet tullitietojen sähköiseen vaihtoon kaupan alan toimijayhteisönsä kanssa;

d) edistää sähköistä tiedonvaihtoa toimijoiden ja tulliviranomaisten sekä muiden alaan liittyvien virastojen välillä; ja

e) käyttää arviointiin ja kohdentamiseen sähköisiä riskinhallintajärjestelmiä, joiden avulla tulliviranomaiset voivat keskittää tarkastuksensa suuririskisiin tavaroihin ja jotka helpottavat vähäriskisten tavaroiden luovutusta ja liikkumista.

3. Kumpikin osapuoli hyväksyy tai pitää voimassa menettelyt, joilla mahdollistetaan tulliviranomaisten tuonnista ja viennistä perimien tullien, verojen, maksujen ja palkkioiden maksaminen sähköisesti.

11.11 ARTIKLA

Riskinhallinta

1. Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa tullitarkastusten riskienhallintajärjestelmän.

2. Kumpikin osapuoli suunnittelee ja soveltaa riskienhallintaa siten, että vältetään mielivaltainen tai perusteeton syrjintä taikka kansainvälisen kaupan peitelty rajoittaminen.

3. Kumpikin osapuoli keskittää tullivalvonnan ja muun asiaankuuluvan rajavalvonnan korkean riskin lähetyksiin ja nopeuttaa matalan riskin lähetysten luovuttamista. Kumpikin osapuoli voi myös valita satunnaisesti lähetyksiä kyseiseen valvontaan osana riskinhallintaansa.

4. Kummankin osapuolen riskienhallinnan on perustuttava riskien arviointiin asianmukaisten poimintaehtojen perusteella.

11.12 ARTIKLA

Jälkitarkastus

1. Voidakseen nopeuttaa tavaroiden luovutusta kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa jälkitarkastuksen, jotta varmistetaan sen tullia koskevien ja muiden kauppaan liittyvien säädösten ja määräysten mukaisuus.

2. Kumpikin osapuoli tekee jälkitarkastukset riskiperusteisella tavalla.

3. Kumpikin osapuoli tekee jälkitarkastukset läpinäkyvällä tavalla. Jos tarkastus on suoritettu ja lopulliset tulokset saatu, osapuoli ilmoittaa viipymättä tarkastuksen kohteena olevalle henkilölle tuloksista, tulosten syistä sekä kyseisen henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

4. Osapuolet tunnustavat, että jälkitarkastuksesta saatuja tietoja voidaan käyttää myöhemmissä hallinnollisissa tai oikeudellisissa menettelyissä.

5. Kumpikin osapuoli käyttää mahdollisuuksien mukaan jälkitarkastuksen tulosta soveltaessaan riskienhallintaa.

11.13 ARTIKLA

Avoimuus

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää käydä oikea-aikaisia neuvotteluja kaupan alan edustajien kanssa lainsäädäntöehdotuksista ja yleisistä menettelyistä, jotka liittyvät tullia ja kauppaa koskeviin kysymyksiin. Tätä varten kumpikin osapuoli huolehtii hallintoyksiköidensä ja liike-elämän välisistä asianmukaisista neuvotteluista.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen tullia ja siihen liittyviä seikkoja koskevat vaatimukset ja menettelyt ovat edelleen liike-elämän tarpeiden mukaisia, niissä noudatetaan parhaita toimintatapoja ja niillä vastaisuudessakin rajoitetaan kauppaa mahdollisimman vähän.

3. Kumpikin osapuoli huolehtii asianmukaisista ja säännöllisistä rajaviranomaisten ja kaupan toimijoiden tai muiden sidosryhmien välisistä neuvotteluista omalla alueellaan.

4. Kumpikin osapuoli julkaisee uudet tulliasioihin ja kaupan helpottamiseen liittyvät säädökset ja määräykset sekä niiden muutokset ja tulkinnat viipymättä, syrjimättömällä ja helposti saatavilla olevalla tavalla, myös verkossa, ja ennen niiden soveltamista. Tällaisiin säädöksiin ja määräyksiin, niiden muutokset ja tulkinnat mukaan luettuina, kuuluvat seuraavia aiheita koskevat säädökset ja määräykset:

a) tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta koskevat menettelyt, mukaan lukien menettelyt satamissa, lentokentillä ja muissa maahantulopaikoissa, sekä vaaditut lomakkeet ja asiakirjat;

b) tuonnista tai viennistä taikka tuonnin tai viennin yhteydessä kannettavat kaikki tullit ja verot;

c) valtion virastojen tuonnin, viennin tai kauttakuljetuksen johdosta taikka tuonnin, viennin tai kauttakuljetuksen yhteydessä määräämät tai niiden puolesta määrätyt maksut;

d) tuotteiden luokittelua tai arvonmääritystä tullitarkoituksiin koskevat säännöt;

e) alkuperäsääntöihin liittyvät yleisesti sovellettavat säädökset, määräykset ja hallinnolliset päätökset;

f) tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevat rajoitukset tai kiellot;

g) tuonti-, vienti- tai kauttakuljetusmuodollisuuksien rikkomiseen sovellettavat seuraamuksia koskevat säännökset;

h) tuontiin, vientiin tai kauttakuljetukseen liittyvät yhden tai useamman maan kanssa tehdyt sopimukset tai niiden osat;

i) tariffikiintiöiden hallinnointiin liittyvät menettelyt;

j) satamien ja rajanylityspaikkojen tullitoimipaikkojen toiminta-ajat ja menettelyt;

k) yhteyspisteet tietopyyntöjä varten; ja

l) muut a-k alakohdissa esitettyihin liittyvät asiaankuuluvat hallinnolliset tiedonannot.

5. Kumpikin osapuoli varmistaa, että uusien tai muutettujen säädösten, määräysten ja menettelyjen sekä palkkioiden ja maksujen julkaisemisen[1] ja niiden voimaantulon välillä on riittävän pitkä ajanjakso.

6. Kumpikin osapuoli perustaa tai pitää toiminnassa yhden tai useamman tiedotuspisteen, joka vastaa tulliasioita ja muita kauppaan liittyviä kysymyksiä koskeviin kohtuullisiin tiedusteluihin, joita saadaan hallituksilta, toimijoilta ja muilta asianomaisilta osapuolilta. Tiedotuspisteiden on vastattava tiedusteluihin kummankin osapuolen määrittämässä kohtuullisessa ajassa, joka voi vaihdella pyynnön luonteen tai monimutkaisuuden mukaan. Osapuoli ei saa periä maksua tiedusteluihin vastaamisesta tai vaadittavien lomakkeiden ja asiakirjojen toimittamisesta.

11.14 ARTIKLA

Ennakkopäätökset

1. Tässä artiklassa ’ennakkopäätöksellä’ tarkoitetaan hakijalle ennen hakemuksen kohteena olevan tavaran tuontia annettavaa kirjallista päätöstä, jossa vahvistetaan kohtelu, jota osapuoli soveltaa tavaraan sen tuonnin yhteydessä seuraavien seikkojen osalta:

a) tavaran tariffiluokitus;

b) tavaran alkuperä; ja

c) mitkä tahansa muut osapuolten sopimat asiat.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että ’julkaisemisella’ tarkoitetaan säädösten ja määräysten asettamista julkisesti saataville.

2. Kumpikin osapuoli antaa ennakkopäätöksen tulliviranomaistensa välityksellä. Kyseinen ennakkopäätös on annettava kohtuullisessa määräajassa hakijalle, joka on esittänyt kirjallisen pyynnön, myös sähköisessä muodossa, joka sisältää kaikki päätöksen antavan osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti tarpeelliset tiedot.

3. Ennakkopäätös on voimassa vähintään kolme vuotta sen voimaantulopäivästä, elleivät alkuperäistä ennakkopäätöstä tukeva lainsäädäntö, tosiseikat tai olosuhteet ole muuttuneet.

4. Osapuoli voi kieltäytyä antamasta ennakkopäätöstä, jos hakemuksen perustana olevat tosiseikat ja olosuhteet ovat hallinnollisen tai oikeudellisen muutoksenhaun kohteena tai jos hakemus ei liity mihinkään ennakkopäätöksen käyttötarkoitukseen. Jos osapuoli kieltäytyy antamasta ennakkopäätöstä, sen on ilmoitettava tästä viipymättä hakijalle kirjallisesti ja esitettävä asiaan vaikuttavat seikat sekä päätöksensä perusteet.

5. Kumpikin osapuoli julkaisee vähintään seuraavat:

a) ennakkopäätöksen hakemista koskevat vaatimukset, mukaan luettuna toimitettavat tiedot ja muoto;

b) määräaika, jonka kuluessa se antaa ennakkopäätöksen; ja

c) ennakkopäätöksen voimassaoloaika.

6. Jos osapuoli kumoaa ennakkopäätöksen tai muuttaa sitä tai julistaa sen pätemättömäksi, sen on toimitettava hakijalle kirjallinen ilmoitus, jossa esitetään asiaan liittyvät tosiseikat ja päätöksen perustelut. Osapuoli voi kumota ennakkopäätöksen, muuttaa sitä tai julistaa sen pätemättömäksi taannehtivasti vain siinä tapauksessa, että päätös perustui hakijan toimittamiin puutteellisiin, virheellisiin, vääriin tai harhaanjohtaviin tietoihin.

7. Osapuolen antama ennakkopäätös sitoo kyseistä osapuolta hakijaan nähden. Ennakkopäätös sitoo myös hakijaa.

8. Kumpikin osapuoli tarkastelee hakijan kirjalliesta pyynnöstä uudelleen ennakkopäätöstä tai ennakkopäätöksen kumoamista, muuttamista tai pätemättömäksi julistamista koskevaa päätöstä.

9. Jollei osapuolen säädöksiin ja määräyksiin sisältyvistä luottamuksellisuusvaatimuksista muuta johdu, kumpikin osapuoli saattaa ennakkopäätöstensä olennaiset osat julkisesti saataville, myös verkossa.

11.15 ARTIKLA

Kauttakulku tai uudelleenlastaus

1. Kumpikin osapuoli varmistaa kauttakulkutoimintojen ja uudelleenlastausmenettelyjen helpottamisen ja tehokkaan valvonnan alueellaan.

2. Kumpikin osapuoli edistää ja panee täytäntöön alueellisia kauttakulkujärjestelyjä, joiden tarkoituksena on vähentää kaupan esteitä.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa sen asianomaisten viranomaisten ja asiaankuuluvien virastojen välisen yhteistyön ja koordinoinnin kauttakuljetusten helpottamiseksi.

4. Kumpikin osapuoli mahdollistaa tuontiin tarkoitettujen tavaroiden siirtämisen alueellaan tullivalvonnassa maahantulopaikan tullitoimipaikasta alueellaan olevaan toiseen tullitoimipaikkaan, josta tavarat luovutetaan tai jossa ne tulliselvitetään, sillä edellytyksellä, että kaikki sääntelyvaatimukset täyttyvät.

11.16 ARTIKLA

Tulliasioitsijat

1. Osapuoli ei saa edellyttää tulliasioitsijoiden pakollista käyttöä, jotta toimijat voisivat täyttää velvollisuutensa tavaroiden tuonnin, viennin ja kauttakuljetuksen osalta.

2. Kumpikin osapuoli julkaisee tulliasioitsijoiden käyttöä koskevat toimenpiteensä.

3. Osapuolten on sovellettava avoimia, syrjimättömiä ja oikeasuhteisia sääntöjä, jos ja kun ne myöntävät lupia tulliasioitsijoille.

11.17 ARTIKLA

Vientitavaran ennakkotarkastukset

Osapuolet eivät saa edellyttää kuljetusta edeltäviä tarkastuksia, sellaisina kuin ne on määritelty WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevassa vientitavaran ennakkotarkastuksesta tehdyssä sopimuksessa, tai mitään muita yksityisten yritysten ennen tulliselvitystä suorittamia tarkastustoimia määräpaikassa.

11.18 ARTIKLA

Muutoksenhaku

1. Kumpikin osapuoli pyrkii tarjoamaan tehokkaat, nopeat, syrjimättömät ja helposti käytettävissä olevat menettelyt, joilla turvataan muutoksenhakuoikeus sellaisiin tulliviranomasten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten hallinnollisiin toimiin ja päätöksiin, jotka vaikuttavat tavaroiden tuontiin, vientiin tai kauttakuljetukseen.

2. Muutoksenhakumenettelyihin voi osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti kuulua valvontaviranomaisen suorittama hallinnollinen tarkastelu sekä hallinnollisella tasolla tehtyjen päätösten oikeudellinen tarkastelu.

3. Oikeus hakea muutosta on myös henkilöllä, joka on hakenut tulliviranomaisilta tai muilta toimivaltaisilta viranomaisilta päätöstä eikä ole saanut hakemaansa päätöstä sovellettavassa määräajassa.

4. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen tulliviranomaiset tai muut toimivaltaiset viranomaiset toimittavat henkilöille, joille hallinnolliset päätökset on osoitettu, kyseisten päätösten perustelut muutoksenhakumenettelyiden käytön helpottamiseksi tarvittaessa.

11.19 ARTIKLA

Seuraamukset

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen tullisäädöksissä ja -määräyksissä säädetään, että tullisäädösten, -määräysten tai tullia koskevien menettelyvaatimusten rikkomisesta mahdollisesti määrättävät seuraamukset ovat oikeasuhteisia ja syrjimättömiä.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että tullisäädösten tai -määräysten taikka tullia koskevien menettelyvaatimusten rikkomisesta johtuvat seuraamukset määrätään vain niille henkilöille, jotka ovat rikkomisesta oikeudellisessa vastuussa.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että määrätty seuraamus perustuu tapauksen tosiseikkoihin ja olosuhteisiin ja että se on oikeassa suhteessa rikkomisen laajuuteen ja vakavuuteen. Kumpikin osapuoli välttää seuraamusten arviointiin ja perimiseen liittyviä kannustimia tai eturistiriitoja.

4. Kumpaakin osapuolta kannustetaan harkitsemaan sitä, että tullisäädösten, -määräysten tai tullia koskevien menettelyvaatimusten rikkomisen olosuhteista tulliviranomaiselle etukäteen ilmoittamista voidaan pitää mahdollisena lieventävänä tekijänä seuraamusta määrättäessä.

5. Jos osapuoli määrää seuraamuksen tullisäädöstensä, -määräystensä tai tullia koskevien menettelyvaatimustensa rikkomisesta, sen on annettava henkilölle, jolle se määrää seuraamuksen, kirjallinen selvitys, jossa täsmennetään rikkomisen luonne ja sovellettavat säädökset, määräykset tai menettelyt, joiden mukaisesti rikkomisesta määrättävän seuraamuksen määrä tai laajuus on määrätty.

11.20 ARTIKLA

Tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitea

1. Perustetaan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitea, jäljempänä ’alakomitea’.

2. Alakomitea varmistaa tämän luvun asianmukaisen täytäntöönpanon ja sen, että toimivaltaiset viranomaiset toteuttavat teollis- ja tekijänoikeuksien rajavalvontaa 32 luvun C jakson 2 alajakson, keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn tämän sopimuksen pöytäkirjan ja osapuolten välillä mahdollisesti sovittujen tulliin liittyvien lisämääräysten mukaisesti, ja tarkastelee kaikkia niiden soveltamisesta johtuvia kysymyksiä.

3. Alakomitean tehtävänä on

a) valvoa tämän luvun ja 10 luvun täytäntöönpanoa ja hallinnointia;

b) toimia foorumina, jolla voidaan neuvotella ja keskustella kaikista tullikysymyksistä, muun muassa erityisesti tullimenettelyistä, tullausarvosta, tariffijärjestelmistä, tullinimikkeistöstä, tulliyhteistyöstä ja keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa;

c) tarjota foorumi alkuperäsääntöihin ja hallinnolliseen yhteistyöhön sekä teollis- ja tekijänoikeuksien rajavalvontaan liittyviä kysymyksiä koskevaa kuulemista ja neuvotteluja varten; ja

d) tehostaa tullimenettelyjen, tulliasioita koskevan keskinäisen hallinnollisen avunannon, alkuperäsääntöjen ja hallinnollisen yhteistyön kehittämiseen, soveltamiseen ja täytäntöönpanoon liittyvää yhteistyötä.

4. Alakomitea voi antaa suosituksia 2 kohdan soveltamisalaan kuuluvista asioista. Yhteisneuvostolla tai sekakomitealla on valta tehdä päätöksiä riskinhallintatekniikoiden, riskistandardien ja turvatarkastusten vastavuoroisesta tunnustamisesta ja kaupan helpottamista koskevista kumppanuusohjelmista, mukaan lukien tiedonsiirron ja keskinäisesti sovittujen etujen kaltaiset näkökohdat.

11.21 ARTIKLA

Väliaikainen maahantuonti

1. Tässä artiklassa ’väliaikaisella maahantuonnilla’ tarkoitetaan tullimenettelyä, jossa tietyt tavarat, mukaan lukien kuljetusvälineet, voidaan tuoda tullialueelle tuontitullien ja verojen maksamisesta ehdollisesti vapautettuina ja soveltamatta tuontikieltoja tai taloudellisia rajoituksia. Kyseiset tavarat on tuotava maahan tiettyä tarkoitusta varten ja niiden on oltava jälleenvietäviksi tarkoitettuja tietyn määräajan kuluessa ilman, että niitä on mitenkään muutettu, lukuun ottamatta niiden käytöstä johtuvaa tavanomaista arvonalennusta.

2. Kumpikin osapuoli myöntää väliaikaisen maahantuonnin siten, että tavarat vapautetaan kokonaan ehdollisesti tuontitullien ja -verojen maksamisesta ja soveltamatta niihin taloudellisia tuontikieltoja ja -rajoituksia[1], sellaisina kuin niistä säädetään sen säädöksissä ja määräyksissä, seuraaville tavaroille:

a) näyttelyissä, messuilla, kokouksissa tai vastaavissa tilaisuuksissa näytteille asetettavat tai käytettävät tavarat eli jossakin tilaisuudessa näytteille asetettaviksi tai esiteltäviksi tarkoitetut tavarat, ulkomaisten tuotteiden esittelyn yhteydessä tilaisuudessa käytettäväksi tarkoitetut tavarat ja kansainvälisissä kokouksissa, konferensseissa tai kongresseissa käytettäviksi tarkoitetut laitteet, mukaan lukien tulkkauslaitteet, äänen- ja kuvantallennuslaitteet sekä kasvatus-, tiede- tai kulttuurifilmit, ja tavarat, jotka on saatu tällaisissa tapahtumissa väliaikaisen maahantuonnin kohteena olevista tavaroista; kumpikin osapuoli voi edellyttää valtion antamaa lupaa tai vakuuden tai talletuksen asettamista ennen tapahtumaa;

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että Euroopan unionista Chileen tuotavien, tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tavaroiden väliaikaiseen maahantuontiin ei sovelleta maksua, joka vahvistetaan Chilen tullimääräyksen (*Ordenanza de Aduanas*) 107 §:ssä, joka sisältyy 4 päivänä kesäkuuta 2005 annettuun valtiovarainministeriön asetukseen 30 (*Decreto con Fuerza de Ley 30 del Ministerio de Hacienda, Diario Oficial, 04 de junio de 2005*).

b) ammatinharjoittamisvälineet, joilla tarkoitetaan lehdistön laitteita tai äänen tai televisio-ohjelman lähettämiseen tarkoitettuja laitteita, jotka ovat tarpeen lehdistön, yleisradiotoiminnan tai televisio-organisaatioiden edustajille, jotka vierailevat toisen maan alueella raportointitarkoituksessa tai tiettyjen ohjelmien aineiston välittämiseksi tai tallentamiseksi; elokuvalaitteita, joita toisen maan alueella vieraileva henkilö tarvitsee tietyn elokuvan tai elokuvien valmistamiseksi; tai muita laitteita, joita toisen maan alueella vierailevan henkilön kutsumuksen, kaupan tai ammatin harjoittamiseksi tarvitaan tietyn tehtävän suorittamista varten, siltä osin kuin niitä ei ole tarkoitus käyttää tavaroiden teolliseen valmistukseen tai pakkaamiseen tai, lukuun ottamatta käsityökaluja, luonnonvarojen hyödyntämiseen, rakennusten rakentamiseen, korjaukseen tai kunnossapitoon tai maansiirtoon ja vastaaviin hankkeisiin; edellä mainittujen laitteiden apulaitteet ja niiden lisävarusteisteet; ja väliaikaiseen maahantuontiin asetettujen ammatinharjoittamisvälineiden korjaamista varten maahantuodut varaosat;

c) tavarat, jotka tuodaan maahan sellaisen kaupallisen toimen yhteydessä, jossa maahantuonti ei itsessään ole kaupallinen toimi, kuten: pakkaukset, jotka tuodaan täytettyinä jälleenvietäväksi tyhjinä tai täytettyinä tai jotka tuodaan tyhjinä jälleenvietäväksi täytettyinä; tavaroilla lastatut tai tyhjät kuljetussäiliöt sekä väliaikaisesti maahantuotujen kuljetussäiliöiden tarvikkeet ja laitteet, jotka on joko maahantuotu kuljetussäiliön mukana erillisinä tai kuljetussäiliön mukana jälleenvietäviksi tai jotka on maahantuotu erillisinä kuljetussäiliön mukana jälleenvietäviksi, ja väliaikaiseen maahantuontiin asetettujen kuljetussäiliöiden korjaamista varten maahantuodut varaosat; kuormausalustat; näytteet; mainoselokuvat;

d) kasvatuksellisessa, tieteellisessä tai kulttuuritarkoituksessa maahantuodut tavarat, kuten tieteellinen ja opetusaineisto, merimiesten viihdytysaineisto sekä kaikki muut kasvatuksellisen, tieteellisen tai kulttuuritoiminnan yhteydessä maahantuodut tavarat; väliaikaiseen maahantuontiin asetettuun tieteelliseen ja opetusaineistoon liittyvät varaosat; ja tällaisen aineiston huoltamiseksi, tarkastamiseksi, mittaamiseksi tai korjaamiseksi erityisesti valmistetut työkalut;

e) henkilökohtaiset tavarat, joilla tarkoitetaan uusia tai käytettyjä tavaroita, joita matkustaja voi kohtuullisesti tarvita henkilökohtaiseen käyttöönsä matkansa aikana matkan olosuhteet huomioon ottaen, lukuun ottamatta kaupallisia tarkoituksia varten maahan tuotuja tavaroita; ja urheilukäyttöön tuodut tavarat, kuten urheiluvälineet ja muut välineet, jotka on tarkoitettu matkustajien käyttöön urheilukilpailuissa tai urheiluesityksissä tai harjoittelussa alueella, jolle väliaikainen maahantuonti on myönnettty;

f) matkailun edistämisaineisto, jolla tarkoitetaan tavaroita, jotka tuodaan maahan tarkoituksena kannustaa yleisöä vierailemaan vieraassa maassa, erityisesti, jotta voidaan osallistua siellä järjestettäviin kulttuuria, uskontoa, matkailua, urheilua tai ammatteja koskeviin tapahtumiin tai esittelyihin; kumpikin osapuoli voi vaatia vakuuden tai talletuksen antamista tällaisille tavaroille;

g) humanitaarisessa tarkoituksessa maahantuodut tavarat, millä tarkoitetaan lääketieteellis-kirurgista ja laboratorioaineistoa sekä avustuslähetyksiä, kuten luonnonkatastrofin tai sen kaltaisten onnettomuuksien uhrien avustamiseksi lähetetyt ajoneuvot tai muut kulkuneuvot, peitot, teltat, esivalmistetut talot tai muut, kiireellisesti tarvittavat tavarat; ja

h) erityistarkoituksiin tuodut eläimet, kuten poliisikoirat tai -hevoset, etsintäkoirat, opaskoirat, pelastuskoirat, eläimet, jotka on tarkoitettu näyttelyihin, esityksiin, kilpailuihin, kisoihin tai esittelyihin, eläimet, jotka on tarkoitettu viihdyttämiseen, kuten sirkuseläimet, kiertomatkoille, mukaan lukien matkustajien lemmikkieläimet, työn tai kuljetuksen suorittamiseen tai lääketieteelliseen tarkoitukseen, kuten käärmemyrkyn toimittamiseen.

3. Kumpikin osapuoli hyväksyy säädöstensä ja määräystensä mukaisesti[1] 2 kohdassa tarkoitettujen tavaroiden väliaikaisen maahantuonnin sekä, riippumatta niiden alkuperästä, Istanbulissa 26 päivänä kesäkuuta 1990 tehdyn väliaikaista maahantuontia koskevan yleissopimuksen mukaisesti toisessa osapuolessa annetut ATA-carnet't, jotka on hyväksytty toisessa osapuolessa, joita takaa kansainväliseen takausketjuun kuuluva yhdistys, jotka toimivaltaiset viranomaiset ovat vahvistaneet ja jotka ovat voimassa tuojaosapuolen tullialueella.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että Chilen osalta ATA-carnet't on hyväksyttävä sellaisina kuin ne on vahvistettu ulkoasiainministeriön vuonna 2004 antamassa asetuksessa nro 103 (*Decreto N° 103 de 2004 del Ministerio de Relaciones Exteriores*), jolla väliaikaista maahantuontia koskeva yleissopimus ja sen liitteet A, B1, B2 ja B3 on hyväksytty asianmukaisesti esitetyin varauksin ja niihin tehtävin muutoksin.

11.22 ARTIKLA

Korjatut tavarat

1. Tässä artiklassa ’korjaamisella’ tarkoitetaan kaikkea käsittelyä, joka kohdistuu tavaraan sen toiminnallisen puutteen tai sille aiheutuneen aineellisen vahingon korjaamiseksi ja joka merkitsee tavaran saattamista alkuperäiseen toimintaansa tai sen varmistamista, että tavara on sen käyttöä koskevien teknisten vaatimusten mukainen, ja jota ilman tavaraa ei voitaisi enää käyttää tavanomaisella tavalla siihen tarkoitukseen, johon se oli tarkoitettu. Korjaamiseen sisältyy kunnostus ja ylläpito mutta ei toiminta eivätkä prosessit, joilla

a) tuhotaan tavaran olennaiset ominaispiirteet tai luodaan uusi tai kaupallisesti erilainen tavara;

b) muunnetaan puolivalmis tavara valmiiksi tavaraksi; tai

c) parannetaan tai kohennetaan tavaran teknistä suorituskykyä.

2. Osapuoli ei saa kantaa tullia sellaisesta tavarasta, sen alkuperästä riippumatta, joka palaa sen tullialueelle, kun kyseinen tavara on ensin tilapäisesti viety sen tullialueelta toisen osapuolen tullialueelle korjausta varten.

3. Edellä olevaa 2 kohtaa ei sovelleta tavaraan, joka on tuotu tullivarastoon, vapaakauppa-alueille tai vastaavaan asemaan ja joka tämän jälkeen viedään korjausta varten eikä tuoda uudelleen tullivarastoon, vapaakauppa-alueille tai vastaavaan asemaan.

4. Tavaran alkuperästä riippumatta osapuoli ei saa kantaa tullia tavarasta, joka on tuotu tilapäisesti toisen osapuolen tullialueelta korjausta varten.

11.23 ARTIKLA

Maksut ja muodollisuudet

1. Osapuolen toisen osapuolen tavaran tuonnista tai viennistä tai niiden yhteydessä kantamien maksujen määrä on rajoitettava tarjottujen palvelujen likimääräisiin kustannuksiin, eivätkä ne saa merkitä osapuolen omien markkinoiden välillistä suojelua taikka tuonnin tai viennin verotusta.

2. Osapuoli ei saa kantaa arvon perusteella laskettuja maksuja toisen osapuolen tavaran tuonnista tai viennistä tai niiden yhteydessä.

3. Kumpikin osapuoli voi periä maksuja tai kustannuksia ainoastaan, jos tarjotaan tiettyjä palveluja, mukaan lukien seuraavat:

a) tullin henkilökunnan palvelut, jotka on pyynnöstä suoritettu virallisen virka-ajan ulkopuolella tai muualla kuin tullin tiloissa;

b) suoritetut tavaroiden analyysit tai asiantuntija-arviot ja postimaksut tavaroiden palauttamisesta henkilölle, erityisesti sitovaa tietoa koskevien päätösten tai tullilainsäädännön soveltamista koskevien tietojen toimittamisen osalta;

c) annettujen tietojen varmistamiseksi tehtävä tavaroiden tarkastus tai näytteenotto tai tavaroiden hävittäminen, kun siihen liittyy muita kuin tullin henkilökunnan käyttämisestä johtuvia kustannuksia; tai

d) poikkeukselliset tarkastustoimenpiteet, jos tällaisia toimenpiteitä tarvitaan tavaroiden luonteen tai mahdollisen riskin vuoksi.

4. Kumpikin osapuoli julkaisee viipymättä kaikki tuonnin tai viennin yhteydessä mahdollisesti kannettavat maksut siten, että viranomaiset, talouden toimijat ja muut asianosaiset osapuolet voivat tutustua niihin.

5. Osapuoli ei saa edellyttää konsulitoimia, mukaan lukien niihin liittyvät maksut, toisen osapuolen tavaroiden tuonnin yhteydessä.

12 LUKU

KAUPAN SUOJATOIMET

A JAKSO

POLKUMYYNTI- JA TASOITUSTULLIT

12.1 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Osapuolet vahvistavat polkumyynnin vastaisesta sopimuksesta ja tukia ja tasoitustulleja koskevasta sopimuksesta johtuvat oikeutensa ja velvoitteensa.

2. Tähän jaksoon ei sovelleta 10 luvun etuuskohteluun oikeuttavia alkuperäsääntöjä.

12.2 ARTIKLA

Avoimuus

1. Polkumyynnin ja tukien vastaisia tutkimuksia ja toimenpiteitä olisi toteutettava täysin WTO:n polkumyynnin vastaisessa sopimuksessa sekä tukia ja tasoitustulleja koskevassa sopimuksessa määrättyjen, asiaa koskevien vaatimusten mukaisesti, ja niiden olisi perustuttava oikeudenmukaiseen ja avoimeen järjestelmään.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että mahdollisimman pian väliaikaisten toimenpiteiden käyttöönoton jälkeen ja joka tapauksessa ennen lopullisten toimenpiteiden käyttöönottoa ilmoitetaan täydelliset tiedot kaikista niistä olennaisista tosiseikoista ja huomioista, joihin osapuolen päätös kyseisten toimenpiteiden soveltamisesta pohjautuu. Tällainen ilmoitus ei kuitenkaan rajoita polkumyynnin vastaisen sopimuksen 6 artiklan 5 kohdan ja tukia ja tasoitustulleja koskevan sopimuksen 12 artiklan 4 kohdan soveltamista. Kumpikin osapuoli ilmoittaa tällaisista olennaisista tosiasioista ja huomioista kirjallisesti ja antaa asianosaisille osapuolille riittävästi aikaa esittää niistä huomautuksia.

3. Kaikille asianosaisille osapuolille on annettava tilaisuus esittää näkemyksensä polkumyyntiä tai tasoitustulleja koskevien tutkimusten aikana, kunhan tämä ei tarpeettomasti viivästytä tutkimusten suorittamista.

12.3 ARTIKLA

Yleisen edun huomioon ottaminen

Kumpikin osapuoli ottaa huomioon osapuolen tuotannonalan, tuojien ja niitä edustavien järjestöjen sekä käyttäjiä ja kuluttajia edustavien järjestöjen tilanteen siinä määrin kuin ne ovat toimittaneet aiheeseen liittyviä tietoja tutkintaviranomaisille sovellettavassa määräajassa. Osapuoli voi päättää olla soveltamatta polkumyynti- tai tasoitustoimenpiteitä tällaisten tietojen perusteella.

12.4 ARTIKLA

Alhaisemman tullin sääntö

Jos osapuoli ottaa käyttöön polkumyyntitullin toisen osapuolen tavaroiden tuonnissa, tällaisen tullin määrä ei saa ylittää polkumyyntimarginaalia. Polkumyyntitullin olisi mahdollisuuksien mukaan oltava kyseistä marginaalia alhaisempi, jos alhaisempi tulli riittää poistamaan osapuolen tuotannonalalle aiheutuneen vahingon.

12.5 ARTIKLA

Riitojenratkaisumenettelyn soveltamatta jättäminen

Tähän jaksoon ei sovelleta 38 lukua.

B JAKSO

YLEISET SUOJATOIMENPITEET

12.6 ARTIKLA

Yleiset määräykset

Osapuolet vahvistavat GATT 1994 -sopimuksen XIX artiklan, suojalausekesopimuksen ja maataloussopimuksen 5 artiklan mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa.

12.7 ARTIKLA

Avoimuus ja lopullisten toimenpiteiden käyttöönotto

1. Sen estämättä, mitä 12.6 artiklassa määrätään, osapuolen, joka panee vireille yleisen suojatoimenpidetutkimuksen tai aikoo soveltaa yleisiä suojatoimenpiteitä, on toisen osapuolen pyynnöstä ja sillä edellytyksellä, että asiaan liittyy toisen osapuolen huomattava etu, viipymättä annettava tätä koskeva kirjallinen ilmoitus, johon sisältyvät kaikki asian kannalta olennaiset tiedot, jotka ovat johtaneet yleisen suojatoimenpidetutkimuksen vireillepanoon tai yleisten suojatoimenpiteiden soveltamiseen, mukaan lukien tarvittaessa myös tutkimuksen väliaikaiset päätelmät. Tällaisella ilmoituksella ei rajoiteta suojalausekesopimuksen 3 artiklan 2 kohdan soveltamista.

2. Ottaessaan käyttöön lopullisia yleisiä suojatoimenpiteitä kumpikin osapuoli pyrkii määräämään ne tavalla, joka vaikuttaa vähiten kahdenväliseen kauppaan, sillä edellytyksellä, että osapuolella, johon toimenpiteet vaikuttavat, on 4 kohdassa määritelty huomattava etu.

3. Edellä olevaa 2 kohtaa sovellettaessa, jos osapuoli katsoo, että lopullisten yleisten suojatoimenpiteiden käyttöönottoa koskevat oikeudelliset vaatimukset täyttyvät, ja se aikoo soveltaa tällaisia toimenpiteitä, osapuoli ilmoittaa asiasta toiselle osapuolelle ja antaa sille mahdollisuuden kahdenvälisiin neuvotteluihin sillä edellytyksellä, että toisella osapuolella on 4 kohdassa määritelty huomattava etu. Jos tyydyttävään ratkaisuun ei ole päästy 15 päivän kuluessa siitä, kun asiasta ilmoitettiin, tuojaosapuoli voi ottaa käyttöön soveltuvat yleiset suojatoimenpiteet ongelman korjaamiseksi.

4. Tätä artiklaa sovellettaessa katsotaan, että asiaan liittyy osapuolen huomattava etu, jos se on ollut viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana yksi tuodun tavaran viidestä tärkeimmästä toimittajasta joko tuotteen absoluuttisena määränä tai sen arvona mitattuna.

12.8 ARTIKLA

Riitojenratkaisumenettelyn soveltamatta jättäminen

Tähän jaksoon ei sovelleta 38 lukua.

C JAKSO

KAHDENVÄLISET SUOJATOIMENPITEET

1 ALAJAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

12.9 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä jaksossa tarkoitetaan

a) ’osapuolen tuotannonalalla’ tuodun tavaran osalta osapuolen alueella toimivia samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tavaroiden tuottajia kokonaisuudessaan tai tuottajia, joiden yhteinen samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tavaroiden tuotos muodostaa pääosan kyseisten tavaroiden kokonaistuotannosta osapuolessa;

b) ’siirtymäkaudella’

   i) seitsemän vuoden ajanjaksoa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä; tai

ii) kaikkien sellaisten tavaroiden osalta, joiden kohdalla kahdenvälistä suojatoimenpidettä soveltavan osapuolen liitteessä 9 olevassa luettelossa määrätään seitsemän vuoden tullien poistamisjaksosta, kyseisen tavaran tullien poistamisjaksoa lisättynä kahdella vuodella.

12.10 ARTIKLA

Kahdenvälisen suojatoimenpiteen soveltaminen

1. Sen estämättä, mitä B jaksossa määrätään, jos tämän sopimuksen tämän osan mukaisen tullien alennuksen tai poiston seurauksena osapuolen alueelta peräisin olevaa tavaraa tuodaan toisen osapuolen alueelle sellaisina lisääntyneinä määrinä joko absoluuttisesti mitattuna tai suhteessa osapuolen omaan tuotantoon ja sellaisissa olosuhteissa, että tuonti aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vakavaa vahinkoa osapuolen tuotannonalalle, joka tuottaa kyseisen tuotteen kanssa samankaltaisia tai sen kanssa suoraan kilpailevia tuotteita, tuojaosapuoli voi toteuttaa asianmukaiset kahdenväliset suojatoimenpiteet tässä jaksossa vahvistettujen edellytysten ja menettelyiden mukaisesti.

2. Jos 1 kohdan edellytykset täyttyvät, tuojaosapuoli voi soveltaa jompaakumpaa seuraavista kahdenvälisistä suojatoimenpiteistä:

a) asianomaiseen tavaraan sovellettavan tullin mahdollisen lisäalennuksen keskeyttäminen tämän sopimuksen tämän osan määräysten nojalla; tai

b) asianomaisen tavaran tullin korottaminen tasolle, joka ei ylitä alempaa seuraavista:

i) tavaraan sovellettu suosituimmuustulli aikana, jona toimenpidettä sovelletaan; tai

ii) tavaraan sovellettu suosituimmuustulli, joka on voimassa päivänä, joka välittömästi edeltää tämän sopimuksen voimaantulopäivää.

12.11 ARTIKLA

Kahdenvälisten suojatoimenpiteiden soveltamista koskevat normit

1. Mitään kahdenvälistä suojatoimenpidettä ei saa soveltaa

a) paitsi siinä määrin ja niin kauan kuin se on tarpeen osapuolen tuotannonalaan kohdistuvan vakavan vahingon tai sen uhkan estämiseksi tai korjaamiseksi;

b) enemmän kuin kahden vuoden ajan; kestoa voidaan jatkaa vielä kahdella vuodella, jos tuojaosapuolen toimivaltaiset tutkimusviranomaiset määrittävät tässä jaksossa vahvistettujen menettelyiden mukaisesti, että toimenpide on edelleen tarpeen osapuolen tuotannonalalle koituvan vakavan vahingon tai sen uhkan estämiseksi tai korjaamiseksi ja sillä edellytyksellä, että kahdenvälisen suojatoimenpiteen soveltamisen kokonaiskesto, mihin sisältyvät sekä alkuperäinen soveltamisjakso että sen mahdolliset jatkamiset, on enintään neljä vuotta; tai

c) 12.9 artiklan b alakohdassa määritellyn siirtymäkauden päättymisen jälkeen.

2. Kun osapuoli lopettaa kahdenvälisen suojatoimenpiteen soveltamisen, tulli on se, joka olisi ollut voimassa tavaran osalta sen liitteessä 9 olevan luettelon mukaisesti.

3. Asianomaisen tuotannonalan sopeutumisen helpottamiseksi tilanteessa, jossa kahdenvälisen suojatoimenpiteen odotettu kesto on pidempi kuin yksi vuosi, toimenpidettä soveltava osapuoli lieventää toimenpidettä asteittain säännöllisin väliajoin soveltamisjakson aikana.

12.12 ARTIKLA

Väliaikaiset kahdenväliset suojatoimenpiteet

1. Kriittisissä olosuhteissa, joissa kaikki viivytykset aiheuttaisivat vaikeasti korjattavissa olevan vahingon, osapuoli voi soveltaa väliaikaista kahdenvälistä suojatoimenpidettä noudattamatta 12.21 artiklan 1 kohdan vaatimuksia edellyttäen, että alustavan määrityksen perusteella on ensin saatu selkeää näyttöä siitä, että toisen osapuolen alueelta peräisin olevien tavaroiden tuonti on lisääntynyt tämän sopimuksen tämän osan mukaisen tullien alentamisen tai poistamisen seurauksena ja että tällainen tuonti aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vakavaa vahinkoa osapuolen tuotannonalalle.

2. Väliaikaisen kahdenvälisen suojatoimenpiteen kesto saa olla enintään 200 päivää, ja tänä aikana toimenpidettä soveltava osapuoli noudattaa 2 alajaksossa vahvistettuja asiaankuuluvia menettelysääntöjä. Väliaikaista kahdenvälistä suojatoimenpidettä soveltava osapuoli maksaa viipymättä takaisin mahdolliset tullien korotukset, jos 2 alajaksossa kuvatun tutkimuksen perusteella ei todeta, että 12.10 artiklan 1 kohdan edellytykset ovat täyttyneet. Väliaikaisen kahdenvälisen suojatoimenpiteen kesto lasketaan osaksi 12.11 artiklan 1 kohdan b alakohdassa kuvattua ajanjaksoa.

3. Väliaikaista kahdenvälistä suojatoimenpidettä soveltava osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle tällaisen väliaikaisen toimenpiteen toteuttamisesta ja saattaa asian välittömästi sekakomitean tarkasteltavaksi, jos toinen osapuoli sitä pyytää.

12.13 ARTIKLA

Korvaus ja myönnytysten soveltamisen keskeyttäminen

1. Kahdenvälistä suojatoimenpidettä soveltava osapuoli neuvottelee osapuolen kanssa, jonka tuotteisiin toimenpidettä sovelletaan, jotta voitaisiin yhdessä sopia asianmukaisesta kauppaa vapauttavasta korvauksesta sellaisina myönnytyksinä, jotka ovat kauppaan kohdistuvilta olennaisilta vaikutuksiltaan toimenpidettä vastaavia. Kahdenvälistä suojatoimenpidettä soveltava osapuoli tarjoaa mahdollisuuden tällaisiin neuvotteluihin viimeistään 30 päivän kuluttua kahdenvälisen suojatoimenpiteen käyttöönotosta.

2. Jos 1 kohdassa tarkoitetuissa neuvotteluissa ei päästä sopimukseen kauppaa vapauttavasta korvauksesta 30 päivän kuluessa neuvottelujen aloittamisesta, se osapuoli, jonka tavaroihin kahdenvälistä suojatoimenpidettä sovelletaan, voi keskeyttää olennaisilta osin vastaavien myönnytysten soveltamisen toisen osapuolen kauppaan.

3. Osapuolen, jonka tavaroihin sovelletaan kahdenvälistä suojatoimenpidettä, on ilmoitettava asiasta toiselle osapuolelle kirjallisesti vähintään 30 päivää ennen kuin se keskeyttää myönnytysten soveltamisen 2 kohdan mukaisesti.

4. Edellä olevan 1 kohdan mukaista korvausvelvollisuutta ja oikeutta keskeyttää myönnytysten soveltaminen 2 kohdan mukaisesti

a) ei saa käyttää niiden ensimmäisten 24 kuukauden aikana, joina kahdenvälinen suojatoimenpide on voimassa, sillä edellytyksellä, että kahdenvälistä suojatoimenpidettä on sovellettu tuonnin absoluuttisen kasvun seurauksena; ja

b) ne päättyvät kahdenvälisen suojatoimenpiteen päättymispäivänä.

12.14 ARTIKLA

Kahdenvälisen suojatoimenpiteen välinen aika ja suojatoimenpiteiden muu kuin rinnakkainen soveltaminen

1. Osapuoli saa soveltaa tässä jaksossa tarkoitettua kahdenvälistä suojatoimenpidettä sellaisen tavaran tuontiin, johon on aiemmin sovellettu tällaista toimenpidettä, vasta sellaisen ajanjakson jälkeen, joka on puolet siitä ajasta, jona suojatoimenpidettä sovellettiin välittömästi edeltävän jakson aikana. Kahdenvälistä suojatoimenpidettä, jota on sovellettu useammin kuin kerran samaan tavaraan, ei voida jatkaa uudella kahden vuoden jaksolla, kuten 12.11 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määrätään.

2. Osapuoli ei saa soveltaa saman tavaran osalta samaan aikaan

a) tämän sopimuksen tämän osan mukaista kahdenvälistä suojatoimenpidettä tai väliaikaista kahdenvälistä suojatoimenpidettä; ja

b) GATT 1994 -sopimuksen XIX artiklan ja suojalausekesopimuksen mukaista suojatoimenpidettä.

12.15 ARTIKLA

Euroopan unionin syrjäisimmät alueet[1]

1. Jos jonkin Chilen alkuperätavaran tuonti yhdelle tai useammalle Euroopan unionin syrjäisimmälle alueelle lisääntyy siinä määrin ja sillä tavoin, että se aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa unionin kyseisten syrjäisimpien alueiden taloudellisen tilanteen huomattavan heikentymisen, EU-osapuoli voi tarkasteltuaan vaihtoehtoisia ratkaisuja poikkeuksellisesti toteuttaa asianomaiseen alueeseen rajattuja kahdenvälisiä suojatoimenpiteitä.

[1] Tämän sopimuksen voimaantulopäivänä Euroopan unionin syrjäisimmät alueet ovat: Guadeloupe, Ranskan Guayana, Martinique, Réunion, Mayotte, Saint-Martin, Azorit, Madeira ja Kanariansaaret. Tätä artiklaa sovelletaan myös maahan tai merentakaiseen alueeseen, jonka asema muuttuu Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen 355 artiklan 6 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen Eurooppa-neuvoston päätöksellä syrjäisimpiin alueisiin kuuluvaksi alueeksi kyseisen päätöksen hyväksymispäivästä alkaen. Jos tällaisen menettelyn jälkeen jokin Euroopan unionin syrjäisimpiin alueisiin kuuluva alue lakkaa olemasta syrjäisimpiin alueisiin kuuluva alue, tätä artiklaa ei enää sovelleta kyseiseen maahan tai merentakaiseen alueeseen siitä päivästä alkaen, jona Eurooppa-neuvosto tekee asiaa koskevan päätöksen. EU-osapuoli ilmoittaa Chilelle kaikista unionin syrjäisimpiä alueita koskevista muutoksista.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovellettaessa ’huomattavalla heikentymisellä’ tarkoitetaan samankaltaisia tai suoraan kilpailevia tavaroita tuottavalla talouden toimialalla esiintyviä suuria vaikeuksia. Huomattavan heikentymisen toteamisen on perustuttava objektiivisiin tekijöihin, mukaan lukien seuraavat:

a) tuonnin määrän lisääntyminen absoluuttisesti tai suhteessa osapuolen tuotantoon ja muista lähteistä tulevaan tuontiin; ja

b) 1 kohdassa tarkoitetun tuonnin vaikutus asianomaisen tuotannonalan tai talouden toimialan tilanteeseen, muun muassa myyntimääriin, tuotantoon, taloudelliseen tilanteeseen ja työllisyyteen.

3. Rajoittamatta 1 kohdan soveltamista tämän artiklan nojalla mahdollisesti hyväksyttyihin suojatoimenpiteisiin sovelletaan myös muita kahdenvälisiin suojatoimenpiteisiin sovellettavia tämän jakson määräyksiä. Tämän jakson muissa säännöksissä olevia viittauksia ’vakavaan vahinkoon’ pidetään ’huomattavana heikentymisenä’, kun niitä sovelletaan Euroopan unionin syrjäisimpiin alueisiin.

2 ALAJAKSO

KAHDENVÄLISIIN SUOJATOIMENPITEISIIN SOVELLETTAVAT MENETTELYSÄÄNNÖT

12.16 ARTIKLA

Sovellettava lainsäädäntö

Kahdenvälisten suojatoimenpiteiden soveltamiseksi kummankin osapuolen toimivaltaisen tutkintaviranomaisen on noudatettava tämän alajakson määräyksiä. Tapauksissa, jotka eivät kuulu tämän alajakson soveltamisalaan, toimivaltaisen tutkintaviranomaisen on sovellettava osapuolensa lainsäädännössä vahvistettuja sääntöjä.

12.17 ARTIKLA

Suojamenettelyn aloittaminen

1. Osapuolen toimivaltainen tutkintaviranomainen voi käynnistää kahdenvälisiä suojatoimenpiteitä koskevan menettelyn, jäljempänä ’suojamenettely’, osapuolen tuotannonalan kirjallisesta hakemuksesta[1] tai sen puolesta tai poikkeuksellisissa olosuhteissa omasta aloitteestaan.

[1] EU-osapuolen osalta kyseisen hakemuksen voi jättää yksi tai useampi jäsenvaltio jäsenvaltion kotimaisen tuotannonalan puolesta.

2. Hakemus katsotaan ’osapuolen tuotannonalan tekemäksi tai sen puolesta tehdyksi’, jos sillä on sellaisten osapuolen tuottajien tuki, joiden yhteenlaskettu tuotanto on yli 50 prosenttia sellaisten samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tavaroiden kokonaistuotannosta osapuolessa, jotka tuottanut osapuolen tuotannonalan osa joko ilmaisee tukensa hakemukselle tai vastustaa sitä. Toimivaltainen tutkintaviranomainen ei kuitenkaan pane tutkimusta vireille, jos hakemusta kannattavat osapuolen tuottajat edustavat alle 25:tä prosenttia osapuolen tuotannonalan tuottamien samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tuotteiden kokonaistuotannosta osapuolessa.

3. Kun toimivaltainen tutkintaviranomainen on pannut tutkimuksen vireille, 1 kohdassa tarkoitettu kirjallinen hakemus on annettava asianosaisten osapuolten saataville, lukuun ottamatta siihen sisältyviä luottamuksellisia tietoja.

4. Kun suojamenettely pannaan vireille, toimivaltainen tutkintaviranomainen julkaisee suojamenettelyn vireillepanoilmoituksen osapuolen virallisessa lehdessä. Ilmoituksessa on yksilöitävä:

a) tarvittaessa yksikkö, joka on tehnyt kirjallisen hakemuksen;

b) tuontitavara, jota suojamenettely koskee;

c) tullialanimike ja tullinimike, joihin maahantuotu tavara luokitellaan;

d) ehdotetun sovellettavan toimenpiteen tyyppi;

e) julkinen kuuleminen 12.20 artiklan a alakohdan mukaisesti tai määräaika, jonka kuluessa asianosaiset osapuolet voivat esittää kuulemista koskevan pyynnön 12.20 artiklan b alakohdan mukaisesti;

f) paikka, jossa kirjallinen hakemus ja muut menettelyn aikana toimitetut ei-luottamukselliset asiakirjat ovat tutkittavissa; ja

g) lisätietoja antavan toimiston nimi, osoite ja puhelinnumero.

5. Edellä olevan 1 kohdan mukaisesti kirjallisen hakemuksen perusteella vireille pannun suojamenettelyn osalta asianomainen toimivaltainen tutkintaviranomainen ei saa julkaista 4 kohdan nojalla vaadittua ilmoitusta arvioimatta ensin huolellisesti, täyttääkö kirjallinen hakemus sen kansallisen lainsäädännön vaatimukset ja 1 ja 2 kohdan vaatimukset ja sisältyykö siihen kohtuullinen näyttö siitä, että toisesta osapuolesta peräisin olevan tavaran tuonti on lisääntynyt tämän sopimuksen tämän osan mukaisen tullin alentamisen tai poistamisen seurauksena ja että kyseinen tuonti aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa väitettyä vakavaa vahinkoa.

12.18 ARTIKLA

Tutkimus

1. Osapuoli saa soveltaa kahdenvälistä suojatoimenpidettä vasta sen jälkeen, kun sen toimivaltainen tutkintaviranomainen on suorittanut tutkimuksen suojalausekesopimuksen 3 artiklan 1 kohdan ja 4 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti; tätä varten suojalausekesopimuksen 3 artiklan 1 kohta ja 4 artiklan 2 kohdan c alakohta liitetään tähän sopimukseen ja otetaan osaksi sitä soveltuvin osin.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetussa tutkimuksessa osapuoli noudattaa suojalausekesopimuksen 4 artiklan 2 kohdan a alakohdan vaatimuksia. Tätä varten suojalausekesopimuksen 4 artiklan 2 kohdan a alakohta liitetään tähän sopimukseen ja otetaan osaksi sitä soveltuvin osin.

3. Jos osapuoli antaa tämän artiklan 1 kohdan ja suojalausekesopimuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaisen ilmoituksen siitä, että se soveltaa kahdenvälistä suojatoimenpidettä tai jatkaa sen voimassaoloa, ilmoitukseen on sisällyttävä seuraavat:

a) näyttö vakavasta vahingosta tai sen uhkasta, jonka toisesta osapuolesta peräisin olevan tavaran lisääntynyt tuonti on aiheuttanut tämän sopimuksen tämän osan mukaisen tullien alentamisen tai poistamisen seurauksena; tutkimuksen on osoitettava objektiivisen näytön pohjalta, että asianomaisen tavaran lisääntyneen tuonnin ja vakavan vahingon tai sen uhkan välillä on syy-yhteys; lisääntyneen tuonnin lisäksi on tutkittava myös muita tiedossa olevia tekijöitä sen varmistamiseksi, että kyseisten muiden tekijöiden aiheuttamaa vahinkoa tai sen uhkaa ei pidetä lisääntyneestä tuonnista johtuvana;

b) tarkka kuvaus kahdenvälisen suojatoimenpiteen kohteena olevasta alkuperätavarasta, mukaan lukien sen harmonoidun järjestelmän koodin mukainen nimike tai alanimike, johon liitteessä 9 olevat tullisitoumusluettelot perustuvat;

c) kahdenvälisen suojatoimenpiteen tarkka kuvaus;

d) kahdenvälisen suojatoimenpiteen käyttöönottopäivä, sen odotettu kesto ja tarvittaessa toimenpiteen asteittaisen vapauttamisen aikataulu 12.11 artiklan 3 kohdan mukaisesti; ja

e) jos kahdenvälistä suojatoimenpidettä jatketaan, todisteet siitä, että osapuolen asianomainen tuotannonala on parhaillaan sopeutumassa.

4. Sen osapuolen pyynnöstä, jonka tavaraan sovelletaan tämän jakson mukaista suojamenettelyä, kyseistä menettelyä toteuttava osapuoli aloittaa neuvottelut pyynnön esittäneen osapuolen kanssa 1 kohdan mukaisen ilmoituksen tai sellaisen julkisen ilmoituksen tai raportin tarkastelemiseksi, jonka toimivaltainen tutkintaviranomainen on antanut suojamenettelyyn liittyen.

5. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen toimivaltainen tutkintaviranomainen saattaa kaikki tämän artiklan mukaiset tutkimukset päätökseen 12 kuukauden kuluessa niiden vireillepanopäivästä.

12.19 ARTIKLA

Luottamukselliset tiedot

1. Kun tähän on osoitettu olevan aihetta, toimivaltaisen tutkintaviranomaisen on kohdeltava kaikkia luonteeltaan luottamuksellisia tai luottamuksellisina toimitettuja tietoja luottamuksellisina. Tällaista tietoa ei tule edelleen luovuttaa ilman tiedon toimittaneen asianosaisen osapuolen suostumusta.

2. Luottamuksellisia tietoja toimittavia asianosaisia osapuolia voidaan pyytää antamaan niistä tiivistelmä, joka ei ole luottamuksellinen, tai jos tiedoista ei kyseisten osapuolten mukaan voida tehdä tiivistelmää, esittämään tämän syyt. Tiivistelmien on oltava riittävän yksityiskohtaisia, jotta luottamuksellisina toimitettujen tietojen olennainen sisältö voidaan kohtuullisesti ymmärtää. Jos toimivaltainen tutkintaviranomainen kuitenkin katsoo, että luottamuksellista käsittelyä koskeva pyyntö ei ole perusteltu, ja jos asianosainen osapuoli ei halua julkistaa tietoja tai sallia niiden ilmaisemista yleisessä muodossa tai tiivistelmänä, toimivaltainen tutkintaviranomainen voi jättää tällaiset tiedot huomiotta, paitsi jos kyseistä viranomaista tyydyttävällä tavalla voidaan asianmukaisista lähteistä saatujen tietojen perusteella osoittaa, että tiedot ovat oikeita.

12.20 ARTIKLA

Kuulemiset

Toimivaltainen tutkintaviranomainen järjestää suojamenettelyn kuluessa

a) julkisen kuulemisen ilmoitettuaan asiasta kohtuullisen hyvissä ajoin antaakseen kaikille asianosaisille osapuolille ja kuluttajia edustaville järjestöille mahdollisuuden saapua paikalle henkilökohtaisesti tai lähettää paikalle edustajansa esittääkseen todisteita ja tulevansa kuulluksi väitetystä vakavasta vahingosta tai sen uhasta sekä sopivista oikaisukeinoista; tai

b) kaikille asianosaisille osapuolille mahdollisuuden tulla kuulluksi, jos ne ovat toimittaneet kirjallisen pyynnön 12.17 artiklan 4 kohdassa tarkoitetussa menettelyn vireillepanoilmoituksessa vahvistetussa määräajassa ja jos pyynnössä osoitetaan, että tutkimuksen lopputulos todennäköisesti vaikuttaa niihin ja että on erityisiä syitä, joiden vuoksi niitä pitäisi kuulla suullisesti.

12.21 ARTIKLA

Ilmoitukset, tutkimukset sekakomiteassa ja julkaisut

1. Jos osapuoli katsoo, että jokin 12.10 artiklan 1 kohdassa tai 12.15 artiklan 1 kohdassa esitetyistä tilanteista on olemassa, sen on välittömästi saatettava asia sekakomitean tarkasteltavaksi. Sekakomitea voi antaa tarvittavia suosituksia syntyneen tilanteen korjaamiseksi. Jos sekakomitea ei ole antanut suositusta tilanteen korjaamiseksi tai muuhun tyydyttävään ratkaisuun ei ole päästy 30 päivän kuluessa siitä, kun osapuoli saattoi asian sekakomitean tarkasteltavaksi, tuojaosapuoli voi toteuttaa asianmukaisia kahdenvälisiä suojatoimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi tämän jakson mukaisesti.

2. Edellä olevan 1 kohdan soveltamiseksi tuojaosapuoli toimittaa viejäosapuolelle kaikki asiaankuuluvat tiedot, mukaan lukien todisteet lisääntyneen tuonnin aiheuttamasta vakavasta vahingosta tai sen uhkasta samankaltaisen ja suoraan kilpailevan tavaran osapuolen tuottajille, tarkka kuvaus kyseisestä tavarasta ja ehdotetusta kahdenvälisestä suojatoimenpiteestä, sen ehdotettu käyttöönottopäivä ja arvioitu kesto.

3. Osapuolen, joka ottaa käyttöön kahdenvälisen suojatoimenpiteen, on myös julkaistava tutkimustuloksensa ja perustellut päätelmänsä kaikista merkityksellisistä tosiasioista ja oikeudellisista seikoista kyseisen osapuolen virallisessa lehdessä, missä yhteydessä on myös esitettävä tuontituotteen ja toimenpiteiden käyttöönottoon 12.10 artiklan 1 kohdan tai 12.15 artiklan 1 kohdan mukaisesti johtaneen tilanteen kuvaus, tällaisen tilanteen ja lisääntyneen tuonnin välinen syy-yhteys sekä toimenpiteiden muoto, taso ja kesto.

12.22 ARTIKLA

Englanninkielisten asiakirjojen hyväksyminen suojamenettelyissä

Jotta voidaan helpottaa asiakirjojen toimittamista suojamenettelyissä, menettelystä vastaavan osapuolen toimivaltaisen tutkintaviranomaisen on hyväksyttävä asianosaisten osapuolten englanniksi toimittamat asiakirjat sillä edellytyksellä, että kyseiset osapuolet toimittavat myöhemmin, toimivaltaisen viranomaisen asettaman pidemmän määräajan kuluessa, asiakirjojen käännöksen suojamenettelyn kielelle.

13 LUKU

TERVEYS- JA KASVINSUOJELUTOIMET

13.1 ARTIKLA

Tavoitteet

Tämän luvun tavoitteina ovat seuraavat:

a) turvataan ihmisten, eläinten ja kasvien terveys osapuolten alueilla ja helpotetaan samalla eläinten, eläintuotteiden, kasvien, kasvituotteiden ja muiden terveys- ja kasvinsuojelutoimien piiriin kuuluvien tuotteiden kauppaa osapuolten välillä

   i) parantamalla terveys- ja kasvinsuojelutoimien avoimuutta sekä niitä koskevaa viestintää ja yhteistyötä osapuolten välillä;

   ii) ottamalla käyttöön mekanismeja ja menetelmiä kaupankäynnin helpottamiseksi; ja

   iii) laajentamalla terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen periaatteiden täytäntöönpanoa;

b) tehdään yhteistyötä monenvälisillä foorumeilla sekä elintarviketurvallisuutta, eläinten terveyttä ja kasvinsuojelua koskevaa tieteellistä yhteistyötä;

c) tehdään yhteistyötä muissa terveys- tai kasvinsuojeluasioissa tai muilla foorumeilla.

13.2 ARTIKLA

Monenväliset velvoitteet

Osapuolet vahvistavat WTO-sopimuksen ja erityisesti sen terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa. Kyseiset oikeudet ja velvollisuudet ovat perustana osapuolten tämän luvun mukaisille toimille.

13.3 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan

a) kaikkiin terveys- ja kasvinsuojelutoimiin, sellaisina kuin ne on määritelty terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen liitteessä A, siltä osin kuin ne vaikuttavat osapuolten väliseen kauppaan;

b) yhteistyöhön terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen puitteissa tunnustetuilla monenvälisillä foorumeilla;

c) elintarviketurvallisuutta, eläinten terveyttä ja kasvinsuojelua koskevaan tieteelliseen yhteistyöhön; ja

d) yhteistyöhön muissa terveys- ja kasvinsuojeluasioissa muilla foorumeilla osapuolten sopimalla tavalla.

13.4 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ja liitteissä 13-A–13-E

a) sovelletaan terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen liitteessä A olevia määritelmiä sekä Maailman eläintautijärjestön Codex Alimentarius -säännöstön ja Roomassa 17 päivänä marraskuuta 1997 tehdyn kansainvälisen kasvinsuojeluyleissopimuksen määritelmiä; ja

b) ’suoja-alueella’ tarkoitetaan tietyn säännellyn tuhoojan osalta osapuolen alueen virallisesti määriteltyä maantieteellistä osaa, jossa kyseistä tuhoojaa ei tiedetä esiintyvän, huolimatta suotuisista olosuhteista ja sen esiintymisestä kyseisen osapuolen alueen muissa osissa.

13.5 ARTIKLA

Toimivaltaiset viranomaiset

1. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset ovat tässä luvussa tarkoitettujen toimenpiteiden täytäntöönpanosta vastaavia viranomaisia liitteessä 13-A esitetyn mukaisesti.

2. Osapuolet ilmoittavat 13.12 artiklan mukaisesti toisilleen kaikista merkittävistä muutoksista niiden toimivaltaisten viranomaisten rakenteessa, organisaatiossa tai toimivallan jaossa.

13.6 ARTIKLA

Eläintautien ja eläinten infektioiden sekä tuhoojien tilanteen tunnustaminen

1. Eläintautien ja eläinten infektioiden, myös zoonoosien, tilanteeseen sovelletaan seuraavaa:

a) tuojaosapuoli tunnustaa kauppaa varten viejäosapuolen tai sen alueiden eläinten terveystilanteen niin kuin viejäosapuoli on sen määrittänyt lisäyksessä 13-B-1 yksilöityjen eläintautien osalta liitteessä 13-C olevan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaisesti;

b) jos osapuoli katsoo, että sen alueella tai jollakin sen alueista on erityisasema jonkin muun tietyn eläintaudin kuin lisäyksessä 13-B-1 esitettyjen eläintautien osalta, se voi pyytää kyseisen tilanteen tunnustamista liitteessä 13-C olevassa 3 kohdassa vahvistettujen perusteiden mukaisesti; tuojaosapuoli voi pyytää elävien eläinten ja eläintuotteiden tuonnissa takeita, jotka ovat asianmukaisia kyseisen osapuolen tunnustettuun terveystilanteeseen nähden;

c) osapuolet tunnustavat keskinäisen kauppansa perustaksi muiden kuin lisäyksessä 13-B-1 esitettyjen eläintautien tai eläinten infektioiden yleisyyttä tai esiintyvyyttä tai tapauksen mukaan niihin liittyvää riskiä koskevan osapuolten alueiden tai alueiden osien tai toimialojen tai osa-alojen tilanteen, sellaisena kuin sen ovat määritelleet terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen puitteissa tunnustetut kansainväliset standardointielimet; tuojaosapuoli voi tarvittaessa pyytää elävien eläinten ja eläintuotteiden tuonnissa takeita, jotka ovat asianmukaisia kyseisen osapuolen tunnustettuun terveystilanteeseen nähden standardointielinten suositusten mukaisesti; ja

d) jollei tuojaosapuoli nimenomaisesti vastusta ja vaadi tausta- tai lisätietoja tai neuvotteluja tai tarkastusta 13.11 ja 13.14 artiklan mukaisesti, kumpikin osapuoli toteuttaa ilman aiheetonta viivytystä tarvittavat lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet kaupankäynnin mahdollistamiseksi tämän kohdan a, b ja c alakohdan mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 13.9 ja 13.15 artiklan soveltamista.

2. Tuhoojien asemaan sovelletaan seuraavaa:

a) osapuolet tunnustavat kauppaa varten tuhoojatilanteen lisäyksessä 13-B-2 täsmennettyjen tuhoojien osalta; ja

b) jollei tuojaosapuoli nimenomaisesti vastusta ja vaadi tausta- tai lisätietoja tai neuvotteluja tai tarkastusta 13.11 ja 13.14 artiklan mukaisesti, kumpikin osapuoli toteuttaa ilman aiheetonta viivytystä tarvittavat lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet kaupankäynnin mahdollistamiseksi tämän kohdan a alakohdan mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 13.9 ja 13.15 artiklan soveltamista.

13.7 ARTIKLA

Eläintauteja ja eläinten infektioita sekä tuhoojia koskevien alueellistamispäätösten tunnustaminen

1. Osapuolet tunnustavat alueellistamisen käsitteen, ja soveltavat sitä keskinäiseen kauppaansa.

2. Lisäyksessä 13-B-1 lueteltuja maa- ja vesieläintauteja ja lisäyksessä 13-B-2 lueteltuja tuhoojia koskevat alueellistamispäätökset tehdään liitteen 13-C mukaisesti.

3. Eläintautien osalta ja 13.14 artiklan mukaisesti viejäosapuoli, joka pyytää tuojaosapuolta tunnustamaan alueellistamispäätöksen, ilmoittaa alueellistamisen vahvistamista koskevista toimenpiteistään ja liittää niihin täydelliset selitykset ja tiedot määritystensä ja päätöstensä tueksi.

4. Jollei tuojaosapuoli nimenomaisesti vastusta alueellistamispäätöstä ja pyydä lisätietoja, neuvotteluja tai tarkastusta 13.11 ja 13.14 artiklan mukaisesti 15 työpäivän kuluessa alueellistamispäätöksen vastaanottamisesta, osapuolet katsovat, että kyseinen päätös on hyväksytty, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 13.15 artiklan soveltamista.

5. Tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitetut neuvottelut käydään 13.14 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Tuojaosapuoli arvioi lisätiedot 15 työpäivän kuluessa niiden vastaanottamisesta. Tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitettu tarkastus toteutetaan 13.11 artiklan mukaisesti ja 25 työpäivän kuluessa tarkastuspyynnön vastaanottamisesta.

6. Tuhoojien osalta kumpikin osapuoli varmistaa, että kasveilla, kasvituotteilla ja muilla tuotteilla käytävässä kaupassa otetaan huomioon toisen osapuolen tunnustama tuhoojatilanne. Viejäosapuolen, joka pyytää toiselta osapuolelta tunnustusta alueellistamista koskevalle päätökselleen, on ilmoitettava toiselle osapuolelle toimenpiteistään ja päätöksistään Yhdistyneiden Kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) soveltuvien kansainvälisten kasvinsuojelutoimenpidestandardien mukaisesti, mukaan lukien 4 ”Requirements for the establishment of pest free areas” (tuhoojista vapaiden alueiden vahvistamisedellytykset), 8 ”Determination of Pest Status in an area” (alueen tuhoojatilanteen määrittäminen) ja muut osapuolten asianmukaisiksi katsomat kansainväliset kasvinsuojelutoimenpidestandardit. Jollei jompikumpi osapuoli nimenomaisesti vastusta alueellistamispäätöstä ja pyydä lisätietoja, neuvotteluja tai tarkastusta 13.11 ja 13.14 artiklan mukaisesti kolmen kuukauden kuluessa alueellistamispäätöksen vastaanottamisesta, osapuolet katsovat, että kyseinen päätös on hyväksytty, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 13.15 artiklan soveltamista.

7. Tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitetut neuvottelut käydään 13.14 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Tuojaosapuoli arvioi kaikki tällaiset lisätiedot kolmen kuukauden kuluessa tällaisten lisätietojen vastaanottamisesta. Kumpikin osapuoli toteuttaa tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitetun tarkastuksen 13.11 artiklan mukaisesti ja 12 kuukauden kuluessa tarkastuspyynnön vastaanottamisesta, ottaen huomioon asianomaisen tuhoojan ja viljelykasvin biologiset ominaisuudet.

8. Kun tämän artiklan 2–7 kohdassa vahvistetut menettelyt on saatettu päätökseen, kumpikin osapuoli toteuttaa ilman aiheetonta viivytystä lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen kaupan mahdollistamiseksi tältä pohjalta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 13.15 artiklan soveltamista.

13.8 ARTIKLA

Vastaavuuden tunnustaminen

1. Osapuolet voivat tunnustaa tietyllä toimialalla tai osa-alalla sovellettavan yksittäisen toimenpiteen, toimenpidejoukon tai järjestelmän vastaavuuden.

2. Vastaavuuden tunnustamiseksi osapuolet noudattavat 3 kohdassa tarkoitettua neuvottelumenettelyä. Kyseisessä menettelyssä viejäosapuoli osoittaa objektiivisesti vastaavuuden ja tuojaosapuoli arvioi kyseisen osoituksen objektiivisesti voidakseen mahdollisesti tunnustaa vastaavuuden.

3. Kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tuojaosapuoli on vastaanottanut viejäosapuolen pyynnön yhden tai useamman yhteen tai useampaan toimialaan tai osa-alaan vaikuttavan toimenpiteen vastaavuuden tunnustamisesta, osapuolet aloittavat neuvottelumenettelyn, johon sisältyvät liitteessä 13-E esitetyt vaiheet. Jos kyseessä on useampi pyyntö viejäosapuolelta, osapuolet sopivat tuojaosapuolen pyynnöstä 13.16 artiklassa tarkoitetussa alakomiteassa aikataulusta, jonka mukaisesti ne aloittavat tässä kohdassa tarkoitetun menettelyn.

4. Ellei toisin sovita, tuojaosapuoli saattaa liitteessä 13-E esitetyn mukaisesti vastaavuuden arvioinnin päätökseen viimeistään 180 päivän kuluttua siitä, kun se on vastaanottanut viejäosapuolelta kyseisen liitteeen mukaisen vastaavuutta koskevan selvityksen. Tästä poikkeuksena kausittaisten viljelykasvien tapauksessa on perusteltua saattaa vastaavuuden arviointi päätökseen myöhemmin, jos se on tarpeen kasvinsuojelutoimenpiteiden tarkastamiseksi viljelykasvin sopivana kasvukautena.

5. Kunkin osapuolen ensisijaiset toimialat tai osa-alat, joiden osalta voidaan panna vireille tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettu neuvottelumenettely, vahvistetaan tarvittaessa tärkeysjärjestyksessä lisäyksessä 13-E-1. Jäljempänä 13.16 artiklassa tarkoitettu alakomitea voi suositella, että yhteisneuvosto muuttaa kyseistä luetteloa, tärkeysjärjestys mukaan luettuna.

6. Tuojaosapuoli voi peruuttaa tai keskeyttää vastaavuuden tunnustamisen, jos jompikumpi osapuoli muuttaa asianomaiseen vastaavuuteen vaikuttavia toimenpiteitä, sillä edellytyksellä, että seuraavia menettelyjä noudatetaan:

a) viejäosapuoli ilmoittaa 13.13 artiklan mukaisesti tuojaosapuolelle kaikista ehdotetuista muutoksista siihen viejäosapuolen toimenpiteeseen, jonka osalta vastaavuus on tunnustettu, ja ehdotetun muutoksen todennäköisestä vaikutuksesta kyseiseen vastaavuuteen; tuojaosapuoli ilmoittaa viejäosapuolelle 30 työpäivän kuluessa kyseisten tietojen vastaanottamisesta, tunnustaako se edelleen vastaavuuden ehdotettujen muutosten perusteella; ja

b) tuojaosapuoli ilmoittaa 13.13 artiklan mukaisesti viejäosapuolelle kaikista ehdotetuista muutoksista siihen tuojaosapuolen toimenpiteeseen, johon vastaavuuden tunnustaminen on perustunut, ja ehdotetun muutoksen todennäköisestä vaikutuksesta kyseiseen vastaavuuden tunnustamiseen; jos tuojaosapuoli ei enää tunnusta kyseistä vastaavuutta, osapuolet voivat yhdessä määrittää edellytykset tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitetun menettelyn panemiseksi uudelleen vireille ehdotettujen muutosten pohjalta.

7. Tuojaosapuoli ei voi peruuttaa tai keskeyttää vastaavuuden tunnustamista, ennen kuin jommankumman osapuolen ehdottama muutos tulee voimaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 13.15 artiklan soveltamista.

8. Vastaavuuden tunnustaminen tai vastaavuuden tunnustamisen peruuttaminen tai keskeyttäminen riippuu täysin tuojaosapuolesta, joka toimii omien hallinto- ja lainsäädäntöpuitteidensa mukaisesti, joihin sisältyvät kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden osalta olla FAO:n kansainvälisen kasvinsuojelutoimenpidestandardin 13 ”Guidelines for the notification of non-compliances and emergency action” (noudattamatta jättämisestä ja kiireellisistä toimista ilmoittamisen ohjeet) ja tapauksen mukaan muiden kansainvälisten kasvinsuojelustandardien mukaiset asianmukaiset tiedonannot. Tuojaosapuoli toimittaa viejäosapuolelle täydellisen selvityksen kirjallisesti ja sitä tukevat tiedot tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvista määrityksistä ja päätöksistä. Jos vastaavuutta ei tunnusteta tai vastaavuuden tunnustaminen peruutetaan tai keskeytetään, tuojaosapuoli ilmoittaa viejäosapuolelle edellytyksistä 3 kohdassa tarkoitetun menettelyn panemisesta uudelleen vireille.

13.9 ARTIKLA

Avoimuus ja kaupan ehdot

1. Osapuolet soveltavat yleisiä tuontiedellytyksiä. Tuojaosapuolen tuontiedellytyksiä sovelletaan koko viejäosapuolen alueeseen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 13.7 artiklan mukaisesti tehtyjen päätösten soveltamista. Tuojaosapuoli ilmoittaa 13.13 artiklan mukaisesti viejäosapuolelle terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevista tuontivaatimuksistaan. Kyseisiin tietoihin on tarvittaessa sisällytettävä tuojaosapuolen vaatimien virallisten todistusten tai vakuutusten mallit.

2. Ilmoittaessaan tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen edellytysten muutoksista tai ehdotetuista muutoksista kumpikin osapuoli noudattaa terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen 7 artiklaa ja sen liitettä B sekä terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevän WTO:n komitean myöhempiä päätöksiä. Tuojaosapuoli ottaa huomioon osapuolten alueiden välisen kuljetusajan vahvistaessaan voimaantulopäivän tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen edellytysten muutoksille, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 13.15 artiklan soveltamista.

3. Jos tuojaosapuoli ei noudata 2 kohdassa tarkoitettuja ilmoitusvaatimuksia, sen on edelleen 30 päivän ajan asianomaisen muutoksen voimaantulopäivästä hyväksyttävä virallinen todistus tai vakuutus, jolla taataan ennen kyseistä muutosta sovelletut tuontiedellytykset.

4. Kun Chile myöntää markkinoille pääsyn yhdelle tai useammalle EU-osapuolen toimialalle tai osa-alalle 1 kohdassa tarkoitetuin edellytyksin, Chile hyväksyy kaikki jäsenvaltioiden myöhemmin esittämät vientipyynnöt Euroopan komission käytettävissä olevien kattavien tietojen perusteella, joita kutsutaan maaprofiiliksi, ellei Chile pyydä lisätietoja rajoitetuissa erityisolosuhteissa, ja kun se katsotaan tarpeelliseksi.

5. Osapuoli toteuttaa 90 päivän kuluessa 13.8 artiklan mukaisesta vastaavuuden tunnustamisesta kyseisen vastaavuuden tunnustamisen täytäntöönpanemiseksi tarvittavat lainsäädäntö- ja hallintotoimenpiteet osapuolten välisen kaupan mahdollistamiseksi sellaisilla toimialoilla ja osa-aloilla, joilla tuojaosapuoli tunnustaa kaikkien viejäosapuolen terveys- ja kasvinsuojelutoimien vastaavuuden. Asianomaisten terveys- ja kasvinsuojelutoimien piiriin kuuluvien eläinten, eläintuotteiden, kasvien, kasvituotteiden ja muiden tuotteiden osalta tuojaosapuolen vaatiman virallisen todistuksen tai virallisen asiakirjan malli voidaan korvata liitteessä 13-H esitetyllä todistuksella.

6. Edellä 5 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden osalta sellaisilla toimialoilla tai osa-aloilla, joilla on tunnustettu yhden tai useamman toimenpiteen vastaavuus mutta ei kaikkien toimenpiteiden vastaavuutta, osapuolet jatkavat keskinäistä kauppaansa 1 kohdassa tarkoitettujen edellytysten mukaisesti. Viejäosapuolen pyynnöstä sovelletaan 7 kohtaa.

7. Tätä lukua sovellettaessa tuojaosapuoli ei saa edellyttää tuontilisenssejä toisen osapuolen tuotteiden tuonnissa.

8. Osapuolten väliseen kauppaan vaikuttavien yleisten tuontiedellytysten osalta osapuolet aloittavat viejäosapuolen pyynnöstä 13.14 artiklan mukaiset neuvottelut vaihtoehtoisten tai täydentävien tuontiedellytysten vahvistamiseksi tuojaosapuolelle. Osapuolet perustavat tarvittaessa kyseiset vaihtoehtoiset tai täydentävät tuontiedellytykset viejäosapuolen toimenpiteisiin, joiden vastaavuuden tuojaosapuoli on tunnustanut. Jos osapuolet sopivat vaihtoehtoisista tai täydentävistä tuontiedellytyksistä, tuojaosapuoli toteuttaa 90 päivän kuluessa niiden vahvistamisesta tarvittavat lainsäädäntö- tai hallintotoimenpiteet tuonnin sallimiseksi tällä perusteella.

9. Eläinten, eläintuotteiden, eläinperäisten tuotteiden ja eläimistä saatavien sivutuotteiden tuonnin osalta tuojaosapuoli hyväksyy viejäosapuolen alueella sijaitsevat laitokset viejäosapuolen pyynnöstä siihen liittyvine asianmukaisine takeineen ilman etukäteistarkastusta ja liitteen 13-D mukaisesti. Jollei viejäosapuoli pyydä lisätietoja, tuojaosapuoli toteuttaa 30 työpäivän kuluessa asianmukaiset takeet sisältävän hyväksymispyynnön vastaanottamisesta tarvittavat lainsäädäntö- tai hallintotoimenpiteet tuonnin sallimiseksi tällä perusteella.

10. Osapuoli hyväksyy alustavan luettelon laitoksista liitteen 13-D mukaisesti.

11. Osapuoli toimittaa osapuolen pyynnöstä täydellisen selvityksen ja tiedot tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvien määritysten ja päätösten tueksi.

13.10 ARTIKLA

Todistusten myöntämismenettelyt

1. Osapuolet noudattavat todistusten myöntämismenettelyissä liitteessä 13-H vahvistettuja periaatteita ja edellytyksiä.

2. Osapuoli myöntää 13.9 artiklan 1, 5 ja 6 kohdassa tarkoitetut todistukset tai viralliset asiakirjat liitteen 13-H mukaisesti.

3. Jäljempänä 13.16 artiklassa tarkoitettu alakomitea voi suositella, että sekakomitea tai yhteisneuvosto tekee päätöksen säännöistä, joita on noudatettava sähköisten todistusten taikka todistusten peruuttamisen tai korvaamisen yhteydessä.

13.11 ARTIKLA

Tarkastukset

1. Tämän luvun tehokasta täytäntöönpanoa varten kummallakin osapuolella on oikeus

a) tarkastaa liitteessä 13-F esitettyjen ohjeiden mukaisesti toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten koko valvontaohjelma tai osa siitä; kyseisen tarkastuksen kuluista vastaa tarkastuksen suorittava osapuoli;

b) osapuolten määrittämästä päivämäärästä alkaen pyytää toiselta osapuolelta kyseisen osapuolen valvontajärjestelmää kokonaisuudessaan tai sen osaa sekä kertomus kyseisen ohjelman nojalla toteutettujen tarkastusten tuloksista; ja

c) eläinperäisiin tuotteisiin liittyvien laboratoriotestien osalta pyytää toista osapuolta osallistumaan pyynnön esittäneen osapuolen vertailulaboratorion järjestämään tiettyjä testejä koskevaan säännölliseen vertailevaan testausohjelmaan; osallistuva osapuoli vastaa kyseiseen osallistumiseen liittyvistä kustannuksista.

2. Kumpikin osapuoli voi ilmoittaa tarkastustensa tuloksista ja päätelmistä kolmansille maille ja asettaa ne julkisesti saataville.

3. Jäljempänä 13.16 artiklassa tarkoitettu alakomitea voi suositella, että yhteisneuvosto muuttaa liitettä 13-F ottaen asianmukaisesti huomioon kansainvälisten järjestöjen tekemän asiaankuuluvan työn.

4. Tässä artiklassa tarkoitettujen tarkastusten tuloksilla voidaan edistää 13.6–13.9 ja 13.12 artiklassa tarkoitettuja osapuolen tai osapuolten toimenpiteitä.

13.12 ARTIKLA

Tuontitarkastukset ja tarkastusmaksut

1. Tuojaosapuoli noudattaa viejäosapuolen lähetyksille suorittamissaan tuontitarkastuksissa liitteessä 13-G vahvistettuja periaatteita. Kyseisten tarkastusten tuloksilla voidaan edistää 13.11 artiklassa tarkoitettua tarkastusmenettelyä.

2. Kummankin osapuolen fyysisten tuontitarkastusten suoritustiheys vahvistetaan liitteessä 13 G. Jäljempänä 13.16 artiklassa tarkoitettu alakomitea voi suositella, että yhteisneuvosto muuttaa liittettä 13-G.

3. Osapuoli voi poiketa liitteessä 13-G vahvistetusta tarkastusten tiheydestä toimivaltansa rajoissa ja säädöstensä ja määräystensä mukaisesti 13.8 ja 13.9 artiklan mukaisesti saavutetun edistymisen taikka tarkistusten, neuvottelujen tai muiden tässä luvussa määrättyjen toimenpiteiden tuloksena.

4. Tarkastusmaksut eivät saa ylittää toimivaltaiselle viranomaiselle tuontitarkastusten suorittamisesta aiheutuvia kustannuksia, ja niiden on oltava tasapuolisia verrattuna samanlaisten kotimaisten tuotteiden tarkastuksesta perittäviin maksuihin.

5. Tuojaosapuoli ilmoittaa viejäosapuolelle kaikista muutoksista, mukaan lukien kyseisten muutosten syyt, toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat tuontitarkastuksiin ja tarkastusmaksuihin, ja merkittävistä muutoksista kyseisten tarkastusten hallinnollisessa menettelyssä.

6. Osapuolet voivat sopia 13.9 artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden osalta fyysisten tuontitarkastusten tiheyden vastavuoroisesta vähentämisestä.

7. Alakomitea voi antaa yhteisneuvostolle suosituksia edellytyksistä, joita sovelletaan osapuolten tuontitarkastusten hyväksymiseen tietystä päivästä alkaen, jotta tarkastusten tiheyttä voidaan muuttaa tai tarkastukset voidaan korvata. Kyseiset edellytykset sisällytetään liitteeseen 13 G yhteisneuvoston päätöksellä. Kyseisestä päivästä alkaen osapuolet voivat hyväksyä toistensa tiettyjen tuotteiden tuontitarkastukset vähentääkseen niiden tiheyttä tai korvatakseen ne.

13.13 ARTIKLA

Tiedonvaihto

1. Osapuolet vaihtavat tämän luvun täytäntöönpanon kannalta merkityksellisiä tietoja järjestelmällisellä tavalla normien laatimiseksi, takeiden antamiseksi, keskinäisen luottamuksen aikaansaamiseksi ja valvottujen ohjelmien tehokkuuden osoittamiseksi. Tarvittaessa tietojenvaihtoon voi kuulua osapuolten välistä virkamiesvaihtoa.

2. Osapuolet vaihtavat tietoja myös muista asiaan liittyvistä aiheista, mukaan lukien

a) tämän luvun soveltamisalaan kuuluvia tuotteita koskevat merkittävät tapahtumat, mukaan lukien 13.8 ja 13.9 artiklassa määrätty tiedonvaihto;

b) 13.11 artiklassa määrättyjen tarkastusmenettelyjen tulokset;

c) 13.12 artiklassa määrättyjen tuontitarkastusten tulokset, jos eläin- ja eläintuotelähetyksiä on hylätty tai ne eivät täytä vaatimuksia;

d) tämän luvun kannalta merkitykselliset tieteelliset lausunnot, jotka esitetään jommankumman osapuolen vastuulla; ja

e) nopeat hälytykset, jotka liittyvät tämän luvun soveltamisalaan kuuluvaan kauppaan.

3. Osapuoli toimittaa tieteelliset asiakirjat tai tiedot asiaankuuluvalle tieteelliselle foorumille hyvissä ajoin arviointia varten sellaisten näkemysten tai väitteiden tueksi, jotka koskevat tämän luvun soveltamisalaan kuuluvaa asiaa. Kyseisen arvioinnin tulokset on saatettava osapuolten saataville.

4. Kun osapuoli on antanut tässä artiklassa tarkoitetut tiedot WTO:lle terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen 7 artiklan ja sen liitteen B mukaisella ilmoituksella tai sen virallisella, julkisesti saatavilla olevalla ja maksuttomalla verkkosivustolla, katsotaan, että tässä artiklassa tarkoitetut tiedot on vaihdettu.

5. Tuhoojista, jotka aiheuttavat osapuolelle tunnetun ja välittömän vaaran, on tehtävä ilmoitus suoraan kyseiselle osapuolelle postitse tai sähköpostitse. Osapuolet noudattavat FAO:n kansainvälisessä kasvinsuojelutoimenpidestandardissa 17 ”Pest reporting” (tuhoojista ilmoittaminen) annettuja ohjeita.

6. Osapuolet vaihtavat tässä artiklassa tarkoitettuja tietoja sähköpostitse, faksilla tai postitse.

13.14 ARTIKLA

Ilmoitukset ja neuvottelut

1. Osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle kahden työpäivän kuluessa kaikista vakavista tai merkittävistä riskeistä ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle, mukaan lukien elintarvikevalvonnan hätätilanteet tai tilanteet, joissa on selvästi havaittu riski eläin- tai kasvituotteiden käyttämiseen liittyvistä vaarallisista vaikutuksista terveydelle, sekä erityisesti seuraavista:

a) 13.7 artiklassa tarkoitetut toimenpiteet, jotka vaikuttavat alueellistamispäätöksiin;

b) liitteessä 13-B luetellun eläintaudin tai tuhoojan esiintyminen tai kehittyminen;

c) epidemiologisesti tärkeät havainnot tai niihin liittyvät merkittävät riskit, jotka koskevat liitteeseen 13-B sisältymättömiä eläintauteja ja tuhoojia tai uusia eläintauteja tai tuhoojia; ja

d) lisätoimenpiteet, joissa mennään eläintautien tai tuhoojien torjumiseksi tai hävittämiseksi tai kansanterveyden suojelemiseksi toteutettavien asianomaisten toimenpiteiden perusvaatimuksia pidemmälle, ja kaikki ennaltaehkäisevään politiikkaan, rokotuspolitiikka mukaan luettuna, liittyvät muutokset.

2. Jos osapuoli on vakavasti huolissaan ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle aiheutuvasta riskistä, kyseinen osapuoli voi pyytää toista osapuolta neuvottelemaan tilanteesta. Neuvottelut on käytävä mahdollisimman pian ja joka tapauksessa 13 työpäivän kuluessa pyynnöstä. Kyseisissä neuvotteluissa kumpikin osapuoli pyrkii toimittamaan kaikki tarvittavat tiedot, jotta voidaan välttää kaupan häiriöt ja saavuttaa molempien osapuolten kannalta hyväksyttävä ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden suojelun mukainen ratkaisu.

3. Osapuoli voi pyytää, että tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitetut neuvottelut järjestetään video- tai audiokokouksena. Pyynnön esittänyt osapuoli laatii neuvottelupöytäkirjat, jotka osapuolten on hyväksyttävä. Kyseisen hyväksynnän osalta sovelletaan 13.13 artiklan 6 kohtaa.

13.15 ARTIKLA

Suojalauseke

1. Jos viejäosapuoli toteuttaa kansallisia toimenpiteitä sellaisen seikan valvomiseksi, joka todennäköisesti aiheuttaa vakavan riskin ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle, kyseinen osapuoli toteuttaa vastaavat toimenpiteet estääkseen riskin kulkeutumisen tuojaosapuolen alueelle, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 kohdan soveltamista.

2. Tuojaosapuoli voi ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle aiheutuvan vakavan vaaran vuoksi toteuttaa ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden suojelemiseksi tarvittavia väliaikaisia toimenpiteitä. Jos osapuolten välillä kuljetetaan lähetyksiä, kun tällaisia väliaikaisia toimenpiteitä sovelletaan, tuojaosapuoli harkitsee sopivinta ja oikeasuhtaisinta ratkaisua tarpeettomien kaupan häiriöiden välttämiseksi.

3. Tässä artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä toteuttava osapuoli ilmoittaa asiasta toiselle osapuolelle yhden työpäivän kuluessa siitä, kun kyseiset toimenpiteet on päätetty panna täytäntöön. Osapuolen pyynnöstä ja 13.14 artiklan 2 kohdan mukaisesti osapuolet neuvottelevat tilanteesta 13 työpäivän kuluessa ilmoituksesta. Osapuolet ottavat asianmukaisesti huomioon kaikki kyseisten neuvottelujen aikana toimitetut tiedot ja pyrkivät välttämään tarpeettomia kaupan häiriöitä ottaen tarvittaessa huomioon 13.14 artiklan 2 kohdan mukaisten neuvottelujen tulokset.

13.16 ARTIKLA

Terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevä alakomitea

1. Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevä alakomitea, jäljempänä ’alakomitea’, koostuu terveys- ja kasvinsuojeluasioista vastaavista osapuolten edustajista.

2. Alakomitea

a) seuraa tämän luvun täytäntöönpanoa ja tarkastelee tähän lukuun liittyviä kysymyksiä sekä tutkii kaikkia sen täytäntöönpanon yhteydessä esiin tulevia kysymyksiä; ja

b) antaa yhteisneuvostolle suosituksia liitteiden muuttamiseksi 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla, erityisesti tässä luvussa määrätyissä neuvotteluissa ja menettelyissä saavutetun edistymisen perusteella.

3. Alakomitea sopii toimista, jotka on toteutettava tämän luvun tavoitteiden saavuttamiseksi. Alakomitea vahvistaa kyseisille toimille tavoitteet ja välitavoitteet. Alakomitea arvioi kyseisten toimien tuloksia.

4. Alakomitea voi suositella, että yhteisneuvosto tai sekakomitea perustaa tarvittaessa 40.3 artiklan 3 kohdan nojalla teknisiä työryhmiä, jotka koostuvat kummankin osapuolen asiantuntijatason edustajista ja jotka tunnistavat ja käsittelevät tämän luvun soveltamisesta johtuvia teknisiä ja tieteellisiä kysymyksiä.

5. Alakomitea voi suositella, että yhteisneuvosto tai sekakomitea hyväksyy päätöksen kyseisen alakomitean erityisestä työjärjestyksestä terveys- ja kasvinsuojeluasioiden erityisluonteen huomioon ottaen.

13.17 ARTIKLA

Yhteistyö monenvälisillä foorumeilla

1. Osapuolet edistävät yhteistyötä terveys- ja kasvinsuojeluasioiden kannalta merkityksellisillä monenvälisillä foorumeilla, erityisesti terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen puitteissa tunnustetuissa kansainvälisissä standardointiorganisaatioissa.

2. Edellä olevalla 13.16 artiklalla perustettu alakomitea on asiaankuuluva tietojenvaihto- ja yhteistyöfoorumi tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa asioissa.

13.18 ARTIKLA

Elintarviketurvallisuutta, eläinten terveyttä ja kasvinsuojelua koskeva tieteellinen yhteistyö

1. Osapuolet pyrkivät helpottamaan tieteellistä yhteistyötä tieteellisestä arvioinnista vastaavien osapuolten elinten välillä elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja kasvinsuojelun alalla.

2. Alakomitea voi suositella, että yhteisneuvosto tai sekakomitea perustaa 40.3 artiklan 3 kohdan nojalla tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tieteellistä yhteistyötä käsittelevän teknisen työryhmän, jäljempänä ’työryhmä’, joka koostuu kummankin osapuolen nimeämistä tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tieteellisten elinten asiantuntijatason edustajista.

3. Työryhmän perustava yhteisneuvosto tai sekakomitea määrittelee kyseisen työryhmän toimeksiannon, toimialan ja työohjelman.

4. Työryhmä voi vaihtaa tietoja muun muassa seuraavista:

a) tieteellinen ja tekninen tieto; ja

b) tiedonkeruu.

5. Työryhmän työ ei vaikuta kummankaan osapuolen kansallisten tai alueellisten elinten riippumattomuuteen.

6. Kukin osapuoli varmistaa, että kyseisen osapuolen lainsäädännön mukaiset eturistiriidat eivät vaikuta 2 kohdan nojalla nimettyihin edustajiin.

13.19 ARTIKLA

Alueellinen soveltaminen EU-osapuolessa

1. Poiketen siitä, mitä 41.2 artiklassa määrätään, tätä lukua sovelletaan EU-osapuolessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625[1] liitteessä I vahvistettuihin jäsenvaltioiden alueisiin ja kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden osalta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/2031[2] 1 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625, annettu 15 päivänä maaliskuuta 2017, virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta (virallista valvontaa koskeva asetus) (EUVL L 95, 7.4.2017, s. 1).

[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/2031, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, kasvintuhoojien vastaisista suojatoimenpiteistä, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) N:o 228/2013, (EU) N:o 652/2014 ja (EU) N:o 1143/2014 muuttamisesta sekä neuvoston direktiivien 69/464/ETY, 74/647/ETY, 93/85/ETY, 98/57/EY, 2000/29/EY, 2006/91/EY ja 2007/33/EY kumoamisesta (EUVL L 317, 23.11.2016, s. 4).

2. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että Euroopan unionin alueen erityispiirteet otetaan huomioon ja että Euroopan unioni tunnustetaan yhdeksi kokonaisuudeksi.

14 LUKU

KESTÄVIÄ ELINTARVIKEJÄRJESTELMIÄ KOSKEVA YHTEISTYÖ

14.1 ARTIKLA

Tavoite

Tämän luvun tavoitteena on tukea tiivistä yhteistyötä osapuolten välillä, jotta voidaan edistää siirtymää kohti osapuolten elintarvikejärjestelmien kestävyyttä. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää vahvistaa toimintalinjoja ja määritellä ohjelmia, joilla edistetään kestävien, osallistavien, terveellisten ja häiriönsietokykyisten elintarvikejärjestelmien kehittämistä, ja ne tunnustavat kaupan merkityksen kyseisen tavoitteen saavuttamisessa.

14.2 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan osapuolten yhteistyöhön niiden elintarvikejärjestelmien kestävyyden parantamiseksi.

2. Tässä luvussa vahvistetaan määräykset yhteistyöstä, joka koskee kestävien elintarvikejärjestelmien tiettyjä piirteitä, mukaan lukien:

a) elintarvikeketjun kestävyys ja ruokahävikin ja -jätteen vähentäminen;

b) elintarvikeketjuun kohdistuvien elintarvikepetosten torjunta;

c) eläinten hyvinvointi;

d) mikrobilääkeresistenssin torjunta; ja

e) sellaisten lannoitteiden ja kemiallisten torjunta-aineiden käytön vähentäminen, joiden riskinarviointi on osoittanut, että ne aiheuttavat terveydelle tai ympäristölle riskejä, joita ei voida hyväksyä.

3. Tätä lukua sovelletaan myös osapuolten yhteistyöhön monenvälisillä foorumeilla.

4. Tätä lukua sovelletaan rajoittamatta elintarvikejärjestelmiin tai kestävyyteen liittyvien muiden lukujen, erityisesti 13, 16 ja 33 luvun soveltamista.

14.3 ARTIKLA

Määritelmät

1. Tässä luvussa tarkoitetaan

a) ’elintarvikeketjulla’ kaikkia vaiheita alkutuotannosta myyntiin loppukuluttajalle, mukaan lukien tuotanto, jalostus, valmistus, kuljetus, tuonti, varastointi, jakelu ja myynti lopulliselle kuluttajalle;

b) ’alkutuotannolla’ alkutuotteiden tuotantoa, kasvatusta tai viljelyä, mukaan lukien sadonkorjuu, lypsäminen ja kotieläintuotanto ennen teurastusta, sekä metsästystä ja kalastusta ja luonnonvaraisten tuotteiden keruuta; ja

c) ’kestävällä elintarvikejärjestelmällä’ elintarvikejärjestelmää, joka tarjoaa turvallista, ravitsevaa ja riittävää ruokaa kaikille vaarantamatta taloudellista, sosiaalista ja ympäristöön liittyvää perustaa, jota tarvitaan elintarviketurvan ja ravinnon tuottamiseksi tuleville sukupolville; tällainen kestävä elintarvikejärjestelmä:

i) on kannattavaa (taloudellinen kestävyys);

ii) tuottaa laaja-alaisia hyötyjä yhteiskunnalle (yhteiskunnallinen kestävyys); ja

iii) on luonnonympäristöön, myös ilmastonmuutokseen, kohdistuvilta vaikutuksiltaan myönteinen tai neutraali (ympäristökestävyys).

14.4 ARTIKLA

Elintarvikeketjun kestävyys ja ruokahävikin ja -jätteen vähentäminen

1. Osapuolet tunnustavat nykyisten elintarvikejärjestelmien ja ilmastonmuutoksen välisen yhteyden. Osapuolet tekevät yhteistyötä elintarvikejärjestelmien haitallisten ympäristö- ja ilmastovaikutusten vähentämiseksi ja elintarvikejärjestelmien häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi.

2. Osapuolet tunnustavat, että ruokahävikillä ja -jätteellä on kielteinen vaikutus elintarvikejärjestelmien yhteiskunnalliseen, taloudelliseen ja ympäristöulottuvuuteen.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä muun muassa seuraavilla aloilla:

a) kestävä elintarviketuotanto, mukaan lukien maatalous, eläinten hyvinvoinnin parantaminen, luonnonmukaisen maatalouden edistäminen sekä sellaisten mikrobilääkkeiden, lannoitteiden ja kemiallisten torjunta-aineiden käytön vähentäminen, joiden riskinarviointi osoittaa, että ne aiheuttavat terveydelle tai ympäristölle riskin, jota ei voida hyväksyä;

b) elintarvikeketjun kestävyys, mukaan lukien elintarvikkeiden tuotanto, jalostusmenetelmät ja -käytännöt;

c) terveellinen ja kestävä ruokavalio, jolla pienennetään kulutuksen hiilijalanjälkeä;

d) elintarvikejärjestelmien kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, hiilinielujen lisääminen ja biologisen monimuotoisuuden köyhtymissuuntauksen kääntäminen;

e) innovointi ja teknologia, joilla edistetään ilmastonmuutokseen sopeutumista ja ilmastonmuutoksen vaikutusten sietokykyä;

f) valmiussuunnitelmien laatiminen elintarvikkeiden toimitusvarmuuden turvaamiseksi kriisiaikoina; ja

g) ruokahävikin ja -jätteen vähentäminen Agenda 2030 -toimintaohjelmassa määritellyn kestävän kehityksen tavoitteen 12 alatavoitteen 12.3 mukaisesti.

4. Tämän artiklan nojalla tehtävään yhteistyöhön voi sisältyä tietojen, asiantuntemuksen ja kokemusten vaihtoa sekä tutkimus- ja innovointiyhteistyötä.

14.5 ARTIKLA

Elintarvikeketjuun kohdistuvien petosten torjunta

1. Osapuolet tunnustavat, että petokset voivat vaikuttaa elintarvikeketjun turvallisuuteen, vaarantaa elintarvikejärjestelmien kestävyyden ja heikentää hyvää kauppatapaa, kuluttajien luottamusta ja elintarvikemarkkinoiden häiriönsietokykyä.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä havaitakseen ja välttääkseen petokset elintarvikeketjussa seuraavien avulla:

a) tietojen ja kokemusten vaihto, jotta voidaan parantaa petosten havaitsemista ja torjuntaa elintarvikeketjussa; ja

b) tarvittavan avun antaminen näytön keräämiseksi käytännöistä, jotka ovat tai näyttävät olevan niiden sääntöjen vastaisia tai jotka aiheuttavat riskin ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle tai ympäristölle tai jotka johtavat asiakkaita harhaan.

14.6 ARTIKLA

Eläinten hyvinvointi

1. Osapuolet tunnustavat, että eläimet ovat tuntevia olentoja ja että eläinten käyttöön elintarviketuotantojärjestelmissä liittyy vastuu niiden hyvinvoinnista. Osapuolet noudattavat tuotantoeläinten ja eläintuotteiden kaupan edellytyksiä, joiden tarkoituksena on suojella eläinten hyvinvointia.

2. Osapuolet pyrkivät pääsemään yhteisymmärrykseen Maailman eläintautijärjestön (WOAH) eläinten hyvinvointia koskevista kansainvälisistä normeista.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä kehittääkseen ja pannakseen täytäntöön eläinten hyvinvointia koskevia normeja tiloilla, kuljetuksen aikana sekä eläinten teurastuksen ja lopettamisen yhteydessä lainsäädäntönsä mukaisesti.

4. Osapuolet vahvistavat tutkimusyhteistyötään eläinten hyvinvoinnin alalla kehittääkseen edelleen tieteeseen perustuvia, eläinten hyvinvointia koskevia vaatimuksia.

5. Jäljempänä 14.8 artiklassa tarkoitettu alakomitea voi käsitellä muita eläinten hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä.

6. Osapuolet vaihtavat tietoja, asiantuntemusta ja kokemuksia eläinten hyvinvoinnin alalla.

7. Osapuolet tekevät yhteistyötä WOAH:ssa ja voivat tehdä yhteistyötä muilla kansainvälisillä foorumeilla edistääkseen eläinten hyvinvointia koskevien vaatimusten ja parhaiden käytäntöjen kehittämistä edelleen ja niiden täytäntöönpanoa.

8. Yhteisneuvosto tai sekakomitea voi 40.3 artiklan 3 kohdan nojalla perustaa teknisen työryhmän tukemaan 14.8 artiklassa tarkoitettua alakomiteaa tämän artiklan täytäntöönpanossa.

14.7 ARTIKLA

Mikrobilääkeresistenssin torjunta

1. Osapuolet tunnustavat, että mikrobilääkeresistenssi on vakava uhka ihmisten ja eläinten terveydelle ja että erityisesti mikrobilääkkeiden väärinkäyttö ja liikakäyttö eläimillä edistää mikrobilääkeresistenssin yleistä kehittymistä ja muodostaa merkittävän riskin kansanterveydelle. Osapuolet tunnustavat, että uhkan luonne edellyttää valtioiden rajat ylittävää lähestymistapaa.

2. Kumpikin osapuoli lopettaa asteittain mikrobilääkkeiden käytön kasvunedistäjinä.

3. Yhteinen terveys -lähestymistavan mukaisesti kumpikin osapuoli

a) ottaa huomioon nykyiset ja tulevat ohjeet, normit, suositukset ja toimet, jotka on kehitetty asiaankuuluvissa kansainvälisissä järjestöissä, suunnitellessaan aloitteita ja kansallisia suunnitelmia, joilla pyritään edistämään mikrobilääkkeiden maltillista ja vastuullista käyttöä eläintuotannossa ja eläinlääkinnän käytännöissä;

b) edistää osapuolten yhdessä päättämissä tapauksissa mikrobilääkkeiden vastuullista ja maltillista käyttöä, mukaan lukien mikrobilääkkeiden käytön vähentäminen eläintuotannossa ja mikrobilääkkeiden käytön asteittainen lopettaminen kasvunedistäjinä eläintuotannossa; ja

c) tukee mikrobilääkeresistenssin torjuntaa koskevien kansainvälisten toimintasuunnitelmien kehittämistä ja täytäntöönpanoa, jos osapuolet katsovat sen aiheelliseksi.

4. Yhteisneuvosto tai sekakomitea voi 40.3 artiklan 3 kohdan nojalla perustaa teknisen työryhmän tukemaan 14.8 artiklassa tarkoitettua alakomiteaa tämän artiklan täytäntöönpanossa.

14.8 ARTIKLA

Kestäviä elintarvikejärjestelmiä käsittelevä alakomitea

1. Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu kestäviä elintarvikejärjestelmiä käsittelevä alakomitea, jäljempänä ’alakomitea’, koostuu kestävistä elintarvikejärjestelmistä vastaavista osapuolten edustajista.

2. Alakomitea seuraa tämän luvun täytäntöönpanoa ja tarkastelee kaikkia sen täytäntöönpanon yhteydessä esiin tulevia kysymyksiä.

3. Alakomitea sopii toimista, jotka on toteutettava tämän luvun tavoitteiden saavuttamiseksi. Alakomitea vahvistaa kyseisille toimille tavoitteet ja välitavoitteet ja seuraa osapuolten edistymistä kestävien elintarvikejärjestelmien perustamisessa. Alakomitea arvioi joka jaksolla kyseisten toimien täytäntöönpanosta saadut tulokset.

4. Alakomitea voi suositella, että yhteisneuvosto tai sekakomitea perustaa tarvittaessa 40.3 artiklan 3 kohdan nojalla teknisiä työryhmiä, jotka koostuvat kummankin osapuolen asiantuntijatason edustajista, jotta tunnistetaan ja käsitellään tämän luvun soveltamisesta johtuvia teknisiä ja tieteellisiä kysymyksiä.

5. Alakomitea suosittelee, että sekakomitea vahvistaa säännöt, joilla lievennetään alakomitean kokousten osanottajien ja tässä luvussa tarkoitettujen teknisten työryhmien mahdollisia eturistiriitoja. Sekakomitea tekee päätöksen kyseisten sääntöjen vahvistamisesta.

14.9 ARTIKLA

Yhteistyö monenvälisillä foorumeilla

1. Osapuolet tekevät tarvittaessa yhteistyötä monenvälisillä foorumeilla edistääkseen maailmanlaajuista siirtymistä kestäviin elintarvikejärjestelmiin, joilla edistetään kansainvälisesti sovittujen ympäristö-, luonto- ja ilmastonsuojelutavoitteiden saavuttamista.

2. Alakomitea on tietojenvaihto- ja yhteistyöfoorumi tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa asioissa.

14.10 ARTIKLA

Täydentävät määräykset

1. Alakomitean toiminta ei vaikuta osapuolten kansallisten tai alueellisten virastojen riippumattomuuteen.

2. Tämän luvun määräykset eivät vaikuta kummankaan osapuolen oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jotka koskevat luottamuksellisten tietojen suojaamista kyseisen osapuolen lainsäädännön mukaisesti. Kun osapuoli toimittaa tämän luvun nojalla toiselle osapuolelle omassa lainsäädännössään luottamuksellisesti luokiteltuja tietoja, kyseinen toinen osapuoli käsittelee kyseisiä tietoja luottamuksellisina, ellei tiedot toimittanut osapuoli toisin sovi.

3. Täysin kummankin osapuolen sääntelyoikeutta kunnioittaen minkään tässä luvussa ei saa tulkita velvoittavan osapuolta

a) muuttamaan tuontivaatimuksiaan;

b) poikkeamaan sääntelytoimenpiteiden valmistelua tai toteuttamista koskevista sisäisistä menettelyistään;

c) toteuttamaan toimia, jotka vaarantaisivat tai estäisivät sääntelytoimenpiteiden oikea-aikaisen toteuttamisen yleisten edun mukaisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta; tai

d) hyväksymään tietyn sääntelyllä aikaan saatavan lopputuloksen.

15 LUKU

ENERGIA JA RAAKA-AINEET

15.1 ARTIKLA

Tavoite

Tämän luvun tavoitteena on edistää vuoropuhelua ja yhteistyötä energia- ja raaka-ainealoilla molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla, edistää kestävää ja oikeudenmukaista kauppaa ja investointeja, joilla varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset kyseisillä aloilla, ja vahvistaa niihin liittyvien arvoketjujen kilpailukykyä, lisäarvo mukaan luettuna, tämän sopimuksen mukaisesti.

15.2 ARTIKLA

Periaatteet

1. Kummallakin osapuolella on täysivaltainen oikeus päättää, ovatko sen alueet ja talousvyöhykkeet käytettävissä energiatuotteiden ja raaka-aineiden etsintää, tuotantoa ja kuljetusta varten.

2. Tämän luvun mukaisesti osapuolet vahvistavat oikeutensa harjoittaa sääntelyä omilla alueillaan oikeutettujen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi energian ja raaka-aineiden alalla.

15.3 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ja liitteissä 15-A ja 15-B tarkoitetaan

a) ’luvalla’ lupaa, toimilupaa, käyttöoikeutta tai vastaavaa hallinnollista tai sopimusoikeudellista asiakirjaa, jolla osapuolen toimivaltainen viranomainen myöntää yhteisölle luvan harjoittaa tiettyä taloudellista toimintaa sen alueella luvassa täsmennetyin edellytyksin;

b) ’tasehallinnalla’ kaikilla aikaväleillä toteutettavia kaikkia toimia ja prosesseja, joilla verkonhaltija jatkuvasti varmistaa, että sähköjärjestelmän taajuus pysyy etukäteen määritellyllä stabiilisuusalueella ja että vaaditun laadun edellyttämää reservien määrää noudatetaan;

c) ’energiatuotteilla’ tavaroita, joista energiaa tuotetaan ja jotka on lueteltu vastaavan HS-koodin mukaisesti liitteessä 15-A;

d) ’hiilivedyillä’ tavaroita, jotka on lueteltu vastaavan HS-koodin mukaisesti liitteessä 15-A;

e) ’raaka-aineilla’ teollisuustuotteiden valmistuksessa käytettäviä aineita, mukaan lukien malmit, rikasteet, kuonat, tuhka ja kemikaalit; muokkaamattomat, käsitellyt ja jalostetut ainekset; metallijäte; romu ja romusta sulatetut harkot, jotka luetellaan liitteen 15-A vastaavassa harmonoidun järjestelmän ryhmässä;

f) ’uusiutuvalla energialla’ aurinko-, tuuli-, vesi-, maalämpöenergiaa, biologisista lähteistä tai valtamerilähteistä tai muista uusiutuvista lähteistä tuotettua energiaa;

g) ’uusiutuvilla polttoaineilla’ biopolttoaineita, bionesteitä, biomassapolttoaineita ja muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia polttoaineita, mukaan lukien uusiutuvat synteettiset polttoaineet ja uusiutuva vety;

h) ’standardeilla’ 16 luvussa tarkoitettuja standardeja;

i) ’verkonhaltijalla’

   i) EU-osapuolen osalta: henkilöä, joka on vastuussa sähkön jakelu- tai siirtoverkon käytöstä, ylläpidosta ja kehittämisestä tietyllä alueella sekä tällaisten verkkojen pitkän aikavälin toimintakyvyn varmistamisesta; ja

ii) Chilen osalta: riippumatonta elintä, joka vastaa yhteenliitettyjen sähköjärjestelmien toiminnan koordinoinnista ja joka varmistaa sähköjärjestelmän tehokkaan taloudellisen suorituskyvyn sekä turvallisuuden ja luotettavuuden ja tarjoaa avoimen pääsyn siirtoverkkoon; ja

j) ’teknisillä määräyksillä’ 16 luvussa tarkoitettuja teknisiä määräyksiä.

15.4 ARTIKLA

Tuonti- ja vientimonopolit

Osapuoli ei nimeä tai pidä voimassa nimettyjä tuonti- tai vientimonopoleja. Tässä artiklassa ’tuonti- tai vientimonopolilla’ tarkoitetaan yksinoikeutta tai osapuolen jollekin yhteisölle myöntämää yksinomaista lupaa tuoda energiatuotteita tai raaka-aineita toisesta osapuolesta tai viedä energiatuotteita tai raaka-aineita toiseen osapuoleen[1].

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tällä artiklalla ei rajoiteta 17, 18 ja 29 luvun sekä liitteissä 17-A-17-C ja 29 olevien luetteloiden soveltamista eikä sitä sovelleta teollis- ja tekijänoikeuden myöntämisestä johtuvaan oikeuteen.

15.5 ARTIKLA

Viennissä sovellettavat hinnat[1]

1. Osapuoli ei saa millään toimenpiteellä, mukaan lukien toimiluvat tai vähimmäishintaa koskevat vaatimukset, asettaa toisen osapuolen alueelle vietäville energiatuotteille tai raaka-aineille korkeampaa hintaa kuin se, mikä tällaisista tavaroista veloitetaan silloin, kun ne on tarkoitettu osapuolen markkinoille.

2. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 1 kohdassa määrätään, Chile voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä, joiden tavoitteena on edistää arvonlisäystä toimittamalla raaka-aineita teollisuuden toimialoille etuuskohteluhinnoilla, jotta ne voivat kehittyä Chilessä, sillä edellytyksellä, että tällaiset toimenpiteet täyttävät liitteessä 15-B vahvistetut edellytykset.

15.6 ARTIKLA

Osapuolen säännellyt hinnat

1. Osapuolet tunnustavat kilpailukykyisten energiamarkkinoiden merkityksen, jotta voidaan tarjota laaja valikoima energiatuotteita ja lisätä kuluttajien hyvinvointia. Osapuolet tunnustavat myös, että sääntelyyn liittyvät tarpeet ja lähestymistavat voivat vaihdella eri markkinoilla.

2. Mitä tulee edellä 1 kohdassa määrättyyn, kumpikin osapuoli varmistaa säädöstensä ja määräystensä mukaisesti, että energiatuotteiden toimitukset perustuvat markkinaperiaatteisiin.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tällä artiklalla ei rajoiteta liitteen 29 soveltamista.

3. Osapuoli voi säännellä energiatuotteiden toimituksesta perittävää hintaa ainoastaan asettamalla julkisen palvelun velvoitteen.

4. Jos osapuoli asettaa julkisen palvelun velvoitteen, sen on varmistettava, että tällainen velvoite on selkeästi määritelty, avoin ja syrjimätön eikä ylitä sitä, mikä on tarpeen julkisen palvelun velvoitteen tavoitteiden saavuttamiseksi.

15.7 ARTIKLA

Energiatuotteiden ja raaka-aineiden etsintää ja tuotantoa koskeva lupa

1. Jos osapuoli edellyttää lupaa energiatuotteiden ja raaka-aineiden etsintään tai tuotantoon, kyseinen osapuoli varmistaa, että tällainen lupa myönnetään julkista ja syrjimätöntä menettelyä noudattaen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 20 luvun soveltamista[1].

2. Kyseinen osapuoli julkaisee muun muassa luvan tyypin, asiaankuuluvan alueen tai sen osan sekä luvan myöntämiselle ehdotetun päivämäärän tai määräajan siten, että hakijat, joita asia mahdollisesti koskee, voivat jättää hakemuksia.

3. Osapuoli voi poiketa tämän artiklan 2 kohdasta ja 20.3 artiklasta seuraavissa hiilivetyihin liittyvissä tapauksissa:

a) alueeseen on sovellettu aiempaa menettelyä, joka ei ole johtanut luvan myöntämiseen;

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että jos tämä artikla sekä toisaalta 17 ja 18 luku ja liitteet 17-A, 17-B ja 17-C ovat keskenään ristiriidassa, ristiriidan osalta sovelletaan kyseisiä lukuja ja liitteitä.

b) alue on pysyvästi käytettävissä energiatuotteiden ja raaka-aineiden etsintää tai tuotantoa varten; tai

c) myönnetystä luvasta on luovuttu ennen sen voimassaolon päättymistä.

4. Kumpikin osapuoli voi edellyttää, että yhteisö, jolle on myönnetty lupa, maksaa rahoitusosuuden tai luontoissuorituksen. Rahoitusosuus tai luontoissuoritus on vahvistettava tavalla, joka ei vaikuta tällaisen yhteisön hallintoon ja päätöksentekoprosessiin.

5. Kumpikin osapuoli varmistaa, että jos hakemus hylätään, hakijalle ilmoitetaan hylkäämisen perustelut, jotta hakija voi tarvittaessa käyttää muutoksenhakua tai uudelleentarkastelua koskevia menettelyjä. Muutoksenhaku- tai uudelleentarkastelumenettelyt on julkistettava etukäteen.

15.8 ARTIKLA

Ympäristövaikutusten arviointi

1. Osapuoli varmistaa, että ympäristövaikutukset arvioidaan[1] ennen luvan myöntämistä sellaiselle energiaan tai raaka-aineisiin liittyvälle hankkeelle tai toiminnalle, jolla voi olla merkittävä vaikutus väestöön, ihmisten terveyteen, biologiseen monimuotoisuuteen, maahan, maaperään, veteen, ilmaan tai ilmastoon taikka kulttuuriperintöön tai maisemaan. Kyseisessä arvioinnissa on yksilöitävä ja arvioitava tällaiset merkittävät vaikutukset.

[1] Chilen osalta ’ympäristövaikutusten arvioinnilla’ tarkoitetaan ympäristövaikutusten tutkimusta, sellaisena kuin se on määritelty lain 19.300 1 osaston 2 §:n i alakohdassa tai sen seuraajassa ja sellaisena kuin siitä säädetään mainitun lain 11 §:ssä.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että asiaankuuluvat tiedot ovat yleisön saatavilla osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, ja antaa yleisölle aikaa ja mahdollisuuden osallistua kyseiseen menettelyyn ja esittää siinä huomautuksia.

3. Kumpikin osapuoli julkaisee ja ottaa huomioon ympäristövaikutusten arvioinnin tulokset ennen luvan myöntämistä hankkeelle tai toiminnalle.

15.9 ARTIKLA

Kolmansien osapuolten pääsy energiansiirtoinfrastruktuuriin

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen alueella toimivat verkonhaltijat myöntävät syrjimättömän pääsyn energiainfrastruktuuriin sähkönsiirtoa varten kaikille jommankumman osapuolen yhteisöille. Pääsy sähkönsiirtoinfrastruktuuriin on mahdollisimman pitkälle myönnettävä kohtuullisen ajan kuluessa siitä päivästä, jona kyseinen yhteisö on esittänyt infrastruktuuriin pääsyä koskevan pyynnön.

2. Kumpikin osapuoli sallii säädöstensä ja määräystensä mukaisesti jommankumman osapuolen yhteisön pääsyn sähkönsiirtoinfrastruktuuriin sähkönsiirtoa varten kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin, mukaan lukien erityyppisten sähkönlähteiden välinen syrjimättömyys, sekä kustannuksia vastaavin tariffein. Kumpikin osapuoli julkaisee sähkönsiirtoinfrastruktuuriin pääsyä ja sen käyttöä koskevat ehdot ja edellytykset.

3. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, osapuoli voi säädöksissään ja määräyksissään ottaa käyttöön tai pitää voimassa objektiivisin perustein erityisiä poikkeuksia, jotka koskevat kolmansien osapuolten pääsyä infrastruktuuriin, sillä edellytyksellä, että poikkeukset ovat tarpeen oikeutetun poliittisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tällaiset poikkeukset on julkaistava ennen niiden soveltamisen aloittamista.

4. Osapuolet tunnustavat 1, 2 ja 3 kohdassa vahvistettujen sääntöjen merkityksen myös kaasuinfrastruktuurille. Osapuolen, joka ei sovella tällaisia sääntöjä kaasuinfrastruktuuriin, on pyrittävä siihen erityisesti uusiutuvien polttoaineiden kuljetuksessa ja otettava samalla huomioon erot markkinoiden kypsyydessä ja organisoinnissa.

15.10 ARTIKLA

Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön toimittajien pääsy infrastruktuuriin

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toisen osapuolen uusiutuvan energian toimittajat saavat pääsyn sen alueella sijaitseviin uusiutuviin energialähteisiin perustuvien sähköntuotantolaitosten sähköverkkoon ja voivat käyttää sitä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 15.7, 15.9 ja 15.11 artiklan soveltamista.

2. Edellä olevan 1 kohdan soveltamiseksi kumpikin osapuoli varmistaa säädöstensä ja määräystensä mukaisesti, että sen siirtoyritykset ja verkonhaltijat, toisen osapuolen uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön toimittajien osalta,

a) mahdollistavat uusien, uusiutuviin energialähteisiin perustuvien sähköntuotantolaitosten ja sähköverkon välisen yhteyden asettamatta syrjiviä ehtoja ja edellytyksiä;

b) mahdollistavat sähköverkon luotettavan käytön;

c) tarjoavat tasehallintapalveluja; ja

d) varmistavat, että käytössä on asianmukaiset verkkoon ja markkinoihin liittyvät operatiiviset toimenpiteet, jotta minimoidaan uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön kapasiteetin rajoittaminen.

3. Edellä olevalla 2 kohdalla ei rajoiteta kummankaan osapuolen laillista oikeutta toteuttaa alueellaan sääntelyä puolueettomin ja syrjimättömin perustein oikeutettujen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi, kuten tarve ylläpitää sähköjärjestelmän varmaa toimintaa ja vakautta.

15.11 ARTIKLA

Riippumaton elin

1. Kumpikin osapuoli pitää toiminnassa tai perustaa toiminnallisesti riippumattoman sääntelyelimen tai riippumattomia elimiä, jotka

a) vahvistavat tai hyväksyvät sähköverkkoon pääsyä ja sen käyttöä koskevat ehdot ja tariffit; ja

b) ratkaisevat kohtuullisessa määräajassa riidat, jotka koskevat sähköverkkoon pääsyn ja käytön asianmukaisia ehtoja, edellytyksiä ja tariffeja.

2. Hoitaessaan tehtäviään ja käyttäessään 1 kohdassa määrättyjä valtuuksiaan elimen tai elinten on toimittava avoimesti ja puolueettomasti sähköverkon käyttäjien, omistajien ja verkonhaltijoiden suhteen.

15.12 ARTIKLA

Standardeja koskeva yhteistyö

1. Energiatuotteiden ja raaka-aineiden kaupan tarpeettomien teknisten esteiden torjumiseksi, tunnistamiseksi ja poistamiseksi kyseisiin tavaroihin ja aineisiin sovelletaan 16 lukua.

2. Osapuolet edistävät 16.4 ja 16.6 artiklan mukaisesti tarvittaessa asiaankuuluvien sääntely- ja standardointielintensä välistä yhteistyötä esimerkiksi energiatehokkuuden, kestävän energian ja raaka-aineiden alalla, edistääkseen kauppaa, sijoituksia ja kestävää kehitystä muun muassa seuraavilla:

a) mahdollisuuksien mukaan nykyisten standardien lähentäminen tai yhdenmukaistaminen molemminpuolisen edun ja vastavuoroisuuden pohjalta ja asianomaisten sääntelyviranomaisten ja standardointielinten sopimien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti;

b) mahdollisuuksien mukaan yhteiset analyysit, menetelmät ja lähestymistavat, joilla tuettaan ja helpotetaan asiaankuuluvien testaus- ja mittausstandardien kehittämistä yhteistyössä asiaankuuluvien standardointielinten kanssa;

c) mahdollisuuksien mukaan energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa koskevien yhteisten standardien kehittäminen; ja

d) raaka-aineita, uusiutuvan energian tuotantoa ja energiatehokkuuslaitteita koskevien standardien edistäminen, mukaan lukien tuotesuunnittelu ja merkinnät, tarvittaessa nykyisten kansainvälisten yhteistyöaloitteiden avulla.

3. Tämän luvun täytäntöönpanoa varten osapuolet pyrkivät edistämään avointen standardien laatimista ja käyttöä sekä verkkojen, järjestelmien, laitteiden, sovellusten tai komponenttien yhteentoimivuutta energia- ja raaka-ainealalla.

15.13 ARTIKLA

Tutkimus, kehittäminen ja innovointi

Osapuolet tunnustavat, että tutkimus, kehittäminen ja innovointi ovat keskeisiä tekijöitä lisättäessä tehokkuutta, kestävyyttä ja kilpailukykyä energia- ja raaka-ainealoilla. Osapuolet tekevät tarvittaessa yhteistyötä muun muassa seuraavilla aloilla:

a) edistetään energian ja raaka-aineiden alalla ympäristöä säästävien ja kustannustehokkaiden teknologioiden, prosessien ja käytäntöjen tutkimusta, kehittämistä, innovointia ja levittämistä;

b) tuetaan arvonlisäystä osapuolten molemminpuoliseksi hyödyksi sekä lisätään energian ja raaka-aineiden tuotantokapasiteettia; ja

c) vahvistetaan valmiuksien kehittämistä tutkimus-, kehitys- ja innovointialoitteiden yhteydessä.

15.14 ARTIKLA

Energiaa ja raaka-aineita koskeva yhteistyö

1. Osapuolet tekevät tarvittaessa yhteistyötä energian ja raaka-aineiden alalla tavoitteenaan muun muassa:

a) sellaisten toimenpiteiden vähentäminen tai poistaminen, jotka itsessään tai yhdessä muiden toimenpiteiden kanssa voisivat vääristää kauppaa ja investointeja, mukaan lukien luonteeltaan tekniset, sääntelyyn liittyvät tai taloudelliset toimenpiteet, jotka vaikuttavat energia- tai raaka-ainealaan;

b) mahdollisuuksien mukaan keskustelu osapuolten kannoista kansainvälisillä foorumeilla, joilla käsitellään asiaankuuluvia kauppaan ja sijoituksiin liittyviä kysymyksiä, ja kansainvälisten ohjelmien edistäminen energiatehokkuuden, uusiutuvan energian ja raaka-aineiden aloilla; ja

c) vastuullisen yritystoiminnan edistäminen osapuolten hyväksymien tai tukemien kansainvälisten normien mukaisesti, kuten OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ja erityisesti niiden tiedettä ja teknologiaa koskeva IX luku.

Energia-alan temaattinen yhteistyö

2. Osapuolet tunnustavat, että on tarpeen nopeuttaa uusiutuvien ja vähähiilisten energialähteiden käyttöönottoa, lisätä energiatehokkuutta ja edistää innovointia ja varmistaa turvallisen, kestävän ja kohtuuhintaisen energian saatavuus. Osapuolet tekevät yhteistyötä kaikissa yhteistä etua koskevissa asiaankuuluvissa kysymyksissä, kuten

a) uusiutuva energia, erityisesti teknologioiden, sähköjärjestelmään liittämisen ja siihen pääsyn, varastoinnin ja joustavuuden sekä uusiutuvan vedyn koko toimitusketjun osalta;

b) energiatehokkuus, mukaan lukien sääntely, parhaat käytännöt sekä tehokkaat ja kestävät lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmät;

c) sähköön perustuva liikenne ja latausinfrastruktuurin käyttöönotto; ja

d) avoimet ja kilpailukykyiset energiamarkkinat.

Raaka-aineita koskeva temaattinen yhteistyö

3. Osapuolet tunnustavat, että ne ovat yhteisesti sitoutuneet raaka-aineiden vastuulliseen hankintaan ja kestävään tuotantoon, ja raaka-aineiden arvoketjujen yhdentymisen tukemiseen liittyvän molemminpuolisen edun. Osapuolet tekevät yhteistyötä kaikissa yhteistä etua koskevissa asiaankuuluvissa kysymyksissä, kuten

a) vastuulliset kaivostoiminnan käytännöt ja raaka-aineiden arvoketjujen kestävyys, mukaan lukien raaka-aineiden arvoketjujen merkitys YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa;

b) raaka-aineiden arvoketjut, mukaan lukien lisäarvo; ja

c) tutkimus-, kehitys- ja innovointitoimia koskevan yhteisen edun mukaisen yhteistyön kannalta sellaisten merkityksellisten alojen tunnistaminen, jotka kattavat raaka-aineiden koko arvoketjun, mukaan lukien huipputeknologia, älykäs kaivostoiminta ja digitaaliset kaivokset.

4. Yhteistyötoimia kehittäessään osapuolet ottavat huomioon käytettävissä olevat resurssit. Toimia voidaan toteuttaa kasvokkain tai millä tahansa osapuolten käytettävissä olevalla teknisellä välineellä.

5. Yhteistyötoimia voidaan kehittää ja toteuttaa yhdessä kansainvälisten järjestöjen, maailmanlaajuisten foorumien ja tutkimuslaitosten kanssa osapuolten sopimuksen mukaisesti.

6. Pannessaan täytäntöön tätä artiklaa osapuolet tukevat 4.5 ja 5.2 artiklan täytäntöönpanon asianmukaista yhteensovittamista.

15.15 ARTIKLA

Energiasiirtymä ja uusiutuvat polttoaineet

1. Tämän luvun täytäntöönpanoa varten osapuolet tunnustavat, että uusiutuvilla polttoaineilla, muun muassa uusiutuvalla vedyllä, myös niiden johdannaisilla, ja uusiutuvilla synteettisillä polttoaineilla on huomattava merkitys kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä ilmastonmuutoksen torjumiseksi.

2. Osapuolet tekevät 15.12 artiklan 2 kohdan mukaisesti tarvittaessa yhteistyötä uusiutuvien polttoaineiden sertifiointijärjestelmien lähentämiseksi tai, jos mahdollista, yhdenmukaistamiseksi, esimerkiksi elinkaarenaikaisia päästöjä ja turvallisuusnormeja koskevien järjestelmien osalta.

3. Uusiutuvien polttoaineiden osalta osapuolet tekevät yhteistyötä myös, jotta ne voivat

a) tunnistaa, vähentää ja tarvittaessa poistaa toimenpiteet, jotka voivat vääristää kahdenvälistä kauppaa, mukaan lukien tekniset, sääntelyyn liittyvät ja taloudelliset toimenpiteet;

b) edistää kahdenvälistä kauppaa helpottavia aloitteita uusiutuvan vedyn tuotannon edistämiseksi; ja

c) edistää uusiutuvien polttoaineiden käyttöä ottaen huomioon niiden vaikutuksen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen.

4. Osapuolet edistävät tarvittaessa uusiutuvia polttoaineita koskevien kansainvälisten standardien ja sääntely-yhteistyön kehittämistä ja täytäntöönpanoa ja tekevät yhteistyötä asiaankuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla kehittääkseen asiaankuuluvia sertifiointijärjestelmiä, joissa vältetään perusteettomien kaupan esteiden syntyminen.

15.16 ARTIKLA

Pieniä ja erillisiä sähköverkkoja koskeva poikkeus

1. Tämän luvun täytäntöönpanoa varten osapuolet tunnustavat, että niiden säädöksissä ja määräyksissä voidaan säätää pieniä ja erillisiä sähköverkkoja koskevista erityisjärjestelmistä.

2. Edellä olevan 1 kohdan nojalla osapuoli voi pitää voimassa, ottaa käyttöön tai panna täytäntöön pieniä ja erillisiä sähköverkkoja koskevia 15.6, 15.7, 15.9, 15.10 ja 15.11 artiklasta poikkeavia toimenpiteitä, sillä edellytyksellä, että tällaiset toimenpiteet eivät muodosta peiteltyjä rajoituksia osapuolten väliselle kaupalle tai sijoituksille.

15.17 ARTIKLA

Tavarakaupan alakomitea

1. Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu tavarakaupan alakomitea, jäljempänä ’alakomitea’, vastaa tämän luvun ja liitteiden 15-A ja 15-B täytäntöönpanosta. Tähän lukuun sovelletaan soveltuvin osin 9.18 artiklan a, c, d ja e alakohdassa vahvistettuja tehtäviä.

2. Edellä olevien 15.12, 15.13, 15.14 ja 15.15 artiklan mukaisesti alakomitea voi suositella, että osapuolet perustavat tai helpottavat muita osapuolten välisiä yhteistyökeinoja energian ja raaka-aineiden alalla.

3. Jos osapuolet yhdessä niin sopivat, alakomitea kokoontuu tämän luvun täytäntöönpanoa käsittelevissä istunnoissa. Tällaisia istuntoja valmistellessaan kumpikin osapuoli voi tarvittaessa ottaa huomioon asiaankuuluvien sidosryhmien tai asiantuntijoiden näkemykset.

4. Kumpikin osapuoli nimeää yhteyspisteen helpottamaan tämän luvun täytäntöönpanoa, muun muassa varmistamalla osapuolen edustajien asianmukaisen osallistumisen, ilmoittaa toiselle osapuolelle sen yhteystiedot ja ilmoittaa viipymättä toiselle osapuolelle kyseisten yhteystietojen muutoksista. Chilen osalta yhteyspisteenä toimii ulkoasiainministeriön kansainvälisten taloussuhteiden sihteeristön tai sen seuraajan edustaja.

16 LUKU

KAUPAN TEKNISET ESTEET

16.1 ARTIKLA

Tavoite

Tämän luvun tavoitteena on tehostaa ja helpottaa osapuolten välistä tavarakauppaa ehkäisemällä, tunnistamalla ja poistamalla tarpeettomia kaupan teknisiä esteitä ja edistämällä laajempaa sääntely-yhteistyötä.

16.2 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan kaikkien sellaisten kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen liitteessä 1 määriteltyjen standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen valmisteluun, hyväksymiseen ja soveltamiseen, jotka voivat vaikuttaa osapuolten väliseen tavarakauppaan.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, tätä lukua ei sovelleta seuraaviin:

a) hankintaeritelmät, joita valtion elimet laativat tällaisten 28 luvun soveltamisalaan kuuluvien elinten tuotanto- tai kulutusvaatimuksia varten; tai

b) 13 luvun soveltamisalaan kuuluvat terveys- ja kasvinsuojelutoimet.

16.3 ARTIKLA

Tiettyjen kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen määräysten sisällyttäminen tähän sopimukseen

Kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2–9 artikla ja liitteet 1 ja 3 sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin.

16.4 ARTIKLA

Kansainväliset standardit

1. Liitteessä 16-A lueteltujen järjestöjen laatimia kansainvälisiä standardeja pidetään kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 ja 5 artiklassa ja liitteessä 3 tarkoitettuina asiaankuuluvina kansainvälisinä standardeina sillä edellytyksellä, että niitä laatiessaan kyseiset järjestöt ovat noudattaneet periaatteita ja menettelyjä, jotka on vahvistettu kaupan teknisiä esteitä käsittelevän WTO:n komitean päätöksessä, joka koskee kansainvälisten standardien, ohjeiden ja suositusten laatimisen periaatteita suhteessa kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 ja 5 artiklaan ja liitteeseen 3.[1]

2. Osapuolen pyynnöstä yhteisneuvosto voi tehdä päätöksen liitteen 16-A muuttamisesta 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla.

16.5 ARTIKLA

Tekniset määräykset

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää suorittaa suunniteltujen teknisten määräysten sääntelyvaikutusten arviointi kummankin osapuolen sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti.

[1] G/TBT/9, 13.11.2000, liite 4.

2. Kumpikin osapuoli arvioi ehdotetun teknisen määräyksen sellaiset käytettävissä olevat sääntely- ja muut vaihtoehdot, joilla voidaan saavuttaa osapuolen oikeutetut tavoitteet, kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

3. Kumpikin osapuoli käyttää teknisten määräystensä perustana asiaankuuluvia kansainvälisiä standardeja, paitsi jos teknistä määräystä laativa osapuoli voi osoittaa, että tällaiset kansainväliset standardit olisivat tehoton tai epäasianmukainen keino oikeutettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

4. Jos osapuoli ei käytä kansainvälisiä standardeja perustana tekniselle määräykselle, kyseinen osapuoli nimeää toisen osapuolen pyynnöstä mahdolliset merkittävät poikkeamat asiaankuuluvasta kansainvälisestä standardista, selittää syyt, joiden vuoksi tällaiset standardit on katsottu tehottomiksi tai epäasianmukaisiksi tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi, ja antaa tieteellisen tai teknisen näytön, johon kyseinen arvio on perustunut.

5. Mitä tulee kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 artiklan 3 kohdan mukaiseen kumpaakin osapuolta koskevaan velvollisuuteen, kumpikin osapuoli tarkastelee uudelleen teknisiä määräyksiään omien sääntöjensä ja menettelyjensä mukaisesti, jotta kyseisiä teknisiä määräyksiä voitaisiin lähentää asiaankuuluviin kansainvälisiin standardeihin. Osapuolet ottavat huomioon muun muassa kaikki uudet muutokset asiaankuuluvissa kansainvälisissä standardeissa ja sen, vallitsevatko edelleen sellaiset olosuhteet, joiden vuoksi asiaankuuluvista kansainvälisistä standardeista on poikettu.

16.6 ARTIKLA

Sääntely-yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat, että on olemassa laaja valikoima sääntely-yhteistyömekanismeja, jotka voivat auttaa poistamaan kaupan teknisiä esteitä tai välttämään niiden syntymistä.

2. Osapuoli voi ehdottaa toiselle osapuolelle toimialakohtaisia sääntely-yhteistyötoimia tämän luvun soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Kyseiset ehdotukset on toimitettava 16.13 artiklassa tarkoitetulle yhteyspisteelle, ja niihin on sisällytettävä seuraavat:

a) tietojenvaihto sääntelyyn liittyvistä lähestymistavoista ja käytännöistä; tai

b) aloitteet teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen lähentämiseksi edelleen asiaankuuluviin kansainvälisiin standardeihin.

Toinen osapuoli vastaa ehdotukseen kohtuullisen ajan kuluessa.

3. Edellä 16.13 artiklassa tarkoitettujen yhteyspisteiden on ilmoitettava sekakomitealle tämän artiklan nojalla toteutetuista yhteistyötoimista.

4. Osapuolet pyrkivät vaihtamaan menettelyjä ja tekemään niitä koskevaa yhteistyötä, jotta helpotetaan vaatimustenmukaisuuden arvioinnin tulosten hyväksymistä ja tarpeettomia kaupan teknisiä esteitä voidaan poistaa.

5. Osapuolet edistävät teknisestä sääntelystä, standardoinnista, vaatimustenmukaisuuden arvioinnista, akkreditoinnista ja metrologiasta vastaavien organisaatioidensa välistä yhteistyötä riippumatta siitä, ovatko ne valtiollisia vai valtiosta riippumattomia, tämän luvun soveltamisalaan kuuluvien kysymysten käsittelemiseksi.

6. Minkään tässä artiklassa ei saa tulkita edellyttävän, että osapuoli

a) poikkeaa omista sääntelytoimenpiteiden valmistelua ja toteuttamista koskevista sisäisistä menettelyistään;

b) toteuttaa toimia, jotka vaarantaisivat tai estäisivät sääntelytoimenpiteiden toteuttamisen oikea-aikaisesti niiden yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta; tai

c) saavuttaa jonkin tietyn sääntelyllä aikaan saatavan lopputuloksen.

7. Tämän artiklan ja liitteissä 16-A–16-E olevien yhteistyötä koskevien määräysten soveltamiseksi Euroopan komissio toimii EU-osapuolen puolesta.

16.7 ARTIKLA

Muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden markkinavalvontaa, vaatimustenmukaisuutta ja turvallisuutta koskeva yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden markkinavalvontaa, vaatimustenmukaisuutta ja turvallisuutta koskevan yhteistyön merkityksen kaupan helpottamiselle ja kuluttajien ja muiden käyttäjien suojelemiselle sekä tiedonjakoon perustuvan vastavuoroisen luottamuksen rakentamisen tärkeyden.

2. Tässä artiklassa tarkoitetaan

a) ’kulutustavaroilla’ tavaroita, jotka on suunnattu kuluttajille tai joita kuluttajat todennäköisesti käyttävät, lukuun ottamatta elintarvikkeita, lääkinnällisiä laitteita ja lääkkeitä; ja

b) ’markkinavalvonnalla’ viranomaisten harjoittamaa toimintaa ja toteuttamia toimenpiteitä, mukaan lukien yhteistyössä talouden toimijoiden kanssa harjoitettu toiminta ja toteutetut toimet, osapuolen menettelyiden pohjalta, jotta kyseinen osapuoli voi valvoa, että tuotteet ovat sen säädöksissä ja määräyksissä vahvistettujen vaatimusten mukaisia, tai valvoa niiden turvallisuutta, taikka puuttua näihin seikkoihin.

3. Markkinavalvonnan riippumattoman ja puolueettoman toiminnan takaamiseksi kumpikin osapuoli varmistaa

a) markkinavalvontatehtävien ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin tehtävien erottamisen; ja

b) sen, ettei mikään etu vaikuta talouden toimijoihin kohdistuvan markkinavalvontaviranomaisten valvonnan riippumattomuuteen.

4. Osapuolet voivat tehdä yhteistyötä ja vaihtaa tietoja muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden turvallisuuden ja vaatimustenmukaisuuden alalla erityisesti seuraavien osalta:

a) markkinavalvonta ja täytäntöönpanotoimet;

b) riskinarviointimenetelmät ja tuotetestaus;

c) tuotteiden koordinoitu takaisinveto tai muut vastaavat toimet;

d) tieteelliset, tekniset ja sääntelyä koskevat seikat, joilla pyritään parantamaan muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta;

e) terveyden ja turvallisuuden kannalta merkittävät esille tulevat kysymykset;

f) standardointiin liittyvä toiminta; ja

g) virkamiesvaihto.

5. EU-osapuoli voi toimittaa Chilelle nopeasta hälytysjärjestelmästään tai sen seuraajasta valikoituja tietoja, jotka koskevat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/95/EY[1] tai sen seuraajassa tarkoitettuja kulutustavaroita, ja Chile voi toimittaa EU-osapuolelle valikoituja tietoja kulutustavaroiden turvallisuudesta sekä kulutustavaroiden osalta toteutetuista ehkäisevistä, rajoittavista ja korjaavista toimenpiteistä. Tietojenvaihto voi tapahtua seuraavissa muodoissa:

a) ei-järjestelmällinen tietojenvaihto asianmukaisesti perustelluissa erityistapauksissa, lukuun ottamatta henkilötietoja; ja

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/95/EY, annettu 3 päivänä joulukuuta 2001, yleisestä tuoteturvallisuudesta (EYVL L 11, 15.1.2002, s. 4).

b) järjestelmällinen tietojenvaihto, joka perustuu liitteessä 16-D esitettävään yhteisneuvoston päätöksellä vahvistettuun järjestelyyn.

6. Yhteisneuvosto voi hyväksyä päätöksen, jolla vahvistetaan liitteessä 16-E esitettävä järjestely, joka koskee säännöllistä tietojenvaihtoa, myös sähköisesti, toimenpiteistä, jotka koskevat sellaisia muita tuotteita kuin elintarvikkeita, jotka eivät ole vaatimustenmukaisia ja jotka eivät kuulu tämän artiklan 5 kohdan soveltamisalaan.

7. Kumpikin osapuoli käyttää 4, 5 ja 6 kohdan nojalla saatuja tietoja yksinomaan kuluttajien, terveyden, turvallisuuden tai ympäristön suojelun tarkoituksiin.

8. Kumpikin osapuoli käsittelee 4, 5 ja 6 kohdan nojalla saatuja tietoja luottamuksellisina.

9. Edellä 5 kohdan b alakohdassa ja 6 kohdassa tarkoitetuissa järjestelyissä on täsmennettävä tuotteen määritelmä, vaihdettavien tietojen laji, vaihtoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt sekä luottamuksellisuutta ja henkilötietojen suojaa koskevien sääntöjen soveltaminen.

10. Yhteisneuvostolla on 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla valtuudet tehdä päätöksiä liitteissä 16-D ja 16-E esitettyjen järjestelyjen vahvistamiseksi tai muuttamiseksi.

16.8 ARTIKLA

Standardit

1. Jotta standardit voitaisiin yhdenmukaistaa mahdollisimman kattavasti, kumpikin osapuoli kannustaa alueelleen sijoittautuneita standardointielimiä sekä alueellisia standardointielimiä, joiden jäseniä osapuoli tai sen alueelle sijoittautuneet standardointielimet ovat,

a) osallistumaan omien resurssiensa rajoissa asiaankuuluvien kansainvälisten standardointielinten toteuttamaan kansainvälisten standardien valmisteluun;

b) käyttämään asiaankuuluvia kansainvälisiä standardeja perustana kehittämilleen standardeille, paitsi jos tällaiset kansainväliset standardit olisivat tehoton tai epäasianmukainen keino, esimerkiksi suojelun riittämättömän tason tai oleellisten ilmastollisten tai maantieteellisten tekijöiden taikka oleellisten teknologisten ongelmien vuoksi;

c) välttämään kansainvälisten standardointielinten työn toistamista tai päällekkäisyyttä niiden tekemän työn kanssa;

d) tarkistamaan säännöllisin väliajoin kansallisia ja alueellisia standardejaan, jotka eivät perustu asianmukaisiin kansainvälisiin standardeihin, jotta niitä voidaan lähentää asiaankuuluviin kansainvälisiin standardeihin;

e) tekemään yhteistyötä toisen osapuolen asiaankuuluvien standardointielinten kanssa kansainvälisen standardointitoiminnan yhteydessä, myös kansainvälisissä standardointielimissä tai alueellisella tasolla; ja

f) edistämään kahdenvälistä yhteistyötään ja yhteistyötä toisen osapuolen standardointielinten kanssa.

2. Osapuolten olisi vaihdettava tietoja

a) standardien käytöstään teknisten määräysten tukena; ja

b) standardointiprosesseistaan sekä kansainvälisten, alueellisten tai osa-alueellisten standardien käytön laajuudesta kansallisten standardiensa perustana.

3. Jos standardeista tehdään pakollisia liittämällä ne osaksi teknisen määräyksen luonnosta tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyä tai viittaamalla niihin, sovelletaan tämän sopimuksen 16.10 artiklassa sekä kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 tai 5 artiklassa vahvistettuja avoimuusvelvollisuuksia.

16.9 ARTIKLA

Vaatimustenmukaisuuden arviointi

1. Teknisten määräysten laatimista, hyväksymistä ja soveltamista koskevia 16.5 artiklan määräyksiä sovelletaan soveltuvin osin myös vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyihin.

2. Jos osapuoli edellyttää vaatimustenmukaisuuden arviointia erityisenä varmennuksena siitä, että tuote on teknisen määräyksen mukainen, osapuoli

a) valitsee vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt, jotka ovat oikeassa suhteessa asiaan liittyviin riskeihin;

b) katsoo säädöstensä ja määräystensä mukaisesti, että tavarantoimittajan vaatimustenmukaisuusvakuutuksen käyttö on yksi mahdollisista tavoista osoittaa teknisen määräyksen noudattaminen; ja

c) toimittaa toisen osapuolen pyynnöstä tietoja perusteista, joita on käytetty tiettyjen tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen valintaan.

3. Jos osapuoli edellyttää kolmannen osapuolen suorittamaa vaatimustenmukaisuuden arviointia erityisenä varmennuksena siitä, että tuote on teknisen määräyksen mukainen, eikä osapuoli ole varannut kyseistä tehtävää 4 kohdassa täsmennetylle valtion viranomaiselle, osapuoli

a) käyttää akkreditointia ensisijaisena keinona vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksymiseksi;

b) käyttää ensisijaisesti akkreditointia ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevia kansainvälisiä standardeja sekä kansainvälisiä sopimuksia, joihin osapuolten akkreditointielimet osallistuvat, esimerkiksi kansainvälisen laboratorioiden akkreditointiyhteistyön (International Laboratory Accreditation Cooperation, jäljempänä ’ILAC’) ja kansainvälisen akkreditointifoorumin (International Accreditation Forum, jäljempänä ’IAF’) mekanismien avulla;

c) liittyy tai, tapauksen mukaan, kannustaa vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksiaan liittymään kaikkiin voimassa oleviin kansainvälisiin sopimuksiin tai järjestelyihin, jotka koskevat vaatimustenmukaisuuden arvioinnin tulosten yhdenmukaistamista tai niiden hyväksymisen helpottamista;

d) varmistaa, että jos tietylle tuotteelle tai tuoteryhmälle on nimetty useampi kuin yksi vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos, talouden toimijat voivat valita, mikä vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos suorittaa vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn;

e) varmistaa, että vaatimustenmukaisuuden arviointilaitokset ovat riippumattomia valmistajista, tuojista ja muista talouden toimijoista ja ettei akkreditointielimien ja vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten välillä ole eturistiriitoja;

f) sallii vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten käyttää alihankkijoita vaatimustenmukaisuuden arviointiin liittyvien testien tai tarkastusten suorittamiseen, mukaan lukien toisen osapuolen alueella sijaitsevat alihankkijat; minkään tässä alakohdassa ei pidä tulkita estävän osapuolta edellyttämästä, että alihankkija täyttää samat vaatimukset kuin sen kanssa sopimuksen tehneen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen on täytettävä, jos se suorittaisi sopimukseen kuuluvat testaukset tai tarkastukset itse; ja

g) julkaisee virallisilla verkkosivustoilla luettelon laitoksista, jotka osapuoli on nimennyt suorittamaan tällaisia vaatimustenmukaisuuden arviointeja, ja asiaankuuluvat tiedot jokaisen tällaisen laitoksen nimeämisen soveltamisalasta.

4. Mikään tässä artiklassa ei estä osapuolta pyytämästä, että tiettyjä tuotteita koskevan vaatimustenmukaisuuden arvioinnin suorittavat osapuolen nimeämät valtion viranomaiset. Tällaisissa tapauksissa osapuoli

a) rajaa vaatimustenmukaisuuden arvioinnista perittävien maksujen määrän tarjottujen palvelujen likimääräisiin kustannuksiin ja selittää vaatimustenmukaisuuden arviointia hakevan pyynnöstä, miten osapuolen tällaisesta vaatimustenmukaisuuden arvioinnista määräämät maksujen määrät on rajattu tarjottujen palvelujen likimääräisiin kustannuksiin; ja

b) asettaa vaatimustenmukaisuuden arvioinnista perittävät maksut julkisesti saataville tai toimittaa ne pyynnöstä.

5. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 2, 3 ja 4 kohdassa määrätään, tapauksissa, joissa EU-osapuoli hyväksyy tavarantoimittajan vaatimustenmukaisuusvakuutuksen liitteessä 16-B luetelluilla aloilla, Chile vahvistaa säädöstensä ja määräystensä mukaisesti tehokkaan ja avoimen menettelyn sellaisten todistusten ja testausselosteiden hyväksymiseksi, jotka ovat EU-osapuolen alueella sijaitsevien sellaisten vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten antamia, jotka akkreditoinut akkreditointielin on ILAC:n ja IAF:n vastavuoroista tunnustamista koskevien kansainvälisten järjestelyiden jäsen, vakuutukseksi siitä, että tuote on Chilen teknisten määräysten vaatimusten mukainen.

6. Tässä artiklassa ’tavarantoimittajan vaatimustenmukaisuusvakuutuksella’ tarkoitetaan ensimmäisen osapuolen antamaa vakuutusta, jonka valmistaja antaa yksinomaisella vastuullaan asianmukaisen vaatimustenmukaisuuden arviointitoiminnan tulosten perusteella ja joka ei sisällä kolmannen osapuolen pakollista arviointia ja jolla varmistetaan, että tuote on sellaisen teknisen määräyksen mukainen, jossa vahvistetaan tällaiset vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt.

7. Edellä 16.14 artiklassa tarkoitettu alakomitea tarkastelee jommankumman osapuolen pyynnöstä liitteessä 16-B olevassa 1 kohdassa olevaa alojen luetteloa. Alakomitea voi suositella yhteisneuvostolle liitteen 16-B muuttamista 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla.

16.10 ARTIKLA

Avoimuus

1. Omien sääntöjensä ja menettelyjensä mukaisesti ja rajoittamatta 36 luvun määräysten soveltamista kumpikin osapuoli varmistaa laatiessaan merkittäviä teknisiä määräyksiä, joilla voi olla huomattava vaikutus tavarakauppaan, että käytössä on avoimuusmenettelyjä, joilla osapuolten henkilöt voivat ilmaista mielipiteensä julkisessa kuulemismenettelyssä, lukuun ottamatta tapauksia, joissa esiintyy tai uhkaa esiintyä kiireellisiä turvallisuuteen, terveyteen, ympäristönsuojeluun tai kansalliseen turvallisuuteen liittyviä ongelmia.

2. Kumpikin osapuoli mahdollistaa toisen osapuolen henkilöiden osallistumisen 1 kohdassa tarkoitettuun kuulemismenettelyyn ehdoin, jotka ovat yhtä suotuisat kuin sen omille henkilöille myönnetyt ehdot, ja julkistaa kyseisen kuulemismenettelyn tulokset.

3. Sen jälkeen, kun osapuoli on ilmoittanut ehdotuksesta teknisiksi määräyksiksi ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiksi WTO:n ilmoitusten keskusrekisteriin, sen on varattava vähintään 60 päivän ajanjakso, jonka aikana toinen osapuoli voi toimittaa kirjallisia huomautuksia, lukuun ottamatta tapauksia, joissa esiintyy tai uhkaa esiintyä kiireellisiä turvallisuuteen, terveyteen, ympäristön suojeluun tai kansalliseen turvallisuuteen liittyviä ongelmia. Osapuoli ottaa huomioon toisen osapuolen esittämät kohtuulliset pyynnöt kyseisen huomautusten esittämiseen varatun määräajan pidentämiseksi.

4. Ilmoituksen tekevä osapuoli antaa yksityiskohtaisen ja kattavan kuvauksen ehdotettujen teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden sisällöstä WTO:n ilmoitusmallissa, jos ilmoitettua tekstiä ei ole laadittu jollakin WTO:n virallisista kielistä.

5. Jos osapuoli saa 3 kohdassa tarkoitettuja kirjallisia huomautuksia, se

a) keskustelee toisen osapuolen pyynnöstä kirjallisista huomautuksista yhdessä toimivaltaisen sääntelyviranomaisensa kanssa ajankohtana, jona kyseiset kirjalliset huomautukset voidaan ottaa huomioon; ja

b) vastaa huomautuksiin kirjallisesti viimeistään päivänä, jona se julkaisee hyväksytyn teknisen määräyksen tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn.

6. Kumpikin osapuoli pyrkii julkaisemaan verkkosivustolla vastauksensa toiselta osapuolelta saamiinsa 3 kohdassa tarkoitettuihin kirjallisiin huomautuksiin viimeistään hyväksytyn teknisen määräyksen tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn julkaisupäivänä.

7. Osapuoli antaa toisen osapuolen pyynnöstä tietoja sellaisen teknisen määräyksen tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn tavoitteista, oikeusperustasta ja perusteista, jotka osapuoli on hyväksynyt tai aikoo hyväksyä.

8. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen hyväksymät tekniset määräykset ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt ovat maksutta saatavilla virallisilla verkkosivustoilla tai virallisten lehtien verkkoversioissa.

9. Kumpikin osapuoli antaa tietoja teknisen määräyksen tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn hyväksymisestä ja voimaantulosta sekä hyväksytystä lopullisesta tekstistä WTO:n ilmoitusten keskusrekisteriin toimitettuun alkuperäiseen ilmoitukseen tehdyllä lisäyksellä.

10. Kumpikin osapuoli varaa kohtuullisen ajanjakson teknisten määräysten julkaisemisen ja niiden voimaantulon välille, ellei kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 artiklan 12 kohdasta muuta johdu. Tässä artiklassa ’kohtuullisella ajalla’ tarkoitetaan vähintään kuutta kuukautta, ellei tällainen aika tekisi oikeutettujen tavoitteiden saavuttamista tehottomaksi.

11. Osapuoli ottaa huomioon toisen osapuolen esittämän kohtuullisen pyynnön, joka on saatu ennen 3 kohdassa tarkoitetun huomautusten esittämistä varten varatun jakson päättymistä ja joka koskee teknisen määräyksen julkaisemisen ja sen voimaantulon välisen ajanjakson pidentämistä, lukuun ottamatta tapauksia, joissa viivästys tekisi oikeutettujen tavoitteiden saavuttamisen tehottomaksi.

16.11 ARTIKLA

Merkinnät

1. Osapuolet vahvistavat, että niiden teknisten määräysten, joihin sisältyy tai jotka koskevat yksinomaan merkintöjä, on oltava kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 artiklan 2 kohdan periaatteiden mukaisia.

2. Ellei se ole tarpeen kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen oikeutettujen tavoitteiden saavuttamiseksi, osapuoli, joka edellyttää tuotteiden pakollista merkitsemistä,

a) saa edellyttää ainoastaan sellaisia tietoja, jotka ovat merkityksellisiä tuotteen kuluttajien tai käyttäjien kannalta tai jotka osoittavat, että tuote vastaa pakollisia teknisiä vaatimuksia;

b) ei saa vaatia tuotteiden merkintöjen ennakkohyväksyntää, rekisteröintiä tai sertifiointia tai maksujen suorittamista ennakkoedellytyksenä sellaisten tuotteiden markkinoilleen saattamiselle, jotka muutoin täyttävät sen pakolliset tekniset vaatimukset;

c) myöntää yksilöllisen tunnusnumeron toisen osapuolen talouden toimijoille viipymättä ja syrjimättömästi, jos kyseinen osapuoli edellyttää, että talouden toimijat käyttävät tällaista numeroa;

d) edellyttäen, että ne eivät ole harhaanjohtavia, ristiriitaisia tai sekaannusta aiheuttavia suhteessa tavaroiden tuojaosapuolessa vaadittaviin tietoihin, sallii seuraavat:

   i) tavaroiden tuojaosapuolessa vaadittavan kielen lisäksi muilla kielillä annettavat tiedot;

   ii) kansainvälisesti hyväksytyt nimikkeistöt, kuvat, symbolit tai grafiikka; ja

   iii) tavaroiden tuojaosapuolessa vaadittavien tietojen lisäksi annettavat lisätiedot;

e) hyväksyy, että merkinnät, mukaan lukien lisämerkinnät tai merkintöihin tehtävät korjaukset, tehdään tullivarastoissa tai muilla tähän tarkoitukseen osoitetuilla alueilla tuontimaassa vaihtoehtona alkuperämaassa tehdyille merkinnöille, ellei kansanterveyteen tai turvallisuuteen liittyvistä syistä edellytetä, että hyväksytyt henkilöt tekevät tällaiset merkinnät; ja

f) pyrkii hyväksymään ei-pysyvät tai irrotettavat merkinnät tai sisällyttämään asiaankuuluvat tiedot tuotteen mukana oleviin asiakirjoihin sen sijaan, että merkinnät olisi kiinnitetty fyysisesti tuotteeseen.

16.12 ARTIKLA

Tekniset keskustelut ja neuvottelut

1. Osapuoli voi pyytää toista osapuolta toimittamaan tietoja mistä tahansa tämän luvun soveltamisalaan kuuluvasta asiasta. Toinen osapuoli toimittaa tiedot kohtuullisen ajan kuluessa.

2. Jos osapuoli katsoo, että toisen osapuolen ehdotuksella tai luonnoksella tekniseksi määräykseksi tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyksi saattaa olla merkittävä kielteinen vaikutus osapuolten väliseen kauppaan, se voi pyytää teknisiä keskusteluja toimenpiteeseen liittyvistä huolenaiheistaan. Pyyntö on esitettävä kirjallisesti, ja siinä on yksilöitävä

a) toimenpide;

b) tämän luvun määräykset, joihin pyynnön esittäneen osapuolen huolenaiheet liittyvät; ja

c) pyynnön perusteet, myös kuvaus pyynnön esittäneen osapuolen huolenaiheista, jotka liittyvät toimenpiteeseen.

3. Osapuoli toimittaa tämän artiklan mukaisen pyynnön 16.13 artiklan nojalla nimettyyn toisen osapuolen yhteyspisteeseen.

4. Osapuolen pyynnöstä osapuolet kokoontuvat keskustelemaan 2 kohdassa tarkoitetussa pyynnössä esiin tuoduista huolenaiheista joko kasvokkain tai video- tai teleneuvotteluna 60 päivän kuluessa pyynnön päivämäärästä. Osapuolet pyrkivät kaikin tavoin pääsemään asiassa molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun mahdollisimman nopeasti.

5. Jos pyynnön esittänyt osapuoli pitää asiaa kiireellisenä, se voi pyytää toista osapuolta tapaamiseen lyhyemmässä määräajassa. Toinen osapuoli ottaa kyseisen pyynnön huomioon.

6. Selvyyden vuoksi todetaan, että tämä artikla ei vaikuta kummankaan osapuolen 38 luvun mukaisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

16.13 ARTIKLA

Yhteyspisteet

1. Kumpikin osapuoli nimeää tämän luvun nojalla tehtävää yhteistyötä ja koordinointia helpottavan yhteyspisteen ja ilmoittaa toiselle osapuolelle sen yhteystiedot. Osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle viipymättä, jos kyseiset yhteystiedot muuttuvat.

2. Yhteyspisteet tekevät yhteistyötä helpottaakseen tämän luvun täytäntöönpanoa ja osapuolten välistä yhteistyötä kaikissa kaupan teknisiin esteisiin liittyvissä asioissa. Yhteyspisteet

a) järjestävät 16.12 artiklassa tarkoitetut tekniset keskustelut ja kuulemiset;

b) käsittelevät ripeästi kumman tahansa osapuolen esiin tuomat, standardien, teknisten määräysten tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden laatimiseen, hyväksymiseen, soveltamiseen tai täytäntöönpanoon liittyvät kysymykset;

c) järjestävät osapuolen pyynnöstä keskusteluja mistä tahansa tämän luvun osalta esille tulevasta asiasta; ja

d) vaihtavat valtiosta riippumattomilla, alueellisilla ja monenvälisillä foorumeilla tietoja standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen alalla tapahtuneesta kehityksestä.

3. Yhteyspisteiden on viestittävä keskenään millä tahansa sovitulla tavalla, joka on asianmukainen niiden tehtävien hoitamiseksi.

16.14 ARTIKLA

Kaupan teknisten esteiden alakomitea

Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu kaupan teknisten esteiden alakomitea, jäljempänä ’alakomitea’,

a) valvoo tämän luvun täytäntöönpanoa ja hallinnointia;

b) tehostaa standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen kehittämiseen ja parantamiseen liittyvää yhteistyötä;

c) määrittää yhteistä etua koskevat ensisijaiset alat tämän luvun nojalla tulevaisuudessa tehtävää työtä varten ja tarkastelee ehdotuksia uusiksi aloitteiksi;

d) seuraa kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen kehitystä ja keskustelee siitä; ja

e) toteuttaa kaikki muut toimenpiteet, joiden osapuolet katsovat avustavan niitä tämän luvun ja kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen täytäntöönpanossa.

17 LUKU

SIJOITUKSET

A JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

17.1 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä lukua ei sovelleta osapuolen käyttöön ottamiin tai voimassa pitämiin toimenpiteisiin, jotka liittyvät 25.2 artiklassa määriteltyihin toisen osapuolen rahoituslaitoksiin, toisen osapuolen sijoittajiin tai tällaisten sijoittajien kyseisen osapuolen alueella oleviin rahoituslaitoksiin tekemiin sijoituksiin.

17.2 ARTIKLA

Määritelmät

1. Tässä luvussa ja liitteissä 17-A, 17-B ja 17-C tarkoitetaan

a) ’julkista valtaa käytettäessä toteutetulla toiminnalla’ toimintaa, mukaan lukien tarjotut palvelut, joita ei toteuteta tai tarjota kaupallisesti eikä kilpaillen yhden tai useamman talouden toimijan kanssa;

b) ’ilma-alusten korjaus- ja huoltopalveluilla’ korjaus- ja huoltotoimia, jotka on tehty ilma-alukseen tai sen osaan sen ollessa poissa liikenteestä ja jotka eivät sisällä niin kutsuttua linjahuoltoa;

c) ’tietokonepohjaista paikanvarausjärjestelmää koskevilla palveluilla’ sellaisella automaattisella tietojenkäsittelyjärjestelmällä tuotettuja palveluja, joka sisältää tietoja lentoliikenteen harjoittajien aikatauluista, tarjonnasta, hinnoista ja hintasäännöistä ja jonka kautta voidaan tehdä varauksia tai toimittaa lippuja;

d) ’tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla sijoituksella’ osapuolen yhden tai useamman sijoittajan toisen osapuolen alueella omistamaa tai sen määräysvallassa suoraan tai välillisesti olevaa sijoitusta, joka on tehty sovellettavan lainsäädännön mukaisesti ja joka on olemassa tämän sopimuksen voimaantulopäivänä tai joka on tehty sen jälkeen;

e) ’rajat ylittävällä palveluiden tarjoamisella’ palveluiden tarjoamista

i) osapuolen alueelta toisen osapuolen alueelle; tai

ii) osapuolen alueella toisen osapuolen palvelunkäyttäjälle;

f) ’taloudellisella toiminnalla’ luonteeltaan teollista, kaupallista tai ammatillista toimintaa tai käsityöläistoimintaa, mukaan lukien palveluiden tarjoaminen ja lukuun ottamatta julkista valtaa käytettäessä toteutettua toimintaa;

g) ’yrityksellä’ oikeushenkilöä, sivuliikettä tai edustustoimistoa, joka on perustettu sijoittautumalla;

h) ’sijoittautumisella’ osapuolen sijoittajan toteuttamaa yrityksen perustamista, myös hankkimista[1], toisen osapuolen alueella;

i) ’vapaasti vaihdettavalla valuutalla’ valuuttaa, jota voidaan vapaasti vaihtaa valuuttoihin, joilla käydään yleisesti kauppaa kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla ja joita käytetään yleisesti kansainvälisissä liiketoimissa;

[1] ’Hankinnan’ käsitteen katsotaan kattavan myös omistusosuuden hankinnan oikeushenkilöstä pysyvien taloudellisten yhteyksien luomiseksi tai ylläpitämiseksi.

j) ’maahuolintapalveluilla’ lentoasemalla palkkio- tai sopimusperusteisesti tapahtuvaa seuraavien palveluiden tarjontaa: lentoyhtiöiden edustus, hallinto ja valvonta; matkustajapalvelut; matkatavaroiden käsittely; asematasopalvelut; ateriapalvelu, pois lukien ruoan valmistaminen; lentorahdin ja -postin käsittely; ilma-aluksen polttoainehuolto, ilma-aluksen huolto ja siivous; pintakuljetus; ja lentotoiminta, miehistön hallinto ja lentosuunnittelu; maahuolintapalveluihin eivät sisälly seuraavat: omahuolinta; turvallisuus; linjahuolto; ilma-alusten korjaus ja huolto; tai lentoaseman keskitetyn infrastruktuurin, kuten jäänpoistolaitteistojen, polttoaineen jakelujärjestelmien, matkatavaran käsittelyjärjestelmien ja lentoaseman sisäisten kiinteiden liikennejärjestelmien hallinto tai käyttö;

k) ’sijoituksella’ kaikenlaisia omaisuuseriä, jotka ovat sijoittajan omistuksessa tai määräysvallassa suoraan tai välillisesti ja joilla on sijoituksille tyypilliset ominaispiirteet, kuten tietty kesto, pääoman tai muiden varojen sitominen, tuotto- tai voitto-odotukset tai riskinotto; sijoitusmuotoihin voivat kuulua seuraavat:

i) yritys;

ii) osakkeet, pääomat ja muut yrityksen pääomaosakkuuden muodot;

iii) joukkovelkakirjat, obligaatiot ja muut yrityksen velkainstrumentit;

iv) futuurit, optiot ja muut johdannaistuotteet;

v) kansallisen lainsäädännön nojalla myönnetyt käyttöoikeussopimukset, lisenssit, luvat ja vastaavat oikeudet[1];

vi) avaimet käteen-, rakennus-, hallinnointi-, tuotanto-, käyttöoikeus- ja tulonjakosopimukset sekä muut vastaavat sopimukset, mukaan lukien sopimukset, joihin liittyy se, että sijoittajalla on omaisuutta osapuolen alueella;

vii) teollis- ja tekijänoikeudet;

viii) muu irtain tai kiinteä, aineellinen tai aineeton omaisuus sekä siihen liittyvät omistusoikeudet, kuten vuokrat, kiinnitykset, pantit ja vakuudet;

selkeyden vuoksi todetaan, että

i) sijoitettuja tuottoja pidetään sijoituksina, ja minkäänlainen muutos siinä, missä muodossa omaisuuserät sijoitetaan tai uudelleensijoitetaan, ei vaikuta siihen, että niitä pidetään sijoituksina, niin kauan kuin sijoituksen tai uudelleensijoituksen muoto pysyy sijoituksen määritelmän mukaisena;

ii) oikeudellisella tai hallinnollisella toimella annettua määräystä tai tuomiota ei katsota sijoitukseksi;

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että se, vastaako käyttöoikeussopimus, lisenssi, lupa tai vastaava väline ominaispiirteiltään sijoitusta, riippuu muun muassa siitä, millaiset ja kuinka laajat oikeudet oikeudenhaltijalla on kyseisen osapuolen lainsäädännön mukaan.

l) ’osapuolen sijoittajalla’ osapuolen luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka pyrkimyksenä on yrityksen sijoittautuminen tai jonka yritys on sijoittautumassa tai on sijoittautunut h alakohdan mukaisesti;

m) ’osapuolen oikeushenkilöllä’[1]

i) EU-osapuolen osalta:

A) Euroopan unionin tai vähintään yhden sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustettua tai järjestettyä oikeushenkilöä, joka harjoittaa merkittävää liiketoimintaa[2] Euroopan unionin alueella; ja

B) Euroopan unionin ulkopuolelle sijoittautuneita meriliikenteen harjoittajia, jotka ovat jonkin jäsenvaltion luonnollisten henkilöiden määräysvallassa ja joiden alukset on rekisteröity johonkin jäsenvaltioon ja purjehtivat jonkin jäsenvaltion lipun alla;

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tässä määritelmässä tarkoitettuja meriliikenteen harjoittajia pidetään osapuolen oikeushenkilöinä ainoastaan meriliikennepalveluiden tarjoamiseen liittyvän toimintansa osalta.

[2] Euroopan yhteisön perustamissopimusta koskevan WTO:lle annetun ilmoituksensa mukaisesti (asiakirja WT/REG39/1) EU-osapuoli katsoo, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 54 artiklaan kirjattu käsite ’tosiasiallinen ja jatkuva yhteys’ jonkin jäsenvaltion talouteen vastaa ’merkittävän liiketoiminnan’ käsitettä.

ii) Chilen osalta:

A) Chilen lainsäädännön mukaisesti perustettua tai järjestettyä oikeushenkilöä, joka harjoittaa merkittävää liiketoimintaa Chilen alueella; ja

B) Chilen ulkopuolelle sijoittautuneita meriliikenteen harjoittajia, jotka ovat Chilen luonnollisten henkilöiden määräysvallassa ja joiden alukset on rekisteröity Chileen ja purjehtivat Chilen lipun alla;

n) ’toiminnalla’ osapuolen sijoittajan toisen osapuolen alueella toteuttamaa yrityksen johtamista, hallintoa, ylläpitoa, käyttöä, hyödyntämistä, myyntiä tai muunlaista luovuttamista;

o) ’tuotoilla’ kaikkia määriä, jotka on saatu tai johdettu sijoituksesta tai uudelleensijoituksesta, muun muassa voittoja, osinkoja, pääomatuloja, rojalteja, korkoja, teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyviä suorituksia, luontoissuorituksia ja kaikkea muuta laillista tuloa;

p) ’ilmakuljetuspalveluiden myynnillä ja markkinoinnilla’ asianomaisen lentoliikenteen harjoittajan mahdollisuuksia myydä ja markkinoida vapaasti ilmakuljetuspalvelujaan, mukaan lukien kaikki markkinoinnin osat, kuten markkinatutkimus, mainonta ja jakelu; kyseiset toimet eivät sisällä ilmakuljetuspalveluiden hinnoittelua tai siihen sovellettavia ehtoja;

q) ’palvelulla’ kaikkien alojen kaikkia palveluja lukuun ottamatta julkista valtaa käytettäessä tarjottavia palveluja; ja

r) ’tuomioistuimella’ 17.34 artiklan nojalla perustettua ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta.

17.3 ARTIKLA

Sääntelyoikeus

Osapuolet vahvistavat oikeutensa toteuttaa alueillaan sääntelyä saavuttaakseen oikeutettuja politiikkatavoitteita, kuten kansanterveyden suojelu, sosiaalipalvelut, koulutus, turvallisuus, ympäristö, ilmastonmuutos mukaan lukien, yleinen moraali, sosiaalinen suojelu tai kuluttajansuoja, yksityisyyden suoja ja tietosuoja tai kulttuurin monimuotoisuuden edistäminen ja suojeleminen.

17.4 ARTIKLA

Suhde muihin lukuihin

1. Jos tämä luku ja 25 luku ovat keskenään ristiriidassa, sovelletaan siltä osin viimeksi mainittua.

2. Osapuolen vaatimus, jonka mukaan toisen osapuolen palveluntarjoajan on annettava takaus tai jokin muu rahavakuus edellytyksenä rajat ylittävälle palveluiden tarjoamiselle sen alueella, ei itsessään tarkoita, että tätä lukua sovelletaan tällaiseen rajat ylittävään kyseisten palveluiden tarjoamiseen. Tätä lukua sovelletaan toimenpiteisiin, jotka osapuoli on ottanut käyttöön tai pitänyt voimassa ja jotka liittyvät takaukseen tai rahavakuuteen, jos tällainen takaus tai rahavakuus on tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva sijoitus.

17.5 ARTIKLA

Etujen kieltäminen

Osapuoli voi evätä toisen osapuolen sijoittajalta tai tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalta sijoitukselta tämän luvun mukaiset edut, jos epäävä osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä, jotka liittyvät kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen, ihmisoikeuksien suojelu mukaan luettuna, ja

a) joilla kielletään liiketoimet kyseisen sijoittajan tai tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen kanssa; tai

b) joita rikottaisiin tai kierrettäisiin, jos tämän luvun mukaiset edut myönnettäisiin kyseiselle sijoittajalle tai tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalle sijoitukselle, myös silloin kun toimenpiteillä kielletään liiketoimet sellaisen henkilön kanssa, joka omistaa niistä jommankumman tai jolla on määräysvalta niistä jompaankumpaan.

17.6 ARTIKLA

Palveluiden ja sijoitusten alakomitea

Perustetaan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla palveluiden ja sijoitusten alakomitea, jäljempänä ’alakomitea’. Käsitellessään sijoituksiin liittyviä asioita alakomitea seuraa tämän luvun ja liitteiden 17-A, 17-B ja 17-C asianmukaista täytäntöönpanoa ja varmistaa sen.

B JAKSO

SIJOITUSTEN VAPAUTTAMINEN JA SYRJIMÄTTÖMYYS

17.7 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä jaksoa sovelletaan osapuolen alueellaan käyttöön ottamiin tai voimassa pitämiin toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat yrityksen sijoittautumiseen tai tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen toimintaan kaikissa toisen osapuolen sijoittajan taloudellisissa toimissa.

2. Tätä jaksoa ei sovelleta seuraaviin:

a) audiovisuaalisen alan palvelut;

b) kansallinen meriliikenteen kabotaasi[1]; tai

[1] Tämän luvun mukainen kansallinen kabotaasiliikenne käsittää matkustajien tai tavaroiden kuljettamisen jonkin Chilessä tai jäsenvaltiossa sijaitsevan sataman tai paikan ja Chilessä tai kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitsevan toisen sataman tai paikan välillä, mukaan luettuna mannerjalusta YK:n merioikeusyleissopimuksen mukaisesti, sekä jostakin Chilessä tai jäsenvaltiossa sijaitsevasta satamasta tai paikasta lähtevän ja samaan satamaan tai paikkaan päättyvän liikenteen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sitä, mitä tätä aihetta koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti voidaan pitää kabotaasina.

c) kotimaiset ja kansainväliset lentoliikennepalvelut ja lentoliikenteen tukipalvelut[1], mukaan luettuna sekä säännöllinen että muunlainen lentoliikenne, ja suoraan liikenneoikeuksien käyttöön liittyvät palvelut, lukuun ottamatta seuraavia:

i) ilma-alusten korjaus- ja huoltopalvelut, joiden ajaksi ilma-alus poistetaan liikenteestä;

ii) ilmakuljetuspalveluiden myynti ja markkinointi;

iii) tietokonepohjaista paikanvarausjärjestelmää koskevat palvelut; ja

iv) maahuolintapalvelut.

3. Jäljempänä olevia 17.8, 17.9, 17.11, 17.12 ja 17.13 artiklaa ei sovelleta julkisiin hankintoihin.

4. Jäljempänä olevia 17.8, 17.9, 17.11 ja 17.13 artiklaa ei sovelleta osapuolen myöntämiin tukiin, valtion tukemat lainat, takaukset ja vakuutukset mukaan lukien.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että lentoliikennepalveluihin tai lentoliikenteen tukipalveluihin kuuluvat seuraavat palvelut: ilmakuljetus; ilma-alusta käyttäen tarjottavat palvelut, joiden ensisijaisena tarkoituksena ei ole tavaroiden tai matkustajien kuljettaminen, kuten metsäpalojen torjuminen ilmasta, lentokoulutus, yleisölennätykset, lentolevitys, maanmittaus, kartoitus, valokuvaus, laskuvarjohyppääminen, purjelentokoneen hinaus, helikopterin käyttö hakkuissa ja rakennustöissä sekä muut ilmasta tapahtuvat maatalous-, teollisuus- ja tarkastuspalvelut; ilma-alusten vuokrauspalvelut miehistöineen; ja lentoasemapalvelut.

17.8 ARTIKLA

Markkinoille pääsy

Toimialoilla tai osa-aloilla, joilla on tehty markkinoille pääsyä koskevia sitoumuksia, ja kun kyseessä on toisen osapuolen sijoittajan tai tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen muodostavan yrityksen pääsy markkinoille sijoittautumalla tai harjoittamalla toimintaa, osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa koko alueellaan tai alueellisen jaon pohjalta toimenpidettä, jolla

a) rajoitetaan sellaisten yritysten määrää, jotka voivat harjoittaa tiettyä taloudellista toimintaa, lukumääräisten kiintiöiden, monopolien, yksinomaisten oikeuksien tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa;

b) rajoitetaan liiketoimien tai omaisuuserien kokonaisarvoa lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevan vaatimuksen muodossa;

c) rajoitetaan liiketoimien tai tuotannon kokonaismäärää määrättyinä lukumääräisinä yksikköinä kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevan vaatimuksen muodossa[1];

d) rajoitetaan tai edellytetään tietynlaista oikeushenkilön muotoa tai yhteisyritystä, jotta toisen osapuolen sijoittaja voi harjoittaa taloudellista toimintaa; tai

[1] Tämän artiklan a, b ja c alakohta ei kata toimenpiteitä, jotka otetaan käyttöön jonkin maatalous- tai kalastustuotteen tuotannon rajoittamiseksi.

e) rajoitetaan niiden luonnollisten henkilöiden kokonaismäärää, jotka voivat toimia tietyllä toimialalla tai jotka jokin yritys voi työllistää ja jotka ovat tarpeen taloudellisen toiminnan toteuttamiseksi tai liittyvät siihen välittömästi, lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevan vaatimuksen muodossa.

17.9 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen sijoittajille ja yrityksille, jotka muodostavat tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen, sijoittautumisen osalta kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin kohtelu, jonka se myöntää samanlaisissa tilanteissa[1] omille sijoittajilleen ja niiden yrityksille.

2. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen sijoittajille ja tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluville sijoituksille toiminnan osalta kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin kohtelu, jonka se myöntää samanlaisissa tilanteissa[2] omille sijoittajilleen ja niiden sijoituksille.

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että se, myönnetäänkö kohtelu ”samanlaisissa tilanteissa”, on arvioitava tapauskohtaisesti tosiseikkojen perusteella ja tämä riippuu tilanteen kokonaiskuvasta.

[2] Selkeyden vuoksi todetaan, että se, myönnetäänkö kohtelu ”samanlaisissa tilanteissa”, on arvioitava tapauskohtaisesti tosiseikkojen perusteella ja tämä riippuu tilanteen kokonaiskuvasta.

3. Osapuolen 1 ja 2 kohdan nojalla myöntämällä kohtelulla tarkoitetaan

a) Chilen alue- tai paikallishallinnon osalta kohtelua, joka on vähintään yhtä edullinen kuin edullisin kohtelu, jonka kyseinen hallinnon taso myöntää samanlaisissa tilanteissa Chilen sijoittajille ja niiden sijoituksille alueellaan;

b) jäsenvaltion valtionhallinnon osalta tai jäsenvaltiossa kohtelua, joka on vähintään yhtä edullinen kuin edullisin kohtelu, jonka kyseinen valtionhallinto myöntää samanlaisissa tilanteissa kyseisen jäsenvaltion sijoittajille ja niiden sijoituksille alueellaan[1].

17.10 ARTIKLA

Julkiset hankinnat

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen alueelle sijoittautuneille toisen osapuolen tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen muodostaville yrityksille myönnetään kaikkien toimenpiteiden, jotka liittyvät hankintayksiköiden valtion tarpeita varten suorittamiin tavaroiden ja palveluiden ostoihin, osalta vähintään yhtä edullinen kohtelun kuin sen omille yrityksille samanlaisissa tilanteissa.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että jäsenvaltion valtionhallinnon myöntämä tai jäsenvaltiossa myönnetty kohtelu kattaa tapauksen mukaan myös alue- ja paikallishallinnon tason.

2. Tässä artiklassa määrättyyn kansallisen kohtelun velvoitteeseen sovelletaan 28.3 artiklassa vahvistettuja turvallisuuteen perustuvia poikkeuksia ja yleisiä poikkeuksia.

17.11 ARTIKLA

Suosituimmuuskohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen sijoittajille ja yrityksille, jotka muodostavat tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen, sijoittautumisen yhteydessä vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin samanlaisissa tilanteissa[1] jonkin kolmannen maan sijoittajille ja niiden yrityksille.

2. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen sijoittajille ja tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluville sijoituksille toiminnan osalta vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin samanlaisissa tilanteissa[2] jonkin kolmannen maan sijoittajille ja niiden sijoituksille.

3. Edellä olevien 1 ja 2 kohdan ei pidä tulkita velvoittavan osapuolta myöntämään toisen osapuolen sijoittajille tai tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluville sijoituksille sellaista kohtelua, joka on seurausta toimenpiteistä, jotka koskevat normien, mukaan lukien luonnollisen henkilön tai yrityksen taloudellisen toiminnan harjoittamiseen tarvittavien toimi- ja muiden lupien tai todistusten normit tai perusteet, tai vakavaraisuusvaatimusten tunnustamista.

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että se, myönnetäänkö kohtelu ”samanlaisissa tilanteissa”, on arvioitava tapauskohtaisesti tosiseikkojen perusteella ja tämä riippuu tilanteen kokonaiskuvasta.

[2] Selkeyden vuoksi todetaan, että se, myönnetäänkö kohtelu ”samanlaisissa tilanteissa”, on arvioitava tapauskohtaisesti tosiseikkojen perusteella ja tämä riippuu tilanteen kokonaiskuvasta.

4. Selkeyden vuoksi todetaan, että 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun kohteluun eivät sisälly muissa kansainvälisissä sijoitussopimuksissa tai kauppasopimuksissa määrätyt sijoitusriitojen ratkaisumenettelyt tai -mekanismit. Muiden kansainvälisten sijoitussopimusten tai kauppasopimusten aineelliset määräykset eivät itsessään ole 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua ’kohtelua’, eivätkä ne siten voi merkitä tämän artiklan rikkomista, lukuun ottamatta osapuolen käyttöön ottamia tai voimassa pitämiä toimenpiteitä. Osapuolen tällaisten aineellisten määräysten nojalla soveltamat toimenpiteet voivat olla tässä artiklassa tarkoitettua ’kohtelua’ ja näin ollen merkitä tämän artiklan rikkomista.

17.12 ARTIKLA

Suoritevaatimukset

1. Kun on kyse toisen osapuolen tai kolmannen maan sijoittajan yrityksen sijoittautumisesta osapuolen alueelle tai siellä tapahtuvasta toisen osapuolen tai kolmannen maan sijoitukseen liittyvästä toiminnasta, osapuoli ei saa määrätä tai panna täytäntöön mitään vaatimusta tai sitoumusta tai velvollisuutta, joka koskee seuraavia:

a) tavaroiden tai palveluiden tietyn määrän tai prosenttiosuuden vienti;

b) kotimaisen sisällön tietyn tason tai prosenttiosuuden saavuttaminen;

c) sen alueella tuotettujen tavaroiden tai tarjottujen palveluiden ostaminen, käyttäminen tai etusijalle asettaminen taikka tavaroiden tai palveluiden ostaminen sen alueella olevilta luonnollisilta henkilöiltä tai yrityksiltä;

d) tuonnin määrän tai arvon suhteuttaminen jollakin tavoin viennin määrään tai arvoon tai tällaiseen yritykseen liittyvien valuuttavirtojen määrään;

e) tällaisen yrityksen tuottamien tai tarjoamien tavaroiden tai palveluiden myynnin rajoittaminen sen alueella suhteuttamalla jollakin tavalla tällainen myynti sen viennin määrään tai arvoon taikka valuuttatulojen määrään;

f) teknologian, tuotantoprosessin tai muun teollis- ja tekijänoikeuden alaisen tiedon siirto sen alueella olevalle luonnolliselle henkilölle tai yritykselle;

g) kyseisen yrityksen tuottamien tavaroiden tai tarjoamien palveluiden tarjonta yksinomaan kyseisen osapuolen alueelta tietylle alueelle tai maailmanmarkkinoille;

h) kyseisen sijoittajan tietyn alueen, joka on suurempi kuin osapuolen alue, tai maailmanmarkkinoiden päätoimipaikan sijoittaminen sen alueelle;

i) sen kansalaisten tietyn määrän tai prosenttiosuuden palkkaaminen;

j) viennin tai vientimyynnin rajoittaminen; tai

k) minkään sellaisen lisenssisopimuksen osalta, joka on olemassa vaatimuksen käyttöönottamisen tai täytäntöönpanon aikana tai jotakin sitoumusta tai velvollisuutta täytäntöön pantaessa, tai jonkin tulevan lisenssisopimuksen[1] osalta, jonka sijoittaja ja jokin luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö tai muu taho sen alueella vapaasti tekevät, jos vaatimus otetaan käyttöön tai pannaan täytäntöön taikka sitoumus tai velvollisuus pannaan täytäntöön tavalla, joka suoraan puuttuu kyseiseen lisenssisopimukseen osapuolen muun kuin oikeusviranomaisen käyttämän julkisen vallan kautta, seuraavien vahvistaminen:

i) tiettyä lisenssisopimuksen mukaista tasoa alhaisempi rojaltin taso tai määrä; tai

ii) lisenssisopimuksen voimassaolon määräpituus.

2. Selkeyden vuoksi todetaan, että 1 kohdan k alakohtaa ei sovelleta, kun lisenssisopimus tehdään sijoittajan ja osapuolen välillä.

3. Osapuoli ei saa yrityksen alueelleen sijoittautumisen tai siellä toiminnan yhteydessä asettaa osapuolelle tai kolmannelle maalle edun saamisen tai edun saamisen jatkumisen edellytykseksi mitään seuraavista vaatimuksista:

a) kotimaisen sisällön tietyn tason tai prosenttiosuuden saavuttaminen;

[1] Tässä alakohdassa ’lisenssisopimuksella’ tarkoitetaan sopimusta, joka koskee teknologian, tuotantoprosessin tai muun teollis- ja tekijänoikeuden alaisen tiedon lisensiointia.

b) sen alueella tuotettujen tavaroiden tai tarjottujen palveluiden ostaminen, käyttäminen tai etusijalle asettaminen taikka tavaroiden tai palveluiden ostaminen sen alueella olevilta luonnollisilta henkilöiltä tai yrityksiltä;

c) tuonnin määrän tai arvon suhteuttaminen jollakin tavoin viennin määrään tai arvoon tai tällaiseen yritykseen liittyvien valuuttavirtojen määrään;

d) tällaisen yrityksen tuottamien tai tarjoamien tavaroiden tai palveluiden myynnin rajoittaminen sen alueella suhteuttamalla jollakin tavalla tällainen myynti sen viennin määrään tai arvoon taikka valuuttatulojen määrään; tai

e) viennin tai vientimyynnin rajoittaminen.

4. Kun kyse on osapuolen tai kolmannen maan sijoittajan yrityksen sijoittautumisesta toisen osapuolen alueelle tai toiminnan harjoittamisesta siellä, 3 kohdan ei saa tulkita estävän kyseistä toista osapuolta asettamasta edun saamisen tai edun saamisen jatkumisen edellytykseksi vaatimusta sijoittaa tuotanto, tarjota palvelu, kouluttaa tai työllistää työntekijöitä, rakentaa tai laajentaa tiettyjä tiloja tai toteuttaa tutkimus- ja kehitystoimintaa sen alueella.

5. Edellä olevan 1 kohdan f ja k alakohtaa ei sovelleta, kun

a) osapuoli sallii teollis- ja tekijänoikeuksien käytön TRIPS-sopimuksen 31 tai 31 a artiklan mukaisesti tai ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä, jotka edellyttävät sellaisten tietojen tai sellaisten teollis- ja tekijänoikeuden alaisten tietojen ilmoittamista, jotka kuuluvat TRIPS-sopimuksen 39 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan ja ovat sen kanssa sopusoinnussa; tai

b) tuomioistuin, hallinnollinen tuomioistuin tai kilpailuviranomainen määrää tai panee täytäntöön vaatimuksen tai panee täytäntöön sitoumuksen tai velvollisuuden sellaisen käytännön korjaamiseksi, jonka on oikeudenkäynti- tai hallintomenettelyssä todettu rikkovan osapuolen kilpailulainsäädäntöä.

6. Edellä olevan 1 kohdan a, b ja c alakohtaa ja 3 kohdan a ja b alakohtaa ei viennin edistämisohjelmiin ja ulkomaan avustusohjelmiin osallistumisen osalta sovelleta tavaroiden tai palveluiden kelpoisuusvaatimuksiin.

7. Edellä olevan 3 kohdan a ja b alakohtaa ei sovelleta tavaran sisältöä koskeviin vaatimuksiin, jotka tuojaosapuoli on määrännyt, jotta tavaroille voidaan myöntää tullietuuskohtelu tai tullietuuskiintiö.

8. Selkeyden vuoksi todetaan, että tämän artiklan ei saa tulkita edellyttävän, että osapuoli sallii tietyn palvelun tarjoamisen rajat ylittävästi, jos kyseinen osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa tällaiseen palveluiden tarjoamiseen kohdistuvia rajoituksia tai kieltoja, jotka ovat yhdenmukaisia liitteissä 17-A, 17-B tai 17-C luetellun toimialan, osa-alan tai toiminnon osalta määritettyjen varaumien, ehtojen tai rajoitusten kanssa.

9. Tällä artiklalla ei rajoiteta osapuolten WTO-sopimuksen mukaisia sitoumuksia.

17.13 ARTIKLA

Ylempi johto ja hallitukset

Osapuoli ei saa vaatia, että kyseisen osapuolen yritys, joka on tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva sijoitus, nimittää tiettyä kansalaisuutta edustavia luonnollisia henkilöitä yrityksen hallitukseen taikka johtajiksi tai muihin ylemmän johdon tehtäviin.

17.14 ARTIKLA

Poikkeavat toimenpiteet

1. Edellä olevaa 17.9, 17.11, 17.12 ja 17.13 artiklaa ei sovelleta seuraaviin:

a) voimassa oleva poikkeava toimenpide, jota pitää voimassa

i) EU-osapuolen osalta:

A) Euroopan unioni lisäyksen 17-A-1 mukaisesti;

B) jäsenvaltion valtionhallinto lisäyksen 17-A-1 mukaisesti;

C) jäsenvaltion aluehallinto lisäyksen 17-A-1 mukaisesti; tai

D) jäsenvaltion paikallishallinto; ja

ii) Chilen osalta:

A) valtionhallinto lisäyksen 17-A-2 mukaisesti;

B) aluehallinto lisäyksen 17-A-2 mukaisesti; tai

C) paikallishallinto;

b) tämän kohdan a alakohdassa tarkoitetun poikkeavan toimenpiteen jatkaminen tai nopea uusiminen; tai

c) tämän kohdan a alakohdassa tarkoitetun poikkeavan toimenpiteen muutos siltä osin kuin se ei vähennä toimenpiteen yhdenmukaisuutta 17.9, 17.11, 17.12 tai 17.13 artiklan kanssa verrattuna välittömästi ennen muutosta vallinneeseen tilanteeseen.

2. Edellä olevia 17.9, 17.11, 17.12 ja 17.13 artiklaa ei sovelleta osapuolen toimenpiteisiin, jotka koskevat sen liitteessä 17-B olevassa luettelossa vahvistettuja toimialoja, osa-aloja tai toimintoja.

3. Osapuoli ei saa tämän sopimuksen voimaantulopäivän jälkeen ottaa käyttöön sen liitteessä 17 B esitettyjen varaumien kattamaa toimenpidettä, jossa edellytetään, että toisen osapuolen sijoittajan on kansalaisuutensa vuoksi myytävä tai muuten luovutettava tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva sijoitus, joka on olemassa kyseisen toimenpiteen voimaantulohetkellä.

4. Edellä olevaa 17.8 artiklaa ei sovelleta mihinkään osapuolen toimenpiteeseen, joka on liitteessä 17-C vahvistettujen sitoumuksien mukainen.

5. Edellä olevia 17.9 ja 17.11 artiklaa ei sovelleta mihinkään osapuolen toimenpiteeseen, joka muodostaa TRIPS-sopimuksen 3, 4 ja 5 artiklassa erityisesti määrätyn poikkeuksen tai vapautuksen kyseisen sopimuksen 3 tai 4 artiklasta.

6. Selkeyden vuoksi todetaan, että 17.9 ja 17.11 artiklan ei saa tulkita estävän osapuolta määräämästä toisen osapuolen sijoittajien sijoittautumista tai toimintaa tai tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia sijoituksia koskevia tietovaatimuksia, mukaan lukien tilastolliset tarkoitukset, sillä edellytyksellä, että tällaiset vaatimukset eivät ole keino kiertää kyseiselle osapuolelle kyseisten artiklojen nojalla kuuluvia velvollisuuksia.

C JAKSO

SIJOITUSTEN SUOJA

17.15 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä jaksoa sovelletaan toimenpiteisiin, jotka osapuoli on ottanut käyttöön tai pitänyt voimassa ja jotka vaikuttavat

a) tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin sijoituksiin; ja

b) osapuolen sijoittajiin tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin sijoituksiin liittyvän toiminnan osalta.

17.16 ARTIKLA

Sijoitukset ja sääntelytoimenpiteet

1. Edellä olevaa 17.3 artiklaa sovelletaan tähän jaksoon tämän artiklan mukaisesti.

2. Tätä jaksoa ei saa tulkita osapuolen sitoumukseksi olla muuttamatta lainsäädäntö- ja sääntelykehystään, myöskään tavalla, joka saattaisi vaikuttaa kielteisesti tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien sijoitusten toimintaan tai sijoittajan voitto-odotuksiin.

3. Selkeyden vuoksi todetaan, että pelkästään se, että osapuoli ei ole myöntänyt, uusinut tai pitänyt voimassa tukea tai avustusta tai että osapuoli on muuttanut tai pienentänyt sitä, ei merkitse tämän jakson mukaisten velvoitteiden rikkomista, vaikka siitä aiheutuisi menetyksiä tai vahinkoa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalle sijoitukselle

a) tilanteessa, jossa erityistä lainsäädännön tai sopimuksen mukaista sitoumusta kyseisen tuen tai avustuksen myöntämiseen, uusimiseen tai voimassa pitämiseen ei ole; tai

b) kyseisen tuen tai avustuksen myöntämistä, uusimista, voimassa pitämistä, muuttamista tai pienentämistä koskevien ehtojen tai edellytysten mukaisesti.

4. Selkeyden vuoksi todetaan, että minkään tässä jaksossa ei pidä tulkita estävän osapuolta lopettamasta tuen[1] myöntämistä tai pyytämästä sen takaisinmaksua, kun tällainen toimenpide tehdään jonkin sen toimivaltaisen viranomaisen[2] määräyksestä, tai edellyttävän, että osapuoli hyvittää tämän sijoittajalle.

17.17 ARTIKLA

Sijoittajien ja tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien sijoitusten kohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää alueellaan tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluville toisen osapuolen sijoituksille ja toisen osapuolen sijoittajille niiden tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien sijoitusten osalta kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun ja täyden suojan ja turvan 2–6 kohdan mukaisesti.

---

[1] EU-osapuolen tapauksessa ”tukiin” sisältyvät Euroopan unionin oikeudessa määritellyt ”valtiontuet”.

[2] EU-osapuolen tapauksessa tässä kohdassa tarkoitettujen toimien määräämisessä toimivaltaisia viranomaisia ovat Euroopan komissio tai jäsenvaltion tuomioistuin sen soveltaessa valtiontukia koskevaa Euroopan unionin oikeutta.

2. Osapuoli rikkoo 1 kohdassa tarkoitettua kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun velvoitetta, jos toimenpide tai toimenpiteiden sarja tarkoittaa[1]

a) oikeussuojan epäämistä rikosoikeudellisessa, siviilioikeudellisessa tai hallinnollisessa menettelyssä;

b) oikeudenmukaisen menettelyn perustavanlaatuista rikkomista oikeudellisessa tai hallinnollisessa menettelyssä;

c) ilmeistä mielivaltaisuutta;

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että määrittäessään, rikkooko jokin toimenpide tai toimenpiteiden sarja kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun velvoitetta, tuomioistuimen on otettava huomioon muun muassa seuraavat seikat:

i) a ja b alakohdan osalta se, liittyykö toimenpiteeseen tai toimenpiteiden sarjaan oikeudellista hyväksyttävyyttä loukkaavia vakavia väärinkäytöksiä; pelkästään se, että sijoittajan tekemä valitus riidanalaisesta toimenpiteestä on hylätty kansallisessa menettelyssä tai se on muutoin epäonnistunut, ei itsessään merkitse a alakohdassa tarkoitettua oikeussuojan epäämistä;

ii) c ja d alakohdan osalta se, perustuuko toimenpide tai toimenpiteiden sarja selvästi muuhun kuin perusteltuun syyhyn tai tosiseikkaan ja perustuuko se selvästi lainvastaisiin syihin, kuten ennakkoluuloihin tai puolueellisuuteen; pelkkä lainvastaisuus tai pelkkä käytännön tai menettelyn epäjohdonmukainen tai kyseenalainen soveltaminen ei itsessään merkitse c alakohdassa tarkoitettua ilmeistä mielivaltaisuutta, kun taas lain tai määräyksen täydellinen ja perusteeton kiistäminen, perusteetta toteutettu toimenpide tai toiminta, joka on kohdistettu erityisesti sijoittajaan tai tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan sijoitukseen tarkoituksena aiheuttaa vahinkoa, merkitsee todennäköisesti c ja d alakohdassa tarkoitettua ilmeistä mielivaltaisuutta tai syrjintää;

iii) e alakohdan osalta se, onko osapuoli ylittänyt toimivaltansa ja onko väitetty pakottaminen tai häirintä ollut toistuvaa ja jatkuvaa.

d) kohdennettua syrjintää ilmeisen väärin perustein, kuten sukupuolen, rodun tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella; tai

e) sijoittajien huonoa kohtelua, kuten pakottamista, painostamista ja häirintää.

3. Määrittäessään, onko tapahtunut 2 kohdassa tarkoitettu rikkomus, tuomioistuin voi ottaa huomioon sen, onko osapuoli antanut sijoittajalle erityisen ja yksiselitteisen vaikutelman, johon sijoittaja on luottanut päättäessään tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen tekemisestä tai ylläpitämisestä mutta jota osapuoli ei ole myöhemmin lunastanut.

4. Edellä 1 kohdassa tarkoitetulla ilmaisulla ”täysi suoja ja turva” viitataan osapuolen velvollisuuksiin, jotka liittyvät sijoittajien ja tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien sijoitusten fyysiseen turvallisuuteen[1].

5. Selkeyden vuoksi todetaan, että tämän sopimuksen jonkin muun määräyksen tai jonkin muun kansainvälisen sopimuksen rikkominen ei merkitse tämän artiklan rikkomista.

6. Se, että toimenpide on osapuolen lainsäädännön vastainen, ei itsessään merkitse tämän artiklan rikkomista. Jotta voidaan selvittää, onko toimenpide tämän artiklan vastainen, tuomioistuimen on tutkittava, onko osapuolen toiminta ristiriidassa 1–4 kohdan kanssa.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että ilmaisulla ”täysi suoja ja turva” viitataan osapuolen velvollisuuteen toimia siten kuin sijoittajien ja tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien sijoitusten fyysisen turvallisuuden suojaamiseksi on tapauksen mukaan kohtuudella välttämätöntä.

17.18 ARTIKLA

Kohtelu selkkaustilanteissa

1. Osapuolen sijoittajien, joiden tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluville sijoituksille koituu tappioita toisen osapuolen alueella sodan tai muun aseellisen selkkauksen, vallankumouksen tai muiden yhteiskunnallisten levottomuuksien taikka kansallisen hätätilan[1] vuoksi, on saatava kyseiseltä toiselta osapuolelta palauttamisen, korvauksen, hyvityksen tai muun ratkaisun osalta vähintään yhtä suotuisa kohtelu kuin se, jonka kyseinen toinen osapuoli myöntää omille sijoittajilleen tai minkä tahansa kolmannen maan sijoittajille.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa rajoittamatta osapuolen sijoittajien, jotka jossakin kyseisessä kohdassa tarkoitetussa tilanteessa kärsivät tappioita toisen osapuolen alueella, on saatava kyseiseltä toiselta osapuolelta ripeästi asianmukainen ja riittävä palautus tai korvaus, jos tällaiset tappiot johtuvat seuraavista:

a) toisen osapuolen asevoimat tai viranomaiset takavarikoivat sen tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen tai osan siitä; tai

b) toisen osapuolen asevoimat tai viranomaiset tuhoavat sen tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen tai osan siitä, kun tämä ei ole vallitsevassa tilanteessa pakollista.

3. Tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitetun korvauksen määrä määräytyy 17.19 artiklan 2 kohdan mukaisesti takavarikointi- tai tuhoamispäivän ja tosiasiallisen maksupäivän väliseltä ajalta.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että pelkästään se, että valtio julistaa kansallisen hätätilan, ei itsessään merkitse tämän määräyksen rikkomista.

17.19 ARTIKLA

Pakkolunastus[1]

1. Osapuoli ei saa kansallistaa tai pakkolunastaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa sijoitusta suoraan tai välillisesti käyttämällä toimenpiteitä, joilla on kansallistamista tai pakkolunastusta vastaava vaikutus, jäljempänä ’pakkolunastus’, paitsi

a) yleisen edun vuoksi;

b) syrjimättömästi;

c) ripeää, asianmukaista ja riittävää korvausta vastaan; ja

d) oikeudenmukaisen menettelyn mukaisesti.

2. Edellä 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun korvauksen on täytettävä seuraavat edellytykset:

a) se on maksettava viipymättä;

b) se vastaa pakkolunastetun sijoituksen käypää markkina-arvoa välittömästi ennen pakkolunastusta, jäljempänä ’pakkolunastuspäivä’, tai ennen pakkolunastuksen tietoon tuloa sen mukaan, kumpi on aiempi;

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tätä artiklaa on tulkittava liitteen 17-D mukaisesti.

c) se on kokonaisuudessaan realisoitavissa ja vapaasti siirrettävissä vapaasti vaihdettavana valuuttana; ja

d) siihen sisältyy tavanomaisen kaupallisen tason mukainen korko, jota maksetaan pakkolunastuspäivästä maksupäivään.

3. Kohteena olevalla sijoittajalla on oltava oikeus pakkolunastuksen toteuttavan osapuolen lainsäädännön mukaisesti saada kanteensa tarkastelu ja sijoituksensa arvonmääritys pikaiseen käsittelyyn kyseisen osapuolen oikeudellisessa tai muussa riippumattomassa elimessä tässä artiklassa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti.

4. Tätä artiklaa ei sovelleta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien pakollisten lisenssien myöntämiseen eikä tällaisten oikeuksien kumoamiseen, rajoittamiseen tai luomiseen siltä osin kuin tällainen myöntäminen, kumoaminen, rajoittaminen tai luominen on TRIPS-sopimuksen mukaista.[1]

17.20 ARTIKLA

Siirrot[2]

1. Kumpikin osapuoli sallii kaikki siirrot, jotka liittyvät tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin sijoituksiin, vapaasti tai viivytyksettä vapaasti vaihdettavana valuuttana ja siirtopäivänä sovellettavalla markkinavaihtokurssilla. Tällaisiin siirtoihin kuuluvat

a) pääomanlisäykset;

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tässä kohdassa tarkoitettu teollis- ja tekijänoikeuksien kumoaminen sisältää tällaisten oikeuksien peruuttamisen tai mitätöimisen ja että teollis- ja tekijänoikeuksien rajoittaminen sisältää poikkeukset tällaisiin oikeuksiin.

[2] Selkeyden vuoksi todetaan, että tähän artiklaan sovelletaan liitettä 17-E.

b) voitot, osingot, myyntivoitot ja muut tuotot, saatavat sijoituksen tai sen osan myynnistä tai tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen tai sen osan likvidoinnista;

c) korot, rojaltimaksut, hallinnointipalkkiot ja teknisen avun maksut sekä muut maksut;

d) maksut, jotka on suoritettu toisen osapuolen sijoittajan tai sen tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen tekemän sopimuksen mukaisesti, mukaan lukien lainasopimuksen nojalla suoritetut maksut;

e) ulkomailta palvelukseen otetun ja tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen yhteydessä työskentelevän henkilöstön ansiot ja muut korvaukset;

f) 17.18 ja 17.19 artiklan nojalla suoritetut maksut; ja

g) D jakson soveltamisesta koituvat maksut.

2. Osapuoli ei saa edellyttää, että sen sijoittajat siirtävät, tai rangaista sijoittajiaan, jotka eivät siirrä, tuloja, ansioita, voittoja tai muita määriä, jotka johtuvat tai jotka on saatu toisen osapuolen alueelle tehdyistä tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvista sijoituksista.

17.21 ARTIKLA

Sijaantulo

Jos osapuoli tai sen nimeämä elin suorittaa kyseisen osapuolen sijoittajalle maksun, joka liittyy takaukseen, vakuutussopimukseen tai muuhun korvaukseen, johon se on sitoutunut tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen osalta, toinen osapuoli, jonka alueella tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva sijoitus on tehty, tunnustaa kaikkien tämän luvun mukaisten sellaisten oikeuksien osalta sijaantulon tai siirron, jotka tämän luvun mukaisesti olisivat tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sijoituksen osalta kuuluneet sijoittajalle, ellei sijaantuloa olisi tapahtunut, eikä sijoittaja käytä kyseisiä oikeuksia sijaantulon osalta.

17.22 ARTIKLA

Sopimuksen irtisanominen

1. Jos tämä sopimus irtisanotaan 41.13 artiklan mukaisesti, tämä jakso ja D jakso pysyvät voimassa vielä viiden vuoden ajan irtisanomispäivästä sellaisten sijoitusten osalta, jotka on tehty ennen irtisanomispäivää.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua määräaikaa jatketaan yhdellä viiden vuoden lisäjaksolla edellyttäen, että mikään muu osapuolten välinen sijoitussuojasopimus ei ole voimassa.

3. Tätä artiklaa ei sovelleta, jos tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen lopetetaan eikä tämä sopimus tule voimaan.

17.23 ARTIKLA

Suhde muihin sopimuksiin

1. Tämän sopimuksen tullessa voimaan liitteessä 17-F lueteltujen jäsenvaltioiden ja Chilen välisten sopimusten, mukaan lukien niistä johdetut oikeudet ja velvollisuudet, voimassaolo päättyy ja ne korvataan tämän sopimuksen tällä osalla.

2. Jos tämän luvun C ja D jaksoa sovelletaan väliaikaisesti 41.5 artiklan 2 kohdan mukaisesti, liitteessä 17-F lueteltujen sopimusten, mukaan lukien niistä johdetut oikeudet ja velvollisuudet, soveltaminen keskeytetään siitä päivästä, jona osapuolet alkavat väliaikaisesti soveltaa tämän luvun C ja D jaksoa 41.5 artiklan mukaisesti. Jos kyseisten jaksojen väliaikainen soveltaminen lopetetaan eikä tämä sopimus tule voimaan, soveltamisen keskeytyminen lakkaa ja liitteessä 17-F luetellut sopimukset palaavat voimaan.

3. Sen estämättä, mitä 1 ja 2 kohdassa määrätään, jonkin liitteessä 17-F luetellun sopimuksen nojalla voidaan nostaa kanne kyseisessä sopimuksessa vahvistettujen sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti edellyttäen, että

a) kanne koskee kyseisen sopimuksen väitettyä rikkomista, joka tapahtui ennen päivää, jona sopimuksen soveltaminen keskeytettiin 2 kohdan nojalla, tai, jos sopimuksen soveltamista ei ole keskeytetty 2 kohdan nojalla, ennen tämän sopimuksen voimaantulopäivää; ja

b) enintään kolme vuotta on kulunut päivästä, jona sopimuksen soveltaminen keskeytettiin 2 kohdan nojalla, tai jos kyseisen sopimuksen soveltamista ei ole keskeytetty 2 kohdan nojalla, tämän sopimuksen voimaantulopäivästä siihen päivään, jona kanne nostettiin.

4. Sen estämättä, mitä 1 ja 2 kohdassa määrätään, jos tämän luvun C ja D jakson väliaikainen soveltaminen lopetetaan eikä tämä sopimus tule voimaan, voidaan tämän sopimuksen nojalla nostaa kanne tässä sopimuksessa vahvistettujen sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti edellyttäen, että

a) kanne koskee tämän sopimuksen väitettyä rikkomista, joka tapahtui tämän luvun C ja D jakson väliaikaisen soveltamisen aikana; ja

b) enintään kolme vuotta on kulunut päivästä, jona väliaikainen soveltaminen lopetettiin, siihen päivään, jona kanne nostettiin.

5. Tätä artiklaa sovellettaessa ei sovelleta 41.5 artiklassa vahvistettua tämän sopimuksen voimaantuloa koskevaa määritelmää.

17.24 ARTIKLA

Vastuullinen liiketoiminta

1. Kumpikin osapuoli kannustaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien sijoitusten tekijöitä sisällyttämään sisäiseen politiikkaansa yritysten yhteiskuntavastuuta tai vastuullista liiketoimintaa koskevia kansainvälisesti tunnustettuja periaatteita ja ohjeita, kuten OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, ILO:n kolmikantainen periaatejulistus, joka koskee monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa, sekä yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet, sanotun kuitenkaan rajoittamatta luvun 33 soveltamista.

2. Osapuolet vahvistavat, että sijoittajien on tärkeä noudattaa asianmukaisen huolellisuuden prosessia tunnistaakseen, estääkseen ja hillitäkseen sijoitukseensa liittyviä ympäristö- ja sosiaalisia riskejä ja vaikutuksia ja kantaakseen vastuunsa niistä.

D JAKSO

SIJOITUSRIITOJEN RATKAISEMINEN JA INVESTOINTITUOMIOISTUINJÄRJESTELMÄ

1 ALAJAKSO

SOVELTAMISALA JA MÄÄRITELMÄT

17.25 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Tätä jaksoa sovelletaan jommankumman osapuolen kantajan ja toisen osapuolen välisiin riitoihin, jotka liittyvät 17.9 artiklan 2 kohdan tai 17.11 artiklan 2 kohdan taikka C jakson väitettyyn rikkomiseen, jonka väitetään aiheuttavan menetyksiä tai vahinkoa kantajalle tai sen paikallisesti sijoittautuneelle yritykselle.

2. Tätä jaksoa sovelletaan myös 17.31 mukaisiin vastakanteisiin.

3. Osapuolen velan uudelleenjärjestelyä koskeva kanne on ratkaistava liitteen 17-G mukaisesti.

4. Tässä jaksossa tarkoitetaan

a) ’kantajalla’ osapuolen sijoittajaa, jolla on sijoitusriita toisen osapuolen kanssa ja joka aikoo nostaa tai on nostanut tämän jakson mukaisen kanteen joko

   i) omasta puolestaan; tai

   ii) omistamansa tai määräysvallassaan pitämänsä paikallisesti sijoittautuneen yrityksen puolesta; paikallisesti sijoittautunutta yritystä kohdellaan ICSID-yleissopimuksen 25 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamista varten toisen sopimusvaltion kansalaisena;

b) ’riidan osapuolilla’ kantajaa ja vastaajaa;

c) ’ICSID:n täydentävillä säännöillä’ sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainvälisen ratkaisu- ja sovittelukeskuksen sihteeristön toteuttaman käsittelyn hallinnointia koskevia täydentäviä sääntöjä;

d) ’ICSID-yleissopimuksella’ Washingtonissa 18 päivänä maaliskuuta 1965 tehtyä yleissopimusta valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemisesta;

e) ’paikallisesti sijoittautuneella yrityksellä’ osapuolen alueelle sijoittautunutta oikeushenkilöä, joka on toisen osapuolen sijoittajan omistuksessa tai määräysvallassa[1];

[1] Oikeushenkilö on a) toisen osapuolen henkilön omistama, jos yli 50 prosenttia sen pääomasta on kyseisen osapuolen henkilön omistuksessa; b) toisen osapuolen henkilön määräysvallassa, jos tällaisella henkilöllä on valtuudet nimittää enemmistö kyseisen oikeushenkilön johtajista tai muutoin oikeudellisesti ohjata sen toimintaa.

f) ’New Yorkin yleissopimuksella’ New Yorkissa 10 päivänä kesäkuuta 1958 tehtyä Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusta ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta;

g) ’riidan ulkopuolisella osapuolella’ Chileä, kun vastaaja on EU-osapuoli, tai EU-osapuolta, kun vastaaja on Chile;

h) ’menettelyllä’ tämän jakson mukaista menettelyä tuomioistuimessa tai muutoksenhakutuomioistuimessa, ellei toisin täsmennetä;

i) ’vastaajalla’ Chileä, kun vastaaja on EU-osapuolen sijoittaja, tai Euroopan unionia tai asianomaista jäsenvaltiota 17.28 artiklan mukaisesti, kun vastaaja on chileläinen sijoittaja;

j) ’kolmannen osapuolen rahoituksella’ kaikkea rahoitusta, jota henkilö, joka ei ole riidan osapuoli, tarjoaa riidan osapuolelle, rahoittaakseen osittain tai kokonaan menettelyn kustannukset riidan tuloksesta riippuvaa korvausta vastaan taikka lahjoituksena tai avustuksena[1];

k) ’UNCITRALin välimiesmenettelysäännöillä’ YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan välimiesmenettelysääntöjä; ja

l) ’UNCITRALin avoimuussäännöillä’ investoijan ja valtion välisen välimiesmenettelyn läpinäkyvyyttä koskevia UNCITRALin sääntöjä.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tällaista rahoitusta voidaan tarjota suoraan tai välillisesti riidan osapuolelle taikka sen sidosyritykselle tai edustajalle.

2 ALAJAKSO

VAIHTOEHTOINEN RIITOJENRATKAISU JA NEUVOTTELUT

17.26 ARTIKLA

Sovittelu

1. Riidan osapuolet voivat milloin tahansa sopia sovittelun käyttämisestä.

2. Sovittelun käyttäminen on vapaaehtoista, eikä se rajoita riidan kummankaan osapuolen oikeudellista asemaa.

3. Sovittelumenettelyihin sovelletaan liitteessä 17-H vahvistettuja sääntöjä sekä alakomitean mahdollisesti hyväksymiä sovittelusääntöjä[1]. Alakomitea pyrkii parhaan kykynsä mukaan varmistamaan, että sovittelusäännöt hyväksytään viimeistään, tapauksen mukaan, tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen ensimmäisenä päivänä tai tämän sopimuksen tullessa voimaan ja joka tapauksessa viimeistään kahden vuoden kuluttua tällaisesta päivästä.

4. Tämän sopimuksen tultua voimaan alakomitea laatii luettelon kuudesta nuhteettomasta henkilöstä, joilla on tunnustettua osaamista oikeuden, kaupan, teollisuuden tai rahoituksen alalta, joiden voidaan luottaa tekevän päätöksensä muista riippumattomasti ja jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan sovittelijoina.

[1] Riidan osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa liitteessä 17-H tarkoitettua määräaikaa.

5. Sovittelija nimitetään riidan osapuolten sopimuksella. Riidan osapuolet voivat yhdessä pyytää tuomioistuimen puheenjohtajaa nimittämään sovittelijaksi jonkun tämän artiklan mukaisesti laadittuun luetteloon sisältyvistä henkilöistä tai, jos tällaista luetteloa ei ole, osapuolten ehdottamista henkilöistä. Sovittelijoiden on noudatettava soveltuvin osin liitettä 17-I.

6. Jos riidan osapuolet sopivat sovittelun käyttämisestä, 17.27 artiklan 5 ja 8 kohdassa, 17.54 artiklan 10 kohdassa ja 17.55 artiklan 5 kohdassa vahvistetut määräajat keskeytetään siitä päivästä, jona sovittelun käyttämisestä on sovittu, siihen päivään asti, jona jompikumpi riidan osapuoli päättää sovittelun lopettamisesta ilmoittamalla siitä kirjallisesti sovittelijalle ja riidan toiselle osapuolelle. Tuomioistuin tai muutoksenhakutuomioistuin keskeyttää menettelyn, jos riidan kumpikin osapuoli sitä pyytää.

17.27 ARTIKLA

Neuvottelut ja sovintoratkaisut

1. Riidat olisi mahdollisimman pitkälle ratkaistava neuvotteluilla, hyvillä palveluksilla tai sovittelulla ja mahdollisuuksien mukaan ennen tämän artiklan mukaisen neuvottelupyynnön toimittamista. Tällaisesta ratkaisusta voidaan sopia milloin tahansa, myös 5 alajakson mukaisten menettelyjen aloittamisen jälkeen.

2. Riidan osapuolten 1 kohdan mukaisesti yhteisesti sopima ratkaisu ilmoitetaan riidan ulkopuoliselle osapuolelle 15 päivän kuluessa kyseisen yhteisesti sovitun ratkaisun tekemisestä. Riidan kumpikin osapuoli noudattaa tämän artiklan tai 17.26 artiklan mukaisesti yhteisesti sovittuja ratkaisuja ja toimii niiden mukaisesti. Alakomitea seuraa tällaisen yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöönpanoa, ja yhteisesti sovitun ratkaisun osapuoli raportoi säännöllisesti alakomitealle tällaisen ratkaisun täytäntöönpanosta.

3. Jos riitaa ei pystytä sopimaan tämän artiklan 1 kohdassa määrätyllä tavalla, osapuolen kantajan, joka väittää 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja määräyksiä rikotun ja haluaa nostaa kanteen, on esitettävä toiselle osapuolelle neuvottelupyyntö.

4. Pyyntöön on sisällytettävä seuraavat tiedot:

a) kantajan nimi ja osoite ja, jos tällainen pyyntö jätetään paikallisesti sijoittautuneen yrityksen puolesta, paikallisesti sijoittautuneen yrityksen nimi, osoite ja perustamispaikka;

b) sijoituksen sekä sen omistuksen ja sitä koskevan määräysvallan kuvaus;

c) 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut määräykset, joita väitetään rikotun;

d) kanteen oikeudellinen ja tosiasiallinen perusta, mukaan lukien toimenpide, jonka väitetään olevan ristiriidassa 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen määräysten kanssa;

e) haettu korvaus ja kanteen kohteena olevan vahingon arvioitu määrä; ja

f) tiedot edunsaajaomistajasta ja kantajan yhtiörakenteesta sekä todisteet siitä, että kantaja on toisen osapuolen sijoittaja ja että sijoitus on sen omistuksessa tai määräysvallassa ja, jos se toimii paikallisesti sijoittautuneen yrityksen puolesta, että kyseinen paikallisesti sijoittautunut yritys on sen omistuksessa tai määräysvallassa.

5. Jolleivät riidan osapuolet sovi pidemmästä ajanjaksosta, neuvottelut on aloitettava 60 päivän kuluessa neuvottelupyynnön esittämispäivästä.

6. Elleivät riidan osapuolet toisin sovi, neuvottelut järjestetään

a) Santiago de Chilessä, jos neuvottelut koskevat Chilen väitettyä rikkomista;

b) Brysselissä, jos neuvottelut koskevat Euroopan unionin väitettyä rikkomista; tai

c) asianomaisen jäsenvaltion pääkaupungissa, jos neuvottelut koskevat ainoastaan kyseisen jäsenvaltion väitettyä rikkomista.

7. Riidan osapuolet voivat sopia, että neuvottelut järjestetään soveltuvissa tapauksissa videoneuvotteluna tai muulla tavalla.

8. Neuvottelupyyntö on toimitettava

a) kolmen vuoden kuluttua päivästä, jona kantaja tai paikallisesti sijoittautunut yritys, mikäli kantaja toimii paikallisesti sijoittautuneen yrityksen puolesta, ensimmäisen kerran sai tai sen olisi pitänyt saada tietää toimenpiteestä, jonka väitetään olevan ristiriidassa 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen määräysten kanssa, ja niiden väitetysti aiheuttamista menetyksistä tai vahingosta; tai

b) kahden vuoden kuluessa päivästä, jona kantaja tai, jos kantaja toimii paikallisesti sijoittautuneen yrityksen puolesta, paikallisesti sijoittautunut yritys luopuu kyseisestä kanteesta tai menettelystä osapuolen lainsäädännön alaisessa osapuolen tuomioistuimessa; ja joka tapauksessa viimeistään viiden vuoden kuluttua päivästä, jona kantaja tai, jos kantaja toimii paikallisesti sijoittautuneen yrityksen puolesta, paikallisesti sijoittautunut yritys ensimmäisen kerran sai tai sen olisi pitänyt saada tietää toimenpiteestä, jonka väitetään olevan ristiriidassa 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen määräysten kanssa, ja niiden väitetysti aiheuttamista menetyksistä tai vahingosta.

9. Jos kantaja ei ole nostanut kannetta 17.30 artiklan mukaisesti 18 kuukauden kuluessa neuvottelupyynnön jättämisestä, katsotaan, että kantaja on perunut neuvottelupyyntönsä ja, tapauksen mukaan, 17.28 artiklan mukaisen ilmoituksen, jossa pyydetään vastaajan määrittämistä, eikä kantaja saa enää nostaa tämän jakson mukaista kannetta, joka koskee samaa väitettyä rikkomista. Kyseistä ajanjaksoa voidaan jatkaa neuvotteluihin osallistuvien riidan osapuolten sopimuksella.

10. Edellä 8 kohdassa vahvistetut määräajat eivät ala alusta tai keskeydy rikkomisen jatkumisen vuoksi.

11. Jos neuvottelupyyntö koskee tapausta, jossa EU-osapuolen väitetään rikkoneen tätä sopimusta, se toimitetaan Euroopan unionille. Jos 17.28 artiklan mukaisesti tunnistetun jäsenvaltion väitetään rikkoneen tätä sopimusta, neuvottelupyyntö lähetetään myös asianomaiselle jäsenvaltiolle.

3 ALAJAKSO

KANTEEN NOSTAMINEN JA SEN EDELLYTYKSET

17.28 ARTIKLA

Vastaajan määrittämistä koskeva pyyntö

1. Jos riitaa ei voida ratkaista 90 päivän kuluessa neuvottelupyynnön toimittamisesta, neuvottelupyyntö koskee EU-osapuolen väitettyä tämän sopimuksen rikkomista ja kantaja aikoo aloittaa 17.30 artiklan mukaisen menettelyn, kantajan on toimitettava Euroopan unionille ilmoitus, jossa pyydetään vastaajan määrittämistä.

2. Ilmoituksessa on nimettävä toimenpiteet, joita koskevan menettelyn kantaja aikoo aloittaa. Jos kyseessä on jäsenvaltion toimenpide, tällainen ilmoitus toimitetaan myös asianomaiselle jäsenvaltiolle.

3. Tehtyään määrityksen EU-osapuoli ilmoittaa kantajalle mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään 60 päivän kuluttua 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta, onko vastaaja Euroopan unioni vai jokin jäsenvaltio[1].

4. Jos kantajalle ei ole ilmoitettu määrityksestä 60 päivän kuluessa 3 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen toimittamisesta, vastaaja on

a) jäsenvaltio, jos 1 kohdassa tarkoitetussa ilmoituksessa yksilöidyt toimenpiteet ovat yksinomaan jäsenvaltion toimenpiteitä; tai

b) Euroopan unioni, jos 1 kohdassa tarkoitetussa ilmoituksessa yksilöidyt toimenpiteet sisältävät Euroopan unionin toimenpiteitä.

5. Jos kantaja nostaa 17.30 artiklan nojalla kanteen, tämä on tehtävä tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitetun ilmoitetun määrityksen perusteella ja, jos tällaisen määrityksen tulosta ei ole ilmoitettu kantajalle, tämän artiklan 4 kohdan perusteella.

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että EU-osapuoli käyttää tällaisen määrityksen tekemisen perustana yksinomaan kansainvälisillä sopimuksilla, joissa Euroopan unioni on osapuolena, sijoittajan ja valtion välisten riitojen ratkaisemista varten perustetuissa välimiesoikeuksissa käsiteltäviin asioihin liittyvän korvausvastuun hallinnointia koskevista puitteista 23 päivänä heinäkuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 912/2014 soveltamista (EUVL L 257, 28.8.2014, s. 121).

6. Jos 3 kohdan mukaisesti tehdyn määrityksen seurauksena vastaaja on joko Euroopan unioni tai jokin jäsenvaltio, Euroopan unioni tai asianomainen jäsenvaltio ei voi väittää, että kannetta ei pidä ottaa käsiteltäväksi tai että tuomioistuin ei ole toimivaltainen, tai muutoin väittää, että kanne tai ratkaisu on perusteeton tai se ei ole pätevä sillä perusteella, että oikea vastaaja olisi tai sen olisi pitänyt olla jäsenvaltion sijaan Euroopan unioni tai päinvastoin.

7. Tuomioistuinta ja muutoksenhakutuomioistuinta sitoo määritys, joka on tehty 3 kohdan nojalla, tai jos tällaisen määrityksen tulosta ei ole ilmoitettu kantajalle, 4 kohdan perusteella.

8. Mikään tässä sopimuksessa tai sovellettavissa riitojenratkaisusäännöissä ei estä vaihtamasta kaikkea riitaan liittyvää tietoa Euroopan unionin ja asianomaisen jäsenvaltion välillä.

17.29 ARTIKLA

Kanteen nostamista koskevat vaatimukset

1. Ennen kanteen nostamista kantaja

a) peruuttaa kaikki kansallisessa tai kansainvälisessä tuomioistuimessa käynnissä olevat kansallisen tai kansainvälisen oikeuden alaiset kanteet ja menettelyt niiden toimenpiteiden osalta, joiden väitetään rikkovan 17.25 artiklan 1 kohdan määräyksiä;

b) toimittaa kirjallisen vakuutuksen, ettei se pane vireille mitään kansallisen tai kansainvälisen oikeuden alaista kannetta tai menettelyä kansallisessa tai kansainvälisessä tuomioistuimessa niiden toimenpiteiden osalta, joiden väitetään rikkovan 17.25 artiklan 1 kohdan määräyksiä;

c) vahvistaa, että se ei pane täytäntöön mitään tämän jakson nojalla annettua päätöstä, ennen kuin tällainen päätös on 17.56 artiklan mukaisesti lopullinen eikä se pyri hakemaan muutosta, tarkastelemaan, sivuuttamaan, tekemään mitättömäksi, tarkistamaan tai käynnistämään mitään muita samanlaisia menettelyjä jossakin kansallisessa tai kansainvälisessä tuomioistuimessa tämän jakson nojalla annetun päätöksen osalta.

2. Tuomioistuin hylkää kanteen, jos kyseinen kantaja on nostanut tuomioistuimessa tai jossakin muussa kansallisessa tai kansainvälisessä tuomioistuimessa toisen kanteen, joka koskee samaa toimenpidettä, jonka väitetään olevan ristiriidassa 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen määräysten kanssa, paitsi jos kantaja peruuttaa tällaisen vireillä olevan kanteen. Tätä kohtaa ei sovelleta, jos kantaja nostaa kansallisessa tuomioistuimessa kanteen tarkoituksenaan hakea väliaikaista kieltoa tai vahvistustuomiota.

3. Tätä artiklaa sovellettaessa kantajan käsitteeseen sisältyy sijoittaja ja, jos sijoittaja toimii paikallisesti sijoittautuneen yrityksen puolesta, paikallisesti sijoittautunut yritys. Edellä olevan 1 kohdan a alakohtaa ja 2 kohtaa sovellettaessa kantajan käsitteeseen sisältyvät lisäksi,

a) jos kanteen nostaa omissa nimissään toimiva sijoittaja, kaikki henkilöt, joilla on suoraan tai välillisesti omistusosuus kantajassa tai jotka ovat sijoittajan määräysvallassa ja jotka väittävät kärsineensä saman menetyksen tai vahingon[1] kuin sijoittaja; tai

b) jos kanteen nostaa paikallisesti sijoittautuneen yrityksen puolesta toimiva sijoittaja, kaikki henkilöt, joilla on suoraan tai välillisesti omistusosuus kantajassa tai jotka ovat paikallisesti sijoittautuneen yrityksen määräysvallassa ja jotka väittävät kärsineensä saman menetyksen tai vahingon[2] kuin paikallisesti sijoittautunut yritys.

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että samalla menetyksellä tai vahingolla tarkoitetaan menetystä tai vahinkoa, joka johtuu samasta toimenpiteestä ja jonka henkilö pyrkii saamaan takaisin samassa asemassa kuin kantaja (jos kantaja esimerkiksi nostaisi kanteen osakkeenomistajana, tämä määräys kattaisi myös asiaan liittyvän henkilön, joka pyrkisi myös saamaan menetyksen tai vahingon takaisin osakkeenomistajana).

[2] Selkeyden vuoksi todetaan, että samalla menetyksellä tai vahingolla tarkoitetaan menetystä tai vahinkoa, joka johtuu samasta toimenpiteestä ja jonka henkilö pyrkii saamaan takaisin samassa asemassa kuin kantaja (jos kantaja esimerkiksi nostaisi kanteen osakkeenomistajana, tämä määräys kattaisi myös asiaan liittyvän henkilön, joka pyrkisi myös saamaan menetyksen tai vahingon takaisin osakkeenomistajana).

17.30 ARTIKLA

Kanteen nostaminen

1. Jos riitaa ei pystytä ratkaisemaan kuuden kuukauden kuluessa neuvottelupyynnön esittämisestä ja, soveltuvissa tapauksissa, on kulunut vähintään kolme kuukautta siitä, kun ilmoitus, jossa pyydetään vastaajan määrittämistä, on jätetty 17.28 artiklan nojalla, kantaja voi nostaa kanteen tuomioistuimessa edellyttäen, että kanne täyttää tässä artiklassa ja 17.32 artiklassa esitetyt vaatimukset.

2. Kanne voidaan nostaa tuomioistuimessa noudattaen yhtä seuraavista riitojenratkaisun sääntökokonaisuuksista:

a) ICSID-yleissopimus, edellyttäen, että sekä vastaaja että kantajan valtio ovat ICSID-yleissopimuksen sopimuspuolia;

b) ICSID:n täydentävät säännöt, edellyttäen, että joko vastaaja tai kantajan valtio on ICSID-yleissopimuksen sopimuspuoli;

c) UNCITRALin välimiesmenettelysäännöt; tai

d) mitkä tahansa muut säännöt, joista riidan osapuolet ovat sopineet kantajan pyynnöstä.

3. Sovellettaessa 2 kohdassa tarkoitettuja riitojenratkaisusääntöjä niihin sovelletaan tähän jaksoon sisältyviä sääntöjä sellaisina kuin niitä on täydennetty mahdollisilla alakomitean hyväksymillä säännöillä.

4. Kaikkien vaateiden, jotka kantaja on määritellyt tämän artiklan nojalla nostamassaan kanteessa, on perustuttava tietoihin, jotka on mainittu kantajan 17.27 artiklan 4 kohdan c ja d alakohdan nojalla esittämässä neuvottelupyynnössä.

5. Kanteita, jotka nostetaan tietystä määrästä nimettömiä kantajia koostuvan ryhmän nimissä tai jotka nostaa edustaja, joka aikoo hoitaa asiaa menettelyssä sellaisten yksilöityjen tai nimettömien kantajien edun vuoksi, jotka ovat siirtäneet edustajalle valtuudet tehdä kaikki menettelyihin liittyvät päätökset puolestaan, ei hyväksytä.

6. Selkeyden vuoksi todetaan, että kantaja ei voi nostaa tämän jakson nojalla kannetta, jos sen sijoitus on tehty vilpillisen menettelyn, salaamisen, lahjonnan tai oikeuden väärinkäytön kautta.

17.31 ARTIKLA

Vastakanteet

1. Vastaaja voi nostaa vastakanteen sillä perusteella, että kantaja ei ole noudattanut jotakin kummankin osapuolen alueella sovellettavaa kansainvälistä velvoitetta[1], joka liittyy kanteen tosiasialliseen perustaan.[2]

2. Vastakanne on jätettävä viimeistään vastaajan vastaväitteen tai vastineen yhteydessä tai, jos tuomioistuin päättää viiveen olevan kyseisissä olosuhteissa perusteltu, myöhemmin menettelyn aikana.

3. Selkeyden vuoksi todetaan, että 17.32 artiklassa tarkoitettu kantajan suostuminen tämän jakson mukaiseen menettelyyn kattaa myös vastaajan esittämät vastakanteet.

---

1 Selkeyden vuoksi todetaan, että tässä kohdassa tarkoitetut velvoitteet perustuvat oikeudellisiin sitoumuksiin, jotka osapuolet ovat hyväksyneet.

2 Yhteisneuvosto laatii osapuolen pyynnöstä 17.38 artiklan 6 kohdan nojalla sitovia tulkintoja selventääkseen, mitä tässä kohdassa tarkoitetun kansainvälisen velvoitteen käsite kattaa.

17.32 ARTIKLA

Suostumus

1. Vastaaja suostuu kanteen nostamiseen tämän jakson nojalla.

2. Edellä olevan 1 kohdan mukaisen suostumuksen myötä ja kun kanne on nostettu tämän jakson nojalla, seuraavissa vahvistettujen vaatimusten katsotaan täyttyneen:

a) ICSID-yleissopimuksen 25 artikla ja ICSID:n täydentävät säännöt riidan osapuolten kirjallisen suostumuksen osalta; ja

b) New Yorkissa 10 päivänä kesäkuuta 1958 ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen, jäljempänä ’New Yorkin yleissopimus’, II artikla kirjallisen sopimuksen osalta.

3. Kantajan katsotaan antaneen suostumuksensa tässä jaksossa määrättyjen menettelyjen mukaisesti samana ajankohtana kuin se nostaa kanteen 17.30 artiklan nojalla.

17.33 ARTIKLA

Kolmannen osapuolen rahoitus

1. Jos riidan osapuoli on saanut tai saa kolmannen osapuolen rahoitusta tai se on järjestänyt itselleen kolmannen osapuolen rahoitusta, rahoitusta saavan riidan osapuolen on ilmoitettava riidan toiselle osapuolelle ja tuomioistuimen jaostolle tai, jos tuomioistuimen jaostoa ei ole muodostettu, tuomioistuimen puheenjohtajalle rahoittajana toimivan kolmannen osapuolen nimi ja osoite sekä tapauksen mukaan tiedot sen edunsaajaomistajasta sekä yhtiörakenteesta.

2. Riidan osapuoli tekee 1 kohdan mukaisen ilmoituksen kanteen nostamisen yhteydessä tai, jos kolmannen osapuolen rahoitus järjestetään kanteen nostamisen jälkeen, viipymättä sen jälkeen, kun rahoitusjärjestely on toteutettu tai lahjoitus tai avustus on tehty. Riidan osapuoli ilmoittaa viipymättä tuomioistuimelle ilmoitettujen tietojen mahdollisista muutoksista.

3. Tuomioistuin voi missä tahansa menettelyn vaiheessa määrätä, että rahoitusjärjestelystä ja rahoittajana toimivasta kolmannesta osapuolesta on toimitettava lisätietoja, jos se pitää tätä tarpeellisena.

4 ALAJAKSO

INVESTOINTITUOMIOISTUINJÄRJESTELMÄ

17.34 ARTIKLA

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

1. Perustetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, jäljempänä ’tuomioistuin’, joka käsittelee 17.30 artiklan nojalla nostettuja kanteita.

2. Sekakomitea nimittää tämän sopimuksen tultua voimaan tuomioistuimeen yhdeksän tuomaria. Tuomareista kolme on jäsenvaltioiden kansalaisia, kolme Chilen kansalaisia ja kolme kolmansien maiden kansalaisia. Sekakomiteaa kannustetaan ottamaan tuomareita nimittäessään huomioon, että on tärkeä varmistaa monimuotoisuus ja sukupuolten tasapuolinen edustus.

3. Sekakomitea voi päättää tuomareiden määrän kasvattamisesta tai pienentämisestä kolmen monikertoina. Lisänimitykset on tehtävä 2 kohdassa määrättyjen kriteerien mukaisesti.

4. Tuomareilla on oltava oikeusvirkaan nimittämiseen vaadittava pätevyys siinä maassa, jonka kansalaisia he ovat, tai heidän on oltava tunnetusti päteviä oikeusoppineita. Heillä on oltava toteen näytettyä asiantuntemusta kansainvälisen julkisoikeuden alalla. On toivottavaa, että heillä on asiantuntemusta kansainvälisen sijoitusoikeuden, kansainvälisen kauppaoikeuden ja kansainvälisistä sijoituksista tai kansainvälisistä kauppasopimuksista johtuvien riitojen ratkaisemisen alalla.

5. Tuomarit nimitetään viiden vuoden kaudeksi. Välittömästi tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen nimitetyistä yhdeksästä tuomarista valitaan kuitenkin arvalla viisi tuomaria, nimittäin kaksi jäsenvaltion kansalaista, kaksi Chilen kansalaista ja yksi kolmannen maan kansalainen, joiden toimikausi pidennetään kahdeksaan vuoteen. Tuomareiden paikat täytetään sitä mukaa kuin ne vapautuvat. Tuomari, joka on nimitetty korvaamaan toinen tuomari, jonka toimikausi ei ole kulunut loppuun, hoitaa tehtävää edeltäjänsä kauden loppuun. Tuomari, joka toimikautensa päättyessä toimii jossakin tuomioistuimen jaostossa, voi tuomioistuimen puheenjohtajan luvalla jatkaa toimintaansa jaostossa, kunnes kyseisen jaoston menettelyt on saatu päätökseen, ja ainoastaan tätä tarkoitusta varten hänen katsotaan jatkavan toimimista tuomioistuimen tuomarina.

6. Tuomioistuimella on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, jotka vastaavat organisaatiokysymyksistä sihteeristön avustuksella. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja valitaan kaksivuotiseksi toimikaudeksi arvalla tuomareista, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia. He toimivat vuorotteluperiaatteen mukaisesti, ja sekakomitean puheenjohtajat valitsevat heidät arvalla. Varapuheenjohtaja toimii puheenjohtajan sijaisena puheenjohtajan poissa estynyt.

7. Tuomioistuin käsittelee asioita jaostoissa, jotka koostuvat kolmesta tuomarista, joista yksi on jäsenvaltion kansalainen, yksi Chilen kansalainen ja yksi kolmannen maan kansalainen. Jaoston puheenjohtajana toimii tuomari, joka on kolmannen maan kansalainen.

8. Kun kanne on nostettu 17.30 artiklan nojalla, tuomioistuimen puheenjohtaja vahvistaa vuorotteluperiaatteen mukaisesti asiaa käsittelevän tuomioistuimen jaoston kokoonpanon varmistaen jaostojen sattumanvaraisen ja ennakoimattoman kokoonpanon ja antaen kaikille tuomareille tasavertaiset mahdollisuudet toimia.

9. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 7 kohdassa määrätään, riidan osapuolet voivat sopia, että asiaa käsittelee yksi ainoa tuomari, joka on kolmannen maan kansalainen ja jonka nimittää tuomioistuimen puheenjohtaja. Vastaajan on tarkasteltava tällaista kantajan pyyntöä myötämielisesti, erityisesti jos vaadittava korvaus tai hyvitys on suhteellisen pieni. Tällainen pyyntö olisi esitettävä samaan aikaan, kun kanne nostetaan 17.30 artiklan nojalla.

10. Tuomioistuin vahvistaa oman työjärjestyksensä osapuolia kuultuaan.

11. Tuomareiden on oltava käytettävissä kaikkina aikoina ja lyhyellä varoitusajalla, ja heidän on pysyttävä tämän sopimuksen tähän osaan liittyvien riitojenratkaisutoimien tasalla.

12. Jotta varmistetaan, että tuomarit ovat käytettävissä, heille maksetaan sekakomitean päätöksellä vahvistettava kuukausittainen varallaolomaksu. Tuomioistuimen puheenjohtajalle ja tarvittaessa varapuheenjohtajalle maksetaan jokaiselta työpäivältä tämän jakson mukaisissa tuomioistuimen puheenjohtajan tehtävissä maksu, joka vastaa 17.35 artiklan 11 kohdan nojalla määritettyä maksua.

13. Osapuolet maksavat varallaolomaksun kehitystasonsa huomioon ottaen sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainvälistä ratkaisu- ja sovittelukeskuksen, jäljempänä ’ICSID’, sihteeristön hallinnoimalle tilille. Jos yksi osapuoli ei maksa varallaolomaksuja, toinen osapuoli voi halutessaan maksaa kyseisen maksun itse. Tällaiset maksurästit ovat perittävissä asianmukaisine korkoineen. Sekakomitea tarkastelee säännöllisesti kyseisten maksujen määrää ja jakautumista ja voi suositella asiaankuuluvia mukautuksia.

14. Ellei sekakomitea tee päätöstä tämän artiklan 15 kohdan mukaisesti tuomioistuimen jaoston tuomareiden muiden maksujen ja kulujen määrä määritetään kanteen nostamispäivänä voimassa olevien ICSID-yleissopimuksen hallinnollisten ja rahoitussääntöjen 14 säännön 1 kohdan mukaisesti, ja tuomioistuin jakaa sen riidan osapuolten kesken 17.54 artiklan 5, 6 ja 7 kohdan mukaisesti.

15. Sekakomitea voi päätöksellään pysyvästi muuttaa varallaolomaksun sekä muut maksut ja kulut säännölliseksi palkaksi. Tässä tapauksessa tuomarit toimivat kokopäiväisesti ja sekakomitea vahvistaa heidän korvauksensa ja muut asiaan liittyvät järjestelykysymykset. Säännöllistä palkkaa saavat tuomarit eivät saa harjoittaa mitään ammattitoimintaa riippumatta siitä, saako siitä palkkion vai ei, ellei tuomioistuimen puheenjohtaja ole poikkeuksellisesti myöntänyt tähän poikkeusta.

16. ICSID:n sihteeristö toimii tuomioistuimen sihteeristönä ja antaa sille asianmukaista tukea. Tuomioistuin jakaa tällaisen tuen kustannukset riidan osapuolten kesken 17.54 artiklan 5, 6 ja 7 kohdan mukaisesti.

17.35 ARTIKLA

Muutoksenhakutuomioistuin

1. Perustetaan pysyvä muutoksenhakutuomioistuin käsittelemään tuomioistuimen antamista ratkaisuista tehtyjä muutoksenhakupyyntöjä.

2. Sekakomitea nimittää tämän sopimuksen tultua voimaan muutoksenhakutuomioistuimeen kuusi jäsentä. Jäsenistä kaksi on jäsenvaltion kansalaisia, kaksi Chilen kansalaisia ja kaksi kolmansien maiden kansalaisia. Sekakomiteaa kannustetaan ottamaan muutoksenhakutuomioistuimen jäseniä nimittäessään huomioon, että on tärkeä varmistaa monimuotoisuus ja sukupuolten tasapuolinen edustus.

3. Sekakomitea voi päättää muutoksenhakutuomioistuimen jäsenten määrän kasvattamisesta kolmen monikertoina. Lisänimitykset on tehtävä 2 kohdassa määrättyjen kriteerien mukaisesti.

4. Muutoksenhakutuomioistuimen jäsenillä on oltava korkeimpiin oikeusvirkoihin nimittämiseen vaadittava pätevyys siinä maassa, jonka kansalaisia he ovat, tai heidän on oltava tunnetusti päteviä oikeusoppineita. Heillä on oltava toteen näytettyä asiantuntemusta kansainvälisen julkisoikeuden alalla. On toivottavaa, että heillä on asiantuntemusta kansainvälisen sijoitusoikeuden, kansainvälisen kauppaoikeuden ja kansainvälisistä sijoituksista tai kansainvälisistä kauppasopimuksista johtuvien riitojen ratkaisemisen alalla.

5. Muutoksenhakutuomioistuimen jäsenet nimitetään viiden vuoden kaudeksi. Välittömästi tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen nimitetyistä kuudesta jäsenestä valitaan kuitenkin arvalla kolme jäsentä, joiden toimikausi pidennetään kahdeksaan vuoteen. Jäsenten paikat täytetään sitä mukaa kuin ne vapautuvat. Jäsen, joka on nimitetty korvaamaan toinen jäsen, jonka toimikausi ei ole kulunut loppuun, hoitaa tehtävää edeltäjänsä kauden loppuun. Jäsen, joka toimikautensa päättyessä toimii jossakin muutoksenhakutuomioistuimen jaostossa, voi muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajan luvalla jatkaa toimintaansa jaostossa, kunnes kyseisen jaoston menettelyt on saatu päätökseen, ja ainoastaan tätä tarkoitusta varten hänen katsotaan jatkavan toimimista muutoksenhakutuomioistuimen jäsenenä.

6. Muutoksenhakutuomioistuimella on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, jotka vastaavat organisaatiokysymyksistä sihteeristön avustuksella. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja valitaan kaksivuotiseksi toimikaudeksi arvalla jäsenistä, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia. He toimivat vuorotteluperiaatteen mukaisesti, ja sekakomitean puheenjohtajat valitsevat heidät arvalla. Varapuheenjohtaja toimii puheenjohtajan sijaisena puheenjohtajan ollessa estyneenä.

7. Muutoksenhakutuomioistuin käsittelee asioita jaostoissa, jotka koostuvat kolmesta jäsenestä, joista yksi on jäsenvaltion kansalainen, yksi Chilen kansalainen ja yksi kolmannen maan kansalainen. Jaoston puheenjohtajana toimii jäsen, joka on kolmannen maan kansalainen.

8. Muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtaja vahvistaa vuorotteluperiaatteen mukaisesti kutakin muutoshakemusta käsittelevän jaoston kokoonpanon varmistaen jaostojen sattumanvaraisen ja ennakoimattoman kokoonpanon ja antaen kaikille jäsenille tasavertaiset mahdollisuudet toimia.

9. Muutoksenhakutuomioistuin vahvistaa oman työnjärjestyksensä osapuolia kuultuaan.

10. Kaikkien muutoksenhakutuomioistuimen jäsenten on oltava käytettävissä kaikkina aikoina ja lyhyellä varoitusajalla, ja heidän on pysyttävä tämän sopimuksen tähän osaan liittyvien muiden riitojenratkaisutoimien tasalla.

11. Jotta varmistetaan, että muutoksenhakutuomioistuimen jäsenet ovat käytettävissä, heille maksetaan sekakomitean päätöksellä vahvistettava kuukausittainen varallaolomaksu ja maksu jokaiselta päivältä, jonka he työskentelevät jäseninä. Muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajalle ja tarvittaessa varapuheenjohtajalle maksetaan jokaiselta työpäivältä tämän jakson mukaisissa muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajan tehtävissä maksu.

12. Kumpikin osapuoli maksaa muutoksenhakutuomioistuimen jäsenten korvauksia kehitystasonsa huomioon ottaen ICSID:n sihteeristön hallinnoimalle tilille. Jos yksi osapuoli ei maksa varallaolomaksuja, toinen osapuoli voi halutessaan maksaa kyseisen maksun itse. Tällaiset maksurästit ovat perittävissä asianmukaisine korkoineen. Sekakomitea tarkastelee säännöllisesti kyseisten maksujen määrää ja jakautumista ja voi suositella asiaankuuluviaia mukautuksia.

13. Sekakomitea voi päätöksellään pysyvästi muuttaa varallaolomaksun sekä työpäiväkohtaiset maksut säännölliseksi palkaksi. Tässä tapauksessa muutoksenhakutuomioistuimen jäsenet toimivat kokopäiväisesti ja sekakomitea vahvistaa heidän korvauksensa ja muut asiaan liittyvät järjestelykysymykset. Säännöllistä palkkaa saavat muutoksenhakutuomioistuimen jäsenet eivät saa harjoittaa mitään ammattitoimintaa riippumatta siitä, saako siitä palkkion vai ei, ellei muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtaja ole poikkeuksellisesti myöntänyt tähän poikkeusta.

14. ICSID:n sihteeristö toimii muutoksenhakutuomioistuimen sihteeristönä ja antaa sille asianmukaista tukea. Muutoksenhakutuomioistuin jakaa tällaisen tuen kustannukset riidan osapuolten kesken 17.54 artiklan 5, 6 ja 7 kohdan mukaisesti.

17.36 ARTIKLA

Etiikka

1. Tuomioistuimen tuomarit ja muutoksenhakutuomioistuimen jäsenet on valittava sellaisten henkilöiden joukosta, joiden riippumattomuudesta ei ole epäilystä. Heillä ei saa olla sidoksia mihinkään valtionhallintoon[1]. He eivät saa ottaa vastaan ohjeita miltään valtionhallinnolta tai organisaatiolta kysymyksissä, jotka liittyvät riitaan. He eivät saa osallistua minkään sellaisen riidan käsittelyyn, jossa voisi syntyä suora tai epäsuora eturistiriita. Heidän on noudatettava liitettä 17-I. Heidän on nimittämisensä jälkeen pidättäydyttävä toimimasta neuvonantajana tai osapuolen nimittämänä asiantuntijana tai todistajana missään avoimessa tai uudessa sijoitusriidassa, joka kuuluu tämän sopimuksen tai jonkin muun sopimuksen tai kansallisen oikeusjärjestelmän piiriin.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että se, että henkilö saa tuloja valtionhallinnolta tai on aiemmin ollut valtionhallinnon palveluksessa tai että henkilöllä on perhesuhde valtionhallinnon virkamieheen, ei sinällään tee kyseisestä henkilöstä valintakelvotonta.

2. Jos riidan osapuoli katsoo, että tuomioistuimen tuomari tai muutoksenhakutuomioistuimen jäsen ei täytä 1 kohdan vaatimuksia, se tekee ilmoituksen nimittämisen vastustamisesta tapauksen mukaan joko tuomioistuimen puheenjohtajalle tai muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajalle. Ilmoitus vastustamisesta on lähetettävä 15 päivän kuluessa päivästä, jona tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen jaoston kokoonpano on ilmoitettu riidan osapuolelle, tai 15 päivän kuluessa päivästä, jona merkitykselliset tosiseikat tulivat sen tietoon, jos niiden ei kohtuudella voida olettaa olleen tiedossa jaoston muodostamisaikana. Vastustamista koskevassa ilmoituksessa on ilmoitettava vastustamisen perusteet.

3. Jos vastustamisen kohteena oleva tuomioistuimen tuomari tai muutoksenhakutuomioistuimen jäsen ei ole 15 päivän kuluessa vastustamista koskevan ilmoituksen päivämäärästä päättänyt erota, tapauksen mukaan tuomioistuimen puheenjohtajan tai muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajan on riidan osapuolia kuultuaan ja annettuaan tuomioistuimen tuomarille tai muutoksenhakutuomioistuimen jäsenelle mahdollisuuden esittää huomautuksia annettava päätös 45 päivän kuluessa vastustamista koskevan ilmoituksen vastaanottamisesta ja ilmoitettava siitä välittömästi riidan osapuolille ja kyseisen jaoston muille tuomareille tai jäsenille.

4. Tapauksessa, jossa vastustetaan tuomioistuimen puheenjohtajan nimitystä jaostoon, päätöksen tekee muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtaja ja päinvastoin.

5. Muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajan perustellusta suosituksesta[1] osapuolet voivat sekakomitean päätöksellä vapauttaa tuomarin tuomioistuimesta tai jäsenen muutoksenhakutuomioistuimesta, jos hänen käytöksensä ei ole yhdenmukaista tämän artiklan 1 kohdassa vahvistettujen velvollisuuksien kanssa eikä yhteensopivaa tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen jäsenyyden jatkumisen kanssa. Jos väitetty käytös koskee muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajaa, tuomioistuimen puheenjohtajan on annettava asiasta perusteltu suositus. Tämän kohdan nojalla vapautuvien paikkojen täyttämiseen sovelletaan 17.34 artiklan 2 kohtaa ja 17.35 artiklan 2 kohtaa soveltuvin osin.

17.37 ARTIKLA

Monenväliset riitojenratkaisujärjestelmät

Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä perustaakseenn sijoituksia käsittelevän monenvälisen tuomioistuimen ja muutoksenhakujärjestelyn sijoitusriitojen ratkaisemista varten. Kun tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluviin riitoihin sovellettavasta tällaisesta monenvälisestä järjestelmästä tehty kansainvälinen sopimus tulee voimaan osapuolten välillä, tämän jakson asiaankuuluvien osien soveltaminen päättyy. Sekakomitea voi tehdä päätöksen tarvittavista siirtymäjärjestelyistä.

[1] Tämä suositus ei vaikuta siihen, että sekakomitea voi pyytää muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajaa kiinnittämään huomiota tuomioistuimen tuomarin tai muutoksenhakutuomioistuimen jäsenen käytökseen tapauksissa, joissa se ei ehkä ole yhdenmukaista 1 kohdan mukaisten velvoitteiden kanssa eikä yhteensopivaa tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen jäsenyyden jatkumisen kanssa.

5 ALAJAKSO

MENETTELYJEN KULKU

17.38 ARTIKLA

Sovellettava lainsäädäntö ja tulkintasäännöt

1. Tuomioistuin päättää, onko toimenpide, jota kantajan nostama kanne koskee, ristiriidassa jonkin 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun määräyksen kanssa.

2. Tällaista päätöstä valmistellessaan tuomioistuin soveltaa tätä sopimusta ja muita osapuolten välillä sovellettavia kansainvälisen oikeuden sääntöjä. Se tulkitsee tätä sopimusta yleisen kansainvälisen julkisoikeuden tavanomaisten tulkintasääntöjen, sellaisina kuin ne on määrätty valtiosopimusoikeutta koskevassa Wienin yleissopimuksessa, mukaisesti.

3. Selkeyden vuoksi todetaan, että tarkastellessaan toimenpiteen yhteensopivuutta 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen määräysten kanssa tuomioistuin ottaa soveltuvin osin huomioon tosiseikkana osapuolen lainsäädännön. Näin tehdessään tuomioistuimen on seurattava kyseisen osapuolen tuomioistuimissa vallitsevaa tällaisen lainsäädännön tulkintaa, eikä mikään tuomioistuimen tällaiselle lainsäädännölle antama merkitys sido kyseisen osapuolen tuomioistuimia tai viranomaisia.

4. Selkeyden vuoksi todetaan, että tuomioistuimella ei ole toimivaltaa arvioida sellaisen toimenpiteen laillisuutta, jonka väitetään rikkovan 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja määräyksiä osapuolen lainsäädännön nojalla.

5. Selkeyden vuoksi todetaan, että jos osapuolen sijoittaja nostaa tämän jakson mukaisen kanteen, mukaan lukien kanteet, joissa väitetään osapuolen rikkoneen 17.17 artiklaa, sijoittajalla on todistustaakka kyseisen kanteen osalta riitaan sovellettavan kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti.

6. Jos ilmenee C[1] tai D jakson tulkintaan liittyviä vakavia epäilyjä, yhteisneuvosto voi antaa tämän sopimuksen tulkintaa koskevia päätöksiä. Tällainen tulkinta sitoo tuomioistuinta ja muutoksenhakutuomioistuinta. Yhteisneuvosto voi päättää, että tulkinta on sitova tietystä päivästä alkaen.

17.39 ARTIKLA

Liitteiden tulkinta

1. Kun 17.27 artiklan 3 kohdan mukainen neuvottelupyyntö on esitetty, vastaaja voi pyytää kirjallisesti alakomiteaa määrittämään, kuuluuko neuvottelupyynnön aiheena oleva toimenpide liitteessä 17-A tai 17-B esitettyyn poikkeavan toimenpiteen soveltamisalaan, ja jos kuuluu, missä määrin.

---

[1] Edellä olevassa 17.25 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

2. Pyyntö on esitettävä alakomitealle mahdollisimman pian neuvottelupyynnön vastaanottamisen jälkeen. Kun pyyntö esitetään alakomitealle, 17.27 artiklan 5 kohdassa, 17.27 artiklan 8 kohdassa, 17.54 artiklan 10 kohdassa ja 17.55 artiklan 5 kohdassa tarkoitetut määräajat keskeytetään.

3. Alakomitea pyrkii vilpittömästi tekemään pyydetyn määrityksen. Tällaiset tehdyt määritykset ilmoitetaan ripeästi riidan osapuolille.

4. Jos alakomitea ei ole tehnyt määritystä kolmen kuukauden kuluessa sitä koskevan pyynnön esittämisestä, kyseisten määräaikojen keskeytys lakkaa.

17.40 ARTIKLA

Muut kanteet

Jos samasta 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen määräysten väitetystä rikkomisesta nostetaan muita kanteita tämän jakson, 38 luvun tai muun kansainvälisen sopimuksen nojalla ja on olemassa mahdollisuus päällekkäisiin korvauksiin tai jos muun kansainvälisen sopimuksen nojalla nostetulla kanteella saattaisi olla merkittävä vaikutus tämän jakson nojalla nostetun kanteen ratkaisuun, tuomioistuin ottaa tarvittaessa riidan osapuolia kuultuaan päätöksessään, määräyksessään tai ratkaisussaan huomioon 38 luvun tai muun kansainvälisen sopimuksen mukaiset menettelyt. Tätä varten se voi myös keskeyttää menettelynsä. Tämän artiklan nojalla toimiessaan tuomioistuin noudattaa 17.54 artiklan 10 kohtaa.

17.41 ARTIKLA

Toimenpiteiden kiertämisen torjuminen

Selkeyden vuoksi todetaan, että tuomioistuimen on luovuttava asian käsittelystä, jos riita syntyi tai oli kohtuullisen todennäköistä, että riita syntyi, kun kantaja sai omistukseensa tai määräysvaltaansa riidan aiheena olevan sijoituksen tai osallistui yrityksen uudelleenjärjestelyyn, edellyttäen, että tuomioistuin toteaa asian tosiasioiden pohjalta, että kantaja hankki sijoituksen omistukseensa tai määräysvaltaansa tai osallistui yrityksen uudelleenjärjestelyyn päätarkoituksenaan nostaa kanne tämän jakson nojalla. Mahdollisuus luopua asian käsittelystä tällaisessa tapauksessa ei rajoita muita lainkäyttövaraumia, joita tuomioistuimella voi olla.

17.42 ARTIKLA

Ilmeisen perusteettomat kanteet

1. Vastaaja voi esittää vastalauseen sillä perusteella, että kanne on ilmeisen perusteeton, viimeistään 30 päivän kuluttua siitä, kun tuomioistuimen jaosto on muodostettu 17.34 artiklan 7 kohdan nojalla, ja joka tapauksessa ennen tuomioistuimen jaoston ensimmäistä istuntoa tai viimeistään 30 päivän kuluttua siitä, kun vastaaja on saanut tietoonsa vastalauseensa perusteena olevat tosiseikat.

2. Vastaajan on täsmennettävä vastalauseen peruste mahdollisimman tarkoin.

3. Tarjottuaan riidan osapuolille mahdollisuuden esittää huomautuksensa vastalauseesta tuomioistuin tekee jaoston ensimmäisessä kokouksessa tai viipymättä sen jälkeen vastaväitettä koskevan päätöksen tai väliaikaisen ratkaisun perusteluineen. Jos vastalause vastaanotetaan tuomioistuimen jaoston ensimmäisen kokouksen jälkeen, tuomioistuin tekee tällaisen päätöksen tai väliaikaisen ratkaisun mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään 120 päivän kuluttua siitä, kun vastalause esitettiin. Vastalausetta koskevaa päätöstä tehdessään tuomioistuin olettaa kantajan väittämien seikkojen olevan totta ja voi myös tarkastella mitä tahansa muita asiaan liittyviä seikkoja, jotka eivät ole riidan kohteena.

4. Tuomioistuimen päätöksellä ei rajoiteta riidan osapuolen oikeutta esittää 17.43 artiklan nojalla tai menettelyn aikana vastalause, joka koskee kanteen oikeudellisia ansioita, eikä rajoiteta tuomioistuimen toimivaltaa käsitellä muita vastalauseita esikysymyksenä.

17.43 ARTIKLA

Oikeudellisesti perusteettomat kanteet

1. Rajoittamatta tuomioistuimen toimivaltaa käsitellä muita vastalauseita esikysymyksenä tai vastaajan oikeutta esittää muita tällaisia vastalauseita minä hyvänsä sopivana ajankohtana tuomioistuimen on käsiteltävä ja tehtävä esikysymyksenä päätös kaikista vastaajan vastalauseista, joiden mukaan tämän jakson nojalla nostettu kanne tai jokin sen osa ei ole oikeudellisista syistä kanne, josta voidaan antaa kantajan eduksi ratkaisu 17.54 artiklan mukaisesti, vaikka kantajan väittämien seikkojen oletettaisiin olevan totta. Tuomioistuin voi tarkastella myös muita mitä tahansa muita asiaan liittyviä seikkoja, jotka eivät ole riidan kohteena.

2. Tämän artiklan 1 kohdan mukainen vastalause on esitettävä tuomioistuimelle mahdollisimman pian tuomioistuimen jaoston muodostamisen jälkeen ja joka tapauksessa viimeistään sinä päivänä, jonka tuomioistuin vahvistaa vastaajalle vastaväitteen tai vastineen esittämistä varten. Edellä olevan 1 kohdan mukaista vastalausetta ei voi esittää sinä aikana, kun 17.42 artiklan mukainen menettely on kesken, ellei tuomioistuin myönnä lupaa esittää vastalause tämän artiklan nojalla, kun se on ottanut asianmukaisesti huomioon tapauksen olosuhteet.

3. Otettuaan vastaan 1 kohdan mukaisen vastalauseen tuomioistuin keskeyttää kaiken asiakysymysten käsittelyn, ellei se katso vastalausetta ilmeisen perusteettomaksi, ja vahvistaa vastalauseen tarkastelulle aikataulun, joka on yhteensopiva mahdollisten muiden esikysymysten tarkastelua varten vahvistetamansa aikataulun kanssa, sekä antaa vastalausetta koskevan päätöksen tai väliaikaisen ratkaisun perusteluineen.

17.44 ARTIKLA

Avoimuus

1. Tämän jakson mukaisiin riitoihin sovelletaan UNCITRALin avoimuussääntöjä soveltuvin osin seuraavien sääntöjen lisäksi.

2. UNCITRALin avoimuussääntöjen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun asiakirjaluetteloon on sisällytettävä seuraavat asiakirjat: tämän sopimuksen 17.26 artiklassa tarkoitettu sopimus sovittelun käyttämisestä, tämän sopimuksen 17.27 artiklassa tarkoitettu neuvottelupyyntö, tämän sopimuksen 17.28 artiklassa tarkoitettu ilmoitus, jossa pyydetään vastaajan määrittämistä, ja vastaajan määritys, tämän sopimuksen 17.36 artiklassa tarkoitettu vastustamista koskeva ilmoitus ja vastustamista koskeva päätös sekä tämän sopimuksen 17.53 artiklassa tarkoitettu yhdistämispyyntö.

3. Selkeyden vuoksi todetaan, että todistusaineisto voidaan asettaa julkisesti saataville UNCITRALin avoimuussääntöjen 3 artiklan mukaisesti.

4. Sen estämättä, mitä UNCITRALin avoimuussääntöjen 2 artiklassa määrätään, tapauksen mukaan EU-osapuoli tai Chile asettaa hyvissä ajoin ja ennen jaoston muodostamista julkisesti saataville tämän sopimuksen 17.27 artiklassa tarkoitetun neuvottelupyynnön, ilmoituksen, jossa pyydetään vastaajan määrittämistä, ja tämän sopimuksen 17.28 artiklassa tarkoitetun vastaajan määrityksen siten, että luottamukselliset tai suojatut tiedot[1] on poistettu. Tällaiset asiakirjat voidaan asettaa julkisesti saataville antamalla niistä ilmoitus UNCITRALin avoimuussäännöissä tarkoitettuun rekisteriin.

5. Jos riidan osapuoli aikoo käyttää kuulemisessa luottamuksellisiksi tai suojatuiksi määriteltyjä tietoja, sen on ilmoitettava tästä tuomioistuimelle.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että luottamuksellisilla tai suojatuilla tiedoilla tarkoitetaan UNCITRALin avoimuussääntöjen 7 artiklassa ja sen mukaisesti määriteltyä tietoa.

6. Jos riidan osapuoli väittää tiettyjen tietojen oleva luottamuksellisia tai suojattuja, sen on selvästi merkittävä ne sellaisiksi tietoja tuomioistuimelle toimittaessaan.

7. Selkeyden vuoksi todetaan, että mikään tässä jaksossa ei edellytä, että vastaaja estää sellaisten tietojen julkistamisen, joiden paljastamista sen lainsäädäntö edellyttää.

17.45 ARTIKLA

Tilapäiset toimenpiteet

Tuomioistuin voi määrätä tilapäisiä suojatoimenpiteitä, joilla suojataan riidan osapuolen oikeudet tai varmistetaan tuomioistuimen toimivallan täysi vaikuttavuus, mukaan luettuna määräys riidan osapuolen omistuksessa tai määräysvallassa olevan todistusaineiston suojelemiseksi, tai suojataan tuomioistuimen toimivalta. Tuomioistuin ei saa määrätä omaisuutta takavarikoitavaksi tai estää soveltamasta kohtelua, jota väitetään rikkomiseksi.

17.46 ARTIKLA

Kanteesta luopuminen

Jos kantaja ei tämän jakson mukaisen kanteen nostamisen jälkeen toteuta menettelyssä mitään toimia 180 peräkkäiseen päivään sen jälkeen, kun kanne on nostettu tai riidan osapuolten mahdollisesti sopiman ajanjakson kuluessa, kantajan katsotaan peruuttaneen kanteensa ja luopuneen siitä. Vastaajan pyynnöstä ja ilmoitettuaan asiasta riidan osapuolille tuomioistuin toteaa kanteesta luopumisen määräyksessä ja antaa kustannuksia koskevan päätöksen. Tällaisen määräyksen antamisen jälkeen tuomioistuimen toimivalta päättyy. Kantaja ei voi jälkeenpäin nostaa kannetta samasta asiasta.

17.47 ARTIKLA

Vakuudet kustannusten varalta

1. Selkeyden vuoksi todetaan, että tuomioistuin voi pyynnöstä määrätä kantajan antamaan vakuudet kaikkien kustannusten tai niiden osan varalta, jos on perusteltu syy olettaa, ettei kantaja välttämättä pysty noudattamaan mahdollista päätöstä kantajan maksettaviksi koituvista kustannuksista.

2. Jos kustannusten varalta ei anneta vakuuksia kattavasti 30 päivän kuluessa tuomioistuimen määräyksestä tai muussa tuomioistuimen asettamassa määräajassa, tuomioistuin ilmoittaa asiasta riidan osapuolille ja voi määrätä, että menettely keskeytetään tai päätetään.

3. Tuomioistuin ottaa huomioon kaikki sille toimitetut todisteet, jotka liittyvät 1 kohdassa tarkoitettuun tilanteeseen, mukaan lukien kolmannen osapuolen rahoitus.

17.48 ARTIKLA

Riidan ulkopuolinen osapuoli

1. Vastaajan on viimeistään 30 päivän kuluessa vastaanottamisesta tai viipymättä sen jälkeen, kun luottamuksellisia tai suojattuja tietoja koskeva mahdollinen riita on ratkaistu, toimitettava riidan ulkopuoliselle osapuolelle

a) 17.27 artiklassa tarkoitettu neuvottelupyyntö, 17.28 artiklassa tarkoitettu ilmoitus määrityspyynnöstä, 17.30 artiklassa tarkoitettu kanne ja kaikki muut tällaisten asiakirjojen liitteenä olevat asiakirjat;

b) riidan ulkopuolisen osapuolen pyynnöstä:

   i) riidan osapuolen tuomioistuimelle antamat lausumat, muistiot, katsaukset, pyynnöt ja muut huomautukset;

   ii) kolmansien henkilöiden tuomioistuimelle toimittamat kirjalliset lausumat;

iii) tuomioistuimen kuulemisten pöytäkirjat tai litteroidut tekstit, jos saatavilla; ja

iv) tuomioistuimen määräykset, ratkaisut ja päätökset; ja

c) pyynnöstä ja riidan ulkopuolisen osapuolen kustannuksella kaikki tuomioistuimelle toimitettu todistusaineisto tai osa siitä.

2. Riidan ulkopuolisella osapuolella on oikeus osallistua tämän jakson mukaisesti järjestettyyn kuulemiseen.

3. Tuomioistuimen on otettava vastaan tai se voi riidan osapuolia kuultuaan pyytää riidan ulkopuoliselta osapuolelta kirjallisia tai suullisia huomautuksia tämän sopimuksen tulkintaan liittyvistä kysymyksistä. Tuomioistuin varmistaa, että riidan osapuolet saavat kohtuullisen tilaisuuden ottaa kantaa niihin huomautuksiin, joita riidan ulkopuolinen osapuoli on esittänyt.

17.49 ARTIKLA

Kolmansien osapuolten väliintulo

1. Tuomioistuin sallii kenen tahansa henkilön, joka voi osoittaa riidan olosuhteiden vaikuttavan itseensä suoraan ja tosiasiallisesti, jäljempänä ’väliintulija’, osallistua kolmantena osapuolena. Väliintulon tarkoituksena voi olla ainoastaan jonkin riidan osapuolen oikeudellisen kannan tukeminen kokonaan tai osittain.

2. Väliintulohakemus on esitettävä 90 päivän kuluessa 17.30 artiklan nojalla nostetun kanteen julkaisemisesta. Tuomioistuin tekee hakemusta koskevan päätöksen 90 päivän kuluessa kyseisen hakemuksen esittämispäivästä tarjottuaan riidan osapuolille ensin mahdollisuuden esittää huomautuksia.

3. Jos väliintulohakemus hyväksytään, väliintulija saa jäljennökset kaikista riidan osapuolille tiedoksi annetuista menettelymääräyksistä, lukuun ottamatta mahdollisia luottamuksellisia tai suojattuja tietoja. Väliintulija voi jättää väliintulokirjelmän tuomioistuimen asettamassa määräajassa sen jälkeen, kun menettelymääräykset on toimitettu. Riidan osapuolille annetaan tilaisuus vastata väliintulokirjelmään. Väliintulijan sallitaan osallistua tämän jakson mukaisesti pidettäviin kuulemisiin ja antaa suullinen lausuma.

4. Jos ratkaisuun haetaan muutosta, väliintulijalla on oikeus olla väliintulijana muutoksenhakutuomioistuimessa. Edellä olevaa 3 kohtaa sovelletaan soveltuvin osin.

5. Tämän artiklan mukainen väliintulo-oikeus ei rajoita tuomioistuimen mahdollisuuksia hyväksyä *amicus curiae* -lausumia kolmansilta henkilöiltä, joihin menettely vaikuttaa merkittävästi UNCITRALin avoimuussääntöjen 4 artiklan mukaisesti.

6. Selkeyden vuoksi todetaan, että sitä, että henkilö on kantajan velkoja, ei yksinään pidetä riittävänä osoituksena siitä, että riidan olosuhteet vaikuttavat kyseiseen henkilöön suoraan ja tosiasiallisesti.

17.50 ARTIKLA

Asiantuntijalausunnot

Tuomioistuin voi riidan osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan riidan osapuolia kuultuaan nimittää yhden tai useampia asiantuntijoita raportoimaan sille kirjallisesti mistä tahansa riidan osapuolen menettelyssä esille nostamasta ympäristöön, terveyteen, turvallisuuteen ja muihin seikkoihin liittyvästä asiakysymyksestä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muunlaisten asiantuntijoiden nimittämistä silloin, kun 17.30 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut sovellettavat säännöt sen sallivat.

17.51 ARTIKLA

Korvaus ja muu hyvitys

Tuomioistuin ei saa hyväksyä puolustuksena tai vastaavana väitteenä sitä tosiseikkaa, että kantaja tai paikallisesti sijoittautunut yritys on saanut tai saa myöhemmin korvausta tai muuta hyvitystä vakuutus- tai takaussopimuksen nojalla tämän jakson nojalla vireille pannussa riita-asiassa haetusta koko hyvityksestä tai sen osasta.

17.52 ARTIKLA

Osapuolten roolit

1. Osapuoli ei voi nostaa kansainvälistä kannetta, joka koskee 17.30 artiklan nojalla käsiteltäväksi toimitettua riitaa, ellei toinen osapuoli ole jättänyt noudattamatta tällaisessa riidassa annettua ratkaisua ja toimimatta sen mukaisesti. Tämä ei sulje pois mahdollisuutta 38 luvun mukaisiin riitojenratkaisumenettelyihin yleisesti sovellettavan toimenpiteen osalta, vaikka kyseisen toimenpiteen väitettäisiin rikkoneen tätä sopimusta tietyn sijoituksen osalta, jota koskeva riita-asia on pantu vireille 17.30 artiklan nojalla. Tämä kohta ei rajoita 17.48 artiklan soveltamista.

2. Edellä olevalla 1 kohdalla ei suljeta pois epävirallisia yhteyksiä, joiden ainoana tarkoituksena on helpottaa riidan ratkaisua.

17.53 ARTIKLA

Käsittelyn yhdistäminen

1. Jos vähintään kaksi tämän jakson nojalla nostettua erillistä kannetta koskee samaa oikeuskysymystä tai tosiseikkaa ja perustuu samoihin tapahtumiin ja olosuhteisiin, vastaaja voi toimittaa tuomioistuimen puheenjohtajalle tällaisten kanteiden tai niiden osien käsittelyn yhdistämistä koskevan pyynnön. Pyynnössä on ilmoitettava

a) yhdistettäviin kanteisiin liittyvän riidan osapuolten nimet ja osoitteet;

b) haetun yhdistämisen laajuus; ja

c) pyynnön perusteet.

2. Vastaaja toimittaa pyynnön myös kullekin niissä kanteissa mukana oleville kantajille, joiden osalta yhdistämistä haetaan.

3. Jos kaikki niihin kanteisiin, joiden yhdistämistä haetaan, liittyvien riitojen osapuolet hyväksyvät kanteiden käsittelyn yhdistämisen, kyseiset riidan osapuolet toimittavat tuomioistuimen puheenjohtajalle 1 kohdan nojalla yhteisen pyynnön. Ellei tuomioistuimen puheenjohtaja totea pyyntöä ilmeisen perusteettomaksi, se muodostaa 17.34 artiklan nojalla 30 päivän kuluessa tällaisen pyynnön vastaanottamisesta tuomioistuimen uuden jaoston, jäljempänä ’käsittelyn yhdistämisestä vastaava tuomioistuimen jaosto’, jolla on toimivalta joko kokonaisuudessaan tai osittain kaikissa niissä kanteissa tai joissakin niistä kanteista, joita kyseinen pyyntö koskee.

4. Jos tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitetut riidan osapuolet eivät ole päässeet sopimukseen käsittelyn yhdistämisestä 30 päivän kuluessa siitä, kun viimeinen kantaja on vastaanottanut tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yhdistämispyynnön, tuomioistuimen puheenjohtaja muodostaa 17.34 artiklan nojalla käsittelyn yhdistämisestä vastaavan tuomioistuimen jaoston. Käsittelyn yhdistämisestä vastaava tuomioistuimen jaosto käyttää toimivaltaa joko kokonaisuudessaan tai osittain kaikissa tai joissakin kanteissa, jos se riidan osapuolia kuultuaan katsoo, että 17.30 artiklan nojalla nostetuissa kanteissa on yhteinen oikeudellinen kysymys tai tosiseikka ja ne johtuvat samoista tapahtumista tai olosuhteista ja niiden yhdistäminen olisi kanteiden oikeudenmukaisen ja tehokkaan ratkaisun, ratkaisujen johdonmukaisuus mukaan lukien, kannalta edullista.

5. Jos kantajat eivät ole sopineet 30 päivän kuluessa päivästä, jona viimeinen kantaja on vastaanottanut yhdistämispyynnön, mitä 17.30 artiklan 2 kohdassa olevassa luettelossa riitojenratkaisusäännöistä sovelletaan, käsittelyn yhdistämisestä vastaava tuomioistuimen jaosto soveltaa yhdistetyssä käsittelyssä UNCITRALin välimiesmenettelysääntöjä, jollei tässä jaksossa vahvistetuista säännöistä muuta johdu.

6. Edellä olevan 17.34 artiklan nojalla muodostettujen tuomioistuimen jaostojen on luovuttava siitä kannetta tai sen osaa koskevasta toimivallasta, jonka osalta käsittelyn yhdistämisestä vastaava tuomioistuimen jaosto käyttää toimivaltaa, ja tällaisten jaostojen menettelyt keskeytetään. Käsittelyn yhdistämisestä vastaavan tuomioistuimen jaoston ratkaisu kanteiden niistä osista, joissa se on käyttänyt toimivaltaa, sitoo niitä jaostoja, jotka ovat toimivaltaisia kanteiden muissa osissa, siitä päivästä alkaen, jona ratkaisusta tulee 17.56 artiklan nojalla lopullinen.

7. Kantaja voi vetää kanteensa tai sen osan, jota käsittelyn yhdistäminen koskee, pois riitojenratkaisumenettelystä tämän artiklan nojalla, jolloin tällaista kannetta tai sen osaa ei voida nostaa uudelleen 17.30 artiklan nojalla.

8. Vastaajan pyynnöstä käsittelyn yhdistämisestä vastaava tuomioistuimen jaosto voi 3–6 kohdassa vahvistetuin perustein ja vaikutuksin päättää, käyttääkö se toimivaltaa koko 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvassa kanteessa vai sen osassa, jos kyseinen kanne on nostettu käsittelyn yhdistämismenettelyn aloittamisen jälkeen.

9. Käsittelyn yhdistämisestä vastaava tuomioistuimen jaosto voi yhden kantajan pyynnöstä toteuttaa toimenpiteitä turvatakseen kyseisen kantajan luottamuksellisten tai suojattujen tietojen luottamuksellisuuden muihin kantajiin nähden. Tällaisiin toimenpiteisiin voi sisältyä luottamuksellisia tai suojattuja tietoja sisältävistä asiakirjoista laadittujen toimitettujen toisintojen toimittaminen muille kantajille tai järjestelyt kuulemisten pitämiseksi osittain yksityisinä.

17.54 ARTIKLA

Väliaikainen ratkaisu

1. Jos tuomioistuin katsoo, että vastaaja on rikkonut jotakin 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua määräystä niin kuin kantaja väittää, tuomioistuin voi kantajan pyynnön perusteella ja riidan osapuolia kuultuaan määrätä ainoastaan

a) rahallisia korvauksia mahdollisesti sovellettavine korkoineen; ja

b) omaisuuden palauttamisen, jolloin ratkaisussa on edellytettävä, että vastaaja voi palauttamisen sijaan maksaa rahallisia korvauksia soveltuvine korkoineen, jotka määritetään 17.19 artiklan mukaisesti.

Jos kanne nostettiin paikallisesti sijoittautuneen yrityksen puolesta, tämän kohdan nojalla annetussa ratkaisussa edellytetään, että

a) mahdolliset rahalliset korvaukset korkoineen maksetaan paikallisesti sijoittautuneelle yritykselle;

b) mahdollinen omaisuuden palautus suoritetaan paikallisesti sijoittautuneelle yritykselle.

Selkeyden vuoksi todetaan, että tuomioistuin ei voi määrätä muita kuin ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja korvauksia eikä määrätä kyseessä olevan toimenpiteen kumoamista, lopettamista tai muuttamista.

2. Rahalliset korvaukset eivät saa olla suurempia kuin kantajan tai, jos kantaja toimi paikallisesti sijoittautuneen yrityksen puolesta, paikallisesti sijoittautuneen yrityksen kärsimä menetys, joka on seurausta 17.25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen asiaankuuluvien määräysten rikkomisesta, ja niistä vähennetään kaikki asianomaisen osapuolen jo maksamat aiemmat korvaukset ja hyvitykset. Tuomioistuin vahvistaa tällaiset rahalliset korvaukset riidan osapuolten toimittamien tietojen perusteella ja ottaa tarvittaessa huomioon vahinkoa kärsineen osapuolen tahallisesta tai huolimattomasta toiminnasta johtuneen myötävaikutuksen tai epäonnistumisen vahinkojen rajoittamisessa.

3. Selkeyden vuoksi todetaan, että jos osapuolen sijoittaja nostaa kanteen 17.30 artiklan nojalla, se voi periä takaisin ainoastaan menetykset tai vahingot, jotka sille on aiheutunut osapuolen sijoittajan ominaisuudessa.

4. Tuomioistuin ei voi määrätä rankaisevaa vahingonkorvausta.

5. Tuomioistuin määrää menettelyn kustannukset riidan hävinneen osapuolen maksettaviksi. Poikkeuksellisissa olosuhteissa tuomioistuin voi jakaa tällaiset kustannukset riidan osapuolten kesken, jos se katsoo, että jakaminen on asianmukaista tapauksen olosuhteissa.

6. Tuomioistuin voi osoittaa myös muut kohtuulliset kustannukset, mukaan lukien oikeudellisesta edustamisesta ja avusta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset, riidan hävinneen osapuolen maksettaviksi, jos se hylkää kanteen ja antaa ratkaisun 17.42 artiklan tai 17.43 artiklan nojalla. Muissa tilanteissa tuomioistuin määrittää muiden kohtuullisten kustannusten, mukaan lukien oikeudellisesta edustamisesta ja avusta riidan osapuolille aiheutuneet kohtuulliset kustannukset, jakautumisen ottaen huomioon menettelyn tuloksen ja muut merkitykselliset seikat, kuten riidan osapuolten toiminnan.

7. Jos vain jotkin osat kanteesta ovat olleet menestyksellisiä, kustannukset on jaettava suhteessa kanteen menestyksellisten osien määrään tai laajuuteen.

8. Muutoksenhakutuomioistuin vahvistaa ja jakaa kulut tämän artiklan mukaisesti.

9. Viimeistään vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta sekakomitea hyväksyy maksuja koskevat täydentävät säännöt määrittääkseen oikeudellisesta edustamisesta ja avusta aiheutuneiden kustannusten enimmäismäärän, joka voi koitua hävinneiden osapuolten tiettyjen ryhmien kannettavaksi, ottaen huomioon niiden taloudelliset resurssit.

10. Tuomioistuin antaa väliaikaisen ratkaisun 24 kuukauden kuluessa kanteen nostamisesta. Jos kyseistä määräaikaa ei voida noudattaa, tuomioistuin antaa tästä päätöksen, jossa riidan osapuolille ilmoitetaan tällaisen viivästyksen syyt ja arvioitu päivä, jona väliaikainen ratkaisu annetaan.

17.55 ARTIKLA

Muutoksenhakumenettely

1. Riidan kumpikin osapuoli voi hakea väliaikaiseen ratkaisuun muutosta muutoksenhakutuomioistuimelta 90 päivän kuluessa ratkaisun antamisesta. Muutoksenhaun perusteet ovat seuraavat:

a) tuomioistuin on tulkinnut tai soveltanut sovellettavaa lainsäädäntöä virheellisesti;

b) tuomioistuin on tehnyt selkeän virheen tosiseikkojen arvioinnissa, mihin sisältyy tapauksen mukaan osapuolen lainsäädännön arviointi; tai

c) ICSID-yleissopimuksen 52 artiklassa määrätyt perusteet siltä osin kuin ne eivät kuulu tämän kohdan a tai b alakohdan piiriin.

2. Muutoksenhakutuomioistuin hylkää muutoshakemuksen, jos se toteaa sen perusteettomaksi. Se voi myös hylätä muutoshakemuksen kiireellisesti, jos on selvää, että se on ilmeisen perusteeton.

3. Jos muutoksenhakutuomioistuin toteaa muutoksenhaun olevan aiheellinen, muutoksenhakutuomioistuimen päätöksellä muutetaan tai peruutetaan väliaikaisessa ratkaisussa annetut oikeudelliset ratkaisut ja päätelmät kokonaisuudessaan tai osittain. Sen päätöksessä täsmennetään tarkoin, miten se on muuttanut tai peruuttanut asianomaisia tuomioistuimen ratkaisuja ja päätelmiä.

4. Jos tuomioistuimen vahvistamat tosiseikat sen sallivat, muutoksenhakutuomioistuin soveltaa tällaisiin tosiseikkoihin omia oikeudellisia ratkaisujaan ja päätelmiään ja antaa lopullisen päätöksen. Jos tämä ei ole mahdollista, se palauttaa asian tuomioistuimen käsittelyyn.

5. Yleensä muutoksenhakumenettelyn ei pidä kestää enemmän kuin 180 päivää alkaen siitä päivästä, jona riidan osapuolen päätöksestä hakea muutosta on virallisesti ilmoitettu, siihen päivään saakka, jona muutoksenhakutuomioistuin antaa päätöksen. Jos muutoksenhakutuomioistuin katsoo, ettei se voi antaa päätöstään kyseisen 180 päivän ajanjakson kuluessa, sen on ilmoitettava riidan osapuolille kirjallisesti viivästyksen syyt sekä arvio ajasta, jonka se tarvitsee päätöksensä antamiseksi. Menettely ei saa missään tapauksessa kestää pidempään kuin 270 päivää.

6. Muutoshakemuksen tekevän riidan osapuolen on annettava vakuus muutoksenhaun kustannusten osalta.

7. Edellä olevaa 17.33, 17.44, 17.45, 17.46 ja 17.48 artiklaa ja tapauksen mukaan muita tämän jakson määräyksiä sovelletaan muutoksenhakumenettelyyn soveltuvin osin.

17.56 ARTIKLA

Lopullinen ratkaisu

1. Tämän jakson nojalla annetusta väliaikaisesta ratkaisusta tulee lopullinen, jollei riidan kumpikaan osapuoli ole hakenut muutosta väliaikaiseen ratkaisuun 17.55 artiklan nojalla.

2. Jos väliaikaiseen ratkaisuun on haettu muutosta ja muutoksenhakutuomioistuin on hylännyt muutoshakemuksen 17.55 artiklan nojalla, väliaikaisesta ratkaisusta tulee lopullinen päivänä, jona muutoksenhakutuomioistuin hylkää muutoshakemuksen.

3. Jos väliaikaiseen ratkaisuun on haettu muutosta ja muutoksenhakutuomioistuin on antanut lopullisen päätöksen, väliaikaisesta ratkaisusta, sellaisena kuin muutoksenhakutuomioistuin on sen muuttanut tai peruuttanut, tulee lopullinen päivänä, jona muutoksenhakutuomioistuin antaa lopullisen päätöksen.

4. Jos väliaikaiseen ratkaisuun on haettu muutosta ja muutoksenhakutuomioistuin on muuttanut väliaikaisen ratkaisun oikeudellisia kantoja ja päätelmiä tai peruuttanut ne ja palauttanut asian tuomioistuimen käsittelyyn, tuomioistuin tarkistaa riidan osapuolia kuultuaan tarvittaessa väliaikaista ratkaisuaan siten, että siinä otetaan huomioon muutoksenhakutuomioistuimen kannat ja päätelmät. Muutoksenhakutuomioistuimen vahvistamat kannat sitovat tuomioistuinta. Tuomioistuin pyrkii antamaan tarkistetun ratkaisunsa 90 päivän kuluessa siitä, kun se on saanut muutoksenhakutuomioistuimen päätöksen. Tarkistetusta väliaikaisesta ratkaisusta tulee lopullinen 90 päivää sen antamisen jälkeen.

5. Lopulliseksi ratkaisuksi luetaan kaikki muutoksenhakutuomioistuimen 17.55 artiklan nojalla antamat lopulliset päätökset.

17.57 ARTIKLA

Ratkaisujen täytäntöönpano

1. Tämän jakson nojalla annettua ratkaisua ei voida panna täytäntöön ennen kuin siitä on tullut lopullinen 17.56 artiklan nojalla. Tämän jakson nojalla annetut lopulliset ratkaisut sitovat riidan osapuolia eikä niihin sovelleta muutoksenhakua, uudelleentarkastelua, sivuuttamista, mitättömäksi tekemistä, tai mitään muuta oikeussuojakeinoa[1].

2. Kummankin osapuolen on tunnustettava tämän jakson nojalla annettu ratkaisu ja pantava maksuvelvollisuus täytäntöön omalla alueellaan samalla tavoin kuin jos kyseessä olisi kyseisen osapuolen kansallisen tuomioistuimen lopullinen tuomio.

3. Ratkaisun täytäntöönpanoon sovelletaan voimassaolevia säädöksiä ja määräyksiä, jotka koskevat tuomioiden ja ratkaisujen täytäntöönpanoa paikassa, jossa tällaista täytäntöönpanoa haetaan.

4. Selkeyden vuoksi todetaan, että 41.10 artiklalla ei estetä tämän jakson nojalla annettujen ratkaisujen tunnustamista, täytäntöönpanoa ja täytäntöönpanon valvontaa.

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tämä ei estä riidan osapuolta pyytämästä tuomioistuinta tarkistamaan tai tulkitsemaan ratkaisua sovellettavien riitojenratkaisusääntöjen mukaisesti, jos tämä mahdollisuus on käytettävissä kyseisten sääntöjen nojalla.

5. New Yorkin yleissopimuksen I artiklan soveltamista varten tämän jakson nojalla annetut lopulliset ratkaisut ovat välitystuomioita, joissa kanteen katsotaan johtuvan kaupallisesta suhteesta tai liiketoimesta.

6. Selkeyden vuoksi, ja jollei tämän artiklan 1 kohdasta muuta johdu, todetaan, että jos kanne on toimitettu riitojenratkaisuun tämän sopimuksen artiklan 17.30 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla, tämän jakson mukaisesti annettu lopullinen ratkaisu katsotaan ICSID-yleissopimuksen 6 jakson mukaiseksi välitystuomioksi.

18 LUKU

RAJAT YLITTÄVÄ PALVELUKAUPPA

7
18.1 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan osapuolen toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat toisen osapuolen palveluntarjoajien rajat ylittävään palvelukauppaan. Tällaisiin toimenpiteisiin sisältyvät toimenpiteet, jotka vaikuttavat seuraaviin:

a) palvelun tuottaminen, jakelu, markkinointi, myynti ja toimittaminen;

b) palvelun ostaminen tai käyttö tai palvelusta maksaminen;

c) palvelun tarjoamisen yhteydessä sellaisiin palveluihin pääsy ja niiden käyttö, joita osapuolet edellyttävät tarjottavan yleisesti, mukaan lukien jakelu-, siirto- ja televerkot; ja

d) takauksen tai muun rahavakuuden antaminen edellytyksenä palvelun tarjoamiselle.

2. Tätä lukua ei sovelleta seuraaviin:

a) 25.2 artiklassa määritellyt rahoituspalvelut;

b) audiovisuaalisen alan palvelut;

c) kansallinen meriliikenteen kabotaasi[1];

[1] Tämän luvun mukainen kansallinen kabotaasiliikenne käsittää matkustajien tai tavaroiden kuljettamisen jonkin Chilessä tai jäsenvaltiossa sijaitsevan sataman tai paikan ja Chilessä tai kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitsevan toisen sataman tai paikan välillä, mukaan luettuna mannerjalusta YK:n merioikeusyleissopimuksen mukaisesti, sekä jostakin Chilessä tai jäsenvaltiossa sijaitsevasta satamasta tai paikasta lähtevän ja samaan satamaan tai paikkaan päättyvän liikenteen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sitä, mitä tätä aihetta koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti voidaan pitää kabotaasina.

d) kotimaiset ja kansainväliset lentoliikennepalvelut ja lentoliikenteen tukipalvelut[1], mukaan luettuna sekä säännöllinen että muunlainen lentoliikenne, ja suoraan liikenneoikeuksien käyttöön liittyvät palvelut, lukuun ottamatta seuraavia:

i) ilma-alusten korjaus- ja huoltopalvelut, joiden ajaksi ilma-alus poistetaan liikenteestä;

ii) ilmakuljetuspalveluiden myynti ja markkinointi;

iii) tietokonepohjaista paikanvarausjärjestelmää koskevat palvelut; ja

iv) maahuolintapalvelut;

e) julkiset hankinnat; ja

f) osapuolen tai valtion omistaman yrityksen myöntämät tuet tai avustukset, valtion tukemat lainat, takaukset ja vakuutukset mukaan lukien.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että lentoliikennepalveluihin tai lentoliikenteen tukipalveluihin kuuluvat seuraavat palvelut: ilmakuljetus; ilma-alusta käyttäen tarjottavat palvelut, joiden ensisijaisena tarkoituksena ei ole tavaroiden tai matkustajien kuljettaminen, kuten metsäpalojen torjuminen ilmasta, lentokoulutus, yleisölennätykset, lentolevitys, maanmittaus, kartoitus, valokuvaus, laskuvarjohyppääminen, purjelentokoneen hinaus, helikopterin käyttö hakkuissa ja rakennustöissä sekä muut ilmasta tapahtuvat maatalous-, teollisuus- ja tarkastuspalvelut; ilma-alusten vuokrauspalvelut miehistöineen; ja lentoasemapalvelut.

18.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ja liitteissä 17-A, 17-B ja 17-C tarkoitetaan

a) ’ilma-alusten korjaus- ja huoltopalveluilla’ korjaus- ja huoltotoimia, jotka on tehty ilma-alukseen tai sen osaan sen ollessa poissa liikenteestä ja jotka eivät sisällä niin kutsuttua linjahuoltoa;

b) ’tietokonepohjaista paikanvarausjärjestelmää koskevilla palveluilla’ sellaisella automaattisella tietojenkäsittelyjärjestelmällä tuotettuja palveluja, joka sisältää tietoja lentoliikenteen harjoittajien aikatauluista, tarjonnasta, hinnoista ja hintasäännöistä ja jonka kautta voidaan tehdä varauksia tai toimittaa lippuja;

c) ’rajat ylittävällä palvelukaupalla’ tai ’rajat ylittävällä palveluiden tarjoamisella’ palveluiden tarjoamista

   i) osapuolen alueelta toisen osapuolen alueelle; tai

   ii) osapuolen alueella toisen osapuolen palvelunkäyttäjälle;

d) ’yrityksellä’ oikeushenkilöä, sivuliikettä tai edustustoimistoa, joka on perustettu sijoittautumalla;

e) ’maahuolintapalveluilla’ lentoasemalla palkkio- tai sopimusperusteisesti tapahtuvaa seuraavien palveluiden tarjontaa: lentoyhtiöiden edustus, hallinto ja valvonta; matkustajapalvelut; matkatavaroiden käsittely; asematasopalvelut; ateriapalvelu, pois lukien ruoan valmistaminen; lentorahdin ja -postin käsittely; ilma-aluksen polttoainehuolto; ilma-aluksen huolto ja siivous; pintakuljetus; ja lentotoiminta, miehistön hallinto ja lentosuunnittelu; maahuolintapalveluihin eivät sisälly seuraavat: omahuolinta; turvallisuus; linjahuolto; ilma-alusten korjaus ja huolto; tai lentoaseman keskitetyn infrastruktuurin, kuten jäänpoistolaitteistojen, polttoaineen jakelujärjestelmien, matkatavaran käsittelyjärjestelmien ja lentoaseman sisäisten kiinteiden liikennejärjestelmien hallinto tai käyttö;

f) ’osapuolen oikeushenkilöllä’[1]

i) EU-osapuolen osalta:

A) Euroopan unionin tai vähintään yhden sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustettua tai järjestettyä oikeushenkilöä, joka harjoittaa merkittävää liiketoimintaa2 Euroopan unionin alueella; ja

B) Euroopan unionin ulkopuolelle sijoittautuneita meriliikenteen harjoittajia, jotka ovat jonkin jäsenvaltion luonnollisten henkilöiden määräysvallassa ja joiden alukset on rekisteröity johonkin jäsenvaltioon ja purjehtivat jonkin jäsenvaltion lipun alla;

ii) Chilen osalta:

A) Chilen lainsäädännön mukaisesti perustettua tai järjestettyä oikeushenkilöä, joka harjoittaa merkittävää liiketoimintaa Chilen alueella; ja

B) Chilen ulkopuolelle sijoittautuneita meriliikenteen harjoittajia, jotka ovat Chilen luonnollisten henkilöiden määräysvallassa ja joiden alukset on rekisteröity Chileen ja purjehtivat Chilen lipun alla;

---

1 Selkeyden vuoksi todetaan, että tässä määritelmässä tarkoitettuja meriliikenteen harjoittajia pidetään osapuolen oikeushenkilöinä ainoastaan meriliikennepalveluiden tarjoamiseen liittyvän toiminnan osalta.

2 Euroopan yhteisön perustamissopimusta koskevan WTO:lle annetun ilmoituksensa mukaisesti (asiakirja WT/REG39/1) EU-osapuoli katsoo, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 54 artiklaan kirjattu käsite ”tosiasiallinen ja jatkuva yhteys” jonkin jäsenvaltion talouteen vastaa ”merkittävän liiketoiminnan” käsitettä.

g) ’ilmakuljetuspalveluiden myynnillä ja markkinoinnilla’ asianomaisen lentoliikenteen harjoittajan mahdollisuuksia myydä ja markkinoida vapaasti ilmakuljetuspalvelujaan, mukaan lukien kaikki markkinoinnin osat, kuten markkinatutkimus, mainonta ja jakelu; nämä toimet eivät sisällä ilmakuljetuspalveluiden hinnoittelua tai siihen sovellettavia ehtoja;

h) ’palvelulla’ kaikkien alojen kaikkia palveluja lukuun ottamatta julkista valtaa käytettäessä tarjottavia palveluja;

i) ’julkista valtaa käytettäessä tarjottavalla palvelulla’ kaikkia palveluja, joita ei tarjota kaupallisesti eikä kilpailtaessa yhden tai useamman palveluntarjoajan kanssa; ja

j) ’osapuolen palveluntarjoajalla’ osapuolen luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka aikoo tarjota tai tarjoaa palvelua.

18.3 ARTIKLA

Sääntelyoikeus

Osapuolet vahvistavat oikeutensa toteuttaa alueillaan sääntelyä saavuttaakseen oikeutettuja politiikkatavoitteita, jotka liittyvät muun muassa kansanterveyden suojeluun, sosiaalipalveluihin, koulutukseen, turvallisuuteen, ympäristöön, ilmastonmuutos mukaan lukien, yleiseen moraaliin, sosiaaliseen suojeluun tai kuluttajansuojaan, yksityisyyden suojaan ja tietosuojaan tai kulttuurin monimuotoisuuden edistämiseen ja suojelemiseen.

18.4 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille yhtä edullisen kohtelun kuin se kohtelu, jonka osapuoli samanlaisissa tilanteissa myöntää omille palveluilleen ja palveluntarjoajilleen.

2. Osapuolen 1 kohdan nojalla myöntämällä kohtelulla tarkoitetaan

a) Chilen alue- tai paikallishallinnon osalta kohtelua, joka on vähintään yhtä edullinen kuin edullisin kohtelu, jonka kyseinen hallinnon taso myöntää samanlaisissa tilanteissa omille palveluilleen ja palveluntarjoajilleen;

b) jäsenvaltion valtionhallinnon osalta tai jäsenvaltiossa kohtelua, joka on vähintään yhtä edullinen kuin edullisin kohtelu, jonka kyseinen valtionhallinto myöntää samanlaisissa tilanteissa omille palveluilleen ja palveluntarjoajilleen.

3. Osapuoli voi täyttää 1 kohdassa vahvistetun vaatimuksen myöntämällä toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille joko muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun kuin se myöntää omille palveluilleen ja palveluntarjoajilleen.

4. Muodollisesti samanlaisen tai erilaisen kohtelun katsotaan olevan vähemmän edullinen, jos se muuttaa kilpailuedellytyksiä osapuolen palveluiden tai palveluntarjoajien eduksi verrattuna toisen osapuolen palveluntarjoajiin.

5. Mitään tässä artiklassa ei saa tulkita siten, että se velvoittaisi osapuolta korvaamaan luontaisia kilpailuhaittoja, jotka johtuvat asianomaisten palveluiden tai palveluntarjoajien ulkomaalaisuudesta.

18.5 ARTIKLA

Suosituimmuuskohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille yhtä edullisen kohtelun kuin se, jonka osapuoli myöntää samanlaisissa tilanteissa kolmannen maan palveluille ja palveluntarjoajille.

2. Edellä olevan 1 kohdan ei pidä tulkita velvoittavan osapuolta myöntämään toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille sellaista kohtelua, joka on seurausta toimenpiteistä, joka on seurausta toimenpiteistä, jotka koskevat normien, mukaan lukien luonnollisen henkilön tai yrityksen taloudellisen toiminnan harjoittamiseen tarvittavien toimi- ja muiden lupien tai todistusten normit tai perusteet, tai vakavaraisuusvaatimusten tunnustamista.

3. Selkeyden vuoksi todetaan, että 1 kohdassa tarkoitettuun kohteluun eivät sisälly muissa kansainvälisissä sopimuksissa tai kauppasopimuksissa määrätyt riitojenratkaisumenettelyt tai -mekanismit. Muiden kansainvälisten sopimusten tai kauppasopimusten aineelliset määräykset eivät itsessään ole 1 kohdassa tarkoitettua kohtelua, eivätkä ne siten voi merkitä tämän artiklan rikkomista, lukuun ottamatta osapuolen käyttöön ottamia tai voimassa pitämiä toimenpiteitä. Osapuolen tällaisten aineellisten määräysten nojalla soveltamat toimenpiteet voivat olla tässä artiklassa tarkoitettua kohtelua ja näin ollen merkitä tämän artiklan rikkomista.

18.6 ARTIKLA

Paikallinen läsnäolo

Osapuoli ei saa vaatia toisen osapuolen palveluntarjoajan sijoittautumista, yrityksen ylläpitämistä tai asumista alueellaan ehtona rajat ylittävälle palveluiden tarjoamiselle.

18.7 ARTIKLA

Markkinoille pääsy

Toimialoilla tai osa-aloilla, joilla on tehty markkinoille pääsyä koskevia sitoumuksia, osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa koko alueellaan tai alueellisen jaon pohjalta toimenpidettä, jolla

a) rajoitetaan

   i) palveluntarjoajien määrää lukumääräisten kiintiöiden, monopolien, yksinomaisten palveluntarjoajien tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa;

   ii) palveluliiketoimien tai varojen kokonaisarvoa lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa;

iii) palveluliiketoimien tai palvelutuotannon kokonaismäärää määrättyinä lukumääräisinä yksikköinä kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa;[1] tai

iv) niiden luonnollisten henkilöiden kokonaismäärää, jotka voivat työskennellä tietyllä palvelualalla tai jotka jokin palveluntarjoaja voi työllistää ja jotka ovat tarpeen tietyn palvelun tarjoamiseksi tai liittyvät siihen välittömästi, lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa; tai

b) rajoitetaan tai edellytetään tietynlaista oikeushenkilön muotoa tai yhteisyritystä, jonka kautta palveluntarjoaja voi tarjota palvelun.

[1] Tämä alakohta ei koske sellaisia osapuolen toimenpiteitä, jotka rajoittavat palvelun tarjoamiseen tarvittavia tuotantopanoksia.

18.8 ARTIKLA

Poikkeavat toimenpiteet

1. Edellä olevaa 18.4, 18.5 ja 18.6 artiklaa ei sovelleta seuraaviin:

a) voimassa oleva poikkeava toimenpide, jota pitää voimassa

i) EU-osapuolen osalta:

A) Euroopan unioni lisäyksen 17-A-1 mukaisesti;

B) jäsenvaltion valtionhallinto lisäyksen 17-A-1 mukaisesti;

C) jäsenvaltion aluehallinto lisäyksen 17-A-1 mukaisesti; tai

D) jäsenvaltion paikallishallinto; ja

ii) Chilen osalta:

A) valtionhallinto lisäyksen 17-A-2 mukaisesti;

B) aluehallinto lisäyksen 17-A-2 mukaisesti; tai

C) paikallishallinto;

b) tämän kohdan a alakohdassa tarkoitetun poikkeavan toimenpiteen jatkaminen tai nopea uusiminen; tai

c) tämän kohdan a alakohdassa tarkoitetun poikkeavan toimenpiteen muutos siltä osin kuin muutos ei vähennä toimenpiteen yhdenmukaisuutta 18.4, 18.5 ja 18.6 artiklan kanssa verrattuna välittömästi ennen muutosta vallinneeseen tilanteeseen.

2. Edellä olevaa 18.4, 18.5 ja18.6 artiklaa ei sovelleta osapuolen toimenpiteisiin, jotka koskevat liitteessä 17-B olevassa luettelossa vahvistettuja toimialoja, osa-aloja tai toimintoja.

3. Edellä olevaa 18.7 artiklaa ei sovelleta osapuolen toimenpiteisiin, jotka koskevat liitteessä 17-C vahvistettuja sitoumuksen kohteena olevia toimialoja, osa-aloja tai toimintoja.

18.9 ARTIKLA

Etujen kieltäminen

Osapuoli voi evätä tämän luvun mukaiset edut toisen osapuolen palveluntarjoajalta, jos epäävä osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä, jotka liittyvät kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen, ihmisoikeuksien suojelu mukaan luettuna, ja

a) joilla kielletään liiketoimet kyseisen palveluntarjoajan tai sellaisen henkilön kanssa, joka omistaa kyseisen palveluntarjoajan tai jolla on määräysvalta kyseiseen palveluntarjoajaan; tai

b) joita rikottaisiin tai kierrettäisiin, jos tämän luvun mukaiset edut myönnettäisiin kyseiselle palveluntarjoajalle.

18.10 ARTIKLA

Palveluiden ja sijoitusten alakomitea

Perustetaan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla palveluiden ja sijoitusten alakomitea, jäljempänä ’alakomitea’. Käsitellessään palveluihin liittyviä asioita alakomitea seuraa tämän luvun, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ja 26 luvun sekä liitteiden 17-A–17-I, 19-A, 19-B, 19-C, 21-A ja 21-B asianmukaista täytäntöönpanoa ja varmistaa sen.

19 LUKU

LUONNOLLISTEN HENKILÖIDEN TILAPÄINEN OLESKELU LIIKETOIMINTAA VARTEN

19.1 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan osapuolen toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat taloudellisen toiminnan harjoittamiseen liittyvään toisen osapuolen sellaisten luonnollisten henkilöiden maahantuloon ja tilapäiseen oleskeluun sen alueella, jotka ovat sijoittautumisen vuoksi matkustavia liikematkustajia, sijoittajia, yrityksen sisäisesti siirrettyjä työntekijöitä, lyhytaikaisia liikematkustajia, sopimusperusteisia palveluntarjoajia tai itsenäisiä ammatinharjoittajia.

2. Tätä lukua ei sovelleta 18.1 artiklan 2 kohdan b, c ja d alakohdissa tarkoitettuihin aloihin.

3. Tätä lukua ei sovelleta osapuolen toimenpiteisiin, jotka koskevat sen työmarkkinoille pyrkiviä toisen osapuolen luonnollisia henkilöitä tai kansalaisuutta taikka pysyvää oleskelua tai työpaikkaa.

4. Mikään tässä sopimuksessa ei estä osapuolia soveltamasta toimenpiteitä, joilla säännellään toisen osapuolen luonnollisten henkilöiden pääsyä niiden alueelle tai heidän väliaikaista oleskeluaan niiden alueella, mukaan lukien toimenpiteet, joita tarvitaan osapuolten rajojen koskemattomuuden suojelemiseksi ja jotta varmistettaisiin luonnollisten henkilöiden asianmukainen liikkuminen niiden rajojen yli, sillä edellytyksellä, että kyseisiä toimenpiteitä ei sovelleta siten, että ne mitätöisivät ne edut, joita toinen osapuoli saa tämän sopimuksen tämän osan nojalla, tai heikentäisivät kyseisiä etuja.

5. Sen, että osapuoli edellyttää toisen osapuolen henkilöiltä viisumin hankkimista, ei yksinään tulkita mitätöivän niitä etuja, joita toinen osapuoli saa tämän sopimuksen tämän osan nojalla, tai heikentävän niitä.

6. Niiltä osin kuin tämän luvun nojalla ei vahvisteta sitoumuksia sovelletaan edelleen kaikkia osapuolen laissa vahvistettuja luonnollisten henkilöiden maahantuloa ja tilapäistä oleskelua koskevia vaatimuksia, mukaan lukien oleskelun pituutta koskevat säädökset ja määräykset.

7. Sen estämättä, mitä tässä luvussa määrätään, kaikkia osapuolen lainsäädännössä vahvistettuja vaatimuksia, jotka koskevat työhön ja sosiaaliturvaan liittyviä toimenpiteitä, mukaan lukien vähimmäispalkkaa ja työehtosopimuksia koskevat säädökset ja määräykset, sovelletaan edelleen.

8. Tässä luvussa määrättyjä luonnollisten henkilöiden maahantuloa ja tilapäistä oleskelua liiketoimintaa varten koskevia sitoumuksia ei sovelleta tapauksiin, joissa maahantulon tai tilapäisen oleskelun tarkoituksena tai vaikutuksena on osallistuminen tai muunlainen vaikuttaminen työriidan tai johdon riidan tai neuvottelujen tulokseen tai kyseiseen riitaan osallistuvan luonnollisen henkilön palvelukseenotto.

19.2 ARTIKLA

Määritelmät

1. Tässä luvussa ja liitteissä 19-A, 19-B ja 19-C sovelletaan 17.2 ja 18.2 artiklan määritelmiä, lukuun ottamatta 17.2 artiklan 1 kohdan l alakohdassa vahvistettua osapuolen sijoittajan määritelmää.

2. Tässä luvussa ja liitteissä 19-A, 19-B ja 19-C tarkoitetaan

a) ’yritysmyyjillä’ lyhytaikaisia liikematkustajia, jotka

i) edustavat osapuolen palveluiden tai tavaroiden tarjoajaa, kun he neuvottelevat palveluiden tai tavaroiden myynnistä tai tekevät kyseisen tarjoajan puolesta sopimuksia palveluiden tai tavaroiden myymisestä ja esimerkiksi osallistuvat kokouksiin tai konferensseihin; käyvät neuvotteluja liikekumppaneiden kanssa ja ottavat vastaan tilauksia tai neuvottelevat sopimuksia toisen osapuolen alueella sijaitsevan yrityksen kanssa;

ii) eivät tarjoa palveluita sellaisen sopimuksen mukaisesti, joka on tehty yrityksen, jolla ei ole kaupallista läsnäoloa sen osapuolen alueella, jossa lyhytaikainen liikematkustaja oleskelee tilapäisesti, ja kyseisellä alueella olevan kuluttajan välillä; ja

iii) eivät ole palkkioperusteisia edustajia;

b) ’sijoittautumisen vuoksi matkustavilla liikematkustajilla’ luonnollisia henkilöitä, jotka työskentelevät johtotehtävissä osapuolen oikeushenkilön palveluksessa ja ovat vastuussa tällaisen oikeushenkilön yrityksen sijoittautumisesta toisen osapuolen alueelle ja jotka eivät tarjoa tai toimita palveluja taikka harjoita muuta taloudellista toimintaa kuin se, mitä sijoittautuminen edellyttää, eivätkä saa korvausta toisen osapuolen alueella sijaitsevasta lähteestä;

c) ’sopimusperusteisilla palveluntarjoajilla’ luonnollisia henkilöitä, jotka ovat osapuolen sellaisen oikeushenkilön palveluksessa, joka ei itse ole sijoittautunut toisen osapuolen alueelle ja joka ei ole työnvälitys- ja henkilöstönhankintapalveluiden toimisto eikä toimi tällaisen toimiston kautta ja joka on tehnyt vilpittömässä mielessä toisessa osapuolessa olevan lopullisen kuluttajan kanssa sopimuksen palveluiden tarjoamisesta toisessa osapuolessa, mikä edellyttää sen työntekijöiden tilapäistä läsnäoloa kyseisessä toisessa osapuolessa palveluiden tarjontaa koskevan sopimuksen[1] täyttämiseksi;

d) ’itsenäisillä ammatinharjoittajilla’ osapuoleen itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi sijoittautuneita, jonkin palvelun tarjontaa harjoittavia luonnollisia henkilöitä, jotka eivät ole sijoittautuneet toisen osapuolen alueelle ja jotka ovat tehneet vilpittömässä mielessä sopimuksen muutoin kuin työnvälitys- ja henkilöstönhankintapalveluiden toimiston kautta palveluiden tarjoamisesta toisessa osapuolessa olevalle lopulliselle kuluttajalle, mikä edellyttää heidän tilapäistä läsnäoloaan kyseisessä toisessa osapuolessa[2];

e) ’asentajilla ja huoltajilla’ lyhytaikaisia liikematkustajia, joilla on myyjän tai vuokraajan sopimusvelvollisuuksien kannalta oleellista erityisosaamista ja jotka tarjoavat palveluja tai kouluttavat työntekijöitä tarjoamaan palveluja sellaisten kaupallisten tai teollisten koneiden tai laitteiden, tietokoneet ja niihin liittyvät palvelut mukaan lukien, takuun tai muun niiden myyntiin tai vuokraukseen liittyvän palvelusopimuksen nojalla, jotka on hankittu tai vuokrattu sen osapuolen alueen ulkopuolella sijaitsevalta yritykseltä, jonka alueelle halutaan tulla ja jonka alueella oleskella tilapäisesti, koko takuun tai palvelusopimuksen voimassaolon ajaksi;

---

1 Tässä alakohdassa tarkoitetun palvelujen tarjoamista koskevan sopimuksen on oltava sen osapuolen lain vaatimusten mukainen, jossa sopimus pannaan täytäntöön.

2 Tässä alakohdassa tarkoitetun palvelujen tarjoamista koskevan sopimuksen on oltava sen osapuolen lain vaatimusten mukainen, jossa sopimus pannaan täytäntöön.

f) ’yrityksen sisäisesti siirretyillä työntekijöillä’ luonnollisia henkilöitä, jotka ovat olleet osapuolen jonkin oikeushenkilön palveluksessa tai olleet kumppaneita tällaisessa oikeushenkilössä ja jotka on tilapäisesti siirretty kyseisen oikeushenkilön yritykseen toisen osapuolen alueelle ja jotka kuuluvat johonkin seuraavista luokista:

i) johtajat;

ii) asiantuntijat;

iii) työsuhteiset harjoittelijat;

g) ’sijoittajalla’ luonnollista henkilöä, joka perustaa toisen osapuolen alueelle yrityksen, jolle kyseinen luonnollinen henkilö tai tämän palkannut oikeushenkilö on osoittanut tai on osoittamassa merkittävän määrän pääomaa, ja joka kehittää tai hallinnoi yrityksen toimintaa valvojana tai johtajana;

h) ’johtajilla’ osapuolen oikeushenkilössä korkeassa asemassa työskenteleviä luonnollisia henkilöitä, jotka ensisijaisesti vastaavat yrityksen johtamisesta toisen osapuolen alueella[1] ja joita valvoo tai neuvoo pääasiassa yrityksen ylin johto, hallitus tai osakkeenomistajat taikka näitä vastaavat tahot ja joiden tehtäviin kuuluvat vähintäänkin seuraavat:

i) yrityksen, sen osaston tai alaosaston johtaminen;

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tämä määritelmä ei sulje pois johtajia, jotka eivät suoraan suorita palveluiden tosiasialliseen tarjoamiseen liittyviä tehtäviä mutta jotka suorittavat tässä määritelmässä kuvattujen työtehtäviensä yhteydessä muita tehtäviä, jotka saattavat olla välttämättömiä palveluiden tarjoamiselle.

ii) muun valvonta-, asiantuntija- tai johtotehtävissä toimivan henkilöstön työn ohjaus ja valvonta; ja

iii) henkilökohtainen toimivalta palkata ja irtisanoa työntekijöitä taikka suositella palkkaamista, irtisanomista tai muita henkilöstöön liittyviä toimia;

i) ’lyhytaikaisilla liikematkustajilla’ luonnollisia henkilöitä, jotka hakevat pääsyä toisen osapuolen alueelle ja tilapäistä oleskelua siellä, jotka eivät osallistu yleisölle tapahtuvaan suoraan myyntiin, jotka eivät saa korvausta toisen osapuolen alueella sijaitsevasta lähteestä ja jotka kuuluvat johonkin seuraavista ryhmistä:

i) yritysmyyjät;

ii) asentajat ja huoltajat;

j) ’asiantuntijoilla’ osapuolen oikeushenkilön palveluksessa työskenteleviä luonnollisia henkilöitä, joilla on yrityksen toimialojen, tekniikoiden tai johtamisen kannalta olennaista osaamista; tällaisen osaamisen arvioinnissa otetaan huomioon paitsi yrityksen kannalta erityinen osaaminen myös se seikka, onko henkilöllä huomattava pätevyys ja riittävä ammattikokemus erityistä teknistä osaamista vaativassa työssä tai toiminnassa, mukaan lukien henkilön mahdollinen kuuluminen luvanvaraisten ammattien harjoittajiin; ja

k) ’työsuhteisilla harjoittelijoilla’ korkeakoulututkinnon suorittaneita luonnollisia henkilöitä, jotka siirretään väliaikaisesti urakehitystä varten tai liiketoiminnan tekniikoita tai menetelmiä koskevan koulutuksen saamiseksi[1].

19.3 ARTIKLA

Yrityksen sisäisesti siirretyt työntekijät, sijoittautumisen vuoksi matkustavat liikematkustajat ja sijoittajat

1. Jollei liitteessä 19-A vahvistetuista asiaan liittyvistä edellytyksistä ja pätevyysvaatimuksista muuta johdu,

a) kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen yrityksen sisäisesti siirrettyjen työntekijöiden, lyhytaikaisten liikematkustajien ja sijoittajien maahantulon ja tilapäisen oleskelun;

b) kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen yrityksen sisäisesti siirrettyjen työntekijöiden työskentelyn alueellaan;

[1] Vastaanottavalta yritykseltä voidaan edellyttää oleskeluajan kattavan harjoitteluohjelman esittämistä ennakkohyväksyntää varten; tällaisesta ohjelmasta on käytävä ilmi, että oleskelun tarkoituksena on harjoittelu. Espanjan, Itävallan, Liettuan, Ranskan, Saksan, Tšekin ja Unkarin osalta harjoittelun tulee liittyä suoritettuun korkeakoulututkintoon.

c) kumpikaan osapuoli ei pidä voimassa tai ota käyttöön alueellisen jaon pohjalta tai koko alueellaan lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellisten tarveharkintojen vaatimuksen muodossa olevia rajoituksia niiden luonnollisten henkilöiden yhteismäärälle, joille tietyllä toimialalla sallitaan maahantulo sijoittautumisen vuoksi matkustavina liikematkustajina tai sijoittajina tai jotka voidaan työllistää yrityksen sisäisesti siirrettyinä työntekijöinä; ja

d) kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen yrityksen sisäisesti siirretyille työntekijöille, sijoittautumisen vuoksi matkustaville liikematkustajille ja sijoittajille heidän väliaikaisen oleskelunsa osalta alueellaan kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin kohtelu, jonka se myöntää samanlaisissa tilanteissa omille luonnollisille henkilöilleen.

2. Oleskelun sallittu kesto on

a) Chilen osalta enintään kaksi vuotta, ja oleskelua voidaan jatkaa edellyttämättä pysyvän oleskeluluvan hakemista, jos oleskelun perusteet pysyvät voimassa; ja

b) EU-osapuolen osalta enintään kolme vuotta, kun on kyse johtajista tai asiantuntijoista; enintään yksi vuosi, kun on kyse työsuhteisista harjoittelijoista tai sijoittajista; ja enintään 90 päivää minkä tahansa kuuden kuukauden jakson aikana, kun on kyse sijoittautumisen vuoksi matkustavista liikematkustajista.

19.4 ARTIKLA

Lyhytaikaiset liikematkustajat

1. Jollei 17.7 artiklan 2 kohdassa esitetyistä soveltamisalaa koskevista poikkeuksista ja liitteessä 19-A vahvistetuista asiaan liittyvistä edellytyksistä ja pätevyysvaatimuksista muuta johdu, osapuoli sallii lyhytaikaisten liikematkustajien maahantulon ja tilapäisen oleskelun edellyttämättä työlupaa, taloudellista tarveharkintaa tai muita vastaavia ennakkohyväksyntämenettelyjä.

2. Jos osapuolen lyhytaikainen liikematkustaja tarjoaa palvelua kuluttajalle toisen osapuolen alueella, jossa hän oleskelee tilapäisesti, kyseinen osapuoli myöntää hänelle kyseisen palvelun tarjoamisen suhteen yhtä edullisen kohtelun kuin se, jonka se samanlaisissa tilanteissa myöntää omille palveluntarjoajilleen.

3. Sallitun oleskelun kesto on enintään 90 päivää minkä tahansa 12 kuukauden jakson aikana.

19.5 ARTIKLA

Sopimusperusteiset palveluntarjoajat ja itsenäiset ammatinharjoittajat

1. Kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen sopimusperusteisten palveluntarjoajien maahantulon ja tilapäisen oleskelun alueellaan liitteessä 19-B vahvistettujen toimialojen, osa-alojen ja toimintojen osalta ja siinä esitettyjen asiaan liittyvien edellytysten ja pätevyysvaatimusten mukaisesti edellyttäen, että

a) luonnolliset henkilöt tarjoavat palveluja sellaisen oikeushenkilön työntekijöinä, joka on saanut palvelusopimuksen enintään 12 kuukauden ajaksi;

b) toisen osapuolen alueelle tulevat luonnolliset henkilöt ovat olleet a alakohdassa tarkoitetun oikeushenkilön palveluksessa vähintään yhden vuoden ajan välittömästi ennen kuin toisen osapuolen alueelle tuloa koskeva hakemus on esitetty, ja heillä on sinä päivänä, jona toisen osapuolen alueelle tuloa koskeva hakemus esitetään, täysi-ikäisenä hankittu vähintään kolmen vuoden ammatillinen kokemus toimialalta, jota sopimus koskee;

c) toisen osapuolen alueelle saapuvilla luonnollisilla henkilöillä on

   i) korkeakoulututkinto tai vastaavan osaamistason[1] osoittava pätevyys; ja

   ii) ammatillinen pätevyys, jos sitä edellytetään toiminnan harjoittamiseksi sen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti, jossa palvelua tarjotaan;

[1] Jos tutkintoa ei ole suoritettu tai pätevyyttä hankittu sen osapuolen alueella, jossa palvelu tarjotaan, tämä osapuoli voi arvioida, vastaako tutkinto tai pätevyys sen alueella vaadittavaa korkeakoulututkintoa.

d) luonnollinen henkilö ei saa palveluiden tarjoamisesta toisen osapuolen alueella muuta korvausta kuin sen, jonka kyseisen luonnollisen henkilön palvelukseensa ottava oikeushenkilö maksaa; ja

e) tämän artiklan nojalla myönnetty pääsy koskee ainoastaan sopimuksen kohteena olevaa palvelutoimintaa eikä luo oikeutta käyttää sen osapuolen ammattinimikettä, jonka alueella palvelu tarjotaan.

2. Kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen itsenäisten ammatinharjoittajien maahantulon ja tilapäisen oleskelun alueellaan liitteessä 19-B vahvistettujen toimialojen, osa-alojen ja toimintojen osalta ja siinä esitettyjen asiaan liittyvien edellytysten ja pätevyysvaatimusten mukaisesti edellyttäen, että

a) sopimus on tehty enintään 12 kuukaudeksi;

b) luonnollisilla henkilöillä on maahantuloa ja tilapäistä oleskelua koskevan hakemuksen jättämispäivänä vähintään kuuden vuoden ammattikokemus toimialalta, jota sopimus koskee;

c) toisen osapuolen alueelle saapuvilla luonnollisilla henkilöillä on

i) korkeakoulututkinto tai vastaavan osaamistason[1] osoittava pätevyys; ja

[1] Jos tutkintoa ei ole suoritettu tai pätevyyttä hankittu sen osapuolen alueella, jossa palvelu tarjotaan, tämä osapuoli voi arvioida, vastaako tutkinto tai pätevyys sen alueella vaadittavaa korkeakoulututkintoa.

ii) ammatillinen pätevyys, jos sellaista edellytetään toiminnan harjoittamiseksi sen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti, jossa palvelua tarjotaan;

d) tämän artiklan nojalla myönnetty pääsy koskee ainoastaan sopimuksen kohteena olevaa palvelutoimintaa; se ei luo oikeutta käyttää sen osapuolen ammattinimikettä, jonka alueella palvelu tarjotaan.

3. Osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa toisen osapuolen sopimusperusteisten palveluntarjoajien tai itsenäisten ammatinharjoittajien, joille sallitaan maahantulo ja väliaikainen oleskelu, yhteismäärän rajoituksia määrällisten kiintiöiden tai taloudellisen tarveharkinnan vaatimuksen muodossa.

4. Osapuoli myöntää toisen osapuolen sopimusperusteisille palveluntarjoajille ja itsenäisille ammatinharjoittajille niiden sen alueella tarjoamien palveluiden suhteen yhtä edullisen kohtelun kuin se kohtelu, jonka osapuoli samanlaisissa tilanteissa myöntää omille palveluntarjoajilleen.

5. Oleskelun sallittu kesto on

a) EU-osapuolen osalta yhteenlaskettuna kuusi kuukautta millä tahansa 12 kuukauden ajanjaksolla tai sopimuksen kesto sen mukaan, kumpi näistä on lyhyempi; ja

b) Chilen osalta enintään yksi vuosi, mitä voidaan jatkaa lisäjaksoina, jos oleskelun perusteet pysyvät ennallaan.

19.6 ARTIKLA

Poikkeavat toimenpiteet

Siltä osin kuin asianomainen toimenpide vaikuttaa luonnollisten henkilöiden maahantuloon tai tilapäiseen oleskeluun liiketoimintaa varten, 19.3 artiklan 1 kohdan c ja d alakohtaa ja 19.5 artiklan 3 ja 4 kohtaa ei sovelleta seuraaviin:

a) osapuolen voimassa oleva poikkeava toimenpide seuraavilla tasoilla:

i) EU-osapuolen osalta:

A) Euroopan unioni lisäyksessä esitetyn 17-A-1 mukaisesti;

B) jäsenvaltion valtionhallinto lisäyksessä esitetyn 17-A-1 mukaisesti;

C) jäsenvaltion aluehallinto lisäyksessä esitetyn 17-A-1 mukaisesti; tai

D) muu kuin C alakohdassa tarkoitettu paikallishallinto; ja

ii) Chilen osalta:

A) valtionhallinto lisäyksessä esitetyn 17-A-2 mukaisesti;

B) aluehallinto lisäyksessä esitetyn 17-A-2 mukaisesti; tai

C) paikallishallinto;

b) tämän kohdan a alakohdassa tarkoitetun poikkeavan toimenpiteen jatkaminen tai nopea uusiminen;

c) tämän artiklan a ja b alakohdassa tarkoitetun poikkeavan toimenpiteen muutos siltä osin kuin se ei vähennä toimenpiteen yhdenmukaisuutta 19.3 artiklan 1 kohdan c ja d alakohdan ja 19.5 artiklan 3 ja 4 kohdan kanssa verrattuna välittömästi ennen muutosta vallinneeseen tilanteeseen; tai

d) mikä tahansa osapuolen toimenpide, joka on yhdenmukainen liitteessä 17-B määritellyn edellytyksen tai pätevyysvaatimuksen kanssa.

19.7 ARTIKLA

Avoimuus

1. Osapuoli asettaa julkisesti saataville 19.1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot, jotka liittyvät toisen osapuolen luonnollisten henkilöiden maahantuloon ja tilapäiseen oleskeluun.

2. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin on soveltuvin osin sisällytettävä seuraavat:

a) viisumien, lupien tai muiden vastaavien maahantuloa ja tilapäistä oleskelua koskevien lupa-asiakirjojen luokat;

b) vaadittavat asiakirjat ja täytettävät edellytykset;

c) hakemuksen jättämistapa ja hakemuksen jättämispaikkavaihtoehdot, kuten konsulaatit tai sähköinen hakemus;

d) hakemuksesta perittävät maksut ja hakemuksen käsittelyn suuntaa-antava aikataulu;

e) oleskelun enimmäiskesto kunkin tämän kohdan a alakohdassa viitatun luvan osalta;

f) voimassaolon jatkamis- tai uusimismahdollisuuden ehdot;

g) mukana matkustavia huollettavia koskevat säännöt;

h) tarjolla olevat oikaisu- tai muutoksenhakumenettelyt; ja

i) asiaa koskevat yleisesti sovellettavat lait, jotka liittyvät luonnollisten henkilöiden maahantuloon ja tilapäiseen oleskeluun.

3. Mitä tulee tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin, osapuoli pyrkii ilmoittamaan viipymättä toiselle osapuolelle mahdollisten uusien vaatimusten tai menettelyiden käyttöönotosta tai muutoksista vaatimuksiin tai menettelyihin, jotka vaikuttavat maahantuloa ja väliaikaista oleskelua ja tarvittaessa työlupaa ensiksi mainitussa osapuolessa koskevan hakemuksen hyväksymiseen.

19.8 ARTIKLA

Riitojenratkaisumenettelyn soveltamatta jättäminen

Jäljempänä olevaa 38 lukua ei sovelleta maahantulon ja tilapäisen oleskelun epäämisen tapauksessa, paitsi jos kyseessä on toistuva toimintatapa.

20 LUKU

KOTIMAINEN SÄÄNTELY

20.1 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Tätä lukua sovelletaan sellaisiin toimilupavaatimuksia ja -menettelyjä, pätevyysvaatimuksia ja -menettelyjä sekä teknisiä standardeja[1] koskeviin osapuolten toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat

a) rajat ylittävään palveluiden tarjontaan;

b) yrityksen sijoittautumisen tai tämän sopimuksen toimialaan kuuluvan sijoituksen toiminnan kautta tapahtuvaan palvelun tarjoamiseen tai jonkin muun taloudellisen toiminnan harjoittamiseen; tai

c) 19.1 artiklassa vahvistettuihin tiettyihin luonnollisten henkilöiden luokkiin kuuluvien osapuolen henkilöiden tilapäisen oleskelun kautta tapahtuvaan palvelun tarjoamiseen toisen osapuolen alueella.

2. Tätä lukua sovelletaan ainoastaan toimialoihin, joilla osapuoli on tehnyt 17, 18 ja 19 luvun nojalla erityissitoumuksia ja ainoastaan siinä laajuudessa, jossa kyseisiä erityisiä sitoumuksia sovelletaan.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että teknisiin standardeihin liittyvien toimenpiteiden osalta tätä lukua sovelletaan ainoastaan toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat palvelukauppaan.

3. Sen estämättä, mitä 2 kohdassa määrätään, tätä lukua ei sovelleta toimilupavaatimuksiin ja -menettelyihin, pätevyysvaatimuksiin ja -menettelyihin eikä teknisiin standardeihin, jotka liittyvät

a) peruskemikaalien ja muiden kemiallisten tuotteiden valmistukseen;

b) kumituotteiden valmistukseen;

c) muovituotteiden valmistukseen;

d) sähkömoottoreiden, generaattoreiden ja muuntajien valmistukseen;

e) akkujen, galvaanisten parien ja paristojen valmistukseen; ja

f) metallijätteen ja -romun ja muun kuin metallijätteen ja -romun kierrätykseen.

4. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, tätä lukua ei sovelleta osapuolen toimenpiteisiin siltä osin kuin ne ovat 17.5 artiklassa, 17.6 artiklassa, 17.11 artiklan 1 ja 2 kohdassa, 18.4, 18.6 ja 18.7 artiklassa, 18.8 artiklan 1 ja 2 kohdassa, 19.3 artiklan 1 kohdassa, 19.4 artiklan 2 kohdassa, 19.5 artiklan 1 kohdassa ja 19.6 artiklassa luetellun mukaisia rajoituksia.

5. Tässä luvussa tarkoitetaan

a) ’luvalla’ minkä tahansa 1 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitetun toiminnan suorittamista koskevaa lupaa, joka on seurausta menettelystä, jota hakijan on noudatettava toimilupavaatimusten, pätevyysvaatimusten tai teknisten standardien noudattamisen osoittamiseksi;

b) ’toimivaltaisella viranomaisella’ sellaista keskus-, alue- tai paikallistason julkishallintoa tai viranomaista tai julkishallinnon ulkopuolista elintä, joka käyttää keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten sille siirtämiä valtuuksia ja jolla on toimivalta tehdä päätöksiä palvelun tarjoamiseen myönnettävästä luvasta, myös yrityksen sijoittautumisen osalta, tai luvasta harjoittaa jotakin muuta taloudellista toimintaa;

c) ’toimilupamenettelyillä’ hallinnollisia sääntöjä tai menettelysääntöjä, joita lupaa, mukaan lukien luvan muutos tai uusiminen, hakevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön on noudatettava voidakseen osoittaa täyttävänsä lupavaatimukset;

d) ’toimilupavaatimuksilla’ sisällöllisiä vaatimuksia, jotka eivät ole pätevyysvaatimuksia ja jotka luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön on täytettävä voidakseen saada luvan tai voidakseen muuttaa lupaa tai uusia sen;

e) ’pätevyysmenettelyillä’ hallinnollisia sääntöjä tai menettelysääntöjä, joita luonnollisen henkilön on noudatettava voidakseen osoittaa olevansa niiden pätevyysvaatimusten mukainen, joita luvan saaminen edellyttää; ja

f) ’pätevyysvaatimuksilla’ sisällöllisiä vaatimuksia, jotka liittyvät luonnollisen henkilön pätevyyteen tarjota jokin palvelu ja jotka luonnollisen henkilön on täytettävä voidakseen saada luvan tai voidakseen muuttaa lupaa tai uusia sen.

6. Tämän luvun soveltamiseksi sovelletaan myös 17.2 ja 18.2 artiklassa vahvistettuja määritelmiä.

20.2 ARTIKLA

Toimilupia ja pätevyyttä koskevat edellytykset

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toimilupavaatimuksiin ja -menettelyihin sekä pätevyysvaatimuksiin ja -menettelyihin liittyvät toimenpiteet perustuvat kriteereihin, joilla estetään toimivaltaisia viranomaisia käyttämästä arviointivaltuuksiaan mielivaltaisella tavalla[1].

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen kriteerien on oltava

a) selkeitä;

b) objektiivisia ja läpinäkyviä; ja

c) yleisesti ja asianomaisten henkilöiden saatavilla etukäteen.

3. Kumpikin osapuoli kannustaa toimivaltaisia viranomaisiaan hyväksymään teknisiä standardeja, jotka on laadittu avointen ja läpinäkyvien menettelyiden mukaisesti, ja rohkaisee kaikkia teknisten standardien laatimiseen nimettyjä elimiä, asiaankuuluvat kansainväliset järjestöt[2] mukaan lukien, käyttämään avoimia ja läpinäkyviä menettelyjä.

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tällaisiin kriteereihin voi sisältyä muun maussa pätevyys ja kyky tarjota palvelua tai harjoittaa mitä tahansa muuta taloudellista toimintaa, mukaan lukien kyky toimia niin osapuolen sääntelyvaatimusten, kuten terveys- ja ympäristövaatimusten, mukaisesti. Toimivaltaiset viranomaiset voivat arvioida, millainen painoarvo kullekin kriteerille annetaan.

[2] Ilmaisulla ’asiaankuuluvat kansainväliset järjestöt’ tarkoitetaan kansainvälisiä elimiä, joihin kummankin osapuolen asiaankuuluvat elimet voivat liittyä jäseniksi.

4. Lupa on myönnettävä heti, kun asianmukaisen tarkastelun perusteella on todettu, että luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät, edellyttäen että lupia on saatavilla.

5. Jos tiettyyn toimintaan saatavilla olevien toimilupien määrää on rajoitettu vähäisistä luonnonvaroista tai teknisistä valmiuksista johtuvista syistä, kummankin osapuolen on sovellettava mahdollisten ehdokkaiden valintaan menettelyä, jolla varmistetaan tasapuolisuus ja läpinäkyvyys, myös erityisesti tiedottamalla menettelyn aloittamisesta, toteuttamisesta ja päättämisestä asianmukaisesti.

6. Jollei 5 kohdasta muuta johdu, osapuoli voi valintamenettelyn sääntöjä laatiessaan ottaa huomioon oikeutetut politiikkatavoitteet, mukaan lukien terveyteen, turvallisuuteen, ympäristönsuojeluun ja kulttuuriperinnön säilyttämiseen liittyvät näkökohdat.

20.3 ARTIKLA

Toimilupa- ja pätevyysmenettelyt

1. Toimilupa- ja pätevyysmenettelyjen on oltava selkeitä, ennalta julkisesti ilmoitettuja eivätkä ne itsessään saa rajoittaa palvelun tarjoamista tai muun taloudellisen toiminnan harjoittamista. Kumpikin osapuoli pyrkii varmistamaan, että tällaiset menettelyt ja muodollisuudet ovat mahdollisimman yksinkertaisia eivätkä tarpeettomasti mutkista tai viivytä palvelun tarjoamista tai muun taloudellisen toiminnan harjoittamista.

2. Jos lupa vaaditaan, kumpikin osapuoli julkaisee viipymättä tai asettaa muuten yleisesti saataville tiedot, joita hakija tarvitsee tällaisen luvan hankkimiseen, ylläpitoon, muuttamiseen ja uusimiseen liittyvien vaatimusten ja menettelyiden noudattamiseksi. Tällaisiin tietoihin kuuluvat ainakin seuraavat, mikäli ne ovat olemassa:

a) vaatimukset ja menettelyt;

b) asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten yhteystiedot;

c) maksut;

d) tekniset standardit;

e) hakemuksia koskevien päätösten muutoksenhaku- tai uudelleentarkastelumenettelyt;

f) toimilupien tai pätevyyksien ehtojen ja edellytysten noudattamisen seuranta- ja valvontamenettelyt;

g) yleisön osallistumismahdollisuudet esimerkiksi kuulemisten tai kommenttien kautta; ja

h) suuntaa-antavat aikataulut hakemuksen käsittelylle.

3. Hakijalta mahdollisesti perittävän lupamaksun[1] on oltava kohtuullinen ja läpinäkyvä, eikä se saa itsessään rajoittaa asiaankuuluvan palvelun tarjoamista tai kyseisen taloudellisen toiminnan harjoittamista.

4. Kummankin osapuolen on varmistettava, että toimivaltaisten viranomaisten lupa-asioissa käyttämät menettelyt ja tekemät päätökset ovat kaikkiin hakijoihin nähden puolueettomia. Toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätöksensä riippumattomasti, eikä se saa olla vastuussa toiminnastaan sille palvelun tarjoavalle tai taloudellista toimintaa harjoittavalle henkilölle, jolta lupaa edellytetään.

5. Jos hakemuksille on määräaika, hakijalle on annettava kohtuullisesti aikaa hakemuksen jättämistä varten. Toimivaltaisen viranomaisen olisi mahdollisuuksien mukaan hyväksyttävä sähköiset hakemukset samojen aitoutta koskevien vaatimusten mukaisesti kuin paperikopiona toimitettavat hakemukset.

6. Kun hakemus on jätetty, toimivaltaisen viranomaisen on aloitettava sen käsittely ilman aiheetonta viivytystä. Kumpikin osapuoli pyrkii vahvistamaan hakemusten käsittelyä varten suuntaa-antavan aikataulun ja varmistaa hakijan pyynnöstä ilman aiheetonta viivytystä, että toimivaltainen viranomainen toimittaa tiedon hakemuksen tilasta. Kumpikin osapuoli varmistaa, että hakemuksen käsittely, myös lopullisen päätöksen tekeminen, saatetaan loppuun kohtuullisessa ajassa täydellisen hakemuksen toimittamisen jälkeen.

---

[1] Lupamaksuihin eivät sisälly luonnonvarojen käytöstä perittävät maksut, huutokaupasta, tarjouskilpailusta tai muusta syrjimättömästä myöntämistavasta johtuvat maksut eivätkä pakolliset suoritukset yleispalvelun tarjoamiseksi.

7. Toimivaltaisen viranomaisen on kohtuullisessa ajassa epätäydelliseksi katsomansa hakemuksen vastaanottamisesta ilmoitettava tästä hakijalle ja siinä määrin kuin se on mahdollista nimettävä hakemuksen täydentämiseen vaadittavat lisätiedot ja tarjottava hakijalle mahdollisuus korjata hakemuksessa olevat puutteet.

8. Toimivaltaisen viranomaisen on hyväksyttävä alkuperäisten asiakirjojen sijasta jäljennökset, jotka on todistettu oikeaksi osapuolen lainsäädännön mukaisesti, paitsi jos toimivaltainen viranomainen vaatii alkuperäisiä asiakirjoja lupamenettelyn luotettavuuden suojelemiseksi.

9. Jos toimivaltainen viranomainen hylkää hakemuksen, hakijalle on ilmoitettava asiasta kirjallisesti ja ilman aiheetonta viivytystä joko hakijan omasta pyynnöstä tai toimivaltaisen viranomaisen aloitteesta. Hakijalle on periaatteessa ilmoitettava myös hakemuksen hylkäämistä koskevan päätöksen syyt sekä määräaika, jonka kuluessa kyseiseen päätökseen voi hakea muutosta. Hakijalle on annettava kohtuullisen ajan kuluessa mahdollisuus toimittaa uusi hakemus.

10. Kummankin osapuolen on varmistettava, että myönnetty lupa tulee voimaan ilman aiheetonta viivytystä siinä vahvistettujen ehtojen ja edellytysten mukaisesti.

11. Jos lupaa varten vaaditaan kokeita, toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että tällaisia kokeita järjestetään kohtuullisen lyhyin väliajoin ja annettava hakijoille kohtuullisesti aikaa pyytää mahdollisuutta suorittaa koe.

20.4 ARTIKLA

Uudelleentarkastelu

Jos GATS-sopimuksen VI artiklan 4 kohtaan liittyvien neuvottelujen tulokset tulevat voimaan, osapuolet tarkastelevat tällaisia tuloksia yhdessä. Jos yhteisen tarkastelun yhteydessä todetaan, että tällaisten tulosten sisällyttäminen tämän sopimuksen tähän osaan parantaisi siihen sisältyviä määräyksiä, osapuolet päättävät yhdessä, sisällytetäänkö tällaiset tulokset tämän sopimuksen tähän osaan.

20.5 ARTIKLA

Yleisesti sovellettavien toimenpiteiden hallinnointi

Kumpikin osapuoli varmistaa, että kaikkia yleisesti sovellettavia palvelukauppaan vaikuttavia toimenpiteitä hallinnoidaan kohtuutta, objektiivisuutta ja puolueettomuutta noudattaen.

20.6 ARTIKLA

Hallinnollisia päätöksiä koskeva muutoksenhaku

Kumpikin osapuoli pitää yllä tai perustaa oikeudellisia, välitys- tai hallinnollisia tuomioistuimia tai menettelyitä, jotka mahdollistavat vahinkoa kärsineen sijoittajan tai palveluntarjoajan pyynnöstä asian nopean käsittelyn ja tarvittaessa asianmukaiset oikaisukeinot hallinnollisissa päätöksissä, jotka koskevat sijoittautumista, rajat ylittävää palveluiden tarjontaa tai luonnollisten henkilöiden tilapäistä oleskelua liiketoimintaa varten. Siinä tapauksessa, että tällaiset menettelytavat eivät ole riippumattomia elimestä, jolle on uskottu asianomaisen hallinnollisen päätöksen tekeminen, kummankin osapuolen on taattava, että menettelytavat turvaavat asian objektiivisen ja puolueettoman uudelleentarkastelun.

21 LUKU

AMMATTIPÄTEVYYDEN VASTAVUOROINEN TUNNUSTAMINEN

21.1 ARTIKLA

Ammattipätevyyden vastavuoroinen tunnustaminen

1. Tämän luvun määräykset eivät estä osapuolta vaatimasta, että luonnollisilla henkilöillä on sellainen tarvittava pätevyys ja ammattikokemus, jota edellytetään asianomaisen toimialan osalta sillä alueella, jolla toiminta toteutetaan.

2. Kumpikin osapuoli kannustaa asianomaisen toimialan kannalta merkityksellisiä oman alueensa ammatillisia elimiä tai viranomaisia laatimaan ja antamaan ammattipätevyyden vastavuoroista tunnustamista koskevia yhteisiä suosituksia 18.10 artiklassa tarkoitetulle palveluiden ja sijoitusten alakomitealle. Tällaisten yhteisten suositusten tukena on oltava näyttöön perustuva arvio

a) aiotun ammattipätevyyksien tunnustamista koskevan järjestelyn, jäljempänä ’vastavuoroista tunnustamista koskeva järjestely’, taloudellisesta arvosta; ja

b) osapuolten järjestelmien yhteensopivuudesta eli siitä, missä määrin kummankin osapuolen lupien ja toimilupien myöntämiseen, toimintaan ja todistuksiin soveltamat vaatimukset sopivat yhteen.

3. Yhteisen suosituksen saatuaan palveluiden ja sijoitusten alakomitea tarkastelee kohtuullisessa ajassa sen yhdenmukaisuutta tämän sopimuksen tämän osan kanssa. Tällaisen tarkastelun jälkeen kyseinen alakomitea voi laatia päätöksen vastavuoroista tunnustamista koskevasta järjestelystä liitteessä 21-B esitettyjen vastavuoroista tunnustamista koskevien järjestelyjen[1] vahvistamiseksi tai muuttamiseksi ja suositella, että yhteisneuvosto hyväksyy kyseisen päätöksen 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla.

4. Tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitetussa järjestelyssä asetetaan ehdot sellaisten EU-osapuolessa hankittujen ammattipätevyyksien ja Chilessä hankittujen ammattipätevyyksien tunnustamiselle, jotka liittyvät 17, 18, 19 tai 26 luvun soveltamisalaan kuuluvaan toimintaan.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että vastavuoroista tunnustamista koskevat järjestelyt eivät johda ammattipätevyyksien automaattiseen tunnustamiseen vaan niissä vahvistetaan osapuolten yhteisen edun mukaisesti ehdot, joilla toimivaltaiset viranomaiset voivat tunnustaa pätevyyden.

5. Liitteessä 21-A esitetyt suuntaviivat ammattipätevyyksien tunnustamista koskevia järjestelyjä varten on otettava huomioon tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja yhteisiä suosituksia laadittaessa ja kun yhteisneuvosto harkitsee järjestelyn hyväksymistä tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

22 LUKU

JAKELUPALVELUT

22.1 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Tässä luvussa esitetään kaikkia jakelupalveluita koskevan sääntelykehyksen periaatteet.

2. Tässä luvussa tarkoitetaan

a) ’jakelupalveluilla’ posti-, kuriiri- tai pikapalveluja, joihin kuuluvat postilähetysten kerääminen, lajittelu, kuljetus ja jakelu;

b) ’pikalähetyspalveluilla’ postilähetysten nopeutettua ja luotettavaa keräämistä, lajittelua, kuljetusta ja jakelua, ja niihin voi kuulua lisäarvoa tuovia elementtejä, kuten nouto lähtöpisteestä, henkilökohtainen toimitus vastaanottajalle, jäljittäminen, mahdollisuus muuttaa määräpaikkaa ja vastaanottajaa kuljetuksen aikana tai vastaanottovahvistus;

c) ’pikapostipalveluilla’ kansainvälisiä pikalähetyspalveluita Express Mail Service Cooperativen kautta, joka on Maailman postiliiton alaisuudessa toimiva nimettyjen postitoiminnan harjoittajien vapaaehtoinen yhdistys;

d) ’toimiluvalla’ toimivaltaisen sääntelyviranomaisen yksittäiselle jakelupalveluiden tarjoajalle myöntämää lupaa, jossa vahvistetaan erityisesti jakelupalvelualaa koskevat menettelyt, velvoitteet ja vaatimukset;

e) ’postilähetyksellä’ minkä tahansa tyyppisen yksityisen tai julkisen jakelupalveluiden tarjoajan kuljetettavaksi annettavaa, enintään 31,5 kg:n painoista valmista lähetystä, joka on osoitettu jollekin vastaanottajalle ja joka voi olla esimerkiksi kirje, paketti, sanomalehti tai luettelo;

f) ’postimonopolilla’ yksinoikeutta tarjota tiettyjä jakelupalveluita osapuolen alueella kyseisen osapuolen lainsäädännön nojalla; ja

g) ’yleispalvelulla’ tietynlaatuisten jakelupalveluiden pysyvää tarjontaa kaikille käyttäjille kohtuullisin hinnoin osapuolen koko alueella.

22.2 ARTIKLA

Yleispalvelu

1. Kummallakin osapuolella on oikeus määritellä, minkälaisen yleispalveluvelvoitteen se haluaa pitää voimassa. Yleispalveluvelvoitetta voimassa pitävä osapuoli hallinnoi sitä läpinäkyvästi, syrjimättömästi ja puolueettomalla tavalla kaikkien niiden jakelupalveluiden tarjoajien osalta, joita velvoite koskee.

2. Jos osapuoli vaatii, että saapuvia pikapostipalveluita on tarjottava yleispalveluna, se ei sovella kyseisiin palveluihin muihin kansainvälisiin pikalähetyspalveluihin verrattuna suotuisampaa kohtelua.

22.3 ARTIKLA

Markkinoita vääristävien käytäntöjen ehkäiseminen

Kumpikin osapuoli varmistaa, että yleispalveluvelvoitteen tai postimonopolin piiriin kuuluvien jakelupalveluiden tarjoajat eivät toimi markkinoilla vääristävällä tavalla esimerkiksi

a) käyttämällä yleispalveluvelvoitteen alaisen palvelun tarjonnasta tai postimonopolista saatavia tuloja pikalähetyspalvelun tai jonkin yleispalveluvelvoitteen piiriin kuulumattoman jakelupalvelun tarjonnan ristiintukemiseen; tai

b) erottelemalla asiakkaita perusteettomasti esimerkiksi yritysasiakkaisiin tai lähetyspalveluiden suurkuluttajiin tai yhteisrahtilähetysten kokoajiin soveltamalla eri hintoja tai muita ehtoja ja edellytyksiä niille tarjottuun palveluun, joka kuuluu yleispalveluvelvoitteen tai postimonopolin piiriin.

22.4 ARTIKLA

Toimiluvat

1. Jos osapuoli vaatii toimiluvan jakelupalveluiden tarjontaa varten, sen on asetettava julkisesti saataville

a) kaikki toimilupavaatimukset sekä aika, joka yleensä tarvitaan toimilupahakemusta koskevan päätöksen tekemiseen; ja

b) toimilupien ehdot ja edellytykset.

2. Toimiluvan menettelyjen, velvoitteiden ja vaatimusten on oltava läpinäkyviä ja syrjimättömiä ja perustuttava objektiivisiin kriteereihin.

3. Jos toimivaltainen sääntelyviranomainen hylkää toimilupahakemuksen, sen on ilmoitettava hakijalle kirjallisesti luvan epäämisen syyt. Kumpikin osapuoli vahvistaa tai pitää voimassa muutoksenhakumenettelyn, joka tapahtuu toimilupahakemusmenettelyn osapuolista riippumattoman elimen kautta. Kyseinen elin voi olla tuomioistuin.

22.5 ARTIKLA

Sääntelyviranomaisten riippumattomuus

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, ettei yksikään jakelupalveluiden sääntelystä vastaava viranomainen ole vastuussa toiminnastaan millekään jakelupalveluiden tarjoajalle ja että sääntelyviranomaisen tekemät päätökset ja hyväksymät menettelyt ovat tasapuolisia, syrjimättömiä ja läpinäkyviä kaikkien sen alueella toimivien markkinaosapuolien kannalta.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että jakelupalveluiden sääntelystä vastaava viranomainen suorittaa tehtävänsä oikea-aikaisesti ja että sillä on riittävät taloudelliset resurssit ja henkilöresurssit.

23 LUKU

TELEPALVELUT

23.1 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tässä luvussa esitetään sääntelykehyksen periaatteet, jotka koskevat 17 ja 18 luvun nojalla vapautettua televerkkojen ja -palveluiden tarjoamista.

2. Tätä lukua ei sovelleta televerkkojen ja -palveluiden avulla siirrettyä sisältöä tarjoaviin tai tällaista sisältöä toimituksellisessa valvonnassaan pitäviin palveluihin.

23.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

a) ’liitännäistoiminnoilla’ palveluja, fyysisiä infrastruktuureja ja muita televerkkoon tai -palveluun liittyviä toimintoja, jotka mahdollistavat palveluiden tarjoamisen tai tukevat sitä kyseisen verkon tai palvelun kautta tai joilla on mahdollisuus toimia näin ja joihin voi sisältyä rakennuksia, rakennusten sisääntuloja, rakennusten kaapelointeja, antenneja, torneja ja muita tukirakenteita, kaapelikanavia, tyhjiä putkia, mastoja, kaapelikaivoja ja jakokaappeja;

b) ’välttämättömillä laitteilla’ yleisen televerkon ja -palvelun laitteita,

   i) jotka tarjoaa ainoastaan tai pääasiassa yksi tarjoaja tai rajallinen määrä tarjoajia; ja

   ii) joiden korvaaminen palvelun tarjoamista varten ei ole taloudellisesti tai teknisesti mahdollista;

c) ’yhteenliittämisellä’ saman televerkkojen tai -palveluiden tarjoajan tai eri tarjoajien käyttämien yleisten televerkkojen linkittämistä, jotta yhden tarjoajan käyttäjät voivat olla yhteydessä saman tai toisen tarjoajan käyttäjiin tai käyttää jonkin muun tarjoajan palveluja, riippumatta siitä, tarjoavatko kyseisiä palveluja yhteenliittämiseen osallistuvat palveluntarjoajat vai muu palveluntarjoaja, jolla on pääsy verkkoon;

d) ’internetyhteyspalveluilla’ yleisiä telepalveluita, jotka tarjoavat yhteyden internetiin osapuolen alueella ja sitä kautta käytännöllisesti katsoen kaikkiin internetin päätepisteisiin riippumatta käytetystä verkkoteknologiasta ja päätelaitteesta;

e) ’vuokrajohdoilla’ kahden tai useamman nimetyn pisteen välisiä telepalveluja tai -toiminteita, virtuaaliset mukaan lukien, joilla varataan kapasiteettia tietyn käyttäjän käyttöön tai saataville;

f) ’suurella palveluntarjoajalla’ televerkkojen tai -palveluiden tarjoajaa, joka kykenee vaikuttamaan merkittävästi hintaa ja tarjontaa koskeviin osallistumisehtoihin asiaankuuluvilla televerkkojen tai -palveluiden markkinoilla, koska se hallitsee välttämättömiä laitteita tai koska se voi käyttää markkina-asemaansa kyseisillä markkinoilla;

g) ’verkkoelementeillä’ toiminteita tai laitteita, joita käytetään yleisen telepalvelun tarjoamiseen, mukaan lukien kyseisten toiminteiden tai laitteiden avulla tarjottavat ominaisuudet, toiminnot ja valmiudet;

h) ’numeron siirrettävyydellä’

i) EU-osapuolen osalta sitä, että tilaaja voi halutessaan säilyttää puhelinnumeronsa, kun hän vaihtaa samantasoisten yleisten telepalveluiden tarjoajaa, kiinteän linjan tapauksessa samassa sijaintipaikassa, ja ilman palvelun laatuun, luotettavuuteen tai käyttömukavuuteen kohdistuvaa haittaa; ja

ii) Chilen osalta loppukäyttäjälle tämän pyynnöstä tarjottavaa mahdollisuutta säilyttää puhelinnumeronsa, kun hän vaihtaa yleisten telepalveluiden tarjoajaa, ilman palvelun laatuun, luotettavuuteen tai käyttömukavuuteen kohdistuvaa haittaa;

i) ’yleisellä televerkolla’ televerkkoa, jota käytetään ainoastaan tai pääasiallisesti yleisten telepalveluiden tarjoamiseen verkon liityntäpisteiden välillä;

j) ’yleisellä telepalvelulla’ mitä tahansa yleisesti tarjottavaa telepalvelua;

k) ’tilaajalla’ luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka on osapuolena yleisten telepalveluiden tarjoajan kanssa tehdyssä sopimuksessa, joka koskee tällaisten palveluiden tarjoamista;

l) ’televiestinnällä’ signaalien lähettämistä ja vastaanottamista mitä tahansa elektromagneettista tapaa käyttäen;

m) ’televerkolla’ siirtojärjestelmiä sekä soveltuvin osin kytkentä- tai reitityslaitteistoa ja muita resursseja, muut kuin aktiiviset verkkoelementit mukaan luettuina, joilla voidaan siirtää ja vastaanottaa signaaleja johtojen välityksellä, radioteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla;

n) ’televiestinnän sääntelyviranomaisella’ elintä tai elimiä, joiden hoidettavaksi osapuoli on antanut tämän luvun soveltamisalaan kuuluvien televerkkojen ja -palveluiden sääntelyn[1];

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että televiestinnän sääntelyviranomaisiksi katsotaan kaikki viranomaiset, joiden hoidettavaksi osapuoli antanut tässä luvussa vahvistettujen velvoitteiden täytäntöönpanon.

o) ’telepalvelulla’ palvelua, joka koostuu kokonaan tai osittain signaalien, radio- ja televisiosignaalit mukaan lukien, lähettämisestä ja vastaanottamisesta televerkoissa, mukaan lukien radio- ja televisiotoiminnassa käytetyt verkot;

p) ’yleispalvelulla’ tietynlaatuista vähimmäispalvelukokonaisuutta, joka on tarjottava kaikille käyttäjille osapuolen alueella maantieteellisestä sijainnista riippumatta ja kohtuullisin hinnoin; ja

q) ’käyttäjällä’ mitä tahansa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka käyttää yleistä televerkkoa tai -palvelua.

23.3 ARTIKLA

Televiestinnän sääntelyviranomainen

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen televiestinnän sääntelyviranomainen on oikeudellisesti erillinen ja toiminnallisesti riippumaton kaikista televerkkojen, -palveluiden tai televiestintälaitteiden tarjoajista ja että sen televiestinnän sääntelyviranomaisen tekemät päätökset ja käyttämät menettelyt ovat tasapuolisia kaikkien markkinaosapuolien kannalta.

2. Jos osapuolella on omistusosuuksia tai määräysvaltaa televerkkojen, -palveluiden tai -laitteiden tarjoajassa, sen on varmistettava, että televiestinnän sääntelytoiminta ja omistajuuteen tai määräysvaltaan liittyvä toiminta erotetaan rakenteellisesti tehokkaasti toisistaan.

3. Jotta televiestinnän sääntelyviranomaisten riippumattomuus ja puolueettomuus voidaan varmistaa, kummankin osapuolen on huolehdittava siitä, ettei sen televiestinnän sääntelyviranomaisella ole taloudellisia etuja televerkkojen, -palveluiden tai -laitteiden tarjoajiin nähden eikä se osallistu niiden toimintaan tai johtamiseen.

4. Kumpikin osapuoli varmistaa, etteivät televerkkojen, -palveluiden tai televiestintälaitteiden tarjoajat pääse vaikuttamaan televiestinnän sääntelyviranomaisen päätöksentekoon ja menettelyihin.

5. Kumpikin osapuoli antaa televiestinnän sääntelyviranomaiselleen sääntely- ja valvontavaltuudet sekä riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit, jotta se voi hoitaa sille tässä luvussa asetettujen velvoitteiden täytäntöönpanemiseksi annetut tehtävät. Tällaisia valtuuksia on käytettävä avoimesti ja oikea-aikaisesti. Kyseiset tehtävät on julkistettava helposti saatavilla olevassa ja selkeässä muodossa, erityisesti kun tehtävät on osoitettu useammalle kuin yhdelle elimelle.

6. Kumpikin osapuoli antaa sääntelyviranomaiselleen valtuudet varmistaa, että televerkkojen tai -palveluiden tarjoajat toimittavat niille pyynnöstä viipymättä kaikki tiedot, myös rahoitustiedot, joita televiestinnän sääntelyviranomainen tarvitsee voidakseen toteuttaa tämän luvun mukaiset tehtävänsä. Toimitettuja tietoja käsitellään salassapitovelvollisuuden mukaisesti.

7. Kumpikin osapuoli varmistaa, että televerkkojen tai -palveluiden käyttäjällä tai tarjoajalla, johon televiestinnän sääntelyviranomaisen tekemä päätös vaikuttaa, on oikeus hakea päätökseen muutosta muutoksenhakuelimeltä, joka on riippumaton televiestinnän sääntelyviranomaisesta ja muista tahoista, joihin päätös vaikuttaa. Televiestinnän sääntelyviranomaisen päätös on voimassa, kunnes muutoksenhakumenettelyssä on annettu ratkaisu, jollei kyseisen viranomaisen osapuolen lainsäädännön mukaisesti määrätä tilapäisiä toimenpiteitä.

23.4 ARTIKLA

Televerkkojen tai -palveluiden tarjoamista koskeva lupa

1. Jos osapuoli edellyttää lupaa televerkkojen tai -palveluiden tarjoamista varten, se määrittää kohtuullisen ajan, jonka televiestinnän sääntelyviranomainen tavallisesti tarvitsee lupapyyntöä koskevan päätöksen tekemiseen, ilmoittaa kyseisen ajan avoimesti hakijalle ja pyrkii tekemään pyyntöä koskevan päätöksen ilmoitetun ajan kuluessa[1].

2. Luvan myöntämisperusteiden ja sovellettavien menettelyjen on oltava mahdollisimman yksinkertaisia, objektiivisia, läpinäkyviä, syrjimättömiä ja oikeasuhteisia. Luvalle asetettujen tai siihen liittyvien velvoitteiden ja ehtojen on oltava syrjimättömiä, läpinäkyviä ja oikeasuhteisia, ja niiden on liityttävä tarjottaviin palveluihin.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tämä artikla ei estä osapuolta antamasta lupaa televerkkojen tai -palveluiden tarjontaan yksinkertaisen ilmoituksen perusteella ilman televiestinnän sääntelyviranomaisen päätöksen odottamista.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että hakija saa kirjallisesti tiedon luvan hylkäämisen tai peruuttamisen tai kyseistä tarjoajaa koskevien ehtojen asettamisen syystä. Tapauksissa, joissa lupa hylätään tai peruutetaan tai ehtoja asetetaan, hakijan on voitava hakea muutosta muutoksenhakuelimeltä.

4. Tarjoajille mahdollisesti määrättävien hallinnollisten maksujen on oltava objektiivisia, läpinäkyviä, syrjimättömiä ja oikeassa suhteessa tässä luvussa vahvistettujen velvollisuuksien hoitamisesta, valvonnasta ja täytäntöönpanosta kohtuullisesti aiheutuneisiin hallinnollisiin kustannuksiin[1].

23.5 ARTIKLA

Yhteenliittäminen

Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen alueella yleisten televerkkojen tai -palveluiden tarjoajalla on oikeus ja, jos toinen yleisten televerkkojen tai -palveluiden tarjoaja sen alueella sitä pyytää, velvollisuus neuvotella yhteenliittämisestä sen alueella tapahtuvaa yleisten televerkkojen tai -palveluiden tarjoamista varten, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 23.9 artiklan soveltamista.

[1] Hallinnollisiin maksuihin eivät sisälly rajallisten resurssien käyttöoikeudesta maksettavat maksut eivätkä yleispalvelun tarjoamiseksi määrättävät maksuosuudet.

23.6 ARTIKLA

Pääsy ja käyttö

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että kaikille toisen osapuolen palveluntarjoajille annetaan pääsy yleisiin televerkkoihin tai -palveluihin sekä näiden käyttömahdollisuus kohtuullisin ja syrjimättömin[1] ehdoin ja edellytyksin muun muassa 2–5 kohdan mukaisesti.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että kaikilla toisen osapuolen palveluntarjoajilla on pääsy kaikkiin ensiksi mainitun osapuolen rajojen sisällä tai rajojen yli tarjottaviin yleisiin telepalveluihin, mukaan lukien yksityiset vuokrajohdot, sekä niiden käyttömahdollisuus, ja tätä varten ne varmistavat, ellei 5 kohdasta muuta johdu, että tällaisille palveluntarjoajille annetaan lupa

a) hankkia tai vuokrata ja kiinnittää päätelaite tai muu laite, joka liitetään verkkoon ja joka on välttämätön niiden palveluiden tarjoamiseksi;

b) kytkeä yksityisiä vuokrajohtoja tai omistusjohtoja yleisiin televerkkoihin tai toisen telepalveluiden tarjoajan vuokrajohtoihin tai omistusjohtoihin; ja

c) käyttää valintansa mukaisia muita kuin telepalveluiden yleisen saatavuuden kannalta välttämättömiä käyttöprotokollia palvelun tarjonnassa.

[1] Tätä artiklaa sovellettaessa ’syrjimättömällä’ tarkoitetaan suosituimmuuskohtelua ja kansallista kohtelua sellaisina kuin ne määritellään 17.9, 17.11, 18.4 ja 18.5 artiklassa sekä kohtelua vähintään yhtä edullisin ehdoin ja edellytyksin kuin ne, jotka myönnetään samankaltaisten yleisten televerkkojen tai -palveluiden käyttäjille samanlaisissa tilanteissa.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toisen osapuolen palveluntarjoajat voivat käyttää yleisiä televerkkoja tai -palveluja ensin mainitun osapuolen rajojen sisällä ja rajojen yli tiedonsiirtoa varten, mukaan lukien tällaisten palveluntarjoajien yrityksen sisäinen viestintä, ja saadakseen pääsyn kumman tahansa osapuolen alueella tietokannoissa pidettäviin tai muulla tavalla koneellisesti luettavassa muodossa säilytettyihin tietoihin.

4. Sen estämättä, mitä 3 kohdassa määrätään, osapuoli voi ottaa käyttöön toimenpiteitä, jotka ovat välttämättömiä viestinnän turvallisuuden ja luottamuksellisuuden takaamiseksi sillä edellytyksellä, ettei tällaisia toimenpiteitä sovelleta siten, että ne muodostaisivat palvelukaupassa keinon mielivaltaisuudelle tai epäoikeutetulle syrjinnälle tai peitetylle kaupan rajoittamiselle.

5. Kumpikin osapuoli varmistaa, että pääsylle yleisiin televerkkoihin tai -palveluihin ja näiden käyttömahdollisuudelle niiden alueella ei aseteta muita ehtoja kuin ne, jotka ovat tarpeen, jotta voidaan

a) turvata yleisten televerkkojen tai -palveluiden tarjoajien julkisen palvelun velvoitteet ja erityisesti niiden mahdollisuudet pitää palvelujaan yleisesti saatavilla; tai

b) suojata yleisten televerkkojen tai -palveluiden teknistä eheyttä.

23.7 ARTIKLA

Televiestintäriitojen ratkaiseminen

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että mikäli televerkkojen tai -palveluiden tarjoajien välillä ilmenee riita, joka liittyy tästä luvusta johtuviin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, televiestinnän sääntelyviranomainen tekee kumman tahansa riidan osapuolen pyynnöstä kohtuullisen ajan kuluessa sitovan päätöksen riidan ratkaisemiseksi.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että televiestinnän sääntelyviranomaisen antama päätös asetetaan yleisön saataville kyseisen osapuolen säädöksiin ja määräyksiin sisältyviä liikesalaisuutta koskevia vaatimuksia noudattaen. Televiestinnän sääntelyviranomaisen on toimitettava riidan osapuolille kattava ilmoitus syistä, joihin päätös perustuu. Riidan osapuolilla on oikeus hakea kyseiseen päätökseen muutosta 23.3 artiklan 7 kohdan mukaisesti.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu menettely ei estä kumpaakaan riidan osapuolta saattamasta asiaa oikeusviranomaisen käsiteltäväksi osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti.

23.8 ARTIKLA

Kilpailun suojaaminen suurilta palveluntarjoajilta

Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa asianmukaisia toimenpiteitä, joilla estetään televerkkojen tai -palveluiden tarjoajia, jotka joko yksin tai yhdessä ovat suuria palveluntarjoajia, ottamasta käyttöön muun muassa seuraavanlaisia kilpailunvastaisia käytäntöjä tai jatkamasta sellaisten soveltamista:

a) kilpailua rajoittavien ristikkäistukien käyttö;

b) kilpailijoilta saatujen tietojen käyttö kilpailua rajoittavasti; ja

c) se, ettei muiden palveluntarjoajien käyttöön anneta ripeästi teknisiä tietoja välttämättömistä laitteista eikä kaupallisesti merkityksellisiä tietoja, joita ne tarvitsevat voidakseen tarjota palveluja.

23.9 ARTIKLA

Yhteenliittäminen suurten palveluntarjoajien kanssa

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että suuret yleisten televerkkojen tai -palveluiden tarjoajat tarjoavat yhteenliittämismahdollisuuden kaikissa verkon teknisesti mahdollisissa kohdissa. Suurten palveluntarjoajien on tarjottava tällainen yhteenliittämismahdollisuus

a) syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin, mukaan luettuina hinnat, tekniset standardit, eritelmät, laatu ja ylläpito, ja laatuvaatimuksin, jotka ovat yhtä korkeatasoiset kuin ne, joita sovelletaan tällaisen suuren palveluntarjoajan omiin vastaaviin palveluihin tai sen tytäryhtiöiden tai muiden sidosyritysten vastaaviin palveluihin;

b) oikea-aikaisesti ja soveltaen ehtoja ja edellytyksiä, mukaan luettuina hinnat, tekniset standardit, eritelmät, laatu ja ylläpito, jotka ovat läpinäkyviä, taloudelliseen toteutettavuuteen nähden kohtuullisia ja riittävän eriteltyjä, jotta palveluntarjoajan ei tarvitse maksaa sellaisista verkkoelementeistä tai toiminteista, joita se ei tarvitse palvelun tarjoamiseen; ja

c) käyttäjien enemmistölle tarjottujen verkon liityntäpisteiden lisäksi pyynnöstä myös muissa pisteissä sellaista maksua vastaan, joka perustuu tarvittavien lisätoimintojen rakentamiskustannuksiin.

2. Kumpikin osapuoli asettaa julkisesti saataville menettelyt, joita sovelletaan yhteenliittämiseen suurten palveluntarjoajien kanssa.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että suuret palveluntarjoajat asettavat julkisesti saataville tapauksen mukaan joko yhteenliittämissopimuksensa tai yhteenliittämistarjoustensa mallin.

23.10 ARTIKLA

Suurten palveluntarjoajien olennaisten laitteistojen antaminen saataville

Kumpikin osapuoli antaa televiestinnän sääntelyviranomaiselleen valtuudet edellyttää, että sen alueella olevat suuret palveluntarjoajat antavat olennaiset laitteistonsa televerkkojen tai -palveluiden tarjoajien saataville kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin televerkkojen tai -palveluiden tarjoamista varten, paitsi silloin, kun tämä ei ole välttämätöntä tehokkaan kilpailun saavuttamiseksi televiestinnän sääntelyviranomaisen keräämien tietojen ja suorittaman markkina-arvion perusteella. Suuren palveluntarjoajan olennaiset laitteistot voivat sisältää verkkoelementtejä, vuokrajohtopalveluja ja niiden liitännäistoimintoja.

23.11 ARTIKLA

Rajalliset resurssit

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että rajalliset resurssit, mukaan lukien radiotaajuudet, numerot ja reititysoikeudet, jaetaan ja niiden käyttöoikeudet myönnetään kohtuullisessa ajassa avoimella, objektiivisella, läpinäkyvällä, syrjimättömällä ja oikeasuhteisella tavalla ja ottaen huomioon yleisenhyödylliset tavoitteet. Käyttöoikeuksiin liittyvien menettelyjen, ehtojen ja velvoitteiden on perustuttava objektiivisiin, läpinäkyviin, syrjimättömiin ja oikeasuhteisiin kriteereihin.

2. Kumpikin osapuoli julkaisee tiedot jaettujen taajuusalueiden kulloisesta käytöstä, mutta yksityiskohtaisia tietoja julkishallinnon erityisiin käyttötarkoituksiin osoitetuista radiotaajuuksista ei edellytetä.

3. Taajuuksien jakamiseen ja osoittamiseen sekä taajuuksien hallintaan liittyvät osapuolen toimenpiteet eivät sinänsä ole ristiriidassa 17.8 ja 18.7 artiklan kanssa. Näin ollen kumpikin osapuoli säilyttää oikeutensa ottaa käyttöön ja soveltaa taajuuksien hallintatoimia, jotka voivat rajoittaa telepalveluiden tarjoajien määrää, edellyttäen, että näin tehdessään osapuoli noudattaa tämän sopimuksen tätä osaa. Tähän sisältyy mahdollisuus jakaa taajuusalueita ottaen huomioon nykyiset ja tulevat tarpeet sekä taajuuksien saatavuus.

23.12 ARTIKLA

Numeron siirrettävyys

Kumpikin osapuoli varmistaa, että yleisten telepalveluiden tarjoajat mahdollistavat sen alueella numeron siirrettävyyden oikea-aikaisesti ja kohtuullisin ehdoin ja edellytyksin.

23.13 ARTIKLA

Yleispalvelu

1. Kummallakin osapuolella on oikeus määritellä, millaiset yleispalveluvelvoitteet se haluaa pitää voimassa ja päättää niiden soveltamisalasta ja täytäntöönpanosta.

2. Yleispalveluvelvoitteita ei sinänsä katsota kilpailun vastaisiksi, jos niitä hallinnoidaan oikeasuhteisella, läpinäkyvällä, objektiivisella ja syrjimättömällä tavalla. Tällaisia yleispalveluvelvoitteita on hallinnoitava kilpailun kannalta neutraalilla tavalla, eikä niistä saa aiheutua suurempaa rasitetta kuin mitä osapuolen määrittämä yleispalvelu edellyttää.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että yleispalvelun tarjoajien nimeämismenettelyt ovat avoimia kaikille yleisten televerkkojen tai -palveluiden tarjoajille, ja nimeää yleispalvelun tarjoajat tehokkaalla, läpinäkyvällä ja syrjimättömällä tavalla.

4. Jos osapuoli päättää rahoittaa palveluntarjoajan suorittamaa yleispalvelun tarjontaa, sen on varmistettava, että tällainen rahoitus ei ylitä yleispalveluvelvoitteesta johtuvia nettokustannuksia.

23.14 ARTIKLA

Tietojen luottamuksellisuus

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että televerkkojen tai -palveluiden tarjoajat, jotka saavat luottamuksellisia tietoja toiselta televerkkojen tai -palveluiden tarjoajalta 23.5, 23.6, 23.9 ja 23.10 artiklan mukaisia järjestelyjä koskevien neuvottelujen myötä, käyttävät kyseisiä tietoja ainoastaan niihin tarkoituksiin, joihin ne on annettu, ja huolehtivat aina tällaisten tietojen luottamuksellisuudesta.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa yleisten televerkkojen tai -palveluiden käytön aikana tapahtuneen televiestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuuden sillä edellytyksellä, ettei tätä varten hyväksyttyjä toimenpiteitä sovelleta siten, että ne muodostaisivat palvelukaupassa keinon mielivaltaiselle tai perusteettomalle syrjinnälle tai peitetylle palvelukaupan rajoittamiselle.

23.15 ARTIKLA

Ulkomainen osakkeenomistus

Kun on kyse kaupallisen läsnäolon kautta tapahtuvasta televerkkojen tai -palveluiden tarjoamisesta, lukuun ottamatta yleisradiotoimintaa, osapuoli ei aseta yhteisyritysvaatimuksia tai rajoita ulkomaisen pääoman määrää ulkomaisen osakkeenomistuksen enimmäisprosenttirajana tai ulkomaisen sijoituksen yksittäisenä tai yhteenlaskettuna arvona.

23.16 ARTIKLA

Avoin ja syrjimätön pääsy internetiin

1. Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että internetyhteyspalveluiden tarjoajat antavat kyseisten palveluiden käyttäjille pääsyn haluamiinsa tietoihin, sisältöihin ja palveluihin ja mahdollisuuden levittää niitä.

2. Edellä olevalla 1 kohdalla ei rajoiteta osapuolen säädöksiä ja määräyksiä, jotka liittyvät kyseisessä kohdassa tarkoitettujen tietojen, sisältöjen tai palveluiden laillisuuteen.

3. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, internetyhteyspalveluiden tarjoajat voivat toteuttaa osapuolen säädösten ja määräysten mukaisia syrjimättömiä[1], kohtuullisia, läpinäkyviä ja oikeasuhteisia verkonhallintatoimenpiteitä.

[1] Ellei osapuolen säädöksissä ja määräyksissä säädetyistä poikkeuksista muuta johdu.

4. Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että internetyhteyspalveluiden tarjoajat antavat kyseisten palveluiden käyttäjille mahdollisuuden käyttää valitsemiaan laitteita edellyttäen, että tällaiset laitteet eivät haittaa muiden laitteiden, verkon tai verkon kautta tarjottavien palveluiden turvallisuutta.

23.17 ARTIKLA

Kansainvälinen verkkovierailu

1. Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä edistääkseen kansainvälisten verkkovierailupalveluiden läpinäkyvää ja kohtuullista hinnoittelua siten, että voidaan osaltaan tukea osapuolten välisen kaupan kasvua ja parantaa kuluttajien hyvinvointia.

2. Kumpikin osapuoli voi päättää toteuttaa toimia tehostaakseen läpinäkyvyyttä ja kilpailua kansainvälisten verkkovierailupalveluiden hintojen ja verkkovierailupalveluiden teknisten vaihtoehtojen osalta, esimerkiksi

a) varmistamalla, että tiedot vähittäishinnoista ovat helposti yleisön saatavilla; ja

b) minimoimalla verkkovierailupalveluiden teknisten vaihtoehtojen käyttämistä rajoittavat esteet, jolloin toisen osapuolen alueelta osapuolen alueella vierailevat käyttäjät voivat saada pääsyn telepalveluihin valitsemaansa laitetta käyttäen.

24 LUKU

KANSAINVÄLISET MERILIIKENNEPALVELUT

24.1 ARTIKLA

Soveltamisala, määritelmät ja periaatteet

1. Tässä luvussa vahvistetaan periaatteet, jotka koskevat 17, 18 ja 19 luvun nojalla vapautettuja kansainvälisiä meriliikennepalveluita.

2. Tässä luvussa ja 17, 18 ja 19 luvussa sekä liitteissä 17-A, 17-B ja 17-C tarkoitetaan

a) ’konttiasema- ja varastopalveluilla’ konttien säilyttämistä joko satama-alueilla tai sisämaassa niiden pakkaamiseksi, purkamiseksi ja niiden korjaamiseksi sekä niiden saattamiseksi liikennekelpoisiksi;

b) ’tulliselvityspalveluilla’ tai ’tullitoimipaikan asiamiespalveluilla’ toimia, jotka koostuvat rahdin tuontiin, vientiin tai kauttakuljetukseen liittyvien tullimuodollisuuksien täyttämisestä toisen osapuolen puolesta riippumatta siitä, onko tämä palvelu kyseisen palveluntarjoajan päätoimi vai sen päätoimialaa täydentävä muu toimintamuoto;

c) ’ovelta ovelle -kuljetuksella’ tai ’multimodaalisella kuljetuksella’ rahdin kuljettamista ainoastaan yhdellä kuljetusasiakirjalla käyttäen useampaa kuin yhtä kuljetusmuotoa ja siten, että kuljetukseen sisältyy kansainvälinen meriosuus;

d) ’syöttöliikennepalveluilla’ meritse tapahtuvaa rahtiliikennettä osapuolen alueella sijaitsevien satamien välillä ennen kansainvälistä kuljetusosuutta tai sen jälkeen, erityisesti konttikuljetuksissa, matkalla kyseisen osapuolen alueen ulkopuoliseen määräpaikkaan;

e) ’huolintapalveluilla’ laivauksen järjestämistä ja seurantaa laivaajan puolesta hankkimalla kuljetus- ja tarvittavat oheispalvelut, laatimalla asiakirjat ja toimittamalla liiketoimintatiedot;

f) ’kansainvälisellä rahdilla’ osapuolen sataman tai toisen osapuolen tai kolmannen maan sataman taikka jäsenvaltion sataman ja jonkin muun jäsenvaltion sataman välistä rahtia;

g) ’kansainvälisillä meriliikennepalveluilla’ matkustajien tai rahdin kuljettamista merialuksilla osapuolen sataman ja toisen osapuolen tai kolmannen maan sataman välillä sekä suoraa sopimusta muiden liikennepalveluiden tarjoajien kanssa ovelta ovelle -kuljetuksen tai multimodaalisen kuljetuksen tarjoamiseksi yhdellä kuljetusasiakirjalla mutta ei tällaisten muiden liikennepalveluiden tarjoamisoikeutta;

h) ’varustamon edustajan palveluilla’ yhden tai useamman linjavarustamon tai laivayhtiön kaupallisten etujen edustamista tietyllä maantieteellisellä alueella seuraavissa tarkoituksissa:

i) meriliikenteen ja siihen liittyvien palveluiden markkinointiin ja myyntiin liittyvät toimet hinnoittelusta laskutukseen sekä konossementtien laatiminen yhtiöiden puolesta, tarvittavien oheispalveluiden ostaminen ja jälleenmyynti, asiakirjojen laatiminen ja liiketoimintatietojen toimittaminen; tai

ii) aluksen satamassakäynnin järjestäminen tai rahdin haltuunotto tarvittaessa varustamon puolesta;

i) ’meriliikenteen liitännäispalveluilla’ meriliikenteen lastinkäsittelypalveluita, tulliselvityspalveluita, konttiasema- ja varastopalveluita, varustamon edustajan palveluita ja meriliikenteen huolintapalveluita; ja

j) ’meriliikenteen lastinkäsittelypalveluilla’ ahtausyritysten, myös terminaalien operaattoreiden, harjoittamaa toimintaa, mutta siihen ei sisälly satamatyöläisten välitön toiminta, jos kyseinen työvoima on järjestetty ahtausyrityksistä tai terminaalien operaattoriyrityksistä riippumattomasti; tähän sisältyvät seuraavien vaiheiden järjestely ja valvonta:

i) lastin lastaaminen alukseen tai purkaminen aluksesta;

ii) lastin kiinnittäminen tai irrottaminen; ja

iii) lastin vastaanottaminen tai toimittaminen ja säilyttäminen ennen laivausta tai purkamisen jälkeen.

3. Ottaen huomioon kansainvälisten meriliikennepalveluiden nykyisen vapauttamisen asteen osapuolten välillä sovelletaan seuraavia periaatteita:

a) osapuolet soveltavat tosiasiallisesti periaatetta, jonka mukaan kansainvälisille meriliikennemarkkinoille ja meriliikenteeseen on rajoittamaton pääsy kaupallisin ehdoin ja syrjimättömästi; ja

b) kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen lipun alla purjehtiville tai toisen osapuolen palveluntarjoajien liikennöimille aluksille yhtä edullisen kohtelun kuin omille aluksilleen muun muassa satamiin pääsyn, satamien infrastruktuurin ja palveluiden ja meriliikenteen liitännäispalveluiden käytön ja niistä johtuvien maksujen ja palkkioiden, tullipalveluiden ja laituripaikkojen sekä lastausta ja purkamista varten osoitettavien tilojen ja välineiden osalta.

4. Soveltaessaan 3 kohdassa tarkoitettuja periaatteita osapuolet

a) eivät ota käyttöön tulevissa, kolmansien maiden kanssa meriliikennepalveluista tehtävissä sopimuksissa lastinjakojärjestelyjä, kuivan ja nestemäisen irtolastin kuljetukset ja linjaliikenne mukaan luettuina, ja lopettavat kohtuullisen ajan kuluessa tällaiset lastinjakojärjestelyt, jos niitä on aiemmissa sopimuksissa; ja

b) poistavat tämän sopimuksen voimaan tullessa kaikki yksipuoliset toimenpiteet taikka hallinnolliset, tekniset tai muut esteet, jotka voisivat rajoittaa peitellysti kansainvälisten meriliikennepalveluiden vapaata tarjoamista tai vaikuttaa niihin syrjivästi, ja pidättäytyvät ottamasta sellaisia käyttöön.

5. Kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen kansainvälisten meriliikennepalveluiden tarjoajien sijoittautua alueelleen ja toimia siellä liitteessä 17-A, 17-B tai 17-C vahvistetussa sitä koskevassa erityissitoumusten luettelossa määrätyin edellytyksin.

6. Kumpikin osapuoli antaa toisen osapuolen kansainvälisten meriliikennepalveluiden tarjoajien saataville kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin seuraavat satamapalvelut: luotsaaminen, hinaus ja vetoapu, muonitus, polttoaineen ja veden toimitus, jätehuolto ja painolastin hävittäminen, satamakapteenipalvelut, navigointilaitteet, alusten käytön kannalta tärkeät maissa sijaitsevat käyttöpalvelut, kuten viestintä-, vesi-, sähkö- ja muut vastaavat palvelut, korjausvälineet hätätapauksia varten, ankkurointi ja ankkuripaikka- ja kiinnittämispalvelut.

7. Kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen kansainvälisten meriliikennepalveluiden tarjoajien siirtää omistamiaan tai vuokraamiaan tyhjiä kontteja, joita ei kuljeteta lastina maksua vastaan, Chilen satamien välillä tai jäsenvaltion satamien välillä.

25 LUKU

RAHOITUSPALVELUT

25.1 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan toimenpiteeseen, jonka osapuoli on ottanut käyttöön tai pitänyt voimassa ja joka koskee

a) toisen osapuolen rahoituslaitoksia;

b) toisen osapuolen sijoittajia ja tällaisten sijoittajien sijoituksia osapuolen alueella olevissa rahoituslaitoksissa; tai

c) rajat ylittävää rahoituspalveluiden kauppaa.

2. Selkeyden vuoksi todetaan, että 17 lukua sovelletaan toimenpiteeseen, joka

a) koskee osapuolen sijoittajaa ja tällaisen sijoittajan sijoitusta rahoituspalveluiden tarjoajassa, joka ei ole rahoituslaitos; ja

b) on muu kuin rahoituspalveluiden tarjontaan liittyvä toimenpide ja joka koskee osapuolen sijoittajaa tai tällaisen sijoittajan sijoitusta rahoituslaitoksessa toisen osapuolen alueella.

3. Tämän luvun soveltamisalaan kuuluviin toimenpiteisiin sovelletaan 17 ja 18 luvun määräyksiä ainoastaan siltä osin kuin kyseiset säännökset sisällytetään tähän lukuun ja otetaan sen osaksi.

4. Edellä oleva 17.5, 17.16–17.23 ja 18.9 artikla sisällytetään tähän lukuun ja otetaan osaksi sitä.

5. Edellä olevan 17 luvun D jakso sisällytetään tähän lukuun ja otetaan osaksi sitä ainoastaan niissä kanteissa, joiden mukaan osapuoli on rikkonut 17.16, 17.17, 17.18, 17.19, 17.20 tai 17.21 artiklaa, 25.3 artiklan 2 kohtaa tai 25.5 artiklan 2 kohtaa.

6. Tätä lukua ei sovelleta toimenpiteisiin, jotka osapuoli on ottanut käyttöön tai pitänyt voimassa ja jotka koskevat

a) raha- tai valuuttakurssipolitiikkaan liittyvää keskuspankin tai rahaviranomaisen tai muun julkisen elimen toimintaa;

b) toimintaa tai palveluita, jotka kuuluvat osana julkiseen eläkejärjestelmään tai lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään; tai

c) toimintaa tai palveluita, jotka toteutetaan osapuolen puolesta, osapuolen takaamana tai sen rahavaroja käyttäen, sen julkiset elimet mukaan luettuina.

7. Sen estämättä, mitä 6 kohdassa määrätään, tätä lukua sovelletaan siinä määrin kuin osapuoli sallii rahoituslaitostensa toteuttaa 6 kohdan b tai c alakohdassa tarkoitettua toimintaa tai palveluita kilpailussa julkisen elimen tai rahoituslaitoksen kanssa.

8. Jäljempänä olevia 25.3 ja 25.5–25.9 artiklaa ei sovelleta julkisiin hankintoihin.

9. Jäljempänä olevia 25.3 ja 25.5–25.8 artiklaa ei sovelleta osapuolen myöntämiin tukiin, valtion tukemat lainat, takaukset ja vakuutukset mukaan lukien.

25.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ja liitteessä 25 tarkoitetaan

a) ’osapuolen rajat ylittävien rahoituspalveluiden tarjoajalla’ osapuolen henkilöä, joka toimii rahoituspalveluiden alalla osapuolen alueella ja pyrkii tarjoamaan tai tarjoaa rahoituspalvelua tällaisen palvelun rajat ylittävän tarjonnan muodossa;

b) ’rajat ylittävällä rahoituspalveluiden tarjoamisella’ tai ’rajat ylittävällä rahoituspalveluiden kaupalla’ rahoituspalvelun tarjontaa

i) osapuolen alueelta toisen osapuolen alueelle; tai

ii) osapuolen alueella kyseisen osapuolen henkilön toimesta toisen osapuolen palvelunkäyttäjälle;

c) ’rahoituslaitoksella’ yhden tai useamman rahoituspalvelun tarjoajaa, jota säännellään tai valvotaan kyseisten palveluiden tarjonnan osalta rahoituslaitoksena sen osapuolen lainsäädännön nojalla, jonka alueella se sijaitsee, mukaan luettuna osapuolen alueella sijaitseva sellaisen rahoituspalveluiden tarjoajan sivuliike, jonka päätoimipaikka sijaitsee toisen osapuolen alueella;

d) ’rahoituspalveluilla’ rahoitusluonteista palvelua, mukaan lukien vakuutustoiminta ja siihen liittyvät palvelut sekä pankkipalvelut ja muut rahoituspalvelut (lukuun ottamatta vakuutuksia). Rahoituspalveluihin kuuluvat seuraavat toiminnot:

i) vakuutustoiminta ja siihen liittyvät palvelut:

A) ensivakuutus (mukaan luettuna rinnakkaisvakuutus):

1) henkivakuutus; ja

2) vahinkovakuutus;

B) jälleenvakuutus ja edelleenvakuutus;

C) vakuutusten välittäminen, kuten vakuutusmeklarien ja -asiamiesten toiminta; ja

D) vakuutusten liitännäispalvelut, kuten neuvonta-, aktuaari-, riskinarviointi- ja vahingonkäsittelypalvelut; ja

ii) pankkipalvelut ja muut rahoituspalvelut (lukuun ottamatta vakuutuksia):

A) talletusten ja muiden takaisinmaksettavien varojen vastaanotto yleisöltä;

B) kaiken tyyppinen luotonanto, mukaan lukien kulutusluotot, kiinnitysluotot, factoring-rahoitus ja liiketoimien rahoitus;

C) rahoitusleasing;

D) kaikki maksu- ja rahansiirtopalvelut, mukaan lukien luotto- ja maksukortit, matkasekit ja pankkivekselit;

E) takaukset ja sitoumukset;

F) kaupankäynti omaan tai asiakkaitten lukuun pörssissä, OTC-markkinoilla tai muuten seuraavilla välineillä:

1) rahamarkkinavälineet (mukaan lukien sekit, vekselit ja talletustodistukset);

2) ulkomaanvaluutta;

3) johdannaistuotteet, mukaan lukien futuurit ja optiot;

4) valuuttakursseihin ja korkoihin liittyvät välineet, mukaan lukien sellaiset tuotteet kuin swap-sopimukset ja korkotermiinit;

5) siirrettävissä olevat arvopaperit; tai

6) muut siirtokelpoiset rahoitusvälineet ja rahoitusvarat, mukaan lukien jalometalliharkot;

G) osallistuminen kaikenlaisten arvopapereiden liikkeeseenlaskuun, mukaan lukien merkintätakuut ja sijoitukset asiamiehenä, julkisesti tai yksityisesti, ja tällaisiin liikkeeseenlaskuun liittyvien palveluiden tarjoaminen;

H) välitystoiminta rahamarkkinoilla;

I) omaisuuden hoito, kuten käteisvarojen tai arvopaperisalkun hoito, yhteissijoitusten hoidon kaikki muodot, eläkerahastojen hoito sekä arvopapereiden talletus- ja notariaattipalvelut;

J) rahoitusvaroihin kuten arvopapereihin, johdannaistuotteisiin ja muihin siirtokelpoisiin välineisiin liittyvät maksu- ja selvityspalvelut;

K) rahoitustietojen antaminen ja siirto, rahoitukseen liittyvä tietojenkäsittely ja siihen liittyvät ohjelmistot; ja

L) neuvonta, välitys ja muut liitännäisrahoituspalvelut A–K alakohdassa lueteltujen toimintamuotojen osalta, mukaan lukien luottotiedot ja luottotietoanalyysit, sijoituksiin ja arvopaperisalkkuihin liittyvä tutkimus ja neuvonta, yritysostoihin sekä yritysten uudelleenjärjestelyyn ja strategiaan liittyvä neuvonta;

e) ’osapuolen rahoituspalveluiden tarjoajalla’ osapuolen luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka haluaa tarjota tai tarjoaa rahoituspalveluja, lukuun ottamatta julkisia elimiä;

f) ’sijoituksella’ 17.2 artiklan k alakohdassa määriteltyä ’sijoitusta’, lukuun ottamatta sitä, että tämän luvun ja liitteen 25 soveltamista varten ’lainojen’ ja ’velkainstrumenttien’ osalta

i) sijoituksen määritelmä kattaa rahoituslaitokselle myönnetyn lainan tai sen liikkeeseen laskeman velkainstrumentin vain, jos sitä käsitellään lakisääteisenä pääomana siinä osapuolessa, jonka alueella rahoituslaitos sijaitsee; ja

ii) sijoituksen määritelmä ei kata rahoituslaitoksen myöntämää lainaa tai omistamaa velkainstrumenttia, lukuun ottamatta i alakohdassa tarkoitettua rahoituslaitokselle myönnettyä lainaa tai rahoituslaitoksen velkainstrumenttia;

selkeyden vuoksi todetaan, että rajat ylittävän rahoituspalveluiden tarjoajan myöntämä laina tai omistama velkainstrumentti, lukuun ottamatta lainaa rahoituslaitokselle tai sen liikkeeseen laskemaa velkainstrumenttia, on 17 luvun soveltamista varten sijoitus, jos tällainen laina tai velkainstrumentti täyttää perusteet, jotka vahvistetaan 17.2 artiklan k alakohdassa olevassa ’sijoituksen’ määritelmässä;

g) ’osapuolen sijoittajalla’ osapuolen luonnollista tai oikeushenkilöä, joka pyrkii tekemään, tekee tai on tehnyt sijoituksen toisen osapuolen alueella sijaitsevaan rahoituslaitokseen;

h) ’osapuolen oikeushenkilöllä’

i) EU-osapuolen osalta: Euroopan unionin tai vähintään yhden sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustettua tai järjestettyä oikeushenkilöä, joka harjoittaa merkittävää liiketoimintaa[1] Euroopan unionin alueella; ja

ii) Chilen osalta: Chilen lainsäädännön mukaisesti perustettua tai järjestettyä oikeushenkilöä, joka harjoittaa merkittävää liiketoimintaa Chilen alueella;

[1] Euroopan yhteisön perustamissopimusta koskevan WTO:lle annetun ilmoituksensa mukaisesti (asiakirja WT/REG39/1) EU-osapuoli katsoo, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 54 artiklaan kirjattu käsite ’tosiasiallinen ja jatkuva yhteys’ jonkin jäsenvaltion talouteen vastaa ’merkittävän liiketoiminnan’ käsitettä.

i) ’uudella rahoituspalvelulla’ rahoitusluonteista palvelua, jota mikään rahoituspalveluiden tarjoaja ei tarjoa osapuolen alueella mutta jota tarjotaan toisen osapuolen alueella, mukaan lukien palvelut, jotka liittyvät olemassa oleviin ja uusiin tuotteisiin tai tuotteen toimitustapaan;

j) ’julkisella elimellä’

i) osapuolen julkisia viranomaisia, keskuspankkia tai rahaviranomaista taikka osapuolen omistuksessa tai määräysvallassa olevaa laitosta, jos sen pääasiallisena tehtävänä on hoitaa julkisia tehtäviä tai suorittaa julkishallintoon kuuluvia toimintoja, ei kuitenkaan laitosta, joka pääasiallisesti tarjoaa rahoituspalveluja kaupallisin ehdoin; tai

ii) kyseisten tehtävien hoidon osalta yksityistä elintä, joka hoitaa tehtäviä, joita yleensä hoitaa keskuspankki tai rahaviranomainen; ja

k) ’itsesääntelyorganisaatiolla’ valtiosta riippumatonta elintä, mukaan lukien arvopaperi- tai futuuripörssiä tai arvopaperi- tai futuurimarkkinoita, selvitystoimistoa tai muuta organisaatiota tai yhdistystä, joka käyttää omaa tai sille tapauksen mukaan valtion-, alue- tai paikallishallinnolta taikka viranomaisilta siirrettyä sääntely- tai valvontavaltaa rahoituspalveluiden tarjoajiin tai rahoituslaitoksiin nähden.

25.3 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen rahoituslaitoksiin sijoittaneille sijoittajille ja yrityksille, jotka muodostavat rahoituslaitoksessa olevan sijoituksen, sijoittautumisen osalta kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin kohtelu, jonka se myöntää samanlaisissa tilanteissa[1] omille rahoituslaitoksiin sijoittaneille sijoittajilleen ja niiden yrityksille, jotka ovat rahoituslaitoksia.

2. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen rahoituslaitoksiin sijoittaneille sijoittajille ja niiden rahoituslaitoksissa oleville sijoituksille toiminnan osalta kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin kohtelu, jonka se myöntää samanlaisissa tilanteissa[2] omille rahoituslaitoksiin sijoittaneille sijoittajilleen ja niiden rahoituslaitoksissa oleville sijoituksille.

3. Osapuolen 1 ja 2 kohdan nojalla myöntämällä kohtelulla tarkoitetaan

a) Chilen alue- tai paikallishallinnon osalta kohtelua, joka on vähintään yhtä edullinen kuin edullisin kohtelu, jonka kyseinen hallinnon taso myöntää samanlaisissa tilanteissa Chilen rahoituslaitoksiin sijoittaneille sijoittajille ja niiden sijoituksille alueellaan sijaitsevissa rahoituslaitoksissa;

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että se, myönnetäänkö kohtelu ”samanlaisissa tilanteissa”, on arvioitava tapauskohtaisesti tosiseikkojen perusteella ja tämä riippuu tilanteen kokonaiskuvasta.

[2] Selkeyden vuoksi todetaan, että se, myönnetäänkö kohtelu ”samanlaisissa tilanteissa”, on arvioitava tapauskohtaisesti tosiseikkojen perusteella ja tämä riippuu tilanteen kokonaiskuvasta.

b) jäsenvaltion valtionhallinnon osalta tai jäsenvaltiossa kohtelua, joka on vähintään yhtä edullinen kuin edullisin kohtelu, jonka kyseinen valtionhallinto myöntää samanlaisissa tilanteissa kyseisen jäsenvaltion rahoituslaitoksiin sijoittaneille sijoittajille ja niiden sijoituksille alueellaan sijaitsevissa rahoituslaitoksissa[1].

25.4 ARTIKLA

Julkiset hankinnat

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen alueelle sijoittautuneille toisen osapuolen rahoituslaitoksille myönnetään kaikkien toimenpiteiden, jotka liittyvät hankintayksiköiden valtion tarpeita varten suorittamiin tavaroiden ja palveluiden ostoihin, osalta kohtelu, joka on vähintään yhtä edullinen kuin edullisin kohtelu, joka myönnetään samanlaisissa tilanteissa sen omille rahoituslaitoksille.

2. Tässä artiklassa määrättyyn kansallisen kohtelun soveltamisvelvoitteeseen sovelletaan 28.3 artiklassa vahvistettuja turvallisuuteen perustuvia poikkeuksia ja yleisiä poikkeuksia.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että jäsenvaltion valtionhallinnon myöntämä tai jäsenvaltiossa myönnetty kohtelu kattaa tapauksen mukaan myös alue- ja paikallishallinnon tason.

25.5 ARTIKLA

Suosituimmuuskohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen rahoituslaitoksiin sijoittaneille sijoittajille ja niiden yrityksille, jotka muodostavat rahoituslaitoksessa olevan sijoituksen, sijoittautumisen osalta kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin kohtelu, jonka se myöntää samanlaisissa tilanteissa[1] kolmansien maiden rahoituslaitoksiin sijoittaneille sijoittajille ja niiden yrityksille, jotka ovat rahoituslaitoksia.

2. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen rahoituslaitoksiin sijoittaneille sijoittajille ja niiden sijoituksille toiminnan osalta kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin kohtelu, jonka se myöntää samanlaisissa tilanteissa[2] kolmansien maiden rahoituslaitoksiin sijoittaneille sijoittajille ja niiden rahoituslaitoksissa oleville sijoituksille.

3. Edellä olevan 1 ja 2 kohdan ei pidä tulkita velvoittavan osapuolta myöntämään toisen osapuolen rahoituslaitoksiin sijoittaneille sijoittajille tai niiden rahoituslaitoksissa oleville sijoituksille sellaista kohtelua, joka on seurausta toimenpiteistä, jotka koskevat normien, mukaan lukien luonnollisen henkilön tai yrityksen taloudellisen toiminnan harjoittamiseen tarvittavien toimi- ja muiden lupien tai todistusten normit tai perusteet, tai vakavaraisuusvaatimusten tunnustamista.

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että se, myönnetäänkö kohtelu ”samanlaisissa tilanteissa”, on arvioitava tapauskohtaisesti tosiseikkojen perusteella ja tämä riippuu tilanteen kokonaiskuvasta.

[2] Selkeyden vuoksi todetaan, että se, myönnetäänkö kohtelu ”samanlaisissa tilanteissa”, on arvioitava tapauskohtaisesti tosiseikkojen perusteella ja tämä riippuu tilanteen kokonaiskuvasta.

4. Selkeyden vuoksi todetaan, että 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun kohteluun eivät sisälly muissa kansainvälisissä sijoitussopimuksissa tai kauppasopimuksissa määrätyt sijoitusriitojen ratkaisumenettelyt ja -mekanismit. Muiden kansainvälisten sijoitussopimusten tai kauppasopimusten aineelliset määräykset eivät itsessään ole 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kohtelua, eivätkä ne siten voi merkitä tämän artiklan rikkomista, lukuun ottamatta osapuolen käyttöön ottamia tai voimassa pitämiä toimenpiteitä. Osapuolen tällaisten aineellisten määräysten nojalla soveltamat toimenpiteet voivat olla tässä artiklassa tarkoitettua kohtelua ja näin ollen merkitä tämän artiklan rikkomista.

25.6 ARTIKLA

Markkinoille pääsy

1. Toimialoilla tai osa-aloilla, jotka luetellaan lisäyksen 25-1 ja 25-2 B jaksossa ja joilla on tehty markkinoille pääsyä koskevia sitoumuksia, ja kun kyseessä on toisen osapuolen sijoittajien pääsy markkinoille rahoituslaitosten sijoittautumisen tai rahoituslaitosten toiminnan harjoittamisen kautta, osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa koko alueellaan tai alueellisen jaon pohjalta toimenpidettä, jolla

a) rajoitetaan rahoituslaitosten määrää lukumääräisten kiintiöiden, monopolien, yksinomaisten palveluntarjoajien tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten kautta;

b) rajoitetaan rahoituspalveluiden liiketoimien tai varojen kokonaisarvoa lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten kautta;

c) rajoitetaan rahoituspalveluiden liiketoimien tai rahoituspalvelutuotannon kokonaismäärää määrättyinä lukumääräisinä yksikköinä kiintiöiden tai tarveharkintaa koskevien vaatimusten kautta;

d) rajoitetaan niiden luonnollisten henkilöiden kokonaismäärää, jotka voivat toimia tietyllä rahoituspalveluiden toimialalla tai jotka jokin rahoituslaitos voi työllistää ja jotka ovat tarpeen tietyn rahoituspalvelun tarjoamiseksi tai liittyvät siihen välittömästi, lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten kautta; tai

e) rajoitetaan tai edellytetään tietynlaista oikeushenkilön muotoa tai yhteisyritystä, jonka kautta rahoituslaitos voi tarjota palvelun.

2. Selkeyden vuoksi todetaan, että tämä artikla ei estä osapuolta edellyttämästä, että rahoituslaitos tarjoaa tietyt rahoituspalvelut erillisten oikeushenkilöiden kautta, jos rahoituslaitoksen tarjoamaa rahoituspalveluvalikoimaa ei voida kyseisen osapuolen lainsäädännön mukaisesti tarjota yhden ainoan oikeushenkilön kautta.

25.7 ARTIKLA

Rajat ylittävä rahoituspalveluiden tarjonta

1. Edellä oleva 18.4, 18.5, 18.6 ja 18.7 artikla sisällytetään tähän lukuun ja otetaan sen osaksi, ja niitä sovelletaan toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat lisäyksessä 25-1 ja 25-2 olevassa A jaksossa vahvistettuihin rahoituspalveluja tarjoaviin toisen osapuolen rajat ylittävien rahoituspalveluiden tarjoajiin.

2. Osapuoli sallii alueellaan olevien henkilöiden ja luonnollisten henkilöiden heidän sijainnistaan riippumatta ostaa rahoituspalveluja toisen osapuolen alueella sijaitsevalta kyseisen toisen osapuolen rajat ylittävien rahoituspalveluiden tarjoajalta. Tämä velvoite ei edellytä, että osapuoli sallii kyseisten tarjoajien harjoittaa liiketoimintaa tai hankkia asiakkaita alueellaan. Osapuoli voi määritellä käsitteet ’harjoittaa liiketoimintaa’ ja ’hankkia asiakkaita’ tämän velvoitteen soveltamista varten, edellyttäen, että ne eivät ole ristiriidassa tämän artiklan 1 kohdan kanssa.

3. Osapuoli voi vaatia toisen osapuolen rajat ylittävien rahoituspalveluiden tarjoajien ja rahoitusvälineiden rekisteröintiä tai hyväksymistä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta rahoituspalveluiden rajat ylittävään kauppaan liittyvien muiden, toiminnan vakauden ja luotettavuuden turvaamiseen tarkoitettujen sääntelykeinojen käyttöä.

25.8 ARTIKLA

Ylempi johto ja hallitukset

Osapuoli ei saa vaatia, että toisen osapuolen rahoituslaitos, joka on sijoittautunut sen alueelle, nimittää tiettyä kansalaisuutta edustavia luonnollisia henkilöitä yrityksen hallitukseen taikka ylemmän johdon tehtäviin, kuten johtajiksi.

25.9 ARTIKLA

Suoritevaatimukset

1. Kun on kyse osapuolen tai kolmannen maan rahoituslaitoksen sijoittautumisesta toisen osapuolen alueelle tai toiminnasta siellä, kyseinen toinen osapuoli ei saa määrätä tai panna täytäntöön mitään vaatimusta tai sitoumusta tai velvollisuutta, joka koskee seuraavia:

a) tavaroiden tai palveluiden tietyn määrän tai prosenttiosuuden vienti;

b) kotimaisen sisällön tietyn tason tai prosenttiosuuden saavuttaminen;

c) sen alueella tuotettujen tavaroiden tai tarjottujen palveluiden ostaminen, käyttäminen tai etusijalle asettaminen taikka tavaroiden tai palveluiden ostaminen sen alueella olevilta luonnollisilta henkilöiltä tai yrityksiltä;

d) tuonnin määrän tai arvon suhteuttaminen jollakin tavoin viennin määrään tai arvoon tai tällaiseen rahoituslaitokseen liittyvien valuuttavirtojen määrään;

e) tällaisen rahoituslaitoksen tuottamien tai tarjoamien tavaroiden tai palveluiden myynnin rajoittaminen sen alueella suhteuttamalla jollakin tavalla tällainen myynti sen viennin määrään tai arvoon taikka valuuttatulojen määrään;

f) teknologian, tuotantoprosessin tai muun teollis- ja tekijänoikeuden alaisen tiedon siirto sen alueella olevalle luonnolliselle henkilölle tai yritykselle;

g) kyseisen rahoituslaitoksen tuottamien tavaroiden tai tarjoamien palveluiden tarjonta yksinomaan kyseisen osapuolen alueelta tietylle alueelle tai maailmanmarkkinoille;

h) kyseisen rahoituslaitoksen tietyn alueen, joka on suurempi kuin osapuolen alue, tai maailmanmarkkinoiden päätoimipaikan sijoittaminen sen alueelle;

i) sen kansalaisten tietyn määrän tai prosenttiosuuden palkkaaminen; tai

j) viennin tai vientimyynnin rajoittaminen.

2. Osapuoli ei saa rahoituslaitoksen sijoittautumisen tai toiminnan yhteydessä alueellaan asettaa osapuolelle tai kolmannelle maalle edun saamisen tai edun saamisen jatkumisen edellytykseksi mitään seuraavista vaatimuksista:

a) kotimaisen sisällön tietyn tason tai prosenttiosuuden saavuttaminen;

b) sen alueella tuotettujen tavaroiden tai tarjottujen palveluiden ostaminen, käyttäminen tai etusijalle asettaminen taikka tavaroiden tai palveluiden ostaminen sen alueella olevilta luonnollisilta henkilöiltä tai yrityksiltä;

c) tuonnin määrän tai arvon suhteuttaminen jollakin tavoin viennin määrään tai arvoon tai tällaiseen rahoituslaitokseen liittyvien valuuttavirtojen määrään;

d) tällaisen rahoituslaitoksen tuottamien tai tarjoamien tavaroiden tai palveluiden myynnin rajoittaminen sen alueella suhteuttamalla jollakin tavalla tällainen myynti sen viennin määrään tai arvoon taikka valuuttatulojen määrään; tai

e) viennin tai vientimyynnin rajoittaminen.

3. Kun kyse on osapuolen tai kolmannen maan sijoittajan rahoituslaitoksen sijoittautumisesta toisen osapuolen alueelle tai toiminnan harjoittamisesta siellä, 2 kohdan ei saa tulkita estävän kyseistä toista osapuolta asettamasta edun saamisen tai edun saamisen jatkumisen edellytykseksi vaatimusta sijoittaa tuotanto, tarjota palvelu, kouluttaa tai työllistää työntekijöitä, rakentaa tai laajentaa tiettyjä tiloja tai toteuttaa tutkimus- ja kehitystoimintaa sen alueella.

4. Edellä olevaa 1 kohdan f alakohtaa ei sovelleta, jos

a) osapuoli sallii teollis- ja tekijänoikeuksien käytön TRIPS-sopimuksen 31 tai 31 a artiklan mukaisesti tai ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä, jotka edellyttävät sellaisten tietojen tai sellaisten teollis- ja tekijänoikeuden alaisten tietojen ilmoittamista, jotka kuuluvat TRIPS-sopimuksen 39 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan ja ovat sen kanssa sopusoinnussa; tai

b) tuomioistuin, hallinnollinen tuomioistuin tai kilpailuviranomainen määrää vaatimuksen tai panee täytäntöön sitoumuksen tai velvollisuuden sellaisen käytännön korjaamiseksi, jonka on oikeudenkäynti- tai hallintomenettelyssä todettu rikkovan osapuolen kilpailulainsäädäntöä.

5. Edellä olevan 1 kohdan a, b ja c alakohtaa ja 2 kohdan a ja b alakohtaa ei viennin edistämisohjelmiin ja ulkomaan avustusohjelmiin osallistumisen osalta sovelleta tavaroiden tai palveluiden kelpoisuusvaatimuksiin.

6. Edellä olevan 2 kohdan a ja b alakohtaa ei sovelleta tavaran sisältöä koskeviin vaatimuksiin, jotka tuojaosapuoli on määrännyt, jotta tavaroille voidaan myöntää tullietuuskohtelu tai tullietuuskiintiö.

7. Selkeyden vuoksi todetaan, että tämän artiklan ei saa tulkita edellyttävän, että osapuoli sallii tietyn palvelun tarjoamisen rajat ylittävästi, jos kyseinen osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa tällaiseen palveluiden tarjoamiseen kohdistuvia rajoituksia tai kieltoja, jotka ovat yhdenmukaisia liitteessä 25 luetellun toimialan, osa-alan tai toiminnon osalta määritettyjen varaumien, ehtojen tai rajoitusten kanssa.

8. Tällä artiklalla ei rajoiteta osapuolten WTO-sopimuksen mukaisia sitoumuksia.

25.10 ARTIKLA

Poikkeavat toimenpiteet

1. Edellä olevaa 25.3, 25.5, 25.7, 25.8 ja 25.9 artiklaa ei sovelleta seuraaviin:

a) voimassa oleva poikkeava toimenpide, jota pitää voimassa

i) EU-osapuolen osalta:

A) Euroopan unioni lisäyksessä 25-1 olevan C jakson mukaisesti;

B) jäsenvaltion valtionhallinto lisäyksessä 25-1 olevan C jakson mukaisesti;

C) jäsenvaltion aluehallinto lisäyksessä 25-1 olevan C jakson mukaisesti; tai

D) jäsenvaltion paikallishallinto; ja

ii) Chilen osalta:

A) valtionhallinto lisäyksessä 25-2 olevan C jakson mukaisesti;

B) aluehallinto lisäyksessä 25-2 olevan C jakson mukaisesti; tai

C) paikallishallinto;

b) tämän kohdan a alakohdassa tarkoitetun poikkeavan toimenpiteen jatkaminen tai nopea uusiminen; tai

c) tämän kohdan a alakohdassa tarkoitetun poikkeavan toimenpiteen muutos siltä osin kuin muutos ei vähennä toimenpiteen yhdenmukaisuutta 25.3, 25.5, 25.7, 25.8 tai 25.9 artiklan kanssa verrattuna välittömästi ennen muutosta vallinneeseen tilanteeseen.

2. Edellä olevaa 25.3, 25.5, 25.7, 25.8 ja 25.9 artiklaa ei sovelleta osapuolen toimenpiteisiin, jotka koskevat kyseisen osapuolen osalta lisäyksessä 25-1 tai 25-2 olevassa D jaksossa vahvistettuja toimialoja, osa-aloja tai toimintoja.

3. Osapuoli ei saa tämän sopimuksen voimaantulopäivän jälkeen ottaa käyttöön lisäyksessä 25-1 tai 25-2 olevan D jakson soveltamisalaan kuuluvaa toimenpidettä, jossa edellytetään, että toisen osapuolen sijoittajan on kansalaisuutensa vuoksi myytävä tai muuten luovutettava rahoituslaitos, joka on olemassa toimenpiteen voimaantulohetkellä.

4. Edellä olevaa 25.6 artiklaa ei sovelleta osapuolen toimenpiteisiin, jotka koskevat kyseisen osapuolen osalta lisäyksessä 25-1 tai 25-2 olevassa B jaksossa vahvistettuja toimialoja, osa-aloja tai toimintoja.

5. Jos osapuoli on vahvistanut liitteessä 17-A tai 17-B vahvistanut varauman 17.9, 17.11, 17.12, 17.13, 18.4 tai 18.5 artiklaan, kyseinen varauma koskee tapauksen mukaan myös 25.3, 25.5, 25.7, 25.8 tai 25.9 artiklaa siltä osin kuin varaumassa esitetty toimenpide, toimiala, osa-ala tai toiminto kuuluu tämän luvun soveltamisalaan.

25.11 ARTIKLA

Vakauden ja luotettavuuden turvaamista koskeva poikkeus

1. Mikään tässä sopimuksessa ei estä osapuolta ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa toimenpiteitä toiminnan vakauteen liittyvistä syistä esimerkiksi

a) suojellakseen sijoittajia, tallettajia, vakuutuksenottajia tai henkilöitä, joiden omaisuudenhoidosta vastaa rahoituspalveluiden tarjoaja; tai

b) turvatakseen osapuolen rahoitusjärjestelmän luotettavuuden ja vakauden.

2. Jos tällaiset toimenpiteet eivät ole tämän sopimuksen tämän osan määräysten mukaisia, niitä ei saa käyttää keinoina välttää osapuolelle tämän sopimuksen tämän osan mukaisesti kuuluvia sitoumuksia tai velvollisuuksia.

25.12 ARTIKLA

Tietojen käsittely

Tämän sopimuksen tämän osan määräyksiä ei saa tulkita siten, että osapuolella olisi velvollisuus paljastaa yksittäisten asiakkaiden liiketoimiin ja tileihin liittyviä tietoja tai julkisten yksiköiden hallussa olevia luottamuksellisia tai yksityisiä tietoja.

25.13 ARTIKLA

Kansallinen sääntely ja avoimuus

1. Tämän sopimuksen 20 lukua, pois lukien 20.1 artiklan 5 kohdan c–f alakohdat, ja 36 lukua ei sovelleta tämän luvun soveltamisalaan kuuluviin osapuolen toimenpiteisiin.

2. Siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista ja osapuolen lainsäädännön kanssa yhdenmukaisella tavalla, kumpikin osapuoli

a) julkaisee etukäteen

    i) ehdotuksensa yleisesti sovellettaviksi säädöksiksi ja määräyksiksi, jotka liittyvät tämän luvun soveltamisalaan; tai

ii) asiakirjat, joissa annetaan riittävät tiedot tällaisista mahdollisista uusista säädöksistä ja määräyksistä, jotta asianomaiset henkilöt ja toinen osapuoli voivat arvioida, voivatko ne vaikuttaa merkittävästi heidän etuihinsa ja miten;

b) antaa asianomaisille henkilöille ja toiselle osapuolelle kohtuullisen mahdollisuuden esittää näkemyksiä a alakohdan mukaisesti julkaistuista ehdotuksista säädöksiksi ja määräyksiksi ja asiakirjoista;

c) ottaa huomioon b alakohdan mukaisesti esitetyt näkemykset; ja

d) antaa riittävän pitkän määräajan a alakohdan i alakohdan mukaisesti julkaistavien säädösten ja määräysten julkaisupäivän ja sen päivän välillä, jona rahoituspalveluiden tarjoajien on noudatettava niitä.

3. Tätä artiklaa sovelletaan osapuolen toimenpiteisiin, jotka liittyvät toimilupavaatimuksiin ja -menettelyihin sekä pätevyysvaatimuksiin ja -menettelyihin, ja sitä sovelletaan ainoastaan toimialoihin, joilla osapuoli on tehnyt tämän luvun mukaisia erityissitoumuksia, ja ainoastaan siinä laajuudessa, jossa kyseisiä erityissitoumuksia sovelletaan.

4. Jos osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa rahoituspalvelun tarjoamista koskeviin lupiin liittyviä toimenpiteitä, se varmistaa, että

a) kyseiset toimenpiteet perustuvat objektiivisiin ja läpinäkyviin kriteereihin[1];

b) lupamenettelyt ovat puolueettomia ja riittäviä, jotta hakijat voivat osoittaa, täyttävätkö ne mahdolliset vaatimukset; ja

[1] Tällaisiin kriteereihin voi sisältyä muun maussa pätevyys ja kyky tarjota palvelua, mukaan lukien kyky tarjota palvelua osapuolen sääntelyvaatimusten mukaisesti. Toimivaltaiset viranomaiset voivat arvioida, millainen painoarvo kullekin kriteerille annetaan.

c) lupamenettelyt eivät itsessään perusteettomasti estä vaatimusten täyttämistä.

5. Jos osapuoli edellyttää lupaa[1] rahoituspalvelun tarjoamista varten, se julkaisee viipymättä tai asettaa muuten yleisesti saataville tiedot, joita hakija tarvitsee tällaisen luvan hankkimiseen, ylläpitoon, muuttamiseen ja uusimiseen liittyvien vaatimusten ja menettelyiden noudattamiseksi. Tällaisten tietojen on sisällettävä muun muassa seuraavat tiedot, jos ne ovat saatavilla:

a) tällaisen luvan saamista, ylläpitoa, muuttamista ja uusimista koskevat vaatimukset ja menettelyt;

b) asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten yhteystiedot;

c) hakemuksia koskevien päätösten muutoksenhaku- tai uudelleentarkastelumenettelyt;

d) toimilupien ja pätevyyksien ehtojen ja edellytysten noudattamisen seuranta- tai valvontamenettelyt; ja

e) yleisön osallistumismahdollisuudet esimerkiksi kuulemisten tai kommenttien kautta.

[1] Tätä lukua sovellettaessa ’luvalla’ tarkoitetaan rahoituspalvelun tarjoamista koskevaa lupaa, joka on seurausta menettelystä, jota hakijan on noudatettava toimilupavaatimusten ja pätevyysvaatimusten noudattamisen osoittamiseksi.

6. Jos osapuoli edellyttää lupaa rahoituspalvelun tarjoamista varten, kyseisen osapuolen toimivaltaiset viranomaiset

a) sallivat siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista hakemuksen jättämisen mihin aikaan vuodesta tahansa[1];

b) jättävät hakijalle kohtuullisesti aikaa hakemuksen tekemiseen, jos hakemuksille on asetettu tietty määräaika;

c) aloittavat hakemuksen käsittelyn ilman aiheetonta viivytystä;

d) pyrkivät hyväksymään sähköiset hakemukset samojen aitoutta koskevien vaatimusten mukaisesti kuin paperikopiona toimitettavat hakemukset; ja

e) hyväksyvät alkuperäisten asiakirjojen sijasta jäljennökset, jotka on todistettu oikeaksi osapuolen lainsäädännön mukaisesti, paitsi jos alkuperäisten asiakirjojen toimittamista edellytetään lupamenettelyn luotettavuuden suojaamiseksi.

7. Kumpikin osapuoli pyrkii varmistamaan, että lupamenettelyt ja muodollisuudet ovat mahdollisimman yksinkertaisia eivätkä tarpeettomasti mutkista tai viivytä rahoituspalvelun tarjoamista.

8. Kumpikin osapuoli pyrkii vahvistamaan hakemusten käsittelyä varten suuntaa-antavan aikataulun ja toimittaa hakijan pyynnöstä ilman aiheetonta viivytystä tiedon hakemuksen tilasta.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että toimivaltaisilta viranomaisilta ei edellytetä hakemusten käsittelyä virallisten työaikojen ja työpäivien ulkopuolella.

9. Jos toimivaltainen viranomainen katsoo hakemuksen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti puutteelliseksi käsittelyä varten, se toimii kohtuullisen ajan kuluessa ja siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista seuraavalla tavalla:

a) se ilmoittaa hakijalle, että hakemus on puutteellinen;

b) se ilmoittaa hakijan pyynnöstä ne lisätiedot, joita tarvitaan hakemuksen täydentämiseksi tai antaa muuten ohjeita siitä, miksi hakemusta pidetään puutteellisena; ja

c) se antaa hakijalle mahdollisuuden[1] toimittaa hakemuksen täydentämiseen tarvittavat lisätiedot.

10. Jos mikään 9 kohdan a, b tai c alakohdassa tarkoitetuista toimista ei ole käytännössä mahdollinen ja hakemus hylätään puutteellisena, toimivaltaiset viranomaiset varmistavat joka tapauksessa, että ne tiedottavat hakijalle asiasta kohtuullisen ajan kuluessa.

11. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen toimivaltaiset viranomaiset antavat hakijoille perimiään lupamaksuja[2] koskevan maksutaulukon tai tietoa siitä, miten maksujen määrät määräytyvät, eivätkä käytä maksuja keinona välttää osapuolelle kuuluvia sitoumuksia tai velvollisuuksia.

---

[1] Tällainen mahdollisuus ei edellytä, että toimivaltainen viranomainen pidentää määräaikaa.

[2] Lupamaksuihin eivät sisälly luonnonvarojen käytöstä perittävät maksut, huutokaupasta, tarjouskilpailusta tai muusta syrjimättömästä myöntämistavasta johtuvat maksut eivätkä pakolliset suoritukset yleispalvelun tarjoamiseksi.

12. Toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätöksensä riippumattomasti, eikä se saa olla vastuussa toiminnastaan sellaista palvelua tarjoavalle henkilölle, josta edellytetään toimilupaa tai muuta lupaa.

13. Kumpikin osapuoli varmistaa, että hakemuksen käsittely, myös lopullisen päätöksen tekeminen, saatetaan loppuun kohtuullisessa ajassa täydellisen hakemuksen toimittamisen jälkeen ja että hakijalle tiedotetaan hakemusta koskevasta päätöksestä mahdollisuuksien mukaan kirjallisesti.

14. Jos toimivaltainen viranomainen hylkää hakemuksen, hakijalle on ilmoitettava asiasta kirjallisesti ja viipymättä joko hakijan omasta pyynnöstä tai toimivaltaisen viranomaisen aloitteesta. Jos se on käytännössä mahdollista, hakijalle on ilmoitettava myös hakemuksen hylkäämispäätöksen syyt sekä määräaika, jonka kuluessa kyseiseen päätökseen voi hakea muutosta. Hakijalle olisi annettava kohtuullisen ajan kuluessa mahdollisuus toimittaa uusi hakemus.

15. Jos lupaa varten vaaditaan kokeita, toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että tällaisia kokeita järjestetään kohtuullisen lyhyin väliajoin ja annettava hakijoille kohtuullisesti aikaa pyytää mahdollisuutta suorittaa koe.

16. Kummankin osapuolen on varmistettava, että myönnetty lupa tulee ilman aiheetonta viivytystä voimaan siinä vahvistettujen ehtojen ja edellytysten mukaisesti.

25.14 ARTIKLA

Osapuolen alueella uudet rahoituspalvelut

1. Osapuoli sallii toisen osapuolen rahoituslaitoksen, joka ei ole sivuliike, tarjota sellaisia uusia rahoituspalveluja, joita ensin mainittu osapuoli sallisi omien rahoituslaitostensa tarjota oman lainsäädäntönsä mukaisesti samanlaisissa tilanteissa, sillä edellytyksellä, että uudet rahoituspalvelut eivät edellytä uusia säädöksiä tai määräyksiä tai voimassa olevien säädösten tai määräysten muuttamista.

2. Osapuoli voi määrätä sen institutionaalisen ja oikeudellisen muodon, jonka kautta uutta rahoituspalvelua voidaan tarjota, ja se voi edellyttää, että palvelun tarjoamiseen hankitaan lupa. Jos lupa vaaditaan, päätös siitä on tehtävä kohtuullisen ajan kuluessa ja lupa voidaan evätä vain toiminnan vakauteen liittyvistä syistä.

3. Tällä artiklalla ei estetä sitä, että osapuolen rahoituslaitos voi hakemuksella pyytää toista osapuolta harkitsemaan luvan myöntämistä sellaiselle rahoituspalvelulle, jota ei tarjota kummankaan osapuolen alueella. Tällaiseen hakemukseen sovelletaan hakemuksen vastaanottavan osapuolen lainsäädäntöä, eikä siihen sovelleta tämän artiklan mukaisia velvoitteita.

25.15 ARTIKLA

Itsesääntelyelimet

Jos osapuoli edellyttää toisen osapuolen rahoituslaitoksen tai rajat ylittävien rahoituspalveluiden tarjoajan liittymistä, osallistumista tai pääsyä johonkin itsesääntelyelimeen, jotta ne voisivat tarjota rahoituspalveluja sen alueella tai alueelle, ensiksi mainittu osapuoli varmistaa, että tällainen itsesääntelyelin noudattaa 17.9, 17.11, 18.4 ja 18.5 artiklassa vahvistettuja velvoitteita.

25.16 ARTIKLA

Maksu- ja selvitysjärjestelmät

Niillä ehdoilla ja edellytyksillä, joilla myönnetään kansallinen kohtelu, kumpikin osapuoli sallii alueelleen sijoittautuneiden toisen osapuolen rahoituslaitoksille pääsyn julkisten elinten ylläpitämiin maksu- ja selvitysjärjestelmiin sekä sellaisiin virallisiin rahoitus- ja jälleenrahoitusmahdollisuuksiin, jotka ovat käytettävissä tavanomaisen liiketoiminnan yhteydessä. Tällä artiklalla ei anneta pääsyä osapuolen viimesijaisen lainaajan rahoitusmahdollisuuksiin (”lender of last resort”).

25.17 ARTIKLA

Rahoituspalveluiden alakomitea

1. Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu rahoituspalveluiden alakomitea jäljempänä ’alakomitea’, koostuu rahoituspalveluista vastaavista osapuolten edustajista.

2. Alakomitea

a) valvoo tämän luvun täytäntöönpanoa;

b) tarkastelee osapuolen sen käsiteltäväksi saattamia rahoituspalveluihin liittyviä kysymyksiä;

c) käy rahoituspalvelualan sääntelyä koskevaa vuoropuhelua, jotta voidaan parantaa osapuolten sääntelyjärjestelmien molemminpuolista tuntemusta ja tehdä yhteistyötä kansainvälisten standardien laadinnassa; ja

d) osallistuu riidanratkaisumenettelyihin 25.20 artiklan mukaisesti.

25.18 ARTIKLA

Tekniset keskustelut ja neuvottelut

1. Osapuoli voi pyytää teknisiä keskusteluja ja neuvotteluja toisen osapuolen kanssa kaikista tämän sopimuksen tämän osan piirissä esiin nousevista kysymyksistä, jotka vaikuttavat rahoituspalveluihin. Toinen osapuoli tarkastelee pyyntöä myötämielisesti. Osapuolet tiedottavat keskustelujensa ja neuvottelujensa tuloksista alakomitealle.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että kyseisissä teknisissä keskusteluissa ja neuvotteluissa sen mukana olevaan valtuuskuntaan kuuluu virkamiehiä, joilla on asiaan liittyvää asiantuntemusta rahoituspalveluista.

3. Selkeyden vuoksi todetaan, että minkään tässä artiklassa ei saa tulkita edellyttävän, että osapuoli

a) poikkeaa asiaankuuluvista säädöksistään ja määräyksistään, jotka koskevat tietojen jakamista rahoitusalan sääntelyviranomaisten kesken, tai jonkin osapuolten rahoitusviranomaisten välisen sopimuksen tai järjestelyn vaatimuksista; tai

b) vaatii sääntelyviranomaisia toteuttamaan toimia, jotka vaikuttaisivat erityisiin sääntely-, valvonta-, hallinto- tai täytäntöönpanokysymyksiin.

4. Tämän artiklan määräysten ei saa tulkita estävän osapuolta ottamasta yhteyttä toisen osapuolen toimivaltaiseen sääntelyviranomaiseen saadakseen tietoja, joita se tarvitsee voidakseen valvoa toisen osapuolen alueella sijaitsevaa rahoituslaitosta tai toisen osapuolen rajat ylittävien rahoituspalveluiden tarjoajaa.

5. Selkeyden vuoksi todetaan, että tämä artikla ei vaikuta kummankaan osapuolen 38 luvun mukaisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

25.19 ARTIKLA

Riitojenratkaisu

1. Tämän luvun määräysten soveltamista tai tulkintaa koskevien riitojen ratkaisuun sovelletaan 38 lukua, liitteet 38-A ja 38-B mukaan luettuina, sellaisena kuin se on muutettuna tällä artiklalla.

2. Sen lisäksi, mitä 38.9 artiklassa määrätään, paneelin jäsenillä on oltava asiantuntemusta tai kokemusta rahoituspalveluita koskevasta lainsäädännöstä tai rahoituspalvelutoiminnasta, johon voi sisältyä rahoituslaitosten sääntely, jolleivät osapuolet toisin sovi.

3. Alakomitea suosittelee, että sekakomitea laatii luettelon vähintään 15 henkilöstä, jotka täyttävät 2 kohdassa tarkoitetut vaatimukset ja ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan paneelin jäseninä. Sekakomitea laatii tällaisen luettelon viimeistään yhden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta. Luettelo koostuu kolmesta alaluettelosta:

a) yksi alaluettelo EU-osapuolen ehdotusten perusteella valituista henkilöistä;

b) yksi alaluettelo Chilen ehdotusten perusteella valituista henkilöistä; ja

c) yksi alaluettelo henkilöistä, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia ja jotka toimivat paneelin puheenjohtajana.

4. Kussakin alaluettelossa on oltava vähintään viisi henkilöä. Sekakomitean on varmistettava, että luettelossa on aina kyseinen vähimmäismäärä henkilöitä.

5. Tätä lukua sovellettaessa 3 kohdassa tarkoitettu luettelo, kun se on laadittu, korvaa 38.8 artiklan 1 kohdan nojalla laaditun luettelon.

25.20 ARTIKLA

Rahoituspalveluihin liittyvien sijoitusriitojen ratkaiseminen

1. Tämän sopimuksen 17 luvun D jaksoa, sellaisena kuin se on muutettuna tällä artiklalla, sovelletaan

a) sijoitusriitoihin, jotka koskevat sellaisia osapuolen käyttöön ottamia tai voimassa pitämiä toimenpiteitä, jotka liittyvät sellaisiin sijoittajiin ja heidän rahoituslaitoksissa oleviin sijoituksiinsa, joihin sovelletaan tämän sopimuksen tätä osaa, ja joissa sijoittaja väittää, että osapuoli on rikkonut 25.3 artiklan 2 kohtaa, 25.5 artiklan 2 kohtaa taikka 17.17, 17.18, 17.19 tai 17.20 artiklaa; tai

b) sijoitusriitoihin, jotka on pantu vireille 17 luvun nojalla ja joissa on vedottu 25.11 artiklaan.

2. Kun kyseessä on tämän artiklan 1 kohdan a alakohdan mukainen sijoitusriita tai kun vastaaja vetoaa 25.11 artiklaan tämän artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla 60 päivän kuluessa siitä, kun kanne on nostettu tuomioistuimessa 17.30 artiklan mukaisesti, asiaa käsittelevä tuomioistuimen jaosto voi nimittää riidan osapuolia kuultuaan ja 17.50 artiklan nojalla yhden tai useamman asiantuntijan 25.19 artiklan nojalla vahvistetusta luettelosta raportoimaan sille kaikista riidan osapuolien menettelyssä esiin tuomista rahoituspalveluasioita koskevista tosiseikoista.

3. On tärkeää, että osapuolella on oikeus ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä toiminnan vakauteen liittyvistä syistä, joten silloin kun tällaiset toimenpiteet kuuluvat 25.11 artiklan soveltamisalaan, kyseinen artikla katsotaan hyväksyttäväksi puolustukseksi kannetta vastaan, joka perustuu muihin tämän sopimuksen tämän osan määräyksiin, mukaan lukien 17.17 artikla. Kun 17.27 artiklan mukainen neuvottelupyyntö on esitetty, vastaaja voi saattaa sen alakomitean käsiteltäväksi kirjallisesti ja pyytää sitä määrittämään, onko kyseisen neuvottelupyynnön aiheena oleva toimenpide 25.11 artiklan nojalla perusteltu ja jos on, missä määrin. Tällainen pyyntö on esitettävä mahdollisimman pian neuvottelupyynnön vastaanottamisen jälkeen. Kun tällainen pyyntö esitetään, 17.27, 17.28 ja 17.30 artiklassa tarkoitetut määräajat keskeytetään.

4. Kun 3 kohdan mukainen pyyntö on esitetty, alakomitea pyrkii vilpittömästi tekemään määrityksen. Tällaiset tehdyt määritykset ilmoitetaan viipymättä riidan osapuolille.

5. Jos alakomitea määrittää toimenpiteen olevan 25.11 artiklan nojalla perusteltu, siitä ei voi nostaa tuomioistuimessa kannetta 17.30 artiklan nojalla.

6. Jos alakomitea ei ole tehnyt määritystä kolmen kuukauden kuluessa tämän artiklan 3 kohdan mukaisen pyynnön esittämisestä, kyseisessä kohdassa tarkoitettu määräaikojen keskeytys lakkaa.

7. Se, että vastaaja ei esitä tämän artiklan 3 kohdan mukaista pyyntöä, ei vaikuta vastaajan oikeuteen vedota 25.11 artiklaan puolustuksena menettelyn myöhemmässä vaiheessa. Tuomioistuin ei saa tehdä mitään kielteistä päätelmää siitä, että alakomitea ei ole sopinut määrityksestä.

26 LUKU

SÄHKÖINEN KAUPANKÄYNTI

A JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

26.1 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan sähköisin välinein käytävään kauppaan.

2. Tätä lukua ei sovelleta audiovisuaalisen alan palveluihin.

26.2 ARTIKLA

Määritelmät

1. Tässä luvussa sovelletaan 17.2 ja 18.2 artiklan määritelmiä.

2. Tässä luvussa tarkoitetaan

a) ’kuluttajalla’ luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jos siitä säädetään osapuolen säädöksissä ja määräyksissä, joka käyttää tai pyytää saada käyttää yleistä telepalvelua muuhun kuin elinkeinoonsa, liiketoimintaansa tai ammattiinsa liittyvissä tarkoituksissa;

b) ’suoramarkkinointiviestinnällä’ mitä tahansa kaupallisen mainonnan muotoa, jossa luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö lähettää markkinointiviestejä suoraan loppukäyttäjälle yleisen telepalvelun kautta, ja se kattaa vähintään sähköpostin ja teksti- ja multimediaviestit;

c) ’sähköisellä todentamisella’ prosessia, jonka avulla voidaan varmistaa

   i) luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön sähköinen tunnistaminen; tai

   ii) sähköisessä muodossa olevan tiedon alkuperä ja koskemattomuus;

d) ’sähköisellä leimalla’ sähköisessä muodossa olevaa, oikeushenkilön käyttämää tietoa, joka on liitetty tai joka loogisesti liittyy muuhun sähköisessä muodossa olevaan tietoon kyseisen muun tiedon alkuperän ja eheyden varmistamiseksi;

e) ’sähköisellä allekirjoituksella’ sähköisessä muodossa olevaa tietoa, joka on liitetty tai loogisesti yhdistetty muuhun sähköisessä muodossa olevaan tietoon ja joka täyttää seuraavat vaatimukset:

i) luonnollinen henkilö käyttää sitä siihen liittyvän sähköisessä muodossa olevan tiedon hyväksymiseen; ja

ii) se on liitetty kohteenaan olevaan sähköisessä muodossa olevaan tietoon siten, että sähköisessä muodossa olevan tiedon mahdollinen myöhempi muuttaminen voidaan havaita;

f) ’sähköisellä luottamuspalvelulla’ sähköistä palvelua, joka koostuu sähköisten allekirjoitusten, sähköisten leimojen, sähköisten aikaleimojen, sähköisesti rekisteröityjen jakelupalveluiden, verkkosivustojen todentamisen ja kyseisiin palveluihin liittyvien varmenteiden luomisesta, tarkastamisesta ja validoinnista;

g) ’loppukäyttäjällä’ luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka käyttää tai pyytää saada käyttää yleistä telepalvelua joko kuluttajana tai, jos siitä säädetään osapuolen säädöksissä ja määräyksissä, elinkeinoonsa, liiketoimintaansa tai ammattiinsa liittyvissä tarkoituksissa;

h) ’henkilötiedoilla’ 8.3 artiklan r alakohdassa määriteltyjä henkilötietoja; ja

i) ’yleisellä telepalvelulla’ 23.2 artiklan j alakohdassa määriteltyä yleistä telepalvelua.

26.3 ARTIKLA

Sääntelyoikeus

Osapuolet vahvistavat oikeutensa toteuttaa alueillaan sääntelyä saavuttaakseen oikeutettuja politiikkatavoitteita, jotka liittyvät muun muassa kansanterveyden suojeluun, sosiaalipalveluihin, koulutukseen, turvallisuuteen, ympäristöön, ilmastonmuutos mukaan lukien, yleiseen moraaliin, sosiaaliseen suojeluun tai kuluttajansuojaan, yksityisyyden suojaan ja tietosuojaan tai kulttuurin monimuotoisuuden edistämiseen ja suojelemiseen.

26.4 ARTIKLA

Poikkeukset

Mikään tässä luvussa ei estä osapuolia ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa toimenpiteitä 25.11, 39.1 ja 39.2 artiklan mukaisesti niissä esitettyjen yleisen edun mukaisten syiden perusteella.

B JAKSO

TIETOVIRRAT JA HENKILÖTIETOJEN SUOJA

26.5 ARTIKLA

Rajat ylittävät tietovirrat

Osapuolet sitoutuvat varmistamaan rajat ylittävät tietovirrat helpottaakseen sähköistä kaupankäyntiä. Tämän vuoksi osapuoli ei saa rajoittaa rajat ylittäviä tietovirtoja osapuolten välillä

a) edellyttämällä kyseisen osapuolen alueella sijaitsevien laskentakeskusten tai verkkoelementtien käyttöä käsittelyyn, myöskään määräämällä käyttämään kyseisen osapuolen alueella sertifioituja tai hyväksyttyjä laskentakeskuksia tai verkkoelementtejä;

b) vaatimalla tietojen säilyttämistä kyseisen osapuolen alueella tallentamista tai käsittelyä varten;

c) kieltämällä tallentamisen tai käsittelyn toisen osapuolen alueella; tai

d) asettamalla tiedon rajat ylittävän siirtämisen ehdoksi laskentakeskusten tai verkkoelementtien käytön kyseisen osapuolen alueella tai tietojen säilyttämisen kyseisen osapuolen alueella.

26.6 ARTIKLA

Henkilötietojen ja yksityisyyden suoja

1. Kumpikin osapuoli tunnustaa, että henkilötietojen ja yksityisyyden suoja on perusoikeus ja että tätä koskevat korkeatasoiset normit lisäävät luottamusta digitaalitalouteen ja edistävät kaupan kehitystä.

2. Kumpikin osapuoli voi ottaa käyttöön ja pitää voimassa toimenpiteitä, jotka se katsoo asianmukaisiksi henkilötietojen ja yksityisyyden suojan varmistamiseksi, myös hyväksymällä ja soveltamalla henkilötietojen rajat ylittävää siirtoa koskevia sääntöjä. Sopimuksen tämän osan määräykset eivät vaikuta osapuolten toimenpiteillä vahvistettuun henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan.

C JAKSO

ERITYISET MÄÄRÄYKSET

26.7 ARTIKLA

Sähköisiä siirtoja koskevat tullit

Osapuoli ei saa määrätä tulleja kyseisen osapuolen henkilön ja toisen osapuolen henkilön välisille sähköisille siirroille.

26.8 ARTIKLA

Ei ennakkolupaa

1. Osapuoli ei saa vaatia ennakkolupaa pelkästään sen perusteella, että palvelua tarjotaan verkossa[1], eikä asettaa tai pitää voimassa mitään muuta vaikutukseltaan vastaavaa vaatimusta.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta telepalveluihin, lähetyspalveluihin, rahapelipalveluihin, oikeudellista edustusta koskeviin palveluihin tai notaarien tai vastaavien ammatinharjoittajien palveluihin sikäli kun niillä on suora ja nimenomainen yhteys julkisen vallan käyttämiseen.

26.9 ARTIKLA

Sopimusten tekeminen sähköisessä muodossa

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen säädökset ja määräykset mahdollistavat sopimusten tekemisen sähköisessä muodossa ja että sen sopimusmenettelyjä koskevat oikeudelliset vaatimukset eivät estä sähköisessä muodossa tehtyjen sopimusten käyttöä eivätkä johda siihen, että tällaisilla sopimuksilla ei olisi oikeusvaikutusta ja ne olisivat pätemättömiä sillä perusteella, että ne on tehty sähköisessä muodossa.

[1] Palvelu tarjotaan verkossa, kun se tarjotaan sähköisin keinoin ja ilman, että osallistuvat henkilöt ovat paikalla yhtä aikaa.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta

a) lähetyspalveluihin, rahapelipalveluihin eikä oikeudellista edustusta koskeviin palveluihin;

b) notaarien tai vastaavien ammatinharjoittajien palveluihin, joilla on suora ja nimenomainen yhteys julkisen vallan käyttämiseen; ja

c) sopimuksiin, joilla luodaan tai siirretään oikeuksia kiinteään omaisuuteen, sopimuksiin, jotka lain mukaan edellyttävät tuomioistuimen, viranomaisten tai julkista valtaa käyttävien ammatinharjoittajien myötävaikutusta, henkilöiden muutoin kuin elinkeino-, liike- tai ammattitoiminnassa myöntämiin vakuuksiin ja takauksiin eikä perhe- tai perintöoikeuden alaisiin sopimuksiin.

26.10 ARTIKLA

Sähköiset luottamuspalvelut ja sähköinen todentaminen

1. Osapuoli ei saa kieltää sähköisen luottamuspalvelun tai sähköisen todentamisen oikeusvaikutuksia taia hyväksyttävyyttä todisteena oikeudenkäynti- tai hallintomenettelyissä pelkästään sillä perusteella, että ne toteutetaan sähköisesti.

2. Osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä, joilla

a) kielletään sähköisen liiketoimen osapuolia yhdessä määrittämästä asianmukaisia sähköisen todentamisen menetelmiä liiketoimeaan varten; tai

b) evätään sähköisen liiketoimen osapuolilta mahdollisuus todistaa oikeus- tai hallintoviranomaisille, että niiden sähköinen liiketoimi täyttää kaikki sähköisiin luottamuspalveluihin tai sähköiseen todentamiseen liittyvät oikeudelliset vaatimukset.

3. Sen estämättä, mitä 2 kohdassa määrätään, osapuoli voi vaatia tiettyyn ryhmään kuuluvien sähköisten liiketoimien osalta, että sähköisen todentamisen menetelmä tai sähköinen luottamuspalvelu

a) on sen lainsäädännön mukaisesti akkreditoidun viranomaisen varmentama; tai

b) täyttää tietyt suorituskykyvaatimukset, joiden on oltava objektiivisia, avoimia ja syrjimättömiä ja liityttävä ainoastaan asianomaisten sähköisten liiketoimien ryhmän erityispiirteisiin.

26.11 ARTIKLA

Kuluttajien luottamus verkossa

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää lisätä kuluttajien luottamusta sähköiseen kaupankäyntiin. Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä varmistaakseen sähköiseen kaupankäyntiin osallistuvien kuluttajien tehokkaan suojan, mukaan lukien toimenpiteet, joilla

a) kielletään petolliset tai vilpilliset kaupalliset menettelyt;

b) vaaditaan tavaroiden toimittajia ja palveluiden tarjoajia toimimaan vilpittömässä mielessä ja noudattamaan rehellistä kauppatapaa, mukaan lukien sen kieltäminen, että kuluttajia veloitetaan ei-toivotuista tavaroista ja palveluista;

c) vaaditaan tavaroiden toimittajia tai palveluiden tarjoajia antamaan kuluttajille selkeät ja perusteelliset tiedot niiden identiteetistä ja yhteystiedoista[1] samoin kuin kyseessä olevista tavaroista tai palveluista, kyseessä olevasta liiketapahtumasta ja sovellettavista kuluttajan oikeuksista; ja

d) annetaan kuluttajille mahdollisuus muutoksenhakuun oikeuksiensa vaatimiseksi, mukaan lukien oikeus oikeussuojakeinoihin, jos maksettuja tavaroita tai palveluja ei ole toimitettu tai tarjottu sopimuksen mukaisesti.

[1] Välittävien palveluntarjoajien kyseessä ollessa identiteetin ja yhteystietojen on sisällettävä myös tavaran tai palvelun tosiasiallisen toimittajan tai tarjoajan identiteetti ja yhteystiedot.

2. Osapuolet tunnustavat, että niiden kuluttajansuojavirastojen tai muiden asiaankuuluvien elinten on tärkeää tehdä yhteistyötä sähköiseen kaupankäyntiin liittyvissä toimissa, jotta voidaan lisätä kuluttajien luottamusta.

26.12 ARTIKLA

Ei-toivottu suoramarkkinointiviestintä

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että loppukäyttäjiä suojellaan tehokkaasti ei-toivotulta suoramarkkinointiviestinnältä.

2. Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa ei-toivottua suoramarkkinointiviestintää koskevia toimenpiteitä, joissa

a) ei-toivotun suoramarkkinointiviestinnän tarjoajat velvoitetaan varmistamaan, että vastaanottajat pystyvät estämään kyseisten viestien saamisen; tai

b) edellytetään sen säädösten ja määräysten mukaisesti vastaanottajien antamaa hyväksyntää suoramarkkinointiviestinnän vastaanottamista varten.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että suoramarkkinointiviestintä on selkeästi sellaiseksi tunnistettavissa, siinä ilmaistaan selvästi, kenen puolesta viestit on tehty, ja niihin sisältyy tarvittavat tiedot, joiden perusteella loppukäyttäjät pystyvät maksutta pyytämään viestinnän lopettamista milloin tahansa.

26.13 ARTIKLA

Lähdekoodin pakollisen siirron tai saannin kielto

1. Osapuoli ei vaadi toisen osapuolen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön omistaman ohjelmiston lähdekoodin siirtoa tai sen saantia. Tätä kohtaa ei sovelleta, kun toisen osapuolen henkilö siirtää lähdekoodin vapaaehtoisesti tai tarjoaa kaupallisin perustein pääsyn siihen esimerkiksi julkisten hankintojen tai vapaasti neuvotellun sopimuksen yhteydessä. Mikään tässä kohdassa ei estä osapuolen henkilöä asettamasta ohjelmistojaan saataville maksutta ja avoimen lähdekoodin lisenssillä.

2. Selkeyden vuoksi todetaan, että 25.11, 39.1 ja 39.2 artiklaa voidaan soveltaa osapuolen toimenpiteisiin, jotka on otettu käyttöön tai pidetty voimassa todentamismenettelyn yhteydessä.

3. Mikään tässä artiklassa ei vaikuta

a) tuomioistuimen, hallinnollisen tuomioistuimen tai kilpailuviranomaisen vaatimuksiin kilpailulainsäädännön rikkomisen korjaamiseksi;

b) teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamiseen ja noudattamiseen; tai

c) osapuolen oikeuteen toteuttaa toimenpiteitä 28.3 artiklan mukaisesti.

26.14 ARTIKLA

Yhteistyö sähköistä kaupankäyntiä koskevissa sääntelykysymyksissä

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä vaihtamalla sähköistä kaupankäyntiä koskevien sääntelykysymyksien osalta tietoja lainsäädännöstään ja sen soveltamisesta, muun muassa liittyen seuraaviin:

a) yhteentoimivien rajat ylittävien sähköisten luottamus- ja todentamispalveluiden tunnustaminen ja helpottaminen;

b) suoramarkkinointiviestinnän kohtelu;

c) kuluttajien suojelu verkossa; ja

d) muut sähköisen kaupankäynnin kehittämisen kannalta merkitykselliset sääntelykysymykset

2. Osapuolet pitävät yllä 1 kohdassa tarkoitettuun tiedonvaihtoon perustuvaa vuoropuhelua.

3. Tätä artiklaa ei sovelleta osapuolen sääntöihin ja toimenpiteisiin, jotka koskevat henkilötietojen ja yksityisyyden suojaa, mukaan lukien henkilötietojen rajat ylittävät siirrot.

26.15 ARTIKLA

Uudelleentarkastelu

Edellä 18.10 artiklassa tarkoitettu palveluiden ja sijoitusten alakomitea tarkastelee kumman tahansa osapuolen pyynnöstä tämän luvun täytäntöönpanoa, erityisesti jos uusien liiketoimintamallien tai teknologioiden vaikutuksesta tapahtuu merkityksellisiä muutoksia, jotka vaikuttavat sähköiseen kaupankäyntiin. Palveluiden ja sijoitusten alakomitea raportoi havainnoistaan sekakomitealle, ja voi tehdä sille tarvittaessa suosituksia.

27 LUKU

PÄÄOMANLIIKKEET, MAKSUT JA SIIRROT SEKÄ TILAPÄISET SUOJATOIMENPITEET

27.1 ARTIKLA

Tavoite ja soveltamisala

Tämän luvun tavoitteena on mahdollistaa tämän sopimuksen tämän osan nojalla vapautettuihin liiketoimiin liittyvä pääoman ja maksujen vapaa liikkuvuus.[1]

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tähän lukuun sovelletaan liitettä 17-E.

27.2 ARTIKLA

Vaihtotase

Kumpikin osapuoli sallii vapaasti vaihdettavassa valuutassa ja Bretton Woodsissa, New Hampshiressä 22 päivänä heinäkuuta 1944 tehdyn Kansainvälistä valuuttarahastoa koskevan sopimuksen mukaisesti kaikki vaihtotaseeseen liittyvät maksut ja siirrot, jotka kuuluvat tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen tämän osan muiden määräysten soveltamista.

27.3 ARTIKLA

Pääomanliikkeet

Kumpikin osapuoli sallii maksutaseen pääoma- ja rahoitustasetta koskevien suoritusten osalta pääomien vapaan liikkuvuuden sijoitusten ja muiden liiketoimien vapauttamiseksi 17, 18 ja 25 luvussa määrätyn mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen tämän osan muiden määräysten soveltamista.

27.4 ARTIKLA

Pääomanliikkeitä, maksuja tai siirtoja koskevien säädösten ja määräysten soveltaminen

1. Edellä olevien 17.20, 27.2 ja 27.3 artiklan ei saa tulkita estävän osapuolta soveltamasta säädöksiään ja määräyksiään, jotka koskevat

a) konkurssia, maksukyvyttömyyttä tai velkojien oikeuksien suojelua;

b) arvopapereiden, futuurien, johdannaisten tai muiden rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskua, niillä käytävää kauppaa tai niiden välittämistä;

c) pääomanliikkeitä, maksuja tai siirtoja koskevia rahoitustietoja tai kirjanpitoa, kun se on tarpeen lain täytäntöönpanon valvonnan tai rahoitusalan sääntelyviranomaisten avustamiseksi;

d) rikoksia tai harhaanjohtavia tai vilpillisiä toimintatapoja;

e) sen varmistamista, että oikeudellisissa tai hallinnollisissa menettelyissä annettuja määräyksiä tai päätöksiä noudatetaan; tai

f) sosiaaliturvaa, julkisia eläkejärjestelmiä tai pakollisia säästöohjelmia.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja säädöksiä ja määräyksiä on sovellettava tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla, eikä niitä saa soveltaa tavalla, joka merkitsisi pääomanliikkeiden, maksujen tai siirtojen peiteltyä rajoittamista.

27.5 ARTIKLA

Tilapäiset suojatoimenpiteet

Poikkeuksellisissa olosuhteissa, joissa ilmenee vakavia ongelmia Euroopan unionin talous- ja rahaliiton toiminnalle tai näiden uhka on olemassa, EU-osapuoli voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa pääomanliikkeitä, maksuja tai siirtoja koskevia suojatoimenpiteitä enintään kuuden kuukauden ajan. Kyseiset toimenpiteet on rajattava siihen, mikä on ehdottoman välttämätöntä.

27.6 ARTIKLA

Maksutaseeseen ja ulkoiseen rahoitukseen liittyvien vaikeuksien ilmetessä sovellettavat rajoitukset

1. Jos osapuolella on vakavia maksutaseeseen tai ulkoiseen rahoitukseen liittyviä vaikeuksia tai sellaisten uhka on olemassa, se voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa pääomanliikkeitä, maksuja tai siirtoja koskevia rajoittavia toimenpiteitä.[1]

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että vakavien maksutaseeseen tai ulkoiseen rahoitukseen liittyvien vaikeuksien tai niiden uhkan syynä voivat olla muun muassa raha- tai valuuttakurssipolitiikkaan liittyvät vakavat vaikeudet tai niiden uhka.

2. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden on täytettävä seuraavat edellytykset:

a) niiden on oltava soveltuvin osin Kansainvälistä valuuttarahastoa koskevan sopimuksen mukaisia;

b) ne eivät saa mennä pidemmälle kuin on tarpeen tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tilanteen käsittelemiseksi;

c) niiden on oltava väliaikaisia, ja ne on poistettava vähitellen tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tilanteen parantuessa;

d) niissä on vältettävä tarpeettoman vahingon aiheuttamista toisen osapuolen kaupallisille, taloudellisille ja rahoitukseen liittyville eduille; ja

e) niiden on oltava syrjimättömiä verrattuna kolmansiin maihin samanlaisissa tilanteissa.

3. Tavarakaupan osalta kumpikin osapuoli voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa rajoittavia toimenpiteitä suojatakseen ulkoista rahoitusasemaansa tai maksutasettaan. Tällaisten toimenpiteiden on oltava GATT 1994 -sopimuksen sekä tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen 1994 maksutasetta koskevista määräyksistä tehdyn sopimuksen mukaisia.

4. Palvelukaupan osalta kumpikin osapuoli voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa rajoittavia toimenpiteitä suojatakseen ulkoista rahoitusasemaansa tai maksutasettaan. Tällaisten toimenpiteiden on oltava GATS-sopimuksen XII artiklan mukaisia.

5. Osapuolen, joka ottaa käyttöön tai pitää voimassa 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä, on viipymättä ilmoitettava niistä toiselle osapuolelle.

6. Jos rajoittavia toimenpiteitä otetaan käyttöön tai pidetään voimassa tämän artiklan nojalla, osapuolten on viipymättä neuvoteltava palveluiden ja sijoitusten alakomiteassa, ellei tällaisia neuvotteluja käydä muilla foorumeilla, joiden jäseniä molemmat osapuolet ovat. Neuvotteluissa käsitellään kyseisiin toimenpiteisiin johtaneita, maksutaseeseen tai ulkoiseen rahoitukseen liittyviä vaikeuksia ottaen huomioon muun muassa seuraavat tekijät:

a) vaikeuksien luonne ja laajuus;

b) talouden ja kaupan ulkoinen ympäristö; ja

c) mahdollisesti käytettävissä olevat vaihtoehtoiset korjaavat toimenpiteet.

7. Edellä olevan 6 kohdan mukaisissa neuvotteluissa käsitellään sitä, ovatko mahdolliset rajoittavat toimenpiteet 1 ja 2 kohdan mukaisia. Kyseisten neuvottelujen perustana on käytettävä Kansainvälisen valuuttarahaston esittämiä saatavilla olevia asiaan liittyviä tilastotuloksia tai muita tosiseikkoja, ja niiden päätelmissä on otettava huomioon Kansainvälisen valuuttarahaston arvio asianomaisen osapuolen maksutaseesta ja ulkoisesta rahoitusasemasta.

28 LUKU

JULKISET HANKINNAT

28.1 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ja liitteissä 28-A ja 28-B tarkoitetaan

a) ’kaupallisilla tavaroilla tai palveluilla’ sellaisia tavaroita tai palveluja, joita yleensä myydään tai tarjotaan myytäviksi kaupallisilla markkinoilla julkishallinnon ulkopuolisille ostajille julkishallinnon ulkopuolisiin tarkoituksiin ja joita tavanomaisesti ostavat tällaiset asiakkaat;

b) ’rakennusalan palvelulla’ palvelua, jonka kohteena on jokin YK:n yhteisen tavaraluokituksen (CPC-luokitus) alajaksossa 51 tarkoitettu ja millä tahansa tavalla suoritettava maa- ja vesirakentamiseen tai rakennusten rakentamiseen liittyvä työsuorite;

c) ’sähköisellä huutokaupalla’ iteraatioprosessia, jossa toimittajat käyttävät sähköisiä välineitä uusien hintojen tai tarjouksen määrällisesti esitettävien, arviointiperusteisiin liittyvien muiden tekijöiden kuin hinnan tai molempien esittämiseen, minkä perusteella tarjoukset asetetaan järjestykseen tai niiden järjestystä muutetaan;

d) ilmaisuilla ’kirjallisesti’ tai ’kirjallisena/kirjallisina’ mitä tahansa sanallista ilmaisua tai numeroilmaisua, joka voidaan lukea, toistaa ja tuoda julki myöhemmin; se voi sisältää sähköisesti lähetettyjä ja tallennettuja tietoja;

e) ’suljetulla tarjouspyyntömenettelyllä’ hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö ottaa yhteyttä valitsemaansa toimittajaan tai valitsemiinsa toimittajiin;

f) ’toimenpiteellä’ mitä tahansa lakia, määräystä, menettelyä, hallinnollista ohjetta tai käytäntöä tai hankintayksikön toimintaa, joka liittyy tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan hankintaan;

g) ’kestoluettelolla’ luetteloa toimittajista, jotka hankintayksikön mukaan täyttävät kyseiseen luetteloon sisällyttämistä koskevat edellytykset, ja jota hankintayksikkö aikoo käyttää useammin kuin kerran;

h) ’aiottua hankintaa koskevalla ilmoituksella’ ilmoitusta, jonka hankintayksikkö julkaisee ja jossa kiinnostuneita toimittajia pyydetään jättämään osallistumishakemus tai tarjous tai molemmat;

i) ’vastikkeilla’ kaikkia ehtoja tai sitoumuksia, joilla pyritään edistämään paikallista kehitystä tai parannetaan osapuolen maksutasetta esimerkiksi kotimaisuusasteen, teknologian lisensioinnin, sijoitusten, vastakauppojen tai muun vastaavanlaisen toimen tai vaatimuksen avulla;

j) ’avoimella tarjouspyyntömenettelyllä’ hankintamenettelyä, jossa kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat jättää tarjouksen;

k) ’hankintayksiköllä’ yksikköä, joka kuuluu liitteessä 28-A tai 28-B olevan A, B tai C jakson soveltamisalaan;

l) ’edellytykset täyttävällä toimittajalla’ toimittajaa, joka hankintayksikön mukaan täyttää osallistumisedellytykset;

m) ’valikoivalla tarjouspyyntömenettelyllä’ hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö pyytää ainoastaan edellytykset täyttäviä toimittajia jättämään tarjouksen;

n) ’palveluilla’ palveluita, mukaan lukien rakennusalan palvelut, ellei toisin täsmennetä;

o) ’standardilla’ virallisen elimen hyväksymää asiakirjaa, joka sisältää yleistä ja toistuvaa käyttöä varten tavaroita tai palveluja tai niihin liittyviä prosesseja ja tuotantomenetelmiä koskevia sääntöjä tai ohjeita tai niiden ominaisuuksien kuvauksen, joiden noudattaminen ei ole pakollista; siihen voi myös sisältyä tai se voi yksinomaan käsitellä termistöön, tunnuksiin, pakkaukseen tai merkintöihin liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat tavaraa, palvelua tai prosessia taikka tuotantomenetelmää;

p) ’toimittajalla’ henkilöä tai henkilöryhmää, joka tarjoaa tai voisi tarjota tavaroita tai palveluja; ja

q) ’teknisellä eritelmällä’ tarjouspyyntömenettelyn vaatimusta, jossa

i) esitetään seuraavien ominaisuudet:

A) hankittavat tavarat, mukaan lukien laatu, käyttöominaisuudet, turvallisuus ja mitat tai prosessit ja menetelmät niiden valmistamiseksi; tai

B) hankittavat palvelut, mukaan lukien laatu, käyttöominaisuudet ja turvallisuus tai prosessit tai menetelmät niiden tarjoamiseksi; tai

ii) käsitellään termeihin, tunnuksiin, pakkaukseen tai merkintöihin liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat tavaraa tai palvelua.

28.2 ARTIKLA

Soveltamisala ja kattavuus

1. Tätä lukua sovelletaan kaikkiin tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin julkisiin hankintoihin riippumatta siitä, tehdäänkö ne täysin tai osittain sähköisin keinoin.

2. Tässä luvussa ’tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla hankinnalla’ tarkoitetaan hankintaa julkishallinnon tarkoituksiin, kun

a) kyseessä on tavaran, palvelun tai niiden yhdistelmän hankinta

   i) sellaisena kuin se on täsmennetty liitteessä 28-A tai 28-B; ja

   ii) eikä kyseistä tavaraa, palvelua tai niiden yhdistelmää hankita kaupalliseen myyntiin tai jälleenmyyntiin tai käytettäväksi tavaran tuotannossa tai palvelun tarjoamisessa myyntiin tai jälleenmyyntiin;

b) hankinta tapahtuu sopimusperusteisesti esimerkiksi ostamalla, leasingmenettelyllä, vuokraamalla tai osamaksulla osto-optioin tai ilman niitä;

c) tämän artiklan 6–8 kohdan mukaisesti arvioitu hankinnan arvo on vähintään liitteessä 28-A tai 28-B vahvistetun soveltuvan kynnysarvon suuruinen sillä hetkellä, kun ilmoitus julkaistaan 28.6 artiklan mukaisesti;

d) kyseessä on hankintayksikön suorittama hankinta; ja

e) hankintaa ei ole muutoin jätetty soveltamisalan ulkopuolelle tämän artiklan 3 kohdan tai liitteen 28-A tai 28-B nojalla.

3. Ellei liitteessä 28-A tai 28-B toisin määrätä, tätä lukua ei sovelleta seuraaviin:

a) maan, rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden tai niitä koskevien oikeuksien hankinta tai vuokraus;

b) muut kuin sopimusoikeudelliset sopimukset tai osapuolen antama mikä tahansa tuki, mukaan lukien yhteistyösopimukset, avustukset, lainat, tuet, pääomanlisäykset, takuut ja verokannustimet;

c) finanssihallinto- tai talletuspalveluiden, säänneltyjen rahoituslaitosten selvitys- ja hallintopalveluiden tai julkisen velan, myös lainojen, valtionobligaatioiden, velkasitoumusten ja muiden arvopapereiden, myyntiin, lunastukseen ja jakeluun liittyvien palveluiden hankinta tai ostaminen;

d) julkiset työsopimukset;

e) hankinnat, jotka tehdään

   i) kansainvälisen avun, kehitysapu mukaan lukien, antamista varten;

ii) jonkin sellaiseen kansainväliseen sopimukseen kuuluvan menettelyn tai edellytyksen mukaisesti, joka liittyy joukkojen sijoittamiseen tai hankkeeseen, joka hankkeen allekirjoittaneiden valtioiden on tarkoitus toteuttaa yhdessä; tai

iii) jonkin kansainväliseen järjestöön liittyvän menettelyn tai edellytyksen mukaisesti tai kansainvälisillä avustuksilla, lainoilla tai muulla tuella rahoitettuna, jos sovellettava menettely tai edellytys olisi ristiriidassa tämän luvun kanssa; tai

f) rahoituspalvelut.

4. Tätä lukua sovelletaan kaikkiin liitteen 28-A tai 28-B soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin; kyseisissä liitteissä vahvistetaan kummankin osapuolen sitoumukset seuraavasti:

a) liitteessä 28-A ja 28-B olevassa A jaksossa keskushallinnon yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;

b) liitteessä 28-A ja 28-B olevassa B jaksossa keskushallintoa alemman tason yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;

c) liitteessä 28-A ja 28-B olevassa C jaksossa kaikki muut yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;

d) liitteessä 28-A ja 28-B olevassa D jaksossa tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat tavarat;

e) liitteessä 28-A ja 28-B olevassa E jaksossa tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat muut palvelut kuin rakennuspalvelut;

f) liitteessä 28-A ja 28-B olevassa F jaksossa tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat rakennuspalvelut;

g) liitteessä 28-A ja 28-B olevassa G jaksossa tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat käyttöoikeusurakat;

h) liitteessä 28-A tai 28-B olevassa H jaksossa mahdolliset yleiset huomautukset;

i) liitteessä 28-A tai 28-B olevassa I jaksossa tiedotuskanavat, joiden avulla osapuoli julkaisee hankintailmoituksensa, jälki-ilmoituksensa ja muut julkisten hankintojen järjestelmäänsä liittyvät tiedot tämän luvun mukaisesti;

j) liitteessä 28-B olevassa J jaksossa kynnysarvoissa käytettävä muuntokurssi.

5. Jos hankintayksikkö tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan yhteydessä pyytää henkilöitä, jotka eivät kuulu liitteen 28-A tai 28-B soveltamisalan piiriin, tekemään hankinnan tiettyjen vaatimusten mukaisesti, tällaisiin vaatimuksiin sovelletaan 28.4 artiklaa soveltuvin osin.

6. Arvioidessaan hankinnan arvoa sen varmistamiseksi, onko kyseessä tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva hankinta, hankintayksikkö

a) ei saa jakaa hankintaa erillisiin hankintoihin eikä valita tai käyttää tiettyä arvonmääritysmenetelmää hankinnan jättämiseksi kokonaan tai osittain tämän luvun soveltamisalan ulkopuolelle; ja

b) sisällyttää, riippumatta siitä, onko hankinta myönnetty yhdelle tai usealle toimittajalle, hankinnan arvioidun enimmäiskokonaismäärän hankinnan koko keston ajalta ottaen huomioon kaikenlaiset hyvitykset, kuten seuraavat:

i) palkkiot, maksut, provisiot ja korot; ja

ii) jos hankintaan on mahdollista sisällyttää optioita, tällaisten optioiden kokonaisarvo.

7. Jos yksi hankintakokonaisuus johtaa useamman kuin yhden sopimuksen tekemiseen tai sopimuksen osittamiseen, jäljempänä ’jaksotetut sopimukset’, kokonaisarvon arvioidun enimmäismäärän laskentaperusteena on

a) viimeisten 12 kuukauden aikana tai hankintayksikön edellisen verovuoden aikana tehtyjen saman tavara- tai palvelulajin jaksotettujen sopimusten arvo oikaistuna, jos mahdollista, seuraavien 12 kuukauden aikana tehtävien tavara- tai palveluhankintojen laatua tai arvoa koskevien ennakoitujen muutosten huomioon ottamiseksi; tai

b) alkuperäisen sopimuksen tekemistä seuraavien 12 kuukauden aikana tai hankintayksikön verovuoden aikana tehtävien saman tavara- tai palvelulajin jaksotettujen sopimusten arvioitu arvo.

8. Jos kyseessä on tavaroiden tai palveluiden hankkiminen leasingmenettelyllä, vuokraamalla tai osamaksulla tai jos hankinnan kokonaishintaa ei määritellä, arvonmääritysperusteena

a) on määräaikaisten

   i) enintään 12 kuukauden pituisten sopimusten osalta kestonaikainen kokonaisarvon arvioitu enimmäismäärä;

   ii) yli 12 kuukauden pituisten sopimusten osalta kokonaisarvon arvioitu enimmäismäärä, johon sisältyy mahdollinen arvioitu jäännösarvo;

b) on määräämättömäksi ajaksi tehtyjen sopimusten kuukautta kohti erääntyvien maksuerien arvioitu arvo 48-kertaisena;

c) sovelletaan b alakohtaa, kun on epävarmaa, onko sopimus määräaikainen.

28.3 ARTIKLA

Turvallisuus ja yleiset poikkeukset

1. Minkään tämän luvun määräyksen ei voida tulkita estävän osapuolta toteuttamasta toimea tai pitämästä salassa tietoa, joita se pitää keskeisten turvallisuusetujensa suojelemisen kannalta välttämättöminä ja jotka liittyvät aseiden, ampuma- tai sotatarvikkeiden hankkimiseen taikka kansallisen turvallisuuden tai puolustuksen kannalta välttämättömiin hankintoihin.

2. Edellyttäen, ettei tällaisia toimenpiteitä sovelleta tavalla, joka merkitsisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää osapuolten kesken samanlaisten olosuhteiden vallitessa tai kansainvälisen kaupan peiteltyä rajoittamista, minkään tämän luvun määräyksen ei voida tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa toimenpiteitä, jotka

a) ovat tarpeen julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden suojelemiseksi;

b) ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;

c) ovat tarpeen teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemiseksi; tai

d) liittyvät vammaisten henkilöiden, hyväntekeväisyysjärjestöjen tai vankityövoiman valmistamiin tavaroihin tai näiden tarjoamiin palveluihin.

3. Osapuolet ymmärtävät, että 2 kohdan b alakohta kattaa ympäristötoimenpiteet, jotka ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi.

28.4 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

Syrjimättömyys

1. Kumpikin osapuoli ja sen hankintayksiköt myöntävät kaikkien tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia hankintoja koskevien toimenpiteiden osalta välittömästi ja ehdoitta toisen osapuolen tavaroille ja palveluille sekä kumman tahansa osapuolen tavaroita ja palveluja tarjoaville toisen osapuolen toimittajille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin osapuoli ja sen hankintayksiköt myöntävät omille tavaroilleen, palveluilleen ja toimittajilleen.

2. Osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät saa minkään tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa hankintaa koskevan toimenpiteen osalta

a) kohdella alueelleen sijoittautunutta toimittajaa epäedullisemmin kuin toista alueelle sijoittautunutta toimittajaa sen ulkomaisten sidosten tai ulkomaisen omistuksen osuuden perusteella; tai

b) kohdella alueelleen sijoittautunutta toimittajaa syrjivästi sillä perusteella, että kyseisen toimittajan tiettyä hankintaa varten tarjoamat tavarat tai palvelut ovat toisen osapuolen tavaroita tai palveluja.

Sähköisten välineiden käyttö

3. Osapuolet varmistavat, että kaikki tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa hankintaa koskeva viestintä ja tiedonvaihto, mukaan lukien hankintatietojen, -ilmoitusten ja tarjouspyyntöasiakirjojen julkaiseminen, sekä tarjousten vastaanottaminen tapahtuu sähköisesti. Kun tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva hankinta toteutetaan sähköisiä välineitä käyttäen, hankintayksikkö

a) varmistaa, että hankinta toteutetaan käyttäen yleisesti saatavilla olevia ja muiden yleisesti saatavilla olevien tietoteknisten järjestelmien ja ohjelmistojen kanssa yhteentoimivia tietoteknisiä järjestelmiä ja ohjelmistoja, tietojen todentamiseen ja salaamiseen käytettävät järjestelmät ja ohjelmistot mukaan luettuina;

b) ottaa käyttöön ja ylläpitää mekanismeja, joilla varmistetaan osallistumishakemusten ja tarjousten koskemattomuus, ja muun muassa vahvistetaan niiden saapumisaika sekä estetään asiaton pääsy niihin; ja

c) käyttää sähköisiä tiedotus- ja viestintävälineitä hankintailmoitusten ja hankintamenettelyyn liittyvien tarjouspyyntöasiakirjojen julkaisemiseksi ja, siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista, tarjousten jättämisessä.

Hankintojen toteuttaminen

4. Hankintayksikön on toteutettava tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva hankinta avoimella ja puolueettomalla tavalla siten, että

a) noudatetaan tätä lukua ja käytetään esimerkiksi avointa, valikoivaa tai suljettua tarjouspyyntömenettelyä; ja

b) estetään eturistiriidat ja korruptoituneet käytännöt asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Alkuperäsäännöt

5. Tämän luvun soveltamisalaan kuuluvien julkisten hankintojen yhteydessä osapuoli ei saa soveltaa toisesta osapuolesta tuotaviin tavaroihin alkuperäsääntöjä, jotka eroavat niistä alkuperäsäännöistä, joita kyseinen osapuoli soveltaa tavanomaisessa kaupankäynnissä samanlaisten tavaroiden tuontiin.

Vastikkeet

6. Tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan osalta osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät saa tavoitella, ottaa huomioon, määrätä tai panna täytäntöön mitään vastiketta missään hankintamenettelyn vaiheessa.

Toimenpiteet, jotka eivät koske hankintaa

7. Edellä olevaa 1 ja 2 kohtaa ei sovelleta tuonnin yhteydessä kannettaviin tai tuontiin liittyviin tulleihin ja maksuihin, tällaisten tullien ja maksujen kantamismenettelyyn, ja muihin tuontisäännöksiin ja - muodollisuuksiin tai palveluiden kauppaa koskeviin toimenpiteisiin lukuun ottamatta tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia hankintoja koskevia toimenpiteitä.

Korruption vastaiset toimet

8. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sillä on käytössään asianmukaiset toimenpiteet korruptioon puuttumiseksi ja sen ehkäisemiseksi julkisissa hankinnoissaan. Tällaisiin toimenpiteisiin voi sisältyä menettelyjä, joilla estetään osapuolen julkisiin hankintoihin osallistuminen joko toistaiseksi tai määräajaksi sellaisilta toimittajilta, joiden osapuolen oikeusviranomaiset ovat lainvoimaisella päätöksellä todenneet osallistuneen kyseisen osapuolen alueella julkisten hankintojen yhteydessä lahjontaan, petoksiin tai muihin laittomiin toimiin. Kumpikin osapuoli varmistaa myös, että sillä on käytössä toimintaperiaatteet ja menettelyt, joilla eliminoidaan mahdollisuuksien mukaan hankintoihin osallistuvien tai niihin vaikuttavien henkilöiden mahdolliset eturistiriidat tai hallitaan niitä.

28.5 ARTIKLA

Hankintajärjestelmästä tiedottaminen

1. Kumpikin osapuoli

a) julkaisee viipymättä kaikki tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia hankintoja koskevat säädökset, määräykset, oikeudelliset päätökset, yleisesti sovellettavaksi tarkoitetut hallinnolliset päätökset, sopimusten vakioehdot, joista säädetään laissa tai asetuksessa ja jotka on otettu viitteeksi ilmoituksiin ja tarjouspyyntöasiakirjoihin, ja menettelyt sekä kaikkien näiden mahdolliset muutokset asiaankuuluvassa kansallisella tasolla virallisesti nimetyssä sähköisessä julkaisussa tai paperijulkaisussa, jota levitetään laajasti ja joka on helposti yleisön saatavilla; ja

b) antaa näistä pyydettäessä selvityksen toiselle osapuolelle.

2. Liitteessä 28-A jai 28-B olevassa I jaksossa on luettelo seuraavista:

a) sähköiset julkaisut tai paperijulkaisut, joissa asianomainen osapuoli julkaisee 1 kohdassa määrätyt tiedot;

b) sähköiset julkaisut tai paperijulkaisut, joissa asianomainen osapuoli julkaisee 28.6 artiklassa, 28.8 artiklan 9 kohdassa ja 28.17 artiklan 2 kohdassa edellytetyt ilmoitukset; ja

c) sen verkkosivuston osoitteen tai osoitteet, jossa asianomainen osapuoli julkaisee

i) julkisia hankintoja koskevat tilastonsa 28.17 artiklan 4 kohdan nojalla; tai

ii) myönnettyjä sopimuksia koskevat ilmoituksensa 28.17 artiklan 5 kohdan nojalla.

3. Kumpikin osapuoli ilmoittaa viipymättä 28.21 artiklassa tarkoitetulle alakomitealle kaikista liitteessä 28-A ja 28-B olevassa I jaksossa lueteltuihin osapuolen tietoihin tehtävistä muutoksista.

28.6 ARTIKLA

Ilmoitukset

Aiottua hankintaa koskeva ilmoitus

1. Hankintayksikkö julkaisee kunkin tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan osalta aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen, paitsi jos kyse on 28.14 artiklassa vahvistetuista olosuhteista.

2. Ellei tässä luvussa muuta määrätä, kunkin aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen on sisällettävä seuraavat tiedot:

a) hankintayksikön nimi ja osoite ja muut tiedot, joita tarvitaan yhteyden ottamiseen hankintayksikköön ja kaikkien asiaankuuluvien hankinta-asiakirjojen hankkimiseen, mukaan lukien mahdolliset hintatiedot ja maksuehdot;

b) hankinnan kuvaus, joka sisältää muun muassa hankittavien tavaroiden tai palveluiden luonteen ja määrän tai arvioidun määrän;

c) jaksotettujen sopimusten osalta arvio tulevia aiottuja hankintoja koskevien ilmoitusten julkaisuajankohdasta, jos mahdollista;

d) mahdollisten vaihtoehtojen kuvaus;

e) aikataulu tavaroiden tai palveluiden toimittamiselle tai sopimuksen kesto;

f) käytettävä hankintamenetelmä ja tieto siitä, liittyykö menetelmään neuvotteluja tai sähköinen huutokauppa;

g) tarvittaessa hankintaan osallistumista koskevien hakemusten toimitusosoite ja viimeinen jättöpäivä;

h) tarjousten toimitusosoite ja viimeinen jättöpäivä;

i) kieli tai kielet, jolla tai joilla tarjoukset tai osallistumishakemukset voidaan jättää, jos ne voidaan jättää kielellä, joka ei ole hankintayksikön osapuolen virallinen kieli;

j) luettelo ja lyhyt kuvaus kaikista toimittajiin sovellettavista osallistumisedellytyksistä, mukaan lukien toimittajilta edellytettäviä tiettyjä asiakirjoja tai todistuksia koskevat vaatimukset, ellei tällaisia vaatimuksia ole ilmoitettu tarjouspyyntöasiakirjoissa, jotka on saatettu kaikkien kiinnostuneiden toimittajien saataville samanaikaisesti aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen kanssa;

k) toimittajien valintaperusteet ja niiden toimittajien määrä, jotka voivat jättää tarjouksen, jos hankintayksikkö aikoo 28.8 artiklan 5 kohdan mukaisesti pyytää toimittajia jättämään tarjouksen; ja

l) osoitus siitä, että hankinta kuuluu tämän luvun soveltamisalaan.

Ilmoituksen tiivistelmä

3. Hankintayksikkö julkaisee jokaisesta aiotusta hankinnasta helposti saatavilla olevan ilmoituksen tiivistelmän jollakin WTO:n virallisista kielistä[1] samanaikaisesti kun se julkaisee aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen. Ilmoituksen tiivistelmän on sisällettävä ainakin seuraavat tiedot:

a) hankinnan kohde;

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että WTO:n viralliset kielet ovat englanti, espanja ja ranska.

b) tarjousten viimeinen jättöpäivä tai, tapauksen mukaan, hankintaan osallistumista tai kestoluetteloon sisällyttämistä koskevan hakemuksen viimeinen jättöpäivä; ja

c) osoite, josta hankinta-asiakirjoja voi pyytää.

Suunniteltua hankintaa koskeva ilmoitus

4. Hankintayksiköitä kannustetaan julkaisemaan mahdollisimman aikaisin kunakin verovuonna ilmoitus suunnitelluista hankinnoista, jäljempänä ’suunniteltua hankintaa koskeva ilmoitus’. Suunniteltua hankintaa koskevassa ilmoituksessa olisi mainittava hankinnan kohde ja aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen suunniteltu julkaisupäivä.

5. Liitteessä 28-A tai 28-B olevan B tai C jakson soveltamisalaan kuuluva hankintayksikkö voi käyttää suunniteltua hankintaa koskevaa ilmoitusta ilmoituksena aiotusta hankinnasta, jos suunniteltua hankintaa koskeva ilmoitus sisältää kaikki yksikön saatavilla olevat tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitetut tiedot ja jos siinä pyydetään kiinnostuneita toimittajia ilmoittamaan hankintayksikölle kiinnostuksensa kyseistä hankintaa kohtaan.

Kaikkiin ilmoituksiin sovellettavat säännöt

6. Aiottua hankintaa koskevien ilmoitusten, ilmoitusten tiivistelmien ja suunniteltua hankintaa koskevien ilmoitusten on oltava suoraan saatavilla sähköisesti ja maksutta internetissä olevan keskitetyn palvelupisteen kautta. Ilmoitukset voidaan myös julkaista soveltuvassa paperijulkaisussa, jota levitetään laajasti, ja ilmoitusten on oltava helposti yleisön saatavilla ainakin ilmoituksessa ilmoitetun ajanjakson päättymiseen saakka.

Käytettävät paperi- ja sähköiset julkaisut luetellaan kummankin osapuolen osalta liitteessä 28-A ja 28-B olevassa I jaksossa.

7. Riippumatta 6 kohdassa vahvistetuista vaatimuksista, jotka koskevat aiottuja hankintoja koskevien ilmoitusten, ilmoitusten tiivistelmien ja suunniteltua hankintaa koskevien ilmoitusten saatavuutta sähköisesti ja maksutta keskitetyn palvelupisteen kautta, Chile perustaa sähköisen palvelusivuston, jota käytetään tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen kolmen vuoden siirtymäkauden ajan, kunnes keskitetty palvelupiste on kaikilta osin toiminnassa, joka toimii väliaikaisena vaihtoehtona keskitetylle palvelupisteelle ja jonka olisi oltava käytettävissä maksutta ja sisällettävä linkit alustoille tai verkkosivustoille, joilla ilmoitukset julkaistaan. Palvelusivuston on sisällettävä linkit enintään seuraaville neljälle verkkosivustolle:

a) *Mercado público*;

b) *Ministerio de Obras Públicas*;

c) *Dirección General de Concesiones*; ja

d) *Diario Oficial*.

8. Osapuolet toteuttavat tämän artiklan 7 kohdan noudattamista koskevan uudelleentarkastelun säännöllisin väliajoin, mukaan lukien keskustelu 28.21 artiklassa tarkoitetun alakomitean kanssa, erityisesti keskitetyn palvelupisteen käyttöönoton tilanteen osalta.

28.7 ARTIKLA

Osallistumisedellytykset

1. Hankintayksikkö rajaa hankintaan osallistumisen edellytykset niihin, jotka ovat välttämättömiä sen varmistamiseksi, että toimittajalla on lainsäädännölliset ja rahoitukselliset valmiudet sekä kaupalliset ja tekniset kyvyt toteuttaa asianomainen hankinta.

2. Vahvistaessaan osallistumisedellytykset hankintayksikkö

a) ei saa asettaa toimittajan hankintaan osallistumisen edellytykseksi sitä, että tietyn osapuolen hankintayksikkö on aiemmin myöntänyt kyseiselle toimittajalle yhden tai useamman sopimuksen;

b) voi edellyttää asianmukaista aiempaa kokemusta, jos se on oleellista hankinnan vaatimusten täyttämiseksi. ja

c) ei saa asettaa hankinnan edellytykseksi osapuolen alueella hankittua aikaisempaa kokemusta.

3. Arvioidessaan sitä, täyttääkö toimittaja osallistumisedellytykset, hankintayksikkö

a) arvioi toimittajan taloudellisia valmiuksia sekä kaupallisia ja teknisiä kykyjä tämän liiketoiminnan perusteella sekä hankintayksikön osapuolen alueella että sen ulkopuolella; ja

b) perustaa arvionsa edellytyksiin, jotka se on etukäteen maininnut ilmoituksissa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa.

4. Jos on olemassa asiaa tukevia todisteita ja edellyttäen, ettei tätä kohtaa sovelleta tavalla, joka tarkoittaisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää osapuolten välillä, osapuoli ja sen hankintayksiköt voivat hylätä toimittajan muun muassa seuraavin perustein:

a) konkurssi;

b) väärät ilmoitukset;

c) aiemmasta sopimuksesta tai aiemmista sopimuksista johtuvien oleellisten vaatimusten tai velvoitteiden täyttämisen merkittävä tai jatkuva laiminlyönti;

d) vakavista rikoksista tai muista vakavista rikkomuksista saadut lopulliset tuomiot;

e) vakava ammatillinen laiminlyönti tai toiminta tai toiminnan puute, joka vaikuttaa haitallisesti toimittajan kaupalliseen luotettavuuteen; tai

f) verojen maksun laiminlyönti.

28.8 ARTIKLA

Toimittajien kelpoisuuden vahvistaminen

Rekisteröintijärjestelmät ja kelpuuttamismenettelyt

1. Osapuoli ja sen hankintayksiköt voivat pitää yllä toimittajien rekisteröintijärjestelmää, johon kiinnostuneita toimittajia pyydetään rekisteröitymään ja antamaan tiettyjä tietoja. Tässä tapauksessa osapuoli varmistaa, että kiinnostuneet toimittajat saavat rekisteröintijärjestelmää koskevat tiedot sähköisesti ja että ne voivat pyytää rekisteröintiä milloin tahansa. Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava kiinnostuneille toimittajille kohtuullisen ajan kuluessa pyynnön hyväksymistä tai hylkäämistä koskevasta päätöksestä. Jos pyyntö hylätään, päätös on perusteltava asianmukaisesti.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että

a) sen hankintayksiköt pyrkivät yhtenäistämään kelpuuttamismenettelyjään; ja

b) sen hankintayksiköt pyrkivät yhtenäistämään rekisteröintijärjestelmiään, jos ne ylläpitävät kyseisiä järjestelmiä.

3. Osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät saa ottaa käyttöön tai soveltaa mitään rekisteröintijärjestelmää tai kelpuuttamismenettelyä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti aiheutetaan tarpeettomia esteitä toisen osapuolen toimittajien osallistumiselle sen hankintaan.

Valikoiva tarjouspyyntömenettely

4. Jos hankintayksikkö aikoo järjestää valikoivan tarjouspyyntömenettelyn, sen on

a) sisällytettävä aiottua hankintaa koskevaan ilmoitukseen ainakin 28.6 artiklan 2 kohdan a, b, f, g, j, k ja l alakohdassa esitetyt tiedot ja pyydettävä toimittajia lähettämään osallistumishakemus; ja

b) annettava tarjouskilpailun alkuun mennessä ainakin 28.6 artiklan 2 kohdan c, d, e, h ja i alakohdassa mainitut tiedot edellytykset täyttäville toimittajille, joille se antaa ilmoituksen 28.12 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla.

5. Hankintayksikkö sallii kaikkien edellytykset täyttävien toimittajien osallistua tiettyyn hankintaan, jollei hankintayksikkö ilmoita aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa rajoituksista niiden toimittajien määrään, jotka saavat jättää tarjouksen, ja perusteita tai oikeutus rajoitetun toimittajamäärän valitsemiselle. Tarjouspyyntö on osoitettava sellaiselle määrälle toimittajia, joka on tarpeen kilpailun varmistamiseksi.

6. Jos tarjouspyyntöasiakirjat eivät ole julkisesti saatavilla 4 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen julkaisupäivästä alkaen, hankintayksikön on varmistettava, että kyseiset asiakirjat saatetaan samanaikaisesti kaikkien 5 kohdan mukaisesti valittujen edellytykset täyttävien toimittajien saataville.

Kestoluettelot

7. Hankintayksikkö voi ylläpitää toimittajien kestoluetteloa sillä edellytyksellä, että ilmoitus, jolla kiinnostuneita toimittajia pyydetään hakemaan sisällyttämistä luetteloon,

a) julkaistaan vuosittain; ja

b) on jatkuvasti saatavilla liitteessä 28-A ja 28-B olevassa I jaksossa luetellussa asianmukaisessa julkaisussa, mikäli se julkaistaan sähköisesti.

8. Edellä 7 kohdassa tarkoitettuun ilmoitukseen on sisällytettävä seuraavat:

a) kuvaus tavaroista tai palveluista tai niiden luokista, joita varten luetteloa voidaan käyttää;

b) osallistumisedellytykset, jotka toimittajien on täytettävä tullakseen sisällytetyiksi luetteloon, sekä menetelmät, joilla hankintayksikkö varmentaa, että toimittaja täyttää edellytykset;

c) hankintayksikön nimi ja osoite ja muut tiedot, joita tarvitaan yhteydenottoon hankintayksikköön ja kaikkien luetteloon liittyvien merkityksellisten asiakirjojen hankkimiseen;

d) luettelon voimassaoloaika ja sen voimassaolon uudistamis- tai päättämistapa tai, jos voimassaoloaikaa ei mainita, ilmoitus siitä, miten luettelon käytön päättämisestä ilmoitetaan; ja

e) osoitus siitä, että luetteloa voidaan käyttää tämän luvun soveltamisalaan kuuluvaan hankintaan.

9. Jos kestoluettelo on voimassa enintään kolme vuotta, hankintayksikkö voi 7 kohdan määräyksistä poiketen julkaista 7 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen ainoastaan kerran luettelon voimassaoloajan alkaessa sillä edellytyksellä, että

a) ilmoituksessa ilmoitetaan voimassaoloaika ja ettei muita ilmoituksia julkaista; ja

b) ilmoitus julkaistaan sähköisesti ja se on saatavilla jatkuvasti sen voimassaolon ajan.

10. Hankintayksikön on annettava toimittajien milloin tahansa hakea sisällyttämistä kestoluetteloon, ja sen on sisällytettävä luetteloon kaikki edellytykset täyttävät toimittajat kohtuullisen lyhyessä ajassa.

11. Jos toimittaja, joka ei sisälly kestoluetteloon, jättää kestoluetteloon perustuvaa hankintaa koskevan osallistumishakemuksen ja kaikki vaadittavat asiakirjat 28.12 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen määräaikojen puitteissa, hankintayksikön on käsiteltävä hakemus. Hankintayksikkö ei saa hylätä toimittajaa hankintaa koskevasta käsittelystä sillä perusteella, että yksiköllä ei ole riittävästi aikaa käsitellä hakemusta, jollei ole kyse poikkeustapauksesta, jossa yksikkö ei hankinnan monitahoisuuden vuoksi kykene käsittelemään hakemusta tarjousten jättämiselle asetetussa määräajassa.

Liitteessä 28-A tai 28-B olevan B ja C jakson soveltamisalaan kuuluvat yksiköt

12. Liitteessä 28-A tai 28-B olevan B tai C jakson soveltamisalaan kuuluva hankintayksikkö voi käyttää aiottua hankintaa koskevana ilmoituksena ilmoitusta, jossa toimittajia pyydetään hakemaan kestoluetteloon sisällyttämistä, edellyttäen, että

a) ilmoitus julkaistaan tämän artiklan 7 kohdan mukaisesti ja se sisältää tämän artiklan 8 kohdassa vaaditut tiedot, kaikki saatavilla olevat 28.6 artiklan 2 kohdassa vaaditut tiedot sekä maininnan siitä, että kyseinen ilmoitus on aiottua hankintaa koskeva ilmoitus tai että ainoastaan kestoluettelossa olevat toimittajat saavat tulevaisuudessa kestoluettelon piiriin kuuluvaa hankintaa koskevia ilmoituksia; ja

b) yksikkö toimittaa viipymättä riittävästi tietoja toimittajille, jotka ovat ilmaisseet yksikölle kiinnostuksensa tiettyä hankintaa kohtaan, jotta nämä voivat arvioida, ovatko ne kiinnostuneita hankinnasta, mukaan lukien kaikki tällaiset saatavilla olevat lisätiedot, joita edellytetään 28.6 artiklan 2 kohdassa.

13. Liitteessä 28-A tai 28-B olevan B tai C jakson soveltamisalaan kuuluvat hankintayksiköt voivat antaa toimittajan, joka on hakenut sisällyttämistä kestoluetteloon tämän artiklan 10 kohdan mukaisesti, tehdä tarjouksen tietyssä hankinnassa, jos hankintayksiköllä on riittävästi aikaa tutkia, täyttääkö toimittaja osallistumisedellytykset.

Hankintayksikön päätöksistä tiedottaminen

14. Hankintayksikön on viipymättä ilmoitettava hankintaan osallistumista koskevan hakemuksen tai toimittajien kestoluetteloon sisällyttämistä koskevan hakemuksen lähettäneelle toimittajalle hankintayksikön tällaisesta hakemuksesta tekemästä päätöksestä.

15. Jos hankintayksikkö hylkää toimittajan esittämän hankintaan osallistumista koskevan hakemuksen tai kestoluetteloon sisällyttämistä koskevan hakemuksen, ei katso toimittajan enää täyttävän osallistumisedellytyksiä tai poistaa toimittajan kestoluettelosta, sen on viipymättä ilmoitettava asiasta toimittajalle ja toimitettava tälle pyynnöstä viipymättä kirjallinen selvitys päätöksensä perusteluista.

28.9 ARTIKLA

Tekniset eritelmät

1. Hankintayksikkö ei saa laatia, ottaa käyttöön tai soveltaa teknisiä eritelmiä tai määrätä vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä, joiden tarkoituksena tai seurauksena on tarpeettomien esteiden aiheuttaminen kansainväliselle kaupalle.

2. Hankittavien tavaroiden tai palveluiden teknisistä eritelmistä määrätessään hankintayksikön on tarvittaessa

a) laadittava tekniset eritelmät tietoina käyttöominaisuuksista ja toimintavaatimuksista eikä niinkään mallina tai kuvailevina ominaisuuksina; ja

b) käytettävä teknisten eritelmien perustana kansainvälisiä standardeja, jos niitä on; tai perustana on käytettävä kansallisia teknisiä määräyksiä, tunnustettuja kansallisia standardeja tai rakennusmääräyksiä, jos tällaisia kansainvälisiä standardeja ei ole.

3. Jos teknisissä eritelmissä käytetään mallia tai kuvailevia ominaisuuksia, hankintayksikön olisi tarvittaessa mainittava, että se ottaa huomioon vastaavia tavaroita tai palveluja koskevat tarjoukset, jotka todistettavasti täyttävät hankintavaatimukset, sisällyttämällä esimerkiksi maininnan ”tai vastaava” tarjouspyyntöasiakirjoihin.

4. Hankintayksikkö ei saa määrätä teknisistä eritelmistä, joissa edellytetään tiettyä tavaramerkkiä tai toiminimeä, patenttia, tekijänoikeutta, mallia, tyyppiä, tiettyä alkuperää, valmistajaa tai toimittajaa taikka viitataan niihin, paitsi jos hankintavaatimuksia ei voida muulla tavoin kuvata riittävän tarkasti tai selvästi ja edellyttäen, että tällaisissa tapauksissa hankintayksikkö sisällyttää tarjouspyyntöasiakirjoihin esimerkiksi maininnan ”tai vastaava”.

5. Hankintayksikkö ei saa pyytää eikä ottaa vastaan kilpailua rajoittavalla tavalla vaikuttavaa neuvontaa, jota voidaan käyttää tietyssä hankinnassa käytettävien eritelmien valmistelussa tai hyväksynnässä, sellaiselta henkilöltä, jolla voi olla kaupallista mielenkiintoa hankintaa kohtaan.

6. Selvyyden vuoksi todetaan, että osapuoli, sen hankintayksiköt mukaan lukien, saavat tämän artiklan mukaisesti laatia, ottaa käyttöön tai soveltaa teknisiä eritelmiä luonnonvarojen säilyttämisen tai ympäristönsuojelun edistämiseksi.

28.10 ARTIKLA

Tarjouspyyntöasiakirjat

1. Hankintayksikkö asettaa toimittajien saataville tarjouspyyntöasiakirjat, joissa ilmoitetaan kaikki tiedot, jotka toimittajat tarvitsevat asianmukaisten tarjousten laatimista ja jättämistä varten. Tällaisten asiakirjojen on sisällettävä täydellinen kuvaus seuraavista seikoista, jollei niitä ole esitetty jo aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa:

a) hankinta, mukaan lukien hankittavien tavaroiden tai palveluiden luonne ja määrä tai, jos määrä ei ole tiedossa, arvioitu määrä ja kaikki vaatimukset, mukaan lukien tekniset eritelmät, vaatimustenmukaisuuden arviointitodistus, suunnitelmat, piirustukset tai ohjeaineistot;

b) kaikki toimittajien osallistumisedellytykset, mukaan lukien luettelo osallistumisedellytyksiin liittyvistä tiedoista ja asiakirjoista, jotka toimittajien on esitettävä;

c) kaikki arviointiperusteet, joita yksikkö soveltaa hankintasopimusta tehdessään, ja, ellei hinta ole ainoa arviointiperuste, kyseisten arviointiperusteiden suhteellinen painoarvo;

d) todentamiseen ja salaamiseen liittyvät vaatimukset tai tietojen sähköiseen toimittamiseen liittyvät muut vaatimukset, jos hankintayksikkö toteuttaa hankinnan sähköisesti;

e) huutokaupan säännöt, mukaan lukien tarjousten arviointiperusteisiin liittyvien tekijöiden yksilöinti, jos hankintayksikkö järjestää sähköisen huutokaupan;

f) tarjousten avaamistilaisuuden päivämäärä, kellonaika ja paikka sekä tarvittaessa tiedot henkilöistä, joilla on oikeus olla läsnä, jos tarjoukset avataan julkisesti;

g) kaikki muut ehdot, mukaan lukien maksuehdot ja rajoitukset, jotka koskevat tarjousten esittämistapaa kuten sitä, onko ne esitettävä paperilla vai sähköisesti; ja

h) tavaroiden toimittamiselle tai palveluiden tarjoamiselle mahdollisesti asetetut määräajat.

2. Asettaessaan määräaikoja hankittavien tavaroiden toimittamiselle tai palveluiden tarjoamiselle hankintayksikkö ottaa huomioon muun muassa hankinnan monitahoisuuden, odotettavissa olevan alihankinnan osuuden sekä realistisen ajan, jonka tuotanto, varastosta otto ja tavaroiden kuljetus lähtöpaikasta taikka palvelun toimittaminen vaatii.

3. Aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa vahvistettuihin arviointiperusteisiin voivat sisältyä muiden muassa hinta ja muita kustannustekijöitä, laatu, tekniset ansiot, ympäristöominaisuudet ja toimitusehdot.

4. Hankintayksikön on viipymättä

a) asetettava tarjouspyyntöasiakirjat saataville, jotta kiinnostuneilla toimittajilla on riittävästi aikaa asianmukaisten tarjousten jättämistä varten;

b) toimitettava pyynnöstä tarjouspyyntöasiakirjat kaikille kiinnostuneille toimittajille; ja

c) vastattava kaikkien kiinnostuneiden tai hankintaan osallistuvien toimittajien kaikkiin kohtuullisiin asiaankuuluvia tietoja koskeviin pyyntöihin osapuolen lainsäädännössä määritetyn ajan kuluessa sillä edellytyksellä, ettei kyseinen toimittaja saa tällaisten tietojen avulla etua muihin toimittajiin nähden.

Muutokset

5. Jos hankintayksikkö muuttaa aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai hankintaan osallistuville toimittajille annetuissa tarjouspyyntöasiakirjoissa vahvistettuja perusteita tai vaatimuksia tai muuttaa ilmoitusta tai tarjouspyyntöasiakirjoja taikka julkaisee ne uudelleen, sen on toimitettava kirjallisesti kaikki tällaiset muutokset tai muutettu tai uudelleen julkaistu ilmoitus tai tarjouspyyntöasiakirjat

a) kaikille toimittajille, jotka ovat osallisina menettelyssä ajankohtana, jona tietoja muutetaan tai julkaistaan uudelleen, jos nämä ovat yksikön tiedossa, ja muissa tapauksissa samalla tavalla kuin alkuperäiset tiedot; ja ja

b) hankinnan luonteen ja monitahoisuuden kannalta riittävän aikaisin, jotta toimittajille jää aikaa tarvittaessa muuttaa tarjouksiaan ja toimittaa muutetut tarjoukset.

28.11 ARTIKLA

Ympäristönäkökohdat ja sosiaaliset näkökohdat

1. Osapuoli voi sallia hankintayksiköidensä ottaa ympäristönäkökohdat ja sosiaaliset näkökohdat huomioon kaikissa hankintamenettelyn vaiheissa edellyttäen, että tällaiset näkökohdat ovat syrjimättömiä, eivät riko 28.4 artiklan 6 kohdassa määrättyä vastikekieltoa ja liittyvät kyseisen sopimuksen kohteeseen.

2. Selkeyden vuoksi todetaan, että ympäristönäkökohtia ja sosiaalisia näkökohtia ei saa valmistella, valita tai ottaa huomioon tavalla, joka tarkoittaisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää osapuolten välillä tai peitettyä osapuolten välisen kaupan rajoittamista.

28.12 ARTIKLA

Määräajat

1. Hankintayksikkö antaa omien kohtuullisten tarpeidensa mukaisesti toimittajille riittävästi aikaa laatia ja toimittaa osallistumishakemukset ja asianmukaiset tarjoukset ottaen huomioon muun muassa

a) hankinnan luonteen ja monitahoisuuden;

b) odotettavissa olevan alihankinnan laajuuden; ja

c) jos sähköisiä välineitä ei käytetä, ajan, joka vaaditaan tarjousten toimittamiseen muilla kuin sähköisillä välineillä ulkomailla sijaitsevista ja kotimaisista yhteyspisteistä.

Tällaisten määräaikojen, mukaan lukien niiden mahdolliset pidennykset, on oltava samat kaikille hankinnasta kiinnostuneille tai hankintaan osallistuville toimittajille.

2. Valikoivaa tarjouspyyntömenettelyä käyttävä hankintayksikkö vahvistaa osallistumishakemusten viimeisen jättöpäivän siten, että se on periaatteessa vähintään 25 päivää aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisemispäivästä. Jos hankintayksikön asianmukaisesti osoittama tilanteen kiireellisyys tekee tällaisen määräajan noudattamisen mahdottomaksi, määräaika voidaan lyhentää vähintään 10 päivään.

3. Jollei 4, 5, 7 ja 8 kohdan määräyksistä muuta johdu, hankintayksikön on vahvistettava tarjousten viimeinen jättöpäivä siten, että se on vähintään 40 päivää siitä, kun

a) aiottua hankintaa koskeva ilmoitus on julkaistu, kun kyseessä on avoin tarjouspyyntömenettely; tai

b) hankintayksikkö ilmoittaa toimittajille, että niitä pyydetään jättämään tarjous, kun kyseessä on valikoiva tarjouspyyntömenettely, riippumatta siitä, käyttääkö hankintayksikkö kestoluetteloa.

4. Hankintayksikkö voi lyhentää tarjousten jättämiselle 3 kohdan mukaisesti vahvistetun määräajan vähintään 10 päivään, jos

a) hankintayksikkö on julkaissut suunniteltua hankintaa koskevan ilmoituksen 28.6 artiklan 4 kohdan mukaisesti vähintään 40 päivää ja enintään 12 kuukautta ennen aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisemista ja suunniteltua hankintaa koskeva ilmoitus sisältää seuraavat:

   i) hankinnan kuvaus;

ii) arvioitu päivämäärä, jolloin tarjoukset tai osallistumishakemukset on viimeistään jätettävä;

iii) maininta siitä, että kiinnostuneiden toimittajien on ilmaistava hankintayksikölle kiinnostuksensa hankintaan;

iv) osoite, josta hankinta-asiakirjoja voi pyytää; ja

v) kaikki saatavilla olevat tiedot, joita 28.6 artiklan 2 kohdassa edellytetään aiottua hankintaa koskevalta ilmoitukselta;

b) hankintayksikkö ilmoittaa jaksotettujen sopimusten osalta aiottua hankintaa koskevassa ensimmäisessä ilmoituksessa, että seuraavissa ilmoituksissa esitetään tämän kohdan mukaiset määräajat tarjousten jättämiselle; tai

c) hankintayksikön asianmukaisesti osoittama tilanteen kiireellisyys tekee tarjousten jättämiselle 3 kohdan mukaisesti asetetun määräajan noudattamisen mahdottomaksi.

5. Hankintayksikkö voi lyhentää tarjousten jättämiselle 3 kohdan mukaisesti vahvistettua määräaikaa viidellä päivällä kaikissa seuraavissa tilanteissa:

a) aiottua hankintaa koskeva ilmoitus julkaistaan sähköisesti;

b) kaikki tarjouspyyntöasiakirjat ovat saatavilla sähköisesti aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisupäivästä alkaen; ja

c) hankintayksikkö hyväksyy tarjousten esittämisen sähköisesti.

6. Edellä olevan 5 kohdan soveltaminen yhdessä 4 kohdan kanssa ei saa johtaa siihen, että 3 kohdan mukaisesti tarjousten jättämiselle asetettuja määräaikoja lyhennetään alle 10 päivään aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisupäivästä.

7. Jos hankintayksikkö ostaa kaupallisia tavaroita tai palveluja tai niiden yhdistelmän, se voi lyhentää 3 kohdan mukaisesti vahvistetun tarjousten jättämiselle asetetun määräajan vähintään 13 päivään sillä edellytyksellä, että se julkaisee samaan aikaan sähköisesti sekä aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen että tarjouspyyntöasiakirjat, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muita tämän artiklan määräyksiä. Jos hankintayksikkö hyväksyy kaupallisia tavaroita tai palveluja koskevien tarjousten esittämisen sähköisesti, se voi lisäksi lyhentää 3 kohdan mukaisesti asetetun määräajan vähintään 10 päivään.

8. Jos liitteessä 28-A tai 28-B olevan B tai C jakson soveltamisalaan kuuluva hankintayksikkö on valinnut kaikki edellytykset täyttävät toimittajat tai rajoitetun määrän niistä, hankintayksikkö ja valitut toimittajat voivat sopia keskenään määräajasta tarjousten jättämiselle. Jos sopimusta ei ole, määräaika on vähintään 10 päivää.

28.13 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuoli voi edellyttää, että sen hankintayksiköt käyvät toimittajien kanssa neuvotteluja tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan yhteydessä, jos

a) hankintayksikkö on ilmaissut aikomuksensa käydä neuvotteluja 28.6 artiklan 2 kohdan nojalla vaaditussa aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa; tai

b) tarjousten arvioinnissa ilmenee, ettei yksikään tarjouksista ole aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa esitetyillä arviointiperusteilla selvästi kokonaistaloudellisesti edullisin.

2. Hankintayksikkö

a) varmistaa, että neuvotteluihin osallistuvien toimittajien mahdollinen poissulkeminen tehdään aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjen arviointiperusteiden mukaisesti; ja

b) ilmoittaa neuvottelujen päätyttyä yleisen määräajan, johon mennessä jäljelle jääneiden toimittajien on jätettävä uusi tai tarkistettu tarjous.

28.14 ARTIKLA

Suljettu tarjouspyyntömenettely

1. Edellyttäen, että hankintayksikkö ei käytä tätä määräystä toimittajien välisen kilpailun välttämiseksi tai tavalla, jolla syrjitään toisen osapuolen toimittajia tai suojellaan kotimaisia toimittajia, hankintayksikkö voi käyttää suljettua tarjouspyyntömenettelyä ja olla soveltamatta 28.6, 28.7, 28.8 ja 28.10 artiklaa ja 28.12, 28.13, 28.15 ja 28.16 artiklaa seuraavin edellytyksin:

a) jos

i) yhtään tarjousta ei ole jätetty tai yksikään toimittaja ei ole pyytänyt osallistumista;

ii) yksikään jätetyistä tarjouksista ei täytä tarjouspyyntöasiakirjojen olennaisia vaatimuksia;

iii) yksikään toimittaja ei ole täyttänyt osallistumisedellytyksiä; tai

iv) toimivaltainen viranomainen on todennut jätetyt tarjoukset vilpillisiksi eikä tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia ole muutettu oleellisesti;

b) jos ainoastaan tietty toimittaja voi toimittaa tavarat tai palvelut ja varteenotettavia vaihtoehtoisia tai korvaavia tavaroita tai palveluja ei ole mistä tahansa seuraavasta syystä:

i) vaatimuksena on taideteos;

ii) kyse on patenttien, tekijänoikeuksien tai muiden yksinoikeuksien tarjoamasta suojasta; tai

iii) kilpailua ei ole teknisistä syistä;

c) jos kyseessä on tavaroiden tai palveluiden alkuperäisen toimittajan suorittama, alkuperäiseen hankintaan sisältymättömien lisätoimitusten hankinta, kun toimittajan vaihtaminen tällaisten lisätavaroiden tai -palveluiden osalta

i) ei ole mahdollista taloudellisista tai teknisistä syistä, joita ovat muun muassa vaatimus korvattavuudesta tai yhteentoimivuudesta sellaisten olemassa olevien laitteiden, ohjelmistojen, palveluiden tai laitteistojen kanssa, jotka on hankittu osana alkuperäistä hankintaa; ja

ii) aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten olennaista päällekkäisyyttä hankintayksikölle;

d) jos ja siltä osin kuin se on ehdottoman välttämätöntä hankintayksikön ennalta arvaamattomien syiden aiheuttaman äärimmäisen kiireen vuoksi, tavaroita tai palveluita ei ole voitu hankkia tarpeeksi ajoissa avointa tai valikoivaa tarjouspyyntömenettelyä noudattaen;

e) jos tavarat hankitaan perushyödykemarkkinoilta;

f) jos hankintayksikkö hankkii prototyypin tai uuden tavaran tai palvelun, joka on kehitetty sen pyynnöstä tietyn tutkimus- tai koetoimintaa, selvitystyötä tai alkuperäiskehittelyä koskevan sopimuksen osana ja sitä varten; uuden tavaran tai palvelun alkuperäiskehittelyyn voi kuulua rajoitettua tuotantoa tai tarjontaa kenttäkokeiden tulosten saamiseksi ja sen osoittamiseksi, että tavara tai palvelu soveltuu sarjatuotantoon tai -tarjontaan hyväksyttävien laatustandardien mukaisesti, mutta siihen ei kuulu sarjatuotanto tai -tarjonta kaupallisen kannattavuuden saavuttamiseksi tai tutkimus- ja kehittelykulujen kattamiseksi;

g) jos kyse on hankinnasta poikkeuksellisen edullisissa olosuhteissa, jotka liittyvät vain erittäin lyhytaikaisesti ilmenevään epätavalliseen tilanteeseen, kuten selvitystilaan, konkurssipesän hallintoon tai konkurssiin, mutta ei tavanomaisesta hankinnasta vakituisilta toimittajilta; tai

h) jos sopimus tehdään suunnittelukilpailun voittajan kanssa sillä edellytyksellä, että

   i) kilpailu on järjestetty tämän luvun periaatteita noudattaen, erityisesti aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisemisen osalta; ja

   ii) riippumaton tuomaristo arvioi osallistujat suunnittelusopimuksen tekemiseksi voittajan kanssa.

2. Hankintayksikkö laatii kirjallisen kertomuksen jokaisesta 1 kohdan nojalla tehdystä sopimuksesta. Kertomus sisältää hankintayksikön nimen, hankittujen tavaroiden tai palveluiden arvon ja laadun sekä selvityksen 1 kohdassa määrätyistä olosuhteista ja edellytyksistä, jotka oikeuttavat suljetun tarjouspyyntömenettelyn käytön.

28.15 ARTIKLA

Sähköiset huutokaupat

Jos hankintayksikkö aikoo toteuttaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan sähköistä huutokauppaa käyttäen, sen on toimitettava jokaiselle osallistujalle ennen sähköisen huutokaupan aloittamista

a) tiedot automaattisesta arviointimenettelystä, joka perustuu tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyihin arviointiperusteisiin ja jota käytetään huutokaupassa tarjousten automaattisessa järjestykseen asettamisessa tai niiden järjestyksen muuttamisessa, ja siihen kuuluvista matemaattisista kaavoista;

b) osallistujan tarjouksen alustavan arvioinnin tulokset, jos sopimus myönnetään edullisimman tarjouksen perusteella; ja

c) kaikki muut huutokaupan toteuttamisen kannalta merkitykselliset tiedot.

28.16 ARTIKLA

Tarjousten käsittely ja sopimusten myöntäminen

Tarjousten käsittely

1. Hankintayksikön on otettava kaikki tarjoukset vastaan, avattava ne ja käsiteltävä niitä sellaisia menettelyjä noudattaen, joilla taataan hankintaprosessin oikeudenmukaisuus ja puolueettomuus sekä tarjousten luottamuksellisuus.

2. Hankintayksikkö ei saa rangaista toimittajaa, jonka tarjous vastaanotetaan tarjousten vastaanottamiselle vahvistetun määräajan jälkeen, jos viive johtuu pelkästään hankintayksikön käsittelyvirheestä.

3. Jos hankintayksikkö antaa toimittajalle mahdollisuuden korjata tahattomat muotovirheet tarjousten avaamisen ja sopimuksen myöntämisen välisenä aikana, sen on annettava sama mahdollisuus kaikille tarjousmenettelyyn osallistuville toimittajille.

Sopimusten myöntäminen

4. Jotta tarjous voidaan ottaa huomioon sopimusta myönnettäessä, se on jätettävä kirjallisesti ja sen on tarjouksia avattaessa oltava ilmoitusten ja tarjouspyyntöasiakirjojen oleellisten vaatimusten mukainen ja osallistumisedellytykset täyttävän toimittajan jättämä.

5. Jollei hankintayksikkö päätä, että sopimuksen myöntäminen ei ole yleisen edun mukaista, sen on myönnettävä sopimus sellaiselle toimittajalle, jonka se on todennut kykenevän täyttämään sopimuksen ehdot ja jonka tarjous on ainoastaan ilmoituksissa ja tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjen arviointiperusteiden perusteella

a) kokonaistaloudellisesti edullisin; tai

b) hinnaltaan alhaisin, jos hinta on yksinomainen arviointiperuste.

6. Jos hankintayksikkö saa tarjouksen, jonka hinta on epätavallisen alhainen muiden tarjousten hintaan verrattuna, se voi varmistaa toimittajalta, että toimittaja täyttää osallistumisehdot ja pystyy täyttämään sopimusehdot.

7. Hankintayksikkö ei saa käyttää mahdollisia vaihtoehtoja, peruuttaa hankintaa tai muuttaa myönnettyjä sopimuksia kiertääkseen tämän luvun mukaisia velvollisuuksiaan.

8. Kumpikin osapuoli pyrkii parhaansa mukaan säätämään yleisesti noudatettavasta odotusajasta sopimuksen myöntämisen ja tekemisen välillä, jotta hylätyillä tarjoajilla on riittävästi aikaa tarkastella sopimuksen myöntämistä koskevaa päätöstä ja riitauttaa se.

28.17 ARTIKLA

Hankintatietojen avoimuus

Tiedotus toimittajille

1. Hankintayksikön on viipymättä ilmoitettava menettelyyn osallistuville toimittajille sopimuksen myöntämistä koskevista päätöksistään ja toimittajan pyynnöstä kirjallisesti. Jollei 28.18 artiklan 2 ja 3 kohdasta muuta johdu, hankintayksikön on pyynnöstä toimitettava menettelyn hävinneelle toimittajalle selvitys syistä, joiden vuoksi yksikkö ei valinnut sen tarjousta, ja esitettävä valitun toimittajan tarjouksen suhteelliset edut.

Sopimuksen myöntämistä koskevien tietojen julkaiseminen

2. Hankintayksikön on viimeistään 72 päivän kuluttua jokaisen tämän luvun soveltamisalaan kuuluvan sopimuksen myöntämisestä julkaistava ilmoitus liitteissä 28-A ja 28-B olevassa I jaksossa luetellussa asianmukaisessa paperijulkaisussa tai sähköisessä julkaisussa. Jos hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen ainoastaan sähköisessä julkaisussa, tietojen on oltava helposti saatavilla kohtuullisen ajan. Ilmoituksen on sisällettävä ainakin seuraavat tiedot:

a) hankittavien tavaroiden tai palveluiden kuvaus;

b) hankintayksikön nimi ja osoite;

c) valitun toimittajan nimi ja osoite;

d) valitun tarjouksen arvo tai hankintasopimuksen myöntämisessä huomioon otettujen tarjousten korkein ja alin arvo;

e) myöntämispäätöksen tekopäivä; ja

f) käytetty hankintamenetelmä ja, jos on käytetty 28.14 artiklan mukaista suljettua tarjouspyyntömenettelyä, kuvaus sen käyttöön oikeuttaneista olosuhteista.

Asiakirjojen säilyttäminen, kertomukset ja sähköinen jäljitettävyys

3. Jokainen hankintayksikkö säilyttää vähintään kolmen vuoden ajan sopimuksen myöntämispäivästä lähtien

a) tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin liittyviä tarjouspyyntömenettelyjä ja sopimusten tekemistä koskevat asiakirjat ja kertomukset, mukaan lukien 28.14 artiklassa vaaditut kertomukset; ja

b) tiedot, joilla varmistetaan tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sähköisesti toteutetun hankinnan asianmukainen jäljitettävyys.

Tilastotietojen vaihto

4. Toisen osapuolen pyynnöstä ja ottaen huomioon 28.21 artiklassa tarkoitetussa alakomiteassa käytävät keskustelut kumpikin osapuoli asettaa toisen osapuolen saataville tilastotiedot tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvista tavaroiden, palveluiden ja rakennuspalveluiden hankinnoista, mukaan lukien mahdollisimman kattavat tilastotiedot käyttöoikeusurakoista. Osapuolet tekevät 28.23 artiklan mukaisesti yhteistyötä ollakseen paremmin selvillä toistensa julkisia hankintoja koskevista tilastotiedoista.

5. Jos osapuoli edellyttää tämän artiklan 2 kohdan nojalla sähköisesti julkaistavia ilmoituksia myönnetyistä sopimuksista ja jos tällaiset ilmoitukset ovat julkisesti saatavilla yhden tietokannan kautta ja muodossa, joka mahdollistaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien hankintasopimusten analysoinnin, osapuoli voi 28.21 artiklassa tarkoitetulle alakomitealle toimitettavien raporttien sijaan toimittaa linkin verkkosivustolleen sekä tällaisten tilastojen saantiin ja käyttämiseen tarvittavat ohjeet.

28.18 ARTIKLA

Tietojen luovuttaminen

Tiedotus osapuolille

1. Osapuoli toimittaa toisen osapuolen pyynnöstä viipymättä kaikki tiedot, joita tarvitaan sen arvioimiseksi, onko hankinta toteutettu oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja tämän luvun mukaisesti, mukaan lukien tiedot valitun tarjouksen erityispiirteistä ja sen suhteellisista eduista. Jos tietojen antaminen vaarantaisi kilpailun tulevien tarjouspyyntömenettelyjen yhteydessä, tiedot vastaanottava osapuoli ei saa luovuttaa niitä millekään toimittajalle muuten kuin neuvoteltuaan asiasta tiedot antaneen osapuolen kanssa ja saatuaan tämän suostumuksen.

Tietojen salassapito

2. Sen estämättä, mitä muualla tässä luvussa määrätään, osapuoli, mukaan lukien sen hankintayksiköt, ei saa antaa millekään toimittajalle tietoja, jotka vaarantaisivat tietyn toimittajan oikeutetut kaupalliset edut tai toimittajien välisen reilun kilpailun, paitsi siinä määrin kuin lainsäädännössä edellytetään tai tiedot luovuttaneen toimittajan kirjallisella luvalla.

3. Tämän luvun määräyksiä ei voida tulkita siten, että osapuolen, sen hankintayksiköt, viranomaiset ja muutoksenhakuelimet mukaan lukien, edellytettäisiin luovuttavan luottamuksellisia tietoja, jos luovuttaminen

a) haittaisi lainvalvontaa;

b) saattaisi vaarantaa toimittajien välisen tasapuolisen kilpailun;

c) vaarantaisi tiettyjen henkilöiden perustellut kaupalliset edut, teollis- ja tekijänoikeuksien suoja mukaan lukien; tai

d) olisi muutoin yleisen edun vastaista.

28.19 ARTIKLA

Kotimaiset muutoksenhakumenettelyt

1. Kumpikin osapuoli tarjoaa nopean, tehokkaan, avoimen ja syrjimättömän hallinnollisen tai oikeudellisen muutoksenhakumenettelyn, jonka avulla toimittaja, jolla on tai on ollut tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan hankintaan liittyvä etu, voi valittaa

a) tämän luvun rikkomisesta; tai

b) tämän luvun täytäntöönpanoa koskevien osapuolen toimenpiteiden laiminlyönnistä, jos toimittajalla ei ole oikeutta valittaa suoraan tämän luvun rikkomisesta osapuolen lainsäädännön mukaisesti.

Kaikkia valituksia koskevat menettelysäännöt on esitettävä kirjallisesti ja ne on asetettava yleisesti saataville.

2. Jos toimittaja on tehnyt valituksen sellaisen tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan yhteydessä, johon liittyvä etu hänellä on tai on ollut, 1 kohdassa tarkoitetusta rikkomisesta tai laiminlyönnistä, hankinnan toteuttavan hankintayksikön osapuoli kannustaa yksikköä ja toimittajaa ratkaisemaan asian neuvottelemalla. Hankintayksikön on käsiteltävä tällainen valitus puolueettomasti ja oikea-aikaisesti tavalla, joka ei vaikuta toimittajan osallistumiseen meneillään oleviin tai tuleviin hankintoihin tai oikeuteen pyytää hallinnollisen tai oikeudellisen muutoksenhakumenettelyn mukaisia korjaavia toimenpiteitä.

3. Kullekin toimittajalle on annettava riittävästi aikaa, kuitenkin vähintään 10 päivää, valituksen valmistelua ja jättämistä varten siitä ajankohdasta lukien, jolloin valituksen peruste tuli toimittajan tietoon tai sen voidaan kohtuudella olettaa tulleen tämän tietoon.

4. Kumpikin osapuoli perustaa tai nimeää vähintään yhden puolueettoman hallinto- tai oikeusviranomaisen, joka on riippumaton sen hankintayksiköistä ja ottaa vastaan ja tutkii valitukset, joita toimittajat tekevät tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien hankintojen yhteydessä.

5. Jos muu elin kuin 4 kohdassa tarkoitettu viranomainen tutkii valituksen ensin, osapuoli varmistaa, että toimittajalla on oikeus valittaa alkuperäisestä päätöksestä puolueettomalle hallinto- tai oikeusviranomaiselle, joka on riippumaton siitä hankintayksiköstä, jonka hankintaa valitus koskee.

6. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sellaisen muutoksenhakuelimen, joka ei ole tuomioistuin, ratkaisujen on oltava oikeudellisen tarkastuksen alaisia tai että muutoksenhakuelimen menettelytapoihin kuuluu se, että

a) hankintayksikkö vastaa valitukseen kirjallisesti ja luovuttaa muutoksenhakuelimelle kaikki asiaankuuluvat asiakirjat;

b) menettelyn osapuolilla, jäljempänä ’osapuolet’, on oikeus tulla kuulluksi ennen kuin muutoksenhakuelin tekee valituksesta päätöksen;

c) menettelyn osapuolilla on oikeus edustajaan ja avustajaan;

d) kaikki käsittelyt ovat menettelyn osapuolille avoimia;

e) menettelyn osapuolilla on oikeus pyytää, että käsittelyt järjestetään julkisesti ja että todistajia voidaan esittää; ja

f) muutoksenhakuelin antaa päätökset tai suositukset oikea-aikaisesti kirjallisina ja liittää niihin selostuksen niiden perusteluista.

7. Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa menettelyjä, joilla mahdollistetaan

a) pikaiset väliaikaiset toimenpiteet, jotta toimittaja voi säilyttää mahdollisuutensa osallistua hankintaan; tällaiset väliaikaiset toimenpiteet voivat johtaa hankintamenettelyn keskeyttämiseen; menettelyissä voidaan sallia se, että asianomaisten etujen, myös yleisen edun, kannalta merkittävät kielteiset seuraukset voidaan ottaa huomioon päätettäessä tällaisten toimenpiteiden toteuttamisesta; jos asiassa ei ryhdytä toimenpiteisiin, perustelut tähän on ilmoitettava kirjallisesti; ja

b) korjaavat toimenpiteet tai korvaukset kärsitystä menetyksestä tai vahingosta, jos muutoksenhakuelin on todennut 1 kohdassa tarkoitetun rikkomisen tai laiminlyönnin tapahtuneen; korvaus voi olla rajoitettu tarjouksen valmisteluun liittyviin kustannuksiin tai valitukseen liittyviin kustannuksiin taikka molempiin.

28.20 ARTIKLA

Soveltamisalan muutokset ja oikaisut

1. EU-osapuoli voi muuttaa tai oikaista liitettä 28-A, ja Chile voi muuttaa tai oikaista liitettä 28 B.

Muutokset

2. Jos osapuoli aikoo muuttaa sitä koskevaa 1 kohdassa tarkoitettua liitettä, se

a) ilmoittaa tästä toiselle osapuolelle kirjallisesti; ja

b) sisällyttää ilmoitukseen ehdotuksen toista osapuolta koskevista asianmukaisista korvaavista mukautuksista, jotta soveltamisalan taso vastaisi muutosta edeltänyttä tilannetta.

3. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 2 kohdan b alakohdassa määrätään, osapuolen ei tarvitse tarjota korvaavia mukautuksia, jos muutos koskee yksikköä, jota koskevasta määräys- tai vaikutusvallastaan osapuoli on tosiasiallisesti luopunut. Liitteessä 28-A tai 28-B olevassa A, B tai C jaksossa olevaan luetteloon sisältyvien hankintayksiköiden tekemien hankintojen osalta valtion määräys- tai vaikutusvallan katsotaan tosiasiallisesti poistuneen, jos yksikköön kohdistuu suoraa kilpailua markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu.

4. Jos osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle 2 kohdan nojalla aikomuksestaan muuttaa omaa liitettään, toisen osapuolen on vastustettava muutosta kirjallisesti, jos se kiistää sen, että

a) 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotettu korvaava mukautus on riittävä, jotta säilytetään yhteisesti sovittua soveltamisalaa vastaava taso; tai

b) muutos koskee yksikköä, jonka osalta osapuolen määräys- tai vaikutusvalta on tosiasiallisesti poistunut 3 kohdan mukaisesti.

Toisen osapuolen on ilmaistava tämän kohdan mukainen kirjallinen vastustuksensa 45 päivän kuluessa tämän artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta. Jos kyseinen osapuoli ei esitä kirjallisia vastalauseita kyseisen määräajan kuluessa, sen katsotaan hyväksyneen mukautuksen tai muutoksen, myös sovellettaessa 38 lukua.

Oikaisut

5. Osapuolet pitävät seuraavia liitteeseen 28-A tai 28-B tehtyjä muutoksia luonteeltaan puhtaasti muodollisina oikaisuina sillä edellytyksellä, että ne eivät vaikuta tässä luvussa määrättyyn yhteisesti sovittuun soveltamisalaan:

a) yksikön nimen muutos;

b) kahden tai useamman liitteessä 28-A tai 28-B olevassa A, B tai C jaksossa luetellun yksikön sulautuminen;

c) liitteessä 28-A tai 28-B olevassa A, B tai C jaksossa luetellun yksikön jakautuminen kahdeksi tai useammaksi yksiköksi, jotka lisätään samassa liitteen 28-A tai 28-B jaksossa lueteltuihin yksiköihin.

6. Jos osapuoli ehdottaa liitteen 28-A tai 28-B oikaisua, kyseinen osapuoli ilmoittaa tästä toiselle osapuolelle kahden vuoden välein tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen.

7. Osapuoli voi 45 päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta ilmoittaa kirjallisesti toiselle osapuolelle vastustavansa ehdotettua oikaisua. Jos osapuoli toimittaa tällaisen vastalauseen, sen on perusteltava, miksi se katsoo, että ehdotettu oikaisu ei ole 5 kohdan määräysten mukainen muutos, ja kuvattava ehdotetun oikaisun vaikutusta tässä luvussa määrättyyn yhteisesti sovittuun soveltamisalaan. Jos tällaista vastalausetta ei ole toimitettu 45 päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, osapuolen katsotaan hyväksyneen oikaisun.

Neuvottelut ja riitojenratkaisu

8. Jos toinen osapuoli esittää ehdotettua muutosta tai oikaisua koskevan vastalauseen 45 päivän kuluessa, osapuolet pyrkivät ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen ratkaisemaan asian neuvottelemalla. Jos osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen 60 päivän kuluessa vastalauseen vastaanottamisesta, osapuoli, joka haluaa muuttaa tai oikaista sitä koskevaa liitettä, voi turvautua tämän sopimuksen tämän osan mukaiseen riitojenratkaisumenettelyyn. Ehdotettu muutos tai oikaisu tulee voimaan vasta, kun molemmat osapuolet ovat sopineet asiasta tai 38 luvussa määrätyssä menettelyssä saadun lopullisen päätöksen perusteella.

9. Vaikka tämän artiklan 8 kohdan mukaisissa neuvotteluissa ei päästäisi yhteisymmärrykseen, osapuolilla on velvollisuus käydä 38 luvun mukaiset neuvottelut.

28.21 ARTIKLA

Julkisten hankintojen alakomitea

Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu julkisten hankintojen alakomitea, jäljempänä ’alakomitea’, kokoontuu osapuolen pyynnöstä käsittelemään tämän luvun täytäntöönpanoon ja toimintaan liittyviä kysymyksiä, joita ovat muun muassa seuraavat:

a) julkisiin hankintoihin liittyvät kysymykset, jotka osapuoli on antanut sen käsiteltäväksi;

b) 28.23 artiklassa määrättyjen osapuolten toteuttamien yhteistyötoimien seuranta;

c) tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin hankintamenettelyihin osallistumisen helpottaminen pienten ja keskisuurten yritysten osalta 28.22 artiklassa määrätyllä tavalla; ja

d) keskustelu 28.6 artiklan 7 kohdan mukaisen keskitetyn palvelupisteen käyttöönoton tilanteesta.

28.22 ARTIKLA

Pienten ja keskisuurten yritysten osallistumisen helpottaminen

1. Osapuolet tunnustavat, että pienet ja keskisuuret yritykset, jäljempänä ’pk-yritykset’, voivat edistää merkittävästi talouskasvua ja työllisyyttä ja että on tärkeää helpottaa pk-yritysten osallistumista julkisiin hankintoihin.

2. Osapuolet tunnustavat, että sähköisillä hankinnoilla on suuri merkitys, kun hankintoihin osallistumista pyritään helpottamaan pk-yritysten osalta, sillä ne auttavat varmistamaan menettelyjen läpinäkyvyyden.

3. Lisäksi osapuolet tunnustavat, että kummankin osapuolen toimittajien ja etenkin pk-yritysten on tärkeä muodostaa yhteenliittymiä, mukaan lukien osallistuminen tarjouskilpailumenettelyihin yhdessä.

4. Osapuolet voivat

a) tiedottaa toimenpiteistä, joilla ne pyrkivät edistämään tai helpottamaan pk-yritysten osallistumista julkisiin hankintoihin tai kannustamaan pk-yrityksiä osallistumaan niihin;

b) valmistella yhteistyössä mekanismeja, joilla pk-yrityksille kerrotaan tavoista osallistua tämän luvun soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin.

5. Helpottaakseen pk-yritysten osallistumista tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin kumpikin osapuoli, siinä määrin kuin se on mahdollista,

a) esittää pk-yrityksen määritelmän sähköisessä portaalissa;

b) pyrkii asettamaan kaikki tarjouspyyntöasiakirjat saataville maksutta;

c) toteuttaa muita toimenpiteitä, joiden tarkoitus on helpottaa pk-yritysten osallistumista tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin julkisiin hankintoihin, kunhan ne eivät ole toisen osapuolen yritysten kannalta syrjiviä.

28.23 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Osapuolet pyrkivät parhaalla mahdollisella tavalla kehittämään yhteistyötoimia, joilla voidaan parantaa osapuolten julkisten hankintojen järjestelmien molemminpuolista tuntemusta ja helpottaa kummankin osapuolen markkinoille pääsyä ja jotka voivat koskea esimerkiksi seuraavia osa-alueita:

a) tietojen ja kokemusten vaihto esimerkiksi sääntelykehyksistä, parhaista toimintatavoista ja tilastoista;

b) tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin osallistumisen helpottaminen toimittajien, erityisesti pk-yritysten, kannalta;

c) sähköisten välineiden käytön kehittäminen ja laajentaminen julkisten hankintojen järjestelmissä;

d) osaamisen kehittäminen valtion viranomaisten ja hankintayksiköiden henkilökunnan välillä vastavuoroisen oppimisen edistämisen kautta tämän luvun määräysten noudattamiseksi.

2. Osapuolet ilmoittavat tällaisista toimista 28.21 artiklassa tarkoitetulle alakomitealle.

28.24 ARTIKLA

Lisäneuvottelut

Edellä 28.21 artiklassa tarkoitettu julkisten hankintojen alakomitea tarkastelee tämän luvun toimintaa uudelleen ja voi ehdottaa viimeistään neljän vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta, että sekakomitea suosittelisi osapuolille lisäneuvottelujen järjestämistä markkinoille pääsyn helpottamiseksi entisestään.

29 LUKU

VALTION OMISTAMAT YRITYKSET, YRITYKSET, JOILLE ON MYÖNNETTY ERITYISOIKEUKSIA TAI ERIOIKEUKSIA, JA NIMETYT MONOPOLIT

29.1 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Osapuolet vahvistavat oikeutensa ja velvollisuutensa, jotka perustuvat GATT 1994 -sopimuksen XVII artiklan 1–3 kohtaan, GATT 1994 -sopimuksen XVII artiklan tulkinnasta tehtyyn sopimukseen sekä GATS-sopimuksen VIII artiklan 1, 2 ja 5 kohtaan.

2. Tätä lukua sovelletaan kaupallista toimintaa harjoittaviin valtion omistamiin yrityksiin, yrityksiin, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, ja nimettyihin monopoleihin, jäljempänä ’yhteisö’. Jos yhteisö harjoittaa sekä kaupallista että epäkaupallista toimintaa[1], vain kaupallinen toiminta kuuluu tämän luvun soveltamisalaan.

3. Tätä lukua sovelletaan valtion omistamiin yrityksiin, yrityksiin, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, ja nimettyihin monopoleihin kaikilla hallintotasoilla.

[1] Muuhun kuin kaupalliseen toimintaan voi kuulua oikeutetun julkisen palvelun tehtävän suorittaminen tai mikä tahansa toiminta, joka liittyy suoraan kansallisen puolustuksen tai yleisen turvallisuuden varmistamiseen.

4. Tätä lukua ei sovelleta osapuolen toteuttamiin hankintoihin, jotka koskevat tavaran tai palvelun ostamista valtion tarpeisiin mutta ei kaupalliseen jälleenmyyntiin tai tavaroiden tai palvelujen tarjontaan kaupallista myyntiä varten, riippumatta siitä, onko kyseinen hankinta 21.2 artiklassa määritelty ”sopimuksen soveltamisalaan kuuluva hankinta”..

5. Tätä lukua ei sovelleta palveluihin, jotka tarjotaan käyttämällä julkista valtaa.

6. Tätä lukua ei sovelleta valtion omistamiin yrityksiin, yrityksiin, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, eikä nimettyihin monopoleihin tapauksissa, joissa jonakin kolmesta edellisestä peräkkäisestä vuodesta kyseisen yhteisön kaupallisesta toiminnasta saama vuositulo oli vähemmän kuin 100 miljoonaa erityistä nosto-oikeutta.[1]

7. Jäljempänä olevaa 29.4 artiklaa ei sovelleta palvelualoihin, jotka eivät kuulu tämän sopimuksen soveltamisalaan.

8. Jäljempänä olevaa 29.4 artiklaa ei sovelleta siltä osin kuin valtion omistama yritys, yritys, jolle on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimetty monopoli toteuttaa tavaroiden tai palvelujen ostoja ja myyntiä seuraavien nojalla:

a) kaikki osapuolen liitteessä 17-A olevassa luettelossa esitetyn mukaiset voimassa olevat poikkeavat toimenpiteet, jotka osapuoli pitää voimassa tai uusii tai joita se jatkaa tai muuttaa 17.14, 18.8 tai 25.10 artiklan mukaisesti; tai

[1] Tämän sopimuksen voimaantulopäivää seuraavien viiden ensimmäisen vuoden aikana kyseinen kynnysarvo on 200 miljoonaa erityistä nosto-oikeutta.

b) kaikki osapuolen liitteessä 17-B olevassa luettelossa esitetyn mukaiset voimassa olevat poikkeavat toimenpiteet, jotka osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa 17.14, 18.8 tai 25.10 artiklan mukaisesti toimialojen, osa-alojen tai toimintojen osalta.

29.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ja liitteessä 29 tarkoitetaan:

a) ’kaupallisella toiminnalla’ toimintaa, jota yritys harjoittaa tavoitellen voittoa ja jonka tuloksena on sellaisen tavaran tuotanto tai sellaisen palvelun tarjoaminen, jota myydään asianomaisilla markkinoilla yrityksen määrittäminä määrinä ja sen määrittämillä hinnoilla,[1]

b) ’kaupallisilla näkökohdilla’ hinta-, laatu-, saatavuus-, markkinoitavuus- ja kuljetusnäkökohtia sekä muita oston tai myynnin ehtoja tai muita tekijöitä, jotka markkinatalouden periaatteiden mukaisesti asianomaisella liiketoiminta- tai toimialalla toimiva yksityisessä omistuksessa oleva yritys ottaa tavanomaisesti huomioon kaupallisissa päätöksissään;

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että ’kaupallisella toiminnalla’ ei tarkoiteta toimintaa, jota harjoittaa yritys, joka toimii voittoa tavoittelemattomalta pohjalta tai joka toimii kustannusten kattamisen perusteella.

c) ’nimeämisellä’ monopolin perustamista tai sallimista tai monopolin alan laajentamista uuteen tavaraan tai palveluun;

d) ’nimetyllä monopolilla’ yhteisöä, myös yhteisöryhmää tai valtion virastoa, joka on nimetty osapuolen alueen asianomaisilla markkinoilla jonkin tavaran tai palvelun ainoaksi tarjoajaksi tai ostajaksi, mutta tällaiseksi yksiköksi ei katsota yksikköä, jolle on myönnetty yksinomainen teollis- tai tekijänoikeus, pelkästään tällaisen oikeuden myöntämisen perusteella;

e) ’yrityksellä, jolle on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia’[1] julkista tai yksityistä yritystä, jolle osapuoli on oikeudellisesti tai tosiasiallisesti myöntänyt erityisoikeuksia tai erioikeuksia; osapuoli myöntää erityisoikeuksia tai erioikeuksia, kun se nimeää tietyt yritykset jonkin tavaran tai palvelun toimittajaksi tai rajaa tällaisten yritysten lukumäärän kahteen taikka useampaan, ottaen huomioon alakohtaisen erityissääntelyn, jonka nojalla oikeus tai etuoikeus on myönnetty, ilman, että asiassa sovellettaisiin objektiivisuuteen, oikeasuhteisuuteen ja syrjimättömyyteen perustuvia kriteereitä, ja tavalla, joka vaikuttaa olennaisesti muiden yritysten mahdollisuuteen tarjota samaa tavaraa tai palvelua samalla maantieteellisellä alueella olennaisilta osiltaan vastaavilla ehdoilla;

f) ’julkista valtaa käytettäessä tarjottavilla palveluilla’ palveluja, joita tarjotaan käytettäessä julkista valtaa, siten kuin se on määritelty GATS-sopimuksen I artiklan 3 kohdan c alakohdassa ja, tapauksen mukaan, GATS-sopimuksen rahoituspalveluliitteessä; ja

g) ’valtion omistamalla yrityksellä’ yritystä, joka on osapuolen omistuksessa tai määräysvallassa[2].

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että toimiluvan myöntäminen rajoitetulle määrälle yrityksiä puolueettomien, suhteellisten ja syrjimättömien perusteiden mukaisesti, kun kyseessä on niukkojen resurssien jakaminen, ei sinänsä muodosta erityisoikeutta tai erioikeutta.

[2] Omistusta tai määräysvaltaa määriteltäessä tarkastellaan tapauskohtaisesti kaikkia asiaankuuluvia oikeudellisia ja tosiasiallisia tekijöitä.

29.3 ARTIKLA

Yleiset määräykset

Rajoittamatta tässä luvussa esitettyjä osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia mikään tässä luvussa ei estä osapuolta perustamasta tai ylläpitämästä valtion omistamia yrityksiä, nimeämästä tai ylläpitämästä monopoleja tai myöntämästä yrityksille erityisoikeuksia tai erioikeuksia.

29.4 ARTIKLA

Syrjimätön kohtelu ja kaupalliset näkökohdat

1. Osapuoli varmistaa, että kaikki sen valtion omistamat yritykset, yritykset, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, ja nimetyt monopolit menettelevät kaupallisessa toiminnassaan seuraavasti:

a) ne toimivat tavaran tai palvelun ostossa tai myynnissä kaupallisten näkökohtien mukaisesti, paitsi silloin, kun ne täyttävät niille annetulle julkisen palvelun tehtävälle asetettuja ehtoja, jotka eivät ole ristiriidassa tämän kohdan b tai c alakohdan kanssa;

b) ostaessaan tavaran tai palvelun

i) ne myöntävät toisen osapuolen yrityksen tarjoamalle tavaralle tai palvelulle yhtä edullisen kohtelun kuin ne myöntävät asianomaisen osapuolen yritysten tarjoamalle vastaavalle tavaralle tai vastaavalle palvelulle; ja

ii) ne myöntävät sellaisen yrityksen tarjoamalle tavaralle tai palvelulle, joka katsotaan 17.2 artiklan 1 kohdan d alakohdassa määritellyksi tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaksi investoinniksi kyseisen osapuolen alueella, yhtä edullisen kohtelun kuin ne myöntävät vastaavalle tavaralle tai vastaavalle palvelulle, jota yritykset tarjoavat kyseisen osapuolen alueella asianomaisilla markkinoilla ja joka katsotaan kyseisen osapuolen sijoittajien investoinniksi; ja

c) myydessään tavaran tai palvelun

i) ne myöntävät toisen osapuolen yritykselle yhtä edullisen kohtelun kuin ne myöntävät asianomaisen osapuolen yrityksille; ja

ii) ne myöntävät yritykselle, joka katsotaan 17.2 artiklan 1 kohdan d alakohdassa määritellyksi tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaksi investoinniksi kyseisen osapuolen alueella, yhtä edullisen kohtelun kuin ne myöntävät kyseisen osapuolen alueella asianomaisilla markkinoilla yrityksille, jotka katsotaan kyseisen osapuolen sijoittajien investoinniksi;

2. Edellä olevalla 1 kohdalla ei estetä valtion omistamia yrityksiä, yrityksiä, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimettyjä monopoleja

a) ostamasta tai tarjoamasta tavaroita tai palveluita eri ehdoilla, hintaan liittyvät ehdot mukaan luettuina, sillä edellytyksellä, että tällaiset poikkeavat ehdot määritetään kaupallisten näkökohtien mukaisesti; tai

b) kieltäytymästä tavaroiden tai palveluiden ostosta tai tarjoamisesta, sillä edellytyksellä, että tällaisessa kieltäytymisessä noudatetaan kaupallisia näkökohtia.

29.5 ARTIKLA

Sääntelykehys

1. Osapuolet hyödyntävät mahdollisimman hyvin soveltuvia kansainvälisiä standardeja, tapauksen mukaan muun muassa valtion omistamien yritysten omistajaohjauksesta annettuja OECD:n suuntaviivoja.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen perustama tai ylläpitämä sääntelyelin tai muu sääntelyvaltaa käyttävä elin

a) on riippumaton kaikista sen sääntelyn alaan kuuluvista yrityksistä eikä vastaa toiminnastaan niille, jotta voidaan varmistaa sääntelytehtävän tehokkuus; ja

b) toimii vastaavissa olosuhteissa puolueettomasti[1] suhteessa kaikkiin sen sääntelyn alaan kuuluviin yrityksiin, mukaan lukien valtion omistamat yritykset, yritykset, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, ja nimetyt monopolit.[2]

3. Kumpikin osapuoli soveltaa valtion omistamaan yritykseen, yritykseen, jolle on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimettyyn monopoliin säädöksiään ja määräyksiään johdonmukaisella ja syrjimättömällä tavalla.

29.6 ARTIKLA

Avoimuus

1. Osapuoli, jolla on syytä uskoa, että toisen osapuolen valtion omistaman yrityksen, yrityksen, jolle on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimetyn monopolin kaupallinen toiminta vaikuttaa kielteisesti sen tämän luvun mukaisiin etuihin, jäljempänä ’pyynnön esittävä osapuoli’, voi pyytää toiselta osapuolelta, jäljempänä ’pyynnön vastaanottava osapuoli’, kyseisen yhteisön kaupallisesta toiminnasta kirjallisia tietoja, jotka liittyvät tämän luvun täytäntöönpanoon.

2. Pyynnön esittävä osapuoli sisällyttää 1 kohdan mukaiseen pyyntöön selvityksen siitä, miten kyseinen osapuoli katsoo, että yhteisön toiminta voi vaikuttaa kyseisen osapuolen tämän luvun mukaisiin etuihin, ja täsmennettävä, mitä 3 kohdassa luetelluista tiedoista se pyytää.

---

[1] Selvyyden vuoksi todetaan, että puolueettomuutta, jolla sääntelyelin hoitaa sääntelytehtäviään, arvioidaan vertaamalla sitä kyseisen sääntelyelimen yleiseen toimintamalliin tai menettelytapaan

[2] Selvyyden vuoksi todetaan, että toimialoilla, joilla osapuolet ovat tämän sopimuksen muissa luvuissa sopineet noudattavansa sääntelyelimeen liittyviä erityisvelvoitteita, sovelletaan asiaa koskevia kyseisen muun luvun määräyksiä.

3. Pyynnön vastaanottanut osapuoli toimittaa 1 ja 2 kohdan mukaisesti seuraavat tiedot:

a) yhteisön omistusrakenne ja äänioikeusjärjestelmä, joiden osalta ilmoitetaan osakkeiden sellainen prosenttiosuus, jonka osapuoli, sen valtion omistamat yritykset, yritykset, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimetyt monopolit yhteensä omistavat ja niiden hallussa oleva yhteenlaskettu osuus äänioikeuksista yhteisössä;

b) kuvaus mahdollisista erityisosakkeista tai erityisistä ääni- tai muista oikeuksista, jotka osapuolen, sen valtion omistamien yritysten, yritysten, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai erioikeuksia, tai nimettyjen monopolien hallussa on, jos tällaiset oikeudet eroavat niistä oikeuksista, jotka liittyvät yhteisön tavallisiin osakkeisiin;

c) kuvaus yhteisön organisaatiorakenteesta ja sen hallituksen tai vastaavan elimen kokoonpanosta;

d) kuvaus siitä, mitkä valtion yksiköt tai julkiset elimet sääntelevät tai valvovat yhteisöä, kuvaus kyseisten valtion yksiköiden tai julkisten elinten sille asettamista raportointivaatimuksista, sekä kyseisten valtion yksiköiden tai muiden julkisten elinten oikeudet ja käytännöt, jotka koskevat ylimmän johdon ja sen hallituksen tai muun vastaavan hallintoelimen jäsenten nimittämistä, erottamista tai palkkausta;

e) yhteisön vuositulot ja kokonaisvarat viimeisimmältä kolmen vuoden jaksolta, jolta tiedot ovat saatavilla;

f) mahdolliset poikkeukset, erioikeudet ja niihin liittyvät toimenpiteet, joista yhteisö hyötyy pyynnön vastaanottavan osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti; ja

g) yhteisöä koskevat mahdolliset lisätiedot, jotka ovat yleisesti saatavilla, myös vuositilinpäätökset ja kolmansien osapuolten suorittamat tilintarkastukset.

4. Edellä olevien 1, 2 ja 3 kohdan määräyksillä ei velvoiteta osapuolta julkistamaan luottamuksellisia tietoja, joiden julkistaminen olisi ristiriidassa sen säädösten ja määräysten kanssa, estäisi lainvalvontaa tai olisi muutoin vastoin yleistä etua tai vaarantaisi tiettyjen yritysten oikeutetut kaupalliset edut.

5. Jos pyydettyjä tietoja ei ole pyynnön vastaanottaneen osapuolen saatavilla, kyseinen osapuoli ilmoittaa pyynnön esittäneelle osapuolelle kirjallisesti syyt tähän.

29.7 ARTIKLA

Osapuolikohtainen liite

1. Edellä olevaa 29.4 artiklaa ei sovelleta valtion omistamien yritysten tai nimettyjen monopolien poikkeavaan toimintaan, jonka osapuoli luettelee liitteessä 29 olevassa luettelossaan osapuolen luetteloa koskevien ehtojen mukaisesti.

2. Kumman tahansa osapuolen pyynnöstä yhteisneuvosto voi tehdä päätöksen liitteen 29 muuttamisesta 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla, ja se harkitsee joka tapauksessa liitteen 29 muuttamista viiden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

30 LUKU

KILPAILUPOLITIIKKA

30.1 ARTIKLA

Periaatteet

Osapuolet toteavat, että vapaa ja vääristymätön kilpailu on tärkeää kaupassa ja investoinneissa. Osapuolet tunnustavat, että kilpailunvastaiset toimintatavat voivat vääristää markkinoiden asianmukaista toimintaa ja vaarantaa kaupan vapauttamisesta saatavat edut.

30.2 ARTIKLA

Sääntelykehys

1. Kumpikin osapuoli pitää voimassa tai antaa lainsäädäntöä, jota sovelletaan talouden kaikilla toimialoilla[1] ja jolla puututaan tehokkaasti seuraaviin menettelytapoihin:

a) yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien tekemät päätökset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena tai seurauksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen;

b) yhden tai usean yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö; ja

c) yrityssulautumat, jotka olennaisesti estävät tehokasta kilpailua erityisesti määräävän aseman syntymisen tai vahvistumisen seurauksena.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että kaikkiin yksityisiin tai julkisiin yrityksiin sovelletaan 1 kohdassa tarkoitettua kilpailulainsäädäntöä.

3. Kummankaan osapuolen kilpailulainsäädännön soveltaminen ei saa oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estää asianomaisia yrityksiä suorittamasta mitään niille määrättyä yleisen edun mukaista erityistehtävää. Osapuolen kilpailulainsäädäntöä koskevat poikkeukset olisi rajattava yleisen edun mukaisiin tehtäviin, ja ne olisi rajoitettava siihen, mikä on ehdottoman välttämätöntä halutun yleisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi, ja niiden olisi oltava läpinäkyviä.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että Euroopan unionin kilpailusääntöjä sovelletaan maatalousalaan maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17 päivänä joulukuuta 2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 671).

30.3 ARTIKLA

Täytäntöönpano

1. Kummallakin osapuolella on oltava toiminnallisesti riippumaton viranomainen, joka vastaa 30.2 artiklassa tarkoitetun kilpailulainsäädännön täysimääräisestä soveltamisesta ja tehokkaasta täytäntöönpanosta ja jolla on tehtäviensä edellyttämät asianmukaiset valtuudet ja resurssit.

2. Kumpikin osapuoli soveltaa kilpailulainsäädäntöään avoimesti ja syrjimättömästi ja noudattaa oikeudenmukaisen menettelyn ja asianomaisten yritysten puolustautumisoikeuksien periaatteita yritysten kansallisuudesta tai omistuksesta riippumatta.

30.4 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat, että on niiden yhteisen edun mukaista edistää yhteistyötä niiden kilpailupolitiikkaan ja sen täytäntöönpanoon liittyvissä kysymyksissä.

2. Tällaisen yhteistyön helpottamiseksi osapuolten kilpailuviranomaiset voivat vaihtaa tietoja, ellei niiden säädöksissä ja määräyksissä vahvistetuista luottamuksellisuutta koskevista säännöistä muuta johdu.

3. Osapuolten kilpailuviranomaisten on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan ja tarvittaessa koordinoimaan täytäntöönpanotoimiaan samoissa tai toisiinsa liittyvissä menettelyissä tai tapauksissa.

30.5 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuolten keskinäisen yhteisymmärryksen edistämiseksi tai tämän luvun tulkintaan tai soveltamiseen liittyvien erityiskysymysten käsittelemiseksi osapuolet aloittavat kumman tahansa osapuolen pyynnöstä viipymättä neuvottelut mistä tahansa tämän luvun tulkintaa tai soveltamista koskevasta asiasta.[1] Neuvotteluja pyytävä osapuoli ilmoittaa tarvittaessa, miten asia vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan tai sijoituksiin.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen neuvottelujen helpottamiseksi kumpikin osapuoli pyrkii toimittamaan toiselle osapuolelle asiaa koskevat ei-luottamukselliset tiedot.

30.6 ARTIKLA

Riitojenratkaisumenettelyn soveltamatta jättäminen

Tähän lukuun ei sovelleta 38 lukua.

[1] EU-osapuolen osalta keskustelukumppanina toimii Euroopan komission kilpailun pääosasto.

31 LUKU

TUET

31.1 ARTIKLA

Periaatteet

Osapuolet tunnustavat, että tukia voidaan myöntää, jos ne ovat välttämättömiä yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Osapuolet kuitenkin tunnustavat, että tietyt tuet voivat vääristää markkinoiden asianmukaista toimintaa ja vaarantaa kaupan vapauttamisesta ja kilpailusta saatavat edut. Tämän vuoksi osapuoli ei periaatteessa saa myöntää tukia, jos ne vaikuttavat tai todennäköisesti vaikuttavat kielteisesti osapuolten väliseen kauppaan tai kilpailuun.

31.2 ARTIKLA

Määritelmä ja soveltamisala

1. Tässä luvussa ’tuella’ tarkoitetaan toimenpidettä, joka täyttää tukia ja tasoitustulleja koskevan sopimuksen 1.1 artiklan edellytykset, riippumatta siitä, onko tuki myönnetty tavaroita valmistavalle vai palveluita tarjoavalle yritykselle[1].

[1] Selvyyden vuoksi todetaan, että tällä artiklalla ei rajoiteta WTO:ssa tai siihen liittyvillä monenkeskisillä foorumeilla käytävien, palvelujen tukien määritelmää koskevien tulevien neuvotteluiden tulosta.

2. Tätä lukua sovelletaan tukiin, jotka ovat erityisiä tukia ja tasoitustulleja koskevan sopimuksen 2 artiklan mukaisesti.

3. Tätä lukua sovelletaan kaikille yrityksille, yksityiset ja julkiset yritykset mukaan luettuina, myönnettäviin tukiin.

4. Kumpikin osapuoli varmistaa, että yleistä taloudellista etua koskevia palveluita tuottaville yrityksille myönnettäviin tukiin sovelletaan tämän luvun sääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä kyseisiä yrityksiä hoitamasta niille annettuja erityisiä tehtäviä. Annettujen tehtävien on oltava avoimia, eikä tässä luvussa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen rajoittaminen tai siitä poikkeaminen saa ylittää sitä, mikä on ehdottoman välttämätöntä annettujen tehtävien suorittamiseksi.

5. Jäljempänä olevaa 31.5 artiklaa ei sovelleta maataloussopimuksen liitteeseen 1 sisältyvien tuotteiden kauppaan liittyviin tukiin.

6. Jäljempänä olevia 31.5 ja 31.6 artiklaa ei sovelleta audiovisuaalialaan.

7. Jäljempänä olevia 31.5 ja 31.6 artiklaa ei sovelleta tukiin, jotka myönnetään alkuperäiskansojen ja niiden yhteisöjen taloudellisen kehityksen tukemiseksi[1]. Tällaisten tukien on oltava kohdennettuja, oikeasuhteisia ja avoimia.

8. Jäljempänä olevia 31.5 ja 31.6 artiklaa ei sovelleta tukiin, jotka myönnetään luonnonkatastrofien tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korjaamiseen.

[1] Tätä kohtaa sovellettaessa alkuperäiskansat ja niiden yhteisöt on ymmärrettävä siten kuin ne määritellään kummankin osapuolen lainsäädännössä. EU-osapuolen osalta sen lainsäädäntö kattaa sekä Euroopan unionin oikeuden että sen kunkin jäsenvaltion lainsäädännön.

9. Jäljempänä olevaa 31.5 artiklaa ei sovelleta tukiin, jotka myönnetään väliaikaisesti vastauksena taloudellisen hätätilaan[1]. Tällaisten tukien on oltava oikeasuhteisia ja kohdennettuja kyseisen taloudellisen hätätilan korjaamiseksi.

10. Yhteisneuvosto voi 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla tehdä päätöksen tämän artiklan 1 kohdassa olevan ’tuen’ määritelmän muuttamisesta siltä osin kuin se liittyy palveluja tarjoaviin yrityksiin, jotta voidaan ottaa huomioon WTO:ssa tai siihen liittyvillä monenvälisillä foorumeilla asiasta käytävien tulevien neuvottelujen tulokset.

31.3 ARTIKLA

Suhde WTO-sopimukseen

Tätä lukua sovelletaan rajoittamatta kummankin osapuolen GATS-sopimuksen XV artiklan, GATT 1994 -sopimuksen XVI artiklan, tukia ja tasoitustulleja koskevan sopimuksen ja maataloussopimuksen mukaisia oikeuksia ja velvollisuuksia.

[1] ’Taloudellisella hätätilalla’ tarkoitetaan taloudellista tapahtumaa, joka aiheuttaa vakavan häiriön osapuolen taloudessa. EU-osapuolen osalta ’osapuolen taloudella’ tarkoitetaan Euroopan unionin tai sen yhden tai useamman sen jäsenvaltion taloutta.

31.4 ARTIKLA

Avoimuus

1. Kumpikin osapuoli asettaa seuraavat tiedot saataville sen alueella myönnetystä tai voimassa pidetystä tuesta:

a) tuen oikeusperusta ja tarkoitus;

b) tuen muoto;

c) tuen tai siihen osoitettujen määrärahojen määrä; ja

d) jos mahdollista, tuen saajan nimi.

2. Osapuoli täyttää tämän artiklan 1 kohdassa asetetut vaatimukset seuraavasti:

a) tukia ja tasoitustulleja koskevan sopimuksen 25 artiklan mukainen ilmoitus sillä edellytyksellä, että ilmoitus sisältää kaikki tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot ja se annetaan vähintään joka toinen vuosi;

b) maataloussopimuksen 18 artiklan mukainen ilmoitus; tai

c) osapuoli julkistaa tiedot itse tai ne julkistetaan sen puolesta yleisesti saatavilla olevalla verkkosivustolla viimeistään tuen myöntämis- tai voimassapitovuotta seuraavan kalenterivuoden 31 päivänä joulukuuta.

31.5 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Jos osapuoli katsoo, että toisen osapuolen myöntämällä tuella on tai voi olla kielteisiä vaikutuksia sen kauppaan liittyviin etuihin tai kilpailuun, kyseinen osapuoli, jäljempänä ’pyynnön esittänyt osapuoli’, voi ilmaista huolensa kirjallisesti toiselle osapuolelle, jäljempänä ’vastauksen antava osapuoli’, ja pyytää asiasta neuvotteluja. Tällaiseen pyyntöön on sisällytettävä selvitys siitä, miten tuella on tai voisi olla kielteinen vaikutus pyynnön esittäneen osapuolen kauppaan liittyviin etuihin tai kilpailuun.

2. Edellä olevan 1 kohdan soveltamiseksi pyynnön esittänyt osapuoli voi pyytää vastauksen antavalta osapuolelta seuraavia tukea koskevia tietoja:

a) tuen oikeusperusta ja politiikkatavoite tai tarkoitus;

b) tuen muoto;

c) tuen päivämäärät ja kesto ja muut siihen liittyvät aikarajat,

d) tukikelpoisuusvaatimukset;

e) tukea varten budjetoitu kokonaismäärä tai vuotuinen määrä;

f) jos mahdollista, tuen saajan nimi; ja

g) muut tiedot, joiden perusteella voidaan arvioida tuen kielteistä vaikutusta.

3. Vastauksen antava osapuoli toimittaa 2 kohdan mukaisesti pyydetyt tiedot kirjallisesti viimeistään 60 päivän kuluttua pyynnön vastaanottopäivästä.

4. Jos vastauksen antava osapuoli ei toimita kokonaan tai osittain 2 ja 3 kohdan nojalla pyydettyjä tietoja, vastauksen antava osapuoli perustelee syyt tähän kirjallisesti.

5. Jos pyynnön esittänyt osapuoli saatuaan pyydetyt tiedot ja neuvottelujen jälkeen katsoo, että asianomaisella tuella on tai saattaa olla merkittävä kielteinen vaikutus sen kauppaan liittyviin etuihin tai kilpailuun, vastauksen antava osapuoli pyrkii parhaansa mukaan poistamaan kyseisen vaikutuksen tai minimoimaan sen.

31.6 ARTIKLA

Ehdolliset tuet

1. Myöntäessään seuraavia tukia kumpikin osapuoli soveltaa seuraavia ehtoja:

a) sellaisten tukien tapauksessa, jossa valtio on suorasti tai välillisesti vastuussa tiettyjen yritysten velkojen tai vastuiden takaamisesta, velkojen tai vastuiden kattaminen on rajoitettu koskemaan tiettyä kyseisten velkojen tai vastuiden määrää tai valtion vastuun kesto on rajattu; ja

b) maksukyvyttömille tai vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettävien tukien, kuten lainat ja takaukset, käteisavustukset, pääomanlisäykset, omaisuuserien tarjoaminen alle markkinahinnan ja verovapautukset, joiden kesto on yli vuoden pituinen, tapauksessa on laadittu uskottava rakenneuudistussuunnitelma, joka perustuu realistisiin oletuksiin, jotta voidaan varmistaa maksukyvyttömien tai vaikeuksissa olevien yritysten pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palautuminen kohtuullisessa ajassa, ja yritys, lukuun ottamatta pieniä ja keskisuuria yrityksiä, osallistuu itse rakenneuudistuksen kustannuksiin.

2. Edellä olevan 1 kohdan b alakohtaa ei sovelleta tukiin, jotka ovat yritykselle myönnettävää väliaikaista maksuvalmiustukea lainatakauksina tai lainoina, jotka on määrältään rajattu ainoastaan siihen, mikä on vaikeuksissa olevan yrityksen toiminnassa pitämiseksi tarpeen, ajanjaksolla, joka on tarpeen rakenneuudistus- tai lopettamissuunnitelman laatimiseksi.

3. Tätä artiklaa sovelletaan ainoastaan tukiin, jotka vaikuttavat tai todennäköisesti vaikuttavat kielteisesti toisen osapuolen kauppaan ja kilpailuun.

4. Tätä artiklaa ei sovelleta tukiin,

a) jotka myönnetään sen varmistamiseksi, että yritys poistuu hallitusti markkinoilta; tai

b) joiden kokonaismäärä tai -budjetti on yritystä kohti alle 170 000 erityistä nosto-oikeutta kolmen peräkkäisen vuoden aikana.

31.7 ARTIKLA

Tukien käyttö

Kumpikin osapuoli varmistaa, että yritykset käyttävät tuet yksinomaan siihen selkeästi määriteltyyn toimintapoliittiseen tarkoitukseen, johon ne myönnettiin[1].

[1] Selvyyden vuoksi todetaan, että tämän velvollisuuden katsotaan täyttyvän kun osapuoli on ottanut käyttöön tätä koskevat asianmukaiset oikeudelliset kehykset ja hallinnolliset menettelyt.

31.8 ARTIKLA

Riitojenratkaisumenettelyn soveltamatta jättäminen

Edellä olevaan 31.5 artiklan 5 kohtaan ei sovelleta 38 lukua.

31.9 ARTIKLA

Luottamuksellisuus

1. Vaihtaessaan tietoja tämän luvun nojalla osapuolten on otettava huomioon salassapitovelvollisuutta ja liikesalaisuuksia koskevan lainsäädäntönsä asettamat rajoitukset sekä varmistettava liikesalaisuuksien ja muiden luottamuksellisten tietojen suoja.

2. Jos osapuoli toimittaa tietoja tämän luvun mukaisesti, vastaanottava osapuoli säilyttää kyseisten tietojen luottamuksellisuuden.

32 LUKU

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUDET

A JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

32.1 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Tämän luvun tavoitteina on

a) helpottaa innovatiivisten ja luovien tavaroiden ja palvelujen tuotantoa ja kaupallistamista osapuolten välillä kestävyyden ja osallistavuuden lisäämiseksi osapuolten taloudessa;

b) helpottaa ja säännellä osapuolten välistä kauppaa sekä vähentää tällaisen kaupan vääristymiä ja esteitä; ja

c) saavuttaa riittävä ja tehokas teollis- ja tekijänoikeuksien suojan taso ja täytäntöönpano.

2. TRIPS-sopimuksen 7 artiklassa vahvistettuja tavoitteita sovelletaan tähän lukuun soveltuvin osin.

32.2 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Kumpikin osapuoli noudattaa sen teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisia sitoumuksiaan, joiden osapuoli se on, TRIPS-sopimus mukaan luettuna.

2. Tällä luvulla täydennetään ja täsmennetään osapuolten TRIPS-sopimuksen ja muiden teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisia oikeuksia ja velvollisuuksia.

3. Tämän luvun määräyksillä ei estetä osapuolta soveltamasta lainsäädäntöään, jolla otetaan käyttöön tiukempia teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa ja täytäntöönpanoa koskevia vaatimuksia, jos ne ovat tämän luvun määräysten mukaisia. Kumpikin osapuoli voi vapaasti päättää asianmukaisesta menetelmästä tämän luvun täytäntöön panemiseksi omassa oikeusjärjestelmässään ja -käytännöissään.

32.3 ARTIKLA

Periaatteet

1. TRIPS-sopimuksen 8 artiklassa vahvistettuja periaatteita sovelletaan tähän lukuun soveltuvin osin.

2. Osapuolet ottavat huomioon sisäisten järjestelmiensä taustalla olevat yleisen edun mukaiset tavoitteet ja tunnustavat, että on tarpeen tehdä seuraavat toimet teollis- ja tekijänoikeusjärjestelmiensä kautta, noudattaen samalla avoimuuden periaatteita ja ottaen huomioon asiaankuuluvien sidosryhmien, mukaan lukien oikeudenhaltijoiden, käyttäjien ja suuren yleisön edut:

a) edistää innovointia ja luovuutta; ja

b) helpottaa tiedon, osaamisen, teknologian, kulttuurin ja taiteiden levittämistä.

32.4 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ja liitteissä 32-A, 32-B ja 32-C tarkoitetaan

a) ’Bernin yleissopimuksella’ Bernissä 9 päivänä syyskuuta 1886 tehtyä Bernin yleissopimusta kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna 28 päivänä syyskuuta 1979;

b) ’teollis- ja tekijänoikeuksilla’ kaikentyyppisiä teollis- ja tekijänoikeuksia, joihin sovelletaan tämän luvun B jakson 1–7 alajaksoa tai TRIPS-sopimuksen II osan 1–7 jaksoa; teollis- ja tekijänoikeuksien suoja sisältää myös Pariisin yleissopimuksen 10 a artiklassa tarkoitetun suojan vilpillistä kilpailua vastaan;

c) ’Pariisin yleissopimuksella’ 20 päivänä maaliskuuta 1883 tehtyä teollisoikeuden suojelemista koskevaa Pariisin yleissopimusta, sellaisena kuin se on viimeksi tarkistettuna Tukholmassa 14 päivänä heinäkuuta 1967 ja muutettuna 28 päivänä syyskuuta 1979;

d) ’Rooman yleissopimuksella’ Roomassa 26 päivänä lokakuuta 1961 tehtyä kansainvälistä yleissopimusta esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyritysten suojaamisesta; ja

e) ’WIPO:lla’ Maailman henkisen omaisuuden järjestöä.

32.5 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää kaikkien tämän luvun piiriin kuuluvien teollis- ja tekijänoikeusluokkien osalta toisen osapuolen kansalaisille vähintään yhtä suotuisan kohtelun kuin se, jonka se myöntää omille kansalaisilleen teollis- ja tekijänoikeuksien suojelun[1] osalta, ellei poikkeuksista, joista on jo määrätty Pariisin yleissopimuksessa, Bernin yleissopimuksessa, Rooman yleissopimuksessa tai Washingtonissa 26 päivänä toukokuuta 1989 tehdyssä sopimuksessa integroituihin piireihin liittyvästä henkisestä omaisuudesta ja Genevessä 20 päivänä joulukuuta 1996 tehdystä WIPO:n esitys- ja äänitesopimuksesta, jäljempänä ’WPPT’, muuta johdu. Esittävien taitelijoiden, äänitteiden tuottajien ja yleisradio-organisaatioiden osalta kyseinen velvollisuus koskee vain tässä luvussa myönnettyjä oikeuksia.

2. Osapuoli voi hyödyntää 1 kohdan nojalla sallittavia sen oikeudellisia ja hallinnollisia menettelyjä koskevia poikkeuksia ja muun muassa velvoittaa toisen osapuolen kansalaisen ilmoittamaan prosessiosoitteen sen alueella tai nimittämään edustajan sen alueella sillä edellytyksellä, että

a) tällainen poikkeus on tarpeen asianomaisen osapuolen sellaisten säädösten tai määräysten noudattamisen turvaamiseksi, jotka eivät ole ristiriidassa tämän luvun kanssa; ja

[1] Tässä kohdassa ’suojelu’ käsittää seikat, jotka vaikuttavat teollis- ja tekijänoikeuksien suojan saatavuuteen, hankintaan, laajuuteen, voimassapitoon ja täytäntöönpanoon, samoin kuin seikat, jotka vaikuttavat tässä luvussa erityisesti mainittujen teollis- ja tekijänoikeuksien käyttöön. Lisäksi tässä kohdassa ’suojelu’ käsittää toimenpiteet, joilla estetään tehokkaiden teknisten suojakeinojen kiertäminen, sekä oikeuksien hallinnointitietoja koskevat toimenpiteet.

b) tällaista poikkeusta ei sovelleta tavalla, joka merkitsisi peiteltyä kaupan rajoittamista.

3. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta WIPO:n alaisuudessa tehdyissä tekijänoikeuksien suojan hankintaa tai voimassapitoa koskevissa monenvälisissä sopimuksissa määrättyihin menettelyihin.

32.6 ARTIKLA

Teollis- ja tekijänoikeudet ja kansanterveys

1. Osapuolet tunnustavat 14 päivänä marraskuuta 2001 WTO:n ministerikokouksessa Dohassa TRIPS-sopimuksesta ja kansanterveydestä annetun julistuksen, jäljempänä ’Dohan julistus’, merkityksen. Tämän luvun mukaisia oikeuksia ja velvoitteita tulkittaessa ja täytäntöön pantaessa osapuolet varmistavat, että Dohan julistusta noudatetaan.

2. Kumpikin osapuoli panee täytäntöön TRIPS-sopimuksen 31 a artiklan sekä sen liitteen ja liitteen lisäyksen, jotka tulivat voimaan 23 päivänä tammikuuta 2017.

32.7 ARTIKLA

Sammuminen

Mikään tämän sopimuksen tässä osassa ei estä osapuolta määrittämästä, sovelletaanko teollis- ja tekijänoikeuksien sammumista sen oikeusjärjestelmän nojalla tai millä edellytyksillä sitä sovelletaan.

B JAKSO

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIA KOSKEVAT NORMIT

1 ALAJAKSO

TEKIJÄNOIKEUS JA LÄHIOIKEUDET

32.8 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

1. Kumpikin osapuoli vahvistaa sitoutuneensa seuraaviin sopimuksiin ja noudattaa niitä:

a) Bernin yleissopimus;

b) Rooman yleissopimus;

c) Genevessä 20 päivänä joulukuuta 1996 tehty WIPO:n tekijänoikeussopimus;

d) WPPT; ja

e) Marrakeshissa 27 päivänä kesäkuuta 2013 tehty Marrakeshin sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi.

2. Kumpikin osapuoli pyrkii kaikin kohtuullisin keinoin ratifioimaan Pekingissä 24 päivänä kesäkuuta 2012 hyväksytyn audiovisuaalisia esityksiä koskevan Pekingin sopimuksen tai liittymään siihen.

32.9 ARTIKLA

Tekijät

Kumpikin osapuoli antaa tekijöille yksinoikeuden sallia tai kieltää

a) teostensa toisintamisen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain;

b) teostensa alkuperäiskappaleen tai sen kopioiden levityksen yleisölle myymällä tai millä tahansa muulla tavalla;

c) teostensa välittämisen yleisölle langallisesti tai langattomasti, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataville siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana; ja

d) teostensa alkuperäiskappaleiden tai kopioiden kaupallisen vuokrauksen yleisölle tietokoneohjelmien tai elokuvateosten osalta.

32.10 ARTIKLA

Esittävät taiteilijat

Kumpikin osapuoli antaa esittäville taiteilijoille yksinoikeuden sallia tai kieltää

a) esitystensä tallenteet[1];

b) esitystensä tallentamisen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain;

c) esitystensä tallenteiden saattamisen yleisön saataville joko myymällä tai muulla tavalla;

[1] Ilmaisulla ’tallenne’ tarkoitetaan äänten tai niitä edustavien merkkien sisällyttämistä materiaaliseen alustaan, josta ne voidaan laitteen avulla havaita, kopioida tai tuoda julki.

d) esitystensä tallenteiden saattamisen yleisön saataville langallisesti tai langattomasti siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada esitysten tallenteet käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana; ja

e) esitystensä yleisradioinnin langattomasti ja niiden välittämisen yleisölle, paitsi jos esitys jo sinänsä on yleisradioitu esitys tai on peräisin tallenteelta.

32.11 ARTIKLA

Äänitteiden tuottajat

Kumpikin osapuoli antaa äänitteiden tuottajille yksinoikeuden sallia tai kieltää

a) äänitteidensä toisintamisen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä menetelmällä ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain;

b) äänitteidensä, mukaan lukien niiden kopiot, saattaminen yleisön saataville myymällä tai siirtämällä omistusoikeus muulla tavalla;

c) äänitteidensä saattamisen yleisön saataville langallisesti tai langattomasti siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada äänitteet käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana; ja

d) äänitteidensä kaupallisen vuokrauksen yleisölle.

32.12 ARTIKLA

Yleisradio-organisaatiot

Kumpikin osapuoli myöntää yleisradio-organisaatioille yksinoikeuden sallia tai kieltää

a) langattomasti yleisradioitujen lähetystensä tallentamisen;

b) langattomasti yleisradioitujen lähetystensä jäljentämisen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain; ja

c) lähetystensä uudelleen tapahtuvan yleisradioinnin langattomasti sekä lähetystensä välittämisen yleisölle[1], jos tämä välittäminen tapahtuu paikoissa, joihin yleisöllä on pääsy pääsymaksua vastaan.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että mikään tässä kohdassa ei estä osapuolta Rooman yleissopimuksen 13 artiklan d alakohdan mukaisesti määrittämästä, millä edellytyksillä tätä oikeutta voidaan käyttää.

32.13 ARTIKLA

Kaupallisessa tarkoituksessa julkaistujen äänitteiden
yleisradiointi ja välittäminen yleisölle[1]

1. Kumpikin osapuoli säätää oikeudesta, jolla voidaan varmistaa, että käyttäjä maksaa esittäville taiteilijoille ja äänitteiden tuottajille kohtuullisen kertakorvauksen, jos kaupallisessa tarkoituksessa julkaistua äänitettä tai sen kopiota käytetään yleisradiointiin tai välittämiseen yleisölle[2].

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että 1 kohdassa tarkoitettu kohtuullinen kertakorvaus jaetaan asiaankuuluvien esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien kesken. Kumpikin osapuoli voi antaa lainsäädäntöä, jossa määritellään esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien välisen sopimuksen puuttuessa ne ehdot, joiden mukaan esittävät taiteilijat ja äänitteiden tuottajat jakavat tällaisen kohtuullisen kertakorvauksen.

---

1 Kumpikin osapuoli voi myöntää esittäville taiteilijoille ja äänitteiden tuottajille laajempia oikeuksia, jotka koskevat kaupallisessa tarkoituksessa julkaistujen äänitteiden yleisradiointia ja välittämistä yleisölle.

2 Tätä artiklaa sovellettaessa ’yleisölle välittämiseen’ ei sisälly äänitteen saattaminen yleisön saataville langallisesti tai langattomasti siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada äänite käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

32.14 ARTIKLA

Suoja-aika

1. Teoksen tekijän oikeudet ovat voimassa tekijän koko elinajan ja vähintään 70 vuotta tämän kuolemasta, riippumatta päivästä, jona teos on laillisesti saatettu yleisön saataville.[1]

2. Jos tekijänoikeus kuuluu yhteisesti teoksen tekijäkumppaneille, 1 kohdassa määrätty suojan voimassaoloaika lasketaan viimeisenä elossa olleen tekijän kuolemasta.

[1] Jos osapuoli myöntää erityisen suoja-ajan tapauksissa, joissa oikeushenkilö nimetään oikeudenhaltijaksi, suoja-aika on vähintään 70 vuotta siitä, kun teos on laillisesti saatettu yleisön saataville.

3. Nimettömänä tai salanimellä julkaistujen teosten suojan voimassaoloaika on vähintään 70 vuotta teoksen saattamisesta laillisesti yleisön saataville. Jos tekijän käyttämä salanimi ei kuitenkaan jätä epäilystä tämän henkilöllisyydestä tai jos tekijä ilmaisee henkilöllisyytensä tässä kohdassa tarkoitettuna aikana, on sovellettava 1 kohdassa määrättyä suojan voimassaoloaikaa.

4. Elokuvateosten tai audiovisuaalisten teosten suoja-aika päättyy aikaisintaan 70 vuoden kuluttua viimeisenä elossa olleen tekijän kuolemasta. Osapuolten säädöksissä ja määräyksissä määritellään henkilöt, joita on pidettävä elokuvateoksen tai audiovisuaalisen teoksen tekijöinä.

5. Yleisradio-organisaatioiden oikeudet lakkaavat 50 vuoden kuluttua lähetyksen ensimmäisestä yleisradiointipäivästä.

6. Esittävien taiteilijoiden oikeudet lakkaavat aikaisintaan 50 vuoden kuluttua esityksen tallentamispäivästä, kuitenkin niin, että

a) jos esityksen tallenne julkaistaan laillisesti tai, jos osapuoli niin säätää, välitetään laillisesti yleisölle tässä kohdassa tarkoitetun 50 vuoden kuluessa, suojan voimassaoloaika lasketaan ensimmäisestä tällaisesta julkaisemisesta tai, jos osapuoli niin säätää, ensimmäisestä tällaisesta yleisölle välittämispäivästä, jos osapuoli tarjoaa kummankin mahdollisuuden, suoja-aika lasketaan siitä tapahtumasta, joka on aikaisempi; ja

b) jos esityksen tallentava äänite julkaistaan laillisesti tai, jos osapuoli niin säätää, välitetään laillisesti yleisölle tässä kohdassa tarkoitetun 50 vuoden kuluessa, suojan voimassaoloaika päättyy aikaisintaan 70 vuoden kuluttua ensimmäisestä tällaisesta julkaisemisesta tai, jos osapuoli niin säätää, ensimmäisestä tällaisesta yleisölle välittämispäivästä, jos osapuoli tarjoaa kummankin mahdollisuuden, suoja-aika lasketaan siitä tapahtumasta, joka on aikaisempi.

7. Äänitteiden tuottajien oikeudet lakkaavat aikaisintaan 50 vuoden kuluttua tallennuksesta. Jos äänite julkaistaan laillisesti tai, jos osapuoli niin säätää, välitetään laillisesti yleisölle kyseisen ajanjakson kuluessa, tällaiset oikeudet lakkaavat kuitenkin aikaisintaan 70 vuoden kuluttua ensimmäisestä tällaisesta julkaisemisesta tai, jos osapuoli niin säätää, ensimmäisestä tällaisesta yleisölle välittämispäivästä. Osapuolet voivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa tehokkaita toimenpiteitä varmistaakseen, että suoja-ajan ensimmäisten 50 vuoden jälkeisellä 20 vuoden ajanjaksolla saatu voitto jaetaan tasapuolisesti esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien kesken.

32.15 ARTIKLA

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen

1. Kumpikin osapuoli säätää, että alkuperäisen kuvataideteoksen tekijällä on luovuttamaton oikeus, josta ei voida luopua edes etukäteen, saada rojalti teoksen sellaisesta jälleenmyynnistä saadusta hinnasta, joka tapahtuu sen jälkeen, kun tekijä on luovuttanut teoksensa ensimmäisen kerran[1].

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen sovelletaan kaikkeen jälleenmyyntiin, johon osallistuu taidekaupan ammattilaisia, kuten huutokauppakamareita, taidegallerioita sekä taidekauppiaita yleensä myyjinä, ostajina tai välittäjinä.

[1] Sen estämättä, mitä tässä artiklassa määrätään, Chilen osalta rojaltien laskemiseen voidaan edelleen soveltaa 28 päivänä elokuuta 1970 annetun lain nro 17.366, sellaisena kuin se on muutettuna 13 päivänä lokakuuta 2017 annetulla lailla nro 21.045, 36 §:n 1 momenttia.

3. Kumpikin osapuoli voi säätää, että 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei sovelleta jälleenmyyntiin, jossa myyjä on hankkinut teoksen suoraan tekijältä vähemmän kuin kolme vuotta ennen kyseistä jälleenmyyntiä ja joissa jälleenmyyntihinta ei ylitä tiettyä vähimmäismäärää.

32.16 ARTIKLA

Oikeuksien kollektiivinen hallinnointi

1. Osapuolet pyrkivät lisäämään yhteistyötä yhteisvalvontajärjestöjensä välillä edistääkseen teosten ja muun suojatun aineiston saatavuutta osapuolten alueilla sekä tällaisten teosten tai muun suojatun aineiston käytöstä saatavien tekijänoikeustulojen siirtoa yhteisvalvontajärjestöjensä välillä.

2. Osapuolet lisäävät yhteisvalvontajärjestöjensä avoimuutta etenkin niiden keräämien tekijänoikeustulojen, niiden keräämiinsä tekijänoikeustuloihin soveltamien vähennysten, kerättyjen tekijänoikeustulojen käytön, levityspolitiikan ja niiden kokoelmien osalta.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että osapuolen alueelle sijoittautunutta yhteisvalvontajärjestöä, joka edustaa toiseen osapuoleen sijoittautunutta toista yhteisvalvontajärjestöä edustussopimuksen nojalla, kannustetaan maksamaan tarkasti, säännöllisesti ja huolellisesti rahamäärät, jotka se on velkaa edustamalleen yhteisvalvontajärjestölle, ja antamaan edustamalleen yhteisvalvontajärjestölle tiedot sen puolesta kerättyjen tekijänoikeustulojen määristä sekä kyseisistä tekijänoikeustuloista tehdyistä vähennyksistä.

32.17 ARTIKLA

Rajoitukset ja poikkeukset

Kumpikin osapuoli säätää 32.9–32.13 artiklassa määrättyjen oikeuksien rajoituksista tai poikkeuksista vain tietyissä erikoistapauksissa, jotka eivät ole ristiriidassa teosten tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijoiden oikeutettuja etuja.

32.18 ARTIKLA

Teknisten toimenpiteiden suojaaminen

1. Kumpikin osapuoli säätää riittävästä oikeudellisesta suojasta, jolla torjutaan sellaisten tehokkaiden teknisten toimenpiteiden kiertämistä, jota asianomainen henkilö suorittaa tietäen tai niin, että hänellä olisi riittävät perusteet tietää pyrkivänsä kyseiseen tavoitteeseen.

2. Kumpikin osapuoli säätää riittävästä oikeudellisesta suojasta, jolla torjutaan sellaista laitteiden, tuotteiden tai komponenttien valmistamista, maahantuontia, jakelua, myyntiä, vuokrausta, myytäväksi tai vuokrattavaksi ilmoittelua taikka kaupallisiin tarkoituksiin omistamista tai sellaisten palvelujen tarjoamista,

a) joita markkinoidaan, mainostetaan tai pidetään kaupan tehokkaiden teknisten toimenpiteiden kiertämiseksi;

b) joiden tarkoituksella tai käytöllä on tehokkaan teknisen toimenpiteen kiertämisen lisäksi vain vähäistä muuta kaupallista merkitystä; tai

c) jotka on pääasiallisesti suunniteltu, tuotettu, mukautettu tai toteutettu tai joita käytetään siten, että tarkoituksena on mahdollistaa tehokkaiden teknisten toimenpiteiden kiertäminen tai helpottaa sitä.

3. Tässä alajaksossa ’teknisellä toimenpiteellä’ tarkoitetaan tekniikkaa, laitetta tai komponenttia, joka on suunniteltu normaalissa käyttötarkoituksessa estämään tai rajoittamaan teoksiin tai muuhun aineistoon[1] kohdistuvia tekoja, joihin ei ole saatu lupaa tekijänoikeuden tai lähioikeuksien haltijalta osapuolen lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla. Teknisiä toimenpiteitä pidetään ”tehokkaina”, jos oikeudenhaltijat valvovat suojatun teoksen tai muun aineiston käyttöä jonkin sellaisen pääsynvalvonta- tai suojauskeinon avulla, jolla tavoiteltu suoja saavutetaan ja joita ovat esimerkiksi teoksen tai muun aineiston salaus tai muunlainen muuttaminen taikka kopioinnin valvontajärjestelmä.

4. Jos oikeudenhaltijat eivät toteuta vapaaehtoisia toimenpiteitä, kumpikin osapuoli voi sen estämättä, mitä tämän artiklan 1 kohdassa määrätään oikeudellisesta suojasta, tarvittaessa toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että riittävä oikeudellinen suoja, jolla torjutaan tämän artiklan mukaisesti määrättyjen tehokkaiden teknisten toimenpiteiden kiertämistä, ei estä 32.17 artiklan mukaisista poikkeuksista tai rajoituksista hyötyviä hyödyntämästä tällaisia poikkeuksia tai rajoituksia.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että ilmaisua ”teokset tai muu aineisto” ei sovelleta sellaisiin teoksiin tai muuhun aineistoon, joiden suoja -aika on päättynyt.

32.19 ARTIKLA

Oikeuksien hallinnointitietoja koskevat velvollisuudet

1. Kumpikin osapuoli säätää riittävästä oikeudellisesta suojasta sellaista henkilöä vastaan, joka tietoisesti suorittaa luvatta jonkin seuraavista teoista, jos tällainen henkilö tietää tai hänen voidaan kohtuudella olettaa tietävän, että näin tehdessään hän aiheuttaa, mahdollistaa tai salaa jonkin kyseisen osapuolen lainsäädännössä säädetyn tekijänoikeuden tai lähioikeuksien loukkaamisen tai helpottaa sitä:

a) oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen poistaminen tai muuttaminen; ja

b) tämän alajakson nojalla suojattujen teosten tai muun aineiston levittäminen, maahantuonti levitystä varten, yleisradiointi, yleisölle välittäminen tai yleisön saataville saattaminen niin, että sähköiset oikeuksien hallinnointitiedot on poistettu tai niitä on muutettu luvatta.

2. Tässä artiklassa ’oikeuksien hallinnointitiedoilla’ tarkoitetaan kaikkia oikeudenhaltijoiden toimittamia tietoja, joilla tunnistetaan tässä artiklassa tarkoitettu teos tai muu aineisto, tekijä tai muu oikeudenhaltija, tai tietoja teoksen tai muun aineiston käyttöehdoista ja - edellytyksistä sekä numeroita tai koodeja, jotka tarkoittavat tällaista tietoa.

3. Edellä olevaa 2 kohtaa sovelletaan, jos jotkin kyseisessä kohdassa tarkoitetuista tiedoista on liitetty tässä artiklassa tarkoitetun teoksen tai muun aineiston kappaleeseen tai ilmenee kyseistä teosta tai aineistoa yleisölle välitettäessä.

2 ALAJAKSO

TAVARAMERKIT

32.20 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Kumpikin osapuoli

a) noudattaa Madridissa 27 päivänä kesäkuuta 1989 hyväksyttyä tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Madridin sopimukseen liittyvää pöytäkirjaa, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 12 päivänä marraskuuta 2007;

b) noudattaa Genevessä 27 päivänä lokakuuta 1994 tehtyä tavaramerkkilakisopimusta ja 15 päivänä kesäkuuta 1957 tehtyä Nizzan sopimusta, joka koskee tavaroiden ja palvelujen kansainvälistä luokitusta tavaramerkkien rekisteröimistä varten, sellaisena kuin se on muutettuna 28 päivänä syyskuuta 1979; ja

c) pyrkii kaikin kohtuullisin keinoin liittymään Singaporessa 27 päivänä maaliskuuta 2006 tehtyyn Singaporen sopimukseen tavaramerkkilaista.

32.21 ARTIKLA

Tavaramerkillä myönnetyt oikeudet

Kumpikin osapuoli säätää, että rekisteröidyn tavaramerkin haltijalla on yksinoikeus estää kolmansia osapuolia, joilla ei ole haltijan suostumusta, käyttämästä elinkeinotoiminnassa samoja tai samankaltaisia merkkejä kuin ne, joiden osalta tavaramerkki on rekisteröity, jos tällainen käyttö johtaisi sekaannusvaaraan. Sekaannus oletetaan todennäköiseksi, jos samoja merkkejä käytetään samoista tavaroista tai palveluista.

32.22 ARTIKLA

Rekisteröintimenettely

1 Kumpikin osapuoli säätää tavaramerkkien rekisteröintijärjestelmästä, jossa jokainen asiaankuuluvan tavaramerkkien hallintoelimen lopullinen kielteinen päätös, myös rekisteröinnin osittainen hylkääminen, perustellaan ja ilmoitetaan asianomaiselle osapuolelle kirjallisesti.

2. Kumpikin osapuoli säätää kolmansien osapuolten mahdollisuudesta vastustaa tavaramerkkihakemuksia tai tarvittaessa tavaramerkkien rekisteröintejä sen lainsäädännön nojalla. Tällaisten väitemenettelyjen on oltava kontradiktorisia.

3. Kumpikin osapuoli säätää yleisesti saatavilla olevasta sähköisestä tavaramerkkihakemuksien ja tavaramerkkien rekisteröintien tietokannasta.

32.23 ARTIKLA

Tunnetut tavaramerkit

Pariisin yleissopimuksen 6 a artiklassa ja TRIPS-sopimuksen 16 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun tunnettujen tavaramerkkien suojelun täytäntöön panemiseksi osapuolet vahvistavat teollis- ja tekijäinoikeuksien suojelua käsittelevän Pariisin liiton konferenssin ja WIPO:n yleiskokouksen tunnettujen tavaramerkkien suojelua koskevan yhteisen suosituksen, joka annettiin kolmannessakymmenennessäneljännessä WIPO:n jäsenvaltioiden konferenssien kokoussarjassa 20–29 päivänä syyskuuta 1999, tärkeän merkityksen.

32.24 ARTIKLA

Poikkeukset tavaramerkillä myönnettyihin oikeuksiin

1. Kumpikin osapuoli

a) säätää kuvailevien ilmaisujen oikeudenmukaisesta käytöstä rajoitettuna poikkeuksena tavaramerkillä myönnettyihin oikeuksiin; ja

b) voi säätää muista rajoitetuista poikkeuksista.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan sillä edellytyksellä, että poikkeuksissa otetaan huomioon tavaramerkkien haltijoiden ja kolmansien osapuolten oikeutetut edut.

3. Tavaramerkki ei oikeuta haltijaa kieltämään kolmatta osapuolta käyttämästä elinkeinotoiminnassa

a) omaa nimeään tai osoitettaan;

b) tavaroiden tai palvelujen lajia, laatua, määrää, käyttötarkoitusta, arvoa tai maantieteellistä alkuperää, tavaroiden valmistusajankohtaa tai palvelujen suoritusajankohtaa taikka muita tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksia osoittavia merkintöjä; tai

c) tavaramerkkiä, jos sen käyttäminen on tarpeen tavaran tai palvelun, erityisesti lisätarvikkeiden tai varaosien, käyttötarkoituksen osoittamiseksi.

4. Edellä olevaa 3 kohtaa sovelletaan, jos kolmas osapuoli käyttää tavaramerkkiä hyvää liiketapaa noudattaen[1].

5. Osapuoli voi säätää, että tavaramerkki ei oikeuta haltijaa kieltämään kolmatta osapuolta käyttämästä elinkeinotoiminnassa paikallisesti vaikuttavaa aikaisempaa oikeutta, jos oikeus on tunnustettu kyseisen osapuolen lainsäädännössä ja sitä käytetään vain alueella, jolla se on tunnustettu.

[1] Vaihtoehtoisesti osapuoli voi asettaa tällaisen käytön edellytykseksi sen, että käyttö ei ole harhaanjohtavaa eikä aiheuta sekaannusta kohdeyleisössä.

32.25 ARTIKLA

Menettämisperusteet

1. Kumpikin osapuoli säätää, että tavaramerkki on julistettava menetetyksi, jollei sitä viiden vuoden yhtäjaksoisen määräajan kuluessa ole otettu asianomaisella alueella tosiasialliseen käyttöön tavaroissa tai palveluissa, joita varten se on rekisteröity, eikä hyväksyttävää syytä merkin käyttämättä jättämiseen ole. Osapuoli voi kuitenkin säätää, että tavaramerkin haltijan oikeuksia tavaramerkkiin ei saa vaatia menetettäviksi, jos tavaramerkkiä on ryhdytty tosiasiallisesti käyttämään tai alettu uudestaan käyttää viiden vuoden vähimmäisajan päättymisen jälkeen mutta ennen menettämisvaatimuksen tekemistä. Käytön aloittamista tai uudelleen aloittamista menettämisvaatimuksen tekemistä edeltäneen, aikaisintaan viiden vuoden yhtäjaksoisen käyttämättä jättämisen määräajan päättyessä alkaneen kolmen kuukauden määräajan kuluessa ei kuitenkaan oteta huomioon, jos käytön aloittamista tai uudelleen aloittamista koskeviin valmisteluihin ryhdyttiin vasta haltijan saatua tiedon siitä, että menettämisvaatimus voidaan tehdä.

2. Tavaramerkki voidaan julistaa menetetyksi myös, jos tavaramerkin haltijan toiminnan tai toimimatta jättämisen vuoksi tavaramerkistä on sen rekisteröinnin jälkeen tullut elinkeinotoiminnassa sellaisesta tavarasta tai palvelusta yleisesti käytetty nimitys, jota varten se on rekisteröity[1].

[1] Tavaramerkki voidaan julistaa menetetyksi myös, jos tavaramerkin rekisteröintipäivän jälkeen tavaramerkin haltija on käyttänyt tai haltijan suostumuksella on käytetty tavaramerkkiä niissä tavaroissa tai palveluissa, joita varten se on rekisteröity, siten, että se voi johtaa yleisöä harhaan erityisesti kyseisten tavaroiden tai palvelujen luonteen, laadun tai maantieteellisen alkuperän osalta.

32.26 ARTIKLA

Vilpillisessä mielessä tehdyt hakemukset

Tavaramerkki on oltava mahdollista julistaa mitättömäksi, jos hakija on tavaramerkin rekisteröintihakemuksen tehdessään toiminut vilpillisessä mielessä. Kumpikin osapuoli voi myös säätää, ettei tällaista tavaramerkkiä rekisteröidä.

3 ALAJAKSO

MALLIT[1]

32.27 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Kumpikin osapuoli pyrkii kaikin kohtuullisin keinoin liittymään 2 päivänä heinäkuuta 1999 Genevessä hyväksyttyyn teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimukseen liittyvään Geneven asiakirjaan.

[1] Tässä luvussa olevat viittaukset malleihin on ymmärrettävä viittauksina rekisteröityihin teollismalleihin.

32.28 ARTIKLA

Rekisteröityjen mallien suoja[1]

1. Kumpikin osapuoli säätää sellaisten itsenäisesti luotujen mallien suojasta, jotka ovat uusia tai omaperäisiä[2]. Kyseinen suoja on tarjottava rekisteröinnillä, ja sillä on myönnettävä mallin haltijalle yksinoikeudet tämän artiklan määräysten mukaisesti.

2. Rekisteröidyn mallin haltijalla on oltava oikeus estää kolmansia osapuolia ilman mallin haltijan suostumusta ainakaan valmistamasta, myymästä, tuomasta maahan ja viemästä maasta esineitä, jotka sisältävät tai muodostavat suojatun mallin, kun sellaisiin toimiin ryhdytään kaupallisessa tarkoituksessa, toimet haittaavat kohtuuttomasti mallin tavanomaista hyödyntämistä tai ne eivät ole hyvän kauppatavan mukaisia.

3. Sellaista mallia, jota sovelletaan tai joka sisältyy moniosaisen tuotteen osana olevaan tuotteeseen, pidetään uutena tai omaperäisenä vain,

a) jos osa, sen jälkeen, kun se on sisällytetty moniosaiseen tuotteeseen, pysyy näkyvissä moniosaisen tuotteen tavanomaisen käytön aikana; ja

---

1 Unioni myöntää suojan myös rekisteröimättömälle mallille, jos se täyttää yhteisömallista 12 päivänä joulukuuta 2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 6/2002 vaatimukset (EYVL L 3, 5.1.2002, s. 1).

2 Osapuoli voi vahvistaa lainsäädännössään, että mallilta voidaan edellyttää myös yksilöllistä luonnetta. EU-osapuoli katsoo, että mallia pidetään luonteeltaan yksilöllisenä, jos asiantuntevan käyttäjän siitä saama yleisvaikutelma eroaa yleisvaikutelmasta, jonka tällainen käyttäjä on saanut muusta yleisön saataville asetetusta mallista.

b) siltä osin kuin edellä a alakohdassa tarkoitetun osan näkyvät piirteet itsessään täyttävät uutuuden tai omaperäisyyden vaatimukset.

4. Edellä olevan 3 kohdan a alakohdassa ’tavanomaisella käytöllä’ tarkoitetaan loppukäyttäjän toteuttamaa käyttöä, pois luettuina kunnossapito-, huolto- tai korjaustyöt.

32.29 ARTIKLA

Suoja-ajan pituus

Saatavilla olevan suojan keston on oltava vähintään 15 vuotta hakemuksen jättämispäivästä.

32.30 ARTIKLA

Poikkeukset ja rajoitukset

1. Kumpikin osapuoli voi säätää rajoitetuista poikkeuksista mallien suojaan edellyttäen, että poikkeukset eivät ole kohtuuttomasti ristiriidassa suojattujen mallien tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti vahingoita suojatun mallin haltijan oikeutettuja etuja, kun otetaan huomioon kolmansien osapuolien oikeutetut edut.

2. Mallisuoja ei ulotu malleihin, jotka määräytyvät olennaisesti teknisten tai toiminnallisten seikkojen perusteella.

3. Mallioikeutta ei myönnetä tuotteen ulkoasun niille piirteille, jotka on välttämättä toisinnettava tarkalleen saman muotoisina ja kokoisina, jotta tuote, johon malli sisältyy tai johon sitä sovelletaan, voitaisiin mekaanisesti liittää toiseen tuotteeseen tai asentaa siihen, sen ympärille tai sitä vasten siten, että kumpikin tuote voi toimia sen tarkoitetulla tavalla.

4. Edellä olevasta 3 kohdasta poiketen malli voi antaa suojan mallille, joka sallii keskenään vaihdettavissa olevien tuotteiden monenlaisen kokoamisen tai liittämisen moduulijärjestelmäksi.

32.31 ARTIKLA

Suhde tekijänoikeuteen

Malli suojataan myös osapuolen tekijänoikeuslain nojalla siitä päivästä lähtien, jona malli on luotu tai saatettu johonkin muotoon. Kumpikin osapuoli määrää näin myönnettävän suojan laajuuden ja edellytykset sekä vaadittavan omaperäisyyden.

4 ALAJAKSO

MAANTIETEELLISET MERKINNÄT

32.32 ARTIKLA

Määritelmä ja soveltamisala

1. ’Maantieteellisillä merkinnöillä’ tarkoitetaan tämän sopimuksen tässä osassa merkintöjä, jotka osoittavat tavaran olevan peräisin osapuolen alueelta tai tietyltä seudulta taikka paikkakunnalta sen alueella, ja tavaran tunnettu laatu, maine tai muu ominaisuus liittyy olennaisella tavalla sen maantieteelliseen alkuperään.

2. Tätä alajaksoa sovelletaan maantieteellisiin merkintöihin, joilla yksilöidään liitteessä 32-C luetellut tuotteet.

3. Osapuolet sopivat, että tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen ne harkitsevat tämän alajakson soveltamisalaan kuuluvien maantieteellisten merkintöjen soveltamisalan laajentamista maantieteellisten merkintöjen muihin tuotetyyppeihin, jotka eivät kuulu 2 kohdan soveltamisalaan, ja erityisesti käsiteollisuustuotteisiin, ottaen huomioon osapuolten lainsäädännön kehityksen.

4. Osapuoli suojaa toisen osapuolen maantieteelliset merkinnät tämän alajakson mukaisesti edellyttäen, että kyseiset maantieteelliset merkinnät on suojattu sellaisina alkuperämaassa.

32.33 ARTIKLA

Luettelossa mainitut maantieteelliset merkinnät

Kun kumpikin osapuoli on tarkastellut sekä liitteessä 32-A tarkoitettua toisen osapuolen lainsäädäntöä että liitteessä 32-C lueteltuja toisen osapuolen maantieteellisiä merkintöjä ja toteuttanut asianmukaiset julkistamistoimenpiteet oman lainsäädäntönsä ja käytäntöjensä mukaisesti, kumpikin osapuoli suojaa liitteessä 32-C luetellut toisen osapuolen maantieteelliset merkinnät tässä alajaksossa vahvistetun suojan tason mukaisesti.

32.34 ARTIKLA

Maantieteellisten merkintöjen luettelon muuttaminen

1. Osapuolet sopivat mahdollisuudesta muuttaa liitteessä 32-C olevaa maantieteellisten merkintöjen luetteloa 32.40 artiklan 1 kohdan nojalla. Osapuoli voi lisätä liitteessä 32-C olevaan maantieteellisten merkintöjensä luetteloon enintään 45 maantieteellistä merkintää kolmen vuoden välein tämän sopimuksen voimaantulopäivästä. Osapuolet lisäävät uusia maantieteellisiä merkintöjä vastustamismenettelyn päätyttyä liitteessä 32-B esitettyjen perusteiden mukaisesti ja tarkasteltuaan maantieteellisiä merkintöjä kumpaakin osapuolta tyydyttävällä tavalla.

2. Jos liitteessä 32-C olevan maantieteellisten merkintöjen luettelon muutos on vähäinen ja liittyy luetellun maantieteellisen merkinnän kirjoitusasuun tai viittaukseen kyseisen maantieteellisen alueen nimeen, sovelletaan 32.40 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua menettelyä.

3. Edellä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu maantieteellisen merkinnän lisäys tai muutos on tehtävä osapuolten yhteisellä suostumuksella.

32.35 ARTIKLA

Maantieteellisten merkintöjen suojan laajuus

1. Liitteessä 32-C luetellut ja 32.34 artiklan nojalla kyseiseen liitteeseen lisättävät maantieteelliset merkinnät ovat suojattuja seuraavilta:

a) maantieteellisen merkinnän kaupallinen käyttö tuotteessa, joka on saman tyyppinen tuote

   i) eikä ole peräisin siitä alkuperäpaikasta, joka liitteessä 32-C on täsmennetty kyseiselle maantieteelliselle merkinnälle; tai

ii) on peräisin kyseisen maantieteellisen merkinnän liitteessä 32-C täsmennetystä alkuperäpaikasta mutta ei ole tuotettu tai valmistettu suojatun nimityksen tuote-eritelmän mukaisesti, vaikka nimeen liittyisi esimerkiksi ilmaisu ”laji”, ”tyyppi”, ”tyylinen”, ”jäljitelmä”, ”makuinen” tai muu vastaava ilmaisu;

b) mikä tahansa tapa merkitä tai esittää tuote, joka osoittaa tai antaa ymmärtää, että kyseessä oleva tuote on peräisin muulta maantieteelliseltä alueelta kuin sen tosiasiallisesta alkuperäpaikasta, tavalla, joka saattaa johtaa yleisöä harhaan tuotteen maantieteellisen alkuperän osalta;

c) mikä tahansa käyttö, joka on Pariisin yleissopimuksen 10 a artiklassa tarkoitettua vilpillistä kilpailua, mukaan lukien maantieteellisen merkinnän maineen hyödyntäminen tai väärä tai harhaanjohtava merkintä tuotteen alkuperäpaikasta tai muusta alkuperästä, luonteesta tai olennaisista ominaisuuksista sisä- tai ulkopakkauksessa, mainonnassa tai itse tavaroihin liittyvissä asiakirjoissa, sekä kaikki käytännöt, jotka ovat omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan tuotteen todellisen alkuperän suhteen.

2. Suojatuista maantieteellisistä merkinnöistä ei saa tulla osapuolten alueilla yleisnimiä.

3. Tässä alajaksossa ei velvoiteta suojaamaan maantieteellisiä merkintöjä, joita ei suojata niiden alkuperäalueella tai jotka lakkaavat olemasta siellä suojattuja.

4. Osapuoli ei sulje pois mahdollisuutta, että alkuperäalueen toimivaltaiset viranomaiset voivat peruuttaa maantieteellisen merkinnän suojan tai tunnustamisen sillä perusteella, että suojattu tai tunnustettu nimitys ei enää täytä niitä edellytyksiä, joilla suoja tai tunnustaminen alun perin myönnettiin sen alkuperäalueella.

5. Osapuolet ilmoittavat toisilleen, jos maantieteellinen merkintä ei ole enää suojattu sen alkuperäalueella. Tällainen ilmoitus tehdään 32.40 artiklassa määrättyjen menettelyjen mukaisesti.

6. Tämä alajakso ei rajoita kenenkään oikeutta käyttää kaupallisiin tarkoituksiin omaa tai edeltäjänsä nimeä paitsi, jos tällaista nimeä käytetään yleisön johtamiseksi harhaan.

7. Tässä alajaksossa määrättyä suojaa sovelletaan liitteessä 32-C lueteltujen maantieteellisten merkintöjen käännöksiin, jos tällaisen käännöksen käyttö saattaa johtaa yleisöä harhaan.

8. Jos maantieteellisen merkinnän käännös on identtinen yleisten tai kuvaavien ilmaisujen kanssa, substantiivit ja adjektiivit mukana luettuina, tai sellaisten ilmaisujen kanssa, jotka ovat tavanomaisesti yleiskielessä käytettyjä yleisnimityksiä jollekin tuotteelle osapuolen alueella, tai jos maantieteellisen merkinnän käännös sisältää tällaisen ilmaisun tai jos maantieteellinen merkintä ei ole identtinen mutta siihen sisältyy tällainen ilmaisu, tämän alajakson määräyksillä ei rajoiteta minkään henkilön oikeutta käyttää kyseistä ilmaisua kyseisen tuotteen yhteydessä.

9. Tässä alajaksossa määrättyä suojaa ei sovelleta lisäyksessä 32-C-1 luetellun, maantieteellisenä merkintänä suojatun moniosaisen ilmaisun yksittäiseen osaan, jos tällainen yksittäinen osa[1] on tavanomaisesti yleiskielessä käytetty yleisnimitys merkintään liittyvälle tuotteelle.

10. Tämän alajakson määräyksillä ei minkään tuotteen osalta estetä kasvilajikkeen tai eläinrodun nimen käyttöä osapuolen alueella.[2]

11. Sellaisten uusien maantieteellisten merkintöjen osalta, jotka osapuoli aikoo lisätä 32.34 artiklan mukaisesti, mikään ei edellytä, että osapuoli suojaa maantieteellisen merkinnän, joka on identtinen sellaisen ilmaisun kanssa, jota käytetään tavanomaisesti yleiskielessä siihen liittyvän tuotteen yleisnimityksenä kyseisen osapuolen alueella.[3]

---

1 Lisäyksessä 32-C-1 esitetyn mukaisesti, joka sisältää ilmaisuja, joille ei haeta suojaa.

2 Liitteessä 32-C olevissa selittävissä huomautuksissa määritellään kasvilajikkeet ja eläinrodut, joiden käyttöä ei saa estää.

3 Määritellessään uusia lisättäviä maantieteellisiä merkintöjä ja sitä, onko jokin ilmaisu tavanomainen yleiskielessä käytetty yleisnimitys asianomaiselle tuotteelle osapuolen alueella, osapuolen viranomaisilla on valtuudet ottaa huomioon se, miten kuluttajat ymmärtävät ilmaisun kyseisen osapuolen alueella. Tällaisen kuluttajien ymmärryksen kannalta merkityksellisiä tekijöitä voivat olla muun muassa seuraavat: a) käytetäänkö ilmaisua viittaamaan kyseessä olevaan tuotetyyppiin luotettavien lähteiden, kuten sanakirjojen, sanomalehtien ja aiheeseen liittyvien verkkosivustojen, osoittamalla tavalla; tai b) miten tuotetta, johon ilmaisu viittaa, markkinoidaan ja käytetään kaupankäynnissä kyseisen osapuolen alueella.

32.36 ARTIKLA

Maantieteellisten merkintöjen käyttöoikeus

1. Tämän alajakson mukaisesti suojattua maantieteellisenä merkintänä suojattua nimeä saa käyttää kuka tahansa toimija, joka pitää kaupan vastaavan eritelmän mukaista tuotetta.

2. Tämän alajakson mukaisesti maantieteellisenä merkintänä suojattuun nimeen ei sovelleta minkäänlaista käyttäjien rekisteröintiä tai lisämaksuja.

32.37 ARTIKLA

Tavaramerkkien ja maantieteellisten merkintöjen välinen suhde

1. Osapuolet kieltäytyvät rekisteröimästä tavaramerkkiä, jonka käyttö olisi 32.35 artiklan vastaista ja joka koskee samantyyppistä tuotetta kuin maantieteellinen merkintä, edellyttäen, että tällaisen tavaramerkin rekisteröintihakemus tehdään sen päivän jälkeen, jona maantieteellisen merkinnän suojaa koskeva hakemus on tehty asianomaisen osapuolen alueella.

2. Edellä olevan 1 kohdan vastaisesti rekisteröidyt tavaramerkit mitätöidään viran puolesta tai osapuolen, jonka etua asia koskee, esittämästä pyynnöstä osapuolten lainsäädännön ja käytännön mukaisesti.

3. Edellä 32.33 artiklassa tarkoitettujen maantieteellisten merkintöjen osalta 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu suojaa koskevan hakemuksen jättämispäivä on 1 päivä marraskuuta 2022.

4. Edellä olevan 32.34 artiklan mukaisesti liitteeseen 32-C lisättävien maantieteellisten merkintöjen osalta suojaa koskevan hakemuksen jättöpäivä on päivä, jona hakemus maantieteellisen merkinnän suojaamiseksi toimitetaan toiselle osapuolelle sillä edellytyksellä, että 32.34 artiklassa tarkoitettu suojattujen maantieteellisten merkintöjen luettelon muuttaminen on saatettu onnistuneesti päätökseen.

5. Osapuolet suojaavat maantieteelliset merkinnät myös silloin, kun aiempi tavaramerkki on olemassa. Aiemmin vilpittömässä mielessä rekisteröity tavaramerkki voidaan uusia ja siihen voidaan tehdä muutoksia, jotka edellyttävät uuden tavaramerkkihakemukden jättämistä, sillä edellytyksellä, että kyseiset muutokset eivät heikennä maantieteellisten merkintöjen suojaa ja että osapuolten lainsäädännön nojalla ei ole perusteita tavaramerkin mitätöinnille.

6. Tämän artiklan 5 kohdan soveltamiseksi ’aiemmalla tavaramerkillä’ tarkoitetaan tavaramerkkiä, jonka käyttö rikkoo 32.35 artiklaa ja josta on tehty rekisteröintihakemus tai joka on rekisteröity tai, jos osapuolen lainsäädännössä säädetään tästä mahdollisuudesta, jota koskeva oikeus on saatu osapuolen alueella vilpittömässä mielessä tapahtuneella käytöllä ennen päivää, jona toinen osapuoli on jättänyt maantieteellisen merkinnän suojaa koskevan hakemuksen tämän sopimuksen tämän osan mukaisesti.

32.38 ARTIKLA

Suojan täytäntöönpanon valvonta

Kumpikin osapuoli panee 32.35, 32.36 ja 32.37 artiklassa määrätyn suojan täytäntöön hallinnollisin toimin osapuolen, jonka etua asia koskee, esittämästä pyynnöstä. Kumpikin osapuoli säätää lainsäädännössään ja käytännössään täydentävistä hallinnollisista ja oikeudellisista toimista, jotta suojattujen maantieteellisten merkintöjen laiton käyttö voidaan estää tai lopettaa.

32.39 ARTIKLA

Yleiset säännöt

1. Osapuolta ei vaadita suojaamaan nimeä maantieteellisenä merkintänä tämän alajakson mukaisesti, jos kyseinen nimi on ristiriidassa kasvilajikkeen tai eläinrodun nimen kanssa ja saattaisi sen vuoksi johtaa kuluttajaa harhaan tuotteen todellisen alkuperän osalta.

2. Jos osapuolten maantieteelliset merkinnät ovat homonyymisiä, toinen osapuoli antaa suojan kullekin toisen osapuolen maantieteelliselle merkinnälle sillä edellytyksellä, että käytännössä on riittävä ero nimitysten käyttöehtojen ja esitystavan välillä, jotta kuluttajaa ei johdeta harhaan.

3. Jos osapuoli kolmannen maan kanssa käytävissä kahdenvälisissä neuvotteluissa ehdottaa kyseisen kolmannen maan sellaisen maantieteellisen merkinnän suojaamista, joka on homonyyminen toisen osapuolen maantieteellisen merkinnän kanssa, sen on ilmoitettava tästä toiselle osapuolelle ja annettava sille mahdollisuus tehdä huomautuksia, ennen kuin kyseinen maantieteellinen merkintä suojataan.

4. Liitteessä 32-C lueteltuja maantieteellisiä merkintöjä vastaavien tuotteiden tuonnissa, viennissä ja kaupan pitämisessä on noudatettava sen osapuolen alueella sovellettavia säädöksiä ja määräyksiä, jonka alueella tuotteet saatetaan markkinoille.

5. Kaikkia suojattujen maantieteellisten merkintöjen tuote-eritelmiä koskevia kysymyksiä käsitellään 32.40 artiklassa tarkoitetussa alakomiteassa.

6. Tämän alajakson mukaisesti suojatut maantieteelliset merkinnät voi peruuttaa ainoastaan se osapuoli, josta tuote on peräisin. Osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle, jos liitteessä 32-C lueteltu maantieteellinen merkintä ei ole enää suojattu sen alueella. Tällaisen ilmoituksen jälkeen liitettä 32 C muutetaan 32.40 artiklan 3 kohdan nojalla.

7. Sen osapuolen viranomaiset, jonka alueelta tuote on peräisin, hyväksyvät tässä alajaksossa tarkoitetun tuote-eritelmän ja sen muutokset.

32.40 ARTIKLA

Alakomitea, yhteistyö ja avoimuus

1. Tämän alajakson soveltamiseksi 32.66 artiklassa tarkoitettu alakomitea voi suositella yhteisneuvostolle, että se muuttaa 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla

a) liitettä 32-A, siltä osin kuin on kyse viittauksista osapuolissa sovellettavaan lainsäädäntöön;

b) liitettä 32-B vastustamismenettelyllä sisällytettävien perusteiden osalta; ja

c) liitettä 32-C maantieteellisten merkintöjen osalta.

2. Tämän alajakson soveltamiseksi 32.66 artiklassa tarkoitettu alakomitea vastaa seuraavia aiheita koskevien tietojen vaihdosta:

a) maantieteellisiä merkintöjä koskevan lainsäädännön ja toimintapolitikan kehitys;

b) maantieteelliset merkinnät niiden suojan arvioimiseksi tämän alajakson mukaisesti; ja

c) kaikki muut yhteistä etua koskevat kysymykset maantieteellisten merkintöjen alalla.

3. Edellä 32.39 artiklan 6 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen jälkeen alakomitea suosittaa, että yhteisneuvosto muuttaa liitettä 32-C tämän artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti, jotta tämän sopimuksen tämän osan mukainen suoja voidaan lopettaa.

4. Jos kyseessä on pieni muutos, joka liittyy luetellun maantieteellisen merkinnän kirjoitusasuun tai viittaukseen sen maantieteellisen alueen nimeen, johon maantieteellinen merkintä liittyy, osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle alakomiteassa tällaisesta muutoksesta ja antaa siitä selityksen. Alakomitea suosittelee, että yhteisneuvosto muuttaa liitettä 32-C tällaisen pienen muutoksen osalta 8.5 artiklan 6 kohdan a alakohdan nojalla.

5. Osapuolet pitävät suoraan tai alakomitean välityksellä yhteyttä kaikissa tämän alajakson täytäntöönpanoon ja toimintaan liittyvissä asioissa. Osapuoli voi erityisesti pyytää toiselta osapuolelta tietoja tuote-eritelmistä ja niiden muutoksista sekä hallinnollisen täytäntöönpanon yhteyspisteistä.

6. Osapuolet voivat asettaa julkisesti saataville tämän sopimuksen nojalla suojattuja toisen osapuolen maantieteellisiä merkintöjä koskevat tuote-eritelmät tai niiden yhteenvedon sekä hallinnollisen täytäntöönpanon yhteyspisteet.

32.41 ARTIKLA

Muu suoja

1. Tämän alajakson soveltaminen ei rajoita WTO-sopimuksen tai minkään muun sellaisen teollis- ja tekijänoikeuslainsäädäntöä koskevan monenvälisen sopimuksen, jonka osapuolia EU-osapuoli ja Chile ovat, mukaisia osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia.

2. Tällä alajaksolla ei estetä osapuolia käyttämästä oikeuttaan hakea maantieteellisen merkinnän tunnustamista ja suojaa tätä koskevan osapuolten lainsäädännön mukaisesti.

5 ALAJAKSO

PATENTIT

32.42 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Kumpikin osapuoli[1] noudattaa Washingtonissa 19 päivänä kesäkuuta 1970 tehtyä patenttiyhteistyösopimusta, sellaisena kuin se on muutettuna 28 päivänä syyskuuta 1979 ja viimeksi muutettuna 3 päivänä lokakuuta 2001.

[1] EU-osapuolen osalta tämän artiklan mukaisen velvollisuuden täyttävät jäsenvaltiot.

32.43 ARTIKLA

Lisäsuoja tapauksissa, joissa lääkkeiden myyntilupa viivästyy

1. Osapuolet tunnustavat, että niiden alueella patentilla suojatuilta lääkkeiltä voidaan edellyttää myyntilupaa tai terveyslupamenettelyä ennen niiden saattamista markkinoille.

2. Kumpikin osapuoli säätää riittävästä ja tehokkaasta järjestelmästä, jolla tarjottavalla suojan lisäajalla korvataan patentinomistajalle tosiasiallisen patenttisuojan supistuminen, jos ensimmäisen myyntiluvan tai terveysluvan myöntäminen sen omalla alueella on viivästynyt kohtuuttomasti[1]. Lisäsuojan kesto saa olla enintään viisi vuotta.

[1] Tätä artiklaa sovellettaessa kohtuuttomaan viivästykseen kuuluu yli kahden vuoden viive myyntilupaa tai terveyslupaa koskevan hakemuksen toimittamisen ja ensimmäisen hakijalle annetun vastauksen välillä. Myyntiluvan tai terveysluvan myöntämisessä tapahtuvia viivästyksiä, jotka johtuvat hakijasta tai eivät ole myyntilupahakemusta käsittelevän viranomaisen tai terveysrekisteröintiviranomaisen vaikutusvallassa, ei tarvitse ottaa huomioon tällaisen viivästyksen määrittämisessä.

3. Sen estämättä, mitä 2 kohdassa määrätään, osapuoli voi omien säädöstensä ja määräystensä mukaisesti säätää lisäsuojasta patentin suojaamalle tuotteelle, johon on sovellettu myyntilupa- tai terveyslupamenettelyä, korvatakseen patentin haltijalle patentin antaman todellisen suojan lyhentymisen. Tällaisen lisäsuojan kesto saa olla enintään viisi vuotta[1].

4. Selkeyden vuoksi todetaan, että pannessaan täytäntöön tämän artiklan mukaisia velvollisuuksiaan kumpikin osapuoli voi säätää ehdoista ja rajoituksista sillä edellytyksellä, että osapuoli jatkaa tämän artiklan soveltamista.

5. Kumpikin osapuoli pyrkii parhaansa mukaan käsittelemään lääkkeiden myyntilupaa tai terveyslupaa koskevat hakemukset tehokkaasti ja oikea-aikaisesti, jotta vältetään kohtuuttomat tai tarpeettomat viivästykset. Kohtuuttomien viivästysten välttämiseksi osapuoli voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa menettelyjä, joilla nopeutetaan myyntilupaa tai terveyslupaa koskevien hakemusten käsittelyä.

[1] Tämä enimmäisaika ei rajoita mahdollisuutta jatkaa suoja-aikaa edelleen sellaisten lääkkeiden osalta, joista on tehty pediatrisia tutkimuksia, jos niiden tulokset sisältyvät tuotetietoihin.

6 ALAJAKSO

JULKISTAMATTOMAN TIEDON SUOJA

32.44 ARTIKLA

Liikesalaisuuksien suojan laajuus

1. Täyttäessään velvollisuuttaan noudattaa TRIPS-sopimusta, erityisesti 39 artiklan 1 ja 2 kohtaa, kumpikin osapuoli säätää asianmukaisista siviilioikeudellisista menettelyistä ja oikeussuojakeinoista, joilla liikesalaisuuden haltija voi estää liikesalaisuutensa hankinnan, käytön tai ilmaisemisen tai saada oikeussuojan tällaista hankintaa, käyttöä tai ilmaisemista vastaan tilanteissa, joissa on toimittu vastoin rehellisiä kaupallisia käytäntöjä.

2. Tässä alajaksossa tarkoitetaan

a) ’liikesalaisuudella’ tietoa,

   i) joka on salaista siinä mielessä, että se ei ole kokonaisuudessaan tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä sellaisten henkilöiden yleisessä tiedossa tai helposti saatavissa, jotka yleensä käsittelevät tällaista tietoa;

   ii) jolla on kaupallista arvoa, koska se on salaista; ja

iii) jonka osalta sitä laillisesti määräysvallassaan pitävä henkilö on ryhtynyt olosuhteisiin nähden kohtuullisiksi katsottaviin toimenpiteisiin pitääkseen tiedon salaisena;

b) ’liikesalaisuuden haltijalla’ luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka käyttää laillista määräysvaltaa liikesalaisuuteen nähden.

3. Tässä alajaksossa ainakin seuraavat toimintatavat katsotaan rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastaisiksi:

a) liikesalaisuuden hankinta ilman liikesalaisuuden haltijan suostumusta aina, kun se tapahtuu seuraavin keinoin: luvaton pääsy sellaisiin liikesalaisuuden haltijan laillisessa määräysvallassa oleviin asiakirjoihin, esineisiin, materiaaleihin, aineisiin tai sähköisiin tiedostoihin, jotka sisältävät liikesalaisuuden tai joista liikesalaisuus voidaan johtaa, taikka niiden anastus tai kopioiminen;

b) liikesalaisuuden käyttö tai ilmaiseminen aina, kun sen ilman liikesalaisuuden haltijan suostumusta suorittaa henkilö, joka täyttää jonkin seuraavista edellytyksistä:

i) henkilö on hankkinut liikesalaisuuden a alakohdassa tarkoitetulla tavalla;

ii) kyseinen henkilö rikkoo luottamuksellisuutta koskevaa sopimusta tai muuta velvollisuutta olla ilmaisematta liikesalaisuutta; tai

iii) kyseinen henkilö rikkoo sopimusvelvoitetta tai muuta velvoitetta, joka koskee liikesalaisuuden käytön rajoittamista;

c) liikesalaisuuden hankinta, käyttö tai ilmaiseminen aina, kun henkilö hankinnan, käytön tai ilmaisemisen aikana tiesi tai hänen olisi vallitsevissa olosuhteissa pitänyt tietää, että liikesalaisuus oli saatu suoraan tai välillisesti toiselta henkilöltä, joka käytti liikesalaisuutta laittomasti tai oli ilmaissut sen laittomasti b alakohdassa tarkoitetulla tavalla.

4. Tämän alajakson määräyksiä ei saa tulkita siten, että osapuoli olisi velvoitettu pitämään seuraavia toimintatapoja rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastaisina:

a) henkilö itsenäisesti keksii tai luo asiaan kuuluvat tiedot;

b) tuotteen käänteismallinnus, jonka on tehnyt tuotteen laillisesti hallussaan pitävä henkilö, jota ei koske oikeudellisesti pätevä velvoite rajoittaa asiaan kuuluvien tietojen hankintaa;

c) tietojen hankinta, käyttö tai julkistaminen, kun sitä edellytetään tai se sallitaan kyseisen osapuolen lainsäädännössä; tai

d) työntekijöiden sellaisen kokemuksen ja sellaisten taitojen käyttö, jotka he ovat rehellisesti hankkineet osana tavanomaista työskentelyä.

5. Tämän alajakson määräyksiä ei saa tulkita siten, että ne rajoittaisivat sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta, ei myöskään tiedotusvälineiden vapautta, sellaisena kuin sitä suojellaan kummassakin osapuolessa.

32.45 ARTIKLA

Liikesalaisuuksia koskevat siviilioikeudelliset menettelyt ja oikeussuojakeinot

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että henkilöt, jotka osallistuvat 32.44 artiklassa tarkoitettuihin siviilioikeudellisiin menettelyihin tai joilla on oikeus tutustua kyseisiin oikeudellisiin menettelyihin liittyviin asiakirjoihin, eivät saa käyttää tai ilmaista liikesalaisuuksia tai väitettyjä liikesalaisuuksia, jotka toimivaltaiset oikeusviranomaiset ovat asiaan osallisen asianmukaisesti perustellun pyynnön nojalla katsoneet luottamuksellisiksi ja joista kyseiset henkilöt ovat saaneet tiedon tällaisen osallistumisen tai asiakirjoihin tutustumisen seurauksena.

2. Kumpikin osapuoli säätää, että 32.44 artiklassa tarkoitetuissa siviilioikeudellisissa menettelyissä kyseisen osapuolen oikeusviranomaisilla on valtuudet ainakin

a) määrätä osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti väliaikaisia toimia estääkseen rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastaista liikesalaisuuksien hankintaa, käyttöä tai ilmaisemista;

b) antaa kieltomääräyksen estääkseen rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastaista liikesalaisuuksien hankintaa, käyttöä tai ilmaisemista;

c) määrätä henkilö, jotka tiesi tai jonka olisi pitänyt tietää hankkineensa liikesalaisuuden, käyttäneensä sitä tai ilmaisseensa sen rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastaisesti, maksamaan liikesalaisuuden haltijalle vahingonkorvauksen, joka vastaa liikesalaisuuden tällaisen hankinnan, käytön tai ilmaisemisen johdosta koitunutta todellista vahinkoa;

d) määrätä erityisiä toimenpiteitä väitettyyn rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastaiseen hankintaan, käyttöön tai ilmaisemiseen liittyvän siviilioikeudellisen menettelyn aikana esille tuodun liikesalaisuuden tai väitetyn liikesalaisuuden luottamuksellisuuden säilyttämiseksi; tällaisiin erityisiin toimenpiteisiin voi asianomaisen osapuolen lainsäädännön mukaisesti sisältyä mahdollisuus

   i) rajoittaa kokonaan tai osittain oikeutta tutustua tiettyihin asiakirjoihin;

   ii) rajoittaa pääsyä suulliseen käsittelyyn ja näiden käsittelyjen pöytäkirjoihin tai litteroituihin teksteihin;

   iii) asettaa saataville oikeudellisista päätöksistä julkinen toisinto, josta on poistettu kaikki liikesalaisuuksia sisältävät kohdat tai jossa tällaisia kohtia on muutettu;

e) määrätä seuraamuksia oikeudellisiin menettelyihin osallistuville osapuolille tai muille henkilöille, jotka eivät noudata tai kieltäytyvät noudattamasta liikesalaisuuden tai väitetyn liikesalaisuuden suojaa koskevia toimivaltaisten oikeusviranomaisten määräyksiä.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen oikeusviranomaisten ei tarvitse soveltaa 32.44 artiklassa tarkoitettuja oikeudellisia menettelyjä ja oikeussuojakeinoja, kun rehellisten kaupallisten käytäntöjen vastainen toiminta tapahtuu sen lainsäädännön mukaisesti väärinkäytöksen, tuomittavan toiminnan tai laittoman toiminnan paljastamiseksi tai kyseisen osapuolen lainsäädännössä tunnustetun oikeutetun edun suojaamiseksi.

32.46 ARTIKLA

Lääkkeisiin liittyvien julkistamattomien tietojen suoja

1. Jos osapuoli edellyttää julkistamattomia testituloksia tai muita tietoja myyntiluvan tai terveysluvan myöntämiseksi lääkkeille, joissa käytetään uusia kemiallisia yhdisteitä, joita ei ole aiemmin hyväksytty, jotta se voisi määrittää, onko kyseisen tuotteen käyttö on turvallista ja tehokasta, kyseinen osapuoli suojaa tällaiset tiedot kolmansille osapuolille paljastumiselta, jos tällaisten tietojen aikaansaaminen on edellyttänyt huomattavaa ponnistusta, paitsi milloin se on tarpeen pakottavan yleisen edun vuoksi, tai ellei toimenpiteitä ole toteutettu sen varmistamiseksi, että tieto on suojassa epärehelliseltä kaupalliselta käytännöltä.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että vähintään viiteen vuoteen siitä päivästä, jona ensimmäinen myyntilupa tai terveyslupa on myönnetty asianomaisessa osapuolessa, lääkettä, joka on hyväksytty myyntilupaa tai terveyslupaa koskevassa hakemuksessa esitettyjen prekliinisten ja kliinisten tutkimusten tulosten perusteella, ei saa saattaa markkinoille ilman ensimmäisen myyntiluvan tai terveysluvan haltijan nimenomaista suostumusta.

3. Kumpikin osapuoli voi rajoituksetta panna täytäntöön lääkkeitä koskevia lyhennettyjä lupamenettelyitä biologista samanarvoisuutta ja biologista hyväksikäytettävyyttä koskevien tutkimusten pohjalta.

4. Pannessaan täytäntöön tämän artiklan mukaisia velvollisuuksiaan kumpikin osapuoli voi säätää ehdoista ja rajoituksista sillä edellytyksellä, että osapuoli jatkaa tämän artiklan soveltamista.

32.47 ARTIKLA

Maatalouskemikaaleihin liittyvien tietojen suoja

1. Jos osapuoli vaatii uutta kemiallista yhdistettä käyttävän maatalouskemikaalin myyntiluvan edellytyksenä kyseisen tuotteen turvallisuutta ja tehoa koskevien testien tai tutkimusraporttien toimittamista, kyseinen osapuoli ei saa vähintään kymmeneen vuoteen maatalouskemikaalin ensimmäisen myyntiluvan myöntämispäivästä myöntää lupaa toiselle maatalouskemikaalille kyseisten testien tai tutkimusraporttien perusteella ilman nämä tiedot aiemmin toimittaneen henkilön suostumusta.

2. Osapuoli voi rajoittaa tämän artiklan mukaisen suojan koskemaan testejä tai tutkimusraportteja, jotka täyttävät seuraavat edellytykset:

a) ne ovat välttämättömiä sellaisen luvan myöntämisen tai muuttamisen kannalta, jolla mahdollistetaan maatalouskemikaalin käyttö muihin viljelykasveihin; ja

b) ne on todistettu hyvän laboratoriokäytännön tai hyvän koekäytännön periaatteiden mukaisiksi.

3. Kumpikin osapuoli voi vahvistaa sääntöjä, joilla vältetään selkärankaisilla eläimillä tehtävät päällekkäiset testit.

4. Kumpikin osapuoli voi säätää ehdoista ja rajoituksista pannessaan täytäntöön tämän artiklan mukaisia velvollisuuksiaan sillä edellytyksellä, että osapuoli jatkaa tämän artiklan soveltamista.

7 ALAJAKSO

KASVILAJIKKEET

32.48 ARTIKLA

Kasvinjalostajanoikeuksien suojaaminen

Osapuolet suojaavat kasvinjalostajanoikeuksia 2 joulukuuta 1961 uusien kasvilajikkeiden suojaamisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen mukaisesti, sellaisena kuin se on viimeksi tarkistettuna Genevessä 19 päivänä maaliskuuta 1991, jäljempänä ’UPOV-yleissopimus’, ottaen huomioon myös UPOV-yleissopimuksen 15 artiklassa tarkoitetut jalostajanoikeuksia koskevat poikkeukset, ja tekevät yhteistyötä edistääkseen kyseisiä oikeuksia ja pannakseen ne täytäntöön.

C JAKSO

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1 ALAJAKSO

SIVIILIOIKEUDELLINEN JA HALLINNOLLINEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

32.49 ARTIKLA

Yleiset velvollisuudet

1. Kumpikin osapuoli vahvistaa TRIPS-sopimuksen mukaiset sitoumuksensa ja varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanon lainsäädäntönsä ja käytäntönsä mukaisesti. Osapuolet säätävät tässä alajaksossa määrätyistä toimenpiteistä, menettelyistä ja muutoksenhakukeinoista.

2. Tätä jaksoa ei sovelleta B jakson 6 alajaksossa tarkoitettuihin oikeuksiin.

3. Osapuoli säätää toimenpiteistä, menettelyistä ja oikeussuojakeinoista, joiden on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia, jotka eivät saa olla liian monimutkaisia tai kalliita eivätkä sisältää kohtuuttomia määräaikoja tai johtaa aiheettomiin viivytyksiin.

4. Edellä 3 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on myös oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille ja luodaan takeet niiden väärinkäytön estämiseksi.

5. Mikään tässä jaksossa ei velvoita kumpaakaan osapuolta

a) ottamaan käyttöön yleisestä lainsäädännön täytäntöönpanosta erillistä oikeudellista järjestelyä teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa varten; tai

b) jakamaan resursseja yleisen lainsäädännön täytäntöönpanon ja teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanon välillä.

32.50 ARTIKLA

Henkilöt, joilla on oikeus hakea toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen täytäntöönpanoa

Kumpikin osapuoli tunnustaa seuraavien henkilöiden oikeuden pyytää tässä jaksossa ja TRIPS-sopimuksen III osassa tarkoitettujen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista:

a) teollis- ja tekijänoikeuksien haltijat kunkin osapuolen lainsäädännön mukaisesti;

b) kaikki muut henkilöt, joilla on oikeus käyttää kyseisiä oikeuksia, erityisesti käyttöluvan haltijat, siinä määrin kuin kunkin osapuolen lainsäädäntö sen sallii ja tällaisen lainsäädännön mukaisesti;

c) teollis- ja tekijänoikeuksia kollektiivisesti hallinnoivat elimet, joilla on säännönmukaisesti tunnustettu oikeus edustaa teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita, siinä määrin kuin kunkin osapuolen lainsäädäntö sen sallii ja tällaisen lainsäädännön mukaisesti,

d) elimet[1], joilla on säännönmukaisesti tunnustettu oikeus edustaa teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita, siinä määrin kuin kunkin osapuolen lainsäädäntö sen sallii ja tällaisen lainsäädännön mukaisesti.

32.51 ARTIKLA

Todistusaineisto

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat jo ennen asiaa käsittelevän oikeudenkäynnin alkamista sen osapuolen hakemuksesta, joka on esittänyt kohtuullisesti saatavissa olevaa todistusaineistoa tukeakseen väitteitään teollis- tai tekijänoikeutensa loukkaamisesta tai tällaisen loukkaamisen uhasta, määrätä nopeita ja tehokkaita väliaikaisia toimenpiteitä väitettyyn loukkaamiseen liittyvän merkityksellisen todistusaineiston suojaamiseksi sillä edellytyksellä, että luottamukselliset tiedot suojataan kyseisen osapuolen lainsäädännön mukaisesti. Määrätessään väliaikaisia toimenpiteitä oikeusviranomaisten on otettava huomioon väitetyn oikeudenloukkaajan oikeutetut edut.

[1] Chilen osalta ’elimellä’ tarkoitetaan ”liittoja ja yhdistyksiä”. EU-osapuolen osalta ’elimellä’ tarkoitetaan ”alan edunvalvonnasta vastaavia elimiä”.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut väliaikaiset toimenpiteet voivat sisältää riidanalaisten tavaroiden yksityiskohtaisen kuvaamisen ja mahdollisen näytteiden oton, tai riidanalaisten tavaroiden ja soveltuvissa tapauksissa tällaisten tavaroiden valmistuksessa tai jakelussa pääosin käytettyjen materiaalien ja välineiden sekä tavaroihin liittyvien asiakirjojen haltuun ottamisen.

3. Jos teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaus on toteutettu kaupallisessa laajuudessa, kumpikin osapuoli toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet, jotta toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat osapuolen hakemuksesta antaa tarvittaessa määräyksen esittää pankki-, rahoitus- tai kaupallisia asiakirjoja, jotka ovat vastapuolen hallussa, sillä edellytyksellä, että luottamukselliset tiedot suojataan.

32.52 ARTIKLA

Tiedonsaantioikeus

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta koskevassa siviilioikeudellisessa menettelyssä kantajan perustellusta ja oikeasuhteisesta pyynnöstä määrätä teollis- tai tekijänoikeuksia loukanneen tai kenen tahansa muun henkilön antamaan tietoja sellaisten tavaroiden tai palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta, jotka loukkaavat teollis- tai tekijänoikeutta.

2. Edellä 1 kohdassa ’kuka tahansa henkilö’ tarkoittaa henkilöä,

a) jonka on vähintään todettu pitävän hallussaan riidanalaisia tavaroita kaupallisessa laajuudessa;

b) joka on vähintään tavattu käyttämästä riidanalaisia palveluja kaupallisessa laajuudessa;

c) jonka on vähintään todettu tarjoavan riidanalaisessa toiminnassa käytettäviä palveluja kaupallisessa laajuudessa; tai

d) jonka tässä kohdassa tarkoitettu henkilö on vähintään osoittanut osallistuneen teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden tuottamiseen, valmistukseen tai jakeluun tai teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien palvelujen tarjoamiseen.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin voivat tapauksen mukaan sisältyä seuraavat:

a) tuotteen tai palvelujen tuottajien, valmistajien, jakelijoiden, toimittajien ja muiden aikaisempien haltijoiden sekä aiottujen tukku- ja vähittäiskauppiaiden nimet ja osoitteet; ja

b) tuotettujen, valmistettujen, toimitettujen, vastaanotettujen tai tilattujen tavaroiden määrä sekä kyseisistä tavaroista tai palveluista saatu hinta.

4. Tätä artiklaa sovelletaan rajoittamatta osapuolen sellaisten säädösten soveltamista, jotka

a) antavat oikeudenhaltijalle oikeudet saada laajempia tietoja;

b) koskevat tämän artiklan nojalla ilmoitettujen tietojen käyttöä siviilioikeudellisessa menettelyssä;

c) koskevat vastuuta tiedonsaantioikeuden väärinkäytöstä;

d) antavat mahdollisuuden kieltäytyä sellaisten tietojen antamisesta, jotka pakottaisivat 1 kohdassa tarkoitetun henkilön myöntämään oman tai lähisukulaisensa osallistumisen teollis- tai tekijänoikeuden loukkaukseen; tai

e) koskevat tietolähteiden luottamuksellisuuden suojaa tai henkilötietojen käsittelyä.

32.53 ARTIKLA

Väliaikaiset ja turvaamistoimenpiteet

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen oikeusviranomaiset voivat kantajan pyynnöstä määrätä väitettyä oikeudenloukkaajaa koskevan väliaikaisen kiellon, jonka tarkoituksena on estää teollis- tai tekijänoikeuden välittömät loukkaukset, tai kieltää väliaikaisesti tai, jos sen lainsäädäntö sen mahdollistaa, tarvittaessa uhkasakon uhalla, kyseisen oikeuden väitetyn loukkaamisen jatkaminen tai asettaa tällaisen jatkamisen ehdoksi oikeudenhaltijalle kuuluvan korvauksen takaamiseen tarkoitetut vakuudet. Väliaikainen kielto voidaan tarvittaessa määrätä samoin edellytyksin kolmannelle osapuolelle[1], jonka osalta asianomainen oikeusviranomainen on toimivaltainen ja jonka palveluja käytetään teollis- tai tekijänoikeuden loukkaamiseen.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen oikeusviranomaiset voivat kantajan pyynnöstä määrätä takavarikoitaviksi tai luovutettaviksi[2] sellaiset tavarat, joiden epäillään loukkaavan teollis- tai tekijänoikeutta, jotta voidaan estää niiden saattaminen jakelukanavien piiriin tai levittäminen jakelukanavia pitkin.

---

1 Tätä artiklaa sovellettaessa osapuoli voi säätää, että ”kolmas osapuoli” sisältää välittäjän.

2 Osapuoli voi valita takavarikoinnin ja luovutuksen välillä tämän kohdan täytäntöönpanemiseksi.

3. Väitetyn kaupallisessa laajuudessa tehdyn loukkauksen osalta kumpikin osapuoli varmistaa, että oikeusviranomaiset voivat, jos kantaja osoittaa olosuhteet, jotka todennäköisesti uhkaavat vahingonkorvauksen maksamista, määrätä väitetyn loukkaajan irtainta ja kiinteää omaisuutta asetettavaksi hukkaamiskieltoon, mukaan lukien tämän pankkitilien ja muiden varojen jäädyttäminen. Tätä sovellettaessa toimivaltaiset viranomaiset voivat määrätä esitettäviksi pankki-, rahoitus- tai kaupallisia asiakirjoja tai asianmukaisen pääsyn asiaankuuluviin tietoihin.

32.54 ARTIKLA

Oikeussuojakeinot

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että oikeusviranomaisilla on valtuudet kantajan pyynnöstä ja oikeudenhaltijalle loukkauksen johdosta kuuluvia vahingonkorvauksia rajoittamatta, määrätä sellaiset tavarat, joiden ne ovat todenneet loukkaavan teollis- tai tekijänoikeutta, hävitettäväksi tai vähintään poistettavaksi lopullisesti jakelukanavista ilman minkäänlaista korvausta. Oikeusviranomaiset voivat tarvittaessa määrätä hävitettäväksi myös kyseisten tavaroiden luomisessa tai valmistuksessa pääasiassa käytetyt materiaalit ja välineet.

2. Kummankin osapuolen oikeusviranomaisilla on oltava valtuudet määrätä, että kyseiset toimenpiteet toteutetaan oikeudenloukkaajan kustannuksella, jollei tämän esteeksi vedota erityisiin syihin.

3. Korjaavia toimenpiteitä koskevaa pyyntöä harkittaessa on otettava huomioon oikeasuhteisuus loukkauksen vakavuuden ja määrättyjen toimenpiteiden välillä sekä kolmansien osapuolien edut.

32.55 ARTIKLA

Kieltotuomiot

Kumpikin osapuoli varmistaa, että kun teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen toteava oikeudellinen päätös on tehty, oikeusviranomaiset voivat antaa oikeudenloukkaajaa vastaan ja tarvittaessa sellaista kolmatta osapuolta[1] vastaan, joka kuuluu asianomaisen oikeusviranomaisen lainkäyttövaltaan ja jonka palveluja on käytetty teollis- tai tekijänoikeuden loukkaamiseen, kieltotuomion, jonka tarkoituksena on kieltää loukkauksen jatkaminen.

[1] Tätä artiklaa sovellettaessa osapuoli voi säätää, että ’kolmas osapuoli’ sisältää välittäjän.

32.56 ARTIKLA

Vaihtoehtoiset toimenpiteet

Kumpikin osapuoli voi säätää, että oikeusviranomaiset voivat soveltuvissa tapauksissa määrätä sen henkilön pyynnöstä, johon 32.54 tai 32.55 artiklassa määrätyt toimenpiteet voivat kohdistua, että vahingon kärsineelle osapuolelle maksetaan 32.54 tai 32.55 artiklassa määrättyjen toimenpiteiden soveltamisen sijasta rahallinen hyvitys, jos kyseinen henkilö on toiminut ilman tuottamusta ja laiminlyöntiä, jos kyseisten toimenpiteiden täytäntöönpano aiheuttaisi kyseiselle henkilölle kohtuutonta vahinkoa ja jos vahingon kärsineelle osapuolelle maksettavaa rahallista hyvitystä voidaan kohtuudella pitää tyydyttävänä.

32.57 ARTIKLA

Vahingonkorvaukset

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että oikeusviranomaiset määräävät vahingonkärsijän hakemuksesta oikeudenloukkaajan, joka tiesi tai jolla oli riittävät perusteet tietää ryhtyneensä loukkaavaan tekoon, maksamaan oikeudenhaltijalle riittävän vahingonkorvauksen, jolla korvataan oikeudenhaltijalle loukkauksesta koitunut vahinko.

2. Määrittäessään 1 kohdan mukaista vahingonkorvausta kummankin osapuolen oikeusviranomaisilla on oltava toimivalta ottaa huomioon muun muassa oikeudenhaltijan esittämä oikeutettu arvon määrä, johon voi sisältyä saamatta jäänyt voitto, niiden tavaroiden tai palvelujen markkinahintainen arvo, joita loukkaus koskee, tai ohjevähittäishinta[1]. Ainakin kun kyse on tekijänoikeuden tai lähioikeuksien loukkauksesta tai tavaramerkkiväärennöksestä, kumpikin osapuoli säätää siviilioikeudellisissa menettelyissä oikeusviranomaisten oikeudesta määrätä oikeudenloukkaaja maksamaan oikeudenhaltijalle se osa oikeudenloukkaajan voitoista, joka on osoitettavissa loukkaamisesta syntyneeksi, joko vahingonkorvauksen vaihtoehtona tai sen lisäksi taikka sen osana.

3. Vaihtoehtona 2 kohdan määräykselle kumpikin osapuoli voi säätää, että sen oikeusviranomaisilla on valtuudet soveltuvissa tapauksissa määrittää vahingot kiinteänä määränä esimerkiksi vähintään niiden rojaltien tai maksujen määrän perusteella, jotka oikeudenloukkaaja olisi joutunut suorittamaan, jos se olisi pyytänyt lupaa käyttää kyseistä teollis- ja tekijänoikeutta.

4. Tämän artiklan määräykset eivät estä osapuolta säätämästä, että jos oikeudenloukkaaja ei tietoisesti ryhtynyt loukkaavaan tekoon tai ryhtyi loukkaavaan tekoon ilman, että hänellä oli riittävät perusteet tietää ryhtyvänsä siihen, osapuolen oikeusviranomaiset voivat määrätä vahinkoa kärsineen osapuolen eduksi voittojen takaisin perinnän tai maksettavaksi vahingonkorvauksen, joka voi olla ennalta määrätty.

[1] EU-osapuolen tapauksessa tähän sisältyisi tarvittaessa taloudellisten tekijöiden lisäksi myös muita osia, kuten oikeudenhaltijalle loukkauksesta aiheutunut aineeton vahinko.

32.58 ARTIKLA

Oikeudenkäyntikulut

Kumpikin osapuoli säätää siitä, että sen oikeusviranomaisilla on tilanteen mukaan teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevan siviilioikeudellisen menettelyn päätteeksi toimivalta määrätä, että hävinnyt osapuoli maksaa voittaneen osapuolen oikeudenkäynti- ja muut kulut kyseisen osapuolen lainsäädännön mukaisesti.

32.59 ARTIKLA

Tuomioistuimen päätösten julkaiseminen

Kumpikin osapuoli varmistaa, että oikeusviranomaiset voivat teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen johdosta nostetun kanteen yhteydessä kantajan pyynnöstä ja loukkaajan kustannuksella määrätä toteutettaviksi soveltuvia toimenpiteitä päätöstä koskevien tietojen levittämiseksi, mukaan lukien päätöksen julkistaminen ja sen julkaiseminen kokonaan tai osittain.

32.60 ARTIKLA

Tekijänoikeusolettama

Osapuolet tunnustavat, että tässä jaksossa määrättyjä toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja sovellettaessa,

a) jotta kirjallisen tai taiteellisen teoksen tekijää voidaan pitää sellaisena ja hänellä on näin ollen oikeus nostaa loukkauskanne, riittää, jollei toisin osoiteta, että tekijän nimi on tavanmukaisella tavalla ilmoitettu teoksessa; ja

b) edellä olevaa a alakohtaa sovelletaan soveltuvin osin lähioikeuksien haltijoihin heidän suojatun aineistonsa osalta.

32.61 ARTIKLA

Hallinnolliset menettelyt

Siinä laajuudessa kuin siviilioikeudellisia seuraamuksia voidaan määrätä pääasiaa koskevassa hallinnollisessa menettelyssä, tällaisissa menettelyissä noudatettavien periaatteiden on vastattava olennaisesti tämän alajakson asiaa koskevissa määräyksissä esitettyjä periaatteita.

2 ALAJAKSO

RAJAVALVONTA

32.62 ARTIKLA

Toimenpiteet rajalla

1. Tullivalvonnassa olevien tavaroiden osalta kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa menettelyjä, joiden nojalla oikeudenhaltija voi jättää hakemuksia, joilla toimivaltaisia viranomaisia pyydetään keskeyttämään epäilyksenalaisten tavaroiden luovutus tai ottamaan ne haltuun. Tätä jaksoa sovellettaessa ’epäilyksenalaisilla tavaroilla’ tarkoitetaan tavaroita, joiden epäillään loukkaavan tavaramerkkejä, tekijänoikeutta ja lähioikeuksia, maantieteellisiä merkintöjä, patentteja, hyödyllisyysmalleja, teollismalleja ja integroitujen piirien piirimalleja.

2. Kummallakin osapuolella on oltava käytössä sähköisiä järjestelmiä, joilla toimivaltaiset viranomaiset hallinnoivat hyväksyttyjä tai kirjattuja hakemuksia.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, etteivät sen toimivaltaiset viranomaiset peri maksua kattaakseen hakemuksen käsittelystä tai kirjaamisesta aiheutuneita hallinnollisia kuluja.

4. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen toimivaltaiset viranomaiset päättävät hakemuksen hyväksymisestä tai kirjaamisesta kohtuullisen ajan kuluessa.

5. Kumpikin osapuoli varmistaa, että hyväksytty tai kirjattu hakemus voi koskea useita lähetyksiä.

6. Tullivalvonnassa olevien tavaroiden osalta kumpikin osapuoli varmistaa, että sen tulliviranomaiset voivat omasta aloitteestaan keskeyttää tekijänoikeuden tai tavaramerkin loukkauksen osalta epäilyksenalaisten tavaroiden luovutuksen tai ottaa tällaiset tavarat haltuun.

7. Tulliviranomaisten on käytettävä riskianalyysiä tunnistaakseen epäilyksenalaiset tavarat. Kumpikin osapuoli panee tämän kohdan täytäntöön lainsäädäntönsä mukaisesti.

8. Kummallakin osapuolella voi olla käytössä menettelyjä, joilla sallitaan epäilyksenalaisten tavaroiden hävittäminen ilman, että loukkaukset on todettava muodollisesti etukäteen hallinnollisessa menettelyssä tai oikeudenkäynnissä, jos asianomaiset henkilöt tähän suostuvat tai eivät vastusta tällaista hävittämistä. Jos tällaisia tavaroita ei hävitetä, kumpikin osapuoli varmistaa, että poikkeuksellisia olosuhteita lukuun ottamatta tällaiset tavarat poistetaan kaupallisesta jakelukanavasta siten, ettei oikeudenhaltijalle aiheudu vahinkoa.

9. Kummallakin osapuolella voi olla käytössään menettelyjä, joilla sallitaan postitse tai pikakuriiritoimituksena lähetettyjen ja väärennetyllä tavaramerkillä varustettujen tai laittomasti valmistettujen tavaroiden nopea hävittäminen.

10. Osapuoli voi päättää olla soveltamatta tätä artiklaa sellaisten tavaroiden tuontiin, jotka saatetaan markkinoille kolmannessa maassa oikeudenhaltijan toimesta tai suostumuksella. Osapuoli voi myös päättää, että tätä artiklaa ei sovelleta luonteeltaan ei-kaupallisiin, matkustajien henkilökohtaisiin matkatavaroihin sisältyviin tavaroihin.

11. Osapuolten tulliviranomaiset käyvät säännöllistä vuoropuhelua ja edistävät yhteistyötä asiaankuuluvien sidosryhmien ja muiden teollis- ja tekijänoikeuden täytäntöönpanoon osallistuvien viranomaisten kanssa.

12. Osapuolet tekevät yhteistyötä epäilyksenalaisten tavaroiden kansainvälistä kauppaa koskevissa asioissa. Osapuolet jakavat mahdollisuuksien mukaan toisilleen tietoa erityisesti toista osapuolta koskevasta epäilyksenalaisten tavaroiden kaupasta.

13. Muita yhteistyön muotoja rajoittamatta teollis- tai tekijänoikeuslainsäädännön rikkomuksiin sovelletaan tämän sopimuksen pöytäkirjaa keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa, jonka täytäntöönpanon toimivaltainen viranomainen on tämän artiklan mukaan osapuolen tulliviranomainen.

32.63 ARTIKLA

Johdonmukaisuus GATT- ja TRIPS-sopimusten kanssa

Kun osapuolen tulliviranomaiset toteuttavat rajatoimenpiteitä teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöön panemiseksi, riippumatta siitä, kuuluvatko ne tämän alajakson soveltamisalaan, kumpikin osapuoli varmistaa yhdenmukaisuuden GATT 1994- ja TRIPS-sopimusten ja erityisesti GATT 1994 -sopimuksen V artiklan ja TRIPS-sopimuksen 41 artiklan ja III osan 4 jakson mukaisten velvollisuuksiensa kanssa.

D JAKSO

LOPPUMÄÄRÄYKSET

32.64 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä tukeakseen tämän luvun mukaisten sitoumusten ja velvollisuuksien täytäntöönpanoa.

2. Yhteistyön aloihin teollis- ja tekijänoikeuksien suojaan ja täytäntöönpanoon kuuluvissa asioissa voi kuulua seuraavia toimintoja:

a) tietojen vaihto teollis- ja tekijänoikeuksia sekä suojelu- ja täytäntöönpanosääntöjä koskevasta oikeudellisesta kehyksestä;

b) osapuolten välinen kokemusten vaihto lainsäädäntötyön etenemisestä;

c) osapuolten välinen teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanosta saatujen kokemusten ja tietojen vaihto;

d) osapuolten välinen tulliviranomaisten, poliisin sekä hallinto- ja oikeusviranomaisten keskushallinnon ja sitä alemmalla tasolla toteuttamasta täytäntöönpanosta saatujen kokemusten vaihto;

e) koordinointi väärennettyjen tavaroiden viennin estämiseksi, myös kolmansien maiden kanssa;

f) tekninen tuki, valmiuksien kehittäminen sekä henkilövaihto ja henkilöstön kouluttaminen;

g) teollis- ja tekijänoikeuksien suojaaminen ja puolustaminen ja siihen liittyvän tiedon levittäminen muun muassa liike-elämän piireissä ja kansalaisille;

h) kuluttajien ja oikeudenhaltijoiden yleinen tietoisuus sekä institutionaalisen yhteistyön tehostaminen erityisesti teollis- ja tekijänoikeusvirastojen välillä;

i) suurelle yleisölle suunnattu teollis- ja tekijänoikeuspolitiikkaa koskeva aktiivinen tiedotus ja koulutus:

j) julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö, johon osallistuvat pk-yritykset, myös pk-yrityksiin keskittyvissä tapahtumissa tai kokoontumisissa, teollis- ja tekijänoikeuksien suojelun ja täytäntöönpanon valvonnan sekä niiden loukkausten vähentämisen alalla; ja

k) tehokkaiden strategioiden laatiminen kohderyhmien tunnistamiseksi ja tiedotusohjelmien luominen kuluttajien ja tiedotusvälineiden tietoisuuden parantamiseksi teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksien vaikutuksista, mukaan lukien terveys- ja turvallisuusriskit ja yhteydet järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

3. Kumpikin osapuoli voi julkistaa tuote-eritelmät tai kyseisten eritelmien tiivistelmän sekä B jakson 4 alajakson nojalla suojattujen toisen osapuolen maantieteellisten merkintöjen valvonnan tai hallinnoinnin kannalta merkitykselliset yhteyspisteet.

4. Osapuolet ovat yhteydessä suoraan tai 32.66 artiklassa tarkoitetun alakomitean välityksellä kaikissa tämän luvun täytäntöönpanoon ja soveltamiseen liittyvissä asioissa.

32.65 ARTIKLA

Vapaaehtoiset sidosryhmäaloitteet

Kumpikin osapuoli pyrkii parhaansa mukaan tukemaan teollis- ja tekijänoikeusloukkauksia vähentäviä vapaaehtoisia sidosryhmäaloitteita, myös verkossa ja muualla toimivilla markkinapaikoilla, keskittyen konkreettisiin ongelmiin ja etsien toteutettavissa olevia, tasapuolisia, oikeasuhteisia ja kaikille asianomaisille reiluja käytännön ratkaisuja esimerkiksi seuraavasti:

a) kumpikin osapuoli pyrkii kutsumaan alueensa sidosryhmät koolle yhteisymmärryksessä tukeakseen vapaaehtoisia aloitteita ratkaisujen löytämiseksi sekä teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemista ja täytäntöönpanoa koskevien erimielisyyksien ratkaisemiseksi ja rikkomusten vähentämiseksi;

b) kumpikin osapuoli pyrkii vaihtamaan tietoja toisen osapuolen kanssa vapaaehtoisten sidosryhmäaloitteiden tukemiseksi alueellaan tehdyistä toimista; ja

c) osapuolet pyrkivät edistämään avointa vuoropuhelua ja yhteistyötä osapuolten sidosryhmien välillä sekä rohkaisemaan osapuolten sidosryhmiä etsimään ratkaisuja ja ratkaisemaan yhdessä teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemista ja täytäntöönpanoa koskevia erimielisyyksiä ja vähentämään niiden rikkomista.

32.66 ARTIKLA

Teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitea

Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustetun teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitean, jäljempänä ’alakomitea’, tehtävänä on seurata tämän luvun ja liitteiden 32-A, 32-B ja 32-C asianmukaista täytäntöönpanoa ja toimintaa ja varmistaa ne. Alakomitea suorittaa myös sille tässä luvussa, mukaan lukien 32.40 artikla, osoitettuja erityistehtäviä.

33 LUKU

KAUPPA JA KESTÄVÄ KEHITYS

A JAKSO

YHTEISET MÄÄRÄYKSET

33.1 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Osapuolet palauttavat mieleen Rio de Janeirossa 3–14 päivänä kesäkuuta 1992 pidetyssä YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa hyväksytyn ympäristöä ja kehitystä koskevan Agenda 21 -toimintaohjelman, vuonna 2002 pidetyn kestävän kehityksen huippukokouksen Johannesburgin täytäntöönpanosuunnitelman, Kansainvälisen työjärjestön (ILO) julistuksen sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta, jonka kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi Genevessä 10 päivänä kesäkuuta 2008 pidetyssä 97. istunnossaan, jäljempänä ’ILO:n julistus sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta’, vuonna 2012 pidetyn YK:n kestävän kehityksen konferenssin päätösasiakirjan ”The Future We Want” sekä toimintaohjelman Agenda 2030 ja sen kestävän kehityksen tavoitteet.

2. Osapuolet tunnustavat, että kestävään kehitykseen sisältyy taloudellinen ja sosiaalinen kehitys ja ympäristönsuojelu, jotka kaikki ovat toisistaan riippuvaisia ja toisiaan vahvistavia ja joiden tavoitteena on nykyisten tulevien sukupolvien hyvinvointi.

3. Edellä esitetyn perusteella tämän luvun tavoitteena on parantaa osapuolten välisiä kauppa- ja sijoitussuhteita siten, että edistetään kestävää kehitystä, erityisesti sen työtä[1] ja ympäristöä koskevaa ulottuvuutta, jolla on merkitystä kaupan ja sijoitusten kannalta.

4. Tämä luku ilmentää yhteisiin arvoihin ja etuihin perustuvaa yhteistyön toimintatapaa.

33.2 ARTIKLA

Oikeus sääntelyyn ja suojan tasot

1. Osapuolet tunnustavat kummankin osapuolen oikeuden määritellä kestävää kehitystä koskevat toimintapolitiikkansa ja painopisteensä, erityisesti oikeuden vahvistaa oman työ- ja ympäristönsuojelun tasonsa ja omat työtä ja ympäristöä koskevat painopisteensä, sekä hyväksyä tai muuttaa vastaavasti työtä ja ympäristöä koskevaa lainsäädäntöään ja toimintapolitiikkojaan.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen suojelun tason, lainsäädännön ja toimintapolitiikkojen on oltava yhdenmukaisia sen kanssa, että kumpikin osapuoli on sitoutunut tässä luvussa tarkoitettuihin monenvälisiin ympäristösopimuksiin ja monenvälisiin työelämää koskeviin normeihin ja sopimuksiin, joiden osapuolena se on.

[1] Tässä luvussa ’työllä’ tarkoitetaan ILO:n ihmisarvoista työtä koskevan ohjelman mukaisia strategisia tavoitteita, jotka on ilmaistu ILO:n julistuksessa sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta.

3. Kumpikin osapuoli pyrkii varmistamaan, että sen työ- ja ympäristölainsäädännössä ja toimintapolitiikassa säädetään ympäristönsuojelun ja työsuojelun korkeasta tasosta ja tuetaan sitä, ja kumpikin osapuoli pyrkii edelleen parantamaan omien säädöstensä, määräystensä ja toimintapolitiikkansa mukaista ympäristönsuojelun ja työsuojelun tasoa.

4. Osapuoli ei saa heikentää tai alentaa ympäristöä ja työelämää koskevien säädöstensä ja määräystensä mukaista suojelun tasoa kaupan tai sijoitusten edistämiseksi.

5. Osapuoli ei saa kaupan tai sijoitusten edistämiseksi luopua tai muutoin poiketa ympäristöä ja työtä koskevista säädöksistään ja määräyksistään taikka tarjoutua luopumaan tai muutoin poikkeamaan niistä tavalla, joka heikentää tai alentaa kyseisillä säädöksillä ja määräyksillä taattua suojelun tasoa.

6. Osapuoli ei saa löydä laimin ympäristöä ja työelämää koskevien säädöstensä ja määräystensä tehokasta täytäntöönpanoa toimimalla tai olemalla toimimatta jatkuvasti tai toistuvasti tavalla, jolla edistetään kauppaa tai sijoituksia.

7. Kumpikin osapuoli säilyttää oikeuden käyttää kohtuullista harkintavaltaa ja tehdä vilpittömässä mielessä päätöksiä täytäntöönpanoresurssien jakamisesta ympäristöä ja työelämää koskevien säädöstensä ja määräystensä täytäntöönpanon painopisteiden mukaisesti.

8. Osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai soveltaa ympäristöä ja työtä koskevia säädöksiään ja määräyksiään tai muita toimenpiteitään tavalla, joka merkitsisi kaupan tai sijoitusten peiteltyä rajoittamista.

33.3 ARTIKLA

Kauppa ja vastuullinen liiketoiminta sekä toimitusketjujen hallinta

1. Osapuolet toteavat, että toimitusketjujen vastuullinen hallinta vastuullisia liiketoimintakäytäntöjä tai yritysten yhteiskuntavastuukäytäntöjä noudattamalla on tärkeää, ja tiedostavat kaupan merkityksen kyseiseen tavoitteeseen pyrittäessä.

2. Edellä olevan 1 kohdan mukaisesti kumpikin osapuoli

a) edistää vastuullista liiketoimintaa tai yritysten yhteiskuntavastuuta kannustamalla yrityksiä ottamaan käyttöön asiaankuuluvia käytäntöjä, jotka ovat kansainvälisesti tunnustettujen periaatteiden, normien ja ohjeiden mukaisia, mukaan lukien asianmukaista huolellisuutta (”due diligence”) koskevat alakohtaiset ohjeet, jotka kyseinen osapuoli on hyväksynyt tai joita se tukee; ja

b) tukee sellaisten asiaankuuluvien kansainvälisten välineiden levittämistä ja käyttöä, jotka kyseinen osapuoli on hyväksynyt tai joita se tukee, kuten OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, Genevessä marraskuussa 1977 hyväksytty monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskeva ILO:n kolmikantainen periaatejulistus, jäljempänä ’ILO:n kolmikantainen periaatejulistus monikansallisista yrityksistä ja sosiaalipolitiikasta’, ja YK:n Global Compact -aloite sekä yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat YK:n periaatteet, jotka ihmisoikeusneuvosto hyväksyi 16 päivänä kesäkuuta 2011 antamassaan päätöslauselmassa 17/4.

3. Osapuolet toteavat, että yritysten yhteiskuntavastuuta tai vastuullista liiketoimintaa koskevat kansainväliset toimialakohtaiset ohjeet ovat hyödyllisiä, ja edistävät tähän liittyvää yhteistyötä. Osapuolet toteuttavat myös toimenpiteitä, joilla edistetään OECD:n asianmukaista huolellisuutta koskevien ohjeiden (Due Diligence Guidelines) noudattamista.

4. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää edistää sellaisten tavaroiden kauppaa, jotka osaltaan parantavat sosiaalisia olosuhteita ja ympäristön kannalta järkeviä käytäntöjä, kuten resurssitehokkaaseen ja vähähiiliseen talouteen myötävaikuttavat ympäristöhyödykkeet ja -palvelut, tuotteet, joiden tuotanto ei liity metsäkatoon, ja tavarat, joihin sovelletaan vapaaehtoisia kestävyyden varmistavia ohjelmia ja järjestelyitä.

5. Osapuolet vaihtavat tietoja ja parhaita käytäntöjä ja tekevät tarvittaessa yhteistyötä kahdenvälisesti, alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

33.4 ARTIKLA

Tieteellinen ja tekninen tieto

1. Suunnitellessaan tai ottaessaan käyttöön ympäristönsuojelua tai työoloja koskevia toimenpiteitä, jotka saattavat vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan tai sijoituksiin, kumpikin osapuoli ottaa huomioon käytettävissä olevan tieteellisen ja teknisen näytön, ensisijaisesti tunnustetuista teknisistä ja tieteellisistä elimistä saatavilla olevan näytön, sekä asiaa koskevat kansainväliset normit, suuntaviivat tai suositukset, jos niitä on saatavilla.

2. Jos tieteellinen näyttö tai tiedot ovat riittämättömiä tai epäselviä ja osapuolen alueella esiintyy ympäristön vakavan pilaantumiseen tai työterveyteen ja -turvallisuuteen kohdistuva riski, osapuoli voi toteuttaa toimenpiteitä ennalta varautumisen periaatteen pohjalta. Tällaisia toimenpiteitä on tarkasteltava uudelleen, jos uutta tai täydentävää tieteellistä tietoa tulee saataville.

3. Jos 2 kohdan mukaisesti hyväksytty toimenpide vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan tai sijoituksiin, osapuoli voi pyytää toimenpiteen käyttöön ottanutta osapuolta toimittamaan tietoja, joista käy ilmi, että toimenpide on sen oman suojatason mukainen, ja se voi pyytää neuvotteluja asiasta kaupan ja kestävän kehityksen alakomiteassa.

4. Tällaisia toimenpiteitä ei saa soveltaa tavalla, joka merkitsisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää tai kaupan tai sijoitusten peiteltyä rajoittamista.

33.5 ARTIKLA

Avoimuus ja hyvät sääntelykäytännöt

Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää soveltaa 35 ja 36 luvun mukaisia avoimuutta ja hyviä sääntelykäytäntöjä koskevia sääntöjä ja erityisesti sääntöjä, jotka tarjoavat henkilöille, joiden etua asia koskee, mahdollisuuden esittää näkemyksiään seuraavista:

a) toimenpiteet, joiden tarkoituksena on suojella ympäristöä ja työoloja ja jotka voivat vaikuttaa kauppaan tai investointeihin; ja

b) kauppaa tai sijoituksia koskevat toimenpiteet, jotka voivat vaikuttaa ympäristönsuojeluun tai työoloihin.

33.6 ARTIKLA

Yleinen tietoisuus, tiedottaminen, osallistuminen ja menettelylliset takeet

1. Kumpikin osapuoli edistää yleistä tietoisuutta työelämää ja ympäristöä koskevista säädöksistään ja määräyksistään muun muassa varmistamalla, että sen työelämää ja ympäristöä koskevat säädökset ja määräykset sekä sen täytäntöönpano- ja noudattamismenettelyt ovat julkisesti saatavilla.

2. Kumpikin osapuoli pyrkii vastaamaan kaikkien henkilöiden esittämiin tietopyyntöihin, jotka koskevat tämän luvun täytäntöönpanoa osapuolessa.

3. Kumpikin osapuoli käyttää 40.5, 40.6 ja 40.7 artiklassa tarkoitettuja keinoja kerätäkseen näkemyksiä tämän luvun täytäntöönpanoon liittyvistä kysymyksistä.

4. Kumpikin osapuoli huolehtii siitä, että tämän luvun täytäntöönpanoon liittyviä asioita koskevat huomautukset ja lausunnot, jotka saadaan kyseisen osapuolen jonkin henkilön antamina kirjallisina lausumina, otetaan vastaan ja asianmukaisesti huomioon osapuolen sisäisten menettelyjen mukaisesti. Osapuoli vastaa tällaisiin huomautuksiin kirjallisesti ja oikea-aikaisesti. Se voi ilmoittaa tällaisista huomautuksista ja lausunnoista 40.6 artiklan nojalla perustetulle sisäiselle neuvoa-antavalle ryhmälleen ja 33.19 artiklan 6 kohdan nojalla nimetylle toisen osapuolen yhteyspisteelle.

5. Kumpikin osapuoli varmistaa lainsäädäntönsä mukaisesti, että sellaisten henkilöiden, joiden etua tietyn asian on oikeudellisesti tunnustettu koskevan ja jotka katsovat, että niiden oikeuksia on rikottu, saatavilla on hallinnollisia ja oikeudellisia menettelyitä, joilla voidaan tehokkaasti toimia osapuolen ympäristö- tai työlainsäädännön rikkomisia vastaan, mukaan lukien tällaisen lainsäädännön rikkomisiin sovellettavat asianmukaiset oikeussuojakeinot.

6. Kumpikin osapuoli varmistaa lainsäädäntönsä mukaisesti, että 5 kohdassa tarkoitetut menettelyt täyttävät asianmukaisia menettelyjä koskevat vaatimukset, eivät ole kohtuuttoman kalliita ja että niihin ei sisälly kohtuuttomia määräaikoja tai perusteettomia viivästyksiä, niissä tarjotaan mahdollisuus määrätä tarvittaessa kieltomääräyksiä ja ne ovat oikeudenmukaisia, tasapuolisia ja avoimia.

33.7 ARTIKLA

Yhteistyötoimet

1. Osapuolet tunnustavat yhteistyötoimien merkityksen ympäristö- ja työvoimapolitiikan kauppaan liittyvissä kysymyksissä tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi ja tämän luvun täytäntöön panemiseksi.

2. Yhteistyötoimia voidaan suunnitella ja toteuttaa yhdessä kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kanssa sekä tarvittaessa kolmansien maiden, yritysten, työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden sekä muiden valtiosta riippumattomien järjestöjen kanssa.

3. Yhteistyötoimia toteutetaan kysymyksissä ja aiheissa, joista osapuolet ovat sopineet yhteistä etua koskevien kysymysten käsittelemiseksi.

4. Osapuolet voivat tehdä yhteistyötä tässä luvussa määrätyissä kysymyksissä sekä muun muassa seuraavissa kysymyksissä:

a) kaupan ja kestävän kehityksen työ- ja ympäristönäkökohdat kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti WTO:ssa, YK:n kestävän kehityksen korkean tason poliittisella foorumilla, YK:n ympäristöohjelmassa, jäljempänä ’UNEP’, ILO:ssa ja monenvälisissä ympäristösopimuksissa;

b) työ- ja ympäristölainsäädännön ja -normien vaikutus kauppaan ja investointeihin;

c) kauppa- ja sijoituslainsäädännön vaikutus työelämään ja ympäristöön; ja

d) seuraavien kauppaan liittyvät näkökohdat:

i) kestävää kulutusta ja tuotantoa koskevat aloitteet, mukaan lukien kiertotaloutta, vihreää kasvua ja päästöjen vähentämistä koskevat aloitteet; ja

ii) ympäristöhyödykkeitä ja -palveluja edistävät aloitteet, myös puuttumalla niihin liittyviin tullien ulkopuolisiin kaupan esteisiin.

5. Osapuolet päättävät yhdessä yhteistyötoimien painopisteistä yhteistä etua koskevien alojen ja käytettävissä olevien resurssien pohjalta.

6. Osapuolet voivat toteuttaa toimia tässä luvussa määritellyillä yhteistyöaloilla henkilökohtaisesti tai millä tahansa osapuolten käytettävissä olevalla teknisellä keinolla.

B JAKSO

YMPÄRISTÖ JA KAUPPA

33.8 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Osapuolet pyrkivät edistämään toisiaan tukevaa kauppa- ja ympäristöpolitiikkaa, ympäristönsuojelun korkeaa tasoa niiden monenvälisten ympäristösopimusten mukaisesti, joiden osapuolia ne ovat, ja ympäristöä koskevien säädöstensä ja määräystensä tehokasta täytäntöönpanoa sekä parantamaan valmiuksiaan käsitellä kauppaan liittyviä ympäristökysymyksiä muun muassa yhteistyön avulla.

2. Osapuolet tunnustavat, että tehostetulla yhteistyöllä ympäristön suojelemiseksi ja säilyttämiseksi sekä luonnonvarojensa kestävällä hoidolla on etuja, jotka voivat osaltaan tukea kestävää kehitystä, vahvistaa osapuolten ympäristöhallintaa ja täydentää tämän sopimuksen tavoitteita.

3. Osapuolet tunnustavat toisiaan tukevien kauppa- ja ympäristöpolitiikan ja -käytäntöjen merkityksen ympäristönsuojelun parantamiseksi kestävää kehitystä edistettäessä.

33.9 ARTIKLA

Monenvälinen ympäristöhallinto ja ympäristösopimukset

1. Osapuolet tunnustavat YK:n UNEP-ympäristökokouksen merkityksen. Osapuolet tunnustavat monenvälisten ympäristösopimusten ratkaisevan tärkeän merkityksen maailmanlaajuisten, alueellisten ja osapuolten sisäisten ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Osapuolet tunnustavat myös, että on tarpeen parantaa kauppa- ja ympäristöpolitiikan välistä täydentävyyttä. Näin ollen kumpikin osapuoli panee tehokkaasti täytäntöön monenväliset ympäristösopimukset, mukaan lukien niiden pöytäkirjat, joiden osapuoli se on.

2. Osapuolet tunnustavat kummankin osapuolen oikeuden toteuttaa tai pitää yllä toimenpiteitä sellaisten monenvälisten ympäristösopimusten tavoitteiden edistämiseksi, joiden osapuoli se on.

3. Osapuolet käyvät vuoropuhelua ja tekevät tarvittaessa yhteistyötä yhteistä etua koskevissa kauppa- ja ympäristökysymyksissä, erityisesti monenvälisten ympäristösopimusten osalta. Tähän sisältyy säännöllinen tietojenvaihto kummankin osapuolen aloitteista, jotka koskevat monenvälisten ympäristösopimusten ratifiointia, mukaan lukien niiden pöytäkirjat ja muutokset.

33.10 ARTIKLA

Kauppa ja ilmastonmuutos

1. Osapuolet tunnustavat monenvälisten ympäristösopimusten merkityksen ilmastonmuutoksen alalla ja erityisesti tarpeen saavuttaa UNFCCC:n tavoite sekä Pariisin sopimuksen tarkoitus ja tavoitteet, jotta voidaan puuttua ilmastonmuutoksen aiheuttamaan välittömään uhkaan. Näin ollen osapuolet tunnustavat kaupan merkityksen kestävän kehityksen tavoitteen saavuttamisessa ja ilmastonmuutoksen torjunnassa sekä yksittäisen ja yhteisen toiminnan merkityksen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin vastaamiseksi tällaisten vaikutusten hillitsemiseen ja niihin sopeutumiseen tähtäävillä toimilla.

2. Edellä olevan 1 kohdan mukaisesti kumpikin osapuoli

a) panee tosiasiallisesti täytäntöön UNFCCC:n ja Pariisin sopimuksen, mukaan lukien sen kansallisesti määriteltyjä panoksia koskevat sitoumukset;

b) edistää kaupan myönteistä vaikutusta siirryttäessä vähän kasvihuonekaasupäästöjä tuottavaan talouteen ja kiertotalouteen sekä ilmastokestävään kehitykseen, mukaan lukien ilmastonmuutoksen hillitsemistä ja siihen sopeutumista koskevat toimet; ja

c) helpottaa ja edistää tämän sopimuksen muiden määräysten kanssa yhteensopivalla tavalla sellaisten tavaroiden ja palvelujen kauppaa ja niihin tehtäviä investointeja, joilla on erityistä merkitystä ilmastonmuutoksen hillitsemisen ja siihen sopeutumisen sekä kestävän uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden kannalta.

3. Osapuolet tekevät 33.7 artiklan mukaisesti tarvittaessa yhteistyötä kauppaan liittyvissä ilmastonmuutoksen näkökohdissa kahdenvälisesti, alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla, mukaan lukien UNFCCC, WTO ja Montrealissa 16 päivänä syyskuuta 1987 tehty Montrealin pöytäkirja otsonikerrosta heikentävistä aineista, jäljempänä ’Montrealin pöytäkirja’. Osapuolet voivat lisäksi tarvittaessa tehdä yhteistyötä kyseisissä kysymyksissä myös Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä.

4. Edellä olevan 1 kohdan mukaisesti osapuolet tekevät yhteistyötä muun muassa seuraavilla aloilla:

a) Pariisin sopimuksen täytäntöönpanoa koskevan tiedon ja kokemusten vaihto sekä aloitteet, joilla edistetään ilmastokestävyyttä, uusiutuvaa energiaa, vähäpäästöistä teknologiaa, energiatehokkuutta, hiilen hinnoittelua, kestävää liikennettä, kestävän ja ilmastokestävän infrastruktuurin kehittämistä, päästöjen seurantaa ja luontopohjaisia ratkaisuja; sekä mahdollisuuksien tutkiminen yhteistyön tekemiseksi esimerkiksi lyhytaikaisten ilmastotekijöiden ja hiilen sitomisen maaperään kaltaisilla aloilla; ja

b) tiedon ja kokemusten vaihto otsonikerrosta heikentävien aineiden kunnianhimoisen käytöstä poistamisen ja fluorihiilivetyjen asteittaisen poistamisen osalta Montrealin pöytäkirjan mukaisesti toimenpiteillä, joilla valvotaan niiden tuotantoa, kulutusta ja kauppaa, otetaan käyttöön ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja kyseisille otsonikerrosta heikentäville aineille ja fluorihiilivedylle, päivitetään turvallisuusnormeja ja muita asiaankuuluvia normeja ja tarvittaessa torjutaan Montrealin pöytäkirjalla säänneltyjen aineiden laitonta kauppaa.

33.11 ARTIKLA

Kauppa ja metsät

1. Osapuolet tunnustavat kestävän metsänhoidon suuren merkityksen ja kaupan roolin kyseisen tavoitteen saavuttamisessa.

2. Edellä olevan 1 kohdan mukaisesti kumpikin osapuoli

a) toteuttaa toimenpiteitä torjuakseen laittomia hakkuita ja niihin liittyvää kauppaa, tarvittaessa myös yhteistyötoimilla kolmansien maiden kanssa;

b) tukee metsien säilyttämistä ja kestävää metsänhoitoa;

c) edistää kestävästi hoidetuista metsistä laillisesti saadun puutavaran ja puutuotteiden kauppaa ja kulutusta; ja

d) vaihtaa tietoja ja tekee tarvittaessa yhteistyötä toisen osapuolen kanssa kauppaan liittyvissä aloitteissa, jotka koskevat laittomien hakkuiden torjuntaa, kestävää metsänhoitoa, metsäkatoa ja metsien tilan heikkenemistä, metsähallintaa ja metsäpeitteen suojelua, jotta voidaan maksimoida osapuolten yhteisen edun mukaisten eri alojen toimintapolitiikan vaikutus ja keskinäinen tuki.

3. Kumpikin osapuoli tunnustaa, että metsillä ja niiden kestävällä hoidolla on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämisessä, ja edistää aloitteita, joilla puututaan metsäkatoon, myös metsäkatoa aiheuttamattomien toimitusketjujen avulla. Lisäksi osapuolet tekevät tarvittaessa ja 33.7 artiklan mukaisesti johdonmukaisesti yhteistyötä kahdenvälisesti, alueellisesti ja asiaankuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla metsäkadon ja metsien tilan heikkenemisen minimoimiseksi maailmanlaajuisesti.

33.12 ARTIKLA

Kauppa ja luonnonvarainen kasvisto ja eläimistö

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää varmistaa, että luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston kansainvälinen kauppa ei uhkaa niiden eloonjäämistä, kuten Washington D.C.:ssä 3 päivänä maaliskuuta 1973 tehdyssä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevassa yleissopimuksessa, jäljempänä ’CITES-yleissopimus’, määrätään.

2. Edellä olevan 1 kohdan mukaisesti kumpikin osapuoli

a) toteuttaa tehokkaita toimenpiteitä torjuakseen luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston laitonta kauppaa, tarvittaessa myös yhteistyötoimilla kolmansien maiden kanssa; ja

b) edistää CITES-yleissopimuksen liitteissä lueteltujen lajien pitkän aikavälin suojelua ja kestävää käyttöä muun muassa tekemällä yhteistyötä asiaankuuluvissa CITES-elimissä CITES-yleissopimuksen liitteiden pitämiseksi ajan tasalla ja edistämällä sellaisten lajien sisällyttämistä kyseisiin liitteisiin, joiden katsotaan olevan vaarassa kansainvälisen kaupan vuoksi ja muiden CITES-yleissopimuksessa vahvistettujen kriteerien mukaisesti.

3. Osapuolet voivat 33.7 artiklan mukaisesti johdonmukaisesti tehdä tarvittaessa yhteistyötä tai vaihtaa tietoja kahdenvälisesti, alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla yhteisen edun mukaisissa kysymyksissä, jotka liittyvät luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön laittoman kaupan torjuntaan, muun muassa lisäämällä tietoisuutta luonnonvaraisista eläimistä ja kasveista saatavien laittomien tuotteiden kysynnän vähentämiseksi ja toteuttamalla aloitteita, joilla tehostetaan tietojen jakamista ja täytäntöönpanon valvontaa koskevaa yhteistyötä.

33.13 ARTIKLA

Kauppa ja biologinen monimuotoisuus

1. Osapuolet tunnustavat biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen ja kestävän käytön merkityksen sekä kaupan merkityksen kyseisten tavoitteiden saavuttamisessa Rio de Janeirossa 5 päivänä kesäkuuta 1992 tehdyn biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen ja muiden asiaankuuluvien monenvälisten ympäristösopimusten, joiden osapuolia ne ovat, ja niiden nojalla tehtyjen päätösten mukaisesti.

2. Edellä olevan 1 kohdan mukaisesti kumpikin osapuoli toteuttaa toimenpiteitä biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi silloin, kun siihen kohdistuu kauppaan ja sijoituksiin liittyviä paineita, muun muassa vaihtamalla tietoja ja kokemuksia, ja toteuttamalla toimenpiteitä haitallisten vieraslajien leviämisen estämiseksi ottaen huomioon, että maalla ja vedessä elävien haitallisten vieraslajien liikkuminen rajojen yli kauppaan liittyvien väylien kautta voi vaikuttaa haitallisesti ympäristöön, taloudelliseen toimintaan ja kehitykseen sekä ihmisten terveyteen.

3. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää kunnioittaa, säilyttää ja ylläpitää alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen tietämystä ja käytäntöjä, jotka ilmentävät perinteistä elämäntapaa, joka edistää biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä ja kestävää käyttöä, ja tunnustavat kansainvälisen kaupan merkityksen tässä.

4. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää helpottaa geenivarojen saatavuutta ja edistää geenivarojen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasapuolista jakoa omien sisäisten toimenpiteidensä ja kummankin osapuolen kansainvälisten velvollisuuksien mukaisesti.

5. Osapuolet tunnustavat myös julkisen osallistumisen ja kuulemisen merkityksen oman lainsäädäntönsä tai toimintapolitiikkansa mukaisesti biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestävää käyttöä koskevien toimenpiteiden kehittämisessä ja täytäntöönpanossa.

6. Osapuolet voivat 33.7 artiklan mukaisesti tarpeen mukaan edistää, tehdä yhteistyötä tai vaihtaa tietoja kahdenvälisesti, alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla biologista monimuotoisuutta koskevien toimintalinjojen kauppaan liittyvistä näkökohdista ja yhteistä etua koskevista toimenpiteistä, kuten seuraavista:

a) aloitteet ja hyvät käytännöt, jotka koskevat biologisten luonnonvarojen kestävällä käytöllä tuotettujen ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä edistävien luonnonvaroihin perustuvien tuotteiden kauppaa;

b) biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja kestävä käyttö sekä ekosysteemien ja ekosysteemipalvelujen ja niihin liittyvien taloudellisten välineiden suojelu, ennallistaminen ja arvostaminen; ja

c) geenivarojen saanti ja niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen ja tasapuolinen jakaminen.

33.14 ARTIKLA

Kalastustuotteiden kauppa sekä kalavarojen ja vesiviljelyn kestävä hoito

1. Osapuolet tunnustavat meren elollisten luonnonvarojen ja meriekosysteemien säilyttämisen ja kestävän hoidon ja kaupan roolin kyseisiin tavoitteisiin pyrittäessä.

2. Kehittäessään ja toteuttaessaan säilyttämis- ja hoitotoimenpiteitä osapuolet ottavat huomioon sosiaaliset, kauppaan, kehitykseen ja ympäristöön liittyvät näkökohdat sekä pienimuotoisen kalastuksen merkityksen paikallisten kalastusyhteisöjen toimeentulolle.

3. Osapuolet tunnustavat, että laittomalla, ilmoittamattomalla ja sääntelemättömällä kalastuksella, jäljempänä ’LIS-kalastus’,[1] voi olla merkittäviä kielteisiä vaikutuksia kalakantoihin, ja kalastustuotteiden kaupan kestävyyteen sekä kehitykseen ja ympäristöön, ja vahvistavat, että liikakalastukseen ja kalavarojen kestämättömään käyttöön liittyviin ongelmiin on puututtava.

4. Tämän artiklan 1, 2 ja 3 kohdan mukaisesti kumpikin osapuoli

a) panee täytäntöön Montego Bayssa 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn YK:n merioikeusyleissopimuksen, 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen hajallaan olevien kalakantojen sekä laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämistä ja hoitoa koskevien määräysten soveltamisesta New Yorkissa 4 päivänä elokuuta 1995 tehdyn sopimuksen, YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) Roomassa 24 päivänä marraskuuta 1993 kansainvälisten suojelu- ja hoitotoimenpiteiden noudattamisen edistämisestä aavalla merellä toimivien kalastusalusten osalta tehdyn sopimuksen, 31 päivänä lokakuuta 1995 annetulla päätöslauselmalla 4/95 hyväksytyn vastuullista kalastusta koskevan FAO:n säännöstön ja Roomassa 22 päivänä marraskuuta 2009 laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen ehkäisemiseksi, estämiseksi ja lopettamiseksi toteutettavia satamavaltion toimenpiteitä koskevan FAO:n sopimuksen periaatteet ja toimii niiden mukaisesti;

[1] Ilmaisulla ’laiton, ilmoittamaton ja sääntelemätön kalastus’ tarkoitetaan samaa kuin Roomassa vuonna 2001 hyväksytyn laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen ehkäisemistä, estämistä ja poistamista koskevan YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön kansainvälisen toimintasuunnitelman, jäljempänä ’LIS-kalastusta koskeva vuoden 2001 toimintasuunnitelma’, 3 kohdassa.

b) osallistuu FAO:n aloitteeseen kalastusaluksia, kylmäkuljetusaluksia ja huoltoaluksia koskevasta globaalista rekisteristä;

c) pyrkii käyttämään kalastuksenhoitojärjestelmää, joka perustuu parhaaseen saatavilla olevaan tieteelliseen näyttöön ja kalavarojen hoidon ja säilyttämisen kansainvälisesti tunnustettuihin parhaisiin käytäntöihin, sellaisena kuin ne ilmenevät meren elollisten luonnonvarojen kestävän käytön ja säilyttämisen varmistamiseen tähtäävien kansainvälisten välineiden tätä asiaa koskevissa määräyksissä,[1] joiden tarkoituksena on muun muassa

   i) torjua liikakalastusta ja ylikapasiteettia;

   ii) vähentää muiden kuin kohdelajien sivusaaliita;

   iii) edistää liikakalastettujen kantojen elpymistä kaikessa merikalastuksessa; ja

   iv) edistää kalastuksenhoitoa ekosysteemiin perustuvalla toimintatavalla, myös osapuolten välisellä yhteistyöllä;

[1] Kyseisiin välineisiin kuuluvat mahdollisesti muun muassa YK:n merioikeusyleissopimus, YK:n sopimus hajallaan olevien kalakantojen ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämistä ja hoitoa koskevien joulukuussa1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen määräysten täytäntöönpanosta, vastuullista kalastusta koskevan FAOn toimintaohje, FAO:n sopimus kansainvälisten suojelu- ja hoitotoimenpiteiden noudattamisen edistämisestä aavalla merellä toimivien kalastusalusten osalta, LIS-kalastusta koskeva vuoden 2001 toimintasuunnitelma sekä laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen ehkäisemiseksi, estämiseksi ja lopettamiseksi toteutettavia satamavaltion toimenpiteitä koskeva FAO:n sopimus.

d) tukee LIS-kalastuskäytäntöjen torjuntaa ja ehkäisee tällaisilla käytännöillä pyydetyistä lajeista peräisin olevien tuotteiden kauppaa:

i) panemalla täytäntöön tehokkaita toimenpiteitä LIS-kalastuksen torjumiseksi;

ii) varmistamalla seuranta-, valvonta-, tarkkailu-, vaatimustenmukaisuus- ja täytäntöönpanojärjestelmien käytön, jotta osapuoli voi

A) ehkäistä ja estää kansainvälisten velvollisuuksien ja lainsäädäntönsä mukaisesti lippunsa alla purjehtivia aluksia ja sen luonnollisia henkilöitä harjoittamasta LIS-kalastusta; ja

B) puuttua kalojen tai kalatuotteiden uudelleenlastaukseen merellä LIS-kalastuksen estämiseksi ja välttämiseksi;

iii) toteuttamalla satamavaltion toimenpiteitä; ja

iv) panemalla täytäntöön toimenpiteitä, joilla estetään LIS-kalastuksen ja -kalastustuotteiden pääsy kummankin osapuolen toimitusketjuihin, ja tekemällä tätä varten yhteistyötä muun muassa helpottamalla tietojenvaihtoa;

e) osallistuu aktiivisesti sellaisten alueellisten kalastuksenhoitojärjestöjen työhön, joiden jäsen, tarkkailija tai yhteistyötä tekevä muu kuin sopimuspuoli se on, edistääkseen kalastuksen hyvää hallintoa ja kestävää kalastusta, esimerkiksi tukemalla tieteellistä tutkimusta ja ottamalla käyttöön parhaisiin käytettävissä oleviin tieteellisiin tietoihin perustuvia säilyttämistoimenpiteitä, vahvistamalla sääntöjen noudattamista koskevia mekanismeja, suorittamalla säännöllisiä tulosten arviointeja ja harjoittamalla alueellisten kalastuksenhoitojärjestöjen toteuttamien hoitotoimenpiteiden tehokasta valvontaa, seurantaa ja täytäntöönpanoa sekä tarvittaessa hyväksymällä ja panemalla täytäntöön saalisasiakirja- tai sertifiointimenettelyjä ja satamavaltion toimenpiteitä;

f) pyrkii toimimaan sellaisten alueellisten kalastuksenhoitojärjestöjen, joiden jäsen se ei ole, hyväksymien säilyttämis- ja hoitotoimenpiteiden mukaisesti, jotta tällaisia toimenpiteitä ei heikennetä ja jottei heikennetä sellaisten alueellisten kalastuksenhoitojärjestöjen tai järjestelyjen, joiden jäsen se ei ole, käyttämiä saaliiden tai kaupan kirjausmenettelyjä; ja

g) edistää kestävän ja vastuullisen vesiviljelyn kehittämistä ottaen huomioon sen taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristönäkökohdat vastuullista kalastusta koskevaan FAO:n toimintaohjeeseen sisältyvien tavoitteiden ja periaatteiden täytäntöönpanon mukaisesti.

5. Osapuolet tekevät tarvittaessa ja 33.7 artiklan mukaisesti yhteistyötä kahdenvälisesti ja alueellisten kalastuksenhoitojärjestöjen sisällä edistääkseen kestäviä kalastuskäytäntöjä ja kestävästi hoidetusta kalastuksesta saatavien kalastustuotteiden kauppaa. Lisäksi osapuolet voivat tehdä yhteistyötä vaihtaakseen tietämystä ja hyviä käytäntöjä tämän artiklan täytäntöönpanon tukemiseksi.

C JAKSO

TYÖ JA KAUPPA

33.15 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Osapuolet tunnustavat, että kauppa ja investoinnit tarjoavat mahdollisuuksia työpaikkojen luomiseen ja ihmisarvoiseen työhön myös nuorille sellaisilla työehdoilla ja sellaisissa työoloissa, jotka vastaavat periaatteita, jotka on vahvistettu ILO:n julistuksessa työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista, jonka kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi Genevessä 18 päivänä kesäkuuta 1998, sellaisena kuin se on muutettuna vuonna 2022, jäljempänä ’ILO:n julistus työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista’, ja ILO:n julistuksessa sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta, joka hyväksyttiin 10 päivänä kesäkuuta 2008, sellaisena kuin se on muutettuna vuonna 2022, jäljempänä ’ILO:n julistus sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta’.

2. Osapuolet pyrkivät varmistamaan korkeatasoisen työsuojelun niiden kansainvälisten työnormien mukaisesti, joita ne noudattavat, ja edistämään toisiaan tukevaa kauppa- ja työvoimapolitiikkaa työntekijöiden työolojen ja työelämän laadun parantamiseksi. Ne pyrkivät parantamaan inhimillisen pääoman kehittämistä ja hallintaa, jotta työllistettävyyttä, yritysten huippuosaamista ja tuottavuutta voidaan parantaa sekä työntekijöiden että yritysten eduksi. Näin ollen osapuolet pyrkivät tarjoamaan nuorille mahdollisuuksia kehittää taitoja, joita he tarvitsevat voidakseen päästä työmarkkinoille ja pysyä niillä.

3. Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä molempien etua koskevissa kauppaan liittyvissä työtä koskevissa kysymyksissä osapuolten välisten laajempien suhteiden lujittamiseksi.

33.16 ARTIKLA

Monenväliset työelämän normit ja sopimukset

1. Osapuolet vahvistavat sitoutuvansa edistämään kansainvälisen kaupan kehittämistä siten, että edistetään ihmisarvoista työtä kaikille, erityisesti naisille, nuorille ja vammaisille henkilöille, ILO:n mukaisten velvollisuuksiensa mukaisesti, mukaan lukien ILO:n julistus työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista ja ILO:n julistus sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta.

2. Osapuolet palauttavat mieleen ILO:n julistuksen sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta, ja toteavat, että työelämän perusperiaatteiden ja -oikeuksien rikkomiseen ei voida vedota eikä sitä voida muutoinkaan käyttää oikeutettuna kilpailuetuna ja että työelämän normeja ei pitäisi käyttää kaupassa protektionistisiin tarkoituksiin.

3. Kumpikin osapuoli panee tosiasiallisesti täytäntöön ILO:n yleissopimukset, jotka jäsenvaltiot ja Chile ovat ratifioineet.

4. Versailles’n sopimuksen XIII osana hyväksytyn Kansainvälisen työjärjestön perussäännön, joka allekirjoitettiin 28 päivänä kesäkuuta 1919, ja työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia koskevan ILO:n julistuksen mukaisesti kumpikin osapuoli noudattaa, edistää ja panee tosiasiallisesti täytäntöön seuraavat kansainvälisesti tunnustetut työelämän perusnormit, sellaisina kuin ne on määritelty ILO:n keskeisissä yleissopimuksissa:

a) yhdistymisvapaus ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden tehokas tunnustaminen;

b) kaikenlaisen pakkotyön poistaminen;

c) lapsityövoiman käytön tosiasiallinen poistaminen, mukaan lukien lapsityön pahimpien muotojen kieltäminen;

d) työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä esiintyvän syrjinnän poistaminen. ja

e) turvallinen ja terveellinen työympäristö.

5. Osapuolet vaihtavat säännöllisesti tietoja edistymisestään sellaisten ILO:n yleissopimusten tai pöytäkirjojen ratifioinnissa, jotka ILO on luokitellut ajan tasalla oleviksi ja joiden osapuolia ne eivät vielä ole.

6. Kumpikin osapuoli edistää ILO:n ihmisarvoista työtä koskevaa ohjelmaa, joka on esitetty ILO:n julistuksessa sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta, erityisesti seuraavien osalta:

a) ihmisarvoiset työolot kaikille, muun muassa palkkaan ja ansioihin, työaikoihin ja muihin työolosuhteisiin ja sosiaaliseen suojeluun liittyen; ja

b) työhän liittyvissä kysymyksissä käytävä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu työntekijöiden ja työnantajien ja näitä edustavien järjestöjen välillä sekä asiaan liittyvien valtion viranomaisten kanssa.

7. ILO:n mukaisten sitoumustensa mukaisesti kumpikin osapuoli

a) hyväksyy ja panee täytäntöön työterveyttä ja -turvallisuutta koskevia toimenpiteitä ja toimintalinjoja; ja

b) ylläpitää työsuojelutarkastusjärjestelmää asiaankuuluvien ILO:n työsuojelutarkastusnormien mukaisesti.

33.17 ARTIKLA

Pakkotyö tai pakollinen työ

1. Osapuolet palauttavat mieleen, että pakkotyön poistaminen on yksi Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteista, ja korostavat Genevessä 11päivänä kesäkuuta 2014 hyväksytyn, pakollista työtä koskevan vuoden 1930 sopimuksen pöytäkirjan ratifioinnin ja tehokkaan täytäntöönpanon merkitystä.

2. Osapuolet tunnustavat, että tavoitteena on poistaa kaikki pakkotyön tai pakollisen työn muodot, myös lasten pakkotyö tai pakollinen työ.

3. Näin ollen osapuolet kartoittavat mahdollisuuksia kaikkien pakkotyön muotojen poistamiseen liittyvän yhteistyön tekemiseen sekä tietojen, kokemusten ja hyvien käytäntöjen jakamiseen.

33.18 ARTIKLA

Yhteistyö kauppaa ja työelämää koskevissa kysymyksissä

Osapuolet neuvottelevat ja tekevät tarvittaessa yhteistyötä 33.7 artiklan mukaisesti kahdenvälisesti ja ILO:n puitteissa yhteistä etua koskevissa kauppaan liittyvissä työvoimakysymyksissä, joita ovat muun muassa seuraavat:

a) työpaikkojen luominen sekä tuottavan ja laadukkaan työn edistäminen, mukaan lukien toimintapolitiikka, jolla luodaan työpaikkoja synnyttävää kasvua ja edistetään kestäviä yrityksiä ja yrittäjyyttä;

b) tuki yritysten ja työn tuottavuuden parantamiselle, erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä;

c) inhimillisen pääoman kehittäminen, työmarkkinoille pääsy ja erityisesti nuorten työllistettävyyden parantaminen muun muassa elinikäisen oppimisen ja ammatillisen koulutuksen, jatkokoulutuksen sekä taitojen kehittämisen ja parantamisen avulla, myös kehittyvillä elinkeinoelämän aloilla ja ympäristöalalla;

d) työn ja yksityiselämän tasapaino ja innovatiiviset käytännöt työntekijöiden hyvinvoinnin lisäämiseksi;

e) tietoisuuden lisääminen ILO:n ihmisarvoista työtä koskevasta ohjelmasta, mukaan lukien kaupan ja tuottavan täystyöllisyyden, työmarkkinoiden sopeuttamisen, työelämän ydinnormien, ihmisarvoisen työn globaaleissa toimitusketjuissa, sosiaaliturvan ja sosiaalisen osallisuuden, sosiaalisen vuoropuhelun ja sukupuolten välisen tasa-arvon väliset yhteydet;

f) ihmisarvoisten ja laadukkaiden työpaikkojen edistäminen kaupan avulla, mukaan lukien raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden työntekijöiden työturvallisuus ja -terveys;

g) työterveys ja -turvallisuus ja työsuojelutarkastukset, esimerkiksi sääntöjen noudattamista ja täytäntöönpanon valvontaa koskevien mekanismien parantaminen;

h) monisukupolvisen työvoiman haasteisiin ja mahdollisuuksiin vastaaminen muun muassa seuraavin keinoin:

   i) tasa-arvon edistäminen ja syrjinnän poistaminen työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä; ja

ii) haavoittuvassa asemassa olevien työntekijöiden suojelu;

i) työmarkkinasuhteiden parantaminen, esimerkiksi vaihtamalla parhaita käytäntöjä vaihtoehtoiseen riidanratkaisuun ja kolmikantaneuvotteluihin;

j) ILO:n keskeisten, ensisijaisten ja muiden ajantasaisten yleissopimusten ja monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskevan ILO:n kolmikantaisen periaatejulistuksen sekä yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n ohjaavien periaatteiden täytäntöönpano; ja

k) työvoimatilastot.

D JAKSO

INSTITUTIONAALISET JÄRJESTELYT

33.19 ARTIKLA

Kaupan ja kestävän kehityksen alakomitea ja yhteyspisteet

1. Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu kaupan ja kestävän kehityksen alakomitea, jäljempänä ’alakomitea’, koostuu Chilen osalta kauppa-, työ-, ympäristö- ja sukupuolinäkökohdista vastaavien elinten virkamiehistä.

2. Alakomitea pitää erityisistuntoja[1], joissa käsitellään ympäristö- ja työasioita sekä kauppaan ja kestävään kehitykseen liittyviä monialaisia kysymyksiä.

3. Alakomitean tehtävänä on

a) helpottaa, seurata ja tarkastella tämän luvun täytäntöönpanoa;

b) määrittää, järjestää, valvoa ja arvioida tässä luvussa vahvistettuja yhteistyötoimia, mukaan lukien tietojen ja kokemusten vaihto yhteistä etua koskevilla aloilla;

c) antaa sekakomitealle raportteja ja suosituksia kaikista tähän lukuun liittyvistä seikoista, myös 40.5 artiklassa tarkoitettujen kansalaisyhteiskuntaa koskevien järjestelyiden kautta käsiteltävistä aiheista;

d) hoitaa 33.21 ja 33.22 artiklassa tarkoitetut tehtävät;

e) tarvittaessa koordinoida toimintaa muiden tämän sopimuksen tämän osan nojalla perustettujen alakomiteoiden kanssa, myös siltä osin kuin on kyse pyrkimyksistä sisällyttää sukupuolikysymykset, -näkökohdat ja -toimet niiden työhön 34.4 artiklan 8 kohdan mukaisesti; ja

f) hoitaa kaikki muut osapuolten sopimat toiminnot.

[1] Ympäristö- ja työvoimakysymyksiä voidaan käsitellä erillisissä tai peräkkäisissä istunnoissa.

4. Alakomitea voi yhteisesti sovitun mukaisesti kuulla asiaankuuluvia sidosryhmiä tai asiantuntijoita tai pyytää niiltä neuvoja tämän luvun täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa.

5. Alakomitea laatii yksimielisesti kertomuksen kustakin kokouksesta ja julkaisee sen kokouksen jälkeen.

6. Kumpikin osapuoli nimeää hallintoonsa yhteyspisteen helpottamaan osapuolten välistä viestintää ja koordinointia kaikissa tämän luvun täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa. Chilen osalta erityisenä yhteyspisteenä työ-, ympäristö- ja sukupuolikysymyksissä toimii ulkoasiainministeriön kansainvälisten taloussuhteiden sihteeristön edustaja tai sen seuraaja. Kumpikin osapuoli ilmoittaa yhteyspisteensä toiselle osapuolelle viipymättä, ja toimittaa niiden yhteystiedot.

7. Yhteyspisteet

a) helpottavat säännöllistä yhteydenpitoa ja koordinointia osapuolten välillä;

b) sen estämättä, mitä 8.7 artiklan 2 kohdassa määrätään, avustavat alakomiteaa muun muassa laatimalla esityslistan ja toteuttamalla kaikki muut tarvittavat alakomitean kokousten valmistelut;

c) viestivät tarvittaessa oman kansalaisyhteiskuntansa kanssa; ja

d) työskentelevät yhdessä, myös muiden asianomaisten hallintoelintensä kanssa, kehittääkseen ja toteuttaakseen yhteistyötoimia.

33.20 ARTIKLA

Riitojen ratkaiseminen

1. Osapuolet pyrkivät vuoropuhelun, tietojenvaihdon ja yhteistyön avulla kaikin mahdollisin tavoin ratkaisemaan osapuolten väliset erimielisyydet, jotka koskevat tämän luvun tulkintaa tai soveltamista.

2. Tämän luvun tulkintaa tai soveltamista koskevassa erimielisyydessä osapuolet voivat käyttää yksinomaan 33.21 ja 33.22 artiklan mukaisesti vahvistettuja riitojenratkaisumenettelyjä.

33.21 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuoli, jäljempänä ’pyynnön esittänyt osapuoli’, voi milloin tahansa pyytää neuvotteluja toisen osapuolen, jäljempänä ’vastauksen antava osapuoli’, kanssa mistä tahansa tämän luvun tulkintaan tai soveltamiseen liittyvästä kysymyksestä toimittamalla kirjallisen pyynnön vastauksen antavan osapuolen yhteyspisteelle. Pyynnössä on esitettävä neuvottelupyynnön syyt, mukaan lukien riittävän yksityiskohtainen kuvaus kyseessä olevasta asiasta ja niistä tämän luvun määräyksistä, joita sen mielestä olisi sovellettava.

2. Ellei pyynnön esittäneen osapuolen kanssa toisin sovita, vastauksen antava osapuoli vastaa kirjallisesti viimeistään kymmenen päivän kuluttua pyynnön saamispäivästä.

3. Osapuolet aloittavat neuvottelut viimeistään 30 päivän kuluttua päivästä, jona vastauksen antava osapuoli on vastaanottanut pyynnön, elleivät osapuolet toisin sovi.

4. Neuvottelut voidaan pitää kasvokkain tai millä tahansa osapuolten käytettävissä olevalla teknisellä välineellä. Jos neuvottelut käydään kasvokkain, ne käydään vastauksen antavan osapuolen alueella, elleivät osapuolet toisin sovi.

5. Neuvotteluissa osapuolet

a) toimittavat riittävästi tietoja, jotta asia voidaan tutkia kattavasti; ja

b) käsittelevät neuvottelujen aikana vaihdettuja tietoja luottamuksellisina.

6. Osapuolet aloittavat neuvottelut kumpaakin osapuolta tyydyttävään ratkaisuun pääsemiseksi ottaen huomioon asiaan liittyvät yhteistyömahdollisuudet. Tässä luvussa tarkoitettuihin monenvälisiin sopimuksiin liittyvissä asioissa osapuolet ottavat huomioon ILO:lta tai kyseisten sopimusten nojalla perustetuilta asiaan liittyviltä elimiltä saadut tiedot. Osapuolet voivat tarvittaessa sopia, että ne pyytävät neuvoa tällaisilta järjestöiltä tai elimiltä tai muilta asiantuntijoilta tai elimiltä, joita ne pitävät sopivina avustamaan niitä neuvotteluissa.

7. Jos osapuolet eivät pysty ratkaisemaan asiaa 60 päivän kuluessa 1 kohdan mukaisen kirjallisen neuvottelupyynnön toimittamisesta, kumpikin osapuoli voi toimittamalla kirjallisen pyynnön toisen osapuolen yhteyspisteelle pyytää, että alakomitea kutsutaan koolle käsittelemään asiaa. Alakomitean on kokoonnuttava viipymättä, ja sen on pyrittävä löytämään asiaan ratkaisu.

8. Kumpikin osapuoli tai tämän artiklan 7 kohdan nojalla koolle kutsuttu alakomitea voi tarvittaessa pyytää 40.6 artiklassa tarkoitettujen sisäisten neuvoa-antavien ryhmien näkemyksiä tai muita asiantuntijalausuntoja.

9. Jos osapuolet pystyvät ratkaisemaan asian, niiden on dokumentoitava lopputulos ja tarvittaessa myös sovitut toimet ja aikataulut. Osapuolet asettavat tulokset julkisesti saataville, elleivät ne toisin sovi.

33.22 ARTIKLA

Asiantuntijapaneeli

1. Jos osapuolet eivät pysty ratkaisemaan asiaa 60 päivän kuluessa siitä, kun 33.21 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu kirjallinen pyyntö alakomitean koolle kutsumisesta on toimitettu, tai jos tällaista pyyntöä ei esitetä, 120 päivän kuluessa 33.21 artiklan 1 kohdan mukaisen kirjallisen neuvottelupyynnön toimittamisesta, pyynnön esittänyt osapuoli voi pyytää asiantuntijapaneelin perustamista tutkimaan asiaa.

Tällainen pyyntö on esitettävä kirjallisesti vastauksen antavan osapuolen yhteyspisteelle. Pyynnössä on yksilöitävä syyt, joiden vuoksi asiantuntijapaneelin perustamista pyydetään, mukaan lukien riittävän yksityiskohtainen kuvaus kyseisestä asiasta, ja selitettävä, miten kyseinen asia rikkoo tämän luvun tiettyjä määräyksiä.

2. Ellei tässä artiklassa toisin määrätä, 38.6, 38.10 ja 38.13 artiklaa, 38.14 artiklan 1 kohtaa, 38.15 ja 38.19 artiklaa, 38.20 artiklan 2 kohtaa, ja 38.21, 38.22, 38.24, 38.32, 38.33, 38.34 ja 38.35 artiklaa sekä liitteen 38-A työjärjestystä ja liitteen 38-B käytännesääntöjä sovelletaan soveltuvin osin.

3. Alakomitea suosittelee ensimmäisessä kokouksessaan sekakomitealle, että nimetään vähintään 15 henkilöä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan asiantuntijapaneelissa. Sekakomitea laatii tämän suosituksen perusteella viimeistään vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta luettelon tällaisista henkilöistä. Luetteloon sisältyy kolme alaluetteloa:

a) yksi alaluettelo EU-osapuolen ehdotusten perusteella valituista henkilöistä;

b) yksi alaluettelo Chilen ehdotusten perusteella valituista henkilöistä; ja

c) yksi alaluettelo henkilöistä, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia ja jotka toimivat asiantuntijapaneelin puheenjohtajana.

4. Jokaisessa alaluettelossa on oltava vähintään viisi henkilöä. Sekakomitea varmistaa, että luettelo pidetään ajan tasalla ja että siinä on tämä henkilöiden vähimmäismäärä.

5. Edellä 3 kohdassa tarkoitetuilla henkilöillä on oltava erikoisosaamista tai -asiantuntemusta työlainsäädännön tai ympäristölainsäädännön alalta, tässä luvussa käsiteltyjen aiheiden alalta tai kansainvälisten sopimusten puitteissa syntyvien riitojen ratkaisemisesta. Heidän on oltava riippumattomia ja toimittava yksilöinä, he eivät saa ottaa erimielisyyteen liittyviä ohjeita miltään organisaatiolta tai hallitukselta eikä heillä saa olla sidoksia minkään osapuolen hallitukseen ja heidän on noudatettava liitteessä 38-B esitettyjä menettelysääntöjä.

6. Kun asiantuntijapaneeli kootaan 38.6 artiklan 3, 4 ja 6 kohdassa määrättyjen menettelyjen mukaisesti, asiantuntijat valitaan tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista asiaankuuluvista alaluetteloista.

7. Elleivät osapuolet viiden päivän kuluessa asiantuntijapaneelin asettamisesta toisin sovi, paneelin tehtävänä on

”tarkastella Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välisen laajennetun puitesopimuksen 33 luvun asiaankuuluvien määräysten perusteella asiantuntijapaneelin perustamista koskevassa pyynnössä tarkoitettua asiaa ja antaa kyseisen sopimuksen 33.23 artiklan mukaisesti raportti, joka sisältää paneelin havainnot ja suositukset asian ratkaisemiseksi”.

8. Asioissa, jotka liittyvät tämän luvun soveltamisalaan kuuluviin monenvälisiin sopimuksiin, asiantuntijapaneelin olisi pyydettävä ILO:lta tai kyseisten sopimusten nojalla perustetuilta asiaankuuluvilta elimiltä tietoja, mukaan lukien kaikki saatavilla olevat ILO:n tai tällaisten elinten hyväksymät asiaankuuluvat tulkintaohjeet, päätelmät tai päätökset. Tällaiset tiedot on toimitettava kummallekin osapuolelle, jotta ne voivat esittää huomautuksensa.

9. Asiantuntijapaneelin on tulkittava tämän luvun määräyksiä yleisen kansainvälisen oikeuden tavanomaisten tulkintasääntöjen, myös valtiosopimusoikeutta koskevassa Wienin yleissopimuksessa määrättyjen tulkintasääntöjen mukaisesti.

10. Asiantuntijapaneeli antaa osapuolille väliraportin ja loppuraportin, joissa esitetään tosiseikkoja koskevat havainnot, asiaankuuluvien määräysten sovellettavuus sekä sen tekemien havaintojen, päätelmien ja suositusten perustelut.

11. Asiantuntijapaneeli toimittaa osapuolille väliraportin 100 päivän kuluessa asiantuntijapaneelin asettamispäivästä. Jos asiantuntijapaneeli katsoo, että tätä määräaikaa ei pystytä noudattamaan, sen puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti osapuolille ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivä, jona asiantuntijapaneeli aikoo antaa väliraporttinsa. Osapuolet voivat yhteisestä sopimuksesta pidentää tässä kohdassa tarkoitettua määräaikaa.

12. Osapuoli voi toimittaa asiantuntijapaneelille 25 päivän kuluessa väliraportin antamisesta perustellun pyynnön tarkastella uudelleen tiettyjä väliraportin kohtia. Osapuoli voi tehdä huomautuksia toisen osapuolen pyynnöstä 15 päivän kuluessa pyynnön toimittamisesta.

13. Tarkasteltuaan pyyntöä ja huomautuksia asiantuntijapaneeli laatii loppuraportin. Jos 12 kohdassa tarkoitetussa määräajassa ei esitetä kirjallista pyyntöä tarkastella uudelleen tiettyjä väliraportin kohtia, väliraportista tulee asiantuntijapaneelin loppuraportti.

14. Asiantuntijapaneeli antaa osapuolille loppuraporttinsa 175 päivän kuluessa kyseisen paneelin asettamispäivästä. Jos asiantuntijapaneeli katsoo, että tätä määräaikaa ei pystytä noudattamaan, sen puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti osapuolille ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivä, jona paneeli aikoo antaa loppuraporttinsa. Osapuolet voivat yhteisestä sopimuksesta pidentää tässä kohdassa tarkoitettua määräaikaa.

15. Loppuraportissa on tarkasteltava osapuolten mahdollisesti esittämiä väliraporttia koskevia kirjallisia pyyntöjä, ja siinä on selkeästi käsiteltävä osapuolten mahdollisesti tekemiä huomautuksia.

16. Osapuolten on saatettava asiantuntijapaneelin loppuraportti julkisesti saataville 15 päivän kuluessa siitä, kun asiantuntijapaneeli on toimittanut sen osapuolille.

17. Jos asiantuntijapaneeli toteaa loppuraportissa, että osapuoli ei ole noudattanut tämän luvun mukaisia velvollisuuksiaan, osapuolet keskustelevat toteutettavista asianmukaisista toimenpiteistä ottaen huomioon asiantuntijapaneelin raportin ja suositukset. Vastauksen antava osapuoli ilmoittaa 40.6 artiklassa tarkoitetulle sisäiselle neuvoa-antavalle ryhmälleen ja toiselle osapuolelle toteutettavia toimia tai toimenpiteitä koskevista päätöksistään viimeistään kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun raportti on asetettu julkisesti saataville.

18. Alakomitea seuraa asiantuntijapaneelin loppuraportin ja suositusten jatkotoimia. Jäljempänä 40.6 artiklassa tarkoitetut sisäiset neuvoa-antavat ryhmät voivat esittää tätä koskevia huomautuksia alakomitealle.

33.23 ARTIKLA

Uudelleentarkastelu

1. Tämän luvun tavoitteiden saavuttamisen tehostamiseksi osapuolet keskustelevat alakomitean kokouksissa tämän luvun tehokkaasta täytäntöönpanosta ottaen huomioon muun muassa kummankin osapuolen merkittävän poliittisen kehityksen ja kansainvälisten sopimusten kehityksen.

2. Tällaisten keskustelujen tulokset huomioon ottaen osapuoli voi pyytää tämän luvun uudelleentarkastelua milloin tahansa tämän sopimuksen voimaantulopäivän jälkeen. Tätä varten alakomitea voi suositella osapuolille tämän luvun asiaankuuluvien määräysten muuttamista 41.6 artiklan 1 kohdassa vahvistetun muutosmenettelyn mukaisesti.

34 LUKU

KAUPPA JA SUKUPUOLTEN TASA-ARVO

34.1 ARTIKLA

Asiayhteys ja tavoitteet

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että on tärkeää sisällyttää sukupuolinäkökulma osallistavan talouskasvun edistämiseen ja että sukupuolitietoisilla toimintalinjoilla voi olla tältä osin keskeinen merkitys. Tähän sisältyy naisten osallistumista haittaavien esteiden poistaminen talouselämästä ja kansainvälisestä kaupasta, mukaan lukien miesten ja naisten yhtäläisten työmahdollisuuksien parantaminen työmarkkinoilla eri tehtävissä ja eri toimialoilla.

2. Osapuolet tunnustavat, että kansainvälinen kauppa ja investoinnit ovat talouskasvun moottoreita, ja tunnustavat myös, että naiset antavat merkittävän panoksen talouskasvuun osallistumalla taloudelliseen toimintaan, myös liiketoimintaan ja kansainväliseen kauppaan.

3. Osapuolet tunnustavat, että naisten osallistuminen kansainväliseen kauppaan voi osaltaan edistää naisten taloudellista voimaantumista ja riippumattomuutta. Lisäksi se, että taloudellisia voimavaroja ovat naisten saatavilla ja omistuksessa, edistää kestävää ja osallistavaa talouskasvua, vaurautta, kilpailukykyä ja yhteiskunnan hyvinvointia. Näin ollen osapuolet korostavat, että ne aikovat panna tämän sopimuksen tämän osan täytäntöön tavalla, joka edistää ja parantaa naisten ja miesten tasa-arvoa.

4. Osapuolet palauttavat mieleen Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 ja sen kauppaa ja sukupuolten tasa-arvoa koskevat tavoitteet, erityisesti tavoitteen 5: saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.

5. Osapuolet vahvistavat kauppaa ja naisten taloudellista voimaantumista koskevan yhteisen julistuksen, joka annettiin WTO:n ministerikokouksessa Buenos Airesissa joulukuussa 2017.

6. Osapuolet palauttavat mieleen sitoumuksensa, jotka koskevat sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista sekä naisten ja tyttöjen voimaantumista ja demokratian periaatteiden ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista, sellaisina kuin ne on vahvistettu ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa asiaankuuluvissa sukupuolten tasa-arvoon liittyvissä kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, joiden osapuolia ne ovat.

7. Osapuolet vahvistavat Pekingissä 4–15 päivänä syyskuuta 1995 pidetyssä neljännessä naisten maailmankonferenssissa hyväksytyn Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman mukaiset sitoumuksensa ja panevat erityisesti merkille tavoitteet ja määräykset, jotka koskevat naisten yhtäläisiä mahdollisuuksia saada taloudellisia voimavaroja ja työpaikkoja sekä harjoittaa kauppaa.

8. Osapuolet vahvistavat, että on tärkeää toteuttaa osallistavaa kauppapolitiikkaa, jolla edistetään miesten ja naisten yhtäläisiä oikeuksia, yhtäläistä kohtelua ja yhtäläisiä mahdollisuuksia sekä kaikenlaisen naisiin kohdistuvan syrjinnän poistamista.

9. Osapuolet korostavat yksityisen sektorin merkitystä sukupuolten tasa-arvon edistämisessä, kun yritystoiminnassa noudatetaan syrjimättömyyttä ja monimuotoisuutta koskevaa toimintatapaa osapuolten hyväksymien tai tukemien kansainvälisten suuntaviivojen ja normien mukaisesti.

10. Osapuolet pyrkivät

a) tehostamaan kansainvälisten sitoumustensa mukaisesti kauppasuhteitaan, yhteistyötään ja vuoropuheluaan tavoilla, jotka edistävät naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia ja yhtäläistä kohtelua työntekijöinä, tuottajina, kauppiaina tai kuluttajina;

b) helpottamaan yhteistyötä ja vuoropuhelua, jotta voidaan parantaa naisten valmiuksia ja edellytyksiä hyödyntää kaupan luomia mahdollisuuksia;

c) edelleen parantamaan valmiuksiaan puuttua kauppaan liittyviin sukupuolikysymyksiin muun muassa vaihtamalla tietoja ja parhaita käytäntöjä.

34.2 ARTIKLA

Monenväliset sopimukset

1. Kumpikin osapuoli vahvistaa sitoutuneensa panemaan tehokkaasti täytäntöön velvollisuutensa, jotka johtuvat kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevasta yleissopimuksesta, jonka Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi 18 päivänä joulukuuta 1979, ja panee erityisesti merkille määräykset, jotka koskevat naisten syrjinnän poistamista talous- ja työelämässä.

2. Osapuolet palauttavat mieleen tämän sopimuksen tämän osan 33.16 artiklan mukaiset velvollisuutensa, jotka liittyvät sellaisiin jäsenvaltioiden ja Chilen ratifioimiin ILO:n yleissopimuksiin, jotka koskevat sukupuolten tasa-arvoa ja syrjinnän poistamista työssä ja ammateissa.

3. Kumpikin osapuoli vahvistaa sitoutuneensa panemaan tehokkaasti täytäntöön muista monenvälisistä sopimuksista, joissa se on osapuolena, johtuvat velvollisuutensa, jotka koskevat sukupuolten tasa-arvoa tai naisten oikeuksia.

34.3 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Osapuolet tunnustavat kummankin osapuolen oikeuden vahvistaa miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien soveltamisala ja takeet sekä hyväksyä tai muuttaa vastaavasti asiaa koskevaa lainsäädäntöään ja politiikkaansa 34.2 artiklassa tarkoitetuista kansainvälisistä sopimuksista johtuvien sitoumustensa mukaisesti.

2. Kumpikin osapuoli pyrkii varmistamaan, että sen asiaa koskevassa lainsäädännössä ja toimintalinjoissa säädetään miesten ja naisten yhtäläisistä oikeuksista, kohtelusta ja mahdollisuuksista ja edistetään niitä osapuolen kansainvälisten sitoumusten mukaisesti. Kumpikin osapuoli pyrkii kehittämään tällaista lainsäädäntöä ja politiikkaa.

3. Kumpikin osapuoli pyrkii keräämään sukupuolen mukaan jaoteltuja tietoja kaupasta ja sukupuolesta, jotta voidaan ymmärtää paremmin kauppapolitiikan välineiden erilaisia vaikutuksia naisiin ja miehiin työntekijöinä, tuottajina, kauppiaina tai kuluttajina.

4. Kumpikin osapuoli edistää alueellaan yleistä tietoisuutta sukupuolten tasa-arvoa koskevasta lainsäädännöstään ja toimintalinjoistaan, mukaan lukien niiden vaikutus ja merkitys osallistavan talouskasvun ja kauppapolitiikan kannalta.

5. Kumpikin osapuoli ottaa tarvittaessa huomioon miesten ja naisten tasa-arvon tavoitteen laatiessaan, pannessaan täytäntöön ja tarkastellessaan toimenpiteitä tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvilla aloilla.

6. Kumpikin osapuoli edistää kauppaa ja investointeja tukemalla yhtäläisiä mahdollisuuksia ja naisten ja miesten osallistumista talouteen ja kansainväliseen kauppaan. Tähän sisältyvät muun muassa toimenpiteet, joilla pyritään asteittain poistamaan kaikenlainen sukupuoleen perustuva syrjintä; edistämään samapalkkaisuuden periaatetta, jotta voidaan kuroa umpeen sukupuolten välisiä palkkaeroja, ja tukemaan sitä, että naisia ei syrjitä työssä ja ammatissa, myöskään raskauden ja äitiyden vuoksi.

7. Osapuoli ei saa heikentää tai vähentää sukupuolten tasa-arvon tai naisten ja miesten yhtäläisten mahdollisuuksien turvaamiseen tähtäävän lainsäädäntönsä antamaa suojaa kaupan tai sijoitusten edistämiseksi.

8. Osapuoli ei saa kaupan tai sijoitusten edistämiseksi luopua tai muutoin poiketa sukupuolten tasa-arvoa tai naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevasta lainsäädännöstään taikka tarjoutua luopumaan tai muutoin poikkeamaan niistä tavalla, joka heikentää tai alentaa kyseisellä lainsäädännöllä taattua suojelun tasoa.

9. Osapuoli ei saa laiminlyödä sukupuolten tasa-arvon tai naisten ja miesten yhtäläisten mahdollisuuksien varmistamiseen tähtäävän lainsäädäntönsä antaman suojan tosiasiallista täytäntöönpanoa jatkuvan tai toistuvan toiminnan tai toimimatta jättämisen seurauksena tavalla, joka vaikuttaa kauppaan tai sijoituksiin.

34.4 ARTIKLA

Yhteistyötoimet

1. Osapuolet tunnustavat, että on hyödyllistä jakaa kokemuksia sukupuolten tasa-arvoa edistävien toimenpiteiden kauppaan liittyvien seikkojen suunnittelusta, täytäntöönpanosta, seurannasta ja vahvistamisesta.

2. Edellä olevan 1 kohdan mukaisesti osapuolet toteuttavat yhteistyötoimia, joiden tarkoituksena on parantaa naisten, myös työntekijöinä ja liikealalla toimivien naisten ja naisyrittäjien, valmiuksia ja edellytyksiä hyödyntää täysimääräisesti tämän sopimuksen tämän osan tarjoamia mahdollisuuksia.

3. Yhteistyötoimia toteutetaan osapuolten sopimissa kysymyksissä ja aiheissa.

4. Yhteistyötoimia voidaan suunnitella ja toteuttaa yhdessä YK:n, WTO:n, ILO:n OECD:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa sekä tarvittaessa kolmansien maiden, yritysten, työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden sekä muiden valtiosta riippumattomien järjestöjen kanssa.

5. Yhteistyöaloja voivat olla kokemusten ja parhaiden käytäntöjen jakaminen toimintalinjoista ja ohjelmista, joilla kannustetaan naisia osallistumaan enemmän kansainväliseen kauppaan, sekä kauppaan liittyvät seikat seuraavissa kysymyksissä:

a) naisten taloudellisen osallisuuden ja koulutuksen sekä rahoituksen ja rahoitustuen saannin edistäminen;

b) naisten johtajuuden edistäminen ja naisten verkostojen kehittäminen;

c) naisten täysimääräisen talouteen osallistumisen edistäminen tukemalla naisten osallistumista, johtajuutta ja koulutusta erityisesti aloilla, joilla naiset ovat aliedustettuina, kuten luonnontieteiden, teknologian, insinööritieteiden ja matematiikan alalla sekä innovoinnissa ja liiketoiminnassa;

d) sukupuolten tasa-arvon edistäminen yrityksissä;

e) naisten toimiminen julkisen ja yksityisen sektorin päätöksentekijöinä;

f) julkiset ja yksityiset aloitteet, joilla edistetään naisyrittäjyyttä, mukaan lukien naisten tuominen viralliseen talouteen, naisten johtamien yritysten kilpailukyvyn parantaminen, jotta ne voivat osallistua paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin arvoketjuihin ja kilpailla niissä, sekä toimet, joilla edistetään naisten johtamien pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymistä;

g) toimintapolitiikka ja ohjelmat, joilla parannetaan naisten digitaalisia taitoja ja verkkokaupan välineiden ja verkkokauppa-alustojen saatavuutta;

h) hoitopolitiikkojen ja ohjelmien sekä työ- ja yksityiselämän tasapainoa koskevien toimenpiteiden edistäminen sukupuolinäkökulmasta;

i) naisten kasvavan kansainväliseen kauppaan osallistumisen ja sukupuolten palkkaeron pienentämisen välisen yhteyden tutkiminen;

j) kauppapolitiikan sukupuoliperusteisen analyysin kehittäminen, mukaan lukien sen suunnittelu, täytäntöönpano ja vaikutusten seuranta;

k) sukupuolen mukaan jaoteltujen tietojen kerääminen, indikaattoreiden käyttö, seuranta- ja arviointimenetelmät sekä kauppatilastojen analysointi sukupuolinäkökulmasta;

l) sen tutkiminen, miten naisten osallistuminen kansainväliseen kauppaan kytkeytyy sellaisiin kysymyksiin kuten ihmisarvoinen työ, ammatillinen eriytyminen ja naisten työolot, mukaan lukien raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden työntekijöiden työturvallisuus ja -terveys 33.18 artiklan f alakohdan mukaisesti;

m) toimintalinjat ja ohjelmat, joilla ehkäistään ja lievennetään kriisien ja hätätilanteiden naisiin ja miehiin kohdistuvia erilaisia taloudellisia vaikutuksia ja vastataan niihin; ja

n) muut osapuolten sopimat kysymykset.

6. Osapuolet päättävät yhdessä yhteistyötoimien painopisteistä yhteistä etua koskevien alojen ja käytettävissä olevien resurssien pohjalta.

7. Yhteistyö, myös 5 kohdassa tarkoitetuilla aloilla, voidaan toteuttaa henkilökohtaisesti tai mitä tahansa osapuolten käytettävissä olevaa teknistä keinoa käyttäen esimerkiksi seuraavin toimin: työpajat, seminaarit, konferenssit, yhteistyöohjelmat ja -hankkeet sekä kokemusten vaihto ja parhaiden käytäntöjen jakaminen toimintalinjoista ja menettelyistä ja asiantuntijavaihto.

8. Osapuolet kannustavat 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustetun kaupan ja kestävän kehityksen alakomitean kautta tämän sopimuksen tässä osassa perustettujen elinten pyrkimyksiä sisällyttää sukupuoleen liittyvät kysymykset, näkökohdat ja toimet työhönsä.

9. Osapuolet kannustavat tarvittaessa naisten osallistavaa osallistumista tämän artiklan nojalla toteutettavien yhteistyötoimien toteuttamiseen.

34.5 ARTIKLA

Institutionaaliset järjestelyt

1. Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu kaupan ja kestävän kehityksen alakomitea, jäljempänä ’alakomitea’, vastaa tämän luvun täytäntöönpanosta. Tähän lukuun sovelletaan 33.19 artiklaa soveltuvin osin[1].

2. Ollessaan vuorovaikutuksessa kansalaisyhteiskunnan kanssa 40.6 artiklan mukaisesti perustetuissa tai nimetyissä sisäisissä neuvoa-antavissa ryhmissä ja 40.7 artiklan nojalla järjestetyssä kansalaisyhteiskuntafoorumissa osapuolet kannustavat miesten ja naisten tasa-arvoa edistävien järjestöjen osallistumista.

34.6 ARTIKLA

Riitojen ratkaiseminen

Tähän lukuun sovelletaan 33.20, 33.21 ja 33.22 artiklaa soveltuvin osin[2].

---

1 Selkeyden vuoksi todetaan, että kaikki kyseisen artiklan viittaukset 33 lukuun tai ympäristöä ja työtä koskeviin seikkoihin tai kysymyksiin on tulkittava viittauksiksi tähän lukuun tai tapauksen mukaan sukupuolta koskeviin seikkoihin ja kysymyksiin.

2 Selkeyden vuoksi todetaan, että kaikki kyseisten artikloiden viittaukset 33 lukuun tai ympäristöä ja työtä koskeviin seikkoihin, kysymyksiin tai lainsäädäntöön on tulkittava viittauksiksi tähän lukuun tai tapauksen mukaan sukupuolta koskeviin seikkoihin ja kysymyksiin.

34.7 ARTIKLA

Uudelleentarkastelu

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että on tärkeää seurata ja arvioida yhdessä tai erikseen osapuolten omien prosessien ja instituutioiden sekä tämän sopimuksen tämän osan nojalla perustettujen prosessien ja instituutioiden avulla tämän sopimuksen tämän osan täytäntöönpanon vaikutusta miesten ja naisten tasa-arvoon ja naisille avautuviin mahdollisuuksiin kaupan alalla.

2. Osapuolet voivat tarkastella tätä lukua uudelleen sen täytäntöönpanosta saatujen kokemusten perusteella ja tarvittaessa ehdottaa, miten sitä voidaan vahvistaa.

35 LUKU

AVOIMUUS

35.1 ARTIKLA

Tavoite

1. Osapuolet ovat tietoisia siitä, millainen vaikutus niiden sääntely-ympäristöillä voi olla niiden väliseen kauppaan ja investointitoimintaan, ja pyrkivät tästä syystä tarjoamaan talouden toimijoille, erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille, ennakoitavan sääntely-ympäristön ja tehokkaat menettelyt.

2. Osapuolet vahvistavat WTO-sopimuksen mukaiset sitoumuksensa ja rakentavat tämän luvun kyseisiin sitoumuksiin ja vahvistavat lisää avoimuutta koskevia järjestelyjä.

35.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

a) ’hallinnollisella päätöksellä’ päätöstä tai toimenpidettä, jolla on yksittäisessä tapauksessa juridinen vaikutus tiettyyn henkilöön, tavaraan tai palveluun, ja määritelmä kattaa myös osapuolen lainsäädännössä edellytetyn hallinnollisen päätöksen tekemättä jättämisen; ja

b) ’yleisesti sovellettavalla hallinnollisella päätöksellä’ hallinnollista päätöstä tai tulkintaa, jota sovelletaan kaikkiin henkilöihin ja tosiasiallisiin tilanteisiin, jotka yleisesti kuuluvat kyseisen hallinnollisen päätöksen tai tulkinnan soveltamisalaan, ja jolla vahvistetaan toimintasääntö mutta johon eivät sisälly

   i) hallinnollisessa tai tuomioistuintyyppisessä menettelyssä annettu määritys tai päätös, jota sovelletaan toisen osapuolen tiettyyn henkilöön, tavaraan tai palveluun tietyssä tapauksessa; tai

   ii) päätös, jolla annetaan tiettyä toimea tai käytäntöä koskeva ratkaisu.

35.3 ARTIKLA

Julkaiseminen

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen yleisesti sovellettavat säädökset, määräykset, yleisesti sovellettavat hallinnolliset päätökset ja oikeudelliset päätökset, jotka koskevat jotain tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvaa asiaa, julkaistaan viipymättä virallisesti ilmoitetulla tavalla ja mahdollisuuksien mukaan sähköisesti, tai asetetaan muutoin saataville siten, että kuka tahansa voi tutustua niihin.

2. Kumpikin osapuoli antaa selityksen säädöstensä, määräystensä, menettelyjensä, yleisesti sovellettavien hallinnollisten päätöstensä ja oikeudellisten päätöstensä tavoitteesta ja perusteista tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

3. Kumpikin osapuoli asettaa kohtuullisen määräajan tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvia asioita koskevien säädösten ja määräysten julkaisupäivän ja voimaantulopäivän välille, paitsi jos se ei ole mahdollista asian kiireellisyyden vuoksi. Tätä kohtaa ei sovelleta yleisesti sovellettaviin hallinnollisiin päätöksiin eikä oikeudellisiin päätöksiin.

35.4 ARTIKLA

Tiedustelut ja tietojen toimittaminen

1. Kumpikin osapuoli perustaa tai ylläpitää asianmukaisia järjestelyjä vastatakseen kenen tahansa tiedusteluihin, jotka koskevat jotakin sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvaa asiaa koskevia säädöksiä tai määräyksiä.

2. Osapuolen pyynnöstä toinen osapuoli toimittaa viipymättä tietoja ja vastaa tiedusteluihin, jotka liittyvät mihin tahansa tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluviin asioihin liittyviin voimassa oleviin tai suunniteltuihin säädöksiin tai määräyksiin, ellei tämän sopimuksen tämän osan jonkin toisen luvun nojalla ole tätä varten perustettu erityistä järjestelyä.

35.5 ARTIKLA

Hallinnolliset menettelyt

1. Kumpikin osapuoli hallinnoi kaikkia tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvia asioita koskevia yleisesti sovellettavia säädöksiään, määräyksiään, menettelyjään ja hallinnollisia päätöksiään objektiivisella, puolueettomalla ja kohtuullisella tavalla.

2. Jos käynnistetään 1 kohdassa tarkoitettujen yleisesti sovellettavien säädösten, määräysten, menettelyiden tai hallinnollisten päätösten soveltamiseen liittyviä hallinnollisia menettelyitä suhteessa toisen osapuolen henkilöihin, tavaroihin tai palveluihin kumpikin osapuoli

a) pyrkii tarjoamaan menettelyn alkaessa henkilöille, joita hallinnollinen menettely välittömästi koskee, kohtuullisessa määräajassa sekä säädöstensä ja määräystensä mukaisesti selvityksen, joka sisältää menettelyn luonteen kuvauksen, selvityksen siitä oikeusviranomaisesta, jossa menettely on aloitettu, ja yleisen kuvauksen kyseisestä aiheesta; ja

b) antaa tällaisille henkilöille kohtuullisen mahdollisuuden esittää tosiasioita ja perusteluja näkemystensä tueksi ennen lopullista hallinnollista päätöstä, siinä määrin kuin aika, menettelyjen luonne ja yleinen etu sen sallivat.

35.6 ARTIKLA

Uudelleentarkastelu ja muutoksenhaku

1. Kumpikin osapuoli perustaa tai pitää yllä yleisiä tuomioistuimia, välimiesoikeuksia tai hallintotuomioistuimia tai menettelyjä, joiden tarkoituksena on tarkastella viipymättä uudelleen ja, jos aiheellista, korjata tämän sopimuksen tässä osassa käsiteltäviin seikkoihin liittyviä hallinnollisia päätöksiä.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen tuomioistuimet, välimiesoikeudet tai hallintotuomioistuimet toteuttavat valitus- ja uudelleentarkastelumenettelyt syrjimättömästi ja puolueettomasti. Tällaisten tuomioistuinten on oltava puolueettomia ja riippumattomia hallinnollisesta toimeenpanosta vastaavasta viranomaisesta, eikä niille saa koitua etua asian lopputuloksesta.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tuomioistuinten tai menettelyjen osalta kumpikin osapuoli varmistaa, että tällaisissa tuomioistuimissa tai tällaisissa menettelyissä asianosaisille annetaan

a) kohtuullinen mahdollisuus tukea tai puolustaa omia kantojaan; ja

b) päätös, joka perustuu näyttöön ja esitettyihin asiakirjoihin tai, jos osapuolen lainsäädännössä niin edellytetään, asiaankuuluvan viranomaisen kokoamiin asiakirjoihin.

4. Kumpikin osapuoli varmistaa, että hallinnollisesta toimeenpanosta vastaava viranomainen panee täytäntöön 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetun päätöksen, johon kuitenkin voidaan hakea muutosta tai jota voidaan pyytää tarkastelemaan uudelleen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti.

35.7 ARTIKLA

Suhde muihin lukuihin

Tämän luvun määräyksiä sovelletaan tämän sopimuksen tämän osan muissa luvuissa vahvistettujen erityisten sääntöjen lisäksi.

36 LUKU

HYVÄT SÄÄNTELYKÄYTÄNNÖT

36.1 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan sääntelyviranomaisten hyväksymiin tai käynnistämiin sääntelytoimenpiteisiin, jotka koskevat tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvia seikkoja.

2. Tätä lukua ei sovelleta jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisiin tai jäsenvaltioiden sääntelytoimenpiteisiin, -käytäntöihin tai -lähestymistapoihin.

36.2 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää

a) soveltaa sääntelytoimenpiteiden suunnittelussa, muotoilussa, antamisessa, täytäntöönpanossa, arvioinnissa ja tarkistamisessa hyviä sääntelykäytäntöjä, jotta saavutetaan sisäiset poliittiset tavoitteet; ja

b) pitää yllä ja parantaa tämän sopimuksen tämän osan tarjoamia etuja, jotta helpotetaan tavaroiden ja palvelujen kauppaa ja lisätään sijoituksia osapuolten välillä.

2. Kumpikin osapuoli voi vapaasti määritellä tämän sopimuksen tämän osan mukaisten hyvien sääntelykäytäntöjen toteutustavat oman sääntelyjärjestelmänsä perustana olevan oikeudellisen kehyksen, käytäntöjen ja perusperiaatteiden kanssa yhteensopivasti, mukaan lukien ennalta varautumisen periaate.

3. Tämän luvun määräyksiä ei voida tulkita siten, että ne edellyttäisivät, että osapuoli

a) poikkeaa omista sääntelytoimenpiteiden valmistelua ja toteuttamista koskevista sisäisistä menettelyistään;

b) toteuttaa toimia, jotka vaarantaisivat tai estäisivät sääntelytoimenpiteiden toteuttamisen oikea-aikaisesti niiden yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta; tai

c) saavuttaa jonkin tietyn sääntelyllisen lopputuloksen.

36.3 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

a) ’sääntelyviranomaisella’:

i) EU-osapuolen osalta: Euroopan komissiota; ja

ii) Chilen osalta: mikä tahansa toimeenpanovaltaa käyttävää sääntelyviranomaista; ja

b) ’sääntelytoimenpiteillä’:

i) EU-osapuolen osalta:

A) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 288 artiklassa tarkoitettuja asetuksia ja direktiivejä; ja

B) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 290 artiklassa tarkoitettuja täytäntöönpanoasetuksia ja 291 artiklassa tarkoitettuja delegoituja asetuksia; ja

ii) Chilen osalta: sääntelyviranomaisten hyväksymiä yleisesti sovellettavia lakeja ja asetuksia, joiden noudattaminen on pakollista[1].

[1] Vuoden 2019 presidentin ohjeen nro 3 II.1 kohdan ja sen muutosten mukaisesti.

36.4 ARTIKLA

Sääntelyn kehittämisen sisäinen koordinointi

Kummallakin osapuolella on oltava käytössä sisäisen koordinoinnin tai tarkastelun menettelyjä tai järjestelyjä sääntelytoimenpiteiden valmistelua, arviointia ja tarkastelua varten. Tällaisilla menettelyillä tai järjestelyillä olisi pyrittävä muun muassa

a) edistämään hyviä sääntelykäytäntöjä, tässä luvussa tarkoitetut käytännöt mukaan lukien;

b) havaitsemaan ja välttämään tarpeetonta päällekkäisyyttä ja epäjohdonmukaisia vaatimuksia osapuolen sääntelytoimenpiteissä;

c) varmistamaan, että osapuoli noudattaa kansainvälisiä kauppavelvoitteitaan; ja

d) edistämään valmisteilla olevien sääntelytoimenpiteiden vaikutusten tarkastelua, mukaan lukien vaikutukset pieniin ja keskisuuriin yrityksiin.

36.5 ARTIKLA

Sääntelymenettelyiden ja -järjestelyjen avoimuus

Kumpikin osapuoli asettaa omien sääntöjensä ja menettelyidensä mukaisesti julkisesti saataville kuvauksen menettelyistä ja järjestelyistä, joita sen sääntelyviranomainen käyttää sääntelytoimenpiteiden valmisteluun, arviointiin tai tarkistamiseen. Kyseisissä kuvauksissa on viitattava asiaa koskeviin ohjeisiin, sääntöihin tai menettelyihin, mukaan lukien ne, joiden avulla yleisö voi esittää huomautuksia.

36.6 ARTIKLA

Varhaisessa vaiheessa annettavat tiedot suunnitelluista sääntelytoimenpiteistä

1. Kumpikin osapuoli pyrkii julkaisemaan vuosittain omien sääntöjensä ja menettelyidensä mukaisesti tiedot suunnitelluista merkittävistä[1] sääntelytoimenpiteistä.

2. Kumpikin osapuoli pyrkii saattamaan oikea-aikaisesti julkisesti saataville seuraavat tiedot kustakin 1 kohdassa tarkoitetusta merkittävästä sääntelytoimenpiteestä:

a) lyhyt kuvaus toimenpiteen soveltamisalasta ja tavoitteista; ja

b) toimenpiteen arvioitu hyväksymisaika, jos se on tiedossa, sekä mahdolliset julkiset kuulemiset.

[1] Kummankin osapuolen sääntelyviranomainen voi tämän luvun mukaisia velvollisuuksiaan varten määritellä, mikä muodostaa merkittävän sääntelytoimenpiteen.

36.7 ARTIKLA

Julkiset kuulemiset

1. Valmistellessaan merkittävää sääntelytoimenpidettä osapuoli tarvittaessa omien sääntöjensä ja menettelyjensä mukaisesti

a) julkaisee sääntelytoimenpiteen luonnoksen tai kuulemismenettelyn asiakirjat, joissa annetaan riittävät tiedot valmisteilla olevasta sääntelytoimenpiteestä, jotta jokainen henkilö[1] voi arvioida, vaikuttaako se kyseisen henkilön etuihin merkittävästi ja millainen vaikutus on;

b) tarjoaa kaikille syrjimättömin perustein kohtuulliset mahdollisuudet esittää huomautuksia; ja

c) ottaa saadut huomautukset huomioon.

2. Kummankin osapuolen sääntelyviranomaisen on pyrittävä hyödyntämään sähköisiä viestintävälineitä ja pyrittävä pitämään yllä tähän tarkoitettua sähköistä portaalia, jolla voidaan tarjota julkisia kuulemisia koskevia tietoja ja ottaa vastaan niitä koskevia huomautuksia.

3. Kummankin osapuolen sääntelyviranomaisen on pyrittävä asettamaan julkisesti saataville tiivistelmä kuulemisten tuloksista tai mahdollisesti saaduista huomautuksista, paitsi siltä osin kuin on tarpeen luottamuksellisten tietojen tai henkilötietojen suojaamiseksi tai epäasianmukaisen sisällön kieltämiseksi.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että tämä kohta ei estä osapuolta aloittamasta kohdennettuja kuulemisia asianomaisten henkilöiden kanssa sen säännöissä ja menettelyissä määritellyin edellytyksin.

36.8 ARTIKLA

Vaikutustenarviointi

1. Kumpikin osapuoli edistää sitä, että sen sääntelyviranomainen toteuttaa sovellettavien sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti vaikutustenarvioinnin valmistelemistaan merkittävistä sääntelytoimenpiteistä.

2. Vaikutustenarviointia toteuttaessaan kummankin osapuolen sääntelyviranomaisen on edistettävä menettelyitä ja järjestelyitä, joissa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

a) sääntelytoimenpiteen tarve, myös sen ongelman merkitys ja luonne, johon sääntelytoimenpiteellä on tarkoitus puuttua;

b) toteutettavissa olevat ja tarkoituksenmukaiset sääntelyyn perustuvat ja mahdolliset muut vaihtoehdot, mukaan luettuna sääntelystä pidättäytyminen, joilla saavutettaisiin osapuolen yleisen edun mukaiset tavoitteet;

c) siltä osin kuin se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista, kyseisten vaihtoehtojen mahdolliset sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristöä koskevat vaikutukset, myös kansainväliseen kauppaan sekä pieniin ja keskisuuriin yrityksiin kohdistuvat vaikutukset; ja

d) tarvittaessa se, miten tarkastellut vaihtoehdot liittyvät asiaankuuluviin kansainvälisiin standardeihin, mukaan lukien mahdollisten eroavaisuuksien syyt.

3. Sääntelyviranomaisen toteuttaman sääntelytoimenpiteen vaikutustenarvioinnin osalta kyseisen sääntelyviranomaisen on laadittava loppuraportti, jossa esitetään sen arvioinnissa huomioon ottamat tekijät ja asiaankuuluvat havainnot. Tällainen raportti on asetettava julkisesti saataville silloin, kun asianomainen sääntelytoimenpide asetetaan julkisesti saataville.

36.9 ARTIKLA

Jälkiarviointi

Osapuolet tunnustavat, että niiden nykyisten sääntelytoimenpiteiden säännöllisellä jälkiarvioinnilla on myönteinen vaikutus tarpeettoman sääntelytaakan vähentämiseen, myös pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, ja yleisen edun mukaisten tavoitteiden tehokkaampaan saavuttamiseen. Osapuolet pyrkivät edistämään säännöllisten jälkiarviointien käyttöä sääntelyjärjestelmissään.

36.10 ARTIKLA

Sääntelyrekisteri

Kumpikin osapuoli varmistaa, että voimassa olevat sääntelytoimenpiteet julkaistaan tähän tarkoitetussa julkisessa rekisterissä, jossa sääntelytoimenpiteet on yksilöity aiheittain ja joka on vapaasti saatavilla keskistetyltä verkkosivustolta. Verkkosivustolta olisi voitava hakea sääntelytoimenpiteitä viite- ja sanahaulla. Kumpikin osapuoli päivittää rekisteriään säännöllisin väliajoin.

36.11 ARTIKLA

Yhteistyö ja tietojenvaihto

Osapuolet voivat tehdä yhteistyötä helpottaakseen tämän luvun täytäntöönpanoa. Kyseiseen yhteistyöhön voi sisältyä kaikkien asiaankuuluvien toimien järjestäminen niiden sääntelyviranomaisten välisen yhteistyön vahvistamiseksi ja tässä luvussa vahvistettuja sääntelykäytäntöjä koskeva tietojenvaihto.

36.12 ARTIKLA

Yhteyspisteet

Kumpikin osapuoli nimeää yhteyspisteen helpottamaan osapuolten välistä tietojenvaihtoa kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

36.13 ARTIKLA

Riitojenratkaisumenettelyn soveltamatta jättäminen

Tähän lukuun ei sovelleta 38 lukua.

37 LUKU

PIENET JA KESKISUURET YRITYKSET

37.1 ARTIKLA

Tavoitteet

Osapuolet tunnustavat pienten ja keskisuurten yritysten, jäljempänä ’pk-yritykset’, merkityksen osapuolten kahdenvälisissä kauppa- ja sijoitussuhteissa ja vahvistavat sitoutuneensa parantamaan pk-yritysten mahdollisuuksia hyötyä tämän sopimuksen tästä osasta.

37.2 ARTIKLA

Tiedon jakaminen

1. Kumpikin osapuoli perustaa tai pitää yllä julkisesti saatavilla olevaa pk-yrityksiä koskevaa verkkosivustoa, joka sisältää tietoja tämän sopimuksen tästä osasta, mukaan lukien seuraavat:

a) tämän sopimuksen tämän osan tiivistelmä; ja

b) pk-yrityksille tarkoitetut tiedot, joihin kuuluvat:

i) kuvaus tämän sopimuksen tämän osan määräyksistä, jotka kumpikin osapuoli katsoo kummankin osapuolen pk-yritysten kannalta merkityksellisiksi; ja

ii) kaikki lisätiedot, jotka kyseisen osapuolen mukaan olisivat hyödyllisiä pk-yrityksille, jotka ovat kiinnostuneita hyötymään tämän sopimuksen tämän osan tarjoamista mahdollisuuksista.

2. Kumpikin osapuoli sisällyttää 1 kohdassa tarkoitettuun verkkosivustoon seuraavat linkit:

a) tämän sopimuksen tämän osan teksti kaikkine liitteineen ja lisäyksineen, erityisesti tulliluettelot ja tuotekohtaiset alkuperäsäännöt;

b) toisen osapuolen vastaava verkkosivusto; ja

c) sen omien viranomaisten verkkosivustot, joiden se katsoo tarjoavan hyödyllisiä tietoja henkilöille, jotka ovat kiinnostuneita kaupasta tai liiketoiminnasta kyseisessä osapuolessa.

3. Kumpikin osapuoli sisällyttää 1 kohdassa tarkoitetulle verkkosivustolle linkin omien viranomaistensa verkkosivustoille, joilla on tietoja seuraavista:

a) tullimääräykset ja -menettelyt tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta varten ja niihin liittyvät lomakkeet, asiakirjat ja muut vaaditut tiedot;

b) määräykset ja menettelyt, jotka koskevat teollis- ja tekijänoikeuksia, mukaan lukien maantieteelliset merkinnät;

c) tekniset määräykset sekä tarvittaessa pakolliset vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt ja linkit vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten luetteloihin niitä tapauksia varten, joissa kolmannen osapuolen suorittama vaatimustenmukaisuuden arviointi on pakollista 16 luvussa määrätyn mukaisesti;

d) 13 luvussa vahvistetut tuontiin ja vientiin liittyvät terveys- ja kasvinsuojelutoimet;

e) julkisia hankintoja koskevat säännöt ja tietokanta, joka sisältää julkisia hankintoja koskevat ilmoitukset, ja muut 28 luvun asiaankuuluvat määräykset;

f) yrityksen rekisteröintimenettelyt; ja

g) muut tiedot, jotka osapuoli katsoo mahdollisesti hyödyllisiksi pk-yrityksille.

4. Kumpikin osapuoli sisällyttää 1 kohdassa määrätylle verkkosivustolle linkin tietokantaan, josta voi tehdä sähköisiä hakuja harmonoidun järjestelmän koodilla ja johon sisältyvät seuraavat sen markkinoille pääsyä koskevat tiedot:

a) tullit ja kiintiöt, mukaan lukien suosituimmuustulli, tullit muille kuin suosituimmuuskohtelun piiriin kuuluville maille sekä etuustullit ja tariffikiintiöt;

b) valmisteverot;

c) verot (kuten arvonlisävero);

d) tullit tai muut maksut, mukaan lukien muut tuotekohtaiset maksut;

e) 10 luvussa vahvistetut alkuperäsäännöt;

f) tullinpalautus tai -lykkäys tai muun tyyppinen helpotus, jolla pienennetään tai palautetaan tullia tai vapautetaan tullista;

g) tavaroiden tullausarvon määritysperusteet;

h) muut tariffitoimenpiteet;

i) tuontimenettelyihin tarvittavat tiedot; ja

j) muihin kuin tariffitoimenpiteisiin tai -sääntöihin liittyvät tiedot.

5. Kumpikin osapuoli päivittää säännöllisesti tai toisen osapuolen pyynnöstä 1–4 kohdassa tarkoitetut tiedot ja linkit, joita se ylläpitää verkkosivustollaan, varmistaakseen, että ne ovat ajantasaisia ja täsmällisiä.

6. Kumpikin osapuoli varmistaa, että tässä artiklassa tarkoitetut tiedot on esitetty pk-yritysten käytön kannalta asianmukaisella tavalla. Kumpikin osapuoli pyrkii asettamaan tällaiset tiedot saataville englanniksi.

7. Osapuoli ei peri maksua pääsystä 1–4 kohdan nojalla tarjottaviin tietoihin miltään kummankaan osapuolen henkilöltä.

37.3 ARTIKLA

Pk-yritysten yhteyspisteet

1. Kumpikin osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle pk-yritysten yhteyspisteensä, jotka suorittavat tässä artiklassa luetellut tehtävät. Kumpikin osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle viipymättä, jos kyseisten yhteyspisteiden yhteystiedot muuttuvat.

2. Pk-yritysten yhteyspiste

a) varmistaa, että pk-yritysten tarpeet otetaan huomioon tämän sopimuksen tämän osan täytäntöönpanossa, jotta kummankin osapuolen pk-yritykset voivat hyötyä tämän sopimuksen tämän osan tarjoamista uusista mahdollisuuksista;

b) varmistaa, että 37.2 artiklassa tarkoitetut tiedot ovat ajan tasalla ja merkityksellisiä pk-yritysten kannalta; kumpi tahansa osapuoli voi pk-yritysten yhteyspisteen kautta ehdottaa lisätietoja, jotka toinen osapuoli voisi jakaa 37.2 artiklan mukaisesti;

c) tarkastelee mitä tahansa asioita, jotka ovat merkityksellisiä pk-yritysten kannalta tämän sopimuksen tämän osan täytäntöönpanon yhteydessä, mukaan lukien seuraavat:

   i) tietojen vaihto sekakomitean avustamiseksi sen tehtävissä, jotka koskevat tämän sopimuksen tämän osan pk-yrityksiin liittyvien näkökohtien seurantaa ja täytäntöönpanoa;

   ii) tämän sopimuksen tässä osassa perustettujen alakomiteoiden ja yhteyspisteiden avustaminen pk-yritysten kannalta merkityksellisten asioiden tarkastelussa;

d) raportoi toteutetuista toimistaan yhdessä tai erikseen säännöllisesti sekakomitealle, jotta se voi tarkastella tilannetta; ja

e) tarkastelee osapuolten sopimuksesta mitä tahansa muuta, pk-yrityksiä koskevaa ja tämän sopimukseen tähän osaan liittyvää seikkaa.

3. Pk-yritysten yhteyspisteet kokoontuvat tarpeen mukaan ja työskentelevät osapuolten sopimien viestintäkanavien kautta, joita voivat olla sähköposti, videoneuvottelut tai muut välineet.

4. Pk-yritysten yhteyspisteet voivat tehtäviään hoitaessaan pyrkiä tarpeen mukaan tekemään yhteistyötä asiantuntijoiden ja ulkopuolisten organisaatioiden kanssa.

37.4 ARTIKLA

Riitojenratkaisumenettelyn soveltamatta jättäminen

Tähän lukuun ei sovelleta 38 lukua.

38 LUKU

RIITOJENRATKAISU

A JAKSO

TAVOITE JA SOVELTAMISALA

38.1 ARTIKLA

Tavoite

Tämän luvun tavoitteena on luoda tehokas ja toimiva järjestelmä osapuolten välisten, tämän sopimuksen tämän osan tulkintaan ja soveltamiseen liittyvien riitojen välttämiseksi ja ratkaisemiseksi, jotta päästäisiin yhteisesti sovittuun ratkaisuun.

38.2 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan kaikkiin osapuolten välisiin riitoihin, jotka koskevat tämän sopimuksen tämän osan määräysten, jäljempänä ’soveltamisalaan kuuluvat määräykset’, tulkintaa ja soveltamista, jollei tämän sopimuksen tässä osassa toisin määrätä.

38.3 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ja liitteissä 38-A ja 38-B tarkoitetaan

a) ’valituksen esittävällä osapuolella’ tai ’valituksen esittäneellä osapuolella’ osapuolta, joka pyytää paneelin asettamista 38.5 artiklan nojalla;

b) ’sovittelijalla’ henkilöä, joka on valittu sovittelijaksi 38.27 artiklan mukaisesti;

c) ’paneelilla’ 38.6 artiklan nojalla asetettua paneelia;

d) ’paneelin jäsenellä’ paneelin jäseneksi nimettyä henkilöä; ja

e) ’valituksen kohteena olevalla osapuolella’ osapuolta, jonka väitetään rikkovan soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä.

B JAKSO

NEUVOTTELUT

38.4 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuolet pyrkivät ratkaisemaan kaikki 38.2 artiklassa tarkoitetut riidat käymällä neuvotteluja vilpittömin mielin tavoitteenaan päästä yhteisesti sovittuun ratkaisuun.

2. Osapuoli pyytää neuvotteluja toimittamalla toiselle osapuolelle kirjallisen pyynnön, jossa nimetään kyseessä oleva toimenpide sekä soveltamisalaan kuuluvat määräykset, joita sen mielestä olisi sovellettava.

3. Osapuolen, jolle neuvottelupyyntö esitetään on vastattava pyyntöön viipymättä, kuitenkin viimeistään kymmenen päivän kuluttua neuvottelupyynnön toimittamisesta. Neuvottelut on järjestettävä 30 päivän kuluessa neuvottelupyynnön toimittamispäivästä, ja ne on järjestettävä, elleivät osapuolet muuta sovi, pyynnön kohteena olevan osapuolen alueella. Neuvottelut katsotaan saatetuiksi päätökseen 46 päivän kuluessa neuvottelupyynnön toimittamisesta, elleivät osapuolet sovi jatkavansa neuvotteluja.

4. Kiireellisiä asioita koskevat neuvottelut, mukaan lukien pilaantuvia tavaroita taikka kausitavaroita tai - palveluja koskevat neuvottelut, on pidettävä viimeistään 15 päivän kuluttua neuvottelupyynnön toimittamisesta. Neuvottelut katsotaan saatetuiksi päätökseen 23 päivän kuluessa neuvottelupyynnön toimittamisesta, elleivät osapuolet sovi jatkavansa neuvotteluja.

5. Neuvottelujen aikana kumpikin osapuoli esittää riittävät tosiasiatiedot, jotta voidaan kattavasti tarkastella tapaa, jolla kyseessä oleva toimenpide saattaa vaikuttaa sopimuksen tämän osan soveltamiseen. Kumpikin osapuoli pyrkii varmistamaan, että neuvotteluihin osallistuu sellaisia sen toimivaltaisten viranomaisten työntekijöitä, joilla on asiantuntemusta neuvotteluissa käsiteltävästä asiasta.

6. Neuvottelut ja erityisesti kaikki luottamuksellisiksi ilmoitetut tiedot ja osapuolen neuvottelujen aikana esittämät kannat ovat luottamuksellisia eivätkä vaikuta kummankaan osapuolen oikeuksiin mahdollisessa myöhemmässä menettelyssä.

7. Jos se osapuoli, jolle neuvottelupyyntö on esitetty, ei vastaa pyyntöön kymmenen päivän kuluessa sen toimittamisesta tai jos neuvotteluja ei pidetä 3 tai 4 kohdassa määrätyissä määräajoissa tai jos osapuolet sopivat, että neuvotteluja ei käydä, tai jos neuvottelut on saatettu päätökseen mutta yhteisesti sovittuun ratkaisuun ei ole päästy, osapuoli, joka on pyytänyt neuvotteluja, voi toimia 38.5 artiklan mukaisesti.

C JAKSO

PANEELIMENETTELYT

38.5 ARTIKLA

Paneelimenettelyiden aloittaminen

1. Jos osapuolet eivät pysty ratkaisemaan asiaa 38.4 artiklan mukaisilla neuvotteluilla, neuvotteluja pyytänyt osapuoli voi pyytää paneelin asettamista.

2. Paneelin asettamista pyydetään toimittamalla kirjallinen pyyntö toiselle osapuolelle. Valituksen esittänyt osapuoli yksilöi pyynnössään kyseessä olevan toimenpiteen, täsmentää soveltamisalaan kuuluvat määräykset, joiden se katsoo soveltuvan tapaukseen, ja selittää, miten kyseinen toimenpide rikkoo soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä, siten että valituksen oikeusperusta käy selvästi ilmi.

38.6 ARTIKLA

Paneelin asettaminen

1. Paneeli koostuu kolmesta jäsenestä.

2. Osapuolet kuulevat toisiaan sopiakseen paneelin kokoonpanosta 14 päivän kuluessa siitä, kun paneelin asettamista koskeva kirjallinen pyyntö on toimitettu valituksen kohteena olevalle osapuolelle.

3. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen paneelin kokoonpanosta tämän artiklan 2 kohdassa asetetussa määräajassa, kumpikin osapuoli nimeää 38.8 artiklan 1 kohdan mukaisesti laaditusta alaluettelosta paneelin jäsenen kymmenen päivän kuluessa tämän artiklan 2 kohdassa asetetun määräajan päättymisestä. Jos valituksen kohteena oleva osapuoli ei nimeä paneelin jäsentä alaluettelostaan kyseisen määräajan kuluessa, valituksen esittänyttä osapuolta edustava sekakomitean puheenjohtaja valitsee paneelin jäsenen arvalla viiden päivän kuluessa kyseisen määräajan päättymispäivästä kyseisen osapuolen alaluettelosta. Valituksen esittänyttä osapuolta edustava sekakomitean puheenjohtaja voi valtuuttaa toisen henkilön valitsemaan paneelin jäsenen arvalla.

4. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen paneelin puheenjohtajasta tämän artiklan 2 kohdassa asetetussa määräajassa, valituksen esittänyttä osapuolta edustava sekakomitean puheenjohtaja valitsee kymmenen päivän kuluessa kyseisen määräajan päättymisestä paneelin puheenjohtajan arvalla 38.8 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti laaditusta puheenjohtajien alaluettelosta. Valituksen esittänyttä osapuolta edustava sekakomitean puheenjohtaja voi valtuuttaa toisen henkilön valitsemaan paneelin puheenjohtajan arvalla.

5. Paneeli katsotaan perustetuksi 15 päivän kuluttua päivästä, jona kolme valittua paneelin jäsentä ovat ilmoittaneet osapuolille hyväksyvänsä nimityksen liitteen 38-A mukaisesti, elleivät osapuolet toisin sovi. Kumpikin osapuoli julkaisee viipymättä paneelin asettamispäivän.

6. Jos jotain 38.8 artiklassa tarkoitetuista luetteloista ei ole laadittu tai jokin luettelo ei sisällä riittävästi nimiä silloin, kun tämän artiklan 3 tai 4 kohdassa tarkoitettu pyyntö esitetään, paneelin jäsenet on valittava arvalla niiden henkilöiden joukosta, joita toinen osapuoli tai molemmat osapuolet ovat virallisesti ehdottaneet liitteen 38-A mukaisesti.

38.7 ARTIKLA

Foorumin valinta

1. Jos syntyy riita, jossa tietyn toimenpiteen väitetään rikkovan tämän sopimuksen mukaista velvollisuutta ja oleellisilta osin vastaavaa sellaiseen toiseen kansainväliseen sopimukseen kuuluvaa velvollisuutta, jonka osapuoli kumpikin osapuoli on, WTO-sopimus mukaan luettuna, muutosta hakeva osapuoli valitsee foorumin, jossa riita ratkaistaan.

2. Kun osapuoli on valinnut foorumin ja aloittanut tämän jakson tai jonkin toisen kansainvälisen sopimuksen mukaiset riitojenratkaisumenettelyt 1 kohdassa tarkoitetun erityisen toimenpiteen osalta, kyseinen osapuoli ei saa aloittaa riitojenratkaisumenettelyjä kyseisen toisen sopimuksen nojalla tai tämän jakson nojalla kyseisen erityisen toimenpiteen osalta, ellei ensin valittu foorumi ole kykenemätön tekemään ratkaisuja oikeudenkäyttöön liittyvien tai menettelyllisten syiden vuoksi.

3. Tässä artiklassa

a) osapuolen katsotaan aloittaneen tämän jakson mukaiset riitojenratkaisumenettelyt, jos se pyytää paneelin asettamista 38.5 artiklan nojalla;

b) osapuolen katsotaan aloittaneen WTO-sopimuksen mukaiset riitojenratkaisumenettelyt, jos se pyytää paneelin asettamista WTO-sopimuksen liitteessä 2 olevan riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskevan sopimuksen 6 artiklan nojalla; ja

c) minkä tahansa muun sopimuksen mukaiset riitojenratkaisumenettelyt katsotaan aloitetuksi kyseisen sopimuksen asiaa koskevien määräysten mukaisesti.

4. Mikään tämän sopimuksen tässä osassa ei estä osapuolta keskeyttämästä sellaisten velvollisuuksien noudattamista, jotka WTO:n riitojenratkaisuelin on hyväksynyt tai jotka on hyväksytty sellaisen toisen kansainvälisen sopimuksen riitojenratkaisumenettelyissä, jonka osapuolia osapuolet ovat, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 kohdan soveltamista. Osapuolta ei voida estää keskeyttämästä tämän jakson mukaisten velvollisuuksien noudattamista vetoamalla WTO:n perustamissopimukseen tai mihinkään muuhun osapuolten väliseen kansainväliseen sopimukseen.

38.8 ARTIKLA

Luettelot paneelin jäsenistä

1. Sekakomitea laatii viimeistään vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä luettelon vähintään 15 henkilöstä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan paneelin jäseninä. Luetteloon sisältyy kolme alaluetteloa:

a) yksi alaluettelo EU-osapuolen ehdotusten perusteella valituista henkilöistä;

b) yksi alaluettelo Chilen ehdotusten perusteella valituista henkilöistä; ja

c) yksi alaluettelo henkilöistä, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia ja jotka toimivat paneelin puheenjohtajana.

2. Jokaisessa alaluettelossa on oltava vähintään viisi henkilöä. Sekakomitean on varmistettava, että luettelossa on aina kyseinen henkilöiden vähimmäismäärä.

3. Sekakomitea voi laatia lisäksi luetteloita henkilöistä, jotka ovat erikoistuneet tämän sopimuksen tämän osan kattamiin erityisaloihin. Tällaisia lisäluetteloja käytetään muodostettaessa paneelia 38.6 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti, jos osapuolet niin sopivat.

38.9 ARTIKLA

Paneelin jäseniä koskevat vaatimukset

1. Jokaista paneelin jäsentä koskevat seuraavat vaatimukset:

a) heillä on oltava toteen näytettyä asiantuntemusta oikeudesta, kansainvälisestä kaupasta ja muista tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvista asioista;

b) heidän on oltava riippumattomia eikä heillä saa olla sidoksia kumpaankaan osapuoleen eivätkä he saa ottaa näiltä ohjeita;

c) heidän on toimittava yksilöinä eivätkä he saa ottaa vastaan ohjeita miltään organisaatiolta tai hallitukselta riitaan liittyvissä kysymyksissä; ja

d) heidän on noudatettava liitettä 38-B.

2. Puheenjohtajan täytettävä 1 kohdassa vahvistetut vaatimukset ja lisäksi hänellä oltava kokemusta riitojenratkaisumenettelyistä.

3. Tietyn riidan kohteena olevan kysymyksen osalta osapuolet voivat sopia poikkeavansa 1 kohdan a alakohdassa luetelluista vaatimuksista.

38.10 ARTIKLA

Paneelin tehtävät

Paneelin

a) on arvioitava objektiivisesti sen käsiteltäväksi annettu asia, mihin kuuluu myös tapauksen tosiseikkojen objektiivinen arviointi sekä soveltamisalaan kuuluvien määräysten sovellettavuus ja noudattaminen;

b) on esitettävä päätöksissään ja raporteissaan tosiseikat, soveltamisalaan kuuluvien määräysten sovellettavuus sekä tekemiensä havaintojen ja päätelmien perustelut; ja

c) olisi kuultava säännöllisesti osapuolia ja tarjottava riittävät mahdollisuudet saavuttaa yhteisesti sovittu ratkaisu.

38.11 ARTIKLA

Toimeksianto

1. Elleivät osapuolet viiden päivän kuluessa paneelin asettamisesta toisin sovi, paneelin toimeksiantona on

”tarkastella osapuolten mainitsemien Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan laajennetun puitesopimuksen III osan asiaankuuluvien määräysten perusteella asiantuntijapaneelin perustamista koskevassa pyynnössä tarkoitettua asiaa, tehdä päätelmiä siitä, onko toimenpide kyseisen sopimuksen III osan soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukainen ja antaa kyseisen sopimuksen 38.13 artiklan mukaisesti raportti”.

2. Jos osapuolet sopivat muusta kuin 1 kohdassa määrätystä toimeksiannosta, niiden on ilmoitettava paneelille sovitusta toimeksiannosta 1 kohdassa vahvistetun määräajan kuluessa.

38.12 ARTIKLA

Päätös asian kiireellisyydestä

1. Jos osapuoli sitä pyytää, paneelin on päätettävä kymmenen päivän kuluessa asettamispäivästään, katsotaanko asia kiireelliseksi.

2. Kiireellisissä tapauksissa tässä jaksossa vahvistetut määräajat puolitetaan, lukuun ottamatta 38.6 ja 38.11 artiklassa tarkoitettuja määräaikoja.

38.13 ARTIKLA

Väli- ja loppuraportti

1. Paneelin on annettava osapuolille väliraportti 90 päivän kuluessa asettamispäivästään. Jos paneeli katsoo, että kyseistä määräaikaa ei pystytä noudattamaan, paneelin puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta osapuolille ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivä, jona paneeli aikoo antaa väliraporttinsa. Paneelin on joka tapauksessa annettava väliraporttinsa viimeistään 120 päivän kuluttua paneelin asettamispäivästä.

2. Kumpikin osapuoli voi toimittaa paneelille kymmenen päivän kuluessa väliraportin antamispäivästä kirjallisen pyynnön tarkastella uudelleen tiettyjä väliraportin kohtia. Osapuoli voi tehdä huomautuksia toisen osapuolen pyynnöstä kuuden päivän kuluessa kyseisen pyynnön toimittamispäivästä.

3. Jos 2 kohdan mukaista pyyntöä ei esitetä, väliraportista tulee loppuraportti.

4. Paneelin on annettava osapuolille loppuraportti 120 päivän kuluessa paneelin asettamispäivästä. Jos paneeli katsoo, että kyseisttä määräaikaa ei pystytä noudattamaan, paneelin puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta osapuolille ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivä, jona paneeli aikoo antaa loppuraporttinsa. Paneelin on joka tapauksessa annettava loppuraporttinsa viimeistään 150 päivän kuluessa paneelin asettamispäivästä.

5. Loppuraportissa on tarkasteltava osapuolten mahdollisesti esittämiä väliraporttia koskevia kirjallisia pyyntöjä, ja siinä on selkeästi käsiteltävä osapuolten mahdollisia huomautuksia. Paneelin on esitettävä väli- ja loppuraportissaan seuraavat seikat:

a) kuvaileva osa, joka sisältää tiivistelmän osapuolten väitteistä ja 2 kohdassa tarkoitetuista huomautuksista;

b) paneelin päätelmät tapauksen tosiseikoista ja soveltamisalaan kuuluvien määräysten sovellettavuudesta;

c) päätelmät siitä, onko kyseinen toimenpide soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukainen; ja

d) edellä b ja c alakohdassa tarkoitettujen havaintojen perustelut.

6. Loppuraportti on lopullinen ja osapuolia sitova.

38.14 ARTIKLA

Toimenpiteet ratkaisun noudattamiseksi

1. Valituksen kohteena oleva osapuoli toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet noudattaakseen viipymättä loppuraporttia, jotta se voi toimia soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaisesti.

2. Valituksen kohteena oleva osapuoli ilmoittaa 30 päivän kuluessa loppuraportin toimittamispäivästä valituksen esittäneelle osapuolelle kaikista toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut tai aikoo toteuttaa loppuraportin noudattamiseksi.

38.15 ARTIKLA

Kohtuullinen määräaika

1. Jos ratkaisun välitön noudattaminen ei ole mahdollista, valituksen kohteena oleva osapuoli ilmoittaa 30 päivän kuluessa loppuraportin toimittamispäivästä valituksen esittäneelle osapuolelle kohtuullisen määräajan, jonka se tarvitsee voidakseen noudattaa ratkaisua. Osapuolet pyrkivät sopimaan loppuraportin noudattamiseksi tarvittavan kohtuullisen määräajan pituudesta.

2. Jos osapuolet eivät ole sopineet kohtuullisen määräajan pituudesta, valituksen esittänyt osapuoli voi aikaisintaan 20 päivän kuluttua 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen toimittamispäivästä pyytää kirjallisesti, että alkuperäinen paneeli määrittää kohtuullisen määräajan pituuden. Paneeli antaa päätöksensä osapuolille 20 päivän kuluessa pyynnön toimittamispäivästä.

3. Valituksen kohteena oleva osapuoli ilmoittaa valituksen esittäneelle osapuolelle edistymisestään loppuraportin noudattamisessa vähintään kuukautta ennen kohtuullisen määräajan päättymistä.

4. Kohtuullista määräaikaa voidaan pidentää osapuolten yhteisellä sopimuksella.

38.16 ARTIKLA

Noudattamisen tarkastelu

1. Valituksen kohteena oleva osapuoli ilmoittaa valituksen esittäneelle osapuolelle kaikista loppuraportin noudattamiseksi toteuttamistaan toimenpiteistä viimeistään 38.15 artiklassa tarkoitetun kohtuullisen määräajan päättymispäivänä.

2. Jos osapuolet ovat erimielisiä jonkin ratkaisun noudattamiseksi toteutetun toimenpiteen olemassaolosta tai sen yhteensopivuudesta soveltamisalaan kuuluvien määräysten kanssa, valituksen esittänyt osapuoli voi kirjallisesti pyytää alkuperäistä paneelia ratkaisemaan asian. Pyynnössä on yksilöitävä kyseessä oleva toimenpide ja selitettävä, miten kyseinen toimenpide rikkoo soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä, siten että valituksen oikeusperusta käy selvästi ilmi. Paneeli antaa päätöksensä osapuolille 46 päivän kuluessa pyynnön toimittamispäivästä.

38.17 ARTIKLA

Väliaikaiset korjaavat toimenpiteet

1. Valituksen kohteena oleva osapuoli antaa valituksen esittäneen osapuolen pyynnöstä ja sen kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen tarjouksen väliaikaisesta korvauksesta, jos

a) valituksen kohteena oleva osapuoli ilmoittaa valituksen esittäneelle osapuolelle kirjallisesti, että loppuraportin noudattaminen ei ole mahdollista;

b) valituksen kohteena oleva osapuoli ei ilmoita 38.14 artiklassa tarkoitetussa määräajassa toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut tai aikoo toteuttaa noudattaakseen loppuraporttia, tai ei ilmoita toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut vaatimusten noudattamiseksi ennen 38.15 artiklassa tarkoitetun kohtuullisen määräajan päättymistä;

c) paneeli toteaa 38.16 artiklan mukaisesti, ettei raportin noudattamiseksi ole toteutettu mitään toimenpiteitä; tai

d) paneeli toteaa 38.16 artiklan mukaisesti, että vaatimusten noudattamiseksi toteutettu toimenpide ei ole soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukainen.

2. Valituksen esittänyt osapuoli voi kaikissa 1 kohdan a, b, c tai d alakohdassa tarkoitetuissa olosuhteissa ilmoittaa valituksen kohteena olevalle osapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan keskeyttää soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaisten velvollisuuksiensa noudattaminen, jos

a) valituksen esittänyt osapuoli päättää olla esittämättä 1 kohdassa tarkoitettua pyyntöä; tai

b) valituksen esittänyt osapuoli on esittänyt 1 kohdan mukaisen pyynnön, osapuolet eivät pääse sopimukseen väliaikaisesta korvauksesta 20 päivän kuluessa 38.15 artiklassa tarkoitetun kohtuullisen määräajan päättymispäivästä tai 38.16 artiklan mukaisen paneelin päätöksen toimittamispäivästä.

3. Valituksen esittänyt osapuoli voi keskeyttää velvollisuuksiensa täyttämisen kymmenen päivän kuluttua 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen toimittamispäivästä, paitsi jos valituksen kohteena oleva osapuoli on esittänyt 6 kohdan mukaisen pyynnön.

4. Velvollisuuksien noudattamisen keskeyttäminen ei saa tasoltaan ylittää rikkomisesta johtuvien mitätöivien tai heikentävien vaikutusten tasoa. Edellä 2 kohdassa tarkoitetussa ilmoituksessa on tarkennettava taso, jolla velvollisuuksien noudattaminen aiotaan keskeyttää.

5. Kun valituksen esittänyt osapuoli harkitsee, minkä velvollisuuksien noudattamisen se keskeyttää, sen olisi ensin pyrittävä keskeyttämään velvollisuuksien noudattaminen samalla alalla tai samoilla aloilla, joihin toimenpide, jonka paneeli on todennut olevan ristiriidassa soveltamisalaan kuuluvien määräysten kanssa, vaikuttaa. Velvollisuuksien noudattamisen keskeyttämistä voidaan soveltaa tämän sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvaan alaan tai kuuluviin aloihin, joilla paneeli on todennut mitätöiviä tai heikentäviä vaikutuksia, erityisesti jos valituksen esittänyt osapuoli katsoo, että tällainen keskeyttäminen toisella alalla tai toisilla aloilla on käytännössä toteutettavissa tai tehokas kannustin noudattamiseen.

6. Jos valituksen kohteena oleva osapuoli katsoo, että sille ilmoitettu aiottu velvoitteiden keskeytyksen taso ylittää rikkomisesta johtuvat mitätöivät tai heikentävät vaikutukset, se voi ennen 3 kohdassa vahvistetun määräajan päättymistä pyytää alkuperäiseltä välimiespaneelilta kirjallisesti ratkaisua asiaan. Paneelin on toimitettava osapuolille ratkaisunsa velvollisuuksien noudattamisen keskeyttämisen tasosta 30 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Valituksen esittänyt osapuoli ei saa keskeyttää minkään velvollisuuden noudattamista ennen kuin paneeli on antanut päätöksensä. Velvollisuuksien noudattamisen keskeyttämisessä on noudatettava kyseistä ratkaisua.

7. Velvollisuuksien noudattamisen keskeyttäminen tai tässä artiklassa tarkoitettu korvaus ovat tilapäisiä eikä niitä sovelleta sen jälkeen, kun

a) osapuolet ovat saavuttaneet yhteisesti sovitun ratkaisun 38.32 artiklan nojalla;

b) osapuolet ovat päässeet sopimukseen siitä, että toteutetun toimenpiteen myötä valituksen kohteena olevan osapuolen toiminta on soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaista; tai

c) kaikki päätöksen noudattamiseksi toteutetut toimenpiteet, jotka paneeli on todennut soveltamisalaan kuuluvien määräysten vastaisiksi, on peruutettu tai niitä on muutettu siten, että valituksen kohteena olevan osapuolen toiminnasta on tullut kyseisten soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaista.

38.18 ARTIKLA

Väliaikaisten korjaavien toimenpiteiden jälkeen toteutettujen päätöksen noudattamista koskevien toimenpiteiden tarkastelu

1. Valituksen kohteena oleva osapuoli ilmoittaa valituksen esittäneelle osapuolelle kaikista päätöksen noudattamista koskevista toimenpiteistä, jotka on toteutettu tapauksen mukaan joko velvollisuuksien noudattamisen keskeytyksen tai väliaikaisen korvauksen soveltamisen jälkeen. Tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tapauksia lukuun ottamatta valituksen esittänyt osapuoli lopettaa velvollisuuksien noudattamisen keskeytyksen 30 päivän kuluessa kyseisen ilmoituksen toimittamispäivästä. Jos asiassa on sovellettu korvausta, valituksen kohteena oleva osapuoli voi 2 kohdassa tarkoitettuja tapauksia lukuun ottamatta lopettaa tällaisen korvauksen soveltamisen 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona se on toimittanut ilmoituksensa päätöksen noudattamisesta.

2. Jos osapuolet eivät 30 päivän kuluessa ilmoituksen antamispäivästä pääse sopimukseen siitä, saattaako 1 kohdan mukaisesti ilmoitettu toimenpide valituksen kohteena olevan osapuolen toimimaan soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaisesti, valituksen esittänyt osapuoli pyytää kirjallisesti alkuperäistä paneelia ratkaisemaan asian. Paneeli antaa päätöksensä osapuolille 46 päivän kuluessa pyynnön toimittamispäivästä. Jos paneeli toteaa, että toteutettu toimenpide on soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukainen, tapauksen mukaan joko velvollisuuksien noudattamisen keskeytys tai korvausten soveltaminen on lopetettava. Valituksen esittänyt osapuoli mukauttaa tarvittaessa tasoa, jolla velvollisuuksien noudattaminen on keskeytetty, tai korvauksen tasoa paneelin päätöksen perusteella.

3. Jos valituksen kohteena oleva osapuoli katsoo, että taso, jota valituksen esittänyt osapuoli aikoo soveltaa keskeytykseen, ylittää rikkomisesta johtuvat mitätöivät tai heikentävät vaikutukset, se voi kirjallisesti pyytää alkuperäiseltä paneelilta ratkaisua asiassa.

38.19 ARTIKLA

Paneelin jäsenien vaihtaminen

Jos tämän jakson mukaisten paneelimenettelyjen aikana paneelin jäsen ei voi osallistua sen toimintaan, jäsen vetäytyy paneelista tai hänet on vaihdettava, koska hän ei täytä liitteen 38-B vaatimuksia, uusi paneelin jäsen on nimitettävä 38.6 artiklan mukaisesti. Paneelin antaman tässä jaksossa tarkoitetun raportin tai päätöksen määräaikaa on pidennettävä uuden paneelin jäsenen nimittämiseen tarvittavalla ajalla.

38.20 ARTIKLA

Työjärjestys

1. Tämän jakson mukaisiin paneelimenettelyihin sovelletaan tätä lukua ja liitettä 38-A.

2. Paneelin kuulemiset ovat julkisia ellei liitteessä 38-A toisin määrätä.

38.21 ARTIKLA

Keskeyttäminen ja lopettaminen

1. Osapuolten yhteisestä pyynnöstä paneeli keskeyttää työnsä missä vaiheessa tahansa osapuolten sopimaksi ajaksi, joka on enintään 12 peräkkäistä kuukautta.

2. Paneeli jatkaa työtään ennen keskeytysajan päättymistä osapuolten yhteisestä kirjallisesta pyynnöstä tai keskeytysajan lopussa kumman tahansa osapuolen kirjallisesta pyynnöstä. Pyynnön esittänyt osapuoli ilmoittaa asiasta toiselle osapuolelle. Jos osapuoli ei pyydä paneelin työn jatkamista keskeytysajan päättyessä, paneelin toimivaltuudet umpeutuvat ja riitojenratkaisumenettely päättyy.

3. Jos paneelin työ keskeytetään tämän artiklan nojalla, tämän jakson mukaisia asiaankuuluvia määräaikoja pidennetään yhtä pitkäksi aikaa kuin paneelin työ keskeytyy.

38.22 ARTIKLA

Oikeus tietojen saantiin

1. Osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan paneeli voi pyytää osapuolilta tietoja, joita se pitää tarpeellisina ja asianmukaisina. Osapuolten on vastattava tällaisiin paneelin tietopyyntöihin viipymättä ja kattavasti.

2. Paneeli voi osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan pyytää miltä tahansa taholta tietoja, joita se pitää tarpeellisina ja asianmukaisina. Jos paneeli katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi, sillä on tarvittaessa myös oikeus pyytää asiantuntijalausuntoa, tiedot ja tekninen neuvonta mukaan luettuina, osapuolten sopimin ehdoin ja edellytyksin.

3. Paneeli tutkii osapuolen luonnollisten henkilöiden tai osapuoleen sijoittautuneiden oikeushenkilöiden esittämät *amicus curiae* -huomautukset liitteen 38-A mukaisesti.

4. Kaikki tiedot, jotka paneeli saa tämän artiklan nojalla, on ilmoitettava osapuolille, ja osapuolet voivat esittää niistä huomautuksia.

38.23 ARTIKLA

Tulkintasäännöt

1. Paneeli tulkitsee soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä kansainvälisen julkisoikeuden tavanomaisten tulkintasääntöjen mukaisesti, valtiosopimusoikeutta koskevassa Wienin yleissopimuksessa määrätyt säännöt mukaan luettuina.

2. Paneelin on otettava huomioon WTO:n riitojenratkaisuelimen hyväksymissä WTO:n paneelien ja valituselimen raporteissa esitetyt asiaan kuuluvat tulkinnat.

3. Paneelin raportit ja päätökset eivät voi lisätä tai vähentää osapuolten sopimuksen tämän osan mukaisia oikeuksia ja velvollisuuksia.

38.24 ARTIKLA

Paneelin raportit ja päätökset

1. Asioiden käsittely paneelissa on luottamuksellista. Paneelin on kaikin keinoin pyrittävä siihen, että sen laatimat raportit ja sen tekemät päätökset ovat yksimielisiä. Jos tämä ei ole mahdollista, paneeli ratkaisee asian enemmistöpäätöksellä. Paneelin jäsenten erillisiä lausuntoja ei julkaista missään tilanteessa.

2. Kumpikin osapuoli asettaa omat lausumansa sekä paneelin ratkaisut ja päätökset yleisesti saataville, kunhan luottamukselliset tiedot suojataan.

3. Osapuolet hyväksyvät paneelin raportit ja päätökset ehdoitta. Niillä ei luoda minkäänlaisia oikeuksia tai velvollisuuksia henkilöille.

4. Paneeli ja osapuolet pitävät luottamuksellisina kaikkia osapuolen paneelille liitteen 38-A mukaisesti toimittamia tietoja.

D JAKSO

SOVITTELUJÄRJESTELMÄ

38.25 ARTIKLA

Tavoite

1. Sovittelujärjestelmän tavoitteena on helpottaa yhteisen sovintoratkaisun löytämistä kattavan ja nopean menettelyn kautta sovittelijan avustuksella.

2. Sovittelumenettely voidaan aloittaa ainoastaan osapuolten yhteisestä sopimuksesta, jotta voidaan etsiä yhteisesti sovittuja ratkaisuja ja tarkastella sovittelijan mahdollisia neuvoja ja ehdottamia ratkaisuja.

38.26 ARTIKLA

Sovittelumenettelyn aloittaminen

1. Osapuoli, jäljempänä ’pyynnön esittävä osapuoli’ tai ’pyynnön esittänyt osapuoli’, voi milloin tahansa pyytää toiselta osapuolelta, jäljempänä ’vastauksen antava osapuoli’, kirjallisesti sovittelumenettelyn aloittamista minkä tahansa vastauksen antava osapuolen toimenpiteen osalta, jonka se katsoo vaikuttavan haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan tai investointeihin.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetun pyynnön on oltava niin yksityiskohtainen, että siitä käy selvästi ilmi pyynnön esittävän osapuolen huolenaiheet, ja siinä on

a) yksilöitävä kyseessä oleva toimenpide;

b) esitettävä selvitys niistä kielteisistä vaikutuksista, joita pyynnön esittävä osapuoli katsoo toimenpiteellä olevan osapuolten väliseen tämänhetkiseen tai tulevaan kauppaan tai sijoituksiin; ja

c) selostettava, miten kyseiset vaikutukset pyynnön esittävän osapuolen mukaan liittyvät toimenpiteeseen.

3. Vastauksen antavan puolen on harkittava pyyntöä myötämielisesti ja ilmoitettava kirjallisesti pyynnön esittäneelle osapuolelle pyynnön hyväksymisestä tai hylkäämisestä kymmenen päivän kuluessa pyynnön esittämispäivästä. Muussa tapauksessa pyyntö katsotaan hylätyksi.

38.27 ARTIKLA

Sovittelijan valinta

1. Osapuolet pyrkivät sopimaan sovittelijan valinnasta 14 päivän kuluessa sovittelumenettelyn aloittamispäivästä.

2. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen sovittelijasta tämän artiklan 1 kohdassa vahvistetussa määräajassa, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää, että pyynnön esittänyttä osapuolta edustava sekakomitean puheenjohtaja valitsee sovittelijan arvalla 38.8 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti laaditusta puheenjohtajien alaluettelosta viiden päivän kuluessa pyynnön esittämispäivästä. Pyynnön esittänyttä osapuolta edustava sekakomitean puheenjohtaja voi valtuuttaa toisen henkilön valitsemaan sovittelijan arvalla.

3. Jos 38.8 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua puheenjohtajien alaluetteloa ei ole laadittuna silloin, kun 38.26 artiklan mukainen pyyntö tehdään, sovittelija valitaan arvalla henkilöistä, joita joko toinen osapuoli tai molemmat osapuolet ovat virallisesti ehdottaneet kyseiseen alaluetteloon.

4. Sovittelija ei saa olla kummankaan osapuolen kansalainen eikä kummankaan osapuolen palveluksessa, elleivät osapuolet toisin sovi.

5. Sovittelijan on noudatettava liitettä 38-B.

38.28 ARTIKLA

Sovittelumenettelyä koskevat säännöt

1. Pyynnön esittänyt osapuoli toimittaa kymmenen päivän kuluessa sovittelijan nimittämisestä sovittelijalle ja vastauksen antavalle osapuolelle yksityiskohtaisen kirjallisen kuvauksen huolenaiheistaan, erityisesti niistä, jotka liittyvät kyseessä olevan toimenpiteen soveltamiseen ja sen mahdollisiin kielteisiin vaikutuksiin kaupan tai investointien alalla. Vastauksen antava osapuoli voi esittää kyseistä kuvausta koskevat kirjalliset huomautuksensa 20 päivän kuluessa kyseisen kuvauksen toimittamispäivästä. Osapuoli voi sisällyttää kuvaukseensa tai huomautuksiinsa kaikki merkittäviksi katsomansa tiedot.

2. Sovittelija auttaa osapuolia läpinäkyvällä tavalla tekemään selkoa kyseessä olevasta toimenpiteestä ja sen mahdollisista kielteisistä vaikutuksista kauppaan tai investointeihin. Sovittelija voi erityisesti järjestää osapuolten välisiä tapaamisia, kuulla osapuolia yhdessä tai erikseen, pyytää apua asiaankuuluvilta asiantuntijoilta ja sidosryhmiltä ja kuulla niitä sekä antaa osapuolten pyytämää lisätukea. Sovittelija kuulee osapuolia ennen avun pyytämistä asiaankuuluvilta asiantuntijoilta ja sidosryhmiltä tai niiden kuulemista.

3. Sovittelija voi tarjota neuvoja ja ehdottaa ratkaisua osapuolten tarkasteltavaksi. Osapuolet voivat hyväksyä tai hylätä ehdotetun ratkaisun tai sopia muusta ratkaisusta. Sovittelija ei anna neuvoja tai huomautuksia siitä, onko kyseessä oleva toimenpide tämän sopimuksen tämän osan mukainen.

4. Menettely toteutetaan vastauksen antavan osapuolen alueella tai osapuolten yhteisestä sopimuksesta missä tahansa muualla tai millä tahansa muulla tavalla.

5. Osapuolet pyrkivät saavuttamaan yhteisesti sovitun ratkaisun 60 päivän kuluessa sovittelijan nimittämispäivästä. Ennen lopullista sopimusta osapuolet voivat harkita mahdollisia tilapäisiä ratkaisuja, erityisesti jos toimenpide koskee pilaantuvia tavaroita tai kausitavaroita tai - palveluja.

6. Sovittelija antaa kumman tahansa osapuolen pyynnöstä osapuolille tosiseikkoihin pohjautuvan raportin luonnoksen, jossa esitetään

a) tiivistelmä kiistanalaisesta toimenpiteestä;

b) noudatetut menettelyt; ja

c) tapauksen mukaan mahdolliset saavutetut yhteisesti sovitut ratkaisut, mahdolliset väliaikaiset ratkaisut mukaan luettuina.

7. Sovittelija antaa siitä päivästä alkaen, jona tosiseikkoihin pohjautuvan raportin luonnos toimitetaan, osapuolille 15 päivää aikaa esittää huomautuksiaan luonnoksesta. Osapuolilta saatuja huomautuksia tarkasteltuaan sovittelija toimittaa 15 päivän kuluessa huomautusten saamisesta osapuolille lopullisen tosiseikkoihin perustuvan raportin. Tosiseikkoihin perustuvan raportin luonnokseen tai lopulliseen tosiseikkoihin perustuvaan raporttiin ei saa sisältyä tämän sopimuksen tätä osaa koskevia tulkintoja.

8. Sovittelumenettely päättyy

a) osapuolten yhteisesti sopimaan ratkaisuun päivänä, jona siitä ilmoitetaan sovittelijalle;

b) osapuolten yhteisestä sopimuksesta missä tahansa menettelyn vaiheessa päivänä, jona kyseisestä sopimuksesta ilmoitetaan sovittelijalle;

c) sovittelijan osapuolia kuultuaan antamalla kirjallisella lausumalla siitä, että sovittelupyrkimysten jatkaminen ei enää ole hyödyllistä, päivänä, jona ilmoitus kyseisestä lausumasta annetaan osapuolille; tai

d) osapuolen kirjallisella lausumalla, jonka tämä tekee tarkasteltuaan sovittelumenettelyssä yhteisesti hyväksyttyjä sovintoratkaisuja ja sovittelijan mahdollisesti antamia neuvoja ja ehdottamia ratkaisuja, päivänä, jona ilmoitus kyseisestä lausumasta annetaan sovittelijalle ja toiselle osapuolelle.

38.29 ARTIKLA

Luottamuksellisuus

Kaikki sovittelumenettelyn vaiheet, mukaan lukien mahdolliset neuvot tai ehdotetut ratkaisut, ovat luottamuksellisia, elleivät osapuolet toisin sovi. Kumpikin osapuoli voi kuitenkin ilmoittaa julkisesti, että sovittelu on käynnissä.

38.30 ARTIKLA

Suhde muihin riitojenratkaisumenettelyihin

1. Sovittelumenettelyllä ei rajoiteta tämän sopimuksen B tai C jakson tai minkään muun sopimuksen riitojenratkaisumenettelyjen mukaisia osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia.

2. Osapuoli ei saa muiden tämän sopimuksen tai minkään muun sopimuksen mukaisten riitojenratkaisumenettelyjen yhteydessä käyttää tai esittää todisteena eikä paneeli saa ottaa huomioon

a) toisen osapuolen sovittelumenettelyn aikana esittämiä kantoja tai yksinomaan 38.28 artiklan 2 kohdan nojalla kerättyjä tietoja;

b) sitä seikkaa, että toinen osapuoli on ilmoittanut olevansa valmis hyväksymään sovittelun kohteena olevaa toimenpidettä koskevan ratkaisun; tai

c) sovittelijan antamia neuvoja tai tekemiä ehdotuksia.

3. Elleivät osapuolet toisin sovi, sovittelija ei saa toimia tämän sopimuksen tai minkään muun sopimuksen riitojenratkaisumenettelyssä paneelin jäsenenä samassa asiassa, jossa hän on ollut sovittelijana.

E JAKSO

YHTEISET MÄÄRÄYKSET

38.31 ARTIKLA

Tietopyyntö

1. Ennen kuin 38.4 tai 38.26 artiklan mukainen neuvottelu- tai sovittelupyyntö esitetään, osapuoli voi pyytää toiselta osapuolelta tietoja toimenpiteestä, jonka väitetään vaikuttavan haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan tai sijoituksiin. Osapuolen, jolle tällainen pyyntö on esitetty, on toimitettava 20 päivän kuluessa pyynnön esittämispäivästä kirjallinen vastaus, jossa se esittää pyydettyjä tietoja koskevat huomautuksensa.

2. Jos osapuoli, jolle pyyntö on esitetty, katsoo, että se ei pysty antamaan vastausta 20 päivän kuluessa pyynnön esittämispäivästä, sen on viipymättä ilmoitettava asiasta toiselle osapuolelle, ilmoitettava syyt viivästykseen ja esitettävä arvio lyhimmästä määräajasta, jonka kuluessa se pystyy toimittamaan vastauksensa.

3. Osapuolen odotetaan yleensä pyytävän tietoja tämän artiklan 1 kohdan nojalla ennen 38.4 tai 38.26 artiklan mukaisen neuvottelu- tai sovittelupyynnön esittämistä.

38.32 ARTIKLA

Yhteisesti sovittu ratkaisu

1. Osapuolet voivat milloin tahansa päästä yhteisesti sovittuun ratkaisuun jossakin 38.2 artiklassa tarkoitetussa riidassa.

2. Jos yhteisesti sovittuun ratkaisuun päästään paneelimenettelyn tai sovittelumenettelyn aikana, osapuolet ilmoittavat ratkaisusta yhdessä tapauksen mukaan paneelin puheenjohtajalle tai sovittelijalle. Tällaisen ilmoituksen jälkeen paneeli- tai sovittelumenettely päätetään.

3. Kumpikin osapuoli toteuttaa tarvittavat toimenpiteet yhteisesti sovitun ratkaisun panemiseksi täytäntöön tapauksen mukaan välittömästi tai sovitussa määräajassa.

4. Täytäntöönpaneva osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti viimeistään sovitun määräajan umpeutuessa kaikista toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöönpanemiseksi.

38.33 ARTIKLA

Määräajat

1. Kaikki tässä luvussa vahvistetut määräajat lasketaan sitä toimea seuraavasta päivästä, johon ne viittaavat.

2. Osapuolet voivat yhteisestä sopimuksesta muuttaa mitä tahansa tässä luvussa tarkoitettua määräaikaa.

3. C jakson mukaisesti paneeli voi milloin tahansa ehdottaa osapuolille tässä luvussa tarkoitettujen määräaikojen muuttamista, ja sen on perusteltava ehdotuksensa.

38.34 ARTIKLA

Kulut

1. Kumpikin osapuoli vastaa itse paneeli- tai sovittelumenettelyyn osallistumisesta aiheutuvista kustannuksistaan.

2. Osapuolet jakavat yhdessä ja tasapuolisesti järjestelyistä aiheutuvat kustannukset, mukaan lukien paneelin jäsenten ja sovittelijan palkkio ja kulukorvaukset. Paneelin jäsenten palkkiot määritetään liitteen 38-A mukaisesti. Liitteessä 38-A vahvistettuja paneelin jäsenten palkkioita koskevia sääntöjä sovelletaan soveltuvin osin sovittelijoihin.

38.35 ARTIKLA

Liitteiden muuttaminen

Yhteisneuvosto voi tehdä päätöksen liitteiden 38-A ja 38-B muuttamisesta 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla.

39 LUKU

POIKKEUKSET

39.1 ARTIKLA

Yleiset poikkeukset

1. Tämän sopimuksen 9, 11, 15, 26 ja 29 luvun ja 17 luvun B jakson[1] soveltamiseksi GATT 1994 -sopimuksen XX artikla, mukaan lukien sen huomautukset ja lisämääräykset, liitetään soveltuvin osin tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi.

2. Sillä edellytyksellä, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka johtaisi mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään eri maiden välillä samanlaisten olosuhteiden vallitessa taikka investointien vapauttamisen tai palvelukaupan peiteltyyn rajoittamiseen, tämän sopimuksen 15, 18–27[2], 29 luvun tai 17 luvun B jakson[3] määräysten ei saa tulkita estävän kumpaakaan osapuolta ottamasta käyttöön tai soveltamasta toimenpiteitä, jotka

a) ovat tarpeen yleisen turvallisuuden ja julkisen moraalin suojelemiseksi tai yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi; [4]

---

1 Tätä määräystä ei sovelleta 17.10 artiklaan.

2 Selkeyden vuoksi todetaan, että minkään tässä artiklassa ei saa tulkita rajoittavan liitteessä 17-E vahvistettuja oikeuksia.

3 Tätä määräystä ei sovelleta 17.10 artiklaan.

4 Tässä alakohdassa vahvistettuja poikkeuksia voidaan käyttää ainoastaan, kun johonkin yhteiskunnallisesti perustavanlaatuiseen etuun kohdistuu aito ja riittävän vakava uhka.

b) ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;

c) ovat tarpeen sellaisten säädösten tai määräysten noudattamisen turvaamiseksi, jotka eivät ole ristiriidassa tämän sopimuksen tämän osan kanssa, mukaan lukien säädökset ja määräykset, jotka liittyvät

i) harhaanjohtavien ja vilpillisten toimintatapojen ehkäisemiseen tai sopimusten noudattamatta jättämisen seurauksista huolehtimiseen;

ii) yksityisyyden suojaamiseen henkilötietojen käsittelyssä ja levittämisessä sekä henkilöä koskevien tiedostojen ja tilitietojen luottamuksellisuuden turvaamiseen; tai

iii) turvallisuuteen.

3. Selkeyden vuoksi todetaan, että osapuolet ymmärtävät, että siltä osin kuin tällaiset toimenpiteet ovat ristiriidassa tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tämän sopimuksen tämän osan lukujen määräysten kanssa

a) GATT 1994 - sopimuksen XX artiklan b alakohtaan ja tämän artiklan 2 kohdan b alakohtaan sisältyvät ympäristötoimenpiteet, jotka ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;

b) GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan g alakohtaa sovelletaan toimenpiteisiin, jotka koskevat elollisten ja elottomien uusiutumattomien luonnonvarojen säilyttämistä; ja

c) monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpanemiseksi toteutetut toimenpiteet voivat kuulua GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan b tai g alakohdan tai tämän artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamisalaan.

4. Ennen kuin osapuoli soveltaa GATT 1994 - sopimuksen XX artiklan i ja j alakohdan mukaista toimenpidettä, kyseinen osapuoli antaa toiselle osapuolelle kaikki asiaankuuluvat tiedot kummankin osapuolen kannalta hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi. Jos hyväksyttävään ratkaisuun ei päästä 30 päivän kuluessa asiaankuuluvien tietojen toimittamisesta, toimenpiteiden käyttöönottoa suunnitteleva osapuoli voi toteuttaa suunnittelemansa toimenpiteet. Kun välitöntä toimintaa edellyttävät poikkeukselliset ja kriittiset olosuhteet estävät ennakkoon tapahtuvan tietojen toimittamisen tai tarkastelun, toimenpiteiden käyttöönottoa suunnitteleva osapuoli voi välittömästi soveltaa tilanteen vaatimia varotoimenpiteitä. Kyseinen osapuoli ilmoittaa välittömästi toiselle osapuolelle tällaisten toimenpiteiden soveltamisesta.

39.2 ARTIKLA

Turvallisuuteen perustuvat poikkeukset

Tämän sopimuksen tähän osaan sovelletaan 41.4 artiklaa.

39.3 ARTIKLA

Verotus

1. Tässä artiklassa tarkoitetaan

a) ’kotipaikalla’ verotuksellista kotipaikkaa;

b) ’verosopimuksella’ sopimusta kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi tai muuta kokonaan tai pääosin verotukseen liittyvää kansainvälistä sopimusta tai järjestelyä, jonka osapuoli jokin unionin jäsenvaltio, unioni tai Chile on; ja

c) ’verotustoimenpiteellä’ toimenpidettä, jolla sovelletaan Euroopan unionin, jonkin jäsenvaltion tai Chilen verolainsäädäntöä.

2. Tämän sopimuksen tätä osaa sovelletaan verotustoimenpiteisiin ainoastaan siltä osin kuin niiden soveltaminen on tarpeen tämän sopimuksen tämän osan määräysten täytäntöönpanemiseksi.

3. Tämän sopimuksen tämän osan määräykset eivät vaikuta mistään verosopimuksesta joko Euroopan unionille tai sen jäsenvaltioille taikka Chilelle johtuviin oikeuksiin ja velvoitteisiin. Jos tämän sopimuksen tämä osa ja jokin verotussopimus ovat keskenään ristiriidassa, sovelletaan siltä osin verotussopimusta. Mitä tulee Euroopan unionin tai sen jäsenvaltioiden ja Chilen väliseen verosopimukseen, tämän sopimuksen tämän osan ja kyseisen verosopimuksen mukaiset toimivaltaiset Euroopan unionin tai sen jäsenvaltioiden sekä Chilen toimivaltaiset viranomaiset määrittävät yhdessä, onko tämän sopimuksen tämän osan ja kyseisen verosopimuksen välillä ristiriita.

4. Tämän sopimuksen tämän osan mukaista suosituimmuuskohtelua koskevaa velvollisuutta ei sovelleta Euroopan unionin, sen jäsenvaltioiden tai Chilen jonkin verosopimuksen mukaisesti myöntämään etuun.

5. Edellyttäen, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka johtaisi mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään eri maiden välillä samankaltaisten olosuhteiden vallitessa tai kaupan ja investointien peiteltyyn rajoittamiseen, tämän sopimuksen tämän osan määräysten ei pidä tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön, pitämästä voimassa tai panemasta täytäntöön toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on turvata välittömien verojen tasapuolinen tai tehokas määrääminen tai kantaminen ja

a) tehdä ero eri tilanteessa olevien veronmaksajien välillä erityisesti näiden kotipaikan osalta tai sen paikan osalta, minne ne ovat investoineet pääomansa; tai

b) estää verosopimuksen tai kyseisen osapuolen verolainsäädännön mukaisten verojen välttäminen tai kiertäminen.

39.4 ARTIKLA

Tietojen julkistaminen

1. Tämän sopimuksen tämän osan määräysten ei pidä tulkita velvoittavan osapuolta asettamaan saataville luottamuksellisia tietoja, joiden paljastaminen haittaisi lainvalvontaa tai olisi muutoin yleisen edun vastaista tai joka vaarantaisi yksittäisen julkisen tai yksityisen yrityksen oikeutetut kaupalliset edut, paitsi jos paneeli pyytää tällaisia luottamuksellisia tietoja 38 luvun mukaisessa riitojenratkaisumenettelyssä. Tällöin paneelin on varmistettava, että luottamuksellisuus on täysin suojattu.

2. Kun osapuoli toimittaa yhteisneuvostolle, sekakomitealle, alakomiteoille tai muille tämän sopimuksen nojalla perustetuille elimille omassa lainsäädännössään luottamuksellisesti luokiteltuja tietoja, toinen osapuoli käsittelee kyseisiä tietoja luottamuksellisina, ellei tiedot toimittanut osapuoli muuta hyväksy.

39.5 ARTIKLA

WTO-poikkeusluvat

Jos jokin tämän sopimuksen tämän osan mukainen velvollisuus vastaa olennaisilta osin WTO:n perustamissopimuksen mukaista velvollisuutta, WTO:n perustamissopimuksen IX artiklan nojalla hyväksytyn poikkeusluvan mukaisesti toteutettujen toimenpiteiden katsotaan olevan tämän sopimuksen tämän osan olennaisilta osin vastaavan velvollisuuden mukaisia.

IV OSA

YLEINEN INSTITUTIONAALINEN KEHYS

40 LUKU

INSTITUTIONAALINEN KEHYS

40.1 ARTIKLA

Yhteisneuvosto

1. Osapuolet perustavat yhteisneuvoston. Yhteisneuvosto seuraa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista ja valvoo sen täytäntöönpanoa. Se tarkastelee kaikkia tähän sopimukseen liittyviä kysymyksiä sekä kaikkia muita kahdenvälisiä tai kansainvälisiä osapuolten yhteisen edun mukaisia kysymyksiä.

2. Yhteisneuvosto kokoontuu vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä ja sen jälkeen joka toinen vuosi, elleivät osapuolet toisin sovi. Yhteisneuvoston kokoukset järjestetään lähikokouksina tai millä tahansa teknisellä keinolla sen työjärjestyksen mukaisesti. Lähikokoukset pidetään vuorotellen Brysselissä ja Santiagossa.

3. Yhteisneuvosto koostuu EU-osapuolen osalta ministeritason edustajista ja Chilen osalta ulkoministeristä tai hänen nimeämistään edustajista. Kun yhteisneuvosto toimii kauppakysymysten kokoonpanossa 8.5 artiklan nojalla, se koostuu osapuolten edustajista, jotka vastaavat kauppaan ja sijoituksiin liittyvistä asioista.

4. Yhteisneuvostolla on valtuudet tehdä päätöksiä tässä sopimuksessa määrätyissä tapauksissa ja antaa suosituksia työjärjestyksensä mukaisesti. Yhteisneuvosto tekee päätöksensä ja antaa suositukset yhteisestä sopimuksesta. Päätökset ovat osapuolia sitovia, ja osapuolten on toteutettava kaikki kyseisten päätösten täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Suositukset eivät ole sitovia.

5. Yhteisneuvoston puheenjohtajina toimivat kummankin osapuolen edustajat yhdessä sen työjärjestyksen mukaisesti ja ottaen huomioon kussakin istunnossa käsiteltävät erityiskysymykset.

6. Yhteisneuvosto vahvistaa oman työjärjestyksensä ja sekakomitean työjärjestyksen ensimmäisessä kokouksessaan.

7. Yhteisneuvosto voi siirtää mitä tahansa tehtäviään sekakomitealle, mukaan lukien valtuudet tehdä sitovia päätöksiä ja antaa suosituksia.

8. Kun yhteisneuvosto toimii kauppakysymysten kokoonpanossa, sovelletaan tämän artiklan lisäksi 8.5 artiklaa.

40.2 ARTIKLA

Sekakomitea

1. Osapuolet perustavat sekakomitean. Sekakomitea avustaa yhteisneuvostoa sen tehtävien hoitamisessa.

2. Sekakomitea vastaa tämän sopimuksen yleisestä täytäntöönpanosta. Se, että asiaa käsitellään sekakomiteassa, ei estä asian käsittelyä myös yhteisneuvostossa.

3. Sekakomitea kokoontuu vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä ja sen jälkeen vuosittain, elleivät osapuolet toisin sovi. Sekakomitean kokoukset järjestetään lähikokouksina tai millä tahansa teknisellä keinolla sen työjärjestyksen mukaisesti. Lähikokoukset pidetään vuorotellen Brysselissä ja Santiagossa.

4. Sekakomitea koostuu osapuolten edustajista, ja sen puheenjohtajina toimivat kummankin osapuolen edustajat yhdessä sen työjärjestyksen mukaisesti ja ottaen huomioon kussakin istunnossa käsiteltävät erityiskysymykset.

5. Kun sekakomitea toimii kauppakysymysten kokoonpanossa 8.6 artiklan nojalla, se koostuu osapuolten edustajista, jotka vastaavat kauppaan ja sijoituksiin liittyvistä asioista.

6. Sekakomitealla on valtuudet tehdä päätöksiä tässä sopimuksessa määrätyissä tapauksissa tai kun yhteistyöneuvosto on siirtänyt sille tällaisen vallan 40.1 artiklan 7 kohdan nojalla. Sekakomitealla on myös valtuudet antaa suosituksia, muun muassa silloin, kun kyseinen valta on siirretty sille 40.1 artiklan 7 kohdan nojalla. Sekakomitea tekee päätöksensä ja antaa suosituksensa yhteisestä sopimuksesta työjärjestyksensä mukaisesti. Käyttäessään siirrettyjä valtuuksia sekakomitea tekee päätöksensä ja antaa suosituksensa yhteisneuvoston työjärjestyksen mukaisesti. Päätökset ovat osapuolia sitovia, ja osapuolten on toteutettava kaikki kyseisten päätösten täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Suositukset eivät ole sitovia.

7. Kun sekakomitea toimii kauppakysymysten kokoonpanossa, sovelletaan tämän artiklan lisäksi 8.6 artiklaa.

40.3 ARTIKLA

Alakomiteat ja muut elimet

1. Perustetaan kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön alakomitea koordinoimaan ja valvomaan tämän sopimuksen II osassa tarkoitetuilla aloilla toteutettavien yhteistyötoimien täytäntöönpanoa.

2. Perustetaan tämän sopimuksen III osaa koskevia erityisiä alakomiteoita 8.8 artiklan nojalla.

3. Yhteisneuvosto tai sekakomitea voi tehdä päätöksen uuden alakomitean tai muun elimen perustamisesta. Yhteisneuvosto tai sekakomitea voi antaa alakomitealle tai muulle tämän kohdan nojalla perustetulle elimelle oman toimivaltansa mukaisia tehtäviä, jotta alakomitea tai muu elin voi avustaa sen tehtävien suorittamisessa ja käsitellä erityistehtäviä tai -aiheita. Yhteisneuvosto tai sekakomitea voi muuttaa mille tahansa tämän kohdan nojalla perustetulle alakomitealle tai elimelle annettuja tehtäviä tai lakkauttaa tällaisen alakomitean tai elimen.

4. Alakomiteat ja muut elimet koostuvat osapuolten edustajista, ja niiden puheenjohtajina toimivat kummankin osapuolen edustajat yhdessä.

5. Ellei tässä sopimuksessa toisin määrätä tai osapuolet toisin sovi, alakomiteat kokoontuvat vuoden kuluessa perustamisestaan ja sen jälkeen jommankumman osapuolen, yhteisneuvoston tai sekakomitean pyynnöstä asianmukaisella tasolla. Alakomiteat voivat myös kokoontua omasta aloitteestaan, ellei niiden työjärjestyksestä muuta johdu. Alakomiteoiden kokoukset järjestetään lähikokouksina tai millä tahansa teknisellä keinolla niiden työjärjestyksen mukaisesti. Lähikokoukset pidetään vuorotellen Brysselissä ja Santiagossa.

6. Ellei tässä sopimuksessa toisin määrätä, alakomiteat ja muut elimet raportoivat toiminnastaan sekakomitealle säännöllisesti ja sekakomitean pyynnöstä.

7. Se, että asiaa käsitellään jossakin alakomiteassa tai muussa elimessä, ei estä asian käsittelyä myös yhteisneuvostossa tai sekakomiteassa.

8. Yhteisneuvosto tai sekakomitea voi vahvistaa alakomiteoiden ja muiden elinten työjärjestyksen, jos se katsoo sen aiheelliseksi. Jos yhteisneuvosto tai sekakomitea ei vahvista tällaista työjärjestystä, sovelletaan sekakomitean työjärjestystä soveltuvin osin.

9. Alakomiteat ja muut elimet voivat antaa suosituksia oman työjärjestyksensä mukaisesti. Alakomiteat ja muut elimet antavat suosituksia yhteisestä sopimuksesta. Alakomiteoiden ja muiden elinten suositukset eivät ole sitovia.

10. Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu palvelujen ja sijoitusten alakomitea voi tehdä päätöksiä 17.39 artiklan mukaisten määritysten tekemiseksi. Edellä olevan 8.8 artiklan 1 kohdan nojalla perustettu rahoituspalvelujen alakomitea voi tehdä päätöksiä määritysten tekemiseksi 25.20 artiklan mukaisesti. Kyseisten alakomiteoiden tällaiset päätökset tehdään yhteisestä sopimuksesta. Tällaiset päätökset sitovat osapuolia.

40.4 ARTIKLA

Parlamentaarinen sekavaliokunta

1. Perustetaan parlamentaarinen sekavaliokunta. Se koostuu Euroopan parlamentin jäsenistä ja Chilen kongressin jäsenistä.

2. Parlamentaarinen sekavaliokunta vahvistaa oman työjärjestyksensä.

3. Parlamentaarinen sekavaliokunta toimii foorumina, jossa kokoonnutaan ja vaihdetaan näkemyksiä ja edistetään tiiviimpiä suhteita. Se kokoontuu kahdesti vuodessa.

4. Parlamentaariselle sekavaliokunnalle ilmoitetaan yhteisneuvoston päätöksistä ja suosituksista.

5. Parlamentaarinen sekavaliokunta voi antaa yhteisneuvostolle suosituksia tämän sopimuksen täytäntöönpanosta.

40.5 ARTIKLA

Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen

Kumpikin osapuoli edistää kansalaisyhteiskunnan osallistumista tämän sopimuksen täytäntöönpanoon erityisesti vuorovaikutuksella 40.6 artiklassa tarkoitetun osapuolen sisäisen neuvoa-antavan ryhmän ja 40.7 artiklassa tarkoitetun kansalaisyhteiskuntafoorumin kanssa.

40.6 ARTIKLA

Sisäiset neuvoa-antavat ryhmät

1. Kumpikin osapuoli perustaa tai nimeää sisäisen neuvoa-antavan ryhmän kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä. Kussakin sisäisessä neuvoa-antavassa ryhmässä on tasapuolisesti edustettuina riippumattomia kansalaisyhteiskunnan organisaatioita, myös kansalaisjärjestöjä, ammattiliittoja sekä yritys- ja työnantajajärjestöjä. Tätä varten kumpikin osapuoli vahvistaa omat nimityssääntönsä voidakseen määrittää oman sisäisen neuvoa-antavan ryhmänsä kokoonpanon ja siten tarjota eri alojen toimijoille osallistumismahdollisuuden. Kunkin sisäisen neuvoa-antavan ryhmän jäsenet vaihdetaan säännöllisin väliajoin tämän kohdan nojalla vahvistettujen nimityssääntöjen mukaisesti.

2. Kumpikin osapuoli kokoontuu vähintään kerran vuodessa oman sisäisen neuvoa-antavan ryhmänsä kanssa keskustelemaan tämän sopimuksen täytäntöönpanosta. Kumpikin osapuoli voi tarkastella oman sisäisen neuvoa-antavan ryhmänsä esittämiä näkemyksiä tai suosituksia.

3. Lisätäkseen yleistä tietoisuutta omasta sisäisestä neuvoa-antavasta ryhmästään kumpikin osapuoli julkaisee luettelon omaan sisäiseen neuvoa-antavaan ryhmäänsä osallistuvista organisaatioista sekä ryhmän yhteystiedot.

4. Osapuolet edistävät kansallisten sisäisten neuvoa-antavien ryhmien välistä vuorovaikutusta asianmukaisin keinoin.

40.7 ARTIKLA

Kansalaisyhteiskuntafoorumi

1. Osapuolet edistävät kansalaisyhteiskuntafoorumin säännöllistä järjestämistä tämän sopimuksen täytäntöönpanoa koskevan vuoropuhelun käymiseksi.

2. Osapuolet kutsuvat kansalaisyhteiskuntafoorumin kokoukset koolle yhteisestä sopimuksesta. Kutsuessaan koolle kansalaisyhteiskuntafoorumin kokouksen kumpikin osapuoli kutsuu alueelleen sijoittautuneet riippumattomat kansalaisyhteiskunnan organisaatiot, mukaan lukien 40.6 artiklassa tarkoitetun oman sisäisen neuvoa-antavan ryhmänsä jäsenet. Kumpikin osapuoli edistää tasapuolista edustusta, mahdollistaen kansalaisjärjestöjen, ammattiliittojen sekä yritys- ja työnantajajärjestöjen osallistumisen. Kukin organisaatio on vastuussa kustannuksista, jotka johtuvat sen osallistumisesta kansalaisyhteiskuntafoorumiin.

3. Yhteisneuvostoon tai sekakomiteaan osallistuvat osapuolten edustajat osallistuvat tarvittaessa kansalaisyhteiskuntafoorumin kokouksiin. Osapuolet julkaisevat yhdessä tai erikseen kaikki kansalaisyhteiskuntafoorumissa annetut viralliset lausunnot.

41 LUKU

YLEISET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

41.1 ARTIKLA

Osapuolten määritelmä

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan

a) ’osapuolella’

   i) Euroopan unionia tai sen jäsenvaltioita taikka Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita niiden toimivallan mukaisesti, jäljempänä ’EU-osapuoli’, tai

   ii) Chileä; ja

b) ’osapuolilla’ EU-osapuolta ja Chileä.

41.2 ARTIKLA

Alueellinen soveltamisala

1. Tätä sopimusta sovelletaan

a) EU-osapuolten osalta alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta niissä määrätyin edellytyksin; ja

b) Chilen osalta sen suvereniteettiin kuuluvaan maa- ja merialueeseen ja ilmatilaan sekä talousvyöhykkeeseen ja mannerjalustaan, joilla se käyttää täysivaltaisia oikeuksia ja lainkäyttövaltaa kansainvälisen oikeuden[1] ja Chilen lainsäädännön mukaisesti[2].

Tämän sopimuksen viittaukset ’alueeseen’ on tulkittava tämän kohdan mukaisesti, ellei tässä sopimuksessa nimenomaisesti toisin määrätä.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että kansainväliseen oikeuteen sisältyy erityisesti Montego Bayssa 10 päivänä joulukuuta 1982 tehty Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimus.

[2] Selkeyden vuoksi todetaan, että jos Chilen lainsäädäntö on ristiriidassa kansainvälisen oikeuden kanssa, sovelletaan kansainvälistä oikeutta.

2. Mitä tulee määräyksiin, jotka koskevat tavaroiden tullikohtelua, mukaan lukien alkuperäsäännöt ja tällaisen kohtelun tilapäinen keskeyttäminen, tätä sopimusta sovelletaan myös niihin Euroopan unionin tullialueen alueisiin, jotka määritellään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013[1] 4 artiklassa ja jotka eivät kuulu tämän artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan.

41.3 ARTIKLA

Velvollisuuksien täyttäminen

1. Osapuolet toteuttavat tästä sopimuksesta johtuvien velvollisuuksiensa täyttämiseksi tarvittavat yleiset tai erityiset toimenpiteet.

2. Jos osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä jonkin tämän sopimuksen III osan mukaisista velvollisuuksista, sovelletaan kyseisessä osassa määrättyjä erityismekanismeja.

3. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli ei ole täyttänyt jotakin 1.2 artiklan 2 kohdassa tai 2.2 artiklan 1 kohdassa tämän sopimuksen olennaisiksi osiksi kuvattua velvollisuutta, se voi ryhtyä aiheellisiin toimenpiteisiin. Tätä kohtaa sovellettaessa ’aiheellisiin toimenpiteisiin’ voi sisältyä myös tämän sopimuksen soveltamisen keskeyttäminen joko osittain tai kokonaan.

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 952/2013, annettu 9 päivänä lokakuuta 2013, unionin tullikoodeksista (EUVL L 269, 10.10.2013, s. 1).

4. Jos osapuoli katsoo, että toinen osapuoli ei ole täyttänyt jotakin tämän sopimuksen mukaista velvollisuutta, lukuun ottamatta niitä, jotka kuuluvat tämän artiklan 2 ja 3 kohdan soveltamisalaan, sen on ilmoitettava asiasta toiselle osapuolelle. Osapuolet neuvottelevat asiasta yhteisneuvostossa päästäkseen molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun. Yhteisneuvosto pyrkii löytämään molempia osapuolia tyydyttävän ratkaisun mahdollisimman pian. Jos yhteisneuvosto ei ole päässyt kumpaakin osapuolta tyydyttävään ratkaisuun 60 päivän kuluessa ilmoituksen päivämäärästä, ilmoituksen tehnyt osapuoli voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Tätä kohtaa sovellettaessa ’aiheellisiin toimenpiteisiin’ voi sisältyä sopimuksen soveltamisen keskeyttäminen ainoastaan tämän sopimuksen I, II ja IV osan osalta.

5. Tämän artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitetut aiheelliset toimenpiteet on toteutettava noudattaen kaikilta osin kansainvälistä oikeutta, ja niiden on oltava oikeassa suhteessa tämän sopimuksen mukaisten velvollisuuksien noudattamatta jättämiseen. Etusijalle on asetettava toimenpiteet, jotka häiritsevät vähiten tämän sopimuksen toimintaa.

41.4 ARTIKLA

Turvallisuuteen perustuvat poikkeukset

1. Minkään tämän sopimuksen määräyksen ei voida tulkita

a) velvoittavan osapuolta luovuttamaan tai antamaan käyttöön tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo olevan vastoin keskeisiä turvallisuusetujaan; tai

b) estävän osapuolta toteuttamasta toimenpiteitä, joita se pitää välttämättöminä keskeisten turvallisuusetujensa suojelemiseksi ja jotka

i) liittyvät aseiden, ammusten tai muiden sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan tai muiden tavaroiden ja materiaalien, palveluiden ja teknologian kauppaan ja niitä koskeviin liiketoimiin, joita toteutetaan suoraan tai välillisesti puolustuslaitosten tarpeita varten;

ii) liittyvät fissioituvaan ja fuusioituvaan ydinmateriaaliin tai materiaaleihin, joista edellä mainitut on johdettu; tai

iii) toteutetaan sodan tai muun kansainvälisissä suhteissa ilmenevän hätätilanteen aikana; tai

c) estävän osapuolta toteuttamasta toimia täyttääkseen Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan mukaiset velvollisuutensa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

2. Osapuoli ilmoittaa sekakomitealle mahdollisimman kattavasti kaikista 1 kohdan b ja c alakohdan nojalla toteuttamistaan toimista ja niiden lopettamisesta.

41.5 ARTIKLA

Voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen

1. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan kolmannen kuukauden ensimmäisenä päivänä, johon mennessä osapuolet ovat viimeksi ilmoittaneet toisilleen tämän sopimuksen voimaansaattamisen edellyttämien sisäisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, osapuolet voivat soveltaa tätä sopimusta väliaikaisesti kokonaan tai osittain omien sisäisten menettelyjensä mukaisesti.

3. Väliaikainen soveltaminen alkaa sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tätä varten tarvittavien sisäisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta, mukaan lukien Chilen vahvistus suostumuksestaan soveltaa väliaikaisesti EU-osapuolen ehdottamia tämän sopimuksen osia.

4. Kumpikin osapuoli voi ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan lopettaa tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen. Väliaikainen soveltaminen lakkaa kyseistä ilmoitusta seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä.

5. Tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen aikana yhteisneuvosto ja muut tällä sopimuksella perustetut elimet voivat hoitaa tehtäviään niiden määräysten osalta, joita sovelletaan väliaikaisesti. Niiden tehtävien harjoittamisen yhteydessä tehtyjen päätösten voimassaolo lakkaa siitä päivästä, jona tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen lopetetaan 4 kohdan mukaisesti. Tämä ei vaikuta ennen kyseistä päivämäärää asianmukaisesti täytäntöön pantujen päätösten aiempiin vaikutuksiin.

6. Jos 2 ja 3 kohdan mukaisesti jotakin tämän sopimuksen määräystä sovelletaan väliaikaisesti ennen tämän sopimuksen voimaantuloa, kyseisessä määräyksessä olevaa viittausta tämän sopimuksen voimaantulopäivään pidetään viittauksena päivään, josta alkaen sopimuspuolet sopivat soveltavansa kyseistä määräystä 3 kohdan mukaisesti.

7. Tämän artiklan mukaisesti tehdyt ilmoitukset lähetetään EU-osapuolen osalta Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristöön ja Chilen osalta ulkoministeriöön.

41.6 ARTIKLA

Muutokset

1. Sopimuspuolet voivat kirjallisesti sopia tämän sopimuksen muuttamisesta. Muutokset tulevat voimaan soveltuvin osin 41.5 artiklan määräysten mukaisesti.

2. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 1 kohdassa määrätään, yhteisneuvosto voi tehdä päätöksiä tämän sopimuksen muuttamisesta 8.5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja 41.9 artiklan 5 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

41.7 ARTIKLA

Muut sopimukset

1. Assosiaatiosopimuksen, mukaan lukien sen institutionaalisessa kehyksessä tehdyt päätökset, voimassaolo lakkaa ja se korvataan tällä sopimuksella tämän sopimuksen tullessa voimaan.

2. Väliaikaisen kauppasopimuksen voimassaolo lakkaa ja se korvataan tällä sopimuksella tämän sopimuksen tullessa voimaan.

3. Kaikissa muissa osapuolten välisissä sopimuksissa ja yhteisymmärryspöytäkirjoissa olevia viittauksia assosiaatiosopimukseen, mukaan lukien sen institutionaalisessa kehyksessä tehdyt päätökset, tai väliaikaiseen kauppasopimukseen, pidetään viittauksina tähän sopimukseen.

4. Osapuolet voivat täydentää tätä sopimusta tekemällä erityissopimuksia millä tahansa tämän sopimuksen II osan kattamalla yhteistyöalalla. Tällaiset erityissopimukset ovat erottamaton osa tämän sopimuksen mukaisia kahdenvälisiä suhteita, ja niihin sovelletaan yhteistä institutionaalista kehystä.

5. Olemassa olevat kahdenväliset sopimukset, jotka koskevat tämän sopimuksen II osan soveltamisalaan kuuluvia yhteistyöaloja, katsotaan osaksi tämän sopimuksen mukaisia kahdenvälisiä suhteita ja niihin sovelletaan yhteistä institutionaalista kehystä.

6. Tämän sopimuksen III osan soveltamisalaan kuuluvien voimassa olevien sopimusten voimassaolo lakkaa tämän sopimuksen tullessa voimaan.

7. Tämän sopimuksen tullessa voimaan tämän sopimuksen 40.1 artiklalla perustetun yhteisneuvoston katsotaan hyväksyneen kaikki väliaikaisella kauppasopimuksella perustetun kauppaneuvoston antamat suositukset tai päätökset. Väliaikaisella kauppasopimuksella perustetun kauppakomitean antamat suositukset tai päätökset katsotaan tämän sopimuksen 40.2 artiklalla perustetun sekakomitean hyväksymiksi.

8. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 2 kohdassa määrätään,

a) väliaikaisen kauppasopimuksen 20.5 artiklan nojalla hyväksyttyjä väliaikaisia suojatoimenpiteitä, jotka ovat voimassa tämän sopimuksen voimaantulopäivänä, sovelletaan niiden luonnolliseen päättymiseen asti;

b) väliaikaisen kauppasopimuksen 5 luvun C jakson nojalla hyväksyttyjä kahdenvälisiä suojatoimenpiteitä, jotka ovat voimassa tämän sopimuksen voimaantulopäivänä, sovelletaan niiden luonnolliseen päättymiseen asti;

c) väliaikaisen kauppasopimuksen 26.22 artiklan 1 kohdan tai 31.5 artiklan nojalla jo vireille pantuja riitojenratkaisumenettelyjä jatketaan tämän sopimuksen voimaantulopäivästä, kunnes ne on saatettu päätökseen; ja

d) väliaikaisen kauppasopimuksen 26.22 artiklan 1 kohdan tai 31.5 artiklan nojalla aloitetun riitojenratkaisumenettelyn sitova tulos sitoo edelleen osapuolia tämän sopimuksen voimaantulopäivän jälkeen.

9. Osapuolet eivät voi aloittaa tämän sopimuksen mukaisia riitojenratkaisumenettelyjä asioissa, joista on annettu väliaikaisen kauppasopimuksen 26 tai 31 luvun mukainen paneelin loppuraportti.

10. Väliaikaisen kauppasopimuksen nojalla jo kokonaan tai osittain päättyneet siirtymäkaudet otetaan huomioon laskettaessa tämän sopimuksen vastaavissa määräyksissä määrättyjä siirtymäkausia. Tällaiset tämän sopimuksen mukaiset siirtymäkaudet lasketaan väliaikaisen kauppasopimuksen voimaantulopäivästä alkaen.

11. Väliaikaisen kauppasopimuksen mukaisesti jo kokonaan tai osittain päättyneet menettelylliset määräajat otetaan huomioon laskettaessa tämän sopimuksen vastaavissa määräyksissä määrättyjä menettelyllisiä määräaikoja.

12. Assosiaatiosopimuksen liitteessä V oleva viinikauppaa koskeva sopimus, jäljempänä ’viinisopimus’, ja assosiaatiosopimuksen liitteessä VI oleva väkevien alkoholijuomien ja maustettujen juomien kauppaa koskeva sopimus, jäljempänä ’alkoholijuomia koskeva sopimus’[1], kaikkine lisäyksineen otetaan osaksi tätä sopimusta soveltuvin osin seuraavasti:

a) viinisopimuksessa ja alkoholijuomia koskevassa sopimuksessa olevia viittauksia assosiaatiosopimuksen IV osassa tarkoitettuun riitojenratkaisumenettelyyn sekä assosiaatiosopimuksen liitteessä XVI tarkoitettuihin menettelysääntöihin on pidettävä viittauksina tämän sopimuksen 38 luvussa määrättyyn riitojenratkaisumenettelyyn ja liitteessä 38-B määrättyihin menettelysääntöihin;

b) viinisopimuksessa ja alkoholijuomia koskevassa sopimuksessa olevia viittauksia yhteisöön on pidettävä viittauksina EU-osapuoleen;

c) viinisopimuksessa ja alkoholijuomia koskevassa sopimuksessa olevia viittauksia assosiaatiosopimuksella perustettuun assosiaatiokomiteaan on pidettävä viittauksina tämän sopimuksen 40.2 artiklalla perustettuun kauppakysymysten kokoonpanossa toimivaan sekakomiteaan;

d) viinisopimuksessa ja alkoholijuomia koskevassa sopimuksessa olevia viittauksia assosiaatiosopimuksen liitteeseen IV on pidettävä viittauksina tämän sopimuksen 13 lukuun;

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että viinisopimuksen ja alkoholijuomia koskevan sopimuksen allekirjoituspäivä ja voimaantulopäivä ovat samat kuin assosiaatiosopimuksen allekirjoituspäivä ja voimaantulopäivä.

e) selkeyden vuoksi todetaan, että viinisopimuksen 30 artiklalla perustettu sekakomitea ja alkoholijuomia koskevan sopimuksen 17 artiklalla perustettu sekakomitea pysyvät toiminnassa ja hoitavat edelleen viinisopimuksen 29 artiklassa ja alkoholijuomia koskevan sopimuksen 16 artiklassa niille osoitettuja tehtäviä;

f) selkeyden vuoksi todetaan, että tämän sopimuksen 41.11 artiklan 2 kohtaa sovelletaan viinisopimukseen ja alkoholijuomia koskevaan sopimukseen; ja

g) viinisopimuksen ja alkoholijuomia koskevan sopimuksen, sellaisina kuin ne on sisällytetty tähän sopimukseen, katsotaan sisältävän viinisopimuksen ja alkoholijuomia koskevan sopimuksen muutokset, sellaisina kuin ne on sisällytetty väliaikaiseen kauppasopimukseen.

13. Kaikki viinisopimusta tai alkoholijuomia koskevaa sopimusta koskevat päätökset, jotka on tehty assosiaatiosopimuksen institutionaalisessa kehyksessä ja jotka ovat voimassa tämän sopimuksen tullessa voimaan, katsotaan tämän sopimuksen 40.2 artiklalla perustetun, kauppakysymysten kokoonpanossa toimivan sekakomitean hyväksymiksi.

14. Osapuolet voivat muuttaa viinisopimuksen ja alkoholijuomia koskevan sopimuksen lisäyksiä kirjeenvaihdolla.[1]

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että Chile panee kaikki viinisopimuksen ja alkoholijuomia koskevan sopimuksen muutokset, sellaisina kuin ne on sisällytetty tähän sopimukseen, täytäntöön *acuerdos de ejecución* -välineillä (täytäntöönpanosopimuksilla) Chilen lainsäädännön mukaisesti.

41.8 ARTIKLA

Liitteet, lisäykset, pöytäkirjat, huomautukset ja alaviitteet

Tämän sopimuksen liitteet, lisäykset, pöytäkirjat ja alaviitteet ovat sen erottamattomia osia.

41.9 ARTIKLA

Myöhemmät liittymiset Euroopan unioniin

1. EU-osapuoli ilmoittaa Chilelle kaikista kolmannen maan esittämistä pyynnöistä liittyä Euroopan unioniin.

2. EU-osapuoli ilmoittaa Chilelle uuden jäsenvaltion Euroopan unioniin liittymistä koskevan sopimuksen, jäljempänä ’liittymissopimus’, allekirjoituspäivän ja voimaantulopäivän.

3. Euroopan unionin uusi jäsenvaltio liittyy tähän sopimukseen yhteisneuvoston päättämien ehtojen mukaisesti. Kyseinen liittyminen tulee voimaan päivänä, jona uusi jäsenvaltio liittyy Euroopan unioniin.

4. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 3 kohdassa määrätään, tämän sopimuksen III osaa sovelletaan uuden jäsenvaltion ja Chilen välillä päivästä, jona kyseinen uusi jäsenvaltio liittyy Euroopan unioniin.

5. Tämän artiklan 4 kohdan täytäntöönpanon helpottamiseksi sekakomitea tarkastelee 8.6 artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla liittymissopimuksen allekirjoituspäivästä alkaen uuden jäsenvaltion Euroopan unioniin liittymisen mahdollisia vaikutuksia tähän sopimukseen. Yhteisneuvosto tekee päätöksen tämän sopimuksen liitteisiin mahdollisesti tehtävistä muutoksista ja muista tarvittavista mukautuksista, siirtymätoimenpiteet mukaan luettuina. Yhteisneuvoston tämän kohdan nojalla tekemät päätökset tulevat voimaan päivänä, jona kyseinen uusi jäsenvaltio liittyy Euroopan unioniin.

41.10 ARTIKLA

Yksityiset oikeudet

1. Minkään tässä sopimuksessa ei pidä tulkita suoraan luovan oikeuksia tai määräävän velvollisuuksia millekään henkilöille, paitsi osapuolten välille luotavia oikeuksia tai velvollisuuksia kansainvälisen julkisoikeuden mukaisesti, eikä sallivan sitä, että tähän sopimuksen vedotaan suoraan osapuolten oikeusjärjestelmissä.

2. Osapuoli ei omassa lainsäädännössään säädä kanneoikeudesta toista osapuolta vastaan sillä perusteella, että toisen osapuolen toimenpide ei ole yhdenmukainen tämän sopimuksen kanssa.

41.11 ARTIKLA

Viittaukset lakeihin ja muihin sopimuksiin

1. Kun tässä sopimuksessa viitataan osapuolen säädöksiin ja määräyksiin, kyseisten säädösten ja määräysten katsotaan sisältävän kaikki niihin tehdyt muutokset, jollei tosin määrätä.

2. Kun tässä sopimuksessa viitataan kansainvälisiin sopimuksiin tai siihen sisällytetään niitä joko kokonaisuudessaan tai osittain, niiden katsotaan, jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, sisältävän kaikki niihin tehdyt muutokset tai niiden jatkosopimukset, jotka tulevat voimaan kummassakin osapuolessa tämän sopimuksen allekirjoituspäivästä alkaen tai sen jälkeen.

3. Jos jonkin 2 kohdassa tarkoitetun muutoksen tai jatkosopimuksen vuoksi tämän sopimuksen täytäntöönpanossa tai soveltamisessa nousee esiin jokin kysymys, osapuolet voivat toisen osapuolen pyynnöstä neuvotella keskenään, jotta voidaan löytää kumpaakin osapuolta tyydyttävä ratkaisu.

41.12 ARTIKLA

Kesto

Tämä sopimus on voimassa rajoittamattoman ajan.

41.13 ARTIKLA

Sopimuksen irtisanominen

Sen estämättä, mitä 41.12 artiklassa määrätään, osapuoli voi ilmoittaa toiselle osapuolelle aikomuksestaan irtisanoa tämä sopimus. Kyseinen ilmoitus lähetetään EU-osapuolen osalta Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristöön ja Chilen osalta ulkoministeriöön. Irtisanominen tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua kyseisen ilmoituksen päivämäärästä.

41.14 ARTIKLA

Todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut asianmukaisesti tätä varten valtuutetut edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty … ssa/ssä … päivänä …kuuta …